B. ALBERTI MAGNI

RATISBONENSIS EPISCOPI, ORDINIS PRÆDICATORUM,

OPERA OMNIA.

Hoc volumen decimum tertium complectitur :

1. LXXVIII Sermones de Tempore.
2. LIII Orationes super Evangelia Dominicalia totius anni.
3. LIX Sermones de Sanctis.
4. XXXII Sermones de Sacrosancto Eucharistiæ Sacramento.

B. ALBERTI MAGNI

RATISBONENSIS EPISCOPI, ORDINIS PRÆDICATORUM,

OPERA OMNIA,

EX EDITIONE LUGDUNENSI RELIGIOSE CASTIGATA, ET PRO AUCTORITATIBUS
AD FIDEM VULGATÆ VERSIONIS ACCURATIORUMQUE
PATROLOGIÆ TEXTUUM REVOCATA, AUCTAQUE B. ALBERTI VITA AC BIBLIOGRAPHIA SUORUM
OPERUM A PP. QUÉTIF ET ECHARD EXARATIS, ETIAM REVISA ET LOCUPLETATA

CURA AC LABORE

AUGUSTI BORGNET,

Sacerdotis diœcesis Remensis.

ANNUENTE FAVENTEQUE PONT. MAX. LEONE XIII.

VOLUMEN DECIMUM TERTIUM

SERMONES.

PARISIIS
APUD LUDOVICUM VIVÈS, BIBLIOPOLAM EDITOREM
13, VIA VULGO DICTA DELAMBRE, 13

MDCCCXCI

D. ALBERTI MAGNI,

RATISBONENSIS EPISCOPI, ORDINIS PRÆDICATORUM,

DOCTRINA TOTO

ORBE CELEBERRIMI,

SERMONES DE TEMPORE.

PROLOGUS.

Quoniam Veritatis testimonio[1] *servus inutilis, qui talentum Domini commendabilibus lucris non exposuit, sed terris infodit, vituperatur, talento privatur, et in exteriores tenebras, ubi fletus est et stridor dentium, relegatur: Timens et ego, si idipsum per modicum talentum, quod a Domino recepi, ad fructum animarum non erogarem : quod videlicet propter hoc animadversioni divinæ, tamquam malus et piger servus, cum verecundia subjacerem : quorumdam amicorum diuturnis precibus invitatus, quosdam Sermones de*

[1] Cf. Matth. xxv, 15, 20 et 25.

Tempore et festis Sanctorum per anni circulum compilavi, auctoritates sane obscuras et intricatas Bibliorum per industriam derelinquens : illas autem assumens, quæ ad instructionem magis competerent simplicium laicorum.

Quocirca peto suppliciter, ne Scripturarum scientia divites, qui e magno cordis thesauro magna et pretiosa dona proferunt, et in Ecclesiæ gazophylacium mittunt : ne, inquam, mihi indignentur pauperculo, si cum paupercula vidua duo minuta projiciam[1] *: præsertim cum Deo gratum sit et acceptum, ut in tabernaculo ejus offerat unusquisque, quod potest : alii aurum, et argentum, et lapides pretiosos : alii byssum, et purpuram, et coccum offerunt, et hyacinthum. Mecum bene agitur, si obtulerim pelles arietum, et pilos caprarum. Abundantes igitur et delicati, qui depuratum granum esuriunt, magnorum Doctorum scripta transcribunt : jumentis autem simplicibus hujus opusculi paleas in pace dimittant. Hi etiam, qui hoc opusculum sunt suscepturi, de sermonum prolixitate non conquerantur. Poterunt enim, si eis placuerit, una vice vel unum, vel duo membra populo pronuntiare, et cætera in tempus posterum reservare.*

[1] Cf. Luc. xxi, 1 et seq.

SERMO I.

IN DOMINICA I

ADVENTUS.

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, et pullum filium subjugalis, etc. Matth. XXI, 5.

Quatuor sunt principaliter hic notanda :

I. Quis sit iste Rex, cujus adventus annuntiatur ?
II. Quæ sit filia Sion, cui Regis adventus demonstratur ?
III. In quali equitatura equitator venire dicatur ?
IV. Propter quid adventurus esse adstruatur ?

I.

De primo nota, quod Rex iste est Filius Dei, cui tradidit Deus pater regnum. De isto Rege dicitur Daniel VII, 13 et 14 : *Adspiciebam in visione noctis, et ecce cum nubibus cœli quasi filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit : et in conspectu ejus obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum : et omnes populi, tribus, et linguæ ipsi servient : potestas ejus, potestas æterna, quæ non auferetur : et regnum ejus, quod non corrumpetur.* Ecce Daniel, qui fuit multis annis antequam Christus nasceretur, prædicit ejus amabilem Incarnationem, necnon et gloriosam Ascensionem ejusdem.

1. Incarnationem prædicit, ubi ait : *Adspiciebam in visione noctis, et ecce cum nubibus cœli quasi filius hominis veniebat.* Unde dicit : *Adspiciebam in vi-*

sione noctis : quia omnes visiones Prophetarum, quas viderunt in via, erant quasi visiones noctis, respectu illarum quæ erunt in patria. Licet enim hic limpide viderent Deum, ibi tamen multo limpidius videbitur.

2. Vidit ergo *cum nubibus cœli* Filium hominis venientem. Per nubes cœli charitas et veritas intelliguntur. Hæ nempe distillant nobis rorem divinæ misericordiæ. Cum istis itaque nubibus Filius hominis venit, quia veritas et charitas Dei Filium efficaciter ad hoc induxerunt ut Filius Virginis fieri dignaretur. Promisit enim hoc per charitatem, et exsolvit per veritatem.

3. *Nubes* etiam fuit ipsa Virgo Maria, per quam Dominus venit in mundum. De hac nube dixerat Isa. XIX, 1 : *Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingredietur Ægyptum*. Nubes igitur est Beata Virgo Maria, quæ pluviam divinæ gloriæ pluit toti mundo. Hæc levis fuit, quoniam creditur in utero matris fuisse sanctificata, propter quod numquam pondere alicujus peccati fuit aggravata.

4. Mane ergo Dominus ascendit per assumptionem nostræ carnis : et sic ingressus est in Ægyptum, per quam mundus iste figuratur. Ægyptus itaque *tenebræ* vel *mœror* interpretatur. Tunc enim tenebræ ignorantiæ Dei fuerunt in impiis, et mœror magnus erat in justis, qui adventum Christi cum multis lacrymis exspectabant. Veniens autem Christus, et impiorum tenebras per semetipsum illustravit, et mœrorem justorum pia consolatione placavit.

5. Daniel etiam Ascensionem Filii Dei prædicit, ubi ait : *Et usque ad antiquum dierum pervenit : et in conspectu ejus obtulerunt eum*. Per antiquum dierum, Deus Pater intelligitur, ad quem Christus venit in Ascensione. Humilitas enim et obedentia ipsius Filii Dei, per quæ subierat mortem, mortem autem crucis : obtulerunt eum cum gloria Deo Patri, qui *dedit ei potestatem, et honorem, et regnum : potestas autem ejus non auferetur, et regnum ejus non corrumpetur*. Det nobis Dominus, ut ad istum Regem transire mereamur.

II.

De secundo nota, quod per filiam Sion quælibet fidelis anima designatur. Sion quippe interpretatur *mandatum* vel *speculum*. Debet igitur anima filia esse mandati et speculi. Tunc autem efficitur filia mandati, cum adimplet ea mandata quæ Deus ipsi mandavit. Sicut enim filia obedit matri, ita et anima debet obedire mandatis. Unde dicit Ecclesiastes, XII, 13 : *Deum time, et mandata ejus observa : est enim omnis homo*.

Et licet plurima sint mandata Domini quæ ab omni homine sunt observanda, nos tamen ad præsens sex tangemus, quæ Dominus jubet observari. Dicitur enim Matth. XIX, 16 et seq., quod quidam adolescens accedens ad Jesum, ait illi : *Magister bone, quid boni faciam ut habeam vitam æternam* ? Respondit ei Jesus : *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Dicit illi : Quæ ? Jesus autem dixit : Non facies homicidium : Non adulterabis : Non furtum facies : Non falsum testimonium dices : Honora patrem tuum, et matrem tuam : et, Diliges proximum tuum sicut teipsum*.

Et nota, quod in verbis præmissis Dominus quatuor inhibet, et duo jubet.

1. Inhibet corporalem læsionem, ibi, *Non homicidium facies*, id est, nullum hominem in corpore suo lædes.

2. Prohibet corporum coinquinationem, ibi, *Non adulterabis*, id est, neque tuum neque cujuslibet alterius viri sive fœminæ corpus per luxuriam coinquinabis.

3. Vetat rerum ablationem, ibi, *Non furtum facies*, id est, nulli homini res suas, vel per furtum, vel per rapinam,

seu per usuram, seu alio quocumque modo injuste surripias.

4. Prohibet famæ deteriorationem, ibi, *Non falsum testimonium dices*, id est, nulli bonam famam detractionibus tuis, et mendaciis minuas, vel corrodas.

Jubet etiam duo.

1. Ut honorem parentibus et majoribus nostris impendamus, ibi, *Honora patrem tuum, et matrem tuam*, id est, O tu adolescens, patri tuo et cuilibet seniori reverentiam exhibeas et honorem. Tu etiam, juvencula, matrem tuam, et aliam quamlibet bonam matronam honorare non omittas.

2. Ut de parentibus nostris, et de quibusdam proximis nostris egentibus curam habeamus, id est, *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, id est, sicut in sustentatione et procuratione proprii corporis negligens non existis : ita etiam parentum tuorum, et aliorum pauperum non obliviscaris ; sed necessitates eorum et inopias tuis sublevare eleemosynis non desistas.

Igitur anima,quæ hæc sex mandata adimplevit fideliter, dicitur filia Sion, id est, filia mandatorum Dei.

Nota. Erit etiam hæc filia speculi, id est, Jesu Christi. Ipse enim est *speculum sine macula*, sicut dicitur Sap. vii, 26. Et in hoc speculum *Angeli* continuo *desiderant prospicere*, sicut dicitur I Pet. i, 13. Igitur filia Sion, hoc est, animæ mandatorum Dei observatrici dicetur ab Angelis, cum transmigrabit a corpore : *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus*. Quasi dicatur ei : O anima, quia regis etiam observasti mandata, semper eum circa te senties mansuetum.

III.

De tertio nota, quod iste Rex, quando venit in mundum, venit in humili equitatura : videlicet in asina et filio ejus. Unde dicitur in Evangelio Matth. xxi, 5 : *Sedens super asinam, et pullum filium subjugalis.*

1, Per asinam intelligitur laboriosa, et humilis, ac contemptibilis caro Christi. Sicut enim asina multos labores sustinet, ita et caro Christi plurimos propter nos est passa labores.Unde dicit Isa. liii, 4 : *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.* Sicut enim asina non habet differentiam inter onera, sive vilia sint, vel honesta, sed qualecumque onus sibi impositum fuerit, illud portat : ita etiam caro Christi non tantum honesta, sed et vilia onera toleravit. Unde dicit Isa. liii, 6 : *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Et certe nihil est vilius quam iniquitates, quas, id est, quarum pœnam Dominus pro nobis in cruce pertulit.

2. Judæi quoque satis vilia onera imposuerunt huic asinæ, id est, carni Christi : videlicet sputa sua. Christum siquidem conspuerunt, sicut testantur Marcus [1] et Lucas [2]. Præterea ut asina est animal contemptibile, sic etiam Christus, quia tam humilis fuit, propterea contemnebatur. Unde dicit Isa. liii, 4 et seq., quod Christus quasi leprosus esset, et omnium virorum novissimus, despectus, et pro nihilo reputatus.

[1] Cf. Marc. x, 34 ; xiv, 65 et xv, 19.

[2] Cf. etiam Luc. xviii, 32.

IV.

De quarto nota, quod Rex, id est, Filius Dei venit ut salvaret. Unde dicitur in Evangelio : *Venit tibi*, id est, ad salutem tuam, *mansuetus*, id est, tractabilis atque benignus. Hinc etiam ipse Filius Dei dicit, Joan. III, 17 : *Non misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* De hoc etiam dicit Zach. IX, 9 : *Exsulta satis filia Sion, jubila filia Jerusalem : Ecce Rex tuus veniet tibi justus, et salvator : ipse pauper, et ascendens super asinam, et super pullum filium asinæ.* Per Filiam Sion, ut supra expositum est, fidelis anima designatur : quæ etiam per filiam Jerusalem figuratur. Jerusalem quippe *timor perfectus* interpretatur.

Debet igitur anima cujuslibet Christiani filia esse perfecti timoris : ut scilicet Deum timeat, non tantum propter hoc, ne in gehennæ tormenta mittatur : sed potius ob hoc, ne dulcis ejus facies amittatur. Non solum enim anima debet Deum timere tamquam judicem sævissimum : sed etiam tamquam patrem charissimum, et sponsum dulcissimum.

Huic ergo animæ dicitur, ut exsultet, et jubilet, quia Rex suus, id est, Jesus, venit in mundum *justus salvator*, *et ipse pauper*. Notabiliter ista tria de Christo dicuntur : scilicet quod est justus, et salvator, et pauper. *Justus* enim vocatur, quia ad hoc venit, ut nulli injuriaretur. Primo, ut quilibet per eum salvaretur. Sed ne dicant pauperes : Ipse salvabit divites, nos non audemus appropiare ad ipsum ; propterea adjungitur : *Et ipse pauper :* ne scilicet pauperes eum fugiant, sed fiducialiter ad eum confugiant. Similia quippe ad sibi similia congregantur. Unde dicitur Eccli. XIII, 19 et 20 : *Omne animal diligit simile sibi... Omnis caro ad similem sibi conjungetur, et omnis homo simili sui sociabitur.* Voluit ergo Christus esse pauper, ut pauperes eum diligerent, et ad ipsum cum fiducia confugerent.

Suscipiamus igitur, charissimi, adventum Domini cum tota mentis devotione : quia sic Dominus olim venit in mundum, ut mundus salvaretur : ita adhuc annuntiat Dominus adventum suum nobis, et repræsentat, ut per hoc nobis innuat quod paratus est nos salvare ab omnibus iniquitatibus nostris : si tamen per veram pœnitentiam ad ipsius clementiam convertamur.

Rogate ergo Dominum, ut sic adventum sui Filii cum mansuetudine venientis veneremur, ut etiam in adventu illo, quando judicaturus veniet, ipsi collætemur. Quod nobis præstare dignetur, qui sine fine vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

IN DOMINICA II ADVENTUS.

Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna, et majestate. Luc. XXI, 27.

Nota, quod quadruplex est adventus Domini. Primus fuit in Virginis uterum, secundus in mundum, tertius est in cor humanum, quartus erit in judicium. In uterum Virginis venit, ut carne humana indueretur. In mundum venit, ut per suum sanguinem genus humanum redimeretur. In cor hominis venit ut per eum a suis languoribus sublevetur. Ad judicium venit, ut ventilabro judiciariæ sententiæ granum a paleis separetur.

Omissis autem tribus aliis adventibus, ad præsens de redemptione humani generis aliqua breviter tangemus. Unde tria principaliter sunt hic notanda :

I. Quod signum ad istam redemptionem concurrerit ?
II. A quibus, et per quæ homo redemptus exstiierit ?
III. Quid redemptionem in cruce factam secutum fuerit ?

I.

De primo nota, quod multiplex signum in redemptione hominis accidit. De his signis dicitur in præsenti Evangelio[1] : *Erunt signa in sole, et luna, et stellis, et in terris pressura gentium,* etc. Per solem intelligitur ipse Dei Filius. Ipse enim est *sol justitiæ,* sicut dicitur Malach. IV, 2.

1. In hoc sole signum magnum apparuit : quia videlicet obscuratus fuit, sicut

[1] Luc. XXI, 25.

prædixerat Joel II, 31 : *Sol convertetur in tenebras.* Nonne sol iste respectu Judæorum conversus fuit in tenebras, quando velatus fuit, et post velationem percussus et colaphizatus ? Dictumque fuit ei : *Prophetiza, quis est, qui te percussit*[1] ? quasi ipse ignoraret percutientes se. Quidquid etiam claritatis fuit in specioso vultu solis istius, quasi obtenebratum fuit per sputa Judæorum, qui exspuerunt in eum : sicut testantur Matthæus et Marcus. Hinc etiam dicit Isa. LIII, 2 : *Non est species ei, neque decor.*

2. Per lunam figuratur Virgo Maria. Unde quidam Sanctus dicit in laudem ipsius : « Tu pulchra ut luna diceris, ei« que non immerito compararis. Illa « enim astrorum omnium sola soli simil« lima, et candore venusta argenteo, cæ« teris in cœlo præmicat sideribus. Tu « veri solis imago expressissima inter « millia Angelorum Deo assistentium vir« ginali puritate in excelsis gloriosa re« fulges. »

In hac ergo luna, id est, in Beata Virgine Maria factum est signum mirabile : quia scilicet conversa fuit in sanguinem. Hoc etiam prædixit Joel II, 31 : *Luna*, inquit, *convertetur in sanguinem.* Tunc autem Beata Virgo conversa fuit in sanguinem, quando intellexit dulcissimum filium suum traditum, et captum, et colaphizatum, et consputum, et ad crucis martyrium postulatum. Tunc vero tota luna facta est, ut sanguis, quando assistens cruci vidit filii caput spinis laceratum, et dorsum, et omne corpus sanguine cruentatum. Cum etiam vidit manus et pedes clavis perforari, et postremo latus ejus crudeli lancea transfigi ; quis sufficienter explicare poterit, quantos dolores tunc sustinuit Virgo Maria ?

3. In stellis etiam signa contigerunt. Per stellas autem intelliguntur Apostoli. Sicut enim stellæ affixæ sunt firmamento, ita et ipsi semper adhæserunt Christo. Sed certe tunc etiam in stellis hoc signum apparuit ; quod scilicet a firmamento ceciderunt. Dicit enim Matth. XXVI, 56, et Marc. XIV, 50, quod *tunc Discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.* Petrus etiam, qui quasi constantior aliis eum a remotis sequebatur, territus ad vocem unius ancillæ, eumdem quem secutus fuerat, cum juramento negavit. Unde et Dominus dixerat Marc. XIII, 25 : *Stellæ cœli erunt decidentes.*

4. Tunc etiam in terris facta fuit pressura. Per terras intelliguntur illæ bonæ mulieres, quæ Dominum sequentes plangebant, et lamentabantur eum, sicut dicit Luc. XXIII, 27. Sicut enim terra alit homines per fructus suos, quos producit : sic et ipsæ paverunt Jesum per terras euntem et prædicantem. Unde dicitur Luc. VIII, 23 : *Maria Magdalena, et Joanna uxor Chusæ procuratoris Herodis, et Susanna, et aliæ multæ quæ ministrabant ei de facultatibus suis.* Hæ itaque, cum viderunt Jesum duci ad mortis supplicium, magnas pressuras dolorum in cordibus suis passæ fuerunt. Et hoc propter crudelitatem gentium, id est, eorum qui Dominum gentiliter et impie tractabant.

5. Tunc etiam quidam homines, circa quos Christus miracula fuerat operatus, præ timore quasi arescebant. Timebant enim, ne et ipsi impeterentur a Judæis : utpote quasi propter eorum curationem Jesus ipsorum sabbata violasset. Tanta quippe tunc erat confusio sonitus maris ac fluctuum !

6. Per mare denique Judæorum majores, videlicet Principes Sacerdotum, et ipsi Sacerdotes notantur. Per fluctus vero Scribæ et Pharisæi figurantur. Hi omnes in tantam insaniam et furorem eruperant, ut libenter exterminassent Jesu memoriam de terra. Tunc igitur,

[1] Matth. XXVI, 68 et Luc. XXII, 64.

qui ante eum dilexerant, præ timore et exspectatione eorumdem cruciatuum, qui superveniebant universo orbi, id est, Christo, quasi arescebant. Christus enim ideo universus orbis appellatur : quia *in eo vivimus, et movemur, et sumus*, ut dicit Apostolus[1].

Etiam *virtutes, quæ in cœlis sunt, movebuntur*[2]. Sol etenim et luna, necnon et alia sidera retraxerunt splendorem suum, et factæ sunt tenebræ super universam terram ab hora sexta usque ad horam nonam, sicut testantur Matt. xxvi, 45, et Luc. xxiii, 44. Ecce quæ, et quanta signa occurrerunt tempore redemptionis humanæ.

II.

De secundo nota, quod Filius Dei nos ab iniquitatibus nostris redemit in cruce. Hanc redemptionem promiserat Spiritus Sanctus per os David in Psal. cxxix, 7 et 8 : *Quia apud Dominum est misericordia ;* subaudi, ideo *et copiosa est apud eum redemptio. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus suis.*

Nota, quod per copiosam redemptionem ipse Filius Dei intelligitur. Ipse enim erat redemptor, et redemptio : sicut dicit Apost. I ad Corinth. i, 30 : *Qui factus est nobis redemptio.* Redemptor igitur fuit, quia in propria persona nos redemit. Redemptio fuit, quia in semetipso hoc accepit, per quod nos redemit, scilicet pretiosum sanguinem suum, qui erat in gremio cordis sui. Propter quod dicit Apost. ad Eph. i, 6 et 7 : *Deus pater gratificavit nos in dilecto Filio suo. In quo habemus redemptionem per sanguinem ejus.* Hæc ergo copiosa redemptio, id est, ipse Filius ab æterno adstitit vultui Patris, quasi paratus carnem assumere, et genus humanum redimere, quando hoc Patri placeret. Igitur Dei Filius redemit in cruce genus humanum ex omnibus iniquitatibus suis, quas originaliter traxerat a primis parentibus.

Et nota, quod ad minus sex erant iniquitates Adam et Evæ.

Prima erat iniquitas, quod similitudinem Dei superbe petierunt. Ad hoc enim invitavit eos persuasio serpentis, qui dixit eis : *Eritis sicut dii*[3].

Secunda fuit, quod scientiam boni et mali indebite sitierunt. Illecti enim erant per promissionem serpentis, qui ait : *Et eritis scientes bonum et malum.*

Tertia fuit, quod id quod suum non erat, rapuerunt, scilicet, fructum Domini, quem sine licentia sua fregerunt.

Quarta fuit, quod hoc quod eis inhibitum fuit, gulose comederunt. Unde legitur Gen. iii, 6 : *Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, adspectuque delectabile : et tulit de fructu illius, et comedit : deditque viro suo, qui comedit.*

Quinta fuit, quod cum elatione se excusaverunt, quasi culpam suam retorquentes in Deum. Adam enim excusando se ait : *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi.* Quasi diceret : Si non dedisses mihi sociam, cui societatem exhibere debueram, non comedissem. Mulier etiam dixit : *Serpens decepit me, et comedi.* Quasi diceret : Nisi tu creasses astutum serpentem, per eum decepta non fuissem.

Sexta iniquitas fuit, quia inobedientes suo Creatori exstiterunt. Et hoc peccatum quasi radix et finis exstitit aliorum peccatorum.

Ecce ex istis iniquitatibus redemit nos Dei Filius in cruce, contraria prædictis

[1] Act. xvii, 28.
[2] Marc. xiii, 25.
[3] Cf. Gen. iii, 5 et seq.

vel patiendo, vel agendo. Contra hoc enim, quod illi per superbiam similari volebant optimo, Dei Filius assimilari voluit sceleratissimo. Quasi enim esset omnium hominum sceleratissimus, Barraba eximio latrone absoluto, ipse ad crucem est postulatus, et in medio duorum latronum suspensus, et sic dicitur Marc. xv, 28 : *Impleta est Scriptura, quæ dicit : Et cum iniquis reputatus est.*

Item, Contra hoc, quod ipsi ex minima scientia indebite sitierunt, iste quasi quidam impotens persistit in doloribus et in tormentis. Dicit enim Matth. xxvii, 41 et 42 : *Quod Principes Sacerdotum illudentes cum Scribis, et senioribus dicebant : Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere : Si Rex Israel est, descendat nunc de cruce, et credimus ei.* Verisimile est, quod multi, qui tunc adstabant, et istas illusiones audiebant, Jesumque in suis cordibus dilegebant ; quod scilicet videbatur eis esse stultitia, quod non descendit de cruce, si poterat descendere. Et forsitan hoc vehementer optabant, ut descenderet ad suiipsius salvationem, et Judæorum confusionem : sed vere ipse melius et sapientius egit non descendendo. Unde dicit Isa. liii, 11, in persona Patris de Filio : *In scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos, et iniquitates eorum ipse portabit.*

Nota, quod Dei Filius servus Patris appellatur : quia ad mandatum ejus nobis servivit, tamquam bonæ voluntatis servus.

Item, Contra hoc, quod ipsi fructum illum, qui non erat ipsorum, abstulerunt : Dei Filius prædæ patuit impiorum, qui Domino, cum aliud non haberet quod possent ei auferre, ipsi sua vestimenta abstulerunt : sicut sancti Evangelistæ testantur, et sicut ipse dicit in Psal. xxi,19 : *Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam,* id est, in tunicam meam, *miserunt sortem.* Hanc enim ut dicit Joan. xix, 23 et 24, scindere nolebant, quia *erat inconsutilis desuper contexta per totum.*

Item, Contra hoc, quod ipsi pomum cum gulæ concupiscentia comederunt, ipse vehementer sitiens vinum myrrhatum, acetum, fel, et absynthium bibit cum amaritudine.

Item, Contra hoc, quod ipsi timide se excusaverunt, Jesus se excusare nolebat, cum stans ante Præsidem, accusaretur a Principibus Sacerdotum et senioribus populi. Cum etiam diceret ei Pilatus : *Non audis quanta adversus te dicunt testimonia ? et non respondit ei ad ullum verbum : ita ut miraretur Præses vehementer* [1]. Jesus etiam cum staret in cruce, non ostendit innocentiam suam excusando : quod tamen optime facere potuisset.

Item, Contra hoc, quod ipsi Creatori suo inobedientes exstiterunt, ipse in Patris obedientia, per quam nostras pœnalitates susceperat, usque in mortem crucis tam vilissimam quam amarissimam perseveravit. Unde etiam cum clamore valido exspirans ait, teste Luca : *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum* [2]. Spiritum, inquam, tuæ voluntati per omnia fideliter obedientem.

Caveamus ergo, charissimi, ne iniquitates istæ, quas Filius Dei tam amarissime luit, inveniantur in nobis, ne scilicet simus superbi ac ambitiosi, et ad mala aliorum investiganda curiosi. Caveamus etiam, ne simus avari et gulosi. Præterea, ne peccata nostra stulte excusemus, nec eis resistamus quibus obedire debemus.

[1] Matth. xxvii, 13 et 14.

[2] Luc. xxiii, 46.

III.

De tertio nota, quod cum esset in crucis patibulo celebrata redemptio generis humani per sanguinem filii Dei, tunc dæmones viderunt animam Filii hominis venientem in nubibus, id est, comitatu angelico cum potestate magna innocentiæ, et majestate divinæ gloriæ. Tunc etiam animæ justorum, quæ erant in limbo, et diuturno desiderio redemptionem exspectaverant, respexerunt lucem desuper venientem, et cum ingenti gaudio capita sua a mœrore tristitiæ levaverunt, quoniam venit ipsarum redemptio, quæ eas a diabolo Domino liberaret.

Det nobis, charissimi, Dominus, ut eum, qui nos a nostris iniquitatibus redemit, sic per bonam vitam nunc sequamur, ut etiam ab ipso in die judicii ex omni misericordia redimi mereamur. Amen.

SERMO III.

IN DOMINICA III ADVENTUS.

Tu es, qui venturus es, an alium exspectamus? Matth. xi, 3.

Notandum est, quod Dominus venit, venit, et veniet. Secundum præteritum tempus *venit*, per carnis nostræ assumptionem. Secundum præsens tempus *venit*, per gratiæ infusionem. Secundum futurum tempus *veniet*, per judicii districtionem. Sed primo et tertio adventu ad præsens omisso, adventum illum breviter tangemus, qui est per gratiæ infusionem, qui etiam in præsenti Dominica repræsentatur. Unde etiam in Collecta petimus, « Ut mentis nostræ « tenebras gratiæ suæ visitationis illustret. » Evangelium etiam est de sancto Joanne, qui interpretatur *gratia*, sive in quo est gratia.

Duo igitur principaliter sunt hic notanda :

I. Quod Dominus in homine per gratiam veniens operetur.
II. Per quod hominem gratiam recepisse probetur?

I.

De primo nota, quod Dominus, veniens per gratiam, sex operatur in homine peccatore : et ista sex tanguntur in præsenti Evangelio, ubi Dominus dicit : *Euntes renuntiate Joanni, quæ audistis et vidistis. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur* [1].

I. Primum ergo quod Dominus per gra-

[1] Matth. xi, 4 et 5.

tiam in homines veniens operatur, hoc est, quod scilicet eos, quos superbia excæcaverat, per humilitatem illuminat. Superbia quippe sive vana gloria est quasi quoddam fulmen excæcans oculos animæ. Sicut enim fulmen quamdam brevem claritatem habet, sed tamen teneris creaturis valde nocivam : ita etiam est de superbia, quia lucere volunt in hoc sæculo per elatam superbiam, per quam tamen pauperes incenduntur. Dicitur enim in Psal. : *Dums uperbit impius, incenditur pauper* [1]. Hos itaque, quos cæcaverat elatio, Dominus per humilitatem videre fecit. Humilitas enim est oculus animæ, per quam homo conditionem suam ac statum suum verissime recognoscit. Unde dicit Bernardus : « Hu-« militas est virtus, qua homo verissi-« ma sui cognitione sibiipsi vilescit. »

II. Secundum quod Deus facit in homine, hoc est, quod scilicet his quos avaritia claudos fecerat, per charitatem gressus recuperat. Avaritia quoque facit hominem claudum utroque pede. Propter hoc legitur II Regum IV, 4, quod Jonathas filius Saul habebat quinquennem filium qui vocabatur Miphiboseth, qui cecidit ex brachiis nutricis suæ ad terram, et claudus factus est utroque pede. Jonathas interpretatur *columba veniens*, et significat Jesum Christum, qui sicut columba venit. Quia veniens in hunc mundum ramum virentis olivæ portavit in ore suo. Per olivam enim pax et misericordia figurantur : quæ duo ipse attulit in hunc mundum. De pace dicit ipse Joann. XIV, 27 : *Pacem relinquo vobis, pacem meam de vobis.* De misericordia dicitur Luc. IX, 54 et seq., quod cum quadam vice Samaritani noluissent recipere Jesum in hospitium, Jacobus et Joannes dixerunt : *Domine, vis dicimus ut ignis descendat de cælo, et consumat illos? Et conversus increpavit illos, dicens : Nescitis cujus spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.*

Filius hujus Jonathæ est quilibet Christianus,qui dum cadit ex brachiis nutricis suæ, claudus efficitur. Nutrix nostra est divina providentia. Tunc autem ex brachiis hujus nutricis cadimus, quando non confidimus ad plenum divinæ providentiæ, quod possit vel velit nos nutrire. Et quando circa terrena conquirenda nimis solliciti incipimus insistere, vere tunc claudi efficimur utroque pede : tunc enim amittimus affectum erga Deum, et proximum. Avarus enim neque diligit Deum neque proximum. Et talis claudus vocatur Miphiboseth, quod interpretatur *os confusum*. Tales etenim avari confundentur in die judicii, quando Dominus dicet eis : *Esurivi, et non dedistis mihi manducare : sitivi, et non dedistis mihi potum : hospes eram, et non collegistis me : nudus fui, et non cooperuistis me*, sicut dicitur Matth. XXV, 42 et 43. His itaque quos avaritia claudos fecerat, Dominus per charitatem animæ gressus recuperat. Charitas enim facit hominem diligere Deum et proximum. Facit etiam eum contemnere bona temporalia, et apponere sempiterna. Unde S. Prosper : « Cha-« ritas est, ut mihi videtur, recta volun-« tas ab omnibus terrenis et præsentibus « prorsus aversa, juncta Deo inseparabi-« liter et unita. »

III. Tertium est, quod Deus facit in homine, hoc est, quod videlicet eum quem luxuria leprosum fecerat, per castitatem purificat et emundat. Cum enim luxuria fœtida sit et immunda, corrumpit animam, et leprosam eam facit et immundam. Unde dicit liber medicinæ, quod « lepra est membrorum corruptio ex « humoribus putrefactioni habilibus effe-« cta. »

Et nota, quod sicut legitur in Levit.

[1] Ps. X secundum Hebr. 2.

xiii, et seq., quadruplex est species lepræ, scilicet in cute, in capillis, in veste, et in domo.

1. Lepram in cute habent mulieres, quæ quibusdam fucis et liniamentis cutem suam liniunt et perungunt, ut rubicundiores appareant, et nitidiores. De istis scribit Hieronymus ad Furiam : « Quid facit in facie, Christiane, purpu-« rissus et cerussa? quorum alterum ru-« borem genarum mentitur et labiorum, « alterum candorem oris et colli. Orna-« tus iste non Domini est, velamen istud « Antichristi est. Qua fiducia erigit ad « cœlum vultus, quos conditor non agno-« scit? »

2. Lepram habent in crinibus viri, qui crines suos calamistro retorquent. Lepram etiam in crinibus habent mulieres, quæ, ut ait Hieronymus, « capillis alie-« nis verticem, et occiput struunt, et « quæ crines suos forsitan canos citrino « seu croceo colore colorant, quæ etiam « crinibus suis aureas zonas intorquent : » contra mandatum Apostolorum Petri et Pauli. Ait enim I Pet. iii, 3 : *Mulierum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri*. Dicit etiam Paulus II ad Timoth. ii, 9 : *Non ornent se mulieres in tortis crinibus, aut margaritis*.

3. Lepram in vestibus habent sive viri, sive mulieres, qui rugas faciunt in vestibus suis, sive lineis, sive laneis, et quæ superfluitates nodorum aureorum vel argenteorum vestibus suis circumponunt et assumunt, non considerantes quod habitus talis non congruit pœnitentiæ : cum Dominus filios et filias Adæ propter pœnitentiam agendam posuerit in hunc mundum, quibus sufficere deberet quod vestiti essent, sicut pater et mater eorum vestiti erant, quando eos de paradiso transmisit in mundum : de quibus dicitur in Gen. iii, 21 : *Fecit Dominus Deus Adæ et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos*.

4. Lepram habent in domo, qui in cameris suis, et in thalamis depingi faciunt imagines lascivas, quasi chorizantes, ac sese mutuo amplexantes. Qui etiam cortinas hujusmodi imaginum suspenderint ad parietes suos.

Hos itaque, quos luxuria leprosos effecerat, veniens Dominus per castitatem emundat. Officium siquidem castitatis est, hominem intrinsecus et extrinsecus ab omnibus inquinamentis libidinis emundare.

IV. Quartum est, quod Dominus fecit per gratiam in homines veniens, quod scilicet his, quos vanitas mundanæ lætitiæ surdos effecerat, auditum restituit per veram considerationem mundanæ instabilitatis. Vanitas quippe mundanæ lætitiæ fecit hominem surdum intrinsecus. Omnes enim qui diligunt mundanam lætitiam, non libenter audiunt verbum Dei : imo potius delectantur in citharis, et tympanis, et fistulis, et viellis ac aliis, et symphoniis, nec non et in fabulosis rythmis histrionum. De his surdis dicit Dominus in Isa. xlii, 19 : *Quis surdus, nisi ad quem nuntios meos misi* prædicatores, et eos audire recusat? Hos igitur, quos vanitas mundanæ lætitiæ surdos effecerat, Dominus in hominem veniens audire fecit per veram considerationem mundanæ instabilitatis. Qui enim, dum vere consideraret instabilitatem hujus mundi, libenter deberet audire illos, qui ostenderent ei viam supernæ patriæ, ubi vera stabilitas est, et vera quies.

V. Quintum, quod fecit in homine Dominus veniens, hoc est, quod scilicet illos quos necaverat desperatio veniæ, resuscitat per spem divinæ misericordiæ. Desperatio siquidem veniæ multos interemit, et occidit. Sicut enim æger est in periculoso statu vitæ, qui per certa signa mortis a medicis est desperatus : sic etiam periculosa est animæ desperatio veniæ, quam multi ex hoc incurrunt, quod multitudinem facinorum suorum recogitantes, formidant Dominum sibi vel nolle, vel posse indulgere. Contra

desperationem dicit Abner ad Joab in II Reg. II, 26: *An ignoras quod periculosa sit desperatio?* Hos itaque quos interemerat desperatio, Dominus per gratiam veniens in hominem resuscitat per spem misericordiæ. Tanta enim est divina misericordia, quod respectus ejus omnia peccata hominum, quantacumque sint, vel qualiacumque, sunt quasi scintilla in medio maris. Et hoc debet spem facere homini vere pœnitenti.

VI. Sextum, quod facit Dominus in homine, in quem venit per gratiam, hoc est, quod eum quem confidentia longæ vitæ pauperem fecerat, hunc per memoriam mortis, et per desiderium regni cœlestis evangelizat, id est, ad studium bonorum operum, et messem perpetuæ vitæ conquirendam admonet et confortat. Multi enim propter hoc quod cogitant se diu victuros, negligunt fructus bonorum operum : sed Dominus veniens per gratiam incutit eis metum mortis, ut eo ferventius ea seminent in terris, quæ metant in cœlis. *Quæ enim seminaverit homo, hæc et metet,* ut ait Apostolus ad Galat. VI, 8. Hinc etiam dicitur Eccle. IX, 10 : *Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare : quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.*

II.

De secundo nota, quod per quatuor probari potest, si homo Dominum recipit per gratiam, et de his quatuor Joannes in præsenti Evangelio commendatur a Domino. Primum est, si homo, sicut arundo, non agitatur a vento. Unde dicit Dominus : *Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam*[1] ? Quasi diceret : Joannes non est arundo a vento agitata.

I. Primum ergo signum est, quod homo Dominum recipit per gratiam, si non agitatur vento, sicut arundo. Arundo enim, id est, homo arundineus, agitata vento prosperitatis cedit ad dextram : vento etiam adversitatis agitata cedit ad sinistram. Contra hoc mandavit Moyses regi Edom, Numer. XX, 17 : *Obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dextram, nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos.* Edom interpretatur *terrenus,* vel *sanguineus :* et significat mundum, qui a diabolo qui homicida existit ab initio, multiformiter est trucidatus. Igitur filii gratiæ transire debent per terram hujus mundi, ut nec cedant ad dextram prosperitatis per immoderatam lætitiam, nec etiam declinent ad sinistram per desperatam tristitiam. Arundo etiam videtur exterius solida, sed intus est vacua : sicut sunt quidam homines qui habent arundineas gratias, utpote corporis pulchritudinem, membrorum sanam fortitudinem, linguæ facundiam, et hujus sæculi sapientiam, et cætera hujusmodi, quibus raro merentur, sed sæpius demerentur. Contra quod ait Apostolus I ad Corinth. XV, 10 : *Gratia Dei sum id quod sum, et gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi.* Quasi dicat : Non habui gratiam arundineam. Item dicit II ad Corinth. VI, 1 : *Exhortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.*

II. Secundum signum, per quod probari potest, si homo Dominum recipit per gratiam, hoc est, si mollibus non vestiatur. Ille mollibus non vestitur, qui

[1] Matth. XI, 7.

molliter non vivit : sed qui carnem suam crucifigit cum vitiis et concupiscentiis, et qui abstrahit ei delectationes et concupiscentias hujus mundi. Unde dicit Apostolus ad Gal. II, 19 et seq. : *Christo confixus sum cruci. Vivo autem, jam non ego : vivit vero in me Christus.* Et post pauca subdit : *Non abjicio gratiam Dei.* Quasi dicat : Abjicerem gratiam Dei, si molliter et secundum carnis concupiscentiam viverem. Propter hoc Dominus dicit in Evangelio : *Sed quid existis in desertum videre ? hominem mollibus vestitum*[1] ? Quasi dicat Joanni primo : Ille in quo est gratia, non est mollibus vestitus. Hinc etiam dicit Matth. III, 4, quod *Joannes habebat vestimentum de pilis camelorum.*

Et nota, quod anima intrinsecus vestiri debet molli et delicata virtutum vestitura : caro vero extrinsecus, in quantum sustinere potest, debet duris laboribus operiri. Unde et velum tabernaculi, quo intrinsecus vestiebatur, valde pretiosum erat et delicatum : extrinsecus vero et supremum vile erat et mirabiliter asperum.

III. Tertium signum, per quod probatur quod homo Dominum recepit, hoc est, quod sit Propheta. Unde et Dominus dicit : *Sed quid existis videre ? Prophetam*[2] ? Quasi dicat : Vere ipse est Propheta. Igitur homo, qui Dominum per gratiam recepit, Propheta est : quia anima sua prædicit ac prænuntiat adventum Domini ad judicium : de quo adventu Paulus dicit I ad Cor IV, 5 : *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus : qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium : et tunc laus erit unicuique a Deo.* In adventu igitur Domini ad judicium publicabuntur operationes hominis ac voluntatis, quæ si bona fuerit Deo, magnifice collaudabitur : si vero mala, vituperabitur, et confundetur.

IV. Quartum signum, per quod homo experitur Dominum in cor suum venisse per gratiam, hoc est, quod scilicet plus sit quam Propheta. Unde et Dominus dicit de Joanne : *Sed quid existis in desertum videre ? Prophetam ? et iam dico vobis, plus quam Prophetam*[3]. Ille igitur homo plus est quam Propheta, qui non solum prædicit animæ suæ, quod consolationem inveniet in futuro sæculo : sed qui eam etiam quam pluries recipit in præsenti : sicut dicit Psal. XCIII, 19 : *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo : consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.*

Rogate ergo Dominum, charissimi, ut sic nunc eum in cor nostrum recipiamus, ut ipsum in judicio cum omni lætitia videamus. Quod nobis præstare dignetur, etc.

[1] Matth. XI, 8.
[2] Matth. XI, 9.
[3] Ibid.

SERMO IV.

IN DOMINICA IV ADVENTUS.

Medius vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est : cujus ego non sum dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti. Joan. I, 26 et 27.

Tria principaliter sunt hic notanda :

I. Quis sit ille, quem Joannes medium stare perhibet et affirmat ?
II. Quando Dominum per se venturum esse prædicat ?
III. Quod sit calceamentum, cujus corrigiam se indignum asserit, ut solvat ?

I.

De primo nota, quod ille, quem Joannes medium stare perhibet et affirmat, ipse est Dei Filius. Unde notat Glossa super locum istum : « *Medius vestrum* « *stetit, quem vos nescitis*, id est, præ- « sens vobis apparet corpore. » Hunc etiam Joannes digito demonstravit. Unde immediate post præsens Evangelium dicitur in Joanne : *Altera die vidit Joannes Jesum venientem ad se, et ait : Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hic est, de quo dixi : Post me venit vir,*

qui ante me factus est[1]. Cum ergo Joannes dicat Jesum stare medium, nota quod Jesus in primo jacuit in medio jumentorum. Secundo sedit in medio Doctorum. Tertio pependit in medio latronum. Quarto stetit in medio Discipulorum. Quinto vero ambulat in medio candelabrorum aureorum.

1. Primo ergo Jesus jacuit in medio jumentorum : quando scilicet intemerata Virgo Maria *pannis eum involvit et reclinavit in præsepio* : *quia non erat ei alius locus in diversorio*[2]. De hoc dicit Habacuc secundum aliam translationem : *In medio duorum animalium cognosceris*. Erant autem hæc duo animalia bos et asinus, secundum quod videtur in picturis, quæ sunt libri laicorum. Jacens ergo Jesus in medio jumentorum ostendit mirabilem humilitatem. Valde enim mirabile fuit, quod divina majestas induit corpus parvuli in stabulo jacentis ac vagientis. Debemus igitur et nos in hac humilitate mirabilem Deum imitari : quia gloriosum præmium humilitati promittitur. Quia scilicet suscipientur a gloria Domini. Unde dicitur Proverb. xxix, 23 : *Superbum sequitur humilitas : et humiles spiritu suscipiet gloria*.

2. Secundo, Jesus sedit in medio Doctorum. Unde legitur in Luc. ii, 46, quod *invenerunt Jesum parentes ejus in templo sedentem in medio Doctorum, audientem illos, et interrogantem eos*. Per hoc quod Jesus sedit in medio Doctorum audiens et interrogans illos, invitat nos ad studium veræ sapientiæ. Vera autem sapientia est timere Dominum. Unde dicitur Eccli. i, 20 : *Plenitudo sapientiæ est timere Dominum*. Hunc ergo timorem discere debemus : quia *qui timent Dominum, custodiunt mandata illius*[3]. Unde dicitur Eccli. i, 13 : *Et vere bene erit eis post hanc vitam*[4], qui modo timent Dominum. Unde dicit Eccli. i, 19 : *Timenti Dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur*. Post hanc enim vitam Dominus consolabitur filios suos, et tunc eos qui illum timuerunt, gloriosissime benedicet. Ut autem veram sapientiam, id est, timorem Domini discamus, debemus fugere tabernas, ne ibi in medio potatorum sedeamus. Debemus autem frequentare Ecclesias, ut illic verba timoris Domini a Sacerdotibus, et Prædicatoribus audiamus. Unde admonet nos Eccli. vi, 35 : *In multitudine presbyterum prudentium sta, et sapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire*.

3. Tertio Jesus stetit in medio latronum. Unde dicitur Joan. xix, 18, quod *crucifixerunt Jesum in loco Calvariæ, et cum eo alios duos hinc et hinc, medium autem Jesum*. Istos duos, in quorum medio Jesus est crucifixus, Lucas appellat *nequam*, et *latrones*. Jesus autem stans in medio nequam duorum latronum, quasi sceleratior illis esset, ostendit nobis præclarissimum exemplum patientiæ, quod imitari nos oportet ; ut scilicet quando nos homines vel factis, vel verbis indebite perturbant ac gravant, tunc patientes existamus. Si enim Jesus innocentissimus, stans in medio latronum, subsannationes, irrisiones patitur, et cruciatur : non est magnum si et nos, qui in peccatis concepti sumus, et quos mater nostra peperit in doloribus, et qui sine peccato non vivimus, si, inquam, et nos impia malorum hominum verba sustineamus, et facta : alias nimis delicati milites sumus, si volumus regnare cum Christo, et nihil pati pro Christo.

4. Stetit etiam Jesus in medio Discipulorum suorum. Unde dicit Joan. xx, 19 :

[1] Joan. i, 29 et 30.

[2] Luc. ii, 7.

[3] Eccli. ii, 21.

[4] Textus Vulg. habet : *Timenti Dominum bene erit in extremis*.

Venit Jesus, videlicet post Resurrectionem, *et stetit in medio Discipulorum, et dixit eis : Pax vobis*. Jesus igitur stans in medio Discipulorum suorum, exemplo et verbo invitat nos ad charitatem et pacem. Charitas enim mater est pacis. Unde etiam ante Passionem fuit existens inter Discipulos suos, et ministrans eis. Magnum enim signum ostenderat charitatis. Hic etiam dixit, ut ait Luc. xxii, 27 : *Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat*. Dicit etiam ad eos Joan. xiii, 14 et 15 : *Si ego lavi pedes vestros, Dominus, et Magister : et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis*. Charitatem igitur et pacem Christi exemplo ad invicem habere debemus. Unde scribit Apostolus II ad Timoth. ii, 22 : *Sectare charitatem, et pacem cum iis, qui invocant Dominum de corde puro*. Videtur hic Apostolus innuere, quod nullus possit invocare de puro corde, nisi habeat charitatem et pacem, et hoc est sine dubio verissimum.

5. Quinto, ambulat Christus in medio septem candelabrorum aureorum. Unde dicit Joannes in Apoc. i, 12 et seq. : *Vidi septem candelabra aurea : et in medio septem candelabrorum aureorum similem Filio hominis, vestitum podere, et præcinctum ad mamillas zona aurea : et facies ejus sicut sol lucet in virtute sua*. Dicitur etiam in Apoc. ii, 1 et 2 : *Hæc dicit, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum : Scio opera tua, et laborem, et patientiam tuam*.

Nota, quod septem candelabra aurea sunt septem ordines beatorum in regno Dei, scilicet, Angeli, Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines sive Continentes, et omnes alii electi, qui sub istis septem ordinibus comprehenduntur. Unde dicitur ibi, quod *septem candelabra, septem Ecclesiæ sunt*[1], id est, septem congregationes beatorum. Dicuntur autem hi septem ordines candelabra : quia sicut candelabro candela supponitur, quæ domum illuminat, ita et isti septem ordines lumen gloriæ a sancta Trinitate receperunt, et per totum palatium cœleste relucent.

Inter hæc septem candelabra ambulat Filius Dei *vestitus podere*, id est, indumento humanitatis, *et præcinctus ad mamillas aurea zona*, charitatis. *Lucens etiam sicut sol lucet in sua virtute*, serenissimo lumine divinitatis. Ambulat, inquam, Dei Filius inter ista candelabra, quæ sunt aurea, id est, ad summam nobilitatem perducta, administrans unicuique electo jucunditatem et exsultationem. Jucunditatem utique propter dotem animæ jam collectam. Exsultationem vero, propter dotem corpori repromissam. Propter hoc dicitur Eccli. xv, 6 : *Jucunditatem et exsultationem thesaurizabit super illum*. Ambulans itaque Filius inter aurea candelabra consolatur unumquemque beatum, ita inquiens : *Scio opera tua, et laborem, et patientiam tuam*[2]. Quasi dicat : Scio opera, quæ in meo servitio expendisti : scio etiam laborem, quo proximis tuis deservisti : scio nihilominus patientiam, per quam adversa mundi sustinuisti. Unde propter hæc tria mercedem perpetuam recepisti.

[1] Apoc. i, 20.
[2] Apoc. ii, 2.

II.

De secundo nota, quod Jesus, qui olim jacuit, sedit, stetit, et adhuc ambulat in medio, venturus est in die judicii, ut iterum sedeat in medio, scilicet agnorum, et hædorum. Quod autem sessurus sit in judicio in medio agnorum, et hædorum, testatur per seipsum (Matth. xxv, 31 et seq.) ita dicens : *Cum venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes Angeli ejus cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis : et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis. Et statuet oves quidem a dextris suis, hædos autem a sinistris.* Propter multas causas homines Christiani ovibus comparantur. Quarum una hæc est, quod scilicet ovis humile animal est, et humiliter alimentum suum decerpit a terra : sicut etiam boni Christiani humiles sunt, et contenti se laboribus suis, vel justis reditibus enutrire. E converso facit hædus, quod est animal scandens rupes et arbores, ut ibi accipiat cibum suum. Ita etiam faciunt mali Christiani, qui volunt per injustitiam divites fieri, et ambiunt honores hujus mundi. In istorum medio Dominus sedebit in judicio, bonos evocans ad regnum, malos vero transmittens ad supplicium.

Igitur in Jesu tria considera : quod scilicet veniet ad judicium, utpote Rex potens et sapiens. Unde legitur in hodierno Evangelio, quod Joannes negavit se esse Christum, et Eliam, et Prophetam. Quasi dicat : Jesus cum venit ad judicium, ipse erit Christus, et Elias, et Propheta. Tria enim requiruntur a justo judice. Primum est, ut habeat auctoritatem judicandi a superiore sibi collatam. Secundum est, ut habeat fortitudinem, per quam possit exsequi judicium, iniquorum resistentia non obstante. Tertium est, ut sit sapiens et prudens : ut scilicet sciat, quis sit nocens, et quis innocens : nocentes puniat, et innocentes absolvat.

Propter primum Jesus dicitur Christus, quod interpretatur *unctus*. Unxit enim eum Deus pater in Regem, ac principem Regem terræ, et constituit eum judicem vivorum et mortuorum. Unde ipse Jesus dicit de seipso, Joan. v, 22 et 23 : *Pater non judicat quemquam : sed omne judicium dedit Filio ; ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem.* Et post aliqua subdit verba : *Judicium meum justum est*[1].

Secundo a judice requiritur, ut sit fortis et potens ; alias judicio suo resisteretur ab iniquis, propter quod et Jesus vocatur Elias, qui interpretatur *robustus Dominus*. Dicitur enim in Psal. xxiii, 8, quod Jesus *Rex gloriæ fortis est, et potens*. Tam fortis enim et potens est, quod ad nutum ejus omnes impii dispergentur, *sicut pulvis, quem projicit ventus a facie terræ*. Iste judex ita fortis est, ut aquas pugillo mensuret, et cœlos palmo ponderet, et molem terræ tribus digitis appendat, et quod libret montes in pondere, et colles in statera. Unde dicit Isa. xl, 12 : *Quis mensus est pugillo aquas, et cœlos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terræ, et libravit in pondere montes, et colles in statera?* Quasi dicat : Hoc nullus facere posset nisi Dei Filius Jesus Christus. Nequaquam ergo impii potuerunt resistere judici tam potenti et forti.

Tertio, necesse est, ut judex sit sapiens et discernens, ut scilicet sciat quis innocens sit, et quis nocens ; ut innocens liberetur et honoretur, nocens autem mor-

[1] Joan. v, 30.

te damnetur. Propter hoc etiam Propheta vocatur, quia Propheta idem quod videns, sicut dicitur I Reg. IX, 9 : *Qui Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns.* Jesus Propheta est, id est, videns ; quia ipse videt omnia. Videt enim omnes cogitationes, et locutiones ac operationes hominum. De primis duobus dicitur Eccli. XLII, 20 et 22 : *Non præterit Dominum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo... Et non eget alicujus consilio.* De tertio dicitur Eccli. XXXIX, 24 et 25 : *Opera omnis carnis coram illo, et non est quidquam absconditum ab oculis ejus. A sæculo et usque in sæculum respicit.*

III.

De tertio nota, quod per calceamentum Jesu humanitas intelligitur. Sicut enim pes calceamento tegitur, sic etiam divinitas Christi latuit sub humanitate. De hoc calceamento dicitur in Psal. LIX, 10 : *In Idumæam extendam calceamentum meum.* Idumæa interpretatur *terrena* vel *sanguinea*, et significat humanam naturam, quam ille primus homicida, scilicet diabolus, ad terrenitatem declinare fecerat, et sic peccati sanguine maculaverat. In hanc ergo, id est, propter hanc recuperandam Filius Dei calceamentum suum, id est, humanitatem extendi permisit in cruce : et sic alienigenæ, id est, gentiles populi per fidem subditi sunt ei. Fuit autem calceamentum istud tam violenter extensum, ut in quinque partibus fuerit disruptum. Corpus enim Domini quinque vulneribus exstitit perforatum.

Corrigia hujus calceamenti est gloria Resurrectionis Jesu Christi. In Resurrectione quippe corpus Christi, quod in multis partibus disruptum fuerat in cruce, fuit per gloriam religatum. Dicit igitur, quod non sit dignus solvere corrigiam calceamenti ejus, id est, quod sit indignus et insufficiens exponere gloriam Resurrectionis ejus. Hæc est aurea corrigia, per quam omnes electi in fasciculo viventium sunt colligati. De isto fasciculo dixit Abigail ad David regem, I Reg. XXV, 28 et 29 : *Malitia non inveniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ... Erit anima domini mei custodita quasi in fasciculo viventium, apud Dominum Deum tuum : porro inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu et circulo fundæ.*

Rogate ergo Dominum, charissimi, ut sic nunc imitemur ejus humilitatem, patientiam, charitatem, et pacem, ut tandem cum gaudio mereamur ipsius respicere majestatem. Quod nobis, etc.

SERMO V.

DE NATIVITATE DOMINI.

Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus in civitate David. Luc. II, 11.

In verbis præmissis quatuor sunt notanda :

I. Quis sit ille, per quem gaudium evangelizatur ?
II. Qui sint illi, quibus gaudium annuntiatur?
III. Propter quod omni populo gaudendum esse dicatur?
IV. Quo signo iste, qui natus est, inveniendus asseratur?

I.

De primo nota, quod ille, qui gaudium evangelizat, id est, qui de gaudio bonum nuntium apportat, verus esse Angelus Domini describitur: ne videlicet videatur quod fuerit Angelus satanæ phantasticus. Unde dicitur in Evangelio præsenti : *Ecce Angelus Domini stetit juxta illos, et claritas Dei circumfulsit illos*[1] *:* ut per hoc designaretur, quod non fuit illa claritas phantastica, in qua se diabolus quando-

[1] Luc. II, 9.

que transfigurat. Dicit namque Apostolus II ad Cor. xi, 14 : *Ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis.* Quis autem iste Angelus fuerit, non patet ex testimonio Evangelico. Potest tamen non immerito credi, quod Gabriel Archangelus fuit, ut ille, qui Virgini Mariæ Dominum ex ea nasciturum nuntiaverat, ipse etiam eum jam natum pastoribus annuntiaret.

II.

De secundo nota, quod illi, quibus tam ingens gaudium nuntiatur, pastores dicuntur esse, qui commendantur a tribus ; quia scilicet non erant somnolenti, et quia erant de grege solliciti, præterea quoniam erant justi. Unde legitur in præsenti Evangelio : *Et pastores erant in regione eadem vigilantes, et custodientes vigilias noctis super gregem suum*[1]. Nota quod ait pastores, non dicit milites, vel burges, ne contemnantur illi qui aliis serviunt ob paupertatem.

Erant autem pastores isti vigiles, et non somnolenti, quod innuitur ibi, ubi dicitur : *Vigilantes* erant de grege solliciti. Unde sequitur : *Et custodientes vigilias noctis super gregem.* Ita enim solliciti erant de grege sibi commisso, ut etiam eum noctibus non reliquerint.

Erant etiam justi, quod innuitur ibi, ubi dicitur : *Super gregem suum*, quasi non alienum. Non enim custodierunt gregem violenter spoliatum, vel furto sublatum, sed suum, id est, sibi a veris dominis commissum. Utinam pastores nostri temporis ab his tribus possent hodie commendari ! In pluribus enim prædictis tribus contraria, somnolentia, negligentia, nec non et injustitia multoties inveniuntur.

Nota etiam, quod quilibet nostrum per pastores istos designatur. Dominus enim cuilibet hominum commisit animam suam pascendam. Animam, inquam, pretioso sanguine Filii Dei redemptam, quam mille millibus ovium pretiosiorem fore nullus sanæ mentis ignorat. Ad hoc autem, ut animas nostras pascamus, admonet nos I Pet. v, 2 : *Pascite qui in nobis est gregem Dei.* Quasi dicat : O vos Christiani pascite gregem, qui inter vos est, id est, animas vestras, quæ intra vos sunt. Ad hoc autem, ut quilibet Christianus bonus pastor animæ suæ existat, tria requiruntur ab eo. Primum est, ut sit vigil et non somnolentus. Secundum est, ut sit de semetipso sollicitus. Tertium est, ut sit erga proximos suos justus.

Ad hoc autem, ut vigiles simus, et non somnolenti, monet nos I Pet. v, 8 : *Sobrii estote, et vigilate : quia adversarius vester diabolus, tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret.* Ille vigilat, qui semper creatorem suum redemptorem ac judicem intuetur : dormiens quippe nullum videt. Sic itaque vigilare debemus, ut in omnibus operibus nostris Deum nostrum, qui nos creavit, redemit, et judicabit, præ oculis habeamus, ne secus aliquid agamus, per quod oculos suæ majestatis offendamus.

Item ab unoquoque nostrum requiritur, ut sit de salute animæ suæ sollicitus. Sicut enim solliciti sumus, ut corpori nostro potum, cibum, vestitum, ac alias necessitates suas ministremus ; sic et solliciti esse debemus, ut quando venit illa incerta hora mortis nostræ, Deo animam nostram mundam et ornatam repræsentemus. Unde dicitur de pastoribus Bethlehemitanis, quod erant *custodientes vigilias super gregem suum.* Ille custodit vigilias noctis super oviculam, id est,

[1] Luc. ii, 8.

animam sibi commissam, qui semper cum sollicitudine observat horam mortis suæ. Mors est illa nox, quam semper observare tenemur. Heu! multi sunt, qui dummodo habeant ea quæ corpori sunt necessaria, parum, vel nihil curant, quid fiat de anima! De talibus dicitur Eccli. x, 32: *Peccantem in animam suam quis justificabit? et quis honorificabit exhonorantem animam suam?*

Tertio requiritur a quolibet Christiano, ut sit justus, ut scilicet nihil quod sit alterius, injuste attingat, vel possideat, sed se, et suos ex his quæ sua sunt, enutriat: et ex his etiam Deo gratas oblationes seu eleemosynas offerat. Quod autem homo debeat se ex suis, id est, ex juste conquisitis enutrire, probatur Tobiæ, II, 21, ubi legitur, quod cum Tobias cæcus esset effectus, et uxor ejus Anna quadam vice hœdum caprarum operibus manuum suarum conquisitum domum detulisset; audiens Tobias vocem balantis hœdi, dixit: *Videte, ne forte furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.* Quod autem debeat homo ex his quæ sua sunt, Deo offerre, vel eleemosynas dare, dicitur in Prov. III, 9 et 10: *Honora Dominum de tua substantia*, Glossa « non de aliena: » *et de primitiis omnium frugum tuarum*, Glossa « de melioribus bonis tuis » *da ei*, scilicet pauperi: *et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia tua redundabunt.*

III.

De tertio nota, quod propter hoc gaudendum est omni populo, quia videlicet *natus est nobis hodie Salvator, qui est Dominus in civitate David;* sicut ait Angelus ad Pastores. Et nota, quod quinque prædicuntur hic de parvulo Jesu Filio Mariæ. Appellatur enim Salvator, et Christus, et Dominus, et dicitur natus esse in civitate David, quia futurus era verus David. Salvator dicitur, propter humani generis redemptionem. Christus dicitur, propter suorum fidelium in via præsentis sæculi consolationem. Dominus dicitur, propter servitii ab his quos redemit, expostulationem. Ob hoc etiam natus dicitur in civitate David, ut si imitator David. David etiam interpretatur manu fortis, vel vultu desiderabilis. Est ergo et Jesus noster manu fortis, per sempiternam reproborum condemnationem. Est etiam vultu desiderabilis, per admirabilem electorum remunerationem.

I. Primo igitur puer iste, qui natus est, Salvator dicitur: ut scilicet redimat sub dæmoniaca captivitate gementes. Unde iste Salvator de seipso dicit Exod. III, 1 et 2: *Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, et clamorem ejus audivi: et sciens dolorem ejus, descendi ut liberarem ipsum de manibus Ægyptiorum, et educam de terra illa in terram bonam et spatiosam, in terram, quæ fluit lacte et melle.* Ex ista auctoritate notari potest, quod populus Dei, id est, omnes electi, priusquam Christus incarnatus esset et passus, erat in afflictione propter diuturnum exsilium. Fuit etiam in jugi clamore, postulans afflictionis suæ solatium. Erat nihilominus propter vehemens exspectati solatii desiderium, in dolore: quod videns, audiens, et sciens Deus descendit, carnem assumens; ut liberaret populum per sanguinem suum diu exsulantem, et solatium postulantem, ac sese cum desideriis exspectantem. Descendit, inquam, ut liberaret eum de manu Ægyptiorum, id est, de potestate dæmoniorum, et educeret eum de terra illa, id est, de regione tenebrarum, scilicet, de limbo, ubi Dei populus captivus detinebatur, in terram bonam et spatiosam, ad terram, quæ fluit lacte et melle. Per hanc terram designatur terra viventium, scilicet, regnum cœlorum, quæ dicitur

terra bona, quia nullus ibi, nisi bonus sit, recipitur. Dicitur etiam spatiosa, quia nemo ibi propter hæreditatis angustiam conqueritur. Quisquis enim in ea est, habet quidquid vult. Est enim terra fluens lacte divinæ humanitatis, et fluens mellæ humanæ divinitatis. Christus enim illuc per suam lacteam humanitatem, et melleam divinitatem dilectos suos mirabiliter refocillat.

II. Secundo etiam is, qui natus est, Christus dicitur, id est, unctus. Fuit chrismate tinctus, ut consolaretur in via hujus mundi mœrentes. Propter hoc ipse dicit Isa, LXI, 1 et seq. : *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me... : ut consolarer omnes lugentes : ut ponerem* consolationem *lugentibus Sion : et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris*. Nota, quod tria sunt, quæ unicuique secundum exteriorem hominem tristitiam ac mœrorem important. Primum est, superborum conculcatio. Secundum est, iniquorum malitiosa detractio. Tertium est, diversarum infirmitatum vexatio.

1. Contra primum consolatur nos Dei Filius, et promittit se nobis daturum coronam pro cinere, id est, pro eo quod a superbis et potentibus quasi cinis sub eorum pedibus conculcamur ; spondet nobis, quod nos tamquam reges potentes in suo solio coronabit.

2. Contra secundum, scilicet, contra malitiosam iniquorum detractionem, consolatur nos promittens nobis pro luctu, quem habemus ex impiorum detractione, perpetuæ gloriæ claritatem : quod scilicet faciet nos lucere, quemadmodum oleum lucet in lampade perpetuæ claritatis.

3. Contra tertium, scilicet, contra spiritum mœroris, quem habemus ex gravi infirmitatum vexatione, promittit nobis se daturum pallium laudis, id est, corpus sanissimum, in quo semper si bilaudes referamus dicentes, « Gloria tibi Domine. » De ista consolatione dicit Eccli. XXXVIII, 7 : *Unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sanitatis*.

Nota quod multi sunt qui faciunt unguenta manuum, vel pedum, vel aliorum membrorum ; sed nullus est, qui læsum cor ungere possit, vel sanare, nisi solus Filius Dei : quocirca in omni tribulatione ipsius unguentum est postulandum.

III. Tertio, puer iste, qui natus est, Dominus appellatur. Unde justum est, ut habeat servos sibi fideliter servientes. Hunc Dominum Jerem. XXIII, 5 et 6, Deum Patrem nobis promisisse potestatur, ita inquiens : *Ecce dies veniunt, dicit Dominus : et suscitabo David germen justum : et regnabit Rex, et sapiens erit : et faciet judicium et justitiam in terra. In diebus illis salvabitur Juda, et Israel habitabit confidenter : et hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus justus noster*. Dicit itaque Deus Pater : *Ecce dies* gratiæ *veniunt, et suscitabo David germen justum*, id est, faciam nasci ex semine David meum justum Filium. *Et regnabit Rex*, sceptrum crucis in humeris suis bajulando humiliter : *et sapiens erit*, crucis cruciatus patientissime tolerando ; et sic *faciet judicium*, iniquum diabolum iniqua potestate juste privando, *et justitiam*, animas in captivitate violenter diu detentas liberando. *In diebus illis Juda*, id est, quilibet laicus Deum confitens salvabitur per veram fidem : *et Israel*, id est, bonus religiosus, Deum per contemplationem videns, *habitabit confidenter*, certus de gloria : *et hoc est nomen*, quod propter hæc omnia *vocabunt eum*, tam laici quam religiosi, *Dominus justus noster*.

Tenemur igitur huic Domino in triplici obsequio, scilicet, obsequio cordis, oris, et operis. Multi vero prima duo obsequia videntur Domino exhibere, sed pauci observant tertium. Multi enim sunt, qui dicunt quod cor eorum bonum sit ad Deum. Plures etiam, qui videntur ore

servire Domino, sed in tertio signo, scilicet. in opere pene omnes deficiunt. Unde ipse Dominus dicit, Luc. vi. 46 : *Quid vocatis me Domine, Domine : et non facitis quæ dico?* id est, vos vocatis corde, « Domine, » et ore « Domine. » sed non vocatis me operibus, non enim facitis quæ dico. Hinc etiam dicit Matth. vii, 21 : *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum : sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum.* Multi sunt qui dicunt. quod adhuc proposuerint servire Domino : tales dicunt corde, « Domine. » Sunt etiam alii, qui protestantur hoc, quod bonum sit et utile servire Domino et tales dicunt ore, « Domine. » Sed paucissimi sunt, qui hoc quod corde proposuerunt. et ore commendant ac laudant, operibus exsequuntur : et propterea infiniti excluduntur a regno cœlorum.

IV. Quarto, puer iste, qui natus est, David, id est manu fortis dicitur, ut feriat pœnis perpetuis delinquentes, et se per pœnitentiam non corrigentes. Unde dicitur Sap. xi, 18 et seq. : *Non erat impossibilis omnipotens manus tua, quæ creavit orbem terrarum ex materia invisa, immittere peccatoribus multitudinem ursorum, aut audaces leones, aut novi generis ira plenas ignotas bestias ; aut vaporem igneum spirantes, aut fumi odorem proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes : quarum non solum læsura poterat illos exterminare, sed et adspectus per timorem occidere.*

Nota, quod describit hic Spiritus sanctus dæmones, qui ad præceptum Domini punient miseros peccatores in inferno. Comparat autem eos ursis, et leonibus, et bestiis ira plenis. Propter hoc vero dæmones ursis comparantur : quia sicut ursus animal est inquietissimum, semper existens in motu : sic etiam dæmones, qui modo paratissimi et pervicacissimi sunt, et infatigabiles ad cruciandum. Leonibus etiam comparantur : quia leo animal est robustissimum atque fortissimum : sicut etiam dæmones robustissimi sunt atque validissimi contra miseros peccatores. Comparantur etiam aliis bestiis ira plenis. Non solum enim dæmones sunt ad hoc, ut torqueant peccatores paratissimi atque fortissimi : sunt etiam in cruciatibus inferendis crudelissimi. Unde vocantur bestiæ, id est, vastiæ a vastando, ira plenæ, et non solum illæ bestiæ cruciant dentibus et ungulis. hoc est, multiplicium pœnarum inflictione : sed etiam sui vultus terribilis ostensione. Propter hoc dicuntur vaporem igneum, et fumum de ore et naribus spirare, et horrendas scintillas ex oculis emittere. Et vere si possibile foret, quod peccatores mori possent in inferno, non solum propter cruciatus qui ab his inferrentur, sed etiam propter timorem horribilis vultus illarum mortem incurrerent. De iis bestiis dicitur in Psalm. lxxiii. 19 : *Ne tradas Domine bestiis animas confitentes tibi.* Caveat nobis, o charissimi, Deus ab his bestiis crudelissimis.

V. Quinto, puer iste, qui natus est, dicitur vultu desiderabilis. ut ipso vultu suo remuneret sibi fideliter servientes. Hic est enim ille Assuerus potens Rex, qui interpretatur beatitudo, quia omnis electorum beatitudo emanat ab ipso, ad quem Esther regina, id est, felix anima, quæ per beatitudinem sursum e mortalibus populis est elevata, sic loquitur, sicut testatur liber Esther xv, 17 : *Valde mirabilis es Domine, et facies tua plena est gratiarum.* Igitur tam dulcis et suavis est vultus Jesu, quod anima uniuscujusque electi invenit in eo omne delectamentum, et omnis saporis suavitatem.

IV.

De quarto nota, quod Jesus natus per signum invenitur ab Angelo datum. Unde dicitur in Evangelio præsenti, quod cum Angelus nuntiasset pastoribus Christum esse natum, subjecit : *Et hoc vobis signum : Invenietis infantem pannis involutum, et positum in præsepio* [1]. Dixit etiam Simeon postea ad Mariam matrem ejus, Luc. II, 34 : *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur.* Nota igitur, quod Dominus, cum natus esset, ostendit nobis in seipso quintuplex signum, scilicet, signum sanctæ taciturnitatis, beatæ paupertatis, pretiosæ puritatis, gloriosæ humilitatis, ac egregiæ charitatis.

1. Primo igitur signum sanctæ taciturnitatis nobis ostenditur, ubi dicitur : *Invenietis infantem*, id est, puerulum non fantem, scilicet, non loquentem, sed potius vagientem. Quare ergo Dominus ostendit in seipso taciturnitatem ? Dicitur enim Proverb. x, 19 : *In multiloquio non deerit peccatum : qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est.* Dicitur etiam Eccli. xx, 8 : *Qui multis utitur verbis, lædet animam suam.* Legitur in vita S. Patrum de Abbate Agathone, quod per triennium lapidem in ore suo portavit, donec taciturnitatem disceret. Legitur etiam, quod quidam philosophus interrogatus a quodam, quomodo posset placere Deo et hominibus, respondit : « Si optima quæque egeris, et pauca locutus fueris. »

2. Secundo, signum beatæ paupertatis in Jesu nobis ostenditur, ubi dicitur, *pannis involutum* : non dicitur bysso vel purpura. Erat enim paupercula Dei genitrix Maria, unde habere non poterat pannos pretiosos. Qui igitur gemunt sub onere paupertatis, respiciant pannosum Jesum, ut consolentur. Unde dicit Isa. XXIX, 19 : *Addent mites in Domino lætitiam, et pauperes homines in sancto Israel*, id est, in Christo, *exsultabunt.* Dicit etiam Seneca de paupertate : « Paupertas expedita et secura est. » Comparat inter se pauperum et divitum vultus : « Sæpius pauper et fidelius ridet. »

3. Signum etiam pretiosæ puritatis sive munditiæ in Jesu nobis ostenditur, per hoc quod dicitur, quod Maria pannis eum involvit. Involvit enim eum intemerata virgo pannis mundis, quia non est verisimile quod tam munda virgo pannos habuit maculosos, propter quod instituit Spiritus sanctus, quod pannus ille in quo adhuc sacramentaliter involvitur corpus Jesu, non debet esse purpureus, sed lineus et mundus. Invitat igitur nos ad vitæ munditiam mundissimus iste infantulus. Unde dicitur in Job XXII, 30 : *Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum*, id est, operum suorum. Dicitur enim Prov. XXI, 8 : *Qui mundus est, rectum opus ejus.*

4. Quarto, signum gloriosæ humilitatis ostenditur nobis in Jesu parvulo, qui interim se humiliavit, quod scilicet subjecit se manibus Virginis, ut ipsa eum involveret et reponeret, ubi placeret. Simus ergo et nos ad imitationem Jesu humiles ac obedientes, quia Dominus promittit humilibus, quod habitabit in illis per gratiam, et vivificabit eos per gloriam. Unde dicitur Isa. LVII, 15 : *Excelsus, et sublimis habitat cum contrito et humili spiritu, et vivificat cor contritorum.*

[1] Luc. II, 12.

5. Quinto, signum charitatis egregiæ demonstratur in isto infantulo, qui reponi voluit in præsepio, quasi per hoc innueret se communem esse animalibus, pastoribus, et regibus, et omnibus eum habere cupientibus. Unde dicit in Jer. XXXI, 3 : *In caritate perpetua dilexi te, ideo attraxi te, miserans.* Jacet igitur Jesus in præsepio quasi quidam adamas trahens ad se per charitatem jumenta, pastores, et reges. Unde etiam jumenta, pastores, et reges charitatis ei vicem reciprocam rependerunt. Jumenta quippe fœnum suum parvulo commodaverunt, pastores devotas laudes ipsi cecinerunt, et reges pretiosa munera obtulerunt. Imitemur et nos illa bona jumenta, ut scilicet, fœnum verum Deo nostro mutuemus, id est, ut eleemosynas nostras pauperibus erogemus. Imitemur etiam pastores, ut Deum devotis laudibus ac orationibus honoremus. Imitemur nihilominus reges, ut Salvatori nostro cor nostrum, et omne opus nostrum quasi munera pretiosa offeramus humiliter.

Rogate Dominum, charissimi, ut sic nativitatem ejus celebremus in terris, ut etiam ipsum facie ad faciem lætanter videre mereamur. Amen.

SERMO VI.

DE NATIVITATE CHRISTI.

Verbum caro factum est, etc. Joan. I, 14.

Tria sunt hic principaliter notanda :

I. Quid per hoc, Verbum caro factum est, intelligatur?
II. Quare hoc Verbum caro factum est, asseritur ?
III. Qualiter, et per quid hoc Verbum in nobis habitare dicatur?

I.

De primo nota, quod per Verbum Dei Filius intelligitur. Ipse enim dicitur Verbum quasi verum bonum : hoc autem est verum bonum, quod commendari potest a tribus, scilicet, ab omnis amaritudinis absentia, et ab omnimoda sufficientia, et ab æterna indesinentia. Et certe ab his tribus commendabils est Dei Filius, qui propter nos est ex Virgine natus. Ab ipso quippe omnis amaritudo est remotissima, ab ipso etiam emanat beatitudo sufficientissima, in ipso quoque est æternitas indeficientissima.

1. De primo, scilicet, quod ab ipso sit omnis amaritudo remotissima, dicitur in libro Sap. VIII, 9 et 16 : *Proposui sapientiam*, id est, Dei Filium, *adducere mihi ad convivendum : sciens quoniam mecum communicabit de bonis, intrans in domum meam, conquiescam cum illa... Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiam et gaudium.* Ipse etiam Dei Filius dicit Isa. XXVII, 4 : *Indignatio non*

est mihi. Beatus igitur, qui meruit habitare cum isto vero bono.

2. Item, quod ab ipso emanat beatitudo sufficientissima, testatur Eccli. xxiv, 34 et 36: *Posuit*, subaudi, Deus Pater, *David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, in throno honoris sedentem in sempiternum... Qui adimplet quasi Euphrates sensum*. Dicit itaque Ecclesiasticus quod Deus Pater *posuit*, id est, promisit *David puero suo*, id est, David servo suo, quod videlicet ex ipso, id est, de semine suo *excitaret*, id est, nasci faceret *regem fortissimum*, scilicet, Jesum Christum *in throno honoris* cum Patre *sedentem*, qui scilicet Dei Filius *adimplebit quasi Euphrates*, id est, quasi quidam magnus beatitudinis fluvius omnes sensus nostros. Nihil enim in nobis vacuum remanebit, quin per hoc verum bonum suavissima beatitudine repleatur. Unde etiam Psalmista dicit : *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo* [1]. Hic est ille verus Eliseus, qui plus habet olei beatitudinis, quam nos vasa offerre possimus. Legitur enim III Regum, 3 et seq., quod cum quædam mulier inopiam suam conquesta esset Eliseo, dixit ei Eliseus, ut iret et acciperet mutuo vasa non pauca, et infunderet in illa vasa de oleo illo modico, quod se profitebatur habere. Quod etiam mulier fecit, et interim exivit oleum, ut prius vasa, quam oleum deficerent. Sic etiam est de Christo, qui tam sufficiens est et abundans, ut omnia vasa desideriorum nostrorum oleo beatitudinis repleat, et adhuc supererit oleum. De sufficientia etiam hujus veri boni dicitur in Psal. cxliv, 16 : *Aperis tu manum tuam : et imples omne animal benedictione*. O quam felices sunt illi, qui introduci meruerunt in cellarium veri boni, ut ibi inebrientur ab ubertate domus Dei !

3. Tertium, videlicet quod in Christo, qui est verum bonum, sit æternitas indeficientissima, testatur Psalm. ci, 12 et 13, ita dicens : *Dies mei sicut umbra declinaverunt . et ego sicut fœnum arui. Tu autem Domine in æternum permanes : et memoriale tuum in generationem et generationem*. Item dicit in eodem Psal. : *Opera manuum tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt, tu autem permanes : et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos, et mutabuntur : tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient* [2]. Dicit etiam in alio Psalmo : *A sæculo usque in sæculum tu es Deus* [3]. Ipse etiam Dominus de permanentia suæ æternitatis dicit in Malach. iii, 6 : *Ego Dominus, et non mutor*. Bonum est igitur, charissimi, ut applicemus nos ad istud verum bonum, quod semper permanet : ne cadamus in interitum sempiternum. Unde dicit Psalm. lxxii, 28 : *Mihi adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam*.

Nota, e contrario, quod bona hujus mundi non sunt vera, propter tria. Sunt enim multis amaritudinibus infusa et permixta. Sunt etiam vacua, et nequaquam replentia. Sunt etiam instabilia, et nullatentus permanentia. Hæc tria testatur Ecclesiastes, ita loquens : *Ego Ecclesiastes fui rex in Jerusalem.... Ædificavi mihi domos, et plantavi vineas, feci hortos, et pomaria, et consevi ea cuncti generis arboribus : et exstruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui : armenta quoque, et multos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem : coacervavi mihi argentum, et aurum, et substantias regum, ac provinciarum : feci mihi cantores, et cantatrices, et delicias filiorum hominum, scyphos, et urceos in ministerio ad vina*

[1] Ps. xv, 11.
[2] Ps. ci, 26, 27 et 28.
[3] Ps. lxxxix, 2.

fundenda : Et supergressus sum opibus omnes, qui ante me fuerunt in Jerusalem : sapientia perseveravit mecum. Et omnia, quæ desideraverunt oculi mei, non negavi eis : nec prohibui cor meum quin omni voluntate frueretur, et oblectaret se in his, quæ præparaveram : *et hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo. Cumque me convertissem ad omnia opera, quæ fecerant manus meæ, et ad labores, in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole*[1]. Ecce quanta enumerat, quæ bona esse reputantur, ac etiam multum in hoc sæculo desiderantur, quæ omnia sic concludit, quod asserit se vera conversione rationis in omnibus præfatis reperisse vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole. Probat igitur, quod bona præsentis sæculi vana sunt, et nullatenus replentia, per hoc quod dicit : *Reperi in omnibus vanitatem*. Probat etiam, quod multis angustiis et sollicitudinibus sunt perfusa, per hoc quod subdit : *Et afflictionem animi*. Probat nihilominus, quod instabilia sunt, per hoc quod addit : *Et nihil permanere sub sole*.

Hæc etiam ostenduntur in Isa. xxxvi, 6, ubi dicitur, quod *Ægyptus est baculus arundineus confractus, cui si innixus fuerit homo, intrabit manum ejus, et perforabit eam*. Ægyptus interpretatur *mœror*, vel *tenebræ ;* et significat mundum istum, in quo boni et justi pro peccatis mœrent, et testantur. Mali vero per carnis et oculorum concupiscentias obtenebrantur. Mundus autem iste est quasi baculus arundineus confractus, qui perforat manum innitentis. Per hoc quod dicitur, quod est *arundineus*, notatur quod bona hujus mundi vana sunt, et non replent cor hominis ; sed sunt ad similitudinem arundinis, quæ intus est vacua. Unde dicitur Eccli. xiv, 9 : *Insatiabilis oculus cupidi*. Dicit etiam Eccle. v, 9 : *Avarus non implebitur pecunia*. Similiter et Hieronymus ait : « Avaro « tam deest quod habet, quam quod non « habet. » Per hoc etiam quod dicitur, quod est *baculus confractus*, innuitur quod bona hujus mundi instabilia sunt, et stare non possunt, ut confractum crus stare non potest. Unde et I Joan. ii, 17, dicit quod *mundus transit, et concupiscentia ejus*. Præterea per hoc quod additur, *cui si innixus fuerit homo, intrabit manum ejus, et perforabit eam*, innuitur quod bona hujus sæculi aculeata sunt, et hominem per multas sollicitudines lacerantia. Propter quod et ipsa Veritas comparat in Evangelio bona præsentis sæculi spinis, quæ suffocant in homine semen gratiæ Dei.

II.

De secundo nota, quod propter quinque causas *Verbum caro factum est*.

1. Prima est, ut per eum in viam justitiæ revocemur. Adam quippe sicut ovis erraverat, ac perierat : propter quod omnem posteritatem post se ad devium inferni sive limbi deduxerat : quia *sicut oves positi fuerunt in inferno*[2]. Sed agnus Dei, ad Patriarcharum et Prophetarum preces, *a regalibus sedibus veniens*[3], ovem centesimam, scilicet humanum genus quæsivit, inventamque quasi prudens ductor in viam justitiæ, ac ad Angelorum societatem revocavit ac reduxit. De hac revocatione legitur in II Reg. xiv, 21 et 23, quod David mediante muliere Thecuite præcepit Joab, ut revoca-

[1] Eccles. i, 12 et ii, 4 et seq.
[2] Ps. xlviii, 15.
[3] Sap. xviii, 15.

ret Absalom, qui propter fratricidium recesserat Gessur in exsilium. Ait enim David ad Joad : *Vade, et revoca puerum Absalom... Surrexit ergo Joab et abiit in Gessur, et adduxit Absalom in Jerusalem.* Absalom interpretatur *patris amaricatio*, et significat Adam, et quemlibet peccatorem. Adam enim et Eva uxor ejus per peccata sua amaricaverunt dulcem Creatorem suum. Quilibet etiam peccator Deum amaricat per peccatum suum. Adam etiam et uxor ejus Eva spirituale fratricidium commiserant : quia gladio inobedientiæ spiritum suum occiderant, qui quasi frater est carnis, quivis etiam peccator per malitiam suam occidit animam, sicut dicitur Sap. XVI, 14. Igitur iste Absalom, id est, Adam cum omni posteritate sua expulsus fuit a facie Dei patris in Gessur, quod interpretatur *dolor*. In doloribus enim et ærumnis infernalibus limbi fuerunt usque ad adventum Filii Dei : Quod sciens mulier Thecuites, quæ interpretatur *buccina eorum*, et significat divinam misericordiam, quæ semper personat pro miseris peccatoribus, accessit ad David, id est, ad Deum Patrem, et intercessit pro Absalom, id est, pro universo humano genere, postulans eum ab exsilii doloribus revocari. Propterea Deus Pater placatus ad petitionem misericordiæ injunxit Joab, qui interpretatur *inimicus inimicitiæ*, et significat Filium Dei, qui inimicitiæ, id est, peccatis inimicatur, et amicitiæ, id est, virtutibus amicatur. Ipse enim est iniquitatum inimicus, et virtutum amicus. Injunxit, inquam, Deus Pater Filio suo unigenito, ut revocaret per sanguinem suum genus humanum. Quod et factum est. Abiit namque Dei Filius, et induit carnem humanam, in qua multos dolores pertulit, et postremo mortem amarissimam sustinuit, et sic per dolores suos et cruciatus humanum genus ab inferni doloribus eripuit, et in Jerusalem, hoc est, in Dei patris gratiam revocavit.

2. Secunda causa, quare Verbum Dei factum est caro, id est, quare Dei Filius est incarnatus, hæc est, ut scilicet per ejus sanguinem a peccatorum sordibus lavaremur. Unde dicit Apostolus ad Hebræos, IX, 13 et 14 : *Si sanguis hircorum, et taurorum, et cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis : quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulis immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi ?* Hinc etiam dicit Joannes in Apocal. I, 5 : *Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.* Glossa : « A peccatis « originalibus et actualibus. » Et nota, quod Baptismus Ecclesiæ virtutem illam, quod peccata hominum lavat, accepit a sanguine Christi. Unde dicit Innocentius : « Per sacramentum baptismi, Chri- « ti sanguine rubricati culpa remittitur, « vitatur periculum, et ad regnum cœlo- « rum etiam pervenitur. » Caveamus ergo, charissimi, ne animarum nostrarum vestimenta, quæ Christus in suo sanguine lavit, rursus immunditiis peccatorum inquinemus.

3. Tertia causa, quare Verbum caro factum est, hæc est, ut per eum in peregrinationis hujus mundi itinere cibaremur ; et hoc maxime fit per sacramentum Eucharistiæ, in quo Dominus ad consolationem et refectionem fidelium suorum carnem suam administrat, et sanguinem propinat. Unde etiam sacramentum illud *viaticum* appellatur. Propter quod ipse dicit Joan. VI, 56 : *Caro mea, vere est cibus : et sanguis meus, vere est potus*, etc. Optimus est iste cibus, qui facit Dominum manere in nobis, et nos in eo. Igitur ut per Filium Dei cibaremur in hoc exsilio, nasci voluit in Bethlehem, quæ *domus panis* interpretatur. Voluit etiam reponi in præsepio, ut per hoc innueret, quod ipse esset panis peregrinantium, qui non solum a divitibus inveniretur in palatio ; sed etiam a pauperibus inveniri posset in præsepio. Mirum est de divitibus et pauperibus, quod tam raro visitant Christi Jesu præsepium,

cum tamen sæpe visitant præsepia equorum vel jumentorum suorum. Transeamus, charissimi, sicut pastores loquebantur ad invicem : Luc. II, 15 : *Transeamus*, inquit, *usque Bethlehem, et* non tantum *videamus hoc verbum, quod factum est caro ;* sed etiam mundo corde sumamus. Per Bethlehem quippe non tantum materialis, sed et supercœlestis Ecclesia figuratur. In materiali namque Ecclesia Christi corpus conficitur, et a devotis Christianis sumitur. In supercœlesti quoque Ecclesia, Dei Filius revelatis oculis adspicitur, et ibi quilibet electus ipso suavissime fruitur.

4. Quarta causa, quare Verbum caro factum est, hæc est, ut per eum in die judicii resuscitaremur. Unde ad ipsum Verbum, quod caro factum est, dicit Joan. VI, 40 : *Hæc est voluntas Patris mei, qui misit me ; ut omnis, qui videt Filium, et credit in eum, habeat vitam æternam, et ego resuscitabo eum in novissimo die.* Igitur qui vidit Dei Filium oculis timoris et amoris, et credit in eum vera exhibitione operis, iste resuscitabitur in novissimo die, ut vitam possideat sempiternam. Hinc etiam dicit Osee, VI, 3 : *Vivificabit nos post duos dies : in die tertia suscitabit nos, et vivemus in conspectu ejus. Scimus, sequemurque ut cognoscamus Dominum.*

Nota, quod primus dies est dies fatigationis : multipliciter enim fatigamur in hac vita. Secundus est dies requiei communis, qui est post hanc vitam, quando scilicet Spiritus sanctus dicet animabus justorum, ut requiescant a laboribus suis. Tertius dies est gloriosæ remunerationis, quando scilicet paterfamilias operarios suos per filium procuratorem suum denario gloriæ præmiabit. In isto die per ipsum filium suscitabimur, ut semper vivamus, et omnia sciamus, et quæcumque volumus, habeamus.

5. Quinta causa, quod Verbum caro factum est, hæc est, ut per ipsum in patria deificaremur. Primi quippe nostri parentes deceptori diabolo credentes, quod efficerentur sicut dii, si de fructu vetito comederent : comederunt, et sic, qui prius erant cum honore, comparati sunt jumentis insipientibus, et similes facti sunt illis. Ut autem pristinos honores recuperemus, ipse Dei Filius factus est pro nobis jumentum, stimulos pœnalitatum nostrarum vere tolerans, et onerosæ crucis perferens cruciatus. Et sic homo, qui in utilitatem inciderat jumentalem, divinitatis similitudinem recuperavit. Unde dicit in Psal. LXXXI, 6 : *Ego dixi : Dii estis, et filii Excelsi omnes.* Quasi dicat : Ego Jesus dixi, id est, laboribus meis effeci, quod vos homines dii estis, id est, eritis et dicemini filii excelsi omnes. Apostolus etiam testatur ad Rom. VIII, 17, quod *erimus hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Dicit etiam Joannes in præsenti Evangelio, quod ille, qui Verbum caro factum est, quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.

III.

De tertio nota, quod Christus per quinque specialiter habitat in Christianis, scilicet, per fidem et sinceritatem, per corporis et animæ puritatem, per viscerosam charitatem, per gloriosam humilitatem, et per timoris soliditatem.

1. Quod Christus per fidei sinceritatem habitat in quolibet Christiano, probat Apostolus ad Ephes. III, 14 et 17, ubi ait : *Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi..., ut det Christum habitare per fidem in cordibus nostris.* Proh dolor ! pauci sunt, qui veram se ostendunt habere fidem, cum pene omnes stercora temporalium præponant et præferant dulci Christo.

2. Habitat etiam Christus in Christianis per corporis et animæ puritatem. Propter quod dicit Apostolus I ad Corinth. III,

16 et 17 : *Nescitis quia templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis ? Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos.* Quasi dicat : Si estis sancti, id est, mundi corpore et anima, tunc Deus habitat in vobis : *Domum* quippe Domini *decet sanctitudo in longitudinem dierum* [1].

3. Christus habitat in Christianis per viscerosam charitatem. Unde dicit I Joan. IV, 16 : *Deus charitas est : et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.* Delectabile est hoc, ut Deus per charitatem habitet in nobis, et nos in eo. Sed quid est charitas ? Charitas est Deum et proximum ex toto corde diligere, nec eum per seductionem oris decipere. Multi sunt, qui videntur Deum ore diligere, sed renes ipsorum et cor longe sunt ab eo. Unde dicit Jerem. XII, 2 : *Prope es tu ori eorum, et longe a renibus eorum.* Quasi diceret : Os eorum prætendit charitatem, sed renes eorum quærunt turpissimam voluptatem. Multi etiam sunt, qui proximis suis ore se diligere protestantur ; sed dolos eis ac insidias in cordibus machinantur. De talibus dicit Jerem. IX, 8 : *In ore suo pacem cum amico suo loquitur, et occulte ponit ei insidias.*

4. Christus habitat in Christianis per gloriosam humilitatem. Unde dicit Isa. LVII, 15, quod Dominus *excelsus* habitat *cum contrito et humili spiritu.* Hinc etiam ipsa Virgo Maria non tantum pro eo quod erat mundissima, sed potius pro eo quod erat humillima, meruit concipere Filium Dei : sicut per semetipsam testatur : *Respexit*, inquam, *humilitatem ancillæ suæ* [2]. Non ait castitatem, licet esset castissima, sed humilitatem.

5. Christus in Christianis habitat per timoris soliditatem. Unde dicit Apostolus ad Colos. III, 16 : *Verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia.* Per omnem sapientiam timor Domini figuratur : quia ut dicitur Ecclesiastici, I, 20 : *Plenitudo sapientiæ est timere Deum.* Unde igitur Christus habitat in iis, qui timent eum ? Omnis enim qui timet Dominum, nihil negligit voluntatis ejus.

Rogate ergo Dominum, ut sic in hospitio cordis nostri habitare dignetur, ut etiam ab ipso in æterna tabernacula recipi mereamur. Quod nobis præstet, etc.

[1] Ps. XCII, 5.

[2] Luc. I, 48.

SERMO VII.

DE CIRCUMCISIONE DOMINI.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer: vocatum est nomen ejus Jesus. Luc. II, 21.

Tria principaliter sunt hic notanda:

I. Quid per circumcisionem pueri figuretur?
II. Quid per octo dies spiritualiter intelligi detur?
III. Quare puer hoc nomine Jesus appelletur[1] *?*

I.

De primo nota, quod per circumcisionem pueri duplex circumcisio figuretur. Prima est, per quam circumcidimur, id est, purgamur a vitiis et iniquitatibus. Secunda est, per quam circumcidemur, id est liberabimur ab omnibus miseriis et pœnalitatibus. De prima circumcisione dicitur Genes. XVII, 10 et seq., ubi Dominus dixit ad Abraham: *Circumcidetur ex vobis omne masculinum: et circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit signum fœderis inter me et vos. Infans octo dierum*

[1] Responsiones ad II et III invenientur in duobus sermonibus sequentibus, scilicet Serm. VIII et XI.

circumcidetur in vobis... Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.

Cum igitur circumcisio, id est, amputatio vitiorum sit signum fœderis, id est, pacis inter nos et Deum, nota, quod quinque in nobis principaliter sunt circumcidenda, videlicet, cor, oculus, auris, et lingua, manusque.

1. Primo igitur cor circumcidendum est a malitiosis, et maculosis cogitationibus. Quod autem malitiosæ cogitationes a corde sint præcidendæ, dicit Jerem. IV, 4 : *Circumcidimini Domino, et auferte præputia cordium vestrorum, viri Juda, et habitatores Jerusalem : ne forte egrediatur ut ignis, indignatio mea, et succendatur, et non sit qui exstinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum.* Per viros Juda et habitatores Jerusalem Christiani figurantur. Ipsi enim confiteri Domino debent, *quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus* [1]. Ipsi enim suspirare debent ad visionem pacis æternæ. Præcipitur ergo Christianis, ut circumcidant corda sua a malitiosis cogitationibus, id est, ut nulli homini malum in corde suo machinentur. Et quare præcipitur hoc ? Quia si corda sua non circumciderint, egredietur contra eos divina indignatio, tamquam severissimus ignis, qui numquam exstinguetur. Dicitur enim Jerem. IV, 14 : *Lava a malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias : usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ ?* Cor enim circumcidendum est a malitiosis, id est, immundis cogitationibus : nullus enim requiescet in monte sancto Dei, nisi qui sine macula cordis ingreditur. Unde dicitur in Psal. XXIII, 3 et 4 : *Quis ascendet in montem Domini ? aut quis stabit in loco sancto ejus ? Innocens manibus et mundo corde.* Hinc enim dicit Apostolus ad Philip. IV, 8 et 9 : *Quæcumque sunt pudica, cogitate : et Deus pacis erit vobiscum.*

2. Secundo circumcidendi sunt oculi a lascivis nutibus, et ab impudicis adspectibus. Multi quippe nequitiam, et lasciviam nutibus oculorum ostendunt. Unde dicit Isa. III, 16 et 17 : *Pro eo, quod elevatæ sunt filiæ Sion, et ambulaverunt extento collo, et nutibus oculorum ibant, decalvabit Dominus verticem filiarum Sion.* Per filias Sion intelliguntur fœminæ Christianæ, quæ, quoniam ad nutus oculorum vadunt illuc, ubi ab amatoribus corrumpantur, decalvavit Dominus verticem earum, id est, tantum dolorem immittet eis post hanc vitam, quasi tota cutis capitis per rasorium ipsis jugiter abstrahatur. Multi etiam habent oculos plenos luxuria, illi videlicet, qui in lascivis adspectibus delectantur. De talibus dicit Augustinus : « Impudicus oculus « impudici cordis est nuntius. » De talibus etiam dicit II Pet. II, 14 : *Oculos habentes plenos adulterii peribunt.*

3. Tertio circumcidendæ sunt aures ab auditu detractionum seu cantationum. Contra detractionum auditionem dicitur Proverb. XXIV, 22 : *Cum detractoribus non miscearis : quoniam repente consurgit perditio eorum.* Scribit enim Hieronymus ad Nepotianum : « Cave, ne aut « linguam, aut aures habeas prurientes, » id est, ne aut ipse aliis detrahas, aut alios audias detrahentes. Nemo invito auditori libenter refert. Sagitta in lapide numquam figitur, interdum resiliens percutit dirigentem. Aures suas a detractione circumciderat David, qui dicit in Ps. C, 5 : *Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.* Debemus etiam aures circumcidere, ne in turpi locutione, vel lascivo cantu delectentur. Unde dicitur Ec-

[1] Judith, XIII, 21.

cli. XXVIII, 28 : *Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire.* Igitur in memoria spinarum illarum, quæ caput Domini confixerunt, aures nostras sepire debemus, ne linguam nequam, id est, linguam hominis turpiter loquentis aut cantantis audiamus.

4. Quarto lingua, quæ, sicut Jacobus dicit III, 8, *inquietum est malum, plena veneno mortifero*, circumcidenda est ab octo peccatis, in quibus sæpe delinquit : ne scilicet proferat turpiloquium, dolum, mendacium, perjurium, adulationem, detractionem, derisionem, et maledictionem. Propter hoc monet nos Spiritus sanctus I Reg. II, 3 : *Recedant,* inquit, *vetera de ore vestro : quia Deus scientiarum, Dominus est, et ipsi præparantur cogitationes.* Quasi diceret : Vetera, id est, mala verba, quæ veterascere faciunt animam, recedant de ore vestro, quia Dominus hæc vindicabit : cui non tantum patent verba, sed etiam cogitationes hominum.

Contra primum, videlicet turpiloquium, dicit Apostolus ad Eph. v, 3 et 4 : *Omnis immunditia nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos : aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas.*

Contra secundum, scilicet dolum, dicit I Pet. II, 1 et 2 : *Deponentes omnem malitiam, et omnem dolum..., sicut modo geniti infantes, rationabile, sine dolo lac,* id est, consolationem divinam, *concupiscite : ut in eo crescatis in salutem.*

Contra tertium, videlicet mendacium, dicit Apostolus ad Eph. IV, 25 : *Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo.*

Contra quartum, scilicet juramentum et perjurium, dicitur Ecclesiast. XXIII, 9 et 12 : *Jurationi non assuescat os tuum : multi enim casus in illa.... Vir multum jurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo illius plaga.* Glossa, id est, « de corpore plaga vindictæ. »

Contra quintum, scilicet adulationem, dicit Apostolus I ad Thes. II, 5 : *Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis : sicut scitis.* Item Ecclesiast. VII, 6 : *Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi.*

Contra sextum, scilicet detractionem, dicitur Sap. I, 11 : *Custodite vos a murmuratione, quia nihil prodest, et a detractione parcite linguæ, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit : os autem quod mentitur, occidit animam.*

Contra septimum, videlicet irrisionem simplicium et bonorum, dicitur Eccli. VII, 12 : *Non irrideas hominem in amaritudine animæ.* Dicit etiam Job XII, 4 : *Qui deridetur ab amico suo sicut ego, invocabit Deum et exaudiet eum : deridetur enim justi simplicitas.* Cavere igitur debes, ne aliquem irrideas : quia sicut dicit Psal. *Qui habitat in cœlis* [1], etc.

Contra octavum, videlicet maledictionem, dicit Apostolus ad Rom. XII, 14 : *Benedicite persequentibus vos ; benedicite et nolite maledicere.* Dicit etiam Job. XXXI, 30 : *Non dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus, qui me oderat.*

5. Quinto circumcidendæ sunt manus a quatuor, videlicet a tactu lascivo, a furto, a rapina, ab usura.

Contra primum, videlicet immundum et lascivum tactum, dicit Isa. LII, 11 : *Nolite tangere pollutum. Mundamini qui fertis vasa Domini.* Item, dicitur Levit. V, 2 : *Anima quæ tetigerit aliquod immundum, rea est, et deliquit.*

Contra secundum, scilicet furtum, dicitur Tob. II, 21 : *Non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.*

Contra tertium, videlicet rapinam, dicit Dominus per Ezech. XXXIII, 14 et 15 :

[1] Psal. II, 4.

Impius, si egerit pœnitentiam a peccato suo, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum : vita vivet, et non morietur. Nota, quod si illi qui rapinam restituit, et de cætero juste vivit, vita æterna promittitur, constat quod ille, qui rapinam restituere potest, et non restituit, morte punietur æterna. Contra illos, qui rapinam offerunt, vel ex eis eleemosynas faciunt, dicit Dominus Malach. I, 13 : *Intulistis de rapinis manus : numquid suscipiam illud de manu vestra* ? Quasi diceret : Non suscipiam. Ipse enim rapinam odio habuit in holocaustum.

Contra quartum, scilicet usuram, dicit Dominus Levit. xxv, 36 et 37 : *Non accipias usuram a fratre tuo, nec amplius quam dedisti. Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, et frugum superabundantiam non exiges.* Item Deut. xxiii, 20 : *Fratri tuo absque usura id, quo indiget, commodabis : ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo.*

Nota, quod per fratrem quilibet proximus intelligitur, cui id quo indiget, sine usura commodare debemus.

Qui igitur, sicut prædictum est, cor suum et cætera membra corporis circumciderint a vitiis et iniquitatibus per cultrum timorem Domini, quia *timor Domini expellit peccatum*[1] : tales in die judicii per Filium Dei circumcidentur, id est, liberabuntur ab omnibus miseriis, et pœnalitatibus. De hac circumcisione dicitur Josue, v, 2 et seq. : *Circumcide secundo filios Israel... Postquam autem omnes circumcisi sunt, dixit Dominus ad Josue : Hodie abstuli opprobrium Ægypti a vobis.* Josue interpretatur *salvator*, et signat Filium Dei, qui sicut per sanguinem suum et gratiam populum suum a peccatis eorum salvavit : ita etiam eumdem populum suum in die generalis resurrectionis per gloriam ab omnibus miseriis et pœnalitatibus salvabit. Tunc dicet Deus Pater : *Hodie abstuli a vobis opprobrium Ægyptiorum*, id est, dæmonum. Pœnalitates enim corporis, videlicet æstus, et frigus, sitis, et fames, infirmitas, et labor, et mors, opprobrium Ægyptiorum dicuntur, id est, dæmonum, quia eas per deceptionem serpentis incidimus. Prædictæ pœnalitates notantur in uno versiculo :

Cauma, gelu, sitis, esuries, morbus, labor, et [mors.

Hæc autem septem ab electis in die gloriæ plenaliter auferentur.

Rogate ergo Dominum, charissimi, ut sic in hac via a vitiis emundemur ut post hanc vitam omni miseria liberemur. Quod nobis præstet, etc.

[1] Eccli. I, 27.

SERMO VIII.

DE CIRCUMCISIONE DOMINI.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, etc. Luc. II, 21.

II[1].

Cum in prædicto sermone dictum sit, quid per circumcisionem pueri figuretur: modo dicendum est, quid per octo dies spiritualiter intelligatur.

Et nota, quod sicut Sancti tradunt, Dominus natus est in nocte Dominicæ diei, est etiam in die Dominica circumcisus. Nota etiam, quod dies Dominicus in vulgari idem sonat, quod dies pacis, vel dies solis, sive dies filii. Spiritualiter igitur consummari, id est, compleri debent in nobis dies octo, ut nobis hoc nomen Jesus imponatur. Primus itaque dies est dies Dominicus, id est, dies pacis. Secundus dies Lunæ. Tertius dies Martis. Quartus dies Mercurii. Quintus dies Jovis. Sextus Veneris. Septimus dies Sabbati vel dies Saturni. Octavus idem dies Dominicus, id est, dies solis, vel dies filii.

Primo diem pacis agere debemus: ut scilicet Deo, quem peccatis graviter offendimus, per pœnitentiam reconciliemur, et sic pacem faciamus cum ipso. Et licet peccatores Deum multipliciter impugnant, tamen per duo peccata Dominus specialiter conqueritur crucifigi se a peccatoribus: videlicet per decimarum subtractionem, et pauperum oppressionem.

[1] Responsum ad secundam quæstionem: *Quid per octo dies spiritualiter intelligi detur?* Cf. Serm. præcedentem.

1. De primo, dicit per Malach. III, 8 et 10: *Vos configitis me. Et dixistis: in quo configimus te? In decimis, et in primitiis.* Quasi dicat, per hoc, quod mihi decimas subtrahitis, vos me configitis. Unde sequitur: *Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea.*

2. De secundo, scilicet de pauperum oppressione et spoliatione, dicit Dominus Zachar. II, 8: *Qui tetigerit vos*, ò pauperes, *tangit pupillam oculi mei.*

Igitur qui Domino decimas suas subtraxerunt, et bona pauperum rapuerunt, nisi per pœnitentiam, et ablati restitutionem, pacem cum Deo faciant, confundentur et inconsolabiliter lugebunt, quando adspicient eum, quem tam acriter confixerunt. Unde dicit Dominus, Zacha. XII, 10 et 11: *Adspicient ad me, quem confixerunt. In die illa magnus erit planctus in Jerusalem.* Hinc etiam dicit Joannes in Apoc. I, 7: *Ecce venit cum nubibus, et videbit eum omnis oculus, et qui eum pupugerunt. Et plangent se super eum omnes tribus terræ.* Tunc etiam hi, qui olim Dominum confixerunt, configentur. Unde dicitur Proverb. XXII, 23: *Non facias violentiam pauperi, quia pauper est: neque conteras egenum in porta: quia judicabit Dominus causam ejus, et configet eos, qui confixerunt animam ejus.* Igitur ne in die judicii contingat nos plorare et etiam configi in conspectu Filii Dei, pacem modo cum ipso faciamus, subtractas decimas persolvendo, et pauperibus ablata restituendo. Ad hoc monet nos Apostolus ad Rom. V, 1: *Justificati ex fide, pacem habeamus ad Deum.* Dicit etiam Apostolus II ad Cor. V, 20: *Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.*

Secundo debemus agere diem Lunæ. Per defectum nostrarum considerationum luna quippe defectum patitur. Et nota quod ad minus in quatuor magnum possumus considerare defectum nostrum, scilicet, in vitæ hujus brevitate, in corporis fragilitate, in rerum instabilitate, et in amicorum fidelium paucitate.

1. De primo, scilicet de vitæ nostræ brevitate dicit Job VII, 6 et 7: *Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur. Memento quia ventus est vita mea.* Dicit etiam Job XIV, 1 et 2: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur, et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet.* Dicit etiam Jac. IV, 15: *Quid est vita nostra? vapor est ad modicum parens*, id est, apparens, *et deinceps exterminabitur.* Dicit etiam Seneca: « Punctum est, quod vivimus, et adhuc puncto minus. »

2. De secundo, scilicet de corporis fragilitate dicit ipse Dominus Genes. III, 19: *Pulvis es, et in pulverem reverteris.* Dicit etiam Bernardus: « Nihil aliud est caro nisi spuma caro facta, fragili vestita decore: sed erit cadaver miserum, et putridum, et cibus vermium. Nam quantumcumque excolatur, semper caro est. Si diligenter consideres, quid per os, et nares, cæterosque meatus corporis egrediatur, vilius sterquilinium numquam vidisti. »

3. De tertio, scilicet de rerum temporalium instabilitate, ipsi qui olim divites fuerunt in sæculo, sed modo pauperes sunt in inferno, ita dicunt in libro Sap. VI, 8 et seq.: *Quid nobis profuit superbia? divitiarum jactantia quid contulit nobis? transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam fumus, qui a vento diffusus est.* Leguntur etiam isti versus de bono Thoma Cantuariensi in legenda ipsius:

Nil dixit proprium quod puncto mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte [suprema
Permutat Dominus, et cedat in altera jura.

4. De quarto, videlicet de fidelium amicorum paucitate dicitur Proverb. XIX, 4 et seq.: *Divitiæ addunt amicos*

plurimos: a paupere autem et hi, quos habuit, separantur.... Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper et amici procul recesserunt ab eo. Eccli. VI, 10: *Est amicus socius mensæ, et non permanebit in die necessitatis.* Multi igitur videntur esse amici, et non sunt veri amici. Verus enim amicus propter nullum hujus vitæ infortunium derelinquit amicum suum, quin etiam assistat ei post obitum suum: unde dicitur Proverb. XVII, 17: *Omni tempore diligit qui amicus est: et frater in angustiis comprobatur.* Quod etiam pauci sunt veri amici, dicit Tullius in libro de *Amicitia*: « Sunt, inquit, amici firmi, et stabiles, et constantes eligendi: cujus generis est maxima penuria. » Quia igitur pauci sunt veri amici, propter hoc dicit Eccli. XXV, 12: *Beatus, qui invenit amicum verum. Amico enim fideli nulla est comparatio*, ut dicit Eccli. VI, 15.

Tertio debemus agere diem Martis, qui Deus belli olim dicebatur. Debemus, inquam, agere diem Martis: ut videlicet diabolo resistamus, qui nobis in tam multiplici defectu constitutis etiam ipsam animam auferre conatur, propter quod legitur Gen. XIV, 21, quod rex Sodomorum, per quem diabolus figuratur, *dixit ad Abram: Da mihi animas, cætera tolle tibi.* Ad hoc autem ut diabolo resistamus, monet nos Jacob. IV, 7: *Resistite diabolo, et fugiet a vobis.* Hortatur etiam nos I Pet. V, 8 et 9: *Adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret: cui resistite fortes in fide.* In duello vero quod cum diabolo debemus inire, tria nobis sunt præcipue necessaria, clypeus sanctæ crucis, et gladius charitatis, et robur Spiritus sancti. Quicumque enim constanti fide se Crucifixo commisit, et charitatem Dei et proximi in manu sua, hoc est, in operibus tenuerit, et semper robur sancti Spiritus postulaverit, sine dubio diabolum superabit.

Quarto debemus agere diem Mercurii, qui dicebatur olim esse Deus mercatorum: dicitur enim Mercurius quasi merces curans. Debemus, inquam, agere diem Mercurii, ut videlicet, quia triplex est defectus noster, quamdiu sumus in foro præsentis vitæ, pro æternis bonis fideliter laboremus. Unde Dominus dicit in Evangelio, Luc. XIX, 12 et 13: *Homo quidam nobilis, vocatis servis suis, dedit eis decem mnas, et ait ad illos: Negotiamini dum venio.* Per decem mnas intelliguntur tria, quæ Deo specialiter offeruntur: et septem, quæ propter Dominum pauperibus exhibentur. Tria, quæ Deo specialiter offeruntur, sunt hæc, videlicet carnis maceratio, supplex oratio, et devota ploratio. Septem, quæ propter Deum pauperibus exhibentur, sunt septem opera misericordiæ, videlicet peregrinos in hospitium recipere, sitienti potum exhibere, esurientes cibo reficere, captivos redimere, nudos vestire, infirmos visitare, mortuos sepelire. Hæc septem notantur in uno versiculo:

Colligo, poto, cibo, redimo, tego, visito, condo.

Igitur per prædicta negotiari debemus, ut decem mnas, id est denarium perpetuæ retributionis acquiramus.

Quinto debemus agere diem Jovis, qui in vulgari dicitur dies tonitrui. Debemus, inquam, diem illius magni et extremi, id est, diem judicii semper in mente habere, ut eo ferventius æternis bonis acquirendis insistamus, et ut etiam ea bona, quæ jam acquisivimus, per stultitiam et negligentiam non amittamus. Dies itaque judicii est dies tonitrui. Tunc enim tonitruo divinæ potentiæ percutiet Deus peccatores, quando dicet Dominus: *Discedite a me maledicti in ignem æternum*[1].

[1] Matth. XXV, 41.

De hoc tonitruo dicitur Eccli. XLIII, 18 : *Vox tonitrui ejus verberabit terram.* Hunc ergo diem semper habeamus in mente, ne per vanam gloriam et jactantiam, si qua jam bona fecimus, amittamus. Nihil quippe tunc quantumcumque justo bonis operibus supererit, sed potius sibi deesse timebit.

Sexto debemus agere diem Veneris, quæ putabatur olim esse dea amoris. Debemus, inquam, agere diem Veneris, ut quia divino judicio tanto timore ad stabimus, multos tunc inveniamus amicos. Necessarium igitur nobis est, ut ipsius sanctæ Trinitatis, ac Beatæ Virginis, necnon et Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, et omnium aliorum electorum conquiramus amicitias. Unde dicitur in Proverb. XXV, 10 : *Gratia et amicitia liberant : quas tibi serva, ne exprobrabilis fias.* Exprobrabilis, id est, vituperabilis in die judicii. Dicitur etiam Sap. VIII, 18 : *In amicitia illius*, id est, Filii Dei, *est delectatio bona.*

Et nota, quod per tria, scilicet per pœnitentiam, et cordis munditiam, ac eleemosynam possumus acquirere amicitiam Dei et sanctorum ejus. De primo, scilicet de pœnitentia dicitur Proverb. XVII, 9 : *Qui celat delictum, quærit amicitias.* Qui igitur pallio pœnitentiæ celat delicta sua, quærit amicitiam Dei. De secundo, scilicet de cordis munditia dicitur Proverb. XXII, 11 : *Qui diligit cordis munditiam, habebit amicum regem*, scilicet Jesum Christum. De tertio, scilicet de eleemosyna dicit Dominus Luc. XVI, 9 : *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis : ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.*

Qui igitur sex prædictos dies complevit, scilicet Deo se per pœnitentiam reconciliando, defectus suos, et inopiam considerando, hostes animæ, id est, dæmones expugnando, pro bonis æternis studiose negotiando, diei judicii jugiter recordando, et Sanctorum sibi amicitias operando : talis transibit, scilicet, ad requiem animarum et Sabbatum delicatum.

Et bene dies septimus, id est, tempus post hanc vitam Sabbatum appellatur. Sicut enim Judæis in sabbato operari non licebat : ita etiam electorum animæ cum transierint ex hac vita, deinceps non laborabunt, sed tantum visioni divinæ cum suavitate vacabunt. Quod autem beatorum animæ post hanc vitam non laborabunt, dicitur Apoc. XIV, 13 : *Scribe* : *Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodo jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis.* Glossa : « Quod etiam tunc divinæ visioni cum « suavitate vacabunt, dicitur in Psalm. « XXVIII, 9 : *Gustate, et videte quoniam* « *suavis est Dominus.* » Hoc enim erit animarum officium, gustare et videre suavissimum Dominum. De hoc sabbato dicit Isa. LXVI, 23 : *Erit sabbatum ex sabbato.* Quasi dicat : ex sabbato gratiæ erit sabbatum gloriæ.

Celebrato vero septimo die requiei, adveniet octavus dies gloriosæ. Resurrectionis, et dies iste appellatur dies solis, sive dies filii. Tunc enim corpora electorum lucebunt sicut lucet sol in virtute sua. Tunc etiam electis tamquam filiis et veris hæredibus regnum perpetuum conferetur. Quod tunc justi sicut sol fulgebunt, dicit ipsa Veritas Matth. XIII, 43 : *Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.* Quod et eis tunc regnum perpetuum conferetur, testatur Dominus Matth. XXV, 34 : *Tunc dicet Rex his, qui a dextris ejus erunt : Venite benedicti*, etc. Cum ergo dies iste octavus advenerit, tunc, sicut supra dictum est, ab omnibus miseriis et pœnalitatibus gloriosa circumcisione liberabimur, et vocabimur Jesus, id est, salvati, et ex omnibus tribulationibus liberati. Charissimi, rogate Dominum, ut sic in hac vita vivamus, quod ad felicitatem vitæ perpetuæ pertingamus. Quod nobis, etc.

SERMO IX.

DE CIRCUMCISIONE

DOMINI.

Vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab Angelo priusquam in utero conciperetur .Luc. II, 21.

III [1].

Quod *missus Gabriel Angelus ad Mariam*, præmissa salutatione, videlicet, *Ave gratia plena*, etc. dixit ad eam : *Ecce concipies, et paries filium*, etc. Legitur etiam Matth. I, 20 et 21, quod *Angelus apparens Joseph ait : Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam : quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem Filium : et vocabis nomen ejus Jesum, ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Ecce bis prænuntiatum fuit, quod filius Mariæ deberet appellari Jesus. Vocatus est igitur iste hodie a parentibus suis Jesus. Quantæ vero dignitatis sit hoc nomen, declarat Apostolus ad Philip. II, 9 et 10, ita dicens : *Donavit illi* Pater *nomen, quod est super omne nomen : ut in nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, et infernorum.*

Nota ergo, quod hoc vocabulum JHESUS ex sex litteris est, pro quibus si sex dictiones ponantur, videbimus quantæ virtutis sit hoc nomen. Ponamus igitur 1. pro I, *Justissimus.* 2. pro H, *Honestissimus.* 3. pro E, *Elegantissimus.* 4. pro S, *Sapientissimus.* 5. pro V, *Veracissimus.* 6. pro S, *Suavissimus.* Et colligere possumus, quanta efficacia lateat in hoc nomine JHESUS.

[1] Responsio ad tertium quæsitum : *Quare puer hoc nomine Jesus appelletur?* Cf. Serm. VII in notandis.

I. Primo Jesus dicitur *Justissimus.* Necessarium enim nobis erat, ut nos injustos in viam justitiæ revocaret, ac per suam justitiam Deo Patri moriens in cruce reconciliaret. Unde dicit I Pet. III, 18 : *Semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo.* Quod autem justus fuerit, ipse Centurio testabatur, cum vidit eum expirare. Dicit enim Luc. XXIII, 47 : *Videns Centurio quod factum fuerat, glorificavit Deum, dicens : Vere hic homo justus erat.*

In tribus vero considerari potest justitia justi Jesu. 1. Ipse enim dedit justa mandata. 2. Ipse faciet justa judicia. 3. Et ipse dabit justa præmia.

1. De primo, videlicet quod justa dederit mandata, dicit Apostolus ad Rom. VII, 12 : *Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum.* Ut autem ad præsens de cæteris mandatis taceam, nonne justum est mandatum quod dedit nobis, Luc. VI, 31, dicens : *Prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter.* Nonne et justum et bonum mandatum est, quod dedit Joan. XIII, 34, ita dicens : *Mandatum novum do vobis,* etc ?

2. De secundo, videlicet quod justa faciet judicia, testatur per semetipsum, Joan. V, 22 et 30, ita dicens : *Pater non judicat quemquam : sed omne judicium dedit Filio.... et judicium meum justum est.* Angeli in cœlo etiam testantur justum esse judicium Filii Dei. Unde dicit Joan. in Apocal. XVI, 7 : *Audivi Angelum ab altari dicentem : Etiam Domine Deus omnipotens, vera et justa judicia tua.*

3. De tertio, quod videlicet dabit justa præmia, dicit ipse Matth. XX, 4 : *Ite et vos in vineam meam, et quod justum fuerit, dabo vobis.*

Nos etiam, cum simus filii Jesu, oportet nomen ipsius per opera in frontibus nostris repræsentare. Debemus etiam ad imitationem justi patris nostri Jesu esse justi. Unde dicit I Joan. II, 29 : *Si scitis quoniam justus est, scitote quoniam omnis, qui facit justitiam, ex ipso natus est.* Ad hoc autem, ut justitiam firmiter amplectamur, monet nos Eccli. IV, 33 : *Usque ad mortem certa pro justitia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos.*

Et nota, quod propter septem causas justitiam, tamquam sponsam charissimam, nobis copulare debemus. Prima causa est, quia ipsam Deo valde gratam esse Scriptura testatur. Secunda causa, quia perpetua et immortalis esse probatur. Tertia causa est, quia per hanc homo in omni via sua defensatur. Quarta est, quia per hanc homo quasi indumentis nobilibus decoratur. Quinta causa est, quia per hanc homo a morte perpetua liberatur. Sexta causa est, quia per hanc homini in die judicii tutela præstatur. Septima causa est, quia per hanc et propter hanc homo in gloria sublimatur.

De primo, videlicet quod justitia valde grata et accepta sit Deo, dicitur Proverb. XVI, 5 : *Initium viæ bonæ, facere justitiam : accepta est autem apud Deum magis quam immolare hostias.*

De secundo, quod scilicet perpetua sit et immortalis, dicitur Sap. I, 15 : *Justitia perpetua est, et immortalis :* injustitia autem mortis acquisitio.

De tertio, scilicet quod justitia hominem in omni via custodiat ac defenset, dicitur Proverb. XIII, 6 : *Justitia custodit innocentis viam : impietas autem peccatorem supplantat.*

De quarto, quod scilicet homo per justitiam decoretur, dicit Ecclesiast. XXVII, 9 : *Si sequaris justitiam, apprehendes illam : et indues quasi poderem honoris.* Hinc etiam dicit Job XXIX, 14 : *Justitia indutus sum : et vestivi me, sicut vestimento,* etc.

De quinto, quod scilicet homo per justitiam liberetur de morte æterna, dicitur Proverb. X, 2 : *Nil proderunt thesauri impietatis : justitia vero liberabit a morte.* Glossa : « Justitia quandoque liberat « ab utraque morte, sed semper liberat ab « æterna. » Item dicitur Proverb. XI, 4 : *Non proderunt divitiæ in die ultionis : ju-*

stitia autem liberabit a morte. Glossa : « æterna. »

De sexto, quod scilicet justitia tutela sit homini in diu judicii, dicitur Eccli. xxvii, 9 : *Justitia proteget te in sempiternum, et in die agnitionis invenies eam firmamentum.* Per diem agnitionis, sicut dicit Glossa, intelligitur dies judicii. Tunc enim judex justus cognoscet de causis omnibus, et justam dabit de eis sententiam, et tunc justitia tutelam præstabit eis qui eam tenuerunt.

De septimo, scilicet quod homo propter justitiam in gloria sublimabitur, dicitur in Isa. lviii, 8 : *Anteibit faciem tuam justitia tua, et gloria Domini colliget te.* Dicitur etiam Proverb. xiv, 34 : *Justitia elevat gentem,* scilicet, sedem gloriosam : *miseros autem facit populos peccatum.*

II. Secundo, Jesus dicitur *Honestissimus.* Propterea dicitur Sap. x, 11 : *Sapientia honestavit illum in laboribus, et complevit labores illius. In fraude circumvenientium affuit illi, et honestum fecit illum.* Per sapientiam, quæ dicitur *sapida scienda,* divinitas intelligitur, quæ Jesum Christum secundum humanitatem suam honestavit in omnibus laboribus suis, quos pertulit in corpore : quæ etiam in fraude circumvenientium Judæorum affuit, et honestum fecit illum. Quia enim dicit Apost. ad Col. ii, 9 : *In ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter,* id est, veraciter. Ita sanctus erat, et innocens, et impollutus, ut nihil cogitare, vel loqui, vel agere posset, nisi decens esset et honestum.

Cum igitur filii simus, fratres, Jesu, debemus etiam et nos esse honesti. Ut autem honestatem habere possimus, postulemus eam a Deo : dicit enim Eccli. xi, 23 : *Facile est in oculis Dei subito honestare pauperem.* Debemus autem triplicem honestatem habere, videlicet in corde, ore, et opere. Hæc autem triplex honestas nihil aliud est, nisi triplex munditia, sive pudicitia.

1. Ad honestatem cordis invitat nos Apostolus ad Rom. xiii, 12 et 13 : *Induamur,* inquit, *arma lucis... Sicut in die honeste ambulemus.* Arma lucis sunt indicia oris, ac indicia cordis, quæ induere debemus, ut in die judicii in ea honestate cordis, quam prius habuimus, coram omnibus Sanctis sine verecundia procedamus.

2. Ad honestatem etiam oris monet nos Apostolus I ad Cor. xiv, 40 : *Omnia,* inquit, *honeste et secundum ordinem fiant* in vobis. Tunc honeste et secundum ordinem fiunt in nobis, cum linguam nostram ita sub fræno disciplinæ custodimus, ut ex verbis nostris nullius aures inquinentur, nec etiam cor in aliquo molestetur.

3. Ad honestatem operis hortatur nos Apostolus I ad Thess. iv, 11 et 12 : *Præcipimus vobis, ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt : et nullius aliquid desideretis.* Ille igitur honeste ambulat, qui nullum operibus aut scandalizat, aut lædit, aut contristat.

III. Tertio Jesus dicitur *Elegantissimus.* Unde ipse signatus est per Moysen, de quo legitur Exo. ii, 2, ubi dicitur, *quod cum peperisset eum mater sua, videns eum elegantem, abscondit eum mensibus tribus.* Interpretatur enim Moyses, *assumptus de aqua,* et significat Jesum Christum, qui assumptus fuit ex aqua lacrymarum, quas Patriarchæ et Prophetæ, ob ingens desiderium nativitatis ejus, abundantissime protulerunt. Et certe iste puer non tantum tribus mensibus, imo septem annis absconditus fuit in Ægypto, ut evaderet persecutionem Herodis. Dicit Magister in historiis de pulchritudine Moysi, quod sic Deus eum venustaverat, ut etiam ab hostibus amaretur, et alimento dignus haberetur. Præterea Josephus ait, quod tantæ pulchritudinis fuit puer Moyses, ut nullus adeo severus esset, qui ejus adspectum non haberet. Multique dum cernerent eum per plateam ferri, occupationes in

quibus studebant, desererent. Si igitur Dominus tantam elegantiam contulit Moysi seu formositatem, quantam creditur unigenito suo Filio contulisse? De quo legitur Lucæ III, 22 : *Apertum est cælum : et descendit Spiritus sanctus corporali specie, sicut columba in ipsum : et vox de cælo facta est : Tu es Filius meus dilectus, in te complacui mihi.* Quod autem Jesus pulcher sit, et decorus, testatur fidelis anima, Cantic. I, 15 : *Ecce*, inquit, *tu pulcher es, dilecte mi, et decorus.* Quasi diceret : O dilecte Jesu, tu pulcher es super omne id quod est in terris, et es decorus super omne id quod est in cœlis.

Iste pulcherrimus, sive elegantissimus, ad minus duplicem pulchritudinem quærit a nobis, videlicet ut pulchri simus fide, et opere. Unde ipse dicit Cantic. I, 14, ad animam cujuslibet Christiani : *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum.* Quasi diceret : O anima Christiana, quæ es amica mea, non per fictam charitatem, *tu pulchra es* per fidei sinceritatem : et *tu pulchra es* per boni operis claritatem : *et oculi tui sunt sicut columbarum* : quia tu paleas mundi relinquens, eligis cœlestis gloriosam nobilitatem.

De multis heu! animabus Christianorum hodie dici potest : Ecce tu fœda es, inimica mea : Ecce tu fœda, oculi tui corvorum. Multi quippe non habent charitatem, et propter hoc non sunt amici Domini. Multi enim carent vera fide, et propter hoc sunt fœdi. Multi etiam sunt in malo opere, et propter hoc sunt immundi. Multi quoque immundum cadaver mulieris præponunt dulci Domino, et propterea sunt imitatores illius corvi, qui illectus per cadaver, redire noluit in arcam : sicut legitur Genes. VIII, 7.

IV. Quarto Jesus dicitur *Sapientissimus.* Unde dicitur II Reg. XXIII, 8 : *David sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus.* De David legitur I Reg. XVI, 12, *quod erat rufus, et pulcher adspectu, decoraque facie.* Unde per ipsum Dei filius figuratur, qui rufus effectus est, quando fuit proprio sanguine rubricatus, scilicet, quando in agonia sanguinem sudavit, et quando flagellatus fuit, et spinis laceratus, et quando clavis cruci affixus fuit, et demum lancea perforatus. Ipse etiam est pulcher adspectu secundum divinitatem, decoraque facie secundum humanitatem. Ipse etiam *sedet in cathedra* imperii : utpote princeps regum terræ. Et est unus de tribus sapientissimis. Tres enim sapientissimi sunt Pater, et Filius, et Spiritus sanctus. In medio igitur Patris et Spiritus sancti sedet Filius cum sapientissimis sapientissimus, *et attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*, sicut dicitur Sapient. VIII, 1. Ipse etiam dicitur *tenerrimus ligni vermiculus.* Sicut enim nihil est mollius ligni vermiculo, qui dicitur teredo, cum tangitur ; et sicut ipso nihil est durius, aut fortius, cum tangit, perforat enim lignum durissimum. Sic etiam dicitur de Christo : modo enim, cum peccatorum linguis et factis tangitur et infestatur, nihil est eo patientius. *Dissimulat* enim *peccata hominum propter pœnitentiam* : sicut dicitur Sap. XI, 24. Verum in die judicii, cum ipse tangere cœperit peccatores, nihil eo durius aut fortius sentietur : nullus quippe tunc invenietur, qui ejus sententiæ resistere possit.

Debemus etiam et nos ad imitationem Jesu sapientes esse. Dicitur enim Sapient. VI, 13 et 21, quod *clara est, et quæ numquam marcescit sapientia... Et concupiscentia sapientiæ deducit ad regnum perpetuum.* Dicitur etiam Proverb. XVI, 16 : *Posside sapientiam, quia auro melior est.* Vera autem sapientia ad minus consistit in tribus. Primum est, ut a regione mortis in regionem vitæ transeamus. Secundum est, ut animæ nostræ habitaculum pulchrum construamus. Tertium est, ut contra famem perpetuam nobis alimenta conquiramus.

1. De primo, ut scilicet a regione mortis in regionem vitæ transeamus, dicitur Eccle. vi, 8 : *Quid habet amplius sapiens a stulto ? et quid pauper nisi ut pergat illuc, ubi est vita ?* Sicut stultus reputaretur ille, qui relinqueret regionem illam in qua omnes homines sani essent, et beati, et transiret ad terram illam, ubi omnes essent infirmi et miseri : ita etiam stulti sunt illi, qui per peccata sua elongant se a patria paradisi, ubi omnes incolumes et beati, et transferunt se in exsilium inferni, ubi omnes languent et omni miseriæ subjacent. Contra, sapientes sunt illi qui fugiunt mortem inferni, et pergunt ad æternam et felicem vitam regni Dei.

2. De secundo, ut videlicet animæ nostræ firmum et pulchrum habitaculum construamus, dicitur Proverb. xiv, 1 : *Sapiens mulier ædificat domum suam : insipiens exstructam quoque manibus destruet.* Dicitur enim Proverb. xxiv, 3 : *Sapientia ædificabitur domus, et prudentia roborabitur.* Mulier igitur sapiens, id est, prudens anima, per studia virtutum, et opera eleemosynarum ædificat sibi domum in cœlis : sed insipiens anima domum sibi exstructam a Christo, quantum in ea est, manibus suis, id est, pessimis operibus suis destruit.

3. De tertio, ut vitemus æternam famem, alimenta nobis mature conquiramus, monemur Proverb. vi, 6, et seq. : *Vade ad formicam o piger, et considera vias ejus, et disce sapientiam : quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, et congregat in messe quod comedat,* scilicet in hieme. Ibi dicit Glossa : « Si tantillum animal principe carens, rationis « expers, natura duce, sibi in posterum « providet, multo magis tu, ad imaginem « Dei conditus, ad videndam gloriam ejus « vocatus, Doctorum tanto magisterio ad« jutus, ipsum conditorem habens ducem, « debes in præsenti fructum bonorum ope« rum congregare, quibus in æternum vi« vas in futuro. » Satis igitur miserabile est, quod multi tam parum cogitant de futura vita : dummodo tantum habeant, ut ventrem hic pascant, et luxuriæ suæ satisfaciant, non habent sollicitudinem quid agatur de misera anima post hanc vitam.

V. Quinto Jesus dicitur *Veracissimus.* Unde dicitur Matth. xxii, 16 : *Mittunt* (Judæi ad Jesum) *discipulos suos cum Herodianis dicentes : Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo : non enim respicis personam hominum.* Unde et ipse Jesus dicit, Joan. xiv, 6 : *Ego sum veritas.* Et nota, quod Jesus in duplici promisso suo verax est : persolvet enim justis et injustis, quod promisit eis. Dabit nempe justis æterna præmia : injustis vero supplicia sempiterna. De istis duobus dicit Dominus Isa. i, 19 et 20 : *Si volueritis, et audieritis me, bona terræ comedetis. Quod si nolueritis, et me ad iracundiam provocaveritis : gladius devorabit vos.* Quasi dicat : Si volueritis, id est, voluntatem vestram meæ voluntati conformaveritis, et audieritis me, id est, mandata mea perfeceritis, bona terræ viventium comedetis, ad mensam gloriæ discumbentes. Quod si nolueritis, id est, meæ voluntati remurmuraveritis, et me ad iracundiam provocaveritis, id est, mala operati fueritis, gladius æternæ damnationis devorabit vos in profundo gehennæ gementes. Multi sunt, qui nisi confidentes divinæ misericordiæ, imo nisi auscultantes fallaciæ serpentinæ, non credunt, quod Deus impios sit æternaliter damnaturus, et tales volunt mendacem facere veracem Jesum, qui dicit Matth. xxv, 46 : *Ibunt impii in supplicium æternum : justi autem in vitam æternam.* Propter hoc dicit Augustinus : « Si feceris quod suggerit diabolus, et « contempseris quod præcipit Deus ; ve« niet dies judicii, et invenies verum, « quod minatus est Deus, et simul quod « pollicitus est diabolus. »

Nos enim, cum simus filii Jesu, decet

esse veraces. Veritas enim commendabilis est propter tria. 1. Per veritatem quippe gratia Dei invenitur. 2. Per veritatem ubique homo custoditur. 3. Per veritatem etiam usque ad inspectionem divinæ gloriæ pervenitur.

1. De primo, videlicet quod per veritatem Dei gratia inveniatur, dicitur Proverb. III, 4 : *Misericordia, et veritas te non deserant, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram Deo et hominibus.* Hinc etiam dicitur in Psal. LXXXIII, 12 : *Misericordiam et veritatem diligit Deus.* Nota, quod soror veritatis est misericordia, unde etiam conjungitur ei, et numquam sine ea debet inveniri.

2. De secundo, scilicet quod homo per veritatem ubique custodiatur, dicitur Proverb. XX, 28 : *Misericordia, et veritas custodiunt regem*, id est, quemlibet Christianum, qui ad hoc vocatus est, ut semetipsum per virtutes regat, et sic in regno Dei coronam gloriæ consequatur.

3. De tertio, scilicet quod homo ad adspectum divinæ gloriæ per veritatem perveniat, dicitur Eccli. XV, 8 : *Viri veraces successum habebunt usque ad inspectionem Dei.* Cum igitur tam commendabilis sit veritas, monet nos Spiritus sanctus, ut emanus eam. Dicitur enim Proverb. XXIII, 23 : *Veritatem eme.* Glossa, « pretio corporis tui. » Sed, heu! nobilem veritatem multi ita vilipendunt ut deserant eam pro buccella panis : sicut dicitur Proverb. XXVIII, 21 : *Qui cognoscit in judicio faciem, non bene facit.* Iste etiam pro buccella panis deserit veritatem. Ille etiam, qui judicio sæculari, sive clericali, sive spirituali divitem attendit, et pauperem non agnoscit : talis, inquam, pro buccella panis deserit veritatem.

Jesus igitur triplicem veritatem requirit a nobis, ut scilicet persolvamus quod ipsi promisimus, et Sanctis ejus, et proximis nostris.

Ad primum monet nos Eccle. V, 3 : *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere : displicet enim ei infidelis et stulta promissio : sed quodcumque voveris, redde.*

De secundo dicitur Proverb. XX, 25 : *Ruina est hominis, devorare Sanctos, et post vota retractare.* Quicumque igitur Sanctos devoravit, id est, Sanctis aliquid vovit, aut promisit, persolvat eis : alioquin cedit ei in ruinam, et interitum sempiternum.

De tertio dicitur Proverb. III, 28 : *Ne dicas amico tuo : Vade, et revertere : cras dabo tibi : cum statim possis dare.* Hæc auctoritas intelligitur de illis, qui debita sua de die in diem differunt : cum statim ea persolvere possint.

VI. Sexto Jesus dicitur *Suavissimus.* Est enim suavis in ipsum credentibus, ipsum amantibus, et bene operantibus.

1. De primo, videlicet quod Dominus sit suavis eis qui credunt in ipsum, dicitur in Psalmo XXXIII, 9 : *Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus.* Primo quippe anima videt Deum per fidem, et sic jam eum incipit degustare.

2. De secundo, scilicet quod sit suavis eis qui sperant in eum, dicitur in Psal. LXXXV, 5 : *Quoniam tu Domine suavis, et mitis : et multæ misericordiæ omnibus invocantibus te.* Illi enim qui sperant in Domino, invocant eum, et invocantes experiuntur suavitatem ejus.

3. De tertio, scilicet quod suavis est his qui diligunt eum, dicitur in Psal. XCIX, 3 et 4 : *Laudate nomen ejus : quoniam suavis est Dominus, in æternum misericordia ejus, et usque in genarationem et generationem veritas ejus.* Illi quippe, qui sincere amant Dominum, tantam quandoque experiuntur suavitatem, quod prorumpunt in laudem bonitatis ipsius.

4. De quarto, scilicet quod suavis sit eis qui bona operantur, dicitur in Ps. CXLIV, 9 : *Suavis Dominus universis : et miserationes ejus super omnia opera ejus.* Multi in actu bonorum operum mi-

rabili suavitate intrinsecus a Domino reficiuntur.

Constat igitur Jesum tantæ suavitatis esse, ut si haberes stomachum ita largum et amplum, sicut est totus orbis terrarum, nondum capere possis millesimam partem suavitatis ipsius. Unde etiam Dominus dicit fideli servo suo, Matth. xxv, 21 : *Intra in gaudium domini tui.* Quasi dicat : Gaudium meum tam copiosum est, quod totum in te intrare non potest, sed tu potius intrabis in illud. Si esset aliquod magnum dolium, quod caperet viginti carratas vini, et esset melle repletum : et tunc acciperetur panis unus triticeus, qui recenter esset decoctus, et in medium mellis projiceretur : sicut panis ille totum mel non posset sibi imbibere, sed potius absorberetur a melle : ita etiam est de suavitate divina, quam anima totam non valet imbibere, sed potius a divinitate absorbetur, et imbibitur. Unde dicitur in Psal. xxxv, 9 : *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ.*

Si igitur desideramus gustare suavitatem divinæ bonitatis, oportet ut nos etiam simus suaves. Unde dicit Augustinus : « Si aceto plenus es, ubi mel pones, quo te vult implere Deus ? Si vis « habere mel, funde fel. »

Triplicem itaque suavitatem requirit a nobis Deus, scilicet suavitatem cordis, oris, et operis.

1. De suavitate cordis et oris dicitur Cant. iv, 11 : *Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua.* Quasi diceret : O fidelis anima, quæ desideras esse sponsa mea, labia tua debent esse suavia, sicut est favus distillans, ut pauperes benigne ac leniter alloquaris.

2. Debet etiam in corde tuo, quod est constitutum sub lingua, mel esse et lac : ut scilicet, nullum odio habeas, et nulli homini damnum aliquod moliaris in corde. Ad hoc ut pauperes pie ac suaviter alloquamur, monet nos Eccli. xviii, 15 et 16 : *Fili in omni dato tuo, non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros ? sic et verbum*, scilicet bonum, *melius quam datum.*

3. De suavitate operis dicitur Cant. vi, 3 : *Pulchra es amica mea, suavis, et decora sicut Jerusalem.* Quasi dicat : O anima, quæ desideras esse amica mea, debes etiam esse *pulchra* per continentiæ puritatem : debes etiam esse *suavis* per operis ac conversationis innocuitatem : ut scilicet nulli opere ac conversatione noceas. Debes nihilominus *decora* esse *sicut Jerusalem* : ut scilicet ornatu diversarum virtutum præpares te ad illius supernæ Jerusalem solemnitatem.

Rogate ergo Dominum, ut in suavitate cordis, oris, et operis inveniamur, ut tandem ad suavitatem divinæ mensæ recipi mereamur. Quod nobis ipse dulcis Jesus præstare dignetur, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen [1].

[1] Nota, quod prædictus sermo generalis est, et potest de eo prædicari ubicumque in Evangelio, vel in Epistola, per circulum anni, occurrerit tibi JHESUS, et habes hic abundantem materiam ad sex sermones de singulis litteris hujus vocabuli JHESUS. Similis notatio et sermo est infra, Dominica IV post Epiphan. Serm. XIX.

SERMO X.

IN DOMINIC. INFRA OCT.

NATIVITATIS DOMINI.

Ecce positus est hic in ruinam, et in resurrectionem multorum in Israel; et in signum cui contradiceretur; et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Luc. II, 34 et 35.

Quatuor hic occurrunt consideranda :

I. In cujusmodi ruinam Christus positus esse dicatur ?
II. In quorum resurrectionem positus asseratur ?
III. In quale etiam signum positus esse credatur ?
IV. Qualiter ejus matris anima gladio transfigatur ?

I

De primo nota, quod puer Jesus positus fuit, id est, natus in ruinam idolorum. Et hoc prædixerat Isa. XIX, 1, ita dicens : *Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingredietur in Ægyptum, et movebuntur simulacra Ægypti a facie ejus.* Tunc Dominus ascendit super nubem levem, quando Beata Virgo Maria (quæ nubes levis dicitur, quia erat sine omnis peccati gravedine) quando, in-

quam, Jesum in ulnas suas assumpit, et cum eo fugit in Ægyptum. Et tunc, ut Magister dicit in historia ad litteram, idola Ægypti corruerunt. Tradunt quoque Sancti, quod sicut in exitu filiorum Israel de Ægypto, non fuit domus in Ægypto, in qua Deo procurante, non jaceret mortuum primogenitum : ita nec modo templum fuit in Ægypto, in quo non corruisset idolum.

Et nota, quod, cum moraliter per Ægyptum mundus iste figuretur, et cum puer Jesus mundum verissime sit ingressus, dignum et justum est ut idola hujus mundi a facie ejus penitus conterantur. Ipse enim solus est Deus, et non alius est Deus præter ipsum. Unde ipse ab omnibus amandus est, et colendus.

Notandum vero est, quod quatuor principalia idola sunt hujus mundi : videlicet superbia, avaritia, luxuria, et gula. De primis tribus mentionem facit I Joan. II, 16, ubi dicit : *Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ.* De quarto dicit Apost. ad Philip. III, 18 : *Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem et flens dico) inimicos crucis Christi, quorum Deus venter est.*

Prima tria idola, scilicet superbia, avaritia, luxuria, signata sunt per tria idola quæ specialiter coluit Salomon, et propter hoc iram Dei incurrit gravissimam. Legitur enim III Reg. XI, 4 et 5 : *Cum jam esset senex Salomon, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur deos alienos : nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus. Sed colebat Salomon Astarthen deam Sidoniorum, et Moloch idolum Ammonitarum.*

1. *Astarthe* interpretatur *factura superflua*, et significat superbiam, quam Deus non creavit, sed ille nequissimus Angelus, videlicet Lucifer eam primus adinvenit.

2. *Chamos* interpretatur *congregans*, et significat avaritiam, quæ insatiabilis est : unde etiam semper nititur congregare : avarus enim obolo indiget.

3. *Moloch* interpretatur *rex* vel *princeps*, et significat luxuriam, quæ pene omnibus hominibus saltem per primos motus dominatur, et vix est aliquis ita perfectus et sanctus, quin tyrannis debeat ejus haberi suspecta.

4. *Idolum* vocatur Bel, de quo legitur Dan. XIV, 2 : *Erat idolum apud Babylonios nomine Bel : et impendebantur in eo per dies singulos similæ artabæ duodecim, et oves quadraginta, vinique amphoræ sex.* Nota quod artaba fuit mensura trium modiorum. Duodecim igitur artabæ erant triginta sex modii panis similaginei, qui quotidie huic idolo offerebantur. Offerebantur etiam quadraginta oves, et sex amphoræ vini. Convenienter igitur per idolum istud gula figuratur, quæ vix cibo potuque repletur. Unde etiam rex iste qui sumptuosum idolum istud colebat, dixit ad Danielem : *Non videtur tibi esse Bel vivens Deus ? annon vides quanta comedat, et bibat quotidie* [1] *?*

Igitur cum natus sit puer, qui vocatur Jesus, et est Deus noster, debemus aspernari et fugere prædicta idola, scilicet superbiam, avaritiam, luxuriam, et gulam. Qui enim prædicta idola non dereliquerit, a Domino in die extremæ necessitatis derelinquetur, et æterna confusione confundetur. Unde dicitur Isa. I, 28 : *Qui dereliquerunt Dominum, consumentur igne*, scilicet perpetuo. Confundentur ab idolis quibus sacrificaverunt. Dicit enim Isa. II, 20 et 21 : *In die illa projiciet homo idola..., et ingredietur scissuras petrarum, et in cavernas saxorum a facie formidinis Domini, et a gloria ma-*

[1] Dan. XIV, 5.

jestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

II.

De secundo nota etiam, quod Jesus asseritur positus in resurrectionem multorum in Israel. Hæc autem resurrectio fit per pœnitentiam, et gratiam Spiritus sancti. Unde in primo verbo, quod Dominus prædicavit, invitat nos ad pœnitentiam, Matth. IV, 17 : *Pœnitentiam agite : appropinquavit enim regnum cælorum.* Idem etiam prædicavit Joannes Baptista [1]. Dominus igitur ad hoc natus est, ut cooperante gratia ipsius, per pœnitentiam de peccatis resurgamus ad virtutes. Hinc per semetipsum dicit Joan. XI, 25 : *Ego sum resurrectio, et vita.*

Et nota, quod homo per septem cadit, et per septem resurgit. Unde dicitur Proverb. XXIV, 16 : *Septies cadet justus, et resurget,* scilicet septies. Cadit enim per septem principalia vitia : resurgit autem per septem dona Spiritus sancti. Invitat autem diabolus nos ad casum : unde legitur Matth. IV, 8 et 9, quod *assumpsit diabolus Jesum in montem excelsum valde, et ostendit ei omnia regna mundi, et gloriam eorum, et dixit ei : Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.*

Primo igitur, homo cadit per superbiam a qua resurgit per donum sapientiæ. Superbia quippe facit hominem Deum despicere : sapientia vero conferens animæ verum justum, facit hominem Deum quasi summum bonum appetere.

Secundo, homo cadit per iram, sed resurgit per spiritum intellectus. Per iram quippe homo interius obtenebratur, ac suiipsius obliviscitur : sed donum intellectus reducit hominem ad cognitionem suiipsius.

Tertio, homo cadit per invidiam, sed resurgit per spiritum consilii. Invidia quippe dissuadet homini, ne faciat aliquid boni proximo suo : sed donum consilii persuadet homini, ut diligat proximum suum ac foveat eum tamquam seipsum.

Quarto, cadit homo per acidiam et boni operis pigritiam, sed resurgit per spiritum fortitudinis. Acidia nempe debilitat hominem, ne velit vel valeat Deo servire ; sed e contrario donum fortitudinis roborat hominem, et ad serviendum Deo vires ei sufficienter administrat.

Quinto, cadit homo per avaritiam, sed resurgit per spiritum scientiæ. Avaritia namque instigat hominem, ut multa congreget, et tenaciter ac impie conservet : sed e contra donum scientiæ ostendens homini quod bona hujus mundi instabilia sunt, et quod de eis arctissima ratio est reddenda, persuadet cuilibet ut modicis sit contentus, et ut ea quæ juste possidet, misericorditer ac large cum proximo suo communicet, præsertim cum omnia communia debeant esse in regno Dei.

Sexto, cadit homo per gulam, sed resurgit per spiritum pietatis. Gula namque persuadet homini, ut circa animam suam negligens sit et impius, et circa corpus sollicitus atque pius, ut scilicet carni omnes voluptates præstet : sed e contrario donum pietatis monet hominem, ut misereatur animæ suæ, ipsamque sollicite pascat ac reficiat. Ipsa enim immortalis existit, sed corpus est mortale, propter quod non est animæ præferendum. Dicit enim Apostolus, quod *esca ventri, et venter escis : Deus autem et hunc et has destruet* [2].

Septimo, cadit homo per luxuriam, sed resurgit homo per spiritum timoris Do-

[1] Cf. Matth. III, 2 et seq.

[2] I ad Corinth. VI, 13.

mini. Luxuria namque instigat hominem, ut timore Domini postposito totum se libidini carnis immergat et involvat ; sed e contra timor Domini monet, ut mundum se conservet ac immaculatum, ut sic cum fiducia audeat repræsentari vultui illius districti judicis, qui omnem immunditiam ulciscetur.

Quia igitur septiformis spiritus eos resuscitat, quos peccatum septiforme mortificat et trucidat, dicitur in Ezech. XXXVII, 10 : *Ingressus est in interfectos spiritus, et vixerunt : steteruntque super pedes suos.*

Nota, quod multi sunt, quos non pudet cadere, id est, peccare ; sed pudet eos surgere, id est, pœnitentiam agere. De talibus dicit Augustinus : « Sunt multi, « quos peccare non pudet ; agere pœni-« tentiam pudet. O incredibilis insania ! « de vulnere non erubescis, de ligatura « vulneris erubescis ? Nonne nudum fœ-« dius et putridius est ? » Festinemus igitur, charissimi, de vitiis resurgere : ut in die judicii de terræ pulvere ad æternam gloriam resurgamus.

III.

De tertio nota, quod Jesus positus in triplex signum, donatus est nasci, videlicet in signum omnimodæ paupertatis, in signum eximiæ humilitatis, et in signum multiplicis acerbitatis. Et certe huic triplici signo pene ab omnibus hodie contradicitur.

1. Primo, Dominus positus fuit in signum omnimodæ paupertatis. Pauper enim fuit jacens in præsepio, pauperior fuit degens in sæculo, pauperrimus fuit pendens in patibulo. Unde Filius Dei loquitur ad Patrem in Psal. LXXXV, 1 : *Inclina Domine aurem tuam, et exaudi me : quoniam inops et pauper sum ego.* De signo paupertatis legitur in Judic. VI, 1 et seq., quod cum filii Israel opprimerentur ab hostibus suis, videlicet a Madianitis : et cum clamarent ad Dominum, præcepit Dominus cuidam viro forti, qui vocabatur Gedeon, ut pugnaret pro populo suo, et salvaret eum. Gedeon autem cum signum victoriæ postularet a Domino, accepit hoc pro signo, ut vellus quoddam in area positum complueretur, et area sicca remaneret. Datum etiam fuit ei tale signum, ut omnis terra rore maderet, et solum vellus siccum remaneret. Per filios Israel intelligitur genus humanum, quod ante adventum Filii Dei in mundum ab infernalibus hostibus graviter impugnabatur. Propter quod ad clamorem Patriarcharum et Prophetarum Deus injunxit Gedeon, id est, Filio suo unigenito, ut ingressus in mundum genus humanum ab oppressione dæmonum liberaret.

Et in signum hujus liberationis duplex signum præcessit. Primum signum, quod tota area sicca remanente, vellus rore complutum fuit, quod expressum concham implevit. Per aream intelligitur mundus iste. Per vellus vero figuratur Filius Dei. Sicut enim vellus sine dolore ex carne oritur, ita et Filius Dei sine dolore et angustia natus est ex Virgine Maria. Igitur cum salvandum esset genus humanum, non est inventus aliquis in tota area hujus mundi, qui dignus esset repleri rore Spiritus sancti, ad hoc ut esset dux et salvator fidelis populi, sed solum vellus, id est, corpus Filii Dei repletum fuit Spiritu sancto, et hoc vellus expressam concham, id est, beatam Virginem humore gratiæ adimplevit. Eamdem quippe gratiam, quam Dei Filius a Patre recepit, cum matre sua adhuc existens in ipsius utero largissime communicavit. Sicut enim legitur Joan. III, 34 : *Non ad mensuram* datus est Spiritus

sanctus [1] sacro infantulo in Virginis utero concepto, qui etiam infantulus rore gratiæ sibi infusæ maternam concham largiter adimplevit.

Secundum signum fuit, quod omnis terra rore maderet, et solum vellus siccum permaneret. Per terram mundus intelligitur : per vellus vero, sicut dictum est, Filius Virginis figuratur. Igitur omni terra humorem divitiarum desiderante, Christus solus siccus permansit per inopiam et paupertatem. Ipse quippe spretis divitiis, quibus mundus inhiat, paupertatem amavit, paupertati se copulavit. et paupertatem aliis commendavit. Unde dicit Bernardus : « Bonorum omnium æterna in cœlis affluentia suppe« tebat : sed paupertas non inveniebatur « in eis. Hanc itaque Filius Dei concu« piscens descendit, ut eam eligeret sibi, « et nobis quoque sua æstimatione face« ret pretiosam. » Paupertatis itaque signo pene omnes contradicunt hodie. Paucissimi quippe sunt, qui ex corde diligant paupertatem. Unde dicitur Jerem. VI, 13 : *A minore usque ad majorem omnes avaritiæ student.*

2. De signo humilitatis legitur Exod. IV, 5 et seq., ubi dicitur, quod cum Moyses minasset gregem soceri sui in interiora deserti, apparuit ei Dominus in rubo, et commisit ei, ut esset nuntius suus ad filios Israel, et ad Pharaonem regem Ægypti. Moyses vero, cum peteret sibi dari super hac missione signum, ait Dominus ad eum : *Ut credant, quod apparuerit tibi Dominus..., mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum, protulit leprosam instar nivis. Retrahe, ait manum tuam in sinum tuum. Retraxit, et protulit iterum, et erat similis carni reliquæ.* Per Moysen intelligitur Filius Dei, qui tunc manum suam, id est, semetipsum misit in sinum, quando. ut incarnaretur, ingressus est Virginis uterum. Tunc autem extracta est hæc manus, quando ex Virgine natus est Dei Filius : et tunc hæc manus apparuit quasi leprosa : quia Christus in carne assumpta apparuit similis aliis peccatoribus. Unde dicit Isa. LIII, 4 : *Nos putavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo et humiliatum.* Tunc etiam manus ista retracta in sinum est, quando Filius Dei reversus fuit in Ascensione in sinum Patris. Rursus vero extrahetur in die judicii : sed tunc non apparebit quasi leprosa, imo apparebit in magna gloria, et sine omni peccati macula. Igitur assumptio despectæ humanitatis nostræ fuit signum magnæ humilitatis in Christo. Et certe huic signo a multis contradicitur : quia multi sunt, si esset in eorum electione, qui magis vellent honorari et dominari, quam aliis subdi et contemni.

3. De signo afflictionis et acerbitatis legitur in Josue II, 1 et seq., ubi dicitur, quod cum Josue misisset exploratores, ut considerarent civitates quas ipse expugnare proposuerat, et illi transissent in Jericho, et divertissent in domum cujusdam fœminæ, quæ Rahab vocabatur, intelligens hoc rex civitatis illius, fecit perquiri prædictos exploratores, quos Rahab abscondit, donec nuntii regis pertransissent. Tandem dimisit eos per fenestram domus suæ, quæ muro contigua fuit per funiculum coccineum. Petivit autem prædicta Rahab a prædictis exploratoribus, ut cum veniret Josue, et caperet civitatem, agerent cum ea, et cum omni parentela sua ex misericordia ; sicut et ipsi misericordiam consecuti sunt ab ipsa. Ergo rogavit super hoc dari signum. Cui responderunt exploratores :

[1] *Quam enim misit Deus, verba Dei loquitur : non enim ad mensuram dat Deus spiritum.* Joan. III, 34.

Signum erit funiculus iste coccineus, et ligabis eum in fenestra, per quam demisisti nos[1] .

Per Rahab intelligitur Ecclesia, cui per funiculum coccineum salus est promissa. Christus enim est ille coccineus funiculus, qui appensus fuit in fenestra sanctæ crucis. Et bene sancta crux fenestræ comparatur. Sicut enim columba per fenestram reversa fuit in arcam : ita etiam electorum animæ per fidem sanctæ crucis recipiuntur in præsenti in gratiam, postea vero recipientur in gloriam. In hac fenestra appensus fuit ipse Dei Filius, ut esset signum salutis et misericordiæ omnibus, qui de familia Ecclesiæ salvandi fuerunt. Erat autem Filius Dei quasi quidam triplex funiculus : constat enim ex divinitate, et anima et corpore. In tertia vero sui parte, videlicet in corpore, ruptus fuit funiculus iste, et tunc factus fuit totus coccineus, flagella quippe et spinæ et clavi et lancea totum funiculum istum coccineum, id est, sanguineum effecerunt. Ideo signo inenarribilis acerbitatis quam pertulit in cruce, a multis hodie contradicitur. Pauci vero sunt qui velint pati cum Christo, sed multi sunt qui vellent libenter deliciari cum Christo.

Rogate ergo Dominum, ut sic in nobis corruant idola vitiorum, et sic ad virtutes resurgamus, sic etiam paupertatem, humilitatem, asperitatemque Jesu aliquatenus imitemur : ut tandem in salvorum numero computemur. Quod nobis præstare, etc.

[1] Jos. II, 18.

SERMO XI.

IN EADEM DOMINICA.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Luc. II, 35.

IV [1].

Nota, quod sex sunt gladii, qui debent animas nostras per jugem recordationem pertransire salubriter.

I. Acerbitas Dominicæ passionis.
II. Ardor sanctæ dilectionis.
III. Fervor intimæ contritionis.
IV. Mors corporalis.
V. Sententia judicialis.
VI. Pœna gehennalis.

1. Primus gladius est acerbitas Dominicæ passionis. De isto gladio prædixit sanctus Simeon Beatæ Virgini, sicut dicitur Luc. II, 35 : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Quasi dicat : O Virgo, gladius ipsius, id est, Passio Filii tui pertransibit animam tuam. Tantum denique passa fuit dolorem Beata Virgo, dum illusiones et afflictiones Filii in cruce pendentis adspiceret, ac si materialis gladius cor ejus et viscera pertransiret, hoc dicit Beatus Hieronymus : « Constat

[1] Responsio ad quartum quæsitum sermonis præcedentis : *Qualiter ejus matris anima gladio transfigatur?*

« quod Beata Virgo plus omnibus Filium « suum dilexit, et propterea plus doluit : « et tantum, ut animam ejus totam per- « transiret et possideret vis doloris, ad « testimonium eximiæ dilectionis : quæ, « quia mente passa est, plusquam martyr « fuit. » De dolore etiam Beatæ Virginis loquitur Beatus Bernardus in tractatu de *Quinque verbis Domini.* Ait autem sic : « Intuetur te Domine illa benedicta in « mulieribus, et fixis inde oculis vulnera « tua materna pietate considerat : et licet « non ignoret quid boni conferat mundo « passio tua, tamen tibi parentis affectu « commoritur, et pectus maternum im- « manitate doloris arctatur, suspirat in- « trinsecus, et erumpentes revocat lacry- « mas : et eo amplius anxietas intume- « scit, quo prohibetur egredi, et per lu- « ctus lamentaque dissolvi. Emergebant « quidem aliquando gemitus, sed incre- « pati reprimebantur, revertebanturque « in sinum mentis, de qua prodibant, et « collidebant se introrsus ad invicem. « Eratque in anima sua tempestas valida, « concurrentibus sibi procellis, et quasi « in sartagine frixis medullis, ebulliebant « amaritudines : quas excoquebat, et « coagulabat exacerbatio perseverans. » Ex prædictis itaque verbis perpendi potest, quod Beata Virgo tantum dolorem passa fuit respiciens tormenta Filii prædicti, ac si cor ejus, et omnes medullæ ossium ipsius in patella super ignem frigerentur.

Igitur gladius Passionis Jesu, qui pertransivit animam Beatæ Virginis, debet etiam cor nostrum pertransire. Sumus enim fratres et filii Jesu, dignumque est ut compatiamur et fratri et Patri nostro charissimo in tantis doloribus existenti. Unde dicit Apostolus I ad Cor. XII, 26 : *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* Cum itaque Christus, qui est caput nostrum, tam acriter passus fuerit pro nobis, debemus et nos compati sibi, quoniam sumus membra ipsius. Unde etiam dicit Apostolus ad Philip. II, 5 : *Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu.* Quasi diceret : Irrisiones, et subsannationes, sputa, et flagella, spineam coronam, clavos, et lanceam, et alia crucis tormenta, quæ Christus pertulit in corpore suo, vos etiam per compassionem cum ipso sentire debetis.

2. Secundus gladius est ardor dilectionis sanctæ. De isto gladio dicit Dominus Matth. X, 34 et seq. : *Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram : non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam.* Quod autem Dominus per gladium prædictum charitatem intelligat, statim, quasi exponendo verba prædicta subdit : *Qui amat patrem, aut matrem plusquam me, non est me dignus : et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.*

Et nota, quod magnæ virtutis est gladius charitatis. Per charitatem quippe sancti Martyres corpora sua propter Dominum diversis suppliciis exposuerunt. Per charitatem sancti Confessores temporales divitias contempserunt. Per charitatem sancti Anachoretæ spreto tumultu sæculi solitudines elegerunt. Per charitatem sancti Monachi colla sua arctissimæ obedientiæ subdiderunt. Per charitatem sanctæ Virgines et Viduæ cælibatu continentiæ floruerunt. Per charitatem quoque boni conjugati opera misericordiæ devote pauperibus impenderunt. Det etiam nobis Deus, ut gladius sanctæ dilectionis jugiter in corde nostro permaneat, ut Deum plusquam nos, et proximum sicut nos, corde, ore, et opere diligamus.

3. Tertius gladius est fervor intimæ contritionis, qui bene sequitur primos duos gladios. Cum enim Christus tanta pro nobis passus fuit, justum est ut eum sincerissime diligamus, ipsique toto corde serviamus : sed qui recognoscit quod eum offendit in aliquo, dignum est

ut super hoc amarissime conteratur. De gladio contritionis dicitur in Psal. xxxvi, 14 et 15 : *Gladium evaginaverunt peccatores : intenderunt arcum suum... : gladius eorum intret in corda ipsorum*, etc. Nota, quod peccatores per peccata sua, quasi quodam evaginato gladio et arcu extento Dominum impugnant, et sagittant, sed Psalmista orat et optat ut gladius peccatorum convertatur in cor ipsorum, id est, ut peccata sua, quibus impugnant, in semetipsos retorqueant. Tunc enim gladius peccatoris in cor ipsius convertitur, cum de peccatis suis amarissime dolet, et conteritur. Hinc etiam legitur I Reg. xvii, 51, quod cum David dejecisset Goliath, *cucurrit et stetit super eum, et tulit gladium ejus, et eduxit eum de vagina sua : et interfecit eum, præciditque caput ejus.* Per Goliath diabolus, et per David homo pœnitens intelligitur. Tunc enim homo pœnitens diabolum suo gladio occidit, quando peccator de peccatis illis, quæ ei diabolus persuaserat, et per quæ eum æterna morte trucidare proposuerat, intime conteritur, et sincere confitetur, debitamque pro ipsi satisfactionem exsequitur. Verum ut peccator de peccatis mature pœniteat, ne præveniatur hora mortis, necessarium est ei, ut semper mortem sibi imminere prospiciat.

4. Quartus gladius est mors corporalis. De isto gladio Macrobius in quodam libro, qui appellatur *Somnium Scipionis*, tale ponit exemplum. Ait enim, quod erat quidam Philosophus Dionysius nomine, qui cum esset in palatio cujusdam Regis, et discipulus ejus miraretur delicias regales, et assereret eos beatos esse, qui talibus deliciis jugiter inhærerent. Dionysius gladium e vagina raptum jussit ex tenui filo per capulum sursum suspendi ; ita ut mucro gladii super caput discipuli dependeret. Præcepit autem Dionysius discipulo, ut comederet, et biberet, et lætus esset. Cumque ille inter omnes propositas delicias mortis periculo gravaretur, dixit Dionysius : « Talis est ista vita, qua te reputas esse beatum : sic semper mortem nobis imminentem videmus. Æstima quomodo felix esse poterit, qui timere non desiverit. » Mors igitur est acutissimus gladius, qui amaro divortio separat corpus et animam. Quapropter necessarium est, ut gladium mortis frequenter in nostra memoria portemus. Unde dicit Eccli. vii, 40 : *In omnibus operibus tuis memorare novissima sua,* etc.

5. Quintus gladius est sententia judicialis, qui præcedentem convenienter sequitur. Qui enim mortis suæ recordatur, reminisci debet etiam divinæ sententiæ, quam hominem post mortem suam oportebit audire. De isto gladio dicitur Apoc. xix, 11 et 15 : *Vidi cœlum apertum, et ecce equus albus, et qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis, et Verax, et cum justitia judicat, et pugnat... Et de ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus, ut in ipso percutiat gentes.* Per hoc, quod Joannes dicit quod vidit cœlum apertum, innuitur quod omnia illa quæ modo celata sunt et occultata, publicabuntur in die judicii. Cœlum enim, quod dicitur a celando, tunc aperietur, et tunc apparebit equus albus, id est, humanitas Dei nostri, in qua sedebit divinitas quæ olim contra diabolum dimicavit. Hæc etiam divinitas cum humanitate veniet ad judicium. Dicitur autem ille qui sedet in equo, Fidelis et Verax. Dominus fideliter assistit eis qui invocant eum in tribulationibus suis. Unde dicitur in Psalm. cxix, 1 : *Ad Dominum cum tribularet clamavi*, etc. Verax etiam est, quia quæcumque promisit electis, in veritate persolvet. In justitia quoque judicabit : *Liberabit enim* tunc *pauperem a potente*, et præsertim talem pauperem, *cui* olim *non erat adjutor* [1]. Ipse etiam pugnabit contra impios et peccatores in judicio. Unde dicitur, quod *gladius ex utraque parte acutus* ex ore ejus exibat. Per gladium, sicut dicit Glossa, sententia Domini figuratur, quæ ideo ex utraque

parte dicitur acuta, quia non solum peccata diei, sed etiam peccata in nocte commissa, graviter ulciscetur, et percutiet gentes, id est, gentiliter et sine lege viventes.

6. Sextus gladius est pœna gehennalis. De isto gladio dicitur in Job XIX, 29 : *Fugite a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est.* Pœna quippe gehennæ puniet omnes iniquitates, et vitia peccatorum. De isto etiam gladio dicit Isa. XXVII, 1 : *In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, et grandi, et forti, super Leviathan serpentem vectem, et super Leviathan serpentem tortuosum, et occidet cetum, qui in mari est.*

Nota, quod de gladio gehennalis pœnæ tria dicuntur. Est enim *durus*, per intolerabilem acerbitatem : non enim est ita lenis, ut saltem per assuefactionem tolerari possit. Sed cum homo fuerit mille annis in inferno, ita dura videbitur ei esse pœna gehennæ, sicut in prima hora, quando eam pati incepit.

Est etiam gladius iste *grandis* per spatiosam capacitatem. Tam spatiosus quippe est et capax fundus inferni, ut numquam a peccatoribus possit adimpleri. *Infernus* enim est insatiabilis : *ignis vero numquam dicit : Sufficit :* sicut dicitur Proverb. XXX, 16.

Dicitur etiam esse *fortis* per perpetuitatem et interminabilitatem. Dicit enim Dominus reprobis, ut ait Matth. XXV, 41 : *Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus.* Non dicit, discedite in ignem transitorium, sed in ignem æternum.

Igitur gladio perpetuæ damnationis, visitabitur Leviathan, id est, diabolus, qui dicitur *serpens*, quia inimicatur humanæ naturæ. Inimicitias quippe Dominus posuit inter mulierem et serpentem [2], id est, inter humanam naturam, et diabolum. Dicitur etiam *vectis*, quia nititur nobis præcludere aditum æternæ salutis. Dicitur etiam *serpens tortuosus*, propter deceptionis astutiam. Tortuosus enim est, id est, multis et variis modis laborat electos decipere, et quos decepit, invitissime de faucibus emittit. *Occidetur* in gladio infernalis pœnæ *cetus*, *qui est in mari*, id est, omnis superbus et pauperibus violentus. Sicut enim cetus absorbet minores pisces qui sunt in mari, sic et superbi et potentes devorant pauperes in hoc mundo, et propterea gladio damnationis perpetuæ ferientur.

Rogate ergo Dominum, ut tam *sobrie et juste et pie vivamus in hoc sæculo* [3], ne gladio mortis perpetuæ feriamur, sed potius coronam perennis gaudii consequamur. Amen.

[1] Ps. LXXI, 12.
[2] Cf. Gen. III, 15.
[3] Ad Tit. II, 12.

SERMO XII.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus, et procidentes adoraverunt eum: et apertis thesauris suis obtulerut ei munera, aurum, thus, et myrrham. Matth. II, 11.

In præsenti Evangelio quinque principaliter occurrunt consideranda:

I. Qui sint, qui cum muneribus venerunt?
II. Quæ sit stella, quam secuti fuerunt?
III. Quæ sit domus, quam introiverunt?
IV. Quis sit ille, quem in domo invenerunt?
V. Quæ sint numera, quæ obtulerunt?

I.

De primo nota, quod illi, qui cum muneribus venerunt ad puerum Jesum, dicuntur esse Reges et sapientes. Magus enim idem est quod sapiens. Quod autem hi tres Magi, qui cum muneribus venerunt, Reges fuerint, haberi potest ex Psal. LXXI, 10 et 11, ubi dicitur: Reges *Tharsis, et insulæ*, etc. Tota etiam Ecclesia testatur eos Reges fuisse. Quod etiam fuerint Magi, id est sapientes, dicitur Matth. II, 1: *Cum natus esset Jesus in Bethlehem Juda, in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt,* etc. Magi igitur fuerunt, id est, valde sapientes, quos enim Græci Philosophos nuncupant, Persæ Magos appellant. Erant autem

nomina istorum trium Magorum secundum Hebraicam linguam, Appellius, Amethus, et Damascus. Ita dicit Magister in historiis. Interpretatur autem Appellius fidelis, Amethus humilis, Damascus misericors.

Cum igitur isti tres Magi quoslibet Christianos significent, quia ipsi fuerant primitiæ nostræ, si sumus veri Christiani, quinque requiruntur a nobis. Primum est, ut simus reges. Secundum est, ut simus sapientes. Tertium est, ut simus fideles. Quartum est, ut simus humiles. Quintum est, ut simus misericordes.

1. Primo debemus esse reges, ut videlicet regnum nobis commissum ita disponamus, ut Deus in eo habitare dignetur. Regnum vero nobis commissum intra nos est, videlicet anima nostra, quæ per justitiam et pacem et gaudium in Spiritu sancto disponenda est, et sic Christus in ea regnabit : unde dicit Apostolus ad Rom. XIV, 17 : *Non est regnum Dei esca et potus : sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto.* Justitia in hoc consistit, ut nullum operibus nostris lædamus. Pax in hoc attenditur, ut neminem verbis nostris offendamus. Gaudium enim habemus in Spiritu sancto, ita propter securitatem conscientiæ, et cordis munditiam de Dei misericordia confidamus.

2. Secundo debemus esse magi, id est, sapientes. Necessaria quippe regibus est sapientia. Unde dicit Eccle. IV, 13 : *Melior est puer pauper et sapiens, rege sene et stulto, qui nescit prævidere in posterum.* In hoc ergo vera sapientia consistit, ut nobis provideamus in posterum. De hac provisione habetur in quodam S. Damasceni libello, qui *Barlaam* nuncupatur. Legitur enim ibi, quod quædam magna civitas erat, cujus cives talem habebant consuetudinem, quod singulis annis sibi novum regem præficiebant. Rex enim electus tantum annum unum regnabat. Anno vero transacto transmittebatur in quoddam exsilium, ubi fame, siti, frigore usque ad finem vitæ suæ miserabiliter angebatur. Talis autem eligebatur, qui dictorum civium leges et consuetudines penitus ignorabat. Multi igitur facti fuerant reges, qui regno accepto voluptati et deliciis intendebant, et quid futurum esset, minime prævidebant. Anno vero finito illuc relegabantur, ubi infelices fame et nuditate perpetuo premebantur. Tandem eligitur in regem vir magnæ sapientiæ quidam, qui cum regalem potentiam esset adeptus, a quodam consiliario suo mores et consuetudines civium diligenter investigat. Cui cum dictum esset quid consuetudinis esset in illa civitate, aperiens thesauros auri et argenti et pretiosorum lapidum, quorum dominium acceperat, transmisit occulte per fidelissimos nuntios multam copiam auri et argenti, nec non et nobilium gemmarum in illam insulam, in qua se noverat relegandum. Igitur anno illo revoluto, cum regno et civitatis illius habitatione privaretur, et illuc, quo multa bona præmiserat, mitteretur, in multarum rerum copia, per totum tempus vitæ suæ deliciabatur : ubi infinitus numerus stultorum regum, quia nihil præmiserant, gravis inopiæ miseriam patiebatur.

Exemplum istud expone, quod per civitatem prædictam mundus iste figuratur, cujus regnum transitorium est et momentaneum, et cum multis annis vixerit homo in hoc mundo, cum venerit hora mortis suæ, se vix reputat per annum unum vixisse, et certe nullus diu poterit hic permanere. Mundus etiam iste multos malos cives habet, qui desiderant mortem proximorum suorum : ut ipsi bona eorum valeant possidere. Ipsi etiam filii sæpius ante diem patris inquirunt in annos. Sed, heu ! multi qui divites et abundantes sunt in hoc sæculo, non providentes sibi de futura vita, tantum præsentis vitæ divitiis, et deliciis inhiant, ac incumbunt, propter quod cum moriuntur, transmittuntur in exsilium gehennæ, ubi

mortis æternæ miseriam et inediam perpetuo patiuntur. Qui vero sapiens est, res suas per manus pauperum, ac religiosorum transmittit in cœlum, thesaurizans thesauros suos, *ubi neque ærugo, neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur*[1]. Ad hoc igitur, ut nobis provideamus in posterum, necessarium est ut nomina trium Magorum moraliter repræsentemus in nobis.

3. Tertio debemus esse fideles. Tunc autem vere fideles sumus, si in propriam animam crudeles et impii non existamus. Unde dicit Dominus in Psal. c, 6 : *Oculi mei ad fideles terræ ut sedeant mecum*, videlicet, in throno meo. Dicit etiam Dominus Apoc. ii, 10 : *Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitæ.* Quasi diceret : O Christiane, esto fidelis animæ tuæ usque ad mortem præsentis vitæ, et sic dabo tibi coronam gloriæ sempiternæ. Multi sunt, qui fideliores sunt asinabus suis, quam animabus. Plus enim curant de asina corporis quam de anima, quæ est sponsa æterni regis. Et tales similes sunt illi Saul, qui missus fuerat ut quæreret asinas patris sui : sicut legitur I Reg. ix, 3.

4. Quarto debemus esse humiles. Tunc autem vere humiles existimus, si Deum filialiter timeamus, et mandatis ejus obediamus. Unde dicit etiam Jacob. iv, 10 : *Humiliamini in conspectu Domini, et exaltabit vos.* Dicit etiam ibidem, iv, 6 et 7 : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi ergo estote Deo.*

5. Quinto debemus esse misericordes, ut videlicet pauperibus in eorum necessitatibus assistamus, ut ipsa Veritas dicit Matth. v, 7 : *Beati misericordes : quoniam ipsi misericordiam consequentur*. E contrario dicit Jacob. ii, 13 : *Judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam.*

II.

De secundo nota, quod stella quam Magi secuti fuerant, signat gratiam Dei. Cum enim Christus natus esset, quædam nova stella, sicut Magister testatur in historiis, in Judæa exorta fuit. Hæc etiam stella magnæ claritatis exstitit, et reliquis planetis, et stellis multo vicinior terris fuit. Magi itaque in suis regionibus existentes prædictam stellam super Judæam stantem viderunt, ipsamque secuti fuerunt, et usque in Jerosolymam venerunt. Cum autem egressi essent de Jerusalem, tunc primo prædicta stella notabili motu præcessit eos, et duxit illos in Bethlehem, stetitque super locum, ubi puer jacebat in cunabulis.

Hæc omnia de gratia Dei possunt exponi. Per Judæam quippe, in qua primo hæc *stella* exorta fuit, bonorum hominum congregatio figuratur. Gratia quippe Dei super justos et bonos commoratur. Gratia vero Dei his qui salvandi sunt, apparens eis, trahit eos ad se, et perducit in Jerusalem, id est, in statum bonæ vitæ : Jerosolyma nempe *pacifica*, sive *visio pacis* interpretatur. Illi enim, qui tractu divinæ gratiæ veniunt in statum bonæ vitæ, pacem cum Deo faciunt, quam prius peccatis suis impugnaverunt. Unde et ipsi post hanc vitam, æternam pacem videre merentur.

Cum autem hi qui salvandi sunt, tractu divinæ gratiæ venerunt Jerosolymam, id est, in bonam vitam, tunc dicunt : *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum*[2] ? Cum enim homo cœpit bene vivere,

[1] Matth. vi, 20.

[2] Matth. ii, 2.

tunc primo sapit ei Deus, et tunc ex magno desiderio quærit de ipso, ut ipsum plenius possit habere. Nondum tamen videt eum facie ad faciem. Verum cum ex Jerosolyma, id est, ex conversatione bonæ vitæ egressus fuerit in morte, tunc iterum stella gratiæ apparet ei : ut sicut primo traxit hominem ad notitiam Dei, et ad consortium bonorum hominum Deo famulantium : ita tunc ducat eum ante venustam faciem Dei, et ad societatem Angelorum coram Deo lætantium.

Igitur cum anima fidelis egressa de corpore viderit præclaram gratiam se præeuntem, tunc gaudebit *gaudio magno valde:* sicut legitur de Magis, quod de Jerusalem egredientes, et iterato stellam videntes, *gavisi sunt gaudio magno valde*[1]. Gratia quippe Dei cum apparuerit justæ animæ de corpore egredienti, quatuor ei beneficia præstabit, per quæ eam mirabiliter exhilarabit. Servientes enim dæmones abigit, horrendas tenebras depellit, ignem urentem per medium dividit, et ad faciem Dei perducit.

Primo, anima in exitu suo gaudebit ; quia per gratiam Dei, quæ est potens animarum defensatrix, ab ea servientes dæmones abiguntur. Dæmones enim insidiantur animabus de corpore transmigrantibus, ut eas in interitum pertrahant sempiternum.

Secundo, gaudebit anima gaudio ; quia per gratiam Dei, quæ est lucernarum deportatrix, horrendæ tenebræ depelluntur. Occurrunt siquidem impiis animabus e corpore transmigrantibus tenebræ palpabiles et horroris plenæ.

Tertio, gaudebit justa anima gaudio magno : quia per gratiam Dei, quæ est bonarum animarum scutifera, urens ignis dividitur, ut per eum illæsa pertranseat. Dicit enim Augustinus, quod animæ post hanc vitam ignem atrocem transibunt : ubi sermones otiosi, et cogitationes iniquæ, vel sordidæ, et multitudo levium peccatorum, quæ puritatem nobis naturæ infecerunt, expurgabuntur, et tanta pertranseundi mora, quanti fuit peccati materia.

Quarto, gaudebit anima bona gaudio magno valde, quando per gratiam, quæ est divini thalami cameraria, ante faciem Dei suavissimam perducitur. Tunc enim adimplebit eam lætitia suavissimus vultus Dei.

III.

De tertio nota, quod domus quam intrabit anima, stella, id est, gratia Dei deducta, est domus æternæ gloriæ. In hac enim domo non invenitur Jesus contemptibiliter jacens in præsepio ; sed honorifice sedens in regali solio. Unde cantatur in introitu proximæ Dominicæ : « In « excelso throno vidi sedere virum, quem « adorat multitudo Angelorum, etc. » In hac gloriosa domo sedet ad latus Filii intemerata Virgo Maria. Unde legitur III Reg. II, 19, quod *venit Bethsabee ad Regem Salomonem, et surrexit Rex in occursum ejus, adoravitque eam, et sedit super thronum suum : positusque est thronus matri Regis, quæ sedit ad dexteram ejus.* Per Salomonem Dei Filius intelligitur, et per Bethsabee Beata Virgo Maria, quæ tunc venit ad Filium, quando assumpta est in cœlum : tunc etiam Filius venit in occursum ejus, ipsamque adoravit, id est, adoratione dignam demonstravit, eamque in throno glorioso ad suam dexteram sublimavit.

Rogate erga Dominum, ut sic nos faciat esse reges sapientes, fideles, humiles, misericordes, ut post hanc vitam, stellam, id est, Dei gratiam videamus, cujus ducatu ante Jesum et matrem ejus cum lætitia veniamus. Quod præstet, etc.

[1] Matth. II, 10.

SERMO XIII.

ITEM DE EODEM.

Procidentes adoraverunt eum : et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, et myrrham. Matth. II, 11.

Duo hic occurrunt principaliter consideranda :

I. Quis sit ille, cui Magi obtulerunt munera.
II. Quæ sint munera, quæ procedentes obtulerunt[1] *?*

I.

De primo nota, quod puer fuit pannis involutus, cui Magi munera detulerunt, et certe in hoc notatur magna fides istorum trium Magorum, quod puerum illum quem viderunt pannis involutum, et in præsepio repositum, credebant esse Regem omnium sæculorum, credebant eum etiam esse Deum deorum : credebant nihilominus esse eum in cruce moriturum pro peccatis omnium populorum.

Quia enim hæc tria credebant de ipso, propterea *procidentes adoraverunt eum, et obtulerunt ei aurum*, tamquam Regi excelso : *thus,* sicut Deo vero : *et myrrham*, tanquam in cruce morituro. De fide istorum trium Regum et Magorum dicit S. Bernardus : « O stupenda Magorum « fides, quæ parvulum pannis involutum, « tamquam Deum adorat : quibus non « sordet loci vilitas, quos non scandalizat

[1] In principio sermonis præcedentis, duo ista quæsita erant sub num. IV et V.

« pueri pannositas, quos non offendit « pauperculæ matris paupertas! major « est hæc fides latronis in cruce confiten- « tis. »

Et nota, quod puer iste, cui munera deferuntur per myrrham, thus, et aurum exprimitur, quod aperte innuit Secreta hujus diei, quæ talis est : « Ecclesiæ tuæ, « quæsumus Domine, dona propitius in- « tuere : quibus non jam aurum, thus, et « myrrha profertur ; sed quod eisdem « muneribus, etc. » Sed quis in altari immolatur et sumitur, nisi Jesus Christus olim in præsepio reclinatus? Igitur puer iste cui a Magis munera deferuntur, *myrrha est*, quia per eum ira Dei Patris mitigatur. *Aurum est*, quia per eum cuilibet electus in gloria decoratur.

I. Primo puer Jesus per myrrham significatur ; quia propter nos multiplices sustinuit cruciatus. Myrrha quippe genus quoddam gummi est, satis amarum. Unde fidelis anima dicit Cant. I, 12 : *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Fasciculus myrrhæ*, Glossa : « Tota congeries Passionis. » *Inter ubera commorabitur*, Glossa, id est, « in immutabili memoria. » Et nota, quod fasciculus ex multis culmis et aristis componitur : sic etiam Passio Christi propter multa fuit mirabiliter aggravata.

1. Fuit, quod tanquam latro cum gladiis et fustibus est comprehensus. Unde ipse Jesus dixit turbis, sicut testatur Matth. XXVI, 55 : *Tamquam ad latronem existis cum gladiis, et fustibus comprehendere me.*

2. Est, quod vinctus est et ligatus, ad diversos judices ignominiose est adductus. Unde dicitur Joan. XVIII, 13 : Quod adduxerunt eum ad Annam primum : erat enim socer Caiphæ. Deinde adduxerunt eum ad Caipham, postea tradiderunt eum Pilato in prætorio, qui etiam misit eum ad Herodem : sicut dicit Luc. XXIII, 7.

3. Est, quod tamquam quidam exsecrabilis ab immundissimis est consputus. Unde dicitur Matth. XXVI, 67 : *Tunc exspuerunt in faciem ejus.*

4. Quod tamquam fur terram indignus respicere, est velatus. Unde dicit Marc. XIV, 65 : *Cæperunt quidam conspuere eum, et velare faciem ejus.*

5. Est, quod tamquam quidam nequam fuit colaphizatus. Unde dicit Matth. XXVI, 67 : *Tunc colaphis eum ceciderunt.*

6. Est, quod velut malefactor ab ignobilibus servis est colaphizatus. Unde Marc. XIV, 65 : *Et ministri alapis eum cædebant.* Dicit etiam Matth. XXVI, 67 et 68 : *Alii palmas in faciem ejus dederunt, dicentes : Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit?*

7. Est, quod vestibus suis coram multitudine fuit exutus. Unde dicitur Matth. XXVII, 28 : *Exuentes eum*, Glossa, « propriis vestibus, » *chlamydem coccineam circumdederunt ei.*

8. Est, quod tamquam fatuus in veste alba et rufa irrisus est et illusus. Coram Herode quippe irrisus est in veste alba. Unde dicit Luc. XXIII, 11 : *Sprevit illum Herodes cum exercitu suo : et illusit indutum veste alba.* Item in veste rufa illusus fuit a militibus Pilati. Unde dicit Matth. XXVII, 28 et 29 : *Chlamydem coccineam circumdederunt ei... Et genu flexo ante eum illudebant ei, dicentes : Ave Rex Judæorum.* In hac etiam illusione iterato consputus fuit, et colaphizatus, sicut dicunt Matthæus et Joannes.

9. Est, quod ligatus ad columnam flagellis acriter est verberatus. Unde dicit Joan. XIX, 1 : *Tunc apprehendit Pilatus Jesum, et flagellavit.* Glossa « per milites. »

10. Est, quod spinis usque ad teneritatem cerebri pertingentibus est coronatus. Unde Joan. XIX, 2 : *Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus.*

11. Est, quod arundineo baculo in capite vulnerato, attrociter est percussus. Unde dicit Marc. XV, 19 : *Percutiebant caput ejus arundine.*

12. Est, quod barbam ejus evellentes, mentum ejus laceraverunt. Unde dicit Isa. LVII, 4 : *Super quem lusistis? super quem dilatastis os, et ejecistis linguam?* Super locum istum dicit Glossa, quod « barbam ejus evulserunt. »

13. Est, quod patibulum crucis humeris ejus imposuerunt. Unde dicit Joan. XIX, 17 : *Bajulans sibi crucem Jesus exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locus, Hebraice autem Golgotha.*

14. Est, quod in medio latronum tamquam sceleratior ipsis esset, eum crucifixerunt. Unde dicit Joan. XIX, 18 : *Crucifixerunt Jesum, et cum eo alios duos,* Glossa, « latrones, » *hinc et hinc, medium autem Jesum.*

15. Est, quod violenter eum extendentes cruci durissimis clavis affixerunt. Unde dicitur in Psal. XXI, 17 et 18 : *Foderunt manus meas et pedes meos : dinumeraverunt omnia ossa mea*, id est, dinumerabilia fecerunt præ nimia corporis extensione.

16. Est, quod etiam cruci affixum milites ac Sacerdotum Principes ac Judæorum seniores blasphemaverunt et irriserunt. Unde dicitur Matth. XXVII, 39 et seq. : *Prætereuntes blasphemabant eum moventes capita sua, et dicentes : Vah qui destruis templum Dei, et in triduo reædificas : salva temetipsum : si Filius Dei es, descende de cruce. Similiter et Principes Sacerdotum illudentes cum Scribis, et senioribus dicebant : Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Si Rex Israel est, descendat nunc de cruce, et credimus ei.*

17. Est, quod etiam ipsi latrones juxta eum crucifixi, improperium ei fecerunt. Unde dicit Marc. XV, 32 : *Qui cum eo crucifixi erant, conviciabantur ei ;* unus tamen illorum latronum in cruce conversus fuit, ut dicit Luc. XXIII, 39 et seq. Nam cum unus eorum diceret blasphemando : *Si tu es Christus, salvum fac temetipsum, et nos : alter,* qui conversus fuit, *increpabat eum, dicens : Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione est. Et nos quidem juste, nam digna factis recipimus : hic vero nihil mali gessit.*

18. Est, quod vino myrrhato et aceto eum potaverunt. Unde dicit Matth. XXVII, 48 : *Currens unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto, et imposuit arundini, et dabat ei bibere.* Dicit etiam Marc. XV, 23 : *Dabant ei bibere myrrhatum vinum.*

19. Est, quod cum mortuus esset, et corpus ejus requiem habere deberet, ipsum lancea transfixerunt. Unde dicit Joan. XIX, 34 : *Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis, et aqua.*

20. Quod etiam ipsum mortuum, cujus innocentiam sol, et luna, saxa et terra manifeste probaverant, seductorem appellaverunt. Unde dicit Matth. XXVII, 62 et seq. : *Altera die, quæ est post Parasceven, convenerunt Principes Sacerdotum, et Pharisæi ad Pilatum, dicentes : Domine, recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc vivens : Post tres dies resurgam. Jube ergo custodiri sepulcrum usque in diem tertium,* etc.

Ecce myrrhæ fasciculus, quem quilibet Christianus in cordis sui camera debet collocare.

II. Secundo Puer Jesus per thus intelligitur : quia per ipsum Deus Pater nobis est mitigatus. Thure enim placari Deus dicitur. Unde dicitur Eccli. L, 1 et 8 : *Simeon sacerdos magnus..., quasi thus redolens in diebus æstatis. Simon* interpretatur *audiens mærorem*, et significat Filium Dei, qui audivit mœrorem antiquorum patrum, qui magnis precibus postulaverunt, ut veniret et eriperet eos de manu infernalis tyranni, qui etiam propter hoc *Sacerdos* dicitur : quia obtulit semetipsum hostiam suavitatis Deo Patri in ara crucis pro peccatis populi sui. Et ob hanc causam dicitur fuisse *quasi thus redolens in diebus æstatis*, id est, in diebus iræ et severitatis paternæ. Ipse quippe lacrymis et orationibus suis placavit iram Patris. Unde dicit Apostolus ad Hebr. V, 7 : *Je-*

sus in diebus carnis suæ preces, supplicationesque ad Deum, cum clamore valido, et lacrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia.

III. Tertio Jesus per aurum significatur : quia quilibet electus per ipsum erit decoratus. Ipse enim tamquam quidam aureus annulus, et sicut aurea fibula, necnon et sicut corona aurea Sanctos in patria decorabit. Jesus igitur est tamquam quidam aureus annulus, quem Deus Pater dat cuilibet peccatori per pœnitentiam ad se revertenti. Unde legitur Luc. xv, 22, quod ille paterfamilias, ad quem prodigus filius reversus fuit, jussit dari annulum in manum ejus. Jesus annulus est pœnitentium, quia certificat eos de gratia Patris. Jesus etiam est sicut quædam aurea fibula, quæ datur homini in virtutibus proficienti. Unde legitur I Mach. x, 89, quod Antiochus Rex [1] dedit Jonathæ potestatem, ut haberet fibulam auream. Antiochus interpretatur *silens pauper*, et signat ipsum Dei Filium, de quo dicit Isa. XLII, 2, quod *non clamabit, nec audietur vox ejus foris.... Sed quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum.* Isa. LIII, 7. Jonathas interpretatur *columba veniens*, et exprimit quemlibet, qui proficit in virtutibus. Virtutes enim sunt deargentatæ pennæ columbæ, id est, animæ, quibus ipse volat in cœlum. Igitur Jonathæ, id est, cuilibet homini in virtutibus proficienti dat Antiochus, id est, Jesus Christus fibulam auream, id est, dat ei semetipsum. Poni quippe debet Jesus super cor tamquam quoddam aureum signaculum, ut omnis intellectus et affectus hominis concurrat in ipsum. Debemus enim tendere in Christum cum omni intellectu nostro et affectu.

Jesus etiam est tamquam quædam aurea corona, quæ dabitur cuilibet homini ad æternæ vitæ bravium pervenienti : propter quod monet nos Apost. I ad Cor. IX, 25, ut tam fideliter curramus, et tam fortiter in agone contendamus, ut hanc immarcescibilem coronam comprehendamus. De hac aurea corona habetur Exod. xxv, 11, ubi dicit Dominus ad Moysen : *Facies super arcam, coronam auream per circuitum.* Nota, quod in arca tria erant reposita, videlicet duæ tabulæ decem mandatis digito Dei inscriptæ, et urna quædam cum manna, et virga Aaron amygdalina. Stabat etiam intra Sancta Sanctorum subter alas Cherubin. Per arcam itaque cujuslibet electi anima figuratur, quæ, quia decem præcepta Domini studiose servavit, et quia cœlesti dulcedine, quæ per manna significatur, semper inhiavit : quia etiam pauperes et infirmos tamquam virga amygdalina sustentavit ac pavit : propterea pervenit in Sancta Sanctorum, id est, adepta est societatem sanctorum Angelorum. Tali autem animæ ipse Dei Filius erit aurea corona per circuitum, quia eam ex omni parte sempiterna gloria coronabit. Hinc etiam dicit Isa. XXVIII, 5 : *In die illa erit Dominus exercituum corona gloriæ, et sertum exsultationis residuo populi sui.*

II.

De secundo nota, quod munera, quæ Magi procidentes obtulerunt, erant myrrha, thus, et aurum. Nos igitur, cum per prædictos Magos significemur, memorata

[1] Vel melius, ut legitur in cap. x libri I Machabæorum, Alexander Antiochi filius, qui cognominatus est Nobilis.

munera offerre debemus, ut videlicet offeramus myrrham myrrhæ, thus thuri, et aurum auro. Per myrrham vero notatur vitæ nostræ asperitas, per thus devotionis assiduitas, per aurum pretiosa charitas.

I. Primo igitur offerre debemus Domino myrrham per vitæ nostræ asperitatem, ut sicut ipse in corpore suo multa propter nos passus est incommoda, ita et nos propter ipsum aliqua incommoda patiamur. Myrrha autem ista, quæ Domino est offerenda, consistit in jejuniis, in vigiliis, in ciliciis et duris stratis, in genuflectionibus et virgarum percussionibus, in peregrinationibus, et in cæteris hujuscemodi corporalibus afflictionibus. Sicut enim myrrha vermes arcet a mortuis corporibus, ita prædicta repellunt ab homine malas cogitationes et noxias voluptates. De hac myrrha dicitur Judith, x, 2 et 3 : *Descendit Judith in domum suam, lavitque corpus suum, et unxit se myrrho optimo.* Per Judith, quæ interpretatur *confitens*, intelligitur quælibet fidelis anima, quæ quotidie confitetur Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Hic autem debet descendere in domum suam per propriæ conscientiæ discussionem. Debet etiam avare corpus suum per lacrymarum effusionem et sinceram confessionem. Debet nihilominus corpus suum perungere myrrha bona, meliori, et optima. Myrram bonam offerunt, qui oculum habent ad infernum, et ideo se hic propter peccata sua castigant et affligunt, ne ibi semper a dæmonibus affligantur. Myrrham meliorem offerunt, qui oculum habent ad cœlum, et ideo se puniunt et tribulationes perferunt, ut ad societatem Sanctorum, qui illuc per multas tribulationes pervenerunt, postea mittantur. Myrrham optimam offerunt, qui tantum oculum dirigunt in ipsum Deum, et propter hoc se gravibus afflictionibus subjiciunt, ut Passioni suæ saltem in aliquo respondeant, et ut de ipso suæ dulcedinis fonte eo ardentius postmodum bibant.

II. Secundo debemus Domino thus offerre per devotionis sinceritatem. In hoc autem consistit devotionis sinceritas, ut libenter oremus, et libenter de Domino cogitemus, libenter etiam Ecclesias divinum officium audituri frequentemus, libenter quoque verbo Dei aures nostras accommodemus. De hoc thure dicitur Levit. xxiv, 5 et seq. Et loquitur Dominus ad Moysen : *Duodecim panes de simila super mensam purissimam coram Domino statues... : et pones super eos thus lucidissimum.*

Nota, quod per duodecim panes similagineos designantur duodecim gaudia, quæ inveniet qualibet bona anima in purissima mensa sanctæ Trinitatis. Primi quatuor panes signant quadruplex gaudium, propter quadruplicis mali amotionem. Alii quatuor panes signant quadriforme gaudium, propter corporis glorificationem. Ultimi quatuor panes exprimunt quadruplex gaudium, de quibus anima spiritualem habebit remunerationem.

Primum igitur gaudium est de vinculorum disruptione. Vincula animæ sunt fames, et sitis, et frigus, et æstus, labor, et infirmitas, et cætera incommoda, quibus constringitur in carcere corporis sui. His vinculis disruptis in morte, dicet felix anima : *Dirupisti vincula mea*, etc[1].

Secundum gaudium est, quia liberata est de malorum hominum impugnatione. Mali enim persequuntur bonos odio cordis, verbis, et factis.

Tertium gaudium est ex dæmonum insidiantium conculcatione. Cum enim justa anima erepta fuerit de corpore, tunc

[1] Ps. cxv, 16.

super aspidem et basiliscum ambulabis, etc. [1]. Per hæc enim quatuor animalia dæmones figurantur.

Quartum gaudium est, ex infernalium tormentorum evasione. *Lætabitur* enim *justus, cum viderit vindictam* [2], id est, lætabitur cum se viderit evasisse locum suppliciorum, ubi exercetur vindicta scelerum et peccatorum.

Alia quatuor gaudia sunt ex corporis glorificatione, videlicet claritas, agilitas, subtilitas, incorruptibilitas, quæ quatuor notantur in sole.

Ultima quatuor gaudia, de ipsius animæ dote specialiter esse dicuntur, videlicet, omnimoda cognitio, plenissima dilectio, suavissima Dei visio, et ejusdem copiosa et æterna fruitio. Super istos duodecim panes, id est, super ista duodecim gaudia poni jubetur thus lucidissimum, quia singula prædicta bene considerata mirabilem afferunt homini devotionem. Et ut homo hæc duodecim assequatur, assidue debet Domino offerre suam orationem.

III. Tertio debemus aurum Domino offerre per pretiosam charitatem. Sed forte dicet aliquis, ego pauper sum et egenus, et non possum habere aurum quod offeram. Ad quod ego respondebo : Si non habes aurum charitatis, quod offeras, quære in tribus locis, et satis invenies : videlicet quære in Ophir, et in Hevilath, et in Tharsis. Per Ophir intelligitur tenera infirmitas Jesu Christi. Per Hevilath aspera Passio. Et per Tharsis jucunda glorificatio.

1. Primo igitur aurum charitatis quærendum est in Ophir. Unde legitur III Reg. IX, 28, quod servi Salomonis ibant cum classe in Ophir, et sumptum inde aurum detulerunt ad Salomonem Regem. Ophir interpretatur *infirmitas*, et bene exprimit nobis infantiam Salvatoris nostri. Quid enim infirmius vel fragilius puero noviter nato? Certe hic multum auri, id est, charitatis, invenitur. Vere enim magna fuit charitas, quod illa Dei virtus, quæ firmavit orbem terræ, qui non commovebitur, sic pro nobis est infirmata, ut membra infantuli assumeret tenerrima. Talem quippe desideraverant eum antiqui Patres. Unde dicit Isa. LIII, 2 et 3 : *Et* nos *desideravimus eum... novissimum virorum, et scientem infirmitatem*. Unde etiam Apostolus ad Hebr. IV, 15 et 16, cum gaudio exclamat : *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris*. Qualem igitur habes, o Apostole? subdit : *Tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato*. Et quid boni nobis ex hoc proveniet? sequitur : *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum ejus gratiæ*.

2. Modo forsitan aliquis dicet, quod etiam alibi libenter quæreret aurum, id est, charitatem prætiosam, propter hoc secundo in Hevilath est procedendum. Legitur enim Genes. II, 11 et 12 : In terra Hevilath *ubi nascitur aurum ; et aurum terræ illius optimum est*. Hevilath interpretatur *dolens* vel *parturiens*, et bene exprimit nobis Passionem Filii Dei. Ibi enim ut dicit Isa. LIII, 4 : *Vere languore nostro ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit*. Et in veritate hic multum auri, id est, charitatis, invenitur, unde dicit Apostolus ad Rom. V, 8 et 9 : *Commendat Deus charitatem suam in nobis : quoniam cum adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est*. Ipse etiam ad Eph. III, 19, flexis genibus orat, *ut sciamus supereminentem scientiæ claritatem Christi*. Ibi dicit Glossa : « Nemo potest charitatis ejus magnitudinem colligere, scilicet, quod Deus factus est homo, quod justus pro impiis, Dominus pro servis, Creator pro creatura moritur. » Ecce

[1] Ps. XC, 13.

[2] Ps. LVII, 11.

quod tantum auri invenitur in dolore Passionis Jesu, quod non potest totum colligi.

3. Sed quia forte dices, quod libenter haberes aurum alterius generis, propterea tertio eundum est in Tharsis. Unde legitur III Reg. x, quod classis Salomonis ibat in Tharsis per tres annos deferens inde aurum. Tharsis interpretatur *exploratio gaudii*. Quid igitur per Tharsis intelligitur nisi curia supercœlestis, ubi naturæ nostræ thronus elevatus est in excelsis? Unde cantatur : « In excelso throno vidi sedere virum, id est, Filium Dei hominem factum, quem adorat multitudo Angelorum, etc. » Vere hic potest magnum gaudium explorari. Unde dicit Chrysostomus : « Revera magnum et mi-« rabile, et stupore plenum est : carnem « nostram sursum sedere, adorari ab An-« gelis et Archangelis. » Hoc ergo sæpius in mente versans excessum patior magna de genere humano imaginans. Verissime hic plurimum auri, id est, charitatis invenitur. Dicit enim Apostolus ad Eph. II, 4 et 6 : *Deus qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, consedere fecit in cœlestibus in Christo Jesu.* Consedere, id est, simul sedere, quia vere natura nostra Deo unita sedet cum ipso in throno gloriæ suæ. Vere magnæ charitatis fuit, quod limum nostrum sibi Dei Filius conjunxit, et conjunctum super Cherubim et Seraphim elevavit.

Si imperator Romanus sororem alicujus pauperrimi asinarii vel bubulci duceret in uxorem, et faceret eam consortem imperii sui, magnam gratiam et honorem diceretur fecisse asinario vel bubulco illi. Ita etiam Filius Imperatoris cœlestis eximiam in hoc charitatem ostendit, quod carnem nostram assumpsit in sponsam, eamque gloriæ suæ fecit esse consortem.

Nota, quod quidam homines sunt asinarii, et quidam bubulci. Asinarii sunt illi, qui asino corporis sui onus laboris imponunt, Christoque servire compellunt. Bubulci sunt illi, qui Christo non serviunt, sed tantum porcum corporis sui pascunt. Porcus autem ad hoc comedit, ut comedatur. Ita et corpora illa, quæ tam gulose pascunt, tandem a vermibus comedentur.

Cum igitur charissimi, Christus tantam charitatem nobis ostenderit, pro nobis videlicet nascendo, pro nobis moriendo, carnem etiam nostram sursum transferendo, justum est ut nos illum ex toto corde diligamus, ipsique fideliter serviamus, ut sic ante conspectum ipsius clementiæ veniamus. Quod nobis, etc.

SERMO XIV.

IN DOMINICA I

POST EPIPHANIAM.

Factum est, post triduum invenerunt Jesum in templo sedentem in medio Doctorum, audientem illos, et interrogantem eos. Luc. II, 46.

Nota, quod in præsenti Evangelio octo nominari possunt in puero Jesu. Quæ si quilibet homo fuerit imitatus, sufficiunt ei ad statum salutis æternæ.

I. Quod pacem amavit, eamque se amare facto demonstravit.
II. Quod templum, sicut cultum Dei diligens frequentavit.
III. Quod Doctores prudenter auscultavit.
IV. Quod temporalibus rebus spiritualia præamavit.
V. Quod magnam nobis in se ostendit humilitatem.
VI. Quod floruit per vitæ puritatem.
VII. Quod voluntati suæ parentum præposuit voluntatem.
VIII. Quod sicut proficiebat ætate, sit etiam profecit per sapientiæ, et gratiæ claritatem.

I.

Primo *pacem amavit, eamque*, etc. Unde dicitur in præsenti Evangelio, quod *consummatis diebus* paschalibus, *cum redirent parentes ejus, remansit puer Jesus in Jerusalem* [1]. Jerusalem *pacis visio* interpretatur. Significat igitur Jerusalem pacem cordis. Qui enim habuerit hic pacem cordis, perveniet ad visionem per-

[1] Luc. II, 43.

petuæ pacis. Per hoc itaque, quod aliis a Jerusalem recedentibus, puer Jesus remansit in Jerusalem per triduum, ostendit quod pacem amat, et quod cum ipsa et in ipsa libenter habitet. Unde dicitur in Psal. LXXV, 3 : *Factus est in pace locus ejus.* Hic enim legitur Luc. x, 1 et seq., quod mittens *septuaginta duos* discipulos *ante faciem suam, in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus, dicebat illis... : In quamcumque domum intraveritis, primum dicite : Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra.* Ecce præmittit pacem in omnem civitatem et locum, quo ipse erat venturus : et per hoc innuit, quod in nullius hominis cor venire dignatur, nisi ibi pacem inveniat.

Igitur cum cor nostrum spiritualiter debeat esse Jerusalem, notandum est quod triplicem pacem habere debemus, si volumus ut Jesus maneat nobiscum, et habitet in corde nostro.

Prima pax est, ut nullum in nostris cordibus odiamus. De hac pace dicit Apostolus ad Col. III, 15 : *Pax Christi exsultet in cordibus vestris.* Tunc pax Christi exsultat in cordibus nostris, cum nec rancor, nec invidia, nec odium inquietant. Hæc enim expelli debent a corde, ut pax in ipso eo quietius requiescat.

Secunda pax est, ut neminem verbis nostris vel occulte, vel palam offendamus. De hac pace dicit Apostolus II ad Corinth. XII, 11 et 12 : *Pacem habete : et Deus pacis erit vobiscum.* De qua vero pace loquens statim, quasi exponendo subdit : *Salutate invicem in osculo sancto.* Quasi dicat : Non debetis invicem in verbis jurgiosis litigare, sed potius benigne vos salutare, et hoc debetis facere in osculo sancto, non in osculo doloso, sicut osculatus fuit Joab Amasam. Legitur enim II Reg. XX, 9 et 10, quod Joab, qui erat princeps militiæ David, una manu tenuit cujusdam militis mentum, qui Amasa vocabatur, *quasi osculans eum,* dicens que ad eum : *Salve mi frater :* altera vero manu gladio *percussit eum in latere, et effudit intestina ejus.* Sic adhuc hodie multi sunt, qui alios salutant, quibus tamen malum facere moliuntur. Unde dicit Gregorius : « Mentum tenere, « est cum benignitate blandiri : sed sini- « stram ad gladium mittit, qui latenter ex « malitia percutit. »

Tertia pax est, ut nulli malum vel damnum aliquod nostris operibus inferamus. De hac pace dicit Apostolus II ad Thess. III, 16 : *Ipse Dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco.* De qua vero pace loquens statim, quasi exponendo subjungit : *Dominus sit cum omnibus vobis.* Tunc est Deus nobiscum, cum nulli malum vel damnum inferimus, sed unumquemque, sicut nosmetipsos, diligimus. *Deus charitas est,* ut Joannes in sua epistola protestatur [1]. Quod autem ipse Jesus velit nos habere hanc triplicem pacem, per hoc evidenter ostendit, quod post Resurrectionem apparens Discipulis, ter dixit eis : *Pax vobis,* sicut ait Joan. XX, 19, 21 et 26.

II.

Secundo, quod tamquam cultum Dei diligens, templum, non theatrum frequentavit. Unde legitur in hodierno Evangelio : quod *parentes ejus regressi Jerusalem, invenerunt eum in templo* [2]. Non dicitur quod invenerunt eum in theatro. Ecce habemus hic exemplum a Domino, ut libenter Ecclesias frequentemus, et in Dei cultu ac servitio delectemur, sicut legitur Luc. II, 36, de illa

[1] I Joan. IV, 16.

[2] Luc. II, 45 et 46.

sancta Anna, quod non discedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus serviens Deo die ac nocte. Sicut etiam legitur de sancto Nicolao, qui cum adhuc esset puerulus, sanctæ Ecclesiæ limina frequentabat. Sed, heu! multi solo nomine Christiani exeuntes sæpius et libentius frequentant tabernas, quam Ecclesias. Et propter hoc homines sæpe plagantur in vineis suis et frugibus ac aliis rebus. Unde dicit Dominus in Agg. cap. I, 9 et seq. : *Quia domus mea deserta est, et vos festinatis unusquisque in domum suam. Propter hoc super vos prohibiti sunt cæli ne darent rorem, et terra prohibita est, ne daret germen suum : et vocavi siccitatem super terram, et super montes, et super triticum, et super vinum, et super oleum, et quæcumque profert humus, et super homines, et super jumenta, et super omnem laborem manuum.* Si igitur Judæi sic plagabantur, qui domum Domini reliquerunt desertam, et in domos suas festinaverunt, multo fortius plagandi sunt Christiani, qui verbum Dei horrent ut venenum ; et qui fugientes sanctam Ecclesiam, festinant ad tabernam, ut ibi vacent ludis, et potationibus, et clamoribus.

III.

Tertio, quod Doctores prudenter auscultavit. Unde legitur in præsenti Evangelio, quod *sedit in medio Doctorum audiens illos, et interrogans eos* [1]. Si igitur ille, qui erat fons sapientiæ, et qui omnia sciebat, Doctores audivit, et interrogavit, multo convenientius nos, qui homines illiterati sumus, verbum Dei audire debemus. Propter nostram quippe doctrinam conscripta est pagina sacræ Scripturæ. Unde dicit Apostolus ad Rom. XV, 4 : *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Quæcumque scripta sunt*, Glossa « de Christo in divinis libris, » *ad nostram doctrinam scripta sunt.* Christi enim vita, et nostræ vitæ et morum est disciplina. Et nota quod valde necessarium est verbum Dei. Est enim quasi quædam lucerna pedibus hominis ambulantis in tenebris. Unde dicitur in Psalm. CXVIII, 105 : *Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis.* Si aliquis in obscurissima nocte iret per viam, in qua essent profundissimæ foveæ, et nollet ante se portari lucernam, per quam posset foveas declinare : nonne stultus reputaretur? Sicut et illi multum stulti sunt, qui in tenebris hujus exsilii ambulantes nolunt sibi prædicari verbum Dei, per quod doceantur evadere foveas infernales.

IV.

Quarto, quod spiritualia pro rebus temporalibus amavit. Unde dicitur in hodierno Evangelio, quod cum dixisset mater ejus ad eum : *Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos : Quid est quod me quærebatis? nesciebatis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse* [2] ? Quasi dicat : Scio, quod desolatum me credentes quærebatis me, sed sciatis quod spiritualem consolationem quam habui in domo Patris mei, id est, in templo isto plus dilexi, quam carnalem consolationem quam habere potuissem interim in domo vestra. Heu! quam pauci sunt, qui hodie

[1] Luc. II, 46.

[2] Ibid. II, 48 et 49.

puerum Jesum imitentur in hac parte, ut videlicet plus diligant spiritualia quam temporalia. Plus enim litigant hodie clerici, laici, et monachi pro temporalibus defensandis, quam laborent pro animabus salvandis, quod tamen mirum est, cum spiritualia carnalibus sint præstantiora. Sicut anima corpore nobilior judicatur, ita quoque spiritualia meliora deberent quam corporalia reputari. Beatus Paulus temporalia stercora reputans, spiritualibus tota aviditate inhæsit. Unde dicit ad Philip. III, 8 et 13 : *Propter Christum lucra omnia arbitror ut stercora... : et ea quæ retro sunt obliviscens, ad ea quæ priora sunt, extendens meipsum*

V.

Quinto. præclara humilitas quam nobis ostendit in semetipso. Unde dicitur in præsenti Evangelio : *Et descendit cum eis*[1]. Descensus igitur Jesu innuit nobis præcipuam humilitatem in ipso, quam etiam prius verbis docuit, ita dicens Matth. XI, 29 : *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.* Dicit etiam Luc. XIV, 11 : *Omnis, qui se exaltat, humiliabitur : et qui*, etc. Proh dolor ! pauci sunt hodie qui imitentur descensum Jesu, sed pene omnes adspirant ad ascensum honoris et dignitatum.

VI.

Sexto, quod floruit per omnimodam vitæ puritatem. Unde dicitur in præsenti Evangelio : *Et venit Nazareth*[2]. Nazareth quippe *flos* vel *munditia* interpretatur. Quod ergo Jesus venit in florem et munditiam, hoc signat, quod servavit munditiam castitatis. Proh dolor ! ita non faciunt adolescentes et juvenes nostri temporis, qui, heu ! nimis cito virginitati contumeliam inferunt et castitati, per turpem luxuriam eas a sui corporis habitaculo proscribentes. Sic etiam faciunt virgines et adolescentulæ nostri temporis, quæ cum lascivis servis choreas ducunt, ubi igne diabolico intuentes accendunt, et ab intuentibus accenduntur, ubi per lascivos motus sollicitant et sollicitantur. Unde timendum est, ne nobis cito eveniat quod illis evenit, qui per diluvium perierunt. Legitur enim sic Genes. VI, 11 et seq. : *Corrupta est terra coram Deo, et repleta est iniquitate. Cumque vidisset Deus terram esse corruptam (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram) dixit ad Noe : Ecce ego adducam aquas diluvii super terram, ut interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est.* Et sic factum est. Omnes enim qui tunc erant in mundo, per diluvium perierunt, excepto Noe et uxore sua, et exceptis tribus filiis ejus et eorum conjugibus. Ecce namque prædicti salvati sunt in arca. Quia igitur ignis luxuriæ tantum prævaluit in mundo, timendum est, ne priusquam credatur, veniat ille magnus, qui præcedet diem judicii, et consumat omnes qui in igne luxuriæ sunt accensi, ut sic purget faciem terræ.

VII.

Septimo, quod parentes suos honorans voluntatem eorum suæ præposuit voluntati. Propter hoc dicitur in præsenti Evangelio : *Et erat subditus illis*[3] :

[1] Luc. II, 51.
[2] Ibid.
[3] Luc. II, 51.

ipsorum videlicet mandatis per omnia filialiter obediendo. Ad hoc autem, ut obediamus parentibus nostris, sive carnalibus, sive spiritualibus, monet nos Eccli. III, 8, ita dicens : *Qui timet Dominum honorat parentes, et quasi dominis serviet his, qui se genuerunt. In opere et sermone, et omni patientia* honora patrem tuum. Ecce quomodo filii debent obedire parentibus suis, ut videlicet serviant eis studioso opere, et mansueto opere, et mansueto sermone, et ut in omni opere supportent eos, si forsitan aliquando delirent, vel si quando ab eis durius increpantur. Dicit etiam Apost. ad Eph. VI, 1 : *Filii, obedite parentibus vestris in Domino : hoc enim justum est.*

VIII.

Octavo, quod sicut proficiebat ætate corporali, ita etiam ostendit se proficere per sapientiam et gratiam. Propter quod legitur in fine præsentis Evangelii : *Et Jesus proficiebat sapientia, et ætate et gratia apud Deum, et homines* [1]. Ecce habemus hic exemplum a puero Jesu, quod sicut ætate proficimus, id est, sicut de die in diem senescimus, et magis ac magis portæ mortis appropinquamus : ita etiam de die in diem proficere debemus in sapientia et gratia, tam coram Deo quam coram hominibus, ut videlicet de tempore in tempus vera sapientia sapientiores existamus, et ampliorem nobis gratiam tam Dei quam hominum conquiramus. Heu! multi faciunt e converso : qui scilicet de die in diem, de anno in annum, magis ac magis deficiunt in sapientia et gratia, tam divina quam humana. Et de illis potest dici illud sæculare proverbium, quod videlicet, « qui « erant in juventute angeli, facti sunt in « senectute diaboli. » Hinc est, quod dicit Eccli. XXV, 4, quod *Dominus odit senem fatuum et insensatum.*

Rogate ergo Dominum, ut sic puerum Jesum in prædictis octo virtutibus imitemur, quatenus ipsius hæreditatis consortes effici mereamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

[1] Luc. II, 52.

SERMO XV.

IN OCTAVA EPIPHANIÆ.

Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.
Matth. III, 17.

Nota, quod cum Christus Jesus esset a Joanne in Jordane baptizatus, *facta est vox Patris de cœlo dicens : Hic est filius meus dilectus*, etc. Nota etiam, quod baptismus Christi non solum fuit initium et forma baptismi nostri, in quo ex aqua et Spiritu sancto regeneramur, et a peccatis originalibus emundamur; verum etiam significat secundum baptismum Ecclesiæ, videlicet pœnitentiam, per quam ab actualibus criminibus purificamur. Qui enim vestem innocentiæ, in primo baptismo sibi traditam, per mortalia peccata sordidam effecerunt, necesse habent ut in lavacro pœnitentiæ rursus eam purificent : ut sic per gratiam efficiantur filii Dei, qui prius per peccatum fuerunt filii diaboli.

Et nota, quod septem concurrerunt in baptismo Christi, quæ si quis spiritualiter fuerit exsecutus, de tali dicit Deus Pater : *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*

Nota autem, quod septem sunt necessaria, ut a peccatis nostris emundemur, et a Deo patre dilecti filii appellemur.

I. Ut Galilæam relinquamus.
II. Ut ad Joannem veniemus.
III. Ut in Jordanem descendamus.
IV. Ut baptizati ascendamus.
V. Ut orationes effundamus.
VI. Ut cœli apertionem nobis obtineamus.
VII. Ut columbæ sedes existamus.

Prima quatuor et duo ultima tanguntur in præsenti Evangelio : quintum vero tangitur Luc. III, 21.

I.

Primo igitur ille, qui vult esse Dei filius, debet Galilæam relinquere, per peccati detestationem. Unde dicitur Matth. III, 13 : *Tunc venit Jesus a Galilæa.* Galilæa interpretatur *rota*. Per Galilæam itaque peccatum intelligitur. Peccata quippe sunt rota diaboli, quibus deducit homines ad infernum. Et certe contra

rotam peccati grave tonitruum divinæ sententiæ in judicio personabit, unde dicitur in Psal. LXXVI, 17 et seq. : *Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ : et timuerunt... : etenim sagittæ tuæ transeunt : vox tonitrui tui in rota.* Per aquas homines intelliguntur : homines enim sicut aqua dilabuntur in terram, sicut dicitur in II Reg. XIV, 14[1]. Dicitur etiam Apoc. XVII, 15[2], quod aquæ sunt populi. Homines itaque videntes Deum in judicio, timebunt. Et quare timebunt? certe quia sagittæ verborum suorum transibunt corda impiorum, et vox tonitrui ejus, id est, vox duræ sententiæ suæ terribiliter personabit in rota, id est, contra rotam scelerum et peccatorum, et non incongrue peccatum mortale rotæ comparatur. Sicut enim per rotam confringuntur membra latronum, et postea rota circumflectuntur, et in eminenti palo flectuntur : sic etiam vires et artus animarum, primo per rotam peccati circumflexæ ponentur in palum damnationis æternæ. Qui igitur filius Dei vocari desiderat, necesse est ut a Galilæa transeat, id est, ut peccata detestetur et fugiat.

II.

Secundo, qui appetit esse filius Dei, oportet ut ad Joannem veniat per veram contritionem. Unde dicitur Matth. III, 13, quod Jesus venit ad Joannem. Joannes interpretatur *gratia :* propter quod etiam divinam gratiam signat. Tunc autem homo venit ad gratiam Dei, quando de peccatis suis intime dolet et conteritur. Quod autem ille, qui de sceleribus suis veraciter conteritur, divinam gratiam assequatur, testatur Psal. L, 19 : *Sacrificium Deo spiritus contribulatus : cor contritum, et humiliatum Deus non despicies.* Imo libenter et gratanter adspicies.

III.

Tertio, qui vult Dei filius fieri, necesse habet, ut in Jordanem descendat per sinceram et humilem confessionem. Unde dicitur Matth. III, 13, quod *Jesus venit in Jordanem.* Quasi dicat : Baptizandus descendit in Jordanem. Jordanis interpretatur *rivus judicii*, et significat confessionem. In confessione quippe pœnitens coram confessore suo, quasi coram judice quodam stans judicare debet semetipsum, omnia peccata sua in quantum ea reminiscitur exponendo. Confessor enim in foro pœnitentiæ vicarius est judicis sempiterni. Si ergo peccator, quasi in judicio constitutus coram confessore suo reum se ostenderit, et peccata sua pure confessus fuerit, certum est quod tamquam in quodam rivo per confessionem ab omnibus peccatorum sordibus abluetur. Unde dicitur in Psal. XCV, 6 : *Confessio et pulchritudo in conspectu ejus.* Nota, quod ponitur ibi *et* pro *est.* Quasi diceret : Sincera confessio est pulchritudo in conspectu Domini.

[1] *Omnes morimur, et quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur.* II Reg. XIV, 14.

[2] *Aquæ, quas vidisti ubi meretrix sedet, populi sunt.* Apoc. XVII, 15.

IV.

Quarto, qui desiderat esse filius Dei oportet ut baptizatus ascendat per virtuosam satisfactionem. Unde dicitur Matth. III, 16 : *Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua.* Per hoc, quod Jesus de aqua dicitur ascendisse, innuitur nobis, quod vere pœnitentes celebrata confessione debent ad cœlum ascendere per virtuosam satisfactionem. Sicut enim per prædicta descenderunt ad inferos, ita etiam per condignam satisfactionem de die in diem scandere debent ad superos ; sed quidam veloces et fortes sunt in descendendo, hoc est, in peccando, sed valde segnes et infirmi sunt in ascendendo, id est, in condignam satisfactionem pro peccatis exsolvendo. Multi igitur deficiunt in ascensu satisfactionis, sicut proficit veteranus ascendere volens cumulum arenosum. Unde dicit Eccli. XXV, 27 : *Ascensus arenosus in pedibus veterani.* Si enim aliquis veteramus debiles pedes habens, arenosum cumulum ascendere niteretur, constat quod priusquam niti possit sursum, per arenam fluidam et instabilem deorsum laberetur. Sic etiam multis contingit, qui brevissimo tempore permanent in satisfactione sibi injuncta, sed statim ad peccata sua sicut canis ad vomitum, et sicut sus ad luti volutabrum revertuntur, sicut dicitur II Petr. II, 22 [1].

V.

Quinto, qui optat dici filius Dei, necesse est ut oret ad Dominum per precum effusionem. Unde dicitur Luc III, 21, quod Jesus baptizatus oravit. Quicumque igitur pro peccatis suis satisfactionem suscepit, debet orare et sedulis precibus a Domino postulare, ut remittat sibi peccata sua, caveatque ei, ne deinceps ea committat. Unde dicit Apostolus ad Philip. IV, 6 : *Nihil solliciti sitis : sed in omni oratione, et obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum.* Quasi diceretur : Non sitis solliciti, id est, nolite timere quin Dominus petitiones vestras exaudiat, si eas offerre volueritis. Hæ autem debent esse petitiones vestræ, ut videlicet oretis vobis debita vestra dimitti, et ut obsecretis quatenus custodiat vos, ne rursus in tentationes inducamini. Debetis etiam gratias agere, quod tamdiu distulit vos, quod de peccatis commissis, si vultis pœnitere, potestis.

VI.

Sexto, qui concupiscit esse filius Dei, oportet quod aperiatur ei cœlum per eleemosynarum largitionem. Unde dicit Matth. III, 16, de Christo : *Et ecce aperti sunt ei cœli.* Tunc homini petenti aperiuntur cœli, cum insistit operibus misericordiæ, pascens videlicet esurientes, potans sitientes, nudos vestiens, peregrinos in hospitium recipiens, infirmos visitans, et captivis redemptionem transmittens,

[1] *Contingit enim eis illud veri proverbii : Canis reversus ad suum vomitum, et, sus lota, in volutabro luti.* II Pet. II, 22.

aliaque opera pietatis exercens. Misericordia quippe ostiaria est regni Dei, quæ misericordes homines intromittens, usque ante faciem regis æterni perducit. Unde dicitur Proverb. xviii, 16 : *Donum hominis dilatat viam ejus, et ante principes spatium ei facit.* Donum itaque hominis, id est, eleemosyna dilatat viam animæ, ab utroque latere dæmones longe ab ea reppellens, et facit ei honorabile spatium coram principibus supercœlestis curiæ.

VII.

Septimo, qui appetit esse filius Dei, necesse est ut sit sedes columbæ per pacis et patientiæ possessionem. Unde dicit Matth. iii, 16, de Christo : *Et vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, et venientem super se.* Quod Spiritus sanctus in specie columbæ descendit super Dominum, et mansit super eum, hoc signat, quod si pœnitens desiderat esse sedes columbæ, id est Spiritus sancti, necesse est ut pacem habeat et patientiam, ut videlicet per pacem in se manentem nullum inquietet, nullum lædat aut offendat, et ut per patientiam eos modeste sustineat, qui eum inquietaverunt, aut molestiam ipsi vel damnum intulerunt, ut sic filius Dei dicatur, et regni cœlorum possessor effici mereatur. Propter hoc dicit Dominus, Matth. v, 9 et 10 : *Beati pacifici : quoniam filii Dei vocabuntur* : et statim immediate subdit : *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam : quoniam ipsorum est regnum cœlorum.*

Rogate ergo Dominum, ut sic septem prædicta fideliter exsequamur, ut filii Dei esse mereamur, et per consequens regni ipsius participes efficiamur. Quod nobis præstare, etc.

SERMO XVI.

IN DOMINICA II

POST EPIPHANIAM.

Die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ. Joan. II, 1.

Quatuor principaliter sunt hic notanda :

I. Quid per has nuptias intelligatur ?
II. Quid per diem tertiam exprimatur ?
III. Quid per sex hydrias accipiatur ?
IV. Qualiter aqua in vinum in his convertatur hydriis ?

I.

De primo nota, quod per has nuptias Christi et Ecclesiæ conjunctio figuratur. De his nuptiis dicitur Apoc. XIX, 7 et seq. : *Gaudeamus, et exsultemus, et demus gloriam ei : quia venerunt nuptiæ agni, et uxor ejus præparavit se. Et datum est illi ut cooperiat se byssino splendenti, et candido. Byssinum enim justificationes sunt Sanctorum.* Nota, quod prædicta verba possunt esse verba sanctorum Angelorum ita dicentium : *Gaudeamus,* quia Deus ad suum ministerium nos creavit : *et exsultemus,* quia reprobis angelis cadentibus, nos in gloria confirmavit : *et demus gloriam ei,* quia ut salus nostra reparetur, mortem amaritissimam toleravit : et vere dignum et justum, sicut dictum est, *gaudeamus, et exsultemus,* etc. *quia venerunt nuptiæ agni,* id est, Christus sanctam Ecclesiam, quam per sanguinem suum desponsavit, cito sibi uni-

versaliter in gloria copulabit. Et hoc ideo faciet, *quia uxor ejus*, id est, sancta Ecclesia se præparavit. Et quia posset dici angelis, per quid præparavit se sponsa agni ? subdunt : *Datum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti et candido*, id est, præparavit se vario virtutum vestimento, per quod et anima splendebit, et corpus candidum apparebit. Quod autem per byssinum virtutes intelligantur, ipse textus exponendo subjungit : *Byssinum enim justificationes sunt Sanctorum*. Quia vero tam honorificæ sunt nuptiæ Christi et Ecclesiæ, propterea immediate subditur, quod Angelus dixit ad Joan. *Scribe : Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt*[1].

Nota, quod sponsæ duo satis odiunt, videlicet rugas in vultu, et maculas in vestitu : quocirca, ut Sancta Ecclesia, vel etiam quælibet fidelis anima non haberet rugas aut maculas, venit ipse sponsus, et extendi se permisit in cruce : ut auferret Sanctæ Ecclesiæ, vel cuilibet fideli animæ rugas vetustatis. Sanguinem quoque et aquam lancea percussus in latere profudit, ut ablueret ab Ecclesia, vel a qualibet anima maculas fœditatis. Unde dicit Apostolus ad Eph. v, 25 et seq. : *Christus dilexit Ecclesiam, et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*, id est, in seipso, qui est verbum vitæ : *ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi ; sed ut sit sancta et immaculata*.

II.

De secundo nota, quod per diem tertiam futura gloria designatur, in qua nuptiæ Christi et Ecclesiæ consummantur. Tres enim dies habemus. Primus est dies iræ. Secundus dies gratiæ. Tertius dies gloriæ.

Diem iræ intrat infantulus statim cum in matris utero vivificatur. In peccatis enim originalibus concipitur quilibet puer, et nascitur in hoc mundo. Unde dicit Apostolus ad Eph. II, 3, quod omnes *natura* sumus *filii iræ*.

De die vero iræ transit in diem gratiæ, cum in aquis baptismi a peccato originali emundatur. Permanet autem in die gratiæ usque in finem vitæ, nisi forsitan excidat a gratia per peccatum mortale : currit enim dies gratiæ per totum tempus præsentis vitæ.

Tunc enim homo secundum animam intrat in diem gloriæ, quando emancipata fuerit anima ipsius a corporali carcere. In diem glorie venire cupiebat Apostolus qui dicit ad Rom. VII, 24 : *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus ?* Igitur in die tertia, hoc est, in die futuræ gloriæ consummabuntur nuptiæ Christi et Ecclesiæ.

Celebrabuntur autem hæc nuptiæ gloriosæ in Cana Galilææ, id est, in æternitatis amore. Cana enim *zelus* dicitur, et Galilæa *rota* interpretatur. Zelus autem idem est quod amor, et per rotam notatur æternitas, qui in rota non est finem recipere. Fient itaque nuptiæ Christi et sacrosanctæ Ecclesiæ in æternitatis amore : quia Deus sanctam Ecclesiam numquam repudiabit ; sed semper eam amplexabitur, et amabit.

[1] Apoc. XIX, 9.

Et nota, quod in his nuptiis dapifer erit ipse sponsus Jesus Christus : unde dicitur in præsenti Evangelio, quod *vocatus est Jesus ad nuptias*. Quod autem ipse dapifer sit futurus, testatur per semetipsum, Luc. xii, 37 : *Amen*, inquit, *dico vobis, quod præcinget se et faciet illos dicumbere, et transiens ministrabit illis*. Erit etiam propinatrix in his nuptiis ipsa cœlestis Imperatrix Virgo Maria : dicitur enim in Evangelio : *Et erat mater Jesu ibi*. Unde ipsa dicit in Cant. ii, 4 : *Introduxit me* Rex *in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem*. Quasi diceret : Rex cœlestis *introduxit me in cellam vinariam*, faciens me primo degustare cujuslibet vini sui nobilitatem, et deinde dans mihi cellarii sui plenissimam potestatem : *ordinavit* etiam *in me charitatem*, id est, injunxit mihi ut cuilibet animæ propinem plus vel minus, secundum quod requisierit operis ejus effectus, vel cordis affectus. Multum enim amans, et magna operans, plus meretur cœlestis consolationis, quam minus diligens, et minus operis exhibens. Propter hoc dicit Dominus Joan. xiv, 2 : *In domo Patris mei mansiones multæ sunt*.

III.

De tertio nota, quod per sex hydrias sex virtutes intelliguntur, quas sex personæ in sex ætatibus sive temporibus hujus mundi ad Ecclesiæ nuptias obtulerunt. Singulæ vero hydriæ capiunt metretas binas vel ternas. Prima hydria est innocentia, secunda justitia, tertia obedientia, quarta patientia, quinta pœnitentia, sexta charitas sive benevolentia.

1. Igitur prima hydria est *innocentia*. Hanc obtulit Abel ad nuptias Christi. Hæc autem innocentia signabatur per illum agnum, quem Abel dicitur obtulisse. Sicut enim agnus innocens est et mundus, ita et Abel innocens fuit manibus et mundo corde. Hunc autem Abel et nos imitari debemus, ut innocentiam ad Christi nuptias deportemus. Nullus enim ad illas nuptias recipitur, nisi apportet hydriam innocentiæ. Unde dicit quilibet electus in Psal. xxv, 11 : *Ego in innocentia mea ingressus sum*. Item in Psal. c, 2 : *Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ*. Quasi diceret : Perambulavi, id est, omnia cœli pertransivi ostia, et hoc per innocentiam cordis mei, quod videlicet cor est in medio domus meæ, id est, circa medium corporis mei.

Capit autem hydria innocentiæ duas metretas. In duobus enim consistit innocentia. Primum est, ne homo faciat miserum. Secundum, ne deserat miserum : unde dicit Augustinus : « Duobus modis « nocet homo, in quantum in ipso est, aut « faciendo miserum, aut deserendo mi« serum. Quis est qui facit miseros ? qui « infert violentias, insidias, rapit res alie« nas, opprimit pauperes, furatur, aliena « conjugia sollicitat, calumniosus est, vult « inferre hominibus, quod doleant studio « malevolentiæ. Quis est qui deserit mise« ros ? Qui vidit inopem aliquo auxilio « egentem, et cum habeat quod præstet, « contemnit, despicit, alienat ab eo cor « suum. » Cum igitur secundum prædicta verba Augustini nocens sit ille qui facit miserum, vel qui deserit miserum, per locum a contrariis, innocens est ille qui miserum non facit, nec miserum deserit, id est, qui nulli homini nocet, sed omnibus libenter prodest.

2. Secunda hydria est *justitia*. Hanc Noe obtulit ad nuptias Christi. De justitia namque Noe dicitur Gen. vi, 9 : *Noe vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis, et cum Deo ambulavit*. Dominus etiam eum testatur justum fuisse, propter quod et dixit illi, Gen. vii, 1 : *Ingredere tu, et omnis domus tua in arcam : te enim vidi justum coram*

me. Nos etiam ad imitationem hujus justi Noe offerre debemus justitiam. Qui enim non venerit cum hydria justitiæ, numquam videbit regem gloriæ ; sed intrans cum justitia, cernet Deum in gloria : unde dicitur in Psal. XVI, 15 : *Ego autem in justitia apparebo conspectui tuo : satiabor cum apparuerit gloria tua.*

Capit autem hydria justitiæ ternas metretas, quia per justitiam debet homo unicuique reddere quod suum est, videlicet proximo, sibimetipsi, et Deo. Proximo debet bonitatem, ut videlicet bonitatem exerceat circa proximum suum cogitatu, verbo, et facto. Disciplinam sibimetipsi debet impendere, ut corpus suum et animam sub disciplina castitatis regat et custodiat. Scientiam debet Deo persolvere, ut videlicet quæcumque scit Deo placere, libenter cogitet, loquatur, et agat. De his tribus dicitur in Psalm. CXVIII, 66 : *Bonitatem, et disciplinam, et scientiam doce me.*

3. Tertia hydria est *obedientia*. Hanc Abraham repræsentat ad nuptias Christi. Legitur quod Abraham eximiæ fuit obedientiæ. Unde habetur Gen. XXII, 2, quod Dominus ad emendationem sequentium tentans obedientiam Abrahæ dixit ad eum : *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Isaac, et vade in terram visionis : atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi.*

Nota, quod multa dicuntur hic, quæ aggravant obedientiam Abrahæ, eamque mirabiliter commendabilem reddunt.

Primum est, quod dicit : *Tolle filium tuum*. Non dicit : Tolle servum tuum alterius hominis filium.

Secundum est, quod addit : *Unigenitum*. Non enim alterum habebat de legitima uxore sua Sara.

Tertium est, quod subjungit : *Quem diligis Isaac*. Promissum enim fuit Abrahæ quod ex Isaac multi reges essent nascituri, et etiam ipse Christus ex ejus semine sperabatur nasciturus. Præterea in senectute sua genuerat eum.

Quartum est, quod non jubetur tantum offerre partem filii sui, videlicet pedem unum, vel manum, vel auriculam, sed totum ipsum præcipitur in frusta concidere, et igne cremare : unde additur : *Et offeres eum in holocaustum*. Si enim filius tantum pedem unum, vel manum amisisset, aut oculum, adhuc poterat filios procreasse, et sic posteritas Abrahæ non periisset.

Quintum est, quod non jubetur statim filium occidere ; sed dicitur ei : *Vade in terram visionis*, etc. Si enim ipsum statim in ipso fervore obedientiæ jussus fuisset interimere, non tantum dolorem hoc patri intulisset, quem post dies aliquos exspectavit : unde dicit Glossa : « Non statim jussus est Abraham occidere filium, « sed triduo ad immolandum ducere, ut « longitudine temporis tentatio augeretur. « Per triduum crescentibus curis paterna « viscera cruciantur, et prolixo spatio pater filium intuetur, cibum cum eo sumit, « tot noctibus pendet puer in amplexu patris, cubat in gremio, et per singula momenta in paterno affectu dolor occidendi « filii incumulatur. » Licet ergo Abraham timere posset, quod ex occisione dilecti filii sui Isaac tota posteritas sua deleretur, ipse tamen etiam in die tertio in ejusdem obedientiæ vigore permansit, quem habuit in prima hora jussionis divinæ, propter hoc Abraham ab obedientia mirabiliter commendatur.

Nos etiam ad imitationem Abrahæ debemus obedientiam apportare ad nuptias Christi, alioquin non intrabimus in regnum Dei. Obedientia namque aperit portam paradisi, quæ extrusa obedientia clausa fuit. Unde dicit quidam sanctus in vita S. Patrum : « Obedientia est cœlos « aperiens, et hominem de terra levans. » Et nota, quod obedientia tam nobilis est virtus, ut omnibus materialibus sacrificiis anteferatur. Hinc est, quod dicit Samuel ad Saul I Reg. XV, 22 et 23 : *Melior est obedientia quam victimæ : et auscultare*

magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare : et quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.

Capit autem hydria obedientiæ duas metretas. In his enim duobus consistit vera obedientia, ut videlicet nosmetipsos et omnes res nostras ad voluntatem Domini, et ad mandatum ejus hilariter exponamus. Sic enim fecit ille sanctus Abraham, qui primo semetipsum Domino obtulit, exiens videlicet ad mandatum ejus de terra sua, et de cognatione sua, et de domo patris sui, et exsulem se faciens peregrinum, et tandem etiam corpus suum ad præceptum Domini circumcidens. Secundo obtulit id quod inter res suas habebat charissimum, videlicet dilectissimum filium suum, quem paritissimus fuit immolare, nisi Dominus mandatum suum per Angelum revocasset.

4. Quarta hydia est *patientia*, cum qua venit David ad nuptias Christi. Mirabilis enim David patientiæ legitur exstitisse. Cum enim persequeretur eum Saul usque ad mortem, quia mortem ejus vehementissime sitiebat ; duabus vicibus e contrario incidit Saul in manus David, ita ut David Saul potuisset occidisse. Non autem occidit eum, sed persecutionem ejus sustinuit patienter. Legitur enim I Reg. XXIV, 3 et seq., quod cum Saul cum tribus millibus virorum electorum ex omni Israel persequeretur David, et ad alvum purgandum quamdam speluncam introiisset, in qua Davis cum suis armigeris latitabat : instigatus David a suis, qui secum in interiori parte latebant speluncæ, ut occideret Saul : non eum occidit, sed partem chlamydis Saul silenter præscidit. Exeunte vero Saul de spelunca, secutus est eum David, et ostendit ei partem chlamydis suæ, quam prehenderat, et dixit ei, quod sicut partem chlamydis ipsius abscidit, sic eum ipse poterat occidisse ; adjecitque : *Quem persequeris, rex Israel ? quem persequeris ? Canem mortuum persequeris, et pulicem unum.* Ecce quantæ patientiæ et humilitatis fuit.

Legitur etiam I Reg. XXVI, 2 et seq., quod iterato Saul cum tribus milibus virorum de electis Israel quæsivit David in quodam deserto. Quod intelligens David assumpsit secum quemdam nomine Abisai, et venit nocte ad locum ubi Saul castrametatus est. Invenitque Saul et totum exercitum ejus dormientem. Cumque dixisset Abisai : *Perfodiam* Saul *lancea in terra*, non permisit David, sed accepit lanceam et scyphum, quæ erant ad caput Saul dormientis. Cumque recessisset David, et verticem montis ascendisset, essetque inter eum et Saul grande intervallum, clamavit David, et increpuit principem exercitus Saul, quod male custodierat dominum suum ; dixitque Saul : Quare *egressus est rex Israel ut quærat pulicem unum, sicut persequitur perdix in montibus ?* Et adjecit : *Ecce hasta regis : transeat unus de pueris regis, et tollat eam.*

Legitur etiam II Reg. XVI, 7 et seq., quod cum Absalom filius David insurrexisset contra patrem suum, egressus est David ex Jerusalem, et omnes illi qui fideliter adhærebant ei. Quo egresso, quidam vir nomine Semei procedebat egrediens, et maledicebat, mittebatque lapides contra David, et dixit : *Egredere, egredere vir sanguinum, et vir Belial. Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul : quoniam invasisti regnum pro eo. Dixit autem Abisai regi : Quare maledicit hic canis mortuus domino meo Regi ? vadam, et amputabo caput ejus. Et ait rex : Dimitte eum, ut maledicat juxta præceptum Domini, si forte respiciat Dominus afflictionem meam, et reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna.* Ecce quam patiens fuit David hic, et multa alia leguntur de patientia ejus.

Nos etiam ad imitationem David debemus offerre hydriam patientiæ. Qui enim patientiam non attulerit, animam

suam salvare non poterit, qui vero cum patientia venerit, ille a regno Dei non peribit. Propter quod Dominus dicit, Luc. xxi, 19 : *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Dicitur etiam in Psal. ix, 19 : *Patientia pauperum non peribit in finem.*

Capit autem hydria patientiæ duas metretas : quicumque enim vult esse vere patiens, oportet ut odiosa verba et facta malorum hominum, nec non tentationes malorum spirituum sustineat patienter.

5. Quinta hydria est *pœnitentia.* Hanc Zorobabel apportavit ad nuptias. Legitur enim in libro Regum Paralipomenon, quod populus Judæorum, qui erant in regno Jerusalem, propter multa scelera et peccata quæ contra Dominum commiserant, a rege Chaldæorum, qui Nabuchodonosor vocabatur, captivati sunt, et in Babylonem deducti, ubi septuaginta annis amaram passi sunt captivitatem. Verum cum tandem pœniterent se Dominum graviter exacerbasse, per Cyrum regem Persarum et Chaldæorum licentiati sunt, ut reverterentur in Jerusalem. Reversi itaque sunt ducem habentes Zorobabel. Erat enim princeps omnium illorum, qui de captivitate propter pœnitentiam sunt reversi : sicut legitur in Esdra et Nehemia [1].

Nos etiam ad imitationem Zorobabel debemus Domino offerre pœnitentiam, præsertim cum omnes peccaverimus, et propter hoc sine pœnitentia non possumus intrare regnum cœlorum. De primo, videlicet quod omnes peccato simus obnoxii, dicitur I Joan. i, 8 : *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.* Dicit etiam Paulus ad Rom. iii, 23 : *Omnes peccaverunt, et egent gratia Dei.* Glossa, id est, « indulgentia et venia peccatorum. »

De secundo, videlicet quod sine pœnitentia peccatores non possunt intrare regnum cœlorum, dicitur Matth. iv, 17, ubi sic legitur, quod *Jesus cœpit prædicare, et dicere : Pœnitentiam agite : appropinquavit enim regnum cœlorum.* Igitur qui non agit pœnitentiam, non appropinquabit ei regnum cœlorum, imo elongatur ab ipso. Propter quod etiam Dominus dicit, Luc. xiii, 5 : *Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.*

Capit autem hydria pœnitentiæ duas metretas. Ad veram quippe pœnitentiam pertinet, ut non solum homo pœniteat de malis commissis, sed etiam de bonis omissis. Non solum enim homini præcipitur, ne faciat malum : sed etiam mandatur ei, ut faciat bonum. Qui igitur et mala commisit, et bona omisit, necesse est ipsi ut pœniteat, quatenus ad regnum Dei perveniat.

6. Sexta hydria est *charitas,* sive benevolentia. Hanc specialiter præ aliis hominibus apportat ad nuptias Ecclesiæ ipse Filius Dei. Tantam quippe charitatem sive benevolentiam exhibuit nobis Filius Dei, quod etiam supereminet humanæ scientiæ, ut dicit Apostolus ad Eph. ii, 4 [2]. Et nota, quod charitas magnæ potentiæ est apud Dei Filium : charitas enim jussit introire in Virginis uterum, charitas reposuit eum in arctum præsepium, charitas fecit eum propter nos in hoc mundo sustinere multiplex incommodum, charitas tandem suspendit eum in crucis patibulo, charitas jubet ut omni homini pœnitenti pandat misericordiæ gremium. De charitate etiam dicit Augustinus : « O charitas, quam magnas vires habes. De cœlo Deum deposuisti. O chara sanitas ! O sancta et vera charitas, quæ tanta es in terris, et quanta est in cœlis ! »

Nos etiam ad imitationem Jesu debe-

[1] Cf. II Paralip. xxxvi, 6 et seq.

[2] *Deus autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos,* etc. Ad Eph. ii, 4.

mus apportare ad nuptias triumphanis Ecclesiæ hydriam charitatis. Unde dicit nobis ipse Jesus, Matth. XXII, 37, et seq. : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua*, etc. : *et proximum tuum sicut teipsum*. Quasi dicat : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, quasi dulcem creatorem. Ipse enim debit tibi cor, in quo est principium vitæ et finis. Cor enim est membrum, quod primo recipit vitam, et ultimo dimittit vitam. *Et ex tota anima tua*, quasi pium redemptorem. Ipse enim pro te posuit animam suam. *Et in tota mente tua*, quasi copiosum remuneratorem. Ipse enim plus dabit tibi possessionis in cœlo, quam mente possis, vel etiam audeas exoptare. *Diliges etiam proximum tuum sicut teipsum*, id est, sicut tibi ipsi libenter benefacis, et læsioni tuæ sollicite caves : ita etiam proximo tuo benefacies, et læsioni suæ diligenter cavere memento. Debemus igitur hydriam charitatis sive benevolentiæ nobiscum apportare, alioquin non poterimus intrare vitam æternam. Unde dicit I Joan. III, 14 : *Qui non diligit, manet in morte*. Quasi dicat : Qui charitatem non apportaverit, in morte perpetua permanebit.

Capit etiam hydria charitatis tres metretas. Qui enim Deum vere diligit, libenter sustinet propter ipsum paupertatem et contemptum, et etiam mortem quantumlibet duram et amaram, cum ipse propter nos hæc tria sustinuerit. Sustinuit enim Dei Filius, quoniam prior dilexit nos, magnam propter nos inopiam et paupertatem, et magni contemptus vilitatem, nec non et diræ mortis acerbitatem.

IV.

De quarto nota, quod illæ sex lapideæ hydriæ, quæ erant ibi positæ secundum purificationem Judæorum, primo fuerunt impletæ aqua, demum aqua illa in vinum optimum est conversa. Per hoc autem significatur, quod prædictæ sex virtutes exsecutores earum in via hujus vitæ, in qua homo vix sibi potest cavere, a maculis tamquam aqua purificant. In primis vero quemlibet electum, sicut nobile vinum, mirifice lætificant. Vinum quippe virtutum corda lætificat electorum. Dicuntur etiam sex prædictæ virtutes propter hoc *lapideæ*, quia homo per eas assequitur beatitudinis æternitatem. Lapides quippe durabiles sunt et per longa sæcula permanentes.

Rogate ergo Dominum, ut det nobis sic Sanctorum virtutes imitari, ut etiam mereamur ipsis in gloria sociari. Amen.

SERMO XVII.

IN DOMINICA III

POST EPIPHANIAM.

Cum descendisset Jesus de monte, ecce leprosus veniens, adorabat eum, dicens : Domine, si vis, potes me mundare. Matth. VIII, 1 et 2.

Quatuor sunt hic principaliter notanda :

I. Quid per hoc, quod Jesus a monte descendit, intelligatur?
II. Quid per leprosum moraliter ostendatur ?
III. Quid hoc sit, quod leprosus a Domino mundari precatur ?
IV. Quot ad emundationem leprosi requirantur ?

I.

De primo nota, quod Jesus propter hoc de monte descendit, ut ostendat sese libenter velle peccatoribus misereri, si velint veniam postulare. Mons enim significat eminentem austeritatem justitiæ : vallis autem exprimit suavem sinum misericordiæ. Monet igitur nos ipse Dominus, Is. XLV, 22 et 23, ut quamdiu est in valle misericordiæ, convertamur ad ipsum. Dicit autem : *Convertimini ad me, et salvi eritis omnes fines terræ : quia ego Deus, et non est alius. In memetipso juravi.* Quasi dicat : Quamdiu vobis patet sinus misericordiæ, venite, *convertimini*

ad me omnes peccatores, in quibusnam etiam sitis finibus terræ. *Ego* enim *Dominus* sum, qui possum vos salvare, *et non est alius*, qui possit ab ira mea vos protegere. Quod autem velim vos salvare, si ad me conversi fueritis, per hoc probare potestis, quod hoc *juravi in memetipso*, id est, ac si juraverim certum ostendi per sanguinem meum, quem ex corpore pro vobis effudi. Convertantur itaque ad Dominum, quamdiu est in planitie misericordiæ : quia cum iterum ascenderit montem justitiæ, non parcet alicui peccatori : sed secundum merita uniuscujusque justitias judicabit, sicut ipse dicit in Ps. LXXIV, 3 : *Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.*

II.

De secundo nota, quod per leprosum quilibet peccator exprimitur. Sicut enim corpus per lepram corrumpitur, ita etiam anima per peccatum inficitur. Et sicut lepra quatuor mala importat homini : videlicet quod facit eum immundum, deformem, fœtidum, et raucum : ita et peccatum animam immundat, deformat, fœtidam reddit, et mutam.

1. De primo, quod anima per peccatum immundetur, dicit Jerem. in Thren. I, 9 et 17, et loquitur sic de anima peccatrice : *Sordes ejus pedibus in ejus.* Quasi dicat : Ita est repleta immunditiis peccatorum, ut a capite usque ad pedes sit involuta sordibus. Item Jerem. dicit ibidem : *In circuitu ejus hostes ejus, facta est Jerusalem quasi polluta menstruis inter eos.* Quasi dicat : Hostes animæ peccatricis, id est, dæmones sunt in circuitu ejus, defœdantes eam peccatis. Unde ipsa est inter eos, id est, dæmones, ita immunda, ac si menstruis sit polluta.

2. De secundo, quod anima per peccatum non solum immundetur, sed etiam deformetur, dicit Jerem. in Thren. I, 6 : *Egressus est a filia Sion omnis decor ejus.* Quasi dicat : Ab anima peccatrice, quæ olim fuit filia Sion, id est, filia gratiæ, per peccata quæ commisit, omnis decor ejus exiit, id est, totam pulchritudinem membrorum amisit. Lepra enim quandoque est violenta, quod totum vultum hominis deturpat, auferens ei labia, nasum, oculos, et alia membra. Unde et peccator potest hoc dicere, quod dicitur Thren. III, 4 : *Vetustam fecit pellem meam, et carnem meam ; contrivit ossa mea.* Per pellem sive cutem, quæ ornatura est corporis, intelligitur nitor divinæ gratiæ. Per carnem intelliguntur opera misericordiæ. Per ossa notantur corporales labores, utpote jejunia, peregrinationes, vigiliæ, quæ omnia diabolus aufert homini, et dissipat per peccatum.

3. De tertio, quod peccatum fœtere faciat animam, dicitur Isa. XXXIV, 3 : *Interfecti eorum projicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fœtor.* Per interfectos intelliguntur peccatores, quos diabolus gladio iniquitatis interficit : propter quod projiciuntur a sinu gratiæ, et de cadaveribus eorum, id est, de animabus peccato involutis et corruptis ascendit fœtor, quem Deus et Angeli ejus sustinere non possunt. Dicit etiam Joel, II, 20 : *Ascendet fœtor ejus, et ascendet putredo ejus, quia superbe egit.* Hæc dicuntur de peccatore, qui quoniam superbe agit, Deum peccatis suis audens impugnare, propterea ascendens est fœtor ejus et putredo nares divinæ ultionis. Hinc etiam dicit Anselmus : « O quam tolerabilius canis putridus fœtet hominibus, quam anima peccatrix Deo ! »

4. De quarto, quod peccatum raucam, imo mutam reddit animam, dicitur in Psal. XXXVII, 14. Et loquitur ibi Psalmista in persona peccatoris : *Ego tamquam surdus non audiebam : et sicut mutus non aperiens os suum.* Quotidie Dominus æterna supplicia comminatur peccatori-

bus, nec tamen hanc comminationem percipiunt aure cordis. Surdos enim fecit eos amor terrenorum, et delectatio peccatorum. Peccatores etiam licet sciant se in ira Domini constitutos, non tamen aperiunt os suum, ut cum vera contritione misericordiam Domini deprecentur. Raucos quippe, imo mutos diabolus eos fecit per peccatum. Unde dicitur Matth. XII, 22, et Luc. XI, 14, quod Jesus de quodam obsesso dæmonium ejecit, quod erat mutum, id est, quod faciebat illum mutum esse, quem obsederat. Utinam Dominus dæmonium istud longe pellat a nobis!

Igitur per leprosum intelligitur omnis homo cui septem principalia vitia dominantur, videlicet superbia, ira, acedia, invidia, avaritia, gula, et luxuria. Unde dicuntur esse septem species lepræ, quæ septem peccatis mortalibus adaptantur.

Prima species dicitur *allopecia :* et hæc generatur ex impuro sanguine. Per hanc autem superbia figuratur. Superbi quippe semper elevantur, quod ex alto sanguine, id est, ex nobili descenderint parentela. Dicitur autem allopecia, quasi vulpina. Ἀλώπηξ enim vulpes dicitur, et bene superbi vulpibus comparantur. Superbi quippe semper ad modum vulpium magnam post se gestiunt trahere caudam famulorum. Superbæ etiam mulieres magnam sibi faciunt caudam vestimentorum.

Secunda species lepræ dicitur *eelphantia.* Hæc nascitur ex melancholia, et signat acediam et avaritiam. Acediosi quippe et tamquam melancholici pigri sunt, et ponderosi in obsequio Christi. Melancholia etiam multum habet de natura terrestri, et propter hoc signat avaros. Avari namque semper terram, et terrena sitiunt et concupiscunt.

Tertia species lepræ dicitur *leonina.* Hæc nascitur ex cholera, et signat iram et odium, sive invidiam. Iracundi quippe, quia multum habent de cholera diaboli, qui *tamquam leo rugiens circuit quærens quem devoret* [1], semper exardescunt in furorem et iram, quæ ira cum se sufficienter ulcisci non potest, in odium et in invidiam commutatur. Unde dicit Augustinus : « Quid est ira ? « ardor et libido vindictæ. Quid est « odium ? ira inveterata. »

Quarta species lepræ *tyriasis* appellatur. Hæc nascitur ex phlegmate, et signat gulam et luxuriam. In gulosis namque et luxoriosis multum phlegma turpitudinis dominatur et luxuriæ. Et propter hoc tamquam leprosi a Deo et sanctis Angelis devitantur.

III.

De tertio nota, quod non sine causa leprosus iste rogabat Dominum, ut mundaret eum. Quicumque enim in lege Mosaica lepræ adjudicatus erat, quinque propter hoc damna sive incommoda sustinebat. Primum erat, quod habebat dissutum vestimentum. Secundum, quod debebat habere caput nudum. Tertium, quod habuit os veste contectum. Quartum, quod clamabat se sordidum et contaminatum. Quintum, quod solus extra castra filiorum Israel habebat habitaculum. De istis quinque dicitur Levit. XIII, 44 et seq. : *Quicumque maculatus fuerit lepra, et separatus est ad arbitrium sacerdotis, habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit. Omni tempore quo leprosus est, et immundus, solus habitabit extra castra.*

[1] I Petr. v, 8.

Hæc quinque damnatis peccatoribus exprimuntur.

1. Primo enim peccatores, quoniam stolam innocentiæ sibi in baptismo concessam per peccata sua laceraverunt et inquinaverunt, nec eam acu pœnitentiæ reconsuerunt, nec eam suis lacrymis abluerunt : propterea semper lacerata et immunda in inferno deferent indumenta : nec dabitur eis illa vestis nuptialis, qua omnes filii Dei vestientur.

2. Secundo, quia omnes peccatores propter scelera sua coronam regni cœlestis perdiderunt, propter hoc habebunt caput nudum. Unde et ipsi dicunt in Thren. v. 16 : *Cecidit corona capitis nostri* : *væ nobis, quia peccavimus.*

3. Tertio, damnati peccatores os veste contectum habebunt : quia non admittentur ad concentum Angelorum et omnium electorum, ubi « Gloria in excelsis Deo : » et « Alleluia : » et « Sanctus, Sanctus, « Sanctus : » et « Te Deum, » perpetuo concinetur.

4. Quarto, miseri peccatores clamabunt se sordidos et contaminatos. Crudelitas enim æterni ignis faciet eos protestari cum dolore, quod sordidi sunt et immundi.

5. Quinto etiam, peccatores a Deo reprobati soli habitabunt extra castra filiorum Israel : quia tunc non habebunt spem, quod ad electorum consortium admittantur. Propter hæc quæ prædicta sunt, Dominus dicit ad damnatos, Isa. LXV, 13 et 14 : *Ecce servi mei comedent, et vos esurietis : ecce servi mei bibent, et vos sitietis : ecce servi mei lætabuntur, et vos confundemini : ecce servi mei laudabunt præ exsultatione cordis, et vos clamabitis præ dolore cordis, et præ contritione spiritus ululabitis.* Ecce quatuor in una auctoritate, quæ patientur illi, qui extra electorum consortium ejecti fuerint. Patientur enim famis acerbitatem, sitis intolerabilitatem, æternam confusionem, et cordis ac spiritus contritionem.

Igitur quia leprosus, id est, peccator, tot damna patietur ac mala, nisi a peccatorum sordibus fuerit emendatus ; propter hoc debet ire in occursum Domini, quamdiu est in campo misericordiæ. Debet, inquam, ire per jugem memoriam mortis suæ. Ille namque vadit in occursum Domini, qui mortis suæ jugiter recordatur. In morte etenim nostra præsentabimur æterno judici, prout in corpore gessimus, recepturi sive bonum sive malum fuerit. Debet etiam leprosus, id est, peccator occurrens Domino, sic orare : *Domine, si vis, potes me mundare.* Quasi dicat : Domine, ego miser peccator tam graviter te offendi, quod non audeo te pro emundatione mea interpellare : verumtamen scio, quod si vis, potes per tuam misericordiam me mundare.

IV.

De quarto nota, quod ad hoc ut leprosus, id est, peccator quilibet emundetur, tria sunt principaliter necessaria. Primum est, ut manu Domini contingatur. Secundum est, ut Sacerdoti se ostendere non vereatur. Tertium est, ut ab ipso hoc munus quod præcepit Moyses, offeratur. Per primum notatur vera contritio. Per secundum exprimitur pura confessio. Per tertium intelligitur pœnitentialis satisfactio.

1. Primo itaque necesse est peccatori, ut manu Domini contingatur. Unde dicitur in præsenti Evangelio : *Extendens Jesus manum tetigit eum, dicens : Volo,*

mundare[1]. Tunc Jesus manu misericordiæ tangit peccatorem, quando immittit ei veram contritionem. De hoc tactu dicitur in Psal. CIII, 32 : *Qui respicit terram, et facit eam tremere : qui tangit montes, et fumigant.* Nota, quod per terram intelliguntur peccatores. Ipsi enim per frequentem multitudinem dæmonum quasi teruntur. Ipsi etiam tamquam montes contra Deum per peccata sua ausu temeratio eriguntur. Respiciens ergo Dominus terram misericordiæ oculis, facit eam tremere tremore pœnitentiæ. Tangens etiam montes manu gratiæ, facit eos fumigare per lacrymas compunctionis intimæ.

II. Secundo, necessarium est peccatori, ut ostendat se Sacerdoti per puram confessionem. Unde Dominus dixit leproso : *Vade, ostende te Sacerdoti*[2]. Ille ostendit se Sacerdoti qui omnia peccata sua pure ac integre confitetur. Omnia enim peccata, quæ commisimus ambulando, stando, sedendo, discreto confessori plenarie sunt confitenda.

III. Tertio, præcipitur pœnitenti, ut offerat pœnitentialem satisfactionem. Hinc est, quod Dominus ait leproso : *Vade... et offer pro emundatione tua munus, quod præcepit Moyses in testimonium illis*[3]. Nota, quod juxta præceptum Domini, quod dedit Moysi in Levit. XIV, 2 et seq., nullus leprosus adeo pauper erat, quin pro emundatione sua offerre deberet agnum unum, et olei sextarium, aut par turturum, aut duos pullos columbarum, et decimam similæ oleatæ.

1. Per agnum, quod animal est innocens et innocuum, hoc significatur, quod ille qui vult vere pœnitere, resumere debet agninam innocentiam. Omne quippe damnum, quod alicui intulit homini, sive verbo, sive facto, ad plenum ei debet restituere, secundum omne posse suum. Præterea deinceps cavere debet, ne aliquem damnificet aut contristet.

2. Per sextarium olei sex opera misericordiæ, videlicet panem præbere esurienti, et potum sitienti, nudum vestire, viatorem in hospitium recipere, infirmum visitare, et incarcerati angustias sublevare. Et bene misericordia oleo comparatur. Sicut enim oleum lenificativum est dolorum : ita etiam Deus per eleemosynas et opera misericordiæ placatur, et peccatrici animæ propitiatur.

3. Per par turturum signatur duplex jejunium a cibis materialibus, et jejunium a mundalibus gaudiis atque voluptatibus. Turtur enim amisso compare suo jejunat ab omnibus gaudiis, in quibus aliæ aves deliciari consueverunt.

4. Per duos pullos columbarum notatur oratio plena gemitibus. Duplici quippe de causa gemere debet pœnitens ut columba. Tum quia Deum graviter exacerbavit : tum quia semetipsum pluribus bonis spoliavit.

5. Per decimam similæ oleatæ figuratur devota adimpletio decem præceptorum Domini. Sicut enim panis similagineus cor hominis confortat, et sicut oleum ardens in lampade domum illuminat, et etiam omnibus aliis liquoribus superfertur ; sic etiam decem præcepta Domini quemlibet Christianum in terris contra diabolum roborant et confortant, ipsumque in cœlis clarificant, et super thronos regales exaltant.

Rogate ergo Dominum, ut sic nos a peccatorum lepra purificare dignetur, ne beatorum societas nobis in posterum denegetur. Quod nobis præstare, etc.

[1] Matth. VIII, 2.
[2] Ibid. 3.
[3] Ibid.

SERMO XVIII.

IN DOMINICA IV

POST EPIPHANIAM.

Domine salva nos : perimus. Matth. VIII, 25.

Quatuor sunt hic principaliter notanda :

I. Quis sit ille, a quo salvatio postulatur ?
II. Quid per Discipulos, qui se salvari petierunt, intelligatur ?
III. In quibus casibus homo indigeat, ut ei subsidium salvationis afferatur ?
IV. Quibus æterna salvatio Scripturæ testimonio promittatur ?

I.

De primo nota, quod Jesus est ille, quem omnis homo pro salvatione sua sollicite debet invocare. Unde ipse dicit Isa. XLIII, 3 : *Ego Dominus Deus tuus sanctus Israel Salvator tuus.* Dicit etiam (Joan. III, 17) ipse Dei Filius de seipso : *Non misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* Hunc Salvatorem petierunt omnes Patriarchæ et Prophetæ : propter quod Isaias in persona eorum sic ait, XLV, 8 : *Rorate cœli desuper, et nubes pluant justum : aperiatur terra, et germinet Salvatorem.* Per *cœlos* intelliguntur Pater, et Filius, et Spiritus sanctus. Per *nubes* autem misericordia, et veritas figurantur. Per *terram* quoque notatur Beata Virgo Maria. Orant igitur sancti patres, ut cœli rorare dignentur, id est, ut Pater et Spiritus emittant Filium : quia paratus erat ad mittendum. Rogant etiam, ut nubes plu-

ant justum, id est, ut misericordia et veritas e cœlo deducant Dei Filium. Misericordia quippe invitavit Filium, ut promitteret se venturum. Veritas vero compulit eum, ut exsolveret promissum. Decet enim ut in Dei Filio veritas inveniatur. Precuntur etiam sancti Patriarchæ ac Prophetæ, ut Beata Virgo, quæ est terra gratia plena, aperiatur per devotionem et per consensum fidei, ad verba Angeli, qui dicturus erat quod conceptura esset Filium Dei, ut sic germinet, id est, pariat Salvatorem totius mundi.

II.

De secundo nota, quod per Discipulos Jesu intelliguntur boni Christiani. Sicut enim boni Discipuli magistrum suum sequuntur, ejusque præceptis obediunt : ita etiam Christiani debent Jesum sequi, ac mandatis ejus obedire. Sed quorsum debemus sequi Jesum? Certe in Ecclesiam. Unde dicitur in præsenti Evangelio, quod *ascendente Jesu in naviculam, secuti sunt eum Discipuli ejus*[1].

Per naviculam sancta Ecclesia figuratur. Sicut enim navicula in principio et in fine stricta est et angusta, in medio spatiosa, et magis extenta : ita etiam sancta Ecclesia in principio sui paucos habuit viros fideles ; paucos etiam in fine sui, qui Deum vere colant, habebit. Multorum enim charitas in fine sæculi refrigescet. Verumtamen, sicut prima pars naviculæ, et posterior eminentior est quam sit media, ita etiam sancti Apostoli et Martyres, qui Ecclesiam in suo sanguine fundaverunt, per veram charitatem corda sua ad Deum habebant. Habebit etiam Ecclesia in fine sui gloriosos Martyres, qui ferventi charitate cor suum ad Deum erectum habebunt. Igitur Jesus carnem assumens etiam corporaliter ingressus est sanctam Ecclesiam, ut videlicet factis et verbis formam vivendi Ecclesiæ suæ daret. *Cœpit enim Jesus facere et docere*[2]. Quilibet ergo Christianus debet sequi Jesum gressibus suis bonæ vitæ.

Et nota, quod multi nomine sunt in Ecclesia, pauci vero in ea sunt merito bonæ vitæ. Multi enim dicunt Jesu, « Domine Domine : » et tamen non faciunt ea quæ dicit Jesus. Quid prodesset homini, quod tantum ore esset in navi, sed manibus et pedibus, reliquaque parte corporis sui esset extra navim in magna tempestate? multum de submersione talis hominis esset timendum : sic etiam multi Christiani sunt, qui tantum solo ore sunt in navicula Ecclesiæ. Christiani quippe vocantur, et se in Deum credere profitentur : pedibus tamen et manibus sunt extra Ecclesiam : non enim vivunt ut Christiani, quia nec circa Deum per veram dilectionem afficiuntur, nec etiam fidem quam ore loquuntur, bonis operibus exsequuntur.

Tales certissimi debent esse, quod nisi naviculam manibus et pedibus intraverint, id est, nisi bona opera faciant, et Deum ex corde diligant, in abyssum perpetuæ damnationis demergentur. Debent etiam Christiani, tamquam boni Discipuli, mandatis Dei obedire, et in ipsis jugiter meditari, unde dicitur in Psal. cxviii, 47 : *Meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi nimis*. Dedit autem nobis Dominus duo mandata, quæ factis adimplere debemus. De istis mandatis Dei dicitur in Psal. xxxiii, 15 : *Diverte a malo et fac bonum*.

Nota, quod triplex est malum, a quo est divertendum : et est triplex bonum, quod est faciendum. Divertendum enim est a malo malitiosæ avaritiæ, a malo

[1] Matth. viii, 23.

[2] Act. i, 1.

lutosæ luxuriæ, et a malo ambitiosæ superbiæ. Divertendum, inquam, est ab hoc triplici malo, ut videlicet per malitiosam avaritiam nec corpori, nec rebus proximi noceamus : ut per lutosam luxuriam animas nostras nec corpora polluamus : et ut per ambitiosam superbiam Deum, qui diligit humiles, non offendamus. Debemus etiam triplex bonum facere : primum bonum est, ut per pias eleemosynas pauperibus assistamus : secundum est, ut per veram pœnitentiam animarum nostrarum maculas abluamus: tertium est, ut divino cultui devotis orationibus insistamus.

III.

De tertio nota, quod sex genera hominum indigent Salvatore. Primi sunt quibus imminet fluctuum sævitia. Secundi sunt, quos premit famis et sitis angustia. Tertii sunt, quos vexat infirmitatum molestia. Quarti sunt, qui multitudinem hostium inciderunt. Quinti sunt, qui periculosa devia errantes intraverunt. Sexti sunt, qui jam per ignis incendium perire cœperunt.

1. Primi igitur indigent Salvatore, quibus imminent fluctuum sævitiæ. Unde dicitur in præsenti Evangelio, quod cum *motus magnus factus esset in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus... : accesserunt ad eum Discipuli ejus, et eum suscitaverunt, dicentes : Domine salva nos : perimus*[1].

Nota, quod hodie in mari hujus mundi fluctus sunt vitiorum, quibus navim sanctæ Ecclesiæ diabolus mirabiliter infestat et impugnat. Unde Osee, iv, 1 et 2 : *Non est veritas, et non est misericordia, et non scientia Dei in terra. Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furtum, et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem testigit.*

Non est veritas in terra : quia pauci sunt, qui veritatem verbis et factis exsequuntur. Et *non est misericordia in terra* : quia pauci sunt, qui sicut tenerentur, pauperum misereantur. *Et non est scientia Dei in terra :* quia pauci sunt, qui passionem Jesu compassionis oculis intueantur. Unde dicitur in Psal. liii, 5 : *Non proposuerunt Deum ante conspectum suum.* Quod autem vera scientia sit cum devotione reminisci passionis Jesu, testatur Apostolus ita scribens I ad Cor. ii, 2 : *Non judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum.*

Cum igitur veritas, et misericordia, et scientia Domini non sint in terra, quid est in terra *maledictum* ? Maledictum enim in tantum invaluit in mundo, ut homines jumentis suis, et ancillis, et etiam pueris suis in die multoties maledicant. Et quid de pueris dicam? etiam ipsi Creatori suo quampluries maledicunt. Unde ipse dicit per Jerem. xv, 10 : *Omnes maledicunt mihi.*

Mendacium. Veritate quippe derelicta, mendacium pene omnes hodie complectuntur. Unde dicit Jerem. ix, 5 : *Docuerunt linguam suam loqui mendacium.* Ibi dicit Glossa, « Usus reddit magistrum, consuetudo altera natura est. »

Homicidium etiam abundat in terra, et licet homicidium non fiat ab omnibus manu, fit tamen ab infinitis ore et corde. Ille manu committit homicidium, qui corporaliter hominem interimit et occidit. Ille lingua perpetrat homicidium, qui proximo suo detrahit, et bona opera ejus invertit. Ille corde homicida existit, qui fratrem suum odit. Unde dicitur (I Joan. iii, 15) : *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.*

[1] Matth. VIII, 24 et 25.

Furtum etiam inundat in terra. Per furtum intelligitur omnis contrectatio rei alienæ invito Domino rei. Istud furtum prohibuit Dominus, Exo. xx, 15, ubi dicit : *Non furtum facies.* Ibi dicit Glossa ex Augustino : « Furti nomine intelligitur « omnis contrectatio rei alienæ. » Furtum igitur inundat, quia simoniæ, rapinæ, usuræ, et multiplices doli sive fallaciæ nimis excreverunt in terra.

Adulterium etiam inundat in terra. Per adulterium vero notatur luxuria quibuscumque modis expleatur, sive cum soluta, sive cum conjugata, sive consanguinea, vel fœmina Deo dicata, sive naturaliter peccetur, sive etiam peccatum innaturaliter attentetur. De tam multiplici adulterio dicitur Jerem. xxiii, 10 : *Adulteris repleta est terra.*

Sanguis sanguinem tetigit. Sanguis etiam hodie sanguinem tangit in terra : quia peccatores super unam iniquitatem aliam apponunt iniquitatem, et ita exaggeraverunt iniquitates suas : quæ *sicut onus grave gravatæ sunt super* ipso [1]. Convenienter autem per sanguinem intelligitur iniquitas, quia sicut per sanguinem vestis inquinatur, ita etiam per iniquitates anima maculatur. Cum igitur fluctus iniquitatis inundet in terra, et graviter naviculam Ecclesiæ concutiat : necesse habemus, ne ab his fluctibus in profundum inferni detrahamur, ut Dominum devotis precibus et assiduis excitemus, ut videlicet ipse in adjutorium nostrum exsurgens imperet ventis et mari, et sic fiat tranquillitas magna.

Per ventos, dæmones intelliguntur, et per mare tentationum adversitas figuratur. Sicut enim per ventos mare inquietatur, et per dæmones tentationes contra animam sive Ecclesiam agitantur. Si igitur Dominus lacrymosis precibus nostris excitatus dæmonibus imperaverit, et tentationes sedaverit, fiet intus in anima nostra tranquillitas magna. Ut autem Dominus Ecclesiæ naviculam a dæmonibus et tentationibus absolvat et defendat, propterea in cujuslibet horæ canonicæ inceptione, hocque septies in die dicimus : *Deus in adjutorium meum intende* [2].

Rogate ergo Dominum, ut sic nos a dæmonibus et a peccatis tueatur, ut quilibet nostrum eum in gloria sua lætanter intueri mereamur. Amen [3].

[1] Ps. xxxvii, 5.
[2] Ps. lxix, 2.
[3] Finis explicationis tertii quæsiti, et explicatio integra quarti quæsiti hujus Sermonis inveniuntur in Sermone sequenti.

SERMO XIX.

IN EADEM DOMINICA.

Domine salva nos : perimus. Matth. VIII, 25.

Duo principaliter sunt hic notanda :

I. Qui sint illi, quibus Salvator necessarius æstimatur ?
II. Quibus æterna salvatio promittatur ?

I.

De primo nota, quod sex generibus hominum Salvator necessarius æstimatur. Primi sunt illi, quibus imminet fluctum sævitia. Hunc articulum in præcedenti sermone prosecuti sumus.

2. Secundi sunt, quos premit famis angustia. Unde legitur Gen. XLVII, 25, quod in toto orbe panis deerat et oppresserat fames terram : unde venientes Ægyptii ad Joseph dixerunt : *Salus nostra in manu tua est, respiciat nos tantum Dominus noster, et læti serviemus regi.* Dedit itaque Joseph alimenta eis, qui famem patiebantur. Per famem intelligitur defectus veri et æterni boni. Per Joseph vero, qui interpretatur *accrescens*, signatur Filius Dei, qui sicut Lucas dicit [1], *proficiebat sapientia, et ætate, et gratia apud Deum et homines.* Ad hoc ergo omnes, qui recognoscunt se habere defectum veri et æterni boni, debent accedere per juge desiderium et pium affectum, rogantes et dicentes : *Salus nostra in manu tua est, respice nos*, pie Jesu, ut des nobis in præsenti panem gratiæ tuæ, et panem sacrosanctæ Eucharistiæ, et da

[1] Luc. II, 52.

nobis in futuro panem sempiternæ gloriæ.

Sed, heu! multi plus esuriunt et desiderant siliquas porcorum. Unde legitur Luc. xx, 16, quod filius ille prodigus, *qui omnem substantiam suam consumpserat vivendo luxuriose, cupiebat ventrem suum replere de siliquis, quas porci manducabant : et nemo etiam easdem siliquas* in copia sibi *dabat.* Per siliquas porcorum intelliguntur immunda desideria carnalium voluptatum, in quibus porci, id est, dæmones delectantur. Multi quippe sunt, qui libidinem carnis ipsi dulci Deo et omnibus gaudiis cœlestibus anteponunt, id est, magis desiderant et laborant carnis explere voluptatem, quam Dei facere voluntatem. Legitur tamen quod ille filius famelicus *tandem in se reversus*, et miseram inopiam suam considerans, reversus est ad patrem pœnitentiam agens. Utinam et isti per veram pœnitentiam ad Dominum revertantur, ut videlicet substantiam suæ animæ, quam amiserunt per luxuriam et gulam, recuperent per continentiam et pœnitentiam !

3. Tertio, indigent Salvatore quos vexat infirmitatis molestia. Unde et ipse Dominus dicit, Luc. v,31 : *Non egent qui sani sunt medico ; sed qui male habent.* Nota, quod tunc homo in anima languorem et infirmitatem incurrit, quando Deum, qui vera salus nostra est, per peccatum amittit. Necessarium est ergo peccatori, ut per veram contritionem animam suam offerat summo medico priusquam mortem incurrat æternam, ut sic ille manum misericordiæ imponat animæ, eamque salvam a peccati ægritudine ac vitæ restituat sempiternæ. Unde legitur Luc. iv, 40, quod *omnes, qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad Jesum. At ille singulis manus imponens curabat eos.* Legitur etiam Matth. ix, 20 et seq : *Ecce mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis, accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti* Jesu. *Dicebat enim intra se : Si tetigero tantum vestimentum ejus, salva ero. At Jesus conversus videns eam dixit : Confide filia, fides tua te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora.* Per mulierem istam quælibet anima figuratur, quæ tunc fluxum sanguinis patitur, cum peccati immunditia ab ipsa committitur. Per supremum vestimentum Christi misericordia designatur, quæ misericordia est super omnia opera ejus. Hoc vestimentum si peccatrix anima credendo, confitendo, et vere pœnitendo tetigerit, sine dubio salva erit. Unde dicit Glossa super prædictum locum : « Mulier credidit, dicit, tetigit : quia « his tribus, fide, verbo, opere, omnis sa- « lus acquiritur. »

4. Quarto, Salvatore indigent qui ab hostibus opprimuntur. Unde legitur Jud. iii,7 et seq. : *Fecerunt filii Israel malum in conspectu Domini, et obliti sunt Dei sui, servientes Baalim et Astaroth. Iratusque contra Israel Dominus, tradidit eos in manus Chusan Rasathaim regis Mesopotamiæ, servieruntque ei octo annis. Et clamaverunt ad Dominum, qui suscitavit eis Salvatorem, et liberavit eos, Othoniel videlicet, filium Cenez, fratrem Caleb minorem : fuitque in eo Spiritus Domini, et judicavit Israel.* Israel interpretatur *vir videns Deum*, vel *princeps cum Deo.* Igitur per filios Israel Christiani figurantur, qui bonis operibus mercari debent in hac vita, ut post hanc vitam Deum videant, et principes sint cum Deo suo. Chusan Rasathaim interpretatur *tenebrosa iniquitas*, et significat diabolum, qui tenebrosæ iniquitati dominatur. Iniquitas enim semper tenebras quærit.

Igitur Christiani tradunt semetipsos in manus diaboli, propter tres præcipue causas.

Prima est, quia Dei obliviscuntur per sitibundam avaritiam. Avari quippe tam avidi sitiunt res temporales, quod Dei penitus obliviscuntur.

Secunda causa est, quod serviant Baalim per vanam superbiam, quæ commo-

ratur in illis, qui ad dignitates sunt ascendentes, et qui in hoc mundo superiores esse laborant.

Tertia causa est, quod serviant Astaroth per gulosam luxuriam. Astaroth enim interpretatur *præsepe* vel *cubiculum*, et significat gulosam luxuriam. Omnes enim ei servientes primo cogitant, qualiter ventrem quasi quoddam præsepe cibis adimpleant, et deinde quomodo opus luxuriæ in cubiculo peragant.

Talibus ergo Christianis necesse est, ut per veram contritionem clament ad Dominum, ut mittat eis Salvatorem, qui liberet eos, videlicet Othoniel. Othoniel interpretatur *signum Dei*, et signat Filium Dei, qui signum sanctæ Crucis portavit in humeris suis, qui etiam, ut daret nobis signum misericordiæ Dei Patris, suspendi voluit in patibulo, quod prius erat super humerum ejus. Tunc autem Filius Dei salvat peccatores de manu diaboli, quando per recordationem suæ Passionis facit eos dignos fructus agere pœnitentiæ.

5. Quinto, necesse habent Salvatorem qui periculosum devium intraverunt. Unde dicitur in Psal. cvi, 4: *Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non invenerunt*. Dicitur in Ps. cxviii, 176: *Erravi, sicut ovis, quæ periit*. Nota, quod ille errat, et in infernale devium incidit, qui a via virtutum recedit. Errantes ergo continuis precibus debent rogare Christum qui reducat eos de via vitiorum, in viam virtutum. Unde et ipse dicit, Luc. xix, 10: *Venit Filius hominis quærere, et salvum facere quod perierat*. Ipse enim reduxit Zachæum de via iniquitatis, et impietatis, in viam misericordiæ et justitiæ. Unde et Zachæus dixit ad Dominum: *Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus*[1]. Ecce, quod est in via misericordiæ. Sequitur: *Et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum*. Ecce, quod est in via justitiæ, quæ reddit unicuique quod suum est.

6. Sexto, indigent Salvatore qui jam ardore ignis perire cœperunt. Unde legitur Num. xvi, 41 et seq., quod cum Judæi contra Moysen et Aaron murmurarent pro morte Dathan, et Abiron, et Core et sociorum ejus, et dicerent: *Vos interfecistis populum Domini*, misit Dominus ignem in populum, qui graviter consumpsit eum. Quod cum vidisset Aaron, ad monitionem Moysi cucurrit ad mediam multitudinem, quam jam vastabat incendium, et obtulit thymiama: et stans inter mortuos et viventes pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. Aaron interpretatur montanus, et signat Filium Dei, qui habitat cum Patre in montibus æternis. Iste Aaron olim cum ignis iræ Dei desæviret in populum, stans in cruce inter vivos et mortuos obtulit thymiama corporis sui pretiosi, et sic ira Patris cessavit. Ipse etiam quotidie adsistit paterno vultui, repræsentans ei Passionem suam, quam pro nobis in cruce sustinuit; ut mitiget iram Patris, quam frequenter peccatis nostris contra nosmetipsos graviter irritamus. Hinc est quod legitur Luc. ix, 54 et 56, cum dixissent Jacobus et Joannes ad Dominum: *Domine, vis dicemus ut ignis descendat de cœlo, et consumat Samaritanos?* quia non receperant illos. *Respondit Jesus: Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare*. Quasi dicat: Non veni ad hoc, ut homines exuram igne, sed potius ut salvem eos, et ex igne eripiam.

[1] Luc. xix, 8.

II.

De secundo nota, quod duodecim generibus hominum promittit Scriptura, quod in æterna beatitudine salvabuntur.

Primi sunt recte credentes. Unde dicit Dominus, Marc. XVI, 16 : *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit : qui vero non crediderit, condemnabitur.*

Secundi sunt innocentes. Unde dicitur in Job, XXII, 30 : *Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.* Ille est vere innocens, qui nulli homini nocet vel verbo, vel facto.

Tertii sunt Deum timentes. Unde dicitur in Psalm. CXLIV, 19 : *Voluntatem timentium se faciet, et deprecationem eorum exaudiet : et salvos faciet eos.* Ille vero timet Deum, qui mandata ejus custodit.

Quarti sunt sapienter gradientes. Unde dicitur Proverb. XXVIII, 26 : *Qui graditur sapienter, ille salvabitur.* Ille sapienter graditur, qui quotidie cavet sibi de præcipitio gehennali.

Quinti sunt luxuriam fugientes. Unde dicitur in Proverb. IX, 13, de muliere stulta et clamosa, plenaque illecebris, per quam luxuria figuratur. Et sequitur ibi : *Qui applicabitur illi, descendet ad inferos : qui autem abscesserit ab ea, salvabitur.*

Sexti sunt boni pauperes. Unde dicitur in Psalm. LXXI, 4 : *Salvos faciet filios pauperum.* Dicitur etiam in Psal. LXXI, 13 : *Animas pauperum salvas faciet.* Ille est bonus pauper, qui castus, et fidelis, et patiens est in paupertate sua.

Septimi sunt spiritu humiles. Unde dicitur in Psal. XVII, 28 : *Quoniam tu populum humilem salvum facies, et oculos superborum humiliabis.* Dicitur etiam in Ps. XXXIII, 19 : *Humiles spiritu salvabit.* Dicit etiam Job, XXII, 29 : *Qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur.*

Octavi sunt rectum cor habentes. Unde dicitur in Psal. VII, 11 : *Qui salvos facit rectos corde.* Nota, quod cor nostrum debet esse rectum per lineam ascendentem, et descendentem, et per lineam transversalem. Tunc est cor nostrum rectum per lineam ascendentem, cum in Deum extenditur per intimam dilectionem. Tunc est rectum per lineam descendentem, cum extendit se homo ad filiorum suorum correctionem. Tunc autem cor nostrum rectum est per lineam transversalem, cum extendimus, et expandimus nos ad eleemosynarum erogationem. Ad dexteram quippe et ad sinistram pauperes habemus, quibus subvenire debemus.

Noni sunt mansuetudinem amplectentes. Unde dicitur in Psalm. LXXV, 10 : *Cum exsurgeret in judicium Deus, ut salvos faceret omnes mansuetos terræ.*

Decimi sunt in Deo sperantes. Unde dicitur in Psalm. XVI, 7 : *Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te Domine.*

Undecimi sunt simpliciter ambulantes. Unde dicitur Proverb. XXVIII, 18 : *Qui ambulat simpliciter, salvus erit.* Ille ambulat simpliciter, qui sine cordis duplicitate Deum amat et proximum.

Duodecimi sunt in bono perseverantes. Unde dicit Dominus, Matth. XXIV, 13 : *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

Rogate ergo Dominum, ut sic in bono opere persistamus, ut ad cœlestis salvationis beatitudinem pertingamus. Quod nobis præstare, etc [1].

[1] Cf. notam 1, sub finem Serm. IX.

SERMO XX.

IN DOMINICA V

POST EPIPHANIAM.

Simile factum est regnum cœlorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo. Matth. XIII, 25.

In præsenti Evangelio quatuor principaliter sunt notanda :

I. Quid per hominem seminatorem, et ejus inimicum figuretur?
II. Quid per bonum semen, et quid per zizaniam designetur?
III. Quando utriusque seminis messis exspectetur?
IV. Quis locus zizaniis, et quis locus tritico deputetur?

I.

De primo nota, quod per hominem illum, qui bonum semen seminavit, Dei Filius intelligitur. Per inimicum autem ejus, diabolus exprimitur. Unde et ipse Dominus, rogatu Discipulorum suorum, præsentis Evangelii parabolam exponens, ita dicit, Matth. XIII, 37 et seq. : *Qui seminat bonum semen, est Filius hominis. Ager autem est mundus... Inimicus autem, qui seminavit* zizaniam, *est diabolus.* Igitur homo iste, qui seminat bonum semen, est Filius hominis, id est, Filius Virginis Jesus Christus, quem Maria Virgo concepit, Virgo peperit, Virgo quem genuit, adoravit. Inimicus ejus est diabolus, qui statim post creationem suam adversus Creatorem suum inimicitias erexit. Propterea

dicitur de diabolo, Isa. XIV, 12 et seq. : *Quomodo cecidisti de cœlo lucifer, qui mane oriebaris? qui dicebas in corde tuo : In cœlum ascendam, super astra exultabo solium meum, similis ero Altissimo?*

Quod autem diabolus esset inimicus Filii Dei, satis patenter declaravit : videlicet, quod persuasit Judæ, quod Dominum ac magistratum suum Judæis tradere non vereretur : et quia hoc promovit, ut Jesus caperetur, colaphizaretur, alapis feriretur, velaretur, conspueretur, flagellaretur, spinis coronaretur, illuderetur, in cruce suspenderetur, aceto et felle potaretur, lancea transfigeretur. Hæc autem omnia Jesus innocenter, patienter, et sapienter sustinens : per innocentiam, sapientiam, ac patientiam, suum ac totius humani generis inimicum vicit ac prostravit, ac de potestate ejus multorum sanctorum animas diu injuste detentas eripuit.

II.

De secundo nota, quod per bonum semen boni Christiani, et per zizaniam nequam et mali homines figurantur. Unde et in expositione hujus Evangelii Dominus ait, Matth. XIII, 38 : *Bonum semen, hi sunt filii regni : zizania autem, sunt filii nequam.* Igitur semen bonum, quod seminat Filius Dei, sunt homines boni, quos seminat in agro hujus mundi. Tunc vero primo cœpit seminare semen suum, cum creavit Adam et Evam, ut ex eis magna populorum messis oriretur. Quod videns diabolus, Dei et hominum inimicus, semen Domini pessima persuasione corrupit. Dominus etiam quotidie bonas seminat animas in humana corpora, quæ diabolus per peccata corrumpit, et in naturam zizaniorum convertit. Sunt itaque boni homines bonum triticum. Unde dicitur in hodierno Evangelio, quod *venit inimicus ejus, et seminavit zizania in medio tritici.*

Et nota, quod tria considerari possunt in grano tritici. Est enim exterius rubicundum, et interius candidum, et est in una parte divisum : sic etiam boni Christiani debent esse rubicundi per Dominicæ passionis recordationem. Debent etiam esse candidi per castitatis ac munditiæ conservationem. Debent nihilominus esse divisi per piam compassionem. Propter hæc tria dicit Joan. in Apoc. VII, 9 : *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus et tribubus, et populis, et linguis : stantes ante thronum, et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum.* Per illam turbam magnam omnes electi figurantur, qui propter tria triplex præmium acceperunt. Quia enim olim Jesum in doloribus crucis intuebantur, propterea stant ante thronum, ut eum in divinitatis suæ gloria dulciter intueantur. Et quia olim se candidos et mundos per castitatem conservarunt, propter hoc stolis albis et candidis sunt amicti. Quia etiam olim ad miserias pauperum per piam compassionem cor et manus aperiebant, propterea modo palmas in manibus eorum portant; fructus enim quidam dulcissimus crescit in palma, qui fructus *dactyli* nuncupatur. Quia igitur misericordes olim pauperes per dulces eleemosynas refecerunt, ob hoc et ipsi dactylos cœlestium palmarum habentes in manibus, stantes coram Agno suaviter reficiuntur.

Nota etiam, quod per zizaniam sive lolium, mali et nequam homines figurantur. Sicut enim per zizaniam triticum premitur et suffocatur, ita et mali bonis hominibus per suam nequitiam sunt infesti in hoc mundo. Sunt enim eos corde odientes, ore lædentes, et operibus persequentes. Unde potest dicere quilibet bonus homo hoc, quod dicitur in Ps. CXVIII, 157 : *Multi persequuntur me, et tribulant me.* Hic etiam dicit Apostolus II ad Tim. III, 12 : *Omnes, qui pie vo-*

lunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur.

III.

De tertio nota, quod messis zizaniorum et tritici est finis sæculi. Unde etiam ipse Dominus exponens istud Evangelium ait : *Messis, consummatio sæculi est : Messores autem, Angeli sunt* [1]. Dominus igitur, quia patiens et misericors, et quia peccatorum pœnitentiam desiderat : propterea peccatores non statim cum peccant, exterminat, sed sinit eos crescere usque ad messem in malitia, id est, quousque falx mortis naturalis eos abscindat. Dominus itaque propter hoc peccatorem exspectat, ut a malis suis pœniteat. Peccator vero, quia patienter exspectatur a Domino, propter hoc de die in diem magis ac magis delinquit, et peccat. Unde dicit Eccle. VIII, 11 : *Quia non profertur cito contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala.*

IV.

De quarto nota, quod locus ille, in quem zizania, id est, mali et nequam homines mittentur, est caminus ignis ardentis. Unde Dominus in expositione præsentis Evangelii sic ait : *Sicut ergo colliguntur zizania, et igni comburuntur : sic erit in consummatione sæculi. Mittet Filius hominis Angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala, et eos qui faciunt iniquitatem : et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus, et stridor dentium* [2]. Ecce quis est locus impiorum. Per caminum signatur gehenna, in qua sunt tria mala, videlicet ignis, et fletus, et stridor dentium. Ignis exprimit pœnæ atrocitatem, quæ semper desæviet in miseros peccatores. Fletus demonstrat damni irrecuperabilitatem. Hæc est enim quasi causa præcipua fletus eorum, quod numquam recuperare poterunt gaudia illa, a quibus exciderunt. Stridor dentium notat odii immanitatem : quilibet enim alterum graviter odiet in inferno, et propter hoc dentibus stridebit in ipsum. Et qualiter reprobi mittentur in gehennam, certe ipse Dominus dicit, Matth. XIII, 30 : *Colligite primum zizania, et alligate ea in fasciculos ad comburendum.* Propter hoc reprobi simul alligati mittuntur in infernum, ut qui similes et pares fuerunt in malitia, similes etiam et pares fiant in pœna. Unde Glossa : « In fasciculos dicit, « non in unum fascem : quia pro modo « perversitatis suæ unusquisque punietur. »

Quem etiam locum debeat habere triticum Domini, Dominus ipse declarans in Evangelio, ait : *Triticum congregate in horreum meum* [3]. Per horreum intelligitur gloriosum regnum ; unde ipse Jesus ait, Matth. XIII, 43, in fine expositionis præsentis Evangelii : *Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.* In his verbis Dominus promittit tria bona tritico suo, videlicet incomparabilem claritatem, regiam dignitatem, et suavissimam charitatem. Primum notatur ibi, ubi dicit : *Tunc justi fulgebunt.* Soli quippe nullum terrenum lumen compari potest. Secundum notatur ibi,

[1] Matth. XIII, 39.
[2] Ibid. XIII, 40 et seq.
[3] Ibid. XIII, 30.

ubi additur : *In regno.* Quilibet enim electus erit rex magnæ dignitatis. Tertium notatur ibi, ubi subjungitur : *In regno Patris eorum.* Sicut enim pueri in conspectu charissimi patris collocati : ita etiam electi in sinu Dei congregati, suaviter se ad invicem diligent et amabunt.

Rogate ergo Dominum, ut sic bonum semen inveniamur, ut in æternam gloriam transferamur. Quod nobis præstare, etc.

SERMO XXI.

IN DOMINICA SEPTUAGESIMÆ.

Cum sero factum esset, dicit Dominus vineæ procuratori suo : Voca operarios, et redde illis mercedem. Matth. xx, 8.

Quatuor possunt hic notari :

I. Quid per sero *intelligatur ?*
II. Quid per dominum vineæ exprimatur ?
III. Quis per procuratorem patrisfamilias accipiatur?
IV. Quæ sit merces, quæ operariis datur?

I.

De primo nota, quod per *sero* intelligitur finis mundi, quando quilibet in qualibet ætate mundi laborans, mercedem plenam recipiet sui laboris. Per *sero* etiam intelligitur finis vitæ cujuslibet hominis. « Mane quippe, sicut dicit « Glossa, intellectus nostri pueritia est. « Hora tertia est adolescentia, quia sol « jam in altum ascendit. Sexta, juventus, « cum plenitudo roboris solidatur. Nona, « senectus, quando sol, id est, calor ætatis « descendit. Undecima, decrepita ætas. » In omnibus autem prædictis horis, id est, ætatibus, quilibet homo invitatur ad opus bonum. Et certe, væ homini illi, quem non solum otiosum, imo pernicioso opere occupatum invenerit hora mortis. Unde Eccle. ix, 10 : *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare : quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas. Nec opus* alicujus remunerationis, *nec ratio* callidæ excusationis, *nec scientia* manualis defensionis, *erunt apud inferos, quo tu properas.*

II.

De secundo nota, quod per Dominum vineæ exprimitur Deus Pater, Dominus Ecclesiæ militantis ac triumphantis. Per vineam sancta Ecclesia figuratur. Unde Isa. v, 7 : *Vinea Domini exercituum domus Israel est.* Et idem Isa. v, 1 et 2 : *Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei. Et sepivit eam, et lapides elegit ex illa, et plantavit eam electam, et ædificavit turrim in medio ejus, et torcular exstruxit in ea : et exspectavit ut faceret uvas, et fecit labruscas.* Per vineam electam, sicut testatur fidelis anima in Cantico suo, Ecclesia fidelium figuratur, quæ facta est dilecto filio olei, hoc est, Jesu Christo, qui castæ animæ super omnia est dulcis : qui etiam filius olei, id est, filius misericordiæ figuratur.

Facta est, inquam, ei hæc *vinea in cornu*, id est, in eminentia spiritualis dilectionis. *Et sepivit eam* munimine decem præceptorum, *et eligit*, id est, asportavit *ex illa lapides*, id est, impedimenta bonarum operationum, et ædificavit in medio ejus *turrim* angelicæ protectionis, *et exstruxit in ea torcular* suæ passionis. Ecce quatuor, quæ a quolibet Christiano requiruntur. Primum est, ut præcepta decalogi fideliter custodiat. Secundum est, ut impedimenta bonorum operum fugiat : utpote comessationes, et ebrietates, choreas, spectacula mimica, et alias sæculi voluptates et vanitates. Tertium, ut semper imploret angelicam protectionem. Quartum, ut jugiter in corde circumferat Dominicam passionem. Sed, heu ! multi qui dicuntur esse de Ecclesia, non faciunt uvas, id est, opera justitiæ et pietatis : sed potius labruscas, id est, opera iniquitatis, et impietatis.

III.

De tertio nota, quod per procuratorem patrisfamilias accipitur Dei Filius, quem constituit Pater super omnem hæreditatem suam : sicut ipse Filius testatur, Matth. xi, 27 : *Omnia*, inquit, *mihi tradita sunt a Patre meo. Et nemo novit Filium, nisi Pater : neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui Filius voluerit revelare.* Unde et Philippus dicit ad Jesum, Joan. xiv, 8 : *Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis.* Quasi diceret : Domine, tu habes Patrem sub tua potestate, quem petimus, ut ostendas nobis. Itaque Filius procurator hujus magni patrisfamilias, qui per tubam novissimam, sicut dicit Apostolus I ad Corinth. xv, 52, vocabit operarios, et reddet illis mercedem suam.

IV.

De quarto nota, quod merces hæc, quæ dabitur operariis, est denarius? sicut ipse paterfamilias dicit : *Nonne ex denario convenisti mecum?* et dicit Glossa, quod « denarius habet imaginem Regis, « qui pro decem nummis olim nuncupaba- « tur. » Per denarium ergo intelligitur divina conformitas, quæ consistit in decem. Primum est formosa claritas. Secundum angelica subtilitas. Tertium cœlestis agilitas. Quartum felix impassibilitas. Quintum dulcis Sanctorum societas. Sextum cognitio plena jucunditatis. Septimum ardentissimus fervor charitatis. Octavum visio speciosæ humanitatis, videlicet, Jesu Christi. Nonum fruitio suavissimæ Trinitatis. Decimum æternitas inenarrabilis felicitatis.

Prima quatuor notantur Matth. xiii,

13 : *Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.* In sole enim notatur *claritas* : noctem enim abigit, et diem illuminat. Item *agilitas* : cum enim exit in Orientem, in momento apparet in Occidente. Item *subtilitas* : penetrat enim vitrum sine sui læsione. Item *impassibilitas* : a nullo enim lædi potest.

Quintum innuitur Matth. XVI, 4, ubi Petrus, cum vidisset Jesum Christum transformatum, et societatem Moysis et Eliæ cum eo, dixit ad Dominum : *Domine, bonum est nos hic esse : si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Eliæ unum.* Si igitur desiderabilis erat societas, ubi duo apparuerunt cum Christo, quam incomprehensibiliter dulcis erat illa societas, ubi millia millium, et decies centena millia electorum cum non minori numero Angelorum aggregabuntur in gloria cum Deo vivo.

De sexto, I ad Cor. XIII, 12 : *Videmus nunc per speculum in ænigmate : tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte : tunc cognoscam sicut et cognitus sum.* Ibi sciet homo omnia quæ inter ipsum vel alium quemlibet sunt, omnia quæ extra ipsum vel circa ipsum sunt, omnia quæ supra ipsum sunt.

De septimo, Isa. X, 17 : *Et erit lumen Israel in igne, et Sanctus ejus in flamma.* Hæc auctoritas sic exponitur, quod Filius Dei, qui est lumen omnium fidelium, erit in igne, id est, totus erit igne charitatis accensus, et quilibet sanctus ejus erit in flamma, id est, inflammabitur ab hoc igne.

De octavo dicit Bernardus : « Plenum « prorsus omni suavitutis dulcedine est « videre hominem hominis conditorem. »

De nono cantatur in quadam Sequentia : « Illuc cives angelici sub hierar- « chia triplici ternæ gaudent, et simplici « se monarchiæ subditi mirantur : nec « deficiunt in illum, quem prospiciunt, « fruuntur, nec fastidiunt, quo frui magis « sitiunt.

De decimo, Matth. XXV, 46, dicitur : *Ibunt hi*, qui a sinistris regis erunt, *in supplicium æternum : justi autem in vitam æternam* : per vitam æternam intelligitur æternitas felicitatis. Quam nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXII.

IN DOMINICA SEXAGESIMÆ.

Exiit qui seminat, seminare semen suum. Luc. VIII, 5. Matth. XIII, 3 et Marc. IV, 3.

Quatuor hic occurrunt notanda:

I. Quis sit sator, a quo semen seminatur?
II. Quod sit semen, quod sic seminatur?
III. Quæ fit terra, in quam seminatur?
IV. Quis fructus ex hoc semine oriatur[1]*?*

Nota ergo, quod multiplex est sator. Primus est Deus Pater. Secundus, Dei Filius. Tertius, bonus homo. Quartus, malus homo. Quintus, diabolus. Sextus, est ipsa mors. Et quilibet horum habet suum semen quod seminat, et terram in quam seminat, et quilibet eorum fructum sui seminis exspectat.

1. Primus sator fuit Deus Pater, qui quando tempus miserendi advenit, Filium suum unigenitum seminavit in Virginis uterum : hæc enim fuit illa benedicta terra, de qua Psalmista : *Benedixisti Domine terram tuam*[2]. Unde et Gabriel Archangelus dixit ad illam : *Benedicta tu in mulieribus*. Hoc semen, id est, Dei Filius, seminatum in Annuntiatione, et mortuum in Passione, multum fructum attulit in Resurrectione et Ascensione, Joan. XII, 24 et 25 : *Nisi granum frumenti cadens in terram*, id est, in Virginem, *mortuum fuerit*, scilicet in cruce, *ipsum solum manet : si*

[1] In hoc sermone notanda non exponuntur sicut in aliis sermonibus, sed in declaratione cujuslibet satoris, indicantur successive semen quod seminatur, terra in quam seminatur, et fructus ex hoc semine oriundus.

[2] Ps. LXXIV, 2.

autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Hoc granum, quod e sinu Patris ceciderat in uterum Virginus, in Ascensione reversum est ad dexteram Patris, multum fructum referens secum. Fructus autem illi erant fideles animæ, quas de limbo inferni eripuerat, et secum revehens, in regalibus sedibus collocavit. Unde Isa. IV, 2 : *In die illa erit germen Domini in magnificentia, et gloria, et fructus terræ,* id est, Beatæ Virginis, *sublimis, et exsultatio his, qui salvati fuerint de Israel.*

2. Secundus seminator est Dei Filius Christus Jesus. Unde exiit? Glossa, « de « sinu Patris in mundum. » Semen autem suum, sicut ipsemet testatur, est verbum Dei. Hoc autem perit tripliciter, videlicet juxta viam, supra petram, et inter spinas. Per viam intelliguntur chorizatores, saltatores, et lusores ad metam cum globis. Hi enim frequentant vias, et in his perit verbum Dei. Per petram, quæ humore caret, intelliguntur potatores in tabernis, quorum fauces semper siccæ sunt, igne infernali inflammatæ : et in his perit verbum Dei. Per spinas accipiuntur luxuriosi fœminarum frequentatores, qui punctiones patiuntur luxuriosas : per spinas etiam notantur avari homines, qui quotidie cupiditatum punctionibus stimulantur, et in his utrisque verbum Domini suffocatur. Per terram bonam signantur boni Christiani, in quibus verbum Dei vitæ fructum affert, et ut dicit Matth. XIII, 8 : *Dabunt aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum.* Unde etiam Marc. IV, 8 : *Et aliud cecidit in terram bonam,* Glossa, « fide- « lem mentem : » *et dabat fructum ascendentem, et crescentem, et afferebat unum trigesimum,* Glossa, « in conjugatis, » *et unum sexagesimum,* Glossa, « in vi- « duis, » *et unum centesimum,* Glossa, « in « virginibus. » Conjugati igitur gaudebunt de fructu trigesimo, viduæ de sexagesimo, virgines de centesimo.

3. Tertius seminator est quilibet bonus homo, qui triplex seminat semen. Primum est opus munditiæ. Secundum opus justitiæ. Tertium opus misericordiæ. Et certe trium horum laborum gloriosus erit fructus.

De semine munditiæ, ad Galat. VI, 8 : *Quæ seminaverit homo, hæc et metet. Quoniam qui seminat in carne sua,* subaudi, voluptatem, *de carne et metet corruptionem : qui autem seminat, in spiritu* castitatem, *de spiritu metet vitam æternam.*

De semine justitiæ, II ad Corinth. IX, 10 : *Qui administrat semen seminanti : augebit incrementa frugum justitiæ nostræ.* Semen autem justitiæ seminari debet et opere, et ore : ut sit veritas in ore, et æquitas in opere.

De semine misericordiæ, II ad Corinth. IX, 6 : *Qui parce seminat, parce et metet : et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet.* Item, ad Gal. VI, 10 : *Bonum facientes, non deficiamus : Tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.* Domestici fidei sunt veri Prædicatores, qui et ore prædicant, et opere, et qui jugiter fidem inviolatam circumferunt in hospitio cordis sui. Circa eos opera misericordiæ debent a fidelibus spiritualibus exerceri.

4. Quartus sator est peccator quilibet. Et nota, quod est semen vanitatis, et iniquitatis. Semen vanitatis seminant humanæ laudis avidi, et luxuriosi. Semen autem iniquitatis projiciunt superbi et avari. De primo, Osee, VIII, 7 : *Ventum seminabunt, et turbinem metent.* De secundo, Eccli. VII, 3 : *Non semines mala in sulcis injustitiæ, et non metes ea in septuplum.* Glossa, « in gehenna. » Item Glossa signat perfectam ultionem : septenarius enim perfectionem signat.

Nota ergo, quod fures, et raptores, usurarii, et falsarii, iniqui judices, et justæ causæ oppressores, et omnes alio-

rum in quocumque negotio deceptores seminant iniquitatis semen : et hi metent vindictam septuplicem. Prima est ignis inclementia. Secunda, frigoris vehementia. Tertia, fames inenarrabilis. Quarta, sitis intolerabilis. Quinta, morborum seu infirmitatum diversitas. Sexta, fatigationum seu laborum sempiternitas. Septima, mortis æternitas.

5. Quintus sator est diabolus, de quo dicit Dominus, Matth. xiii, 25 et 39 : *Cum dormirent homines, venit inimicus, et superseminavit zizania in medio tritici.* Et infra : *Inimicus autem, qui seminavit ea, est diabolus.* Igitur libero arbitrio dormiente, et defensione rationis non obstante, diabolus in corda hominum, ubi Deus seminaverit triticum virtutum, superseminat zizania vitiorum, scilicet, superbiæ, iræ, invidiæ, avaritiæ, acediæ, gulæ, luxuriæ, et pravitatis hæreticæ ; et ex istis seminibus reportabitur æterna pœna gehennæ.

6. Officium etiam satoris habet ipsa mors, per quam corpora istorum hominum revertuntur in pulverem : sed ex pulveribus iterum suscitabuntur in gloriam. Unde I ad Corinth. xv, 42 et seq. : *Seminatur corpus in corruptione* multiplicis infirmitatis : *surget in corruptione* æternæ et deliciosæ sanitatis. *Seminatur in ignobilitate* abjectæ vilitatis : *surget in gloria* regiæ dignitatis. *Seminatur in infirmitate* paupertatis : *surget in virtute* opulentæ felicitatis. *Seminatur corpus animale* per conditionem bestialis necessitatis : *surget corpus spirituale* per dignitatem angelicæ pietatis.

Quod corpus in die judicii nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXIII.

IN DOMINICA QUINQUAGESIMÆ.

Stans autem Jesus jussit illum (cæcum) *adduci ad se*. Luc. xviii, 40.

In verbis præmissis tria sunt notanda :

I. Quomodo Jesus stare dicatur ?
II. Per quos cæcus ad Jesum ducatur ?
III. Quis sit cæcus, qui a Domino illuminatur ?

I

De primo nota, quod stat in Cruce, et e cruce vocat nos ad se, dicitur in Cant. vi, 12 : *Revertere, revertere Sulamitis*, etc. Revertere per passionis meæ recordationem, revertere per amaram contritionem, revertere per lacrymosam confessionem, revertere per voluntariam satisfactionem. Prov. i, 24 et seq : *Vocavi, et renuistis : extendi manum meam, et non fuit qui adspiceret. Despexistis omne consilium meum : et increpationes, meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenerit.*

II.

De secundo nota, quod per duos cæcus ad Jesum dicitur. Primus est timor servilis : secundus est amor finalis. Timor timet, ne in gehennam mittatur : amor sitit, ut ad dextram statuatur. Hi sunt illi duo discipuli, quos Dominus misit, Matth. xxi, 2 : *Ut adducerent ei asinam et pullum ejus*. Per asinam antiqui peccatores : per pullum juvenes peccatores intelligun-

tur, quorum conversionem Dominus desiderat, et in eis requiescere cupit.

III.

De tertio nota, quod per cæcum qui a Domino illuminatur, peccator exprimitur, qui indiget ut per veram fidem illuminetur, et per bonum opus Deum imitetur. Unde et Jesus dixit isti cæco : *Respice, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et sequebatur illum magnificans Dominum* [1].

Et nota, quod spiritualis cæcitas ex sex causis contingit. Prima contingit per rerum cupiditatem. Secunda per gloriæ sive jactantiæ fatuitatem. Tertia per luxuriæ voluptatem. Quarta per iracundiæ gravitatem. Quinta per vanam mundi lætitiam. Sexta per stultam sibiipsius placentiam.

1. Prima cæcitas, quæ contingit per rerum cupiditatem, notatur in Tobia, qui stercore hirundinum excæcatus fuit. Per hirundinem, quæ volatu levis est, et aerem colit, intelliguntur viri contemplativi, quorum conversatio in cœlis est. Et certe isti temporalia reputant ut stercora. Unde Apostolus ad Philip. III, 8 et 9 : *Existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei : propter quem omnia detrimentum feci, et arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam, et inveniar in illo*, subaudi, per bonam conversationem : quia *Beati mortui, qui in Domino moriuntur* . Igitur per amorem et cupiditatem temporalium bonorum multi excæcantur, ne videant, et concupiscant æternum bonum. Et certe isti necesse habent, ut felle piscis curentur : sicut etiam Tobias ad consilium Raphael felle piscis illius, qui juniorem Tobiam devorare voluit, illuminatus fuit. Per piscem istum intelligitur diabolus humani generis inimicus, cujus fel est illa inæstimabilis infernalis amaritudo, quam impiis et avaris in supplicio propinabit. Job, xx, 14 : *Panis ejus in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus*. Omnia enim, quæ modo pauperibus per violentiam auferuntur, in fel amarissimum draconis conversa, et cordibus impiorum et avarorum principum infusa eos perpetuo cruciabunt. Hoc itaque felle linire debent per recordationem avari oculos suos : ut videant, et illuminati avaritiæ renuntient, et ablata restituant.

2. Secunda cæcitas, quæ contingit per gloriæ sive jactantiæ fatuitatem, notatur in illo cæco a nativitate [3]. Quis enim cæcus a nativitate, nisi ille quem vana gloria excæcat ? Et maxime ille, qui de nativitate sua, hoc est, de nobilitate gloriatur. Et certe stultum ac fatuum est de hujusmodi gloriari. Unde Boetius in libro de *Consolatione* :

> Quid genus et proavos perstrepitis ?
> Si primordia vestra,
> Auctoremque Deum spectetis,
> Nullus degener exstat.

Et certe tali cæcitate pressi necesse habent, ut luto ex sputo confecto liniantur, et in natatoriis Siloe laventur, et sic videbunt. Quid est terram per sputum Dominicum madefactam oculis supponere, nisi considerare plasmatum ex terra, cui Deus per peccatum hominis maledixit ? Et quid est se in natatoriis Siloe lavare, nisi attendere se emundatum, et nobilitatum fonte baptismatis Christi sanguine rubricati ? Hoc enim considerans et at-

[1] Luc. XVIII, 42 et 43.
[2] Apoc. XIV, 13.

[3] Cf. Joan. cap. IX integrum.

tendens illuminatur, ne vel in se, vel in suis parentibus glorietur Non baptizentur divites in vino, et pauperes in aqua.

3. Tertia cæcitas, quæ provenit ex luxuriæ voluptate, notatur Apoc. III, 14 et seq. : *Angelo Laodiceæ Ecclesiæ scribe : Hæc dicit : Amen, testis fidelis, et verus, qui est principium creaturæ Dei : Utinam frigidus esses*, per castitatem : *aut calidus*, per charitatem : *sed quia tepidus es*, per luxuriæ voluptatem, *incipiam te evomere de ore meo : et ideo suadeo tibi, ut vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuæ, et collyrio inunge oculos tuos, ut videas.* Hoc collyrium confici debet ex pice et sulphure, ex igne et grandine, ex serpentibus et bufonibus. Hæc enim præparata sunt luxuriosis, ut per ea puniantur. Hoc itaque præponere debent oculis cordis sui, ut luxuriam fugiant, et sic videant claritatem Dei. Hæc etiam cæcitas, quæ provenit ex voluptate luxuriæ, manifeste notatur in Samsone, qui (sicut legitur Judic. XVI, 19) dormivit super genua Dalilæ : quæ etiam abrasit eum. Abrasum vero rapuerunt Philisthini, id est, dæmones, et excæcaverunt eum.

4. Quarta cæcitas, quæ provenit ex iracundiæ gravitate, notatur Act. Apostolorum, IX, 1 et seq., ubi legitur, quod *Saulus spirans* ignem *minarum et cædis in Discipulos Domini*, ibat invectus et dirum toto corpore virus efflabat. Ubi sequitur, quod invasit eum cæcitas, et *surrexit de terra, apertisque oculis nihil videbat.* Ubi etiam subjungitur, quod per impositionem manuum Ananiæ visum recepit. Saulus in hoc loco signat iracundos, qui, ut visum recipiant, necesse habent, ut sint Ananias, quod nomen interpretatur *donum gratiæ Domini*, et signat mansuetudinem patientiæ. Hinc enim gratiam Domini meretur, ut manus ejus imponat.

5. Quinta cæcitas contingit per mundi vanam lætitiam, quæ multos excæcat usque ad senectam et senium ; et hoc notatur in cæco præsentis Evangelii, quem Dominus respicere jussit, et sic vidit. Et sic necesse est his, qui per præsentes Jerichontinæ regionis, hoc est, instabiles mundi vanitates excæcati sunt, ut respiciant, id est, retro adspiciant æternos cruciatus et luctus qui sequantur. Qui modo saltat et ludit, respicere debet quod cito in feretro portabitur ad sepulcrum.

6. Sexta cæcitas contingit ex stulta suiipsius placentia. Quidam enim homines, quia ex sua justitia nimis præsumunt, sibimetipsis placere incipiunt, et alios quoslibet despiciunt, et propter hoc vere coram Domino cæci fiunt. Istos præfigurat cæcus ille, de quo legitur Marc. VIII, 22 et seq., ubi sic dicitur : *Veniunt Bethsaidam, et adducunt ei cæcum, et rogabant eum, ut illum tangeret. Et apprehensa* Jesus *manu cæci, eduxit eum extra vicum : et exspuens in oculos ejus, impositis manibus suis, interrogavit eum, si quid videret. Et adspiciens, ait : Video homines, velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos ejus : et cœpit videre, et restitutus est, ita ut clare videret omnia.* Bethsaida, secundum quod dicit Glossa interlinearis, *domus vallis* interpretatur. Ille ergo habitat in Bethsaida, qui hoc putat, quod ad ipsum solum, tamquam ad vallem sanctitatis, omnes gratiæ confluxerint. Hoc autem putans decipitur, et vere cæcus esse ostenditur. Unde dicit Glossa de isto cæco : « Non videt quod est, quod « fuit, quod erit. » Tales sibimetipsis placentes non vident quod sunt. Credunt enim se esse bonos et justos : et non sunt. Et ponatur quod sint boni et justi, tamen non vident quod olim fuerunt. Fuerunt enim et ipsi peccatores. David continuo vidit, quod fuit : ait enim (Psal. L, 5) : *Peccatum meum contra me est semper.* Non vident etiam quod erunt : quia licet non arbitrentur se esse immunes a peccatis, possunt etiam et ipsi fieri peccatores.

Cum enim Angelus olim peccaverit in cœlo, possunt et ipsi peccare adhuc existentes in mundo.

Talibus autem, ut illuminentur et videant, tria sunt necessaria : ut videlicet extra vicum suæ mansionis educantur, ut oculis eorum manus Domini supponantur, et ut etiam a Domino conspuantur. Tunc extra vicum Bethsaidæ educuntur, cum se virtutibus et bonis operibus pauperes reputant et mendicos, dicentes cum Psalmista, LXXXV, 1 : *Inclina Domine aurem tuam, et exaudi me : quoniam inops et pauper sum ego.* Tunc in oculis eorum manus Domini semel et iterum supponuntur, cum opera Christi et sanctorum Patrum attendunt. Tunc quoque conspuuntur, cum omnia opera sua sordida et vilia reputant quasi pannum menstruatæ. Propter hoc legitur, quod iste cæcus illuminatus vidit alios *homines, velut arbores ambulantes.* Glossa : « Ideo omnes existimat se superiores, se indignum judicans, ut David judicans se indignum vocari hominem, sed canem mortuum, et pulicem vivum [1]. »

Rogate ergo Dominum, ut sic in præsenti illuminari mereamur, ut in futuro ad adspectum ejus admittamur. Amen.

[1] Cf. I Reg. XXIV, 15.

SERMO XXIV.

IN DIE CINERUM

IN CAPITE JEJUNII.

Convertimi ad me in toto corde vestro in jejunio, et in fletu, et in planctu. Et scindite corda vestra, et non vestimenta vestra, et convertimini ad Dominum Deum vestrum : quia benignus et misericors est, patiens et multæ misericordiæ, et præstabilis super malitia. Joelis, II, 12 et 13.

Et nota, quod in his verbis præmissis primo peccator ex parte Domini per Prophetam ad pœnitentiam vocatur. Secundo, ne peccator desperet, Dominus ex benignitate multiplici commendatur.

Primum notatur ibi : *Hæc dicit Dominus : convertimini ad me*, etc. Hæc autem conversio vel pœnitentia in septem consistit, quæ in consequentibus exprimentur. *Convertimini*, inquam, *in jejunio*, id est, per mali operis dimissionem. Quia non est jejunium tantum a cibis, sed etiam a malis operibus. Unde Isa. LVIII, 6 : *Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi ? Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprementes*, videlicet peccatorum, et *in fletu*, propter boni operis omissionem : *et in planctu*, propter peccati multiplicis commissionem. *Et scindite corda vestra*, triplici scissura, contritionis, confessionis, compassionis : ut lacrymæ profluant per contritionem, ut peccata revelentur per confessionem, ut miseriis proximi subveniatur per compassionem. *Et convertimini ad Dominum Deum vestrum* per opera satisfactionis.

Secundum ostenditur ibi, *Quia benignus est* peccatoribus et ingratis, multa beneficia largiendo. *Et misericors est*, tempus ad pœnitentiam sufficiens concedendo. *Patiens* irritatoribus et exacerbatoribus pie parcendo. *Et multæ misericordiæ*, conversos ad se misericorditer recipiendo. *Et præstabilis super malitia*, peccata eis commissa paterne ignoscendo, et numquam deinceps objiciendo.

Quod nobis, etc.

SERMO VXX.

EODEM DIE CINERUM.

Convertimini ad me in toto corde vestro in jejunio, et in fletu, et in planctu. Et scindite corda vestra, etc. Joelis, II, 12 et 13.

In verbis istis duo sunt consideranda :

I. De conversione peccatorum ad pœnitentiam.
II. De modo conversionis eorum.

I.

Primum notatur, cum dicit : *Convertimini ad me.* Modus cum dicit, *In jejunio et in fletu.* Sed imprimis sciendum est, quod triplex est conversio : prima est simplex, secunda per accidens, tertia per compositionem. Prima est pœnitentium et verorum religiosorum : secunda est hypocritarum sive falsorum religiosorum, et carnalium, et dissolutorum : tertia est peccatorum. Prima est bona, secunda est mala, tertia est pessima.

Ista ultima est per peccatum, quando anima misera derelinquit suum Creatorem dulcissimum, et convertit se ad creaturam. Certe ista conversio fit per peccatum mortale : quia dicit beatus Augustinus : « Peccatum est aversio ab in« commutabili bono ad commutabile « bonum. » Et quando anima convertit se ad creaturas, obtenebratur, pejoratur, et corrumpitur. Obtenebratur per suam malitiam, quando *malitia eorum excæcavit eos* [1]. Pejoratur, per bonorum na-

[1] Sap. II, 21.

turalium vulnerationem, quia per peccatum vulneratur anima in ratione, in memoria, et in intellectu. Corrumpitur, per bonorum gratuitorum exspoliationem. Unde Luc. x, 30 : *Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones*, id est, dæmones, *qui vulneraverunt eum* in naturalibus, *et spoliaverunt eum* in gratuitis. Isti in fine avertuntur in infernum. Unde Psalmista : *Convertantur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliviscuntur Deum* [1].

Secunda est particularis, sicut convertuntur religiosi dissoluti, carnales, et otiosi, qui non cessant domos circuire, sicut mulieres : de quibus dicit Apostolus I ad Timoth. v, 11 et 12 : *Adolescentiores viduas devita : quia primam fidem irritam fecerunt*. Similiter et otiosi dicuntur circuire domos, non solum otiose, sed verbose, et curiose loquentes, quæ non oportet. Isti sunt similes garrulæ mulieri, de qua dicitur Proverb. vii, 10 et 11 : *Mulier... garrula et vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis*. Isti habent exterius habitum religionis, sed interius nullam habent religionem. De istis dicit Dominus, Jerem. ii, 27 : *Verterunt ad me tergum, et non faciem*. Et ideo talibus dicit Jerem. iii, 14 : *Convertimini filii revertentes : quia ego vir vester : et assumam vos*. Et hic : *Convertimini ad me in toto corde vestro*, non in parte.

Tertia conversio est simplex, et bona, et ista est, quando omnia nostra desideria et cogitationes ad Deum convertimus, et eum totis visceribus diligimus. De hac dicitur Joel. ii, 12 : *Convertimini ad me in toto corde vestro*.

Sed sunt tria, quæ debent nos monere ad istam conversionem.

1. Primum est appropinquatio mortis. Unde Eccli. v, 8 : *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem*, dicendo : « Cras, cras convertar : » sicut clamat cornix. Sed audi quid sequitur : *Subito veniet ira Domini*, id est, mors. Vere subito veniet, et nescis ubi, vel quando. Unde Bernardus : « Certum est quod « morieris : sed nescis ubi, neque quan- « do. Ubique enim exspectat te mors, « et si tu es sapiens, ubique eam exspe- « ctabis. » Et Eccli. xiv, 12, dicitur : *Memor esto quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi*. Illud debemus habere maxime in isto tempore in memoria nostra, et ideo cineres hodie ponuntur super capita nostra : et dicit Sacerdos quilibet : « Memento homo, quia pulvis es, et in « pulverem reverteris. »

2. Secundum est consideratio maximæ benignitatis nostri Creatoris, de qua dicitur Joel. ii, 13 : *Convertimini ad Dominum Deum vestrum : quia benignus et misericors est, patiens et multæ misericordiæ, et præstabilis super malitia*. Et Zach. i, 3 : *Convertimini ad me, ait Dominus exercituum*, per pœnitentiam, *et convertar ad vos*, per misericordiam : et Isa. lv, 7 : *Derelinquat impius viam suam, et vir iniquus cogitationes suas, et revertatur ad Dominum, et ad Deum nostrum : et miserebitur ejus, quoniam multus est ad ignoscendum*.

3. Tertium est recordatio Dominicæ passionis. Unde in Isa. xliv, 2 et 22 : dicit Dominus : *Noli timere, serve meus Jacob*, sed *revertere ad me, quoniam redemi te*. Et certe non auro, nec argento, sed pretioso sanguine agni immaculati Jesu Christi, redempti estis de vana vestra conversatione [2]. Istam redemptionem debemus semper ad memoriam reducere. Unde Eccli. xxix, 20 : *Gratiam fidejussoris tui*, scilicet Christi, *ne obliviscaris : dedit enim pro te animam suam*. Et cer-

[1] Ps. ix, 18.

[2] Cf. I Pet. i, 18 et 19.

te sicut dicit Hieronymus : « Jesu bone, « quantacumque propinat nobis præsens « tribulatio mala ; parva patimur, si re- « cordamur quid biberit ad patibulum, « qui nos invitat ad cœlum dicens : « *Venite qui laboratis, et onerati estis* : « *et ego reficiam vos* [1]. » Sed ipse conqueritur per David, dicens : *Oblivioni datus sum, tamquam mortuus a corde* [2]. Certe ipsam Passionem non debemus oblivioni tradere, sed sæpe ad memoriam reducere. Ista tria cito debent nos ad Deum convertere.

II.

Dicit ergo, *Convertimini ad me*, qui sum medicus, qui solo sermone sanat omnia. Unde Eccli. XLIII, 24 : *Medicina omnium in festinatione nebulæ*. Et Sap. XVI, 12 : *Quod neque herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia*. Ps. CVI, 20 : *Misit verbum suum, et sanavit eos*, scilicet peccatores.

Item, dicit adhuc : *Convertimini ad me*, qui sum veritas et via : et ideo non poteritis deviare. Unde Joan. XIV, 6 : *Ego sum via, et veritas, et vita*. Via in exemplo, veritas in promisso, vita in præmio.

Item, *convertimini ad me*, quia vestra stipendia sunt vita æterna. Unde Joan. XVII, 3 : *Hæc est autem vita æterna, Ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum*.

Sequitur : *In toto corde vestro*, scilicet per amorem. Sed sicut dicitur I Reg. VII, 3 : *Si in toto corde vestro revertimini ad Dominum, auferte deos alienos de medio vestri, Baalim et Astaroth*. Baalim *superior* interpretatur, et significat superbiam. Astaroth interpretatur *præsepe*. In præsepio enim duo sunt, cibus et fimus. In cibo notatur gula, in fimo notatur luxuria. Isti sunt duo dii alieni, quos debemus auferre de cordibus nostris, scilicet superbiam, gulam, et luxuriam : si volumus ad Deum converti in toto corde nostro per dilectionem. Quia converti ad ipsum in toto corde, nihil aliud est, quam diligere ex toto corde : sicut dicitur Deut. VI, 5 : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua*, id est, dulciter, fortiter, et ardenter, ut dicit.

Bene sequitur : *In jejunio*, et in hoc notatur satisfactio. De hoc dicit Isidorus : « Sicut equis fræna sunt ponenda : ita « corda nostra jejuniis sunt restringen- « da : quia immundi spiritus jejunio fu- « gantur. » Sed sciendum est quod duplex est jejunium : unum est corporale, et aliud est spirituale. Corporale jejunium est a cibis et potibus superfluis, et deliciis abstinere. « Illud jejunium, sicut dicit B. Isidorus, macerat corpus, sed « cor impinguescit : carnem debilitat, et « animam confortat. » Isto jejunio converti debemus ad Dominum.

Illud enim multa bona facit. Primum est, quod suggestionem diaboli destruit. Unde Judith, XIII, 10, dicitur, quod ipsa Judith caput Holofernis amputavit, id est suggestionem diaboli enervavit.

Secundum est, quod lasciviam carnis domat, et reprimit. Ideo Confessores et Prædicatores, qui tota die sedent juxta mulieres, quæ sunt sicut ignis, debent libenter jejunare. Unde Matth. XVII, 20 : *Hoc genus*, dæmonii scilicet, *non ejicitur, nisi per orationem, et jejunium*. Dicit Hieronymus, « quod jejunio sanantur « pestes corporis, et oratione pestes « mentis.

[1] Matth. XI, 28.

[2] Ps. XXX, 13.

Tertium est, quod pœnam æternam vitare facit, et ad misericordiam Dei facit peccatores pervenire. Unde Jonæ, III, dicitur, quod facto jejunio misertus est Dominus.

Quartum est, quia intellectum subtilem tribuit. Unde Daniel et socii ejus post jejunium ditati sunt super omnes in scientia et intellectu visionum, ut habetur Dan. I.

Quintum est, quod ad comtemplationem cœlestium hominem ducit. Unde III Reg. XIX, 8, dicitur, quod Elias post jejunium quadraginta dierum venit *ad montem Dei Horeb*, et ibi vidit Dominum. Vere post jejunium venit homo ad montem Dei Horeb contemplationis. Et ibi reficitur anima fidelis : quia ibi videt Deum, qui est panis vitæ æternæ. Sed certe animalis homo, scilicet, carnalis, non vult illuc venire : quia quando homo totus repletur cibariis delicatis, tunc ascendunt fumositates in cerebrum, et non vult tunc, nisi dormire, sicut porcus. I ad Cor. II, 14 : *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei,* id est, quam dulcia sunt et quam pretiosa, et quam gloriosa.

Secundum jejunium spirituale est, et illud est abstinere a vitiis, id est, ab omnibus illicitis, et ab omni specie mali. Unde Gregorius : « In vanum caro atte« ritur. » Et Glossa super Matth. XVII, dicit quod « jejunium generale est non « solummodo ab escis ; sed ab omnibus « vitiis et illecebris carnalibus abstine« re. » Apostolus I ad Thess. V, 22 : *Ab omni specie mala abstinete vos.*

Sequitur : *In fletu, et planctu.* In hoc notatur cordis contritio. Sed sciendum, quod quinque sunt, pro quibus debent pœnitentes lugere.

1. De bonis omissis. Unde Judic. XI, 38, dicitur, quod filia Jephte virginitatem suam flevit duobus mensibus. Per virginitatem sterilitas bonorum operum significatur, pro qua debet anima fidelis flere. Per duos menses significatur defectus bonæ voluntatis, et defectus bonæ operationis in homine. Vere pro bonis omissis debet anima fidelis flere, quando videt quod tempus suum amisit sine recuperatione, quando videt quod oportet mori, et tamen nihil boni fecit. Unde Isa. XXXVIII, 2, dicitur, quod cum Ezechias ægrotasset, convertit se ad parietem, et flevit, et oravit Dominum, ut elongaret vitam suam, videns, quod pauca bona fecisset.

2. Pro malis commissis. Unde Jerem. VI, 26 : *Accingere cilicio, et conspergere cinere : luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum.* Luctum et planctum debet facere fidelis anima pro malis commissis. Jacob. IV, 9 : *Miseri estote, et lugete.* Glossa : « Memores estote delictorum « vestrorum, et lugete in animo pro com« missis. »

3. Pro peccatis alienis. Unde Lucas XIX, 41, dicit, quod *videns Jesus civitatem Jerusalem flevit*, etc. Jerem. IX, 1 : *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum ? et plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei.*

4. Pro morte Jonathæ et Saul, id est, devotæ orationis. Unde II Reg. I, 17 et 18, dicitur, quod *David planxit planctum hujuscemodi super Saul et Jonathan filium ejus, (et præcepit, ut docerent filios Juda arcum, sicut scriptum est in libro justorum.) Et ait : Considera Israel, pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati.* Saul interpretatur *petitio*, et signat devotionem, quæ oritur in oratione. Certe super mortem Saul et Jonathæ debent filii Israel flere hodie, id est, religiosi super mortem devotæ orationis : quia devotæ orationes mortuæ sunt in montibus Gelboe, id est, abundantia divitiarum et carnalium concupiscentiarum: quia Gelboe interpretatur *acervus pluviarum*, et significat abundantiam divitiarum et carnalium concupiscentiarum.

5. Pro spirituali et etiam corporali lapidatione et profanatione Ecclesiæ Dei et religionis. De hoc I Mach. IV, 37 et seq., ubi dicitur, quod filii Israel Judæi *ascen-*

derunt in montem Sion. Et viderunt sanctificationem desertam, id est, religionem, *et altare profanatum*, id est, Sacerdotes, *et portas exustas*, id est, prælatos, *et in atriis virgulta nata*, id est, malas personas, *et pastophoria diruta*, id est, Doctores. *Et sciderunt vestimenta sua, et planxerunt planctu magno.*

Sequitur : *Scindite corda vestra.* Hic notatur confessio, quæ est novacula, quæ debet scindere malas cogitationes, furta, homicidia, adulteria, et alia peccata, quæ omnia exeunt de corde : sicut dicitur Matth. xv, 19. Et certe *tempus putationis advenit*, secundum quod dicitur Cant. II, 12. Ad istam satisfactionem monet nos Dominus, Jerem, IV, 4 : *Circumcidimini Domino, et auferte præputia cordium vestrorum viri Juda*, scilicet per confessionem. Confessio est porta per quam intrant animæ ad Paradisum. Psal. XCIX, 3 : *Introite portas ejus in confessione.* Sine confessione non possunt animæ ad misericordiam Dei pervenire, post perpetrationem peccati mortalis, si contemnunt confiteri, dum possunt copiam Sacerdotis habere. Unde Proverb. XXVIII, 13 : *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur : qui autem confessus fuerit ea, misericordiam consequetur.*

Rogate Jesum Christum, ut faciat nos ita ad ipsum converti in toto corde nostro, in jejunio, et fletu, et planctu ; et ita etiam per confessionem corda nostra scindere, ut post hanc vitam ad misericordiam ejus possimus pervenire. Amen.

SERMO XXVI.

IN EODEM DIE CINERUM.

Ecce nunc tempus acceptabile. II ad Cor. vi, 2.

Apostolus in verbis prædictis modo bonum tempus esse describit. In quibus tria ponuntur, propter quæ quilibet homo debet bene, et indesinenter operari.

I. Propter temporis opportunitatem, quod notatur ibi : Tempus acceptabile.
II. Propter optimi temporis brevitatem, quod notatur ibi : Nunc.
III. Propter utriusque aptam cognitionem, quod notatur ibi : Ecce.

I

Aliquando enim aliquis habet aliqua facere, et videt quod tempus opportunum, et tempus breve, et modicum est : et quando hoc attendit, si est sapiens, non differt operari.

Est tempus opportunum ad tria, quæ signant tria, quæ modo pœnitentes facere debent. Est enim tempus terrænascentibus ad germinandum, id est, ad bene operandum ; infirmis ad medicandum, id est, peccata per pœnitentiam expellendum : vinitoribus ad vineas putandum, id est, ad nocivos socios repellendum. Ista tria debent pœnitentes modo specialiter facere. Debent enim bona agere, mala deponere, malorum consortium declinare.

I. Primo enim est tempus terrænascentibus ad germinandum, id est, nobis omnibus ad bene faciendum. Ps. cxviii, 126 : *Tempus faciendi*, etc. Sicut enim non est radix ita misera vel herba in terra, vel planta, quæ non conetur proferre folium, vel germen, vel aliquam viriditatem : sic nec homo alicujus sexus, conditionis, vel status qui modo plus solito non debeat orare, eleemosynas dare, et alia opera misericordiæ et bona facere. Gen. i, 11 : *Germinet terra herbam virentem*, id est, homo terrenus bonam coversationem,

quæ visum aliorum confortet; viror enim confortat et delectat visum, et ostendit radicem interiorem esse vivam. Sicut enim herba, quæ modo non germinat, signum est quod mortua est radix : sic qui non germinat opus bonum, signum est quod non vivat spiritualiter. Apoc. III, 1 et 2 : *Nomen habes quod vivas, et mortuus es. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo.* Sit ergo tempus faciendi : sed quia multi bona faciunt modo, et parum sibi proficiunt, quia in peccatis ea faciunt : ideo non solum sufficit facere bona, sed etiam oportet expellere mala. Vinum enim bonum in vas non ponitur, nisi prius a sordibus abluatur, et hoc significatur per hoc, quod tempus est aptum modo infirmis ad medicandum, id est, peccata, per confessionem, contritionem, satisfactionem, medicandum; ut enim mali humores per medicinam, ita peccata per confessionem contritionem, et satisfactionem expelluntur.

II. Sunt autem tria, quæ oportet facere accipientem medicinam. Primum, quod eam propter amaritudinem non dimittat. Secundum, quod eam coopertam deglutiat. Tertium, quod dietam medici servet aut teneat.

1. Propter amaritudinem eam accipere non recuset; quia licet amara, tamen utilis, et necessaria. Sic enim confessio licet sit puderosa, contritio angustiosa, satisfactio laboriosa : non tamen propter hoc sunt hæc dimittenda, quia sine his non est animæ sanitas. Eccli. XXXVIII, 4 : *Altissimus creavit de terra medicamenta.* Bene dicit *de terra*. Dominus enim de ipsa terra fecit fossatum; cum caro quæ peccavit, se affligit; os quod sollicitavit ipsum, confitendo recognoscit : cor quod concupivit, dolet; quod commisit, punitur. Sic Apostolus ad Rom. VI, 19 : *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem.* Præterea bene dicit : *Vir prudens non abhorrebit*, quia melius est unam angustiam habere quam viginti. Unde habens spinam in pede, vel telum in corpore, mavult habere angustiam ad horam, ut extrahatur, quam ut diutius affligatur : sic et parum in confessione confundi, et satisfactione angustiari, multo est melius quam in inferno in æternum puniri, et cruciari. Eccli. XVIII, 20 : *Ante languorem adhibe medicinam.* Languor enim in inferno erit, quia ibi non poterit quis accipere sanitatem.

2. Medicinam non masticet, sed coopertam nebulam transgluttiat : ne ejus amaritudinem sentiens eam rejiciat. Sic qui vult pœnitere, non debet pœnitentiæ confusionem cogitare, nec pœnam, sed præmium æternum attendere. Hoc est nebula pulchra visu, et suavis gustu. Eccli. XLIII, 24 : *Medicina omnium in festinatione nebulæ.*

3. Dietam medici debet observare, ut non vadat ad tabernam pro oculo sanando. Arctam dietam tenet quis pro corpore, multo plus tenere debet pro anima. Eccli. XXXVIII, 11 et 13 : *Da locum medico. Est enim tempus quando in manus illorum incurras.* Glossa « Fac consilium ejus, » quia *modicum fermentum totam massam corrumpit* [1].

III. Sed non sufficit bene facere, mala expellere, nisi malorum consortia evitentur; quia cito recidivam pateretur; et hoc significatur per hoc, quod modo est tempus ad putandum vineas, id est, malos socios removendum. Cant. II, 12 : *Tempus putationis advenit.* In putatione enim inutilis ramus absciditur, ne bonum ramum impediat fructificare : sed si habes aliquem consiliarium, vel proximum, aut socium, qui tibi sit occasio ad malum, vel boni impedimen-

[1] I ad Cor. v, 6 et ad Gal. v, 9.

tum, devita eum. De vinea enim tua ramos nocivos resecares : vel minus te diligis quam vineam, vel socios tibi nocivos resecabis. Matth. v, 29 et 30 : *Si oculus tuus dexter scandalizat te*, etc. *Si dextra manus tua scandalizat te*, etc.

II.

Sed quia multi ad prædicta facienda exspectant tempus et diem, ideo dicit Apostolus : *Nunc*, etc.

Nunc autem debemus bona facere propter tria. 1. Propter temporis brevitatem. 2. Propter lucri magnitudinem. 3. Propter monitorum multitudinem.

1. Primo ergo debemus nunc bona facere propter temporis brevitatem. Quando enim quis habet quæ faciat, si magnum tempus habet, non est mirum si dormiat diu : sed cum viator habet magnam viam conficiendam, et parum temporis, si sapiens est, et vult venire ab bonum hospitium, antequam ostia claudantur, mane arripit iter. Sic si diu victuri essemus, et hoc sciremus, eo minus esset mirum, si aliqui diu in peccatis morarentur, et bene facere differrent ; sed magnam viam habemus faciendam, quia usque in cœlum. III Reg. xix, 7 : *Grandis enim tibi restat via :* et parum temporis, quia *breves dies hominis sunt* [1]. Ideo cito debemus iter arripere. Tunc autem iter ad cœlum arripimus, cum peccata relinquentes bona facere incipimus. I ad Cor. vii, 29 : *Hoc itaque dico, fratres : Tempus breve est.* Et mirum est, quod peccatores plus sibi longam vitam promittunt, quod boni : cum tamen e converso esse debeat. Si quis habet in horto suo arborem fructificantem, et aliam non fructificantem, citius abscidit non fructificantem. Timere ergo debent mali, quos per plures annos permisit Deus in hoc mundo, exspectans fructum, nisi fructificent, quod cito exstirpentur. Luc. xiii, 7, de ficu : *Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, et non invenio : succide ergo illam : ut quid etiam terram occupat ?* Quia ergo modicum tempus habemus, et de nobis non sumus securi, maxime peccatores, ideo cito bene facere non differamus. Ad Gal. vi, 10 : *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.*

2. Debemus bona facere propter lucri magnitudinem. Libenter enim locant se homines ad operandum in die lucrosa. Et quidem modo plus lucratur unus jejunator, eleemosynarius, boni operator, quam solebant quinque, qui antiquitus non lucrabantur, nisi bona terrena. Isa. i, 19 : *Si volueritis, et audieritis me, bona terræ comedetis.* At modo bene faciendo lucratur homo vitam æternam. Matth. xx, 2 : *Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno*, id est, vita æterna, dicit Glossa, quæ in centuplum plus valet. Psal. lxxxiii, 11 : *Melior est dies una in atriis tuis, super millia* : parum tamen post hoc tempus, id est, post mortem lucrabuntur, quia tunc claudetur janua regni cœlestis, ut dicitur Matth. xxv, 10. Unde Eccle. ix, 10 : *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare : quia nec opus, nec ratio nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas*, scilicet alicujus valoris apud inferos.

3. Debemus bona facere propter monitorum multitudinem. Vinea enim inculta si non fructificat, non debet sibi imputari ; sed quando magnis expensis colitur, si non fructificat, culpanda est : sic non multum arguendi erant antiqui, si non bene fecerunt : quia paucos cultores ha-

[1] Job, xiv, 5.

bebant, id est monitores; sed modo sunt plures, quam umquam fuerunt, ideo arguendi sunt, qui modo non bene operantur. Ad Hebr. vi, 7 et 8: *Terra sæpe venientem super se bibens imbrem*, etc. *Proferens autem spinas et tribulos, reproba est, et maledictioni proxima*. Quia dicetur: *Discedite a me maledicti in ignem æternum*, etc.[1]. Quia *omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur*: cujus consummatio in combustionem veniet. Unde sequitur: *Et in ignem mittetur*[2].

III.

Sed quia possent se excusare aliqui per ignorantiam, si nescirent temporis opportunitatem; ideo dicit: *Ecce*. Quasi diceret: Patens est de re præsenti.

[1] Matth. xxv, 41.

[2] Matth. vii, 19.

SERMO XXVII.

IN DOMINICA I QUADRAGESIMÆ.

Jesus ductus est in desertum a Spiritu. Matth. IV, 1.

Quatuor occurrunt hic notanda :

I. Quis per Jesum intelligatur ?
II. Quid per desertum exprimatur ?
III. Quare Jesus in desertum a spiritu ducatur ?
IV. Quid per ministerium Angelorum accipiatur ?

I.

De primo nota, quod per Jesum quilibet Christianus, qui membrum Christi est, intelligitur. Sicut enim Christus primo in Jordane baptizatus fuit, et super ipsum baptizatum Spiritus sanctus in specie columbæ descendit, et tertio quadraginta diebus, et quadraginta noctibus jejunavit : sic etiam Christianus ministerio Sacerdotis in fonte baptismatis emundatur. Postquam autem emundatus fuerit, templum et habitaculum Sancti Spiritus efficitur. Unde et toto tempore vitæ a vitiis et concupiscentiis hujus mundi, quibus in baptismo renuntiavit, jejunare debet. Et bene per quadragenarium numerum omne tempus vitæ nostræ accipitur. Per totam enim vitam nostram decalogum legis divinæ quadriformiter amplecti debemus, et adimplere, videlicet dilectionem, locutionem, operationem. Quem enim aliquis sincere diligit, libenter de eo cogitat, et loquitur, et servit aut obsequitur ei.

II.

De secundo nota, quod per desertum mundus iste exprimitur. Sicut enim in deserto materiali pauca sunt mansueta animalia, id est, mansueta : sic etiam in mundo isto pauci sunt, qui sequuntur Dominum : cum tamen ipse manum suam aperiat, et impleat omne animal benedictione. Plures enim sunt in mundo quos Dominus *de rore cœli, et de pinguedine terræ* [1] divites fecit : qui tamen eum sicut mansueta animalia non sequuntur, imo potius sicut feræ bestiæ persequuntur. Induerunt enim naturam leonum per superbiam, ursorum per luxuriam, luporum per avaritiam, et vulpium per nequitiam.

III.

De tertio nota, quod sicut *Jesus ductus est*, etc., sic etiam nos qui sumus membra Jesu Christi, propter hoc expulsi sumus in hanc vallem miseriæ : ut tentemur a dæmonibus, quibus cum adjutorio septiformis spiritus resistere debemus, ut resistentes vincamus, et vincentes gloriose coronemur in cœlis. Unde legitur Marc. I, 12 et 13 : Quod *Spiritus expulit Jesum in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus : et tentabatur a satana : eratque cum bestiis.* Ibi dicit Glossa, quod « qua« dragenarius numerus totum tempus « signat, quo membra ejus diabolus ten« tat. »

Nota igitur quod hostes nostri et tentatores sunt dæmones, quorum officium est Christianos per tentationes exercere. Unde ad Ephes. VI, 12 : *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem : sed adversus principes, et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ, in cœlestibus.* Ductor autem noster et defensor est Spiritus sanctus, cui commissi sumus in bapstimo. Unde ad Rom. VIII, 14 : *Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei.*

Item nota, quod diabolus primum Adam per tria vitia superavit, videlicet per gulam, avaritiam, et superbiam. Per eadem etiam secundum Adam, id est, Jesum Christum tentans superatus est : unde dicit Glossa : « Nota diabolum in « his vinci, in quibus Adam vicit, quem de « gula tentavit, dum de ligno verito gus« tare rogavit. De vana gloria, cum dicit, « Gen. III,5 : *Eritis sicut dii.* De avaritia, « cum ait : *Scientes bonum et malum.* » Item dicit alia Glossa : « In his tribus, gu« la, avaritia, superbia, omnia vitia sibi « fœderata sunt perempta. » In his tribus omnia genera tentationum comprehenduntur.

Nota igitur, quod diabolus tentavit Dominum per tria, quæ sunt radices et origo omnium peccatorum.

1. Tentavit eum per gulam, dum dixit : *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant* [2]. Fugiamus et nos itaque gulam, ne prosternemur per luxuriam, quæ nascitur de gula. Unde Glossa Origenis : « In pugna Christi prius agitur con« tra gulam jejunando, per quam victus « est primus homo. Gula libidines inflam« mat, concupiscentiam nutrit, quæ repu« gnat legi mentis. Hæc nisi prius refræ« netur, frustra contra alia laboratur. »

Et nota, quod tria mala oriuntur ex gula. Primum est abominabilis fornicatio. Secundum est tumultuosa altercatio.

[1] Gen. XXVII, 28.

[2] Matth. IV, 3.

Tertium secretorum revelatio. De primo nota, quod illi homines Sodomitæ, qui nimium erant gulosi, effecti fuerunt abominabiliter luxuriosi. Unde Ezech. xvi, 49 : *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis et abundantia, et otium ipsius, et filiarum ejus.* Item de primo et secundo, Proverb. xx, 1 : *Luxuriosa res, vinum, et tumultuosa ebrietas : quicumque his delectatur, non erit sapiens.* De secundo, Proverb. xxiii, 29 et 30 : *Cui rixæ? cui sine causa vulnera? Nonne his, qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis* ? De tertio, Proverb. xxxi, 4 : *Nullum secretum est ubi regnat ebrietas.*

2. Diabolus tentavit Dominum per avaritiam, cum ostenderet ei omnia regna mundi, et gloriam eorum, et dixit ei : *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me*[1]. Et nota, quod propter tria fugienda est avaritia. Per avaritiam enim Deus, qui est summum bonum, amittitur, anima pretiosa venditur, homo proprius diaboli efficitur. De primo, Dominus in Matth. vi, 24 : *Non potestis Deo servire, et mammonæ.* Item, ad Ephes. v, 5 : *Hoc scitote intelligentes : quod avarus, quod est idolorum servitus, non habet hæreditatem in regno Christi, et Dei.* De secundo, Eccli. x, 10 : *Nihil est iniquius, quam amare pecuniam.* Hic enim animam suam habet venalem. De tertio, Dominus ipse loquitur ad Adamum, Gen. iii, 17 : *In laboribus comedes ex terra cunctis diebus vitæ tuæ.* Per terram intelligitur avarus, qui terram cœlo præponit, et propterea diaboli proprius efficitur, ut ab eo semper comedatur.

3. Diabolus Dominum tentavit per superbiam, cum Domino ducto super templi pinnaculum dixit : *Si filius Dei es, mitte te deorsum*[2]. Unde etiam superbia propter tres causas est fugienda. Per hanc enim superbi Deo odibiles efficiuntur, per hanc omnia bona opera dispergunturr, per hanc omnes elati in inferni præcipitium demerguntur. De primo, Eccli. x, 7 et 9 : *Odibilis coram Deo est et hominibus superbia. Quid superbit terra et cinis* ? De secundo, dicit Origenes : « Qui cæteras virtutes sine humi« litate congregat, quasi qui pulverem in « vento portat. » De tertio, Dominus in Luc. xiv, 11 : *Omnis qui se exaltat, humiliabitur.* Item, Luc. x, 18 : *Videbam satanam sicut fulgur de cœlo cadentem.* Item, ibidem : *Tu Capharnum usque ad cœlum exaltata usque ad infernum demergeris.*

IV.

De quarto nota, quod per ministerium Angelorum accipitur gloriosa remuneratio victorum, in qua Angeli ministri existent. Unde dicitur Matth. iv, 11 : *Tunc reliquit eum diabolus : et ecce Angeli accesserunt, et ministrabant ei.* Item dicit Glossa : « Sicut in hoc agone « militia nostra præinstruitur : ita in obse« quio Angelorum gloriosa remuneratio « edocetur. »

Rogate ergo Dominum, ut sic imitatione sui det nobis omnem tentationem evincere, ut coronam gloriæ, Angelis ministrantibus, assequamur. Quod nobis, etc.

[1] Matth. iv, 9.

[2] Matth. iv, 6.

SERMO XXVIII.

IN DOMINICA

QUADRAGESIMÆ.

Cum jejunasset Jesus quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit. Matth. IV, 2.

In verbis prædictis de duobus edocemur :

I. Quid sit agendum ?
II. Quid sit credendum ?

Primum notatur ibi : *Cum jejunasset.* Glossa : « Quia jejunavit, exemplum « nobis jejunandi dedit. » Gregorius : « Omnis Christi actio nostra est instru- « ctio. »

Secundum, scilicet quid sit credendum, notat ibi : *Quadraginta diebus, et quadraginta noctibus.* Et nota, quod duo credenda sunt de Christo : scilicet, 1. Potentia divinitatis, quæ notatur ibi : *quadraginta diebus, et quadraginta noctibus*, quod tantum jejunavit, divinæ potentiæ fuit. 2. Infirmitas nostræ carnis, quæ notatur ibi : *Postea esuriit.* Glossa : « Esuries signum est infirmitatis, et no- « stræ humilitatis, et sic instrumentum in « moribus, et in fide. » Dicit ergo : *Cum jejunavit quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit.*

I.

Primo edocemur, quid sit agendum. Notandum, quod tribus de causis ad jejunium nos invitavit. Propter opportunitatem, propter eruditionem, propter utilitatem.

1. Propter opportunitatem. Conveniebat enim refrænare gulam, scilicet jejunando, per quam victus fuit primus homo in paradiso : portæ enim et fenestræ, per quas solitus est latro intrare, clauduntur, id est, loca infirma per quæ aliquando patuit aditus adversariis, muniuntur. Ps. LXVIII, 11 : *Operui in jejunio animam meam*, ne hostes inveniant aditum intrandi ad eam.

2. Propter eruditionem. Dicit enim Glossa : « Jejunat ut tentetur : et quia « jejunat, tentatur : » et ideo docet nos, ut qui aliqua bona incipiunt, ut jejunium, et cætera hujusmodi, statim a diabolo impugnantur. Unde Tob. XII, 8 : *Bona est oratio cum jejunio, et eleemosyna magis quam thesauros auri recondere*. Bene dicit : *Bona est oratio cum jejunio et eleemosyna*, quia jejunium sine oratione et eleemosyna non est in tuto loco : peregrinus enim non tute vadit solus per talia loca, ubi scit esse latrones : dæmones enim impugnant jejunantem, vel ut superbiat per vanam gloriam, vel ut avaritia incendat, ut quæ sibi subtrahit, in bursam ponat, et ideo *bona est oratio cum jejunio*, quæ vetat pestes mentis, et eleemosyna pestes cupiditatis.

Quod autem diabolus impugnet jejunantes, patet ex hoc, quod Christum statim post jejunium impugnavit. Unde sicut qui habet inimicitias, et induciæ ruptæ sunt inter ipsum et adversarium ejus, sollicite se custodit, auxilium ab amicis suis quærit : sic diabolus inducias habet cum discipulis, et aliquantulam pacem, quasi confœderatis suis : sed cum quis peccatum dimittere, et bona facere incipit, tunc ruptæ sunt induciæ, et ex tunc potest se habere pro diffidato. Unde Gen. III, 15 : *Inimicitias ponam inter te et mulierem, tu insidiaberis calcaneo ejus*, id est, si bonum incipiat, insidiaberis, ne ad finem perducat : calcaneum enim finis hominis est, et significat finem bonæ operationis et perfectionis, ideo debet se bonis operibus munire, orationibus auxilium Sanctorum implorare, ne ex aliqua parte ruat in peccatum.

3. Propter utilitatem, quæ est adversarii expulsivum, et Dei reconciliativum.

Primo enim est dæmonis expulsivum, maxime illius qui tentat de luxuria ; sicut fames, quæ ejicit lupum de silva. Matth. XVII, 20 : *Hoc genus dæmoniorum non ejicitur, nisi per orationem, et jejunium*. Hospes enim delicatus non diu moratur in hospitio, ubi non recipitur jucunde, imo scienter non ingreditur. Luxuria vero delicata est, et ideo odit hospitium et societatem jejunantium. Matth. XII, 43 : *Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per diversa loca, quærens requiem, et non invenit*. Sicut enim pisces in arido cito moriuntur, sic etiam luxuria in austeritate vitæ et jejunio moritur. Isa. L, 2 : *Computrescent pisces sine aqua, et morientur in siti*. Terentius :

Sine Cerere et Baccho friget Venus.

Secundo est Dei reconciliativum : qui enim alium offendit, si emendam solvit delicti, pacem habet. Jejunium autem, quia pœnale est, satisfacit de peccato. Joan. III, 4 et seq. : Comminatus est Dominus Ninivitis, dicens : *Adhuc quadraginta dies, et Ninive subvertetur. Et crediderunt viri Ninivitæ in Deum : et prædicaverunt jejunium*. Et postea sequitur : *Vidit Deus opera eorum... et misertus est*, etc. Et nota quod dicit : *conversi sunt a via sua mala*. Jejunium in peccatis non placet Deo, nec ferculum lutosum oblatum principi. Isa. LVIII, 3 : *Quare jejunavimus, et non adspexisti ?* etc. Respondet : *Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra*, etc. Diabolus non comedit, sed semper jejunat, et a peccatis non cessat : jejuna igitur sine peccatis, vel sicut diabolus jejunabis. Isidorus : « Qui se a cibis abstinet et « mala agit, dæmones imitatur. » Melius est abstinere a peccatis quam a pane, et comedere in quadragesima : jejunant a

pane, et carnes serpentes comedunt, id est, peccatum, quia veneno delectationis animam occidunt. Luc. XVIII, 12 : *Jejuno bis in sabbato,* dicebat Pharisæus, qui superbiam et indignationem respectu aliorum habebat : unde *justificatus in domum suam non descendit.* Isa. LVIII, 4 : *Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem.*

Et nota, quod non sufficit debili et infirmo dietam medicinæ per diem et horam servare, et postea cuilibet se exponere : sic in quadragesima jejunare, et post Pascha peccatis obedire. Eccli. XXXIV, 31 : *Homo qui jejunat in peccatis suis, et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando ? orationem illius quis exaudiet ?* Ideo Dominus, Joel. II, 15 : *Sanctificate jejunium.* Et post sequitur, 19 : *Et mittam vobis frumentum, et vinum, et oleum, et replebimini eis.*

Terra enim otiosa spinas et tribulos profert, laboriose vero exculta fructum bonum. Eccli. XX, 30 : *Qui operatur terram suam, inaltabit acervum frugum,* etc. Sic caro : Subige tuam ipse carnem, quæ exactor pessimus, hominis inimicus, facit sibi spiritum alioquin ad libitum subjugari : sicut equus lascivus, et bene habitus recalcitrat, et domino suo ascendenti contradicit : afflictus vero labore et jejunio pacifice se habet, et ad libitum domini sui duci et onerari permittit. Psal. XXXIV, 13 : *Cum mihi molesti essent,* scilicet motus carnales, *induebar cilicio,* ut contra tela adversarii resisterem : *humiliabam in jejunio animam meam.*

Quadriga enim non onerata facilius ab equo trahitur, et navis lævigata citius a vento et remigio ducitur ; sic caro jejunio attenuata in suis actibus expeditur. Elias jejunavit quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, et ivit *ad montem Dei Horeb* [1]. Castellanus enim fame subactus, castrum tradit ad libitum impugnantis : sic luxuria per famem domita, corpus ad libitum hominis et rationis tradit. Luxuriosus, qui a patre superbe recessit, fame et jejunio afflictus ad patrem humiliter est reversus [2]. Magna ergo est utilitas jejunii, quod hæc facit. Magnum enim commodum infert homini, qui de domo sua expellit hominem homicidam, vel latronem ; et qui amicum optimum sibi iratum reconciliaret, et qui terram suam sterilem fœcundatam sibi faceret ; et ideo Christus merito exemplo suo ad jejunium nos vocavit.

II.

Sequitur : *Postea esuriit.* Legimus Christum tripliciter esuriisse, scilicet reputatione, nuncupatione, affectione.

1. Reputative, ut in pauperibus, quia quidquid pauperibus impenditur, Christo fieri reputatur. Matth. XXV, 35 et 40 : *Esurivi, et dedistis mihi manducare.* Sequitur : *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Et ideo non sunt contemnendi pauperes. Si quis enim ita familiaris esset Regi, ut quidquid sibi fieret, Rex sibi fieri reputaret, et talis ad domum tuam veniret, honorifice reciperes, et eum non despiceres. Ideo Eccli. IV, 2 : *Animam esurientem ne despexeris.* Quasi dicat : Ne vilipendas, quia pauper est. Sæpe enim in vili sacco reconditur bonum frumentum, et in concha fragili lapis pretiosus, et e converso sub auro fulgenti lignum putridum ; sic sub paupere habitu anima pretiosa.

2. Nuncupative, ut dicitur in Psal.

[1] Cf. III Reg. XIX, 8.

[2] Cf. Luc. XV.

xlix, 12 et 13 : *Si esuriero, non dicam tibi.* Et sequitur : *Numquid manducabo carnes taurorum?* Quasi diceret : Cibus Christi non est, nisi conversio peccatorum. Joan. iv, 31 et 32 : *Rogabant discipuli eum, ut manducaret : ille autem dixit : Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.* Quasi diceret : Non quæro cibum materialem, sed spiritualem, scilicet animas : et ideo, si tu vis Christum ad hospitium cordis invitare, et gratanter reficere, conversionem tuam et aliorum diligenter studeas procurare. Genes. xxvii, 9 et 10 : Dixit Rebecca filio suo Jacob : *Affer mihi duos hædos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur : quos cum intuleris, et comederit, benedicat tibi priusquam moriatur.* Hœdi, qui fœtent, sunt peccatores : sed optimi sunt, quando in igne contritionis et pœnitentiæ parati sunt, et sic faciens obtinuit benedictionem.

3. Legimus Christum etiam esuriisse affective, salutem scilicet animarum. Matth. xxi, 18 et 19 : *Esuriit. Et videns fici arborem secus viam, venit ad eam, quærens fructum : et nihil invenit in ea, nisi folia.* Esuriit, scilicet, animarum salutem ardenter appetivit. Sicut enim ardenter esuriens nullum genus panis respuit : sic Christus nullum juvenem, senem, homicidam, latronem. Act. x, 10, et seq. : Cum esuriret Petrus, *cecidit super eum mentis excessus, et vidit cœlum apertum, et descendens vas quoddam, velut linteum magnum..., in quo erant omnia quadrupedia, et serpentia terræ, et volatilia cœli. Et facta est vox ad eum dicens : Surge Petre, occide et manduca.* Quasi nullam differentiam faciendo Dominus ad modum quærentis panem ostiatim, *stat ad ostium, et pulsat*[1], quoniam multi eum abire jejunum permittunt. Psalm. lxviii, 11 : *Operui in jejunio animam meam.* Glossa exponit de Christo, etc.

Rogate ergo Dominum, charissimi, ut sic a vitiis jejunemus, etc. Quod nobis, etc.

[1] Apoc. iii, 20.

SERMO XXIX.

IN EADEM DOMINICA.

Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra. I ad Thess. IV, 3.

Olim David orabat dicens : *Doce me facere voluntatem tuam*, etc. [1]; et misericors Deus per Apostolos Petrum et Paulum, et per semetipsum docuit nos suam voluntatem.

Considera ergo, quod voluntas Dei est

I. Ut a peccato sanctificemur.
II. Ut in bono exercitemur.
III. Ut in utroque confirmemur.
IV. Ut in cœlo glorificemur.

Primo enim voluntas Dei est, ut a peccato sanctificemur. Unde habetur I ad Thessal. IV, 3 : *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra : ut abstineatis vos a fornicatione*, etc. Sanctificatur, qui a peccatis mundatur. Munda enim debet esse dilecta sponsa Christi. Ad Ephes. V, 25 et 26 : *Christus dilexit Ecclesiam, et semetipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ*, etc. Mundat autem Deus animam non solum lavacro baptismi primi, sed etiam

[1] Psal. CXLII, 10.

secundi, scilicet lacrymarum. Isidorus : « Lacrymæ pœnitentis apud Deum pro « baptismate reputantur. » Sed quid prodest homini, si balneatur, et statim sordidis vestibus induatur? Sic quid prodest animæ, si etiam mundetur, et statim in vitiosam consuetudinem relabatur? Propter hoc præcipitur Exod. xix, 10 : *Vade ad populum, et sanctifica illos hodie, et cras, laventque vestimenta sua*, id est, mores suos. Eccle. ix, 8 : *Omni tempore vestimenta tua sint candida.* Stultus esset, qui etiam in ipso balneo sordidas vestes non deponeret : sic est, qui peccata sua plangit, et non relinquit. S. Gregorius : « Qui fletibus suis vitæ mun- « ditiam subtrahit ante Dei oculos, sor- « didas etiam ipsas lacrymas facit. »

II.

Voluntas Dei est, ut in bono exerceamur. I Pet. ii, 15 : *Sic est voluntas Dei, ut benefacientes obmutescere faciatis*, etc. Si ergo bene facitis, voluntatem Dei impletis, imo *ex Deo nati estis*[1]. Joan. iii, 11 : *Qui bene facit, ex Deo est : qui male facit, non vidit Deum* : imo nec videbit in æternum. Deus enim bene facit benefacientibus. Psal. cxxiv, 4 : *Benefac Domine bonis, et rectis corde*, etc. Sed attende quid ait Petrus, *obmutescere faciatis*. Magna virtus bonorum sanctorum, qui nos ipsos apud Deum crescere, et obmutescere adversarios, et amicos non erubescere faciunt. Augustinus : « Qui nos amant, quærunt quod laudent « in nobis : qui autem oderunt, detra- « hunt nobis : nos autem in utroque ju- « dicio constituti vitam nostram sic cu- « stodire debemus et famam, ut erube- « scant de detractoribus laudatores. » Sed certe, qui modo detractionibus, et contentionibus, et conspirationibus, et aliis perversis locutionibus nolunt in mundo obmutescere, obmutescent in judicio. Matth. xxii, 12 : *At ille obmutuit.*

III.

Voluntas Dei est, ut in utroque confirmemur. Scilicet ut a peccato sanctificemur, et in bono exercitemur. Joan. vi, 39 : *Hæc est autem voluntas ejus, qui misit me, Patris : ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo.* Sola perseverantia facit, ut non perdamur. Unde Matth. x, 22 : *Qui autem perseveravit usque in finem, hic salvus erit.* Bernardus : « Absque perseverantia nec qui pugnat, « victoriam, nec palmam victor conse- « quetur. » Illi autem perduntur, qui non perseverando a Deo separantur. Psal. lxxii, 27 et 28 : *Perdisti omnes, qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere Deo bonum est.* Fornicantur, qui derelicto Deo vero sponso in mundo luxuriantur. Si ergo non vis perdi, adhæreas Deo, voluntatem ejus semper et perseveranter implendo. I ad Thess. v, 15 et seq. : *Semper quod bonum est sectamini in invicem, et in omnes. Semper gaudentes. Sine intermissione orate. Hæc est enim voluntas Dei in Christo Jesu, in omnibus nobis.* Isidorus : « Tunc Deo « placet nostra conversatio, quando bo- « num, quod inchoamus, fine perseve- « ranti complemus. »

Et nota, quod de triplici voluntate Dei prædicta, dicitur ad Rom. xii, 2 : *Reformamini in novitate sensus vestri : ut probetis quæ sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta.* Voluntas Dei *bona* est, ut a malo sanctificemini : *benepla-*

[1] Joan. i, 13.

cens, ut bonum operemini : *perfecta*, ut in utroque confirmemini.

IV.

Voluntas enim Dei est, ut in cœlo glorificemur. Joan. vi, 40 : *Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me : ut omnis, qui videt Filium, et credit in eum, habeat vitam æternam.* Bene dicit, *et credit in eum* : si autem scire desideras, utrum vere credas in Christum, attende quod dicit, Marc. xvi, 17 et 18 : *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur : In nomine meo dæmonia ejicient : linguis loquentur novis : serpentes tollent : et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit : super ægros manus imponent, et bene habebunt.*

1. *Dæmonia* sunt peccata, quæ de corpore ejicere debemus. Unde de Maria Magdalena ejecta sunt septem dæmonia, id est, secundum Gregorium, universa vitia atque peccata.

2. *Linguæ novæ* sunt verba ædificatoria et bona. Linguæ enim antiquæ fuerunt verba nociva et prava. I Reg. ii, 3 : *Recedant vetera de ore vestro.*

3. *Serpentes* sunt motus seu concupiscentiæ sensualitatis. Væ ei, qui serpenti consentit, quia paradisum perdit ut Eva! Serpentes tollimus, quando concupiscentias refringimus.

4. *Mortiferum* autem est quodlibet scandalum, quælibet injuria, quæ non solum facto, sed dicto nobis infertur, unde Jac. iii, 8, de lingua dicitur : *Est enim inquietum malum, plena veneno mortifero.* Si ergo accepta injuria non inflamur per superbiam, non suffocamur per invidiam, non disrumpimur per iracundiam : tunc utique mortiferum bibimus, et non nobis nocet : bibe pro Christo, quod pro te bibit Christus. Matth. xx, 22 : *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* etc. Sed quidquid afflictionis terrena propinat adversitas, leve erit, si inspiciamus quid biberit ad crucis patribulum, qui nos invitat ad cœlum.

5. *Manus imponent*, sunt adjutoria charitatis, remedia pietatis, ex quibus sæpe convalescunt, vel qui spiritualiter, vel corporaliter ægri sunt.

Vides ergo, quod *dæmonia* sunt vitia voluntatis, *linguæ novæ* sunt verba utilitis, *serpentes* sunt concupiscentiæ sensualitatis, *mortifera* sunt injuriæ adversitatis, *manus imponentes* sunt adjutoria charitatis. Voluntas ergo Dei est, ut qui sic per signa prædicta credit in Filium Dei, habeat vitam æternam. Joan. x, 27 et 28 : *Oves meæ vocem meam audiunt..., et ego vitam æternam do eis.* Ad quam nos perducat, etc.

SERMO XXX.

IN DOMINICA II

QUADRAGESIMÆ.

Miserere mei Domine fili David : filia mea male a dæmonio vexatur. Matth. xv, 22.

Quatuor possunt hic notari :

I. Quid per mulierem Chananæam intelligatur?
II. Quid per filiam ejus exprimatur?
III. Quare Dominum filium David nominet?
IV. Quam misericordiam ab eo expostulet?

I.

De primo nota, quod per mulierem Chananæam intelligitur anima cujuslibet peccatoris, quæ tamen se in malo statu esse recognoscit, et propter hoc Dei misericordiam implorat. Hanc mulierem Chananæam appellat Marc. vii, 25 : *Syrophænissam*. Syrophænissa interpretatur *alte conversa mulier*, unde signat animam ad Deum converti desiderantem. Chananæa etiam interpretatur *æmulatrix*, et exprimit animam quæ Dominum per patientiam æmulatur, id est, sequitur.

II.

De secundo nota, quod per filiam mulieris exprimitur cujuslibet animæ peccatricis conscientia. Et certe, quamdiu anima peccatis est subdita, male a dæmonio vexatur conscientia. Et nota, quod filia, id est, conscientia eorum, qui in peccatis sunt, male vexatur per spinosam criminum remorsionem : sed si in peccatis decesserint, vexabuntur pejus et pessime : pejus in amara carnis ac animæ separatione, pessime in vermis et ignis sævissima contritione. Igitur quælibet peccatrix anima, quæ filiam, id est, conscientiam suam per aculeum peccatorum vexari sentit a dæmone, per pium salvationis desiderium currere debet post Dominum, eique debet magno contritionis clamore supplicare, ut velit conscientiam suam a vexatione dæmonis liberare.

III.

De tertio nota, quod ideo Dominum filium David appellat, quia eum de genere David descendisse recognoscit. Unde in Psal. cxxxi, 11, promissum fuerat ei : *De fructu ventris tui pones super sedem tuam.* Dixerat etiam Luc. i, 31, Gabriel ad Mariam : *Ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum*, etc.

IV.

De quarto tota, quam misericordiam ab eo expostulet : recognovit eum esse filium David, et petivit ut misereretur sui, velut David quondam Saulis fuit misertus, quando tactu citharæ dæmonium ab eo expulit. Legitur I Reg. xvi, 23, quod cum spiritus Dei recessisset a Saul, et spiritus nequam exagitaret eum, ad consilium servorum Saul vocatus fuit David, qui sciebat psallere in cithara. Igitur *quandocumque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, et percutiebat manu sua, et refocillabatur Saul, et levius habebat : recedebat enim ab eo spiritus malus.*

Nota, quod mathematici dicunt, secundum quod testatur Magister in *Historiis*, quod quidam dæmones odiunt et fugiunt harmoniam citharæ. Unde dicit etiam Glossa super locum prædictum, quod « refert Boetius Philosophum quem« dam tactu citharæ dæmonium ab obses« so corpore depulisse. » Igitur notandum est, quod sicut David vocatus fuit ut a Saul tactu citharæ dæmonium expelleret, ita et Christus venas et arterias venerabilis corporis sui extendi permisit in ligno crucis, ut ab humano genere, imo a quolibet peccatore dulci harmonia septem verborum, quæ protulit in cruce, septiforme dæmonium quod suggerit septem principalia crimina, potenter ejiceret. Unde Isa. xvi, 11 : *Venter meus ad Moab quasi cithara sonabit.* Moab interpretatur *de patre*, vel *ex patre*. Ergo per Moab universum genus humanum, vel quilibet homo significatur, qui ex primo patre Adam descendit.

Et nota, quanto fortius chorda extenditur, tanto dulcius resonat; sic et Christus usque ad dinumerationem omnium ossium extensus fuit in cruce, ut dulcius resonaret.

Prima igitur vox hujus citharæ fuerunt verba Domini, Luc. xxiii, 34 : *Pater dimitte illis*, etc. Hæc harmonia expellit dæmonium iræ. Ira enim non dimittit injuriam; sed potius vindictam expetit. Admonet nos igitur hæc cithara, ut omni iræ ex corde renuntiemus, et debitoribus nostris dimittamus. Unde Matth. vi,

15 : *Si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.*

Secunda vox hujus citharæ fuit verbum Dei, Luc. xxiii, 43 : *Amen dico tibi : Hodie mecum eris in paradiso.* Hæc harmonia expellit dæmonium invidiæ; Invidia enim nulli communicat sua. Unde docet nos Dominus per hoc quod latroni paradisum communicavit et dedit, ut invidiam ab hospitio cordis nostri expellamus : omnia enim bona opera per invidiam putrefiunt. Proverb. xiv, 30 : *Putredo ossium invidia.*

Tertia vox citharæ fuerunt verba Domini, Joan. xix, 26 et 27 : *Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit Discipulo : Ecce mater tua.* Hæc vox expellit dæmonium luxuriæ : casta enim fuit Virgo, quæ hæc verba audivit : *Ecce filius tuus.* Castus fuit discipulus, cui dictum est : *Ecce mater tua.* Sicut enim infantulus inhabitator est materni uteri, sic etiam Christus inhabitator est mundorum corporum et castarum animarum ; e converso diabolus inhabitat in fœdis corporibus et animabus immundis. Sicut mater diligit filium, sic etiam casti et mundi diligunt Christum, et semper præ oculis habent corpus suum sanguine cruentatum. Matrem suam et Dei Filius matrem asserit continentium et castorum.

Quarta vox hujus citharæ habetur Matth. xxvii, 46 : *Eli, Eli, lamma sabactani? hoc est : Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me ?* Hæc harmonia expellit dæmonium avaritiæ. Avari enim nummos, et pecuniam, sive alia bona colunt pro Deo. Unde et ab Apostolo *idololatræ* nuncupantur. Docet igitur nos Filius Dei per hoc, quod auxilium quærit a Deo Patre, non sperare in acervo divitiarum, sed in Deo vivo. Non enim bona per avaritiam conquisita possunt subvenire animæ in tempore ultimæ necessitatis, sed solus Deus Pater, qui est Deus noster per creationem, et Deus noster per redemptionem.

Quinta vox hujus citharæ fuit hoc verbum, *Sitio* (Joan. xix, 28.) Hæc harmonia expellit dæmonium gulæ. Gula enim semper exardescit siti, et instigat hominem ad superfluum potum : studet enim calicibus epotandis. Dominus autem ut sitim gulæ exstinguat in nobis, docet nos sua siti sitire fontem consolationis æternæ, de quo qui biberit, non sitiet in æternum.

Sexta vox Dominicæ citharæ habetur Joan. xix, 30 : *Consummatum est.* Per hanc harmoniam expellitur dæmonium acediæ, quæ nihil bono fine consummat, sed potius eos qui circa principia in servitio Dei ferventes spiritu fuerunt, postmodum segnes reddit et pigros. Ut autem Dominus acediam a nobis extrudat, et ad fervorem boni operis nos accendat, dicit se bene omnia consummasse.

Septima vox hujus citharæ fuerunt verba, quæ Dominus clamavit in cruce, Luc. xxiii, 46 : *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Hæc harmonia excludit dæmonium superbiæ. Dominus enim, ut doceret nos semper per humilitatem spiritum nostrum et animam in manus Domini commendare, cum prædicta verba pronuntiasset, *inclinato capite tradidit spiritum* [1]. Superbi enim non subjiciunt se manibus Domini ; sed potius erecto collo contra eum currunt, ipsumque, quantum possunt, impugnant.

Rogate igitur, charissimi, Dominum, ut sic a nobis per citharam corporis sui omne dæmonium expellat; ut tandem Spiritu Dei repleti in regnum suum recipi mereamur. Amen.

[1] Joan. xix, 30.

SERMO XXXI.

IN DOMINICA III

QUADRAGESIMÆ.

Cum immundus spiritus exierit de homine, ambulat per loca inaquosa, quærens requiem : et non inveniens dicit: Revertar in domum meam unde exivi... Tunc vadit, et assumit septem alios spiritus secum, nequiores se, et ingressi habitant ibi. Luc. XI, 24 et 26.

Quatuor hic occurrunt notanda :

I. Quid per immundum spiritum accipiatur ?
II. Quid per loca inaquosa sumatur ?
III. Quid per domum quam immundus spiritus repetit, exprimatur ?
IV. Quid per septem nequiores spiritus intelligatur ?

I.

De primo nota, quod per *immundum spiritum* diabolus significatur, qui propter hoc immundus dicitur, quia delectatur habitare in immundis corporibus. Unde sicut in Luc. VIII, 33, legitur, dæmonia ab obsesso homine expulsa per Christum, intraverunt porcos, qui sunt immunda animalia. Dicitur etiam diabolus *immundus spiritus*, quia hominem, qui deberet mundum habitaculum

esse Spiritus sancti, per peccati immunditiam inquinare laborat. Ipse enim suggerit homini superbiam, iram, invidiam, avaritiam, gulam, et luxuriam, per quæ septem peccata mortalia et capitalia inquinantur corpus, et anima : ubi deberet munda esse sedes Spiritus septiformis.

II.

De secundo nota, quod per *loca inaquosa* significantur religiosi et vere pœnitentes, qui bene dicuntur *inaquosa*, quasi non aquosa, id est, arida. Arefaciunt enim se per carnis mortificationem, et sunt, sicut dicit Glossa, ab omni humore libidinis immunia. Possunt etiam dici *inaquosa*, id est, intus aquosa per lacrymosam compunctionem. Irrigantur enim aquis gratiarum, sicut virentia ligna paradisi. Igitur *immundus spiritus*, id est, diabolus, *cum* ab homine *expulsus fuerit*, vel per baptismalem innocentiam, vel per quadragesimalem veram pœnitentiam : *ambulat per* sanctos inaquosos, id est, minime aquosos per omnis voluptatis arefactionem, vel inaquosos, id est, intus vel intime aquosos per salubrem lacrymarum perfusionem. *Ambulat*, inquam, per eos *quærens requiem*, id est, sicut dicit Glossa, « callide « tentans eos explorat, si quos ibi suæ « nequitiæ gressus figere possit. » Et cum non invenerit receptaculum, dicit : *Revertar in domum meam, unde exivi.*

III.

Unde de tertio nota, quod *domus quam immundus spiritus*, id est, diabolus *repetit*, et in quam revertitur, sunt illi a quibus ejectus fuit in baptisimo per collatam sibi virtute baptismatis innocentiam : vel sunt illi a quibus exivit in quadragesimali jejunio per pœnitentiam. Hæc autem domus, id est, conscientia pœnitentium, licet scopis mundata fuerit, vel ab ipsis pœnitentibus per nudam confessionem, vel a Sacerdotibus per sollicitam criminum inquisitionem ; licet etiam ornata fuerit a Sacerdotibus per bona exempla Sanctorum, quæ quasi cortinas quasdam Sacerdotes suis doctrinis in corda pœnitentium appenderunt, tamen quia immundus spiritus, sicut dicitur Matth. XII, 44 : *Invenit eam vacantem* ab exsecutione satisfactionis, quæ injuncta fuerit confitenti, *vadit, et assumit septem alios spiritus, nequiores se, et ingressi* per recidivationem, *habitant ibi.*

IV.

Quartum, quid per *septem nequiores spiritus* intelligatur? Et nota, quod dici possunt hi septem nequiores spiritus.

Primus est de peccato stulte se jactare, quod certe multi faciunt. Multi namque se de hoc jactant, quod sero inebriati fuerunt : multi etiam de hoc gloriantur, quod talem virginem vel puellam cognoverunt. Multi etiam se de hoc jactant, quod sic et sic luserunt, et sic de multis aliis. Et certe gravius est de quocumque peccato commisso se jactare quam illud simpliciter perpetrare. De talibus dicitur Proverb. II, 14 : *Qui lætantur, cum male fecerint, et exsultant in rebus pessimis.* De his etiam dicit Apostolus ad Philip. III, 18 et 19 : *Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis* (*nunc autem et flens dico*) *inimicos crucis Christi : quorum finis interitus : quorum Deus venter est : et gloria in confusione ipsorum.* Alia littera habet « *in pudendis,* » quia videlicet fortes sunt ad opus fornicationis exercendum.

Secundus est, peccatum commissum

juramentis negare, sicut faciunt qui aliis tenentur in debitis. Et cum ab eis fuerint debita requisita, jurant per Deum, et in reliquiis Sanctorum, quod in nullo eis teneantur. Nequam igitur spiritum habent, qui res aliorum injuste detinent. Nequiorem vero spiritum habent, qui, quod res aliorum non habeant vel possideant, jurant falso : hi enim furto et rapinæ etiam perjurium superaddunt.

Tertius est, de peccato quod ipse commisit, alium qui innocens fuerit infamare ; sicut multi faciunt, qui peccata quæ ipsi commiserunt, impingunt innocentibus, ut sic excusentur ab ipsis. Sic fecerunt illi senes presbyteri in Daniele, qui de crimine adulterii, de quo ipsi rei fuerunt, Susannam innocentem infamaverunt, quam tamen Dominus per sapientiam Danielis mirabiliter liberavit [1]. Nequam igitur spiritus est peccatum qualecumque committere. Nequior autem est de hoc innocentem quemlibet infamare.

Quartus est, causam peccati in Deum retorquere. Iste nequior spiritus locutus est ex ore Adam et Evæ in Paradiso. Per hoc enim, quod dixit Adam : *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi* [2] : quasi retorquet culpam peccati sui in Deum, qui ei dederat mulierem. Per hoc etiam, quod dixit Eva : *Serpens decepit me, et comedi* : et ipsa quodam modo peccatum suum obliquavit in Deum. Quasi diceret : Nisi tu serpentem creasses, per eum decepta non fuissem ; et propterea non mihi debes imputare, sed tibi. Sic et hodie multi lingua hujus spiritus nequioris loquuntur, et dicunt : Si Deus noluisset, ego tale et tale peccatum non fecissem : dicunt etiam, si mihi immutabiliter præordinatum non fuisset, tale quid mihi non accidisset. Spiritus igitur nequam est, peccare : nequior autem spiritus est culpam peccati, quasi inevitabile fuerit, in Deum retorquere.

Quintus est, peccati gravedinem annullare : sicut multi faciunt, qui simplicem fornicationem et lascivas choreas, et gravem et inconsuetam exactionem in subditos suos, et similia, quasi nullum dicunt esse peccatum. Et certe pro leviore peccato, id est, pro comestione vetiti pomi ipsum Dei Filium oportuit crucifigi. De talibus dicit Dominus in Jerem. VIII, 6 : *Attendi, et auscultavi : nemo quod bonum est loquitur, nullus est, qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens : Quid feci ?* Quasi dicat : Omnes peccata sua levia reputant, et propterea vero dolore de eis non pœnitent, ut deberent. Spiritus ergo nequam est, peccata perpetrare : nequior est, ea contra conscientiam, quasi nulla sint, vel levia defensare.

Sextus est, peccati detestatores impugnare, sicut multi faciunt, qui bonos viros, qui in prædicationibus suis peccata detestantur, odiunt et impugnant. De quibus dicitur Sapient. II, 12 et seq. : *Dixerunt impii : Circumveniamus justum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris... Gravis est nobis etiam ad videndum..., quoniam abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis, et præfert novissima justorum.* Spiritus itaque nequam est, peccata committere : nequior autem est, eos qui contra peccata prædicant, et homines ad conversionem admonent, odire et persequi.

Septimus est etiam, ut pro se oretur, refutare. Multi enim ita delectantur in peccati dulcedine, et ita absorpti sunt a vanitate hujus mundi : quod etiam molestum esset eis, ut oraretur pro eis, ut converterentur ad Dominum. Et tales certe dicunt Deo : *Recede a nobis* [3] : quo-

[1] Cf. Dan. XIII, 1 et seq.

[2] Gen. III, 11 et 13.

[3] Job, XXII, 17.

rum fundamenta, id est, sæculi prosperitatem ac corporis sanitatem fluvius mortis, et æternæ damnationis cito subvertet. De istis dicitur in Job, XXII, 16 et seq.: *Fluvius subvertit fundamentum eorum: qui dicebant Deo: Recede a nobis: et quasi nihil posset facere Omnipotens, æstimabant eum: cum ille implesset domos eorum bonis, quorum sententia procul sit a me.* Igitur nequam spiritus est peccare, sed nequior est, ne a peccatis eximatur etiam orationes bonorum refutare.

Rogate ergo Dominum, ut ita ab his nequioribus spiritibus liberemur, ut tandem consortium Augelorum adipisci mereamur. Quod nobis, etc.

SERMO XXXII.

IN DOMINICA IV

QUADRAGESIMÆ.

Accepit Jesus panes : et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Joan. VI, 11.

In præsenti Evangelio tria principaliter sunt hic notanda :

I. Quid per quinque millia virorum detur intelligi?
II. Quid per quinque panes hordeaceos et duos pisces figuretur?
III. Quid per duodecim cophinos intelligi affirmetur?

I.

De primo nota, quod per quinque millia virorum quilibet Christianus intelligitur. Per piam enim animi compassionem, quantum ad proximum, et per devotam in Deum affectionem seu dilectionem, et per sanctam cogitationem, et per utilem et mundam locutionem, nec non et per bonam ac justam operationem, quilibet homo hic quinque millia repræsentat : sicut enim millenarius ex multiplici numero surgit et consistit, sic etiam multiplex pia compassio. Multiformis etiam est devota dilectio, similiter multimoda est sancta cogitatio : multiplex est etiam utilis locutio, similiter et multiformis bona operatio. Et certe per quodlibet prædictorum mille retributiones a Domino homo poterit promereri. Potest enim homo ex pia compassione mille merita lucrari, similiter ex devota affectione seu dilectione, similiter ex sancta cogitatione, similiter ex utili locutione, similiter

ex bona operatione. Et nota, quod hæc quinque millia dicuntur viri fuisse, non mulieres. Sicut enim viri sunt fortiores ad laborandum : ita quilibet in quinque prædictis se debet strenue exercere, ut per ea retributionem perpetuam mereatur.

II.

De secundo nota, quod per illos quinque panes hordeaceos hæc quinque figurantur, videlicet, pœnitentialis satisfactio, sancta prædicatio, mortis recordatio, Sanctorum imitatio, et Dominici corporis et sanguinis participatio. Duo pisces sunt, spes divinæ pietatis, et dulcedo charitatis.

Primus itaque panis, qui necessarius est peccatori, ut per eum resumat vires gratiæ Dei, est pœnitentialis satisfactio. De isto pane legitur in Daniele [1], ubi dicitur, quod Habacuc *intriverat panes in alveolo*, quosque dictu angelico detulit in Babylonem Danieli, qui erat in lacu in medio septem leonum. Et nota, quod in loco isto per Danielem peccator potest intelligi. Per lacum vero Babylonicum intelligitur ergastulum, sive captivitas hujus mundi. Per septem vero leones septem principalia peccata figurantur, videlicet, superbia, ira, invidia, acedia, avaritia, gula, et luxuria : a quibus vix aliquis potest esse tutus, nisi per divinam gratiam custodiatur. Et nota, quod sicut panis frangibilis est in frusta, ita ad minus ex quinque consistit vera pœnitentia, videlicet contritione, confessione, oratione, carnis maceratione, et eleemosynarum largitione.

Secundus panis est sancta prædicatio, sive verbum Dei. De hoc pane Dominus dicit, Matth. IV, 4 : *Scriptum est : Non in solo pane vivit homo*, etc. Iste etiam panis divisibilis est in quatuor frusta : per Dei enim verbum virtutes commendantur, et vitia reprobantur. Item per verbum Dei supplicia peccatoribus ostenduntur, et justis æterna gaudia promittuntur. De hoc pane dicit Apost. II ad Tim. III, 16 : *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum. Ad docendum* per virtutum et bonorum operum commendationem, *ad arguendum* per vitiorum reprobationem, *ad corripiendum* per æterni supplicii peccatoribus ostensionem, *ad erudiendum* per sempiterni gaudii justis promissionem.

Tertius panis est mortis et incinerationis recordatio. De isto pane dicitur in III Reg. XIX, 5 et 6 : *Cum enim dormiret Elias sub umbra juniperi, excitatus ab Angelo invenit ad caput suum panem subcineritium, et vas aquæ.*

1. Ad admonitionem vero Angeli panem illum comedit, et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem Dei Horeb.

2. Per juniperum quæ spinas habet pro foliis, et tamen projicit umbram, intelligitur pungitivi sæculi delectatio.

3. Ille igitur dormit sub umbra juniperi, qui putat quieten et delectationem invenire in spinosis gaudiis hujus sæculi.

4. Huic ergo necesse est, ut excitatus gratia Dei, inveniat panem subcineritium et vas aquæ ad caput suum, in quo est memoria, id est, ut recogitet se cito in cinerem reversurum.

5. Consideret etiam, quod omnia gaudia hujus sæculi pertranseunt more fluentis aquæ, et sic confortatus hac conside-

[1] Cf. Dan. XIV, 32 et seq.

ratione pervenire poterit ad mensam Domini, ubi est vera requies.

6. Horeb enim interpretatur *mensa*. De hoc etiam pane dicit Psal. ci, 10: *Cinerem tamquam panem manducabam*, etc.

Quartus panis est Sanctorum imitatio. Exempla enim Sanctorum fideliter inspecta, mirabiliter confortant hominem contra adversa et prospera hujus mundi. Accipit etiam homo ab exemplis Sanctorum spem veniæ et desiderium gloriæ. Ipsi enim fortes erant in adversis hujus mundi sustinendis, et in prosperis præsentis sæculi contemnendis. Ipsi quoque vere pœnitentes, utpote Maria Magdalena, et multi alii suorum criminum veniam obtinuerunt. Ipsi nihilominus ad coronam gloriæ obtinendam fortiter exarserunt. De hoc pane habetur Num. xiv, 9, ubi legitur, quod cum Josue et Caleb terram promissionis explorassent, reversi dixerunt: Sicut panem populum terræ devorabimus. Et nota, quod sicut legitur in Levit., olim in lege tria genera panum habebantur, videlicet panes oleo liniti, et panes in sartagine frixi. Item panes et similaginei simpliciter in clibano cocti. [1] Per primos intelliguntur Apostoli, quos Dominus unxit in Pontifices hujus mundi. Per secundos figurantur Martyres, qui frixi fuerunt in sartagine passionis. Per panes azymos et similagineos intelliguntur Virgines et Continentes, quorum studium erat, ut essent corpore et anima mundi.

Quintus panis est corporis et sanguinis Dominici participatio. De hoc pane dicit Dominus, Joan. vi, 51 et 52: *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Ad hunc panem digne sumendum requiritur munditia cordis, oris, et operis.

Duo pisces sunt spes divinæ pietatis, et dulcedo charitatis: sicut enim piscis semper sursum nititur, ita spes et charitas niti faciunt animam ad superiora.

III.

De tertio nota, quod per duodecim cophinos figurantur duodecim præmia, seu gaudia, quæ ex prædictis panibus et duobus piscibus reportantur.

1. Ex pane enim pœnitentiæ colliguntur duo cophini. Primus est baptismalis innocentia. Secundus fructuosa justitia. Qui enim vere pœnituerit, recipit baptismalem innocentiam, et venit ante Deum cum multo fructu justitiæ et bonorum operum.

2. Ex pane verbi Dei colliguntur duo cophini, quorum unus est auditus angelicæ modulationis, alter plenitudo cognitionis. Qui enim libenter audit verba prædicatorum, tandem audiet cantum Angelorum, et videbit ibi, et cognoscet omnia quæ hic audivit.

3. Ex pane tertio, id est, memoria incinerationis colliguntur duo cophini, videlicet animæ glorificatio, et corporis dotatio. Qui enim se ex memoria suæ mortis emendaverit, et animæ et corporis glorificationem assequetur.

4. Ex quarto pane reportantur duo cophini: unus est Sanctorum societas, alter Angelorum æqualitas. Qui enim san-

[1] Cf. Lev. ii, 4 et seq.

ctos fuerit imitatus, Sanctis in cœlo sociabitur, et Angelis æquabitur.

5. Ex pane Eucharistiæ colliguntur duo cophini : unus est jucundæ visionis, alter suavissimæ fruitionis. Qui enim digne nunc sumpserit corpus et sanguinem Jesu Christi, tunc eum facie ad faciem videbit jucundissime, et fruetur etiam eo suavissime.

1. Ex pisce spei colligitur unus cophinus, id est, corona gloriæ. Qui enim se per spem infatigabiliter extendit ad supercœlestia, apprehendet coronam gloriæ sempiternæ.

2. Ex pisce charitatis colligitur unus cophinus, id est, plena possessio supercœlestis curiæ. Qui enim veram habuerit charitatem, cum ipsa sit regina mundi, per ipsam omnium bonorum Domini plenus possessor constituetur.

Rogate ergo Filium Dei, ut sic panibus prædictis cibari mereamur in terris, ut cophinos plenos totius gaudii inveniamus in cœlis. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXXIII.

IN DOMINICA V

QUADRAGESIMÆ.

Abraham pater vester exsultavit, ut videret diem meum : vidit, et gavisus est. Joan. VIII, 56.

In verbis præmissis tria principaliter sunt hic notanda :

I. Quis sit dies Domini, de cujus visione Abraham gratulatur?
II. Quando diem istum vidisse credatur?
III. Quid a nobis, qui diem hunc expresse vidimus, requiratur?

I.

De primo nota, quis sit dies, de cujus visione Abraham gratulatur. Et nota, quod secundum Glossam Abraham in spiritu vidit diem Incarnationis Christi, vidit etiam diem æternitatis ejus, et ex hac visione mirabiliter exsultavit, Unde Glossa, « Incertum est, an diem temporalem, quo erat venturus in carne, an « diem æternitatis : sed utrumque Abraham vidit. » Unde ineffabile gaudium illi : quanti enim est videre verbum apud Patrem, et quod ipsum caro factum est? Et licet testimonio Glossæ hos dies viderit, dici etiam salva fide potest, quod vidit etiam in spiritu, et vero intellectu diem redemptionis, diem videlicet Passionis Jesu Christi, per quam redemptum fuit omne genus humanum : nihil enim nasci profuit, nisi redimi profuisset.

II.

De secundo nota, quando diem Domini, scilicet diem redemptionis vidisse credatur, et dici potest, quod tunc, cum nisus fuit proprium filium immolare. Legitur enim in Genes. XXII, 3 et seq., quod Dominus ad manifestandam obedientiam Abrahæ, imo ad ostendendam ipsi Passionem Jesu Christi, præcepit ei, ut filium suum, quem diligebat, Isaac in monte Moria immolaret. Igitur *Abraham de nocte consurgens nemini, quod facturus erat, indicans, stravit asinum suum: ducens secum duos juvenes, et Isaac filium suum, et ivit iter duorum dierum.* Tertio die, relictis juvenibus infra cum asino, et acceptis lignis et igne, solus cum filio montem ascendit: cui cum filius in mortem propriam consensisset, et pater extracto gladio jam filium esset immolaturus, clamans Angelus inhibuit ei puerum occidere. Et cum post regnum respiceret, vidit arietem inter vepres hærentem cornibus, quem arripiens immolavit. Et tunc Dominus creditur ei revelasse redemptionem totius generis humani faciendam per Passionem dilectissimi Filii Jesu Christi, supra qua redemptione ultra, quam dici potest, exsultavit.

Et nota, quod *Abraham* interpretatur *pater multarum*, et subintelligitur Gentium, et signat Deum patrem, qui per creationem pater est totius generis humani. *Isaac* interpretatur *risus* vel *gaudium*, et figurat Jesum Christum, qui risum fecit matri suæ in nativitate; quia ipsa eum peperit absque dolore. Quando etiam natus fuit, gaudium fuit Angelis, suscitatum ab Angelis etiam tunc gaudium fuit pastoribus, imo omni fideli populo nuntiatum.

Nota etiam, quod sicut tradunt Hebræi, in monte Moria postea a Salomone templum factum fuit, et in eodem loco, ubi Abraham aram erexerat, altare fuit constitutum.

1. Tunc igitur verus Abraham in montem Moriam ascendit immolare filium suum, quando Deus Pater Judæis et Gentibus potestatem permissive dedit, ut filium suum unigenitum Jesum Christum in monte Calvariæ, qui erat conterminus civitati Jerosolymitanæ, crucifigerent.

2. In hoc autem, quod filius non fuit læsus, sed aries immolatus, notatur quod non fuit passa divinitas, sed anima et caro Christi, quæ quodammodo inter vepres hæsit: quia licet non esset peccatrix, tamen videbatur similis carni peccatrici.

3. Vepres enim vel spinæ signant aculeos peccatorum: signant etiam punctiones pœnalitatum, in quibus Virginis Filius secundum carnem verissime hæsit, quamdiu in hoc sæculo antequam cruci figeretur, vixit.

III.

De tertio nota, quod a nobis, qui diem Passionis Jesu Christi, et redemptionis humanæ expressus vidimus, quam viderint Patriarchæ, tria specialiter requiruntur. Primum est, ut ab illis vitiis, pro quibus diluendis passus est Dei Filius, caveamus. Secundum est, ut ei jugiter gratias agamus. Tertium est, ut ei etiam vices bonorum operum rependamus.

Et nota, quod quatuor fuerunt peccata Adam et Evæ, videlicet 1. Inobedientia, qua præcepta Dei non servaverunt. 2. Superbia, qua similitudinem Dei perperam appetierunt. 3. Avaritia, qua boni et mali scientiam sitierunt. 4. Gula, qua de fructu vetito gustaverunt.

Unde ab his quatuor prædictis cavere debemus, quia sunt radices et originalia omnium peccatorum.

1. Contra inobedientiam loquitur Dominus Luc. XVIII, 17: *Amen dico vobis:*

Quicumque non accepit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud. Quasi dicat : Sicut bonus puer obedit patri et matri, obedit etiam magistro suo ; sic quilibet Christianus debet obedire mihi ; debet etiam obedire plebano suo in omni salutari mandato, alioquin non intrabit in regnum meum.

2. Contra superbiam dicit Dominus Luc. XIV, 11 : *Omnis qui se exaltat, humiliabitur*, etc. Eadem verba dicit Luc. XVIII, 14. Legitur etiam Luc. X, 17 et 18, quod cum Discipuli dixissent : *Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo.* Respondit illis : *Videbam satanam sicut fulgur de cœlo cadentem.* Quasi dicat : Cavete vobis a vana gloria, ne a gratia et gloria sicut satanas excidatis.

3. Contra avaritiam dicit Luc. XII, 15 : *Videte, et cavete ab omni avaritia* : quia non in abundantia cujusquam vita ejus est ab his quæ possidet.

4. Contra gulam ait Luc. XXI, 34 : *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula, et ebrietate, et curis hujus vitæ : et superveniat in vos repentina dies illa.*

Item gratias agere debemus Domino pro eo, quod nobis sanguinem suum fudit : unde Sacerdos quotidie dicit in Missa : « Gratias agamus Domino Deo nostro, » et respondetur ei : « Dignum et « justum est. » Unde legitur Apoc. V, 9, quod exercitus cœli magnificas gratias egit Agno, quoniam occisus erat, et redemerat eos Deo in sanguine suo.

Tertio requiritur a nobis, quod Filio Dei etiam vices bonorum operum rependamus, quia per sanguinem suum redempti sumus. Unde I Petr. II, 21 : *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Consequemur vestigia ejus, si corde, ore, et opere, et rebus nostris, sanguini suo fideliter serviamus.

Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXXIV.

IN DIE PALMARUM.

Adduxerunt asinam, et pullum ad Jesum : et imposuerunt super eos vestimenta sua, et eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via : alii autem ramos cædebant de arboribus et sternebant in via : turbæ autem quæ præcedebant et quæ sequebantur, clamabant dicentes : Hosanna filio David : benedictus, qui venit in nomine Domini. Matth. XXI, 7 et seq.

In verbis præmissis sex breviter sunt consideranda :

I. Qui sint Discipuli, a quibus pullus in bivio solvitur?
II. Quis sit pullus vel asellus, qui Christo adducitur ?
III. Quis sit ornatus vestimentorum, qui pullo supponitur?
IV. Quæ sint vestimenta, quæ in via prosternuntur?
V. Qui sint frondes, qui in via projiciuntur?
VI. Quid significent laudes, quæ a præcedentibus, et subsequentibus proferuntur ?

I.

De primo nota, quod Discipuli Domini, per quos pullus asinæ solvitur, sunt misericordia et veritas. Misericordia, quæ Dominum, ut pro nobis crucifigeretur, induxit. Veritas, qua hoc quod patribus nostris promiserat, ad effectum perduxit. De isti duobus Discipulis dicitur in Psal. LXXXVIII, 15 : *Misericordias*

Domini, etc. *Misericordia et veritas præcedent faciem tuam.*

II.

De secundo nota, quod per asellum sive pullum asinæ intelligitur crucis patibulum, propter tres rationes, quarum prima est, quia et asellus portat in humeris suis signum crucis. Secunda ratio est: quia asellus est animal natum ad labores, et ad onera portanda, sic et crux Domini tulit peccata mundi. Unde dicit Apostolus ad Coloss. II, 14, quod Christus *chirographum decreti*, id est, peccatum Adæ, *quod erat contrarium nobis, tulit de medio, affigens illud cruci.* Tertia ratio est, quod hoc vocabulum *pullus* sive *asellus* sonat infirmitatem sive debilitatem : virtus enim et potestas Christi, quasi infirmata videbatur in cruce. Infirmitatem suam sive debilitatem ostendit Christus in Psal. XXI, 2 et 7, ubi dicit : *Deus Deus meus respice in me*, etc. Et infra: *Ego sum vermis, et non homo* : *opprobrium hominum, et abjectio plebis.*

1. Hic asellus ergo stabat in bivio, ut per hoc innueretur, quod gentiles et Judæi, qui diversis contrariis viis ibant, per sanguinem Filii Dei, et per fidem crucis forent redimendi, et Christo qui est lapis angularis, per crucem essent adunandi.

2. Stabat etiam iste asellus ante januam, ut per hoc figuraretur, quod sancta crux esset apertura januam regni cœlestis.

3. Stabat autem pullus ligatus, quia nullus inveniebatur in terris adeo innocens et mundus, quod per mortem suam posset salvare genus humanum.

4. Unde venerunt duo discipuli Domini, videlicet misericordia et veritas, et solverunt hunc pullum, id est, ostenderunt Dei Filio reservatam mortem crucis, et adduxerunt asellum ad Jesum, et Jesum ad asellum. Quia per misericordiam et veritatem Jesus invitatus *bajulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvariæ, locum*, sicut testatur Joan. XIX, 17.

De tertio, quod vestimenta, quæ pullo supponuntur, antequam Jesus super eum sedeat, signant fructum redemptionis, et gloriam Resurrectionis. Unde dicit Apostolus ad Hebr. XII, 2 : *Jesus proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta.* Vestimenta igitur asello superposita, sunt duplex gaudium, quod Christo, antequam pateretur, propositum fuit et ostensum, videlicet gaudium quod erat habiturus ex fructu redemptionis generis humani, et aliud gaudium, quia erat cum gloria resurrecturus, et cum carne qua passus fuerat, ad Patris dexteram reversurus. Hæc igitur gaudia intuens confidenter ascendit in crucem.

IV.

De quarto nota, quod vestimenta, quæ a turba prosternuntur in via, signant corpora nostra. Dicitur enim in Psal. CI, 27, quod *omnes sicut vestimentum veterascent.* Et nota 1. Quod olim sancti Martyres prostraverunt in via Christi vestimenta coccinea, quoniam corpora sua tradiderunt ad supplicia. Coccus namque sanguinei coloris est. 2. Confessores autem miserunt in via Christi vestimenta hiacynthina, quoniam vigiliis et jejuniis maceraverunt corpora sua, et cor semper elevatum habebant ad supercœlestia. Hiacynthus siquidem aerei coloris est. 3. Virgines vero et Continentes prostraverunt in via Christi byssina vestimenta. Obtulerunt enim corpora sua candida et immaculata Filio Dei, qui est candor lucis æternæ. Byssus namque est quoddam genus lini candidissimi, quod nascitur in Ægypto.

Sic et nos ad imitationem nostram debemus offerre Deo pro nobis crucifixo corpora nostra per martyrii desiderium, vel saltem per æquanimem tolerantiam infirmitatum. Debemus etiam ea offerre tamquam confessores per carnis macerationem, et sicut virgines et continentes per castitatis et continentiæ conservationem. Sed, heu! multi faciunt e converso. Multi enim sunt, qui omne incommodum carnis fugiunt, et in suis infirmitatibus murmurant et blasphemant. Item multi sunt, qui libentius vadunt ad tabernas, ut ibi vacent potationibus, quam eant ad Ecclesias, ut illic instent orationibus. Item plurimi sunt, qui offerunt corpora sua meretrici, et student fornicationi.

Nota etiam, quod vestimenta nostra munda et nova debemus prosternere in via Dei : sed aliqui sunt, qui corpora sua toto tempore vitæ suæ polluta, cum fuerint inveterata et emortua, tunc primo volunt ea mitti in viam Christi. Cum enim mortui fuerint, *et subter eos sternetur tinea, et operimentum eorum erunt vermes*[1] : tunc primo se in claustris faciunt sepeliri : contra quod dicit Apost. ad Rom. xii, 1 : *Obsecro vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. Viventem*, ut sani et juvenes Deo serviatis : *sanctam*, ut in bono opere jugiter persistatis. Sanctus enim est, qui firmus Deo placet : et quidquid agitis, simplici et recta intentione faciatis.

V.

De quinto nota, quod frondes, qui sternuntur in via, signant sanctas eleemosynas, quas quilibet Christianus ab arbore justæ suæ hæreditatis, vel ab arbore proprii laboris decerpere debet, et jactare in viam Crucifixi.

Et nota, quod verissimum est, quod quidam horum frondium fuerunt frondes olivarum, quia transitus Domini tunc erat per montem Oliveti. Oliva vero profert oleum, dolores lenificans. Unde per frondes olivarum signantur eleemosynæ, quæ dantur ex possessione talis hæreditatis, quæ bona conscientia possidetur.

Joannes, xii, 13, etiam dicit quod cum ramis palmarum processerunt obviam Christo ; sed palma corticem habet asperam et amaram. Unde per ramos palmarum exprimuntur eleemosynæ, quæ ex justis laboribus manuum offeruntur.

Et nota, quod quidam offerunt frondes aridos, tales videlicet, qui tunc dant eleemosynas, quando bona sua non possunt diutius possidere. Alii offerunt ramos veneno infectos, qui putant redimere animas suas talibus eleemosynis, quas per usuras et alias iniquitates conquisierunt.

[1] Isa. xiv, 11.

VI.

De sexto nota, quod illi, qui laudes Deo obtulerunt, præcedentes et subsequentes significant bonos Christianos, qui gratias quotidie agunt super omnibus beneficiis exhibitis. Qui etiam per devotas orationes satagunt digni inveniri divinis beneficiis in patria exhibendis.

Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXXV.

IN CŒNA DOMINI.

Vos vocatis me Magister, et Domine: et bene dicitis: sum etenim. Joan. xiii, 13.

Duo occurrunt hic notanda:

I. Quare Jesus Magister vocetur?
II. Quare etiam Dominus appelletur?

I.

De primo nota, quod ideo *Magister* vocatur, quia docet nos exemplis et verbis. Unde dicitur de eo Act. i, 1, quod *cœpit facere, et docere.* Et ut perfectius nos doceat, semetipsum nobis exhibet quasi librum legendum. Hinc est, quod dicitur Apoc. v, 1: *Vidi in dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus et foris, signatum sigillis septem.*

1. Iste liber, quem vidit ille verax Discipulus, est Jesus Christus. Ipse enim sedet ad dexteram Patris super thronum ejus.

2. Iste liber scriptus est intus litteris multiplicis bonitatis: scriptus est etiam foris litteris multiplicis asperitatis, videlicet flagellis, spinis, clavis, et lancea.

3. Iste etiam liber ab æterno signatus fuit septem sigillis, quia ab initio et ante sæcula præordinatum fuit, quod Filium Dei oportet pro nobis nasci, circumcidi, mori, sepeliri, resurgere, ad cœlos ascendere, et inde ad judicium redire.

4. Ista autem sigilla successive fuerunt aperta, septimum aperietur.

Et nota, quod in isto Magistro tria principaliter sunt notanda. Primo enim exemplum admirandæ humilitatis. Secundo cum Discipulis suis Pascha facit eximiæ charitatis. Tertio vocat nos vocatione quadriformis utilitatis.

1. De primo, videlicet de exemplo admirandæ humilitatis, legitur Joan. xiii, 4 et seq. passim : *Surgit Jesus a cœna, et ponit vestimenta sua : et cum accepisset linteum, præcinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim, et cœpit lavare pedes Discipulorum, et extergere linteo, quo erat præcinctus.* Sequitur : *Postquam ergo lavit pedes eorum, et accepit vestimenta sua : cum recubuisset iterum dixit eis : Scitis, quid fecerim vobis ?... Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus, et Magister ; et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim do vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis.*

Nota igitur ad litteram, magnum hic humilitatis exemplum exhibetur ; unde dicit Glossa super locum illum, *sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, et quia a Deo exivit, et ad eum vadit : surgit de cœna, et ponit vestimenta*, etc. Glossa : « Præmisit altitudinem suppo- « siturus humilitatem ; ut perfecte com- « mendetur humilitas homini, cum tam al- « tus sic se humiliavit, ut pedes traditoris « lavaret. » Bonum igitur est ut prædictum sequamur humilitatis exemplum. Dicit enim Glossa super verbum illud : *Exemplum dedi vobis.* « Qui ad pedes in- « clinatur humiliatus, ei in corde excita- « tur, vel si jam est, confirmatur humili- « tatis affectus. »

Nota. Prædicta verba sic potes moraliter exponere : *Surgit Jesus a cœna*, id est, de sinu et contemplatione paterna, ut nos ad cœnam refectionis æternæ vocaret. Et *ponit vestimenta sua*, videlicet immortalitatis indumenta, factus pro nobis mortalis, ut nos stola immortalitatis indueret. *Et cum accepisset linteum, præcinxit se*, carnem mundam assumens de Virgine, ut nos ad bellandum virtute et gratia præcingeret. *Deinde misit aquam in pelvim*, sanguinem pretiosum effundens in mundum, ut nos ab infectione vitiorum mundaret ; *et cœpit lavare pedes Discipulorum suorum*, affectus nostros videlicet purificans, ut nos dignius ad consortium suum, esumque sui compararet.

2. Quod cum Discipulis Pascha celebrat charitatis, dicit Luc. xxii, 7 et seq : *Venit dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha. Et misit Petrum, et Joannem, dicens : Euntes parate nobis Pascha, ut manducemus. At illi dixerunt : Ubi vis paremus ? Et dixit ad eos : Ecce introeuntibus vobis in civitatem, occurret vobis homo quidam amphoram aquæ portans : sequimini eum in domum, in quam intrat, et dicetis patrifamilias domus : Dicit tibi Magister ; Ubi est diversorium, ubi Pascha cum Discipulis meis manducem ? Et ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum, et ibi parate.*

Nota, quod Pascha intelligitur quotidiana recordatio Passionis Jesu Christi. Quotidie enim necesse est ut ore animæ manducemus illum verum Agnum paschalem, videlicet, Jesum Christum, assum igne Passionis in veru sive craticula sanctæ crucis. Et certe ipse tunc Pascha manducat nobiscum, quando ei cor nostrum in igne suæ Passionis assum, per martyrii desiderium proponimus ad edendum. Sed nota, quod Petrus et Joannes missi fuerunt, ut Pascha præpararent, quos tamen homo amphoram aquæ bajulans introduxit in domum ad patremfamilias, apud quem in magno cœnaculo strato Pascha fuit præparatum.

1. Per Petrum, qui interpretatur *agnoscens*, intelligitur fidei intellectus. 2. Per Joannem, qui interpretatur *gratia*, notatur operis effectus. 3. Per hominem amphoram aquæ portantem significatur devotionis affectus. 4. Devotio enim lacrymas portat in domum mentis. 5. Per patremfamilias interpretatur spiritus cujuslibet Christiani ; in cujus cœnaculo, id est, corde, quod magnum debet esse, per extensionem sanctorum desideriorum, et stratum per sanctarum virtutum ornatum mysterio intellectus, et effectus, ductu affectus : Magister Je-

sus Pascha facit per suæ Passionis quotidianam recordationem, per quam charitatem in nobis mirabiliter accendit et confirmat.

3. De tertio, videlicet quod vocat nos vocatione quadriformis utilitatis, habetur in Joan. XI, 28, ubi Martha dixit sorori suæ Mariæ ; *Magister adest, et vocat te*. Per Martham, quæ interpretatur *provocans*, exprimitur gratia Dei quæ semper provocat animam ad conversionem, et ad bonam operationem. Per Mariam vero, quæ interpretatur *Domina*, intelligitur fidelis anima, quam Dominus ad hoc condidit, ut Domina esset cœli et terræ.

Vocat igitur Magister Jesus Mariam, id est, animam. Primo, ut operetur. Unde Cant. II, 10 et seq : *Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. Jam enim hiems transiit, imber abiit, et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit.* Quasi diceret : O anima, quæ debes esse *amica* mea per charitatem, *columba* per simplicitatem, *formosa* per castitatem ; *surge* a lecto corporis : *propera et veni*, ut opereris. *Hiems enim*, id est, tempus inertiæ *recessit, et tempus putationis*, hoc est, tempus laboris *advenit*.

Secundo, vocat eam ut in ipso quasi in quodam libro meditetur. Unde Cant. II, 13 et 14 : *Surge, amica mea, speciosa mea, et veni : columba mea in foraminibus petræ, in cavernis maceriæ, ostende mihi faciem tuam.* Foramina petræ sunt vulnera pedum, et vulnera manuum Domini ; caverna maceriæ est ostium lateris Jesu Christi. In hæc ergo foramina, et in hanc maceriam debet anima se transferre, ut ibi beneficia Domini meditetur, ut columba. Quandoque enim anima in hac vita debet operari, quandoque contemplari.

Tertio vocat eam, ut coronetur. Unde Cant. IV, 8 : *Veni de Libano sponsa mea, veni,* etc. Quasi diceret : O anima, quæ dupliciter es in Libano, et per cordis puritatem, et per corporis castitatem : *veni* per fidem, veni per spem, veni per charitatem ; *coronaberis* enim corona gloriæ et serto exsultationis.

Quarto vocat eam, ut secum delicietur. Unde Canticorum, V, 1 : *Veni in hortum meum, soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis : Comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo.* Quasi diceret : O anima, quæ cohæres mihi eris, tamquam sis soror : quæ etiam consors eris regni mei, tamquam sis sponsa mea : *veni in hortum* deliciarum mearum. *Messui enim myrrham meam cum aromatibus meis*, id est, congregavi illic electos meos, qui tamquam myrrha propter me dura passi fuerunt. Qui etiam tamquam aromata bonum odorem suorum operum mundo diffuderunt ; ubi etiam comedo, et ad comedendum exhibeo favum meæ divinitatis cum melle humanitatis meæ : ibi etiam bibo cum electis meis vinum exsultationis cum lacte maternæ consolationis.

II.

Modo dicendum esset, quare Jesus *Dominus* appelletur, sed hoc ad præsens prosequi non possumus.

Rogate ergo prædictum Magistrum pium Jesum, ut sic simus imitatores suæ humilitatis, ac eximiæ charitatis, ut tandem nos participes faciat suæ claritatis. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXXVI.

IN DIE SANCTO PASCHÆ.

Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur in azymis sinceritatis, et veritatis. I ad Cor. v. 7 et 8.

Nota, quod ille agnus typicus, quem olim Judæi cum azymis et lactucis agrestibus comedebant, Pascha vocabatur. Unde dicunt Discipuli ad Jesum, Matth. xxvi, 17 : *Ubi vis, paremus tibi comedere Pascha?* Unde etiam Jesus ait Discipulis suis, Luc. xxii, 15 : *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar.*

Nota etiam, quod Apostolus hoc loco Pascha appellat Jesum Christum. Ipse enim verus est agnus, qui abstulit peccata mundi. Ipse est ille agnus, quem in figura tunc obtulit justus Abel, sanctum sacrificium, immaculatam hostiam. Ipse est agnus, de quo dicit Isa. liii, 7 : *Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum.* Dicit igitur Apostolus : *Pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur in azymis sinceritatis* quantum ad dulcem affectionem, *et veritatis,* quantum ad bonam operationem.

Et nota, quod olim ad esum agni typici multa requirebantur, quæ spiritualiter intellecta requiruntur etiam a nobis, qui verum agnum Jesum Christum, ab origine mundi occisum, sacramentaliter manducamus.

Primum est, quod mandatum fuit eis, ut sumerent agnum absque macula, masculum, anniculum. Unde Exod. xii, 5 : *Erit agnus absque macula, masculus, anniculus.* Per quod innuebatur, quod non per fœminam aliquam, sed tantum per Jesum masculum de immaculata Virgine immaculate conceptum et natum, et sine omni macula, tam originali quam actuali existentem, salvari nos oportet : propterea cum annus per duodecim menses labatur ; et mensis dicatur a *mene*, quod est effectus, propterea agnus ille erat anniculus, quia et Christum oportuit suscipere duodecim defectus pœnalitatum nostrarum. Ipse enim vere esuriit et sitivit, vere frigus patiebatur et æstum, vere doluit, et mortuus fuit.

Secundum est, quod alienigena non vescebatur ex eo. Unde dicitur Exod. xii, 43 : *Hæc est religio Phase* : *Omnis alienigeno non comedet ex eo.* Per hoc in-

nuitur, quod illi, qui per sententiam excommunicationis quasi ethnici et publicani sequestrati sunt ab Ecclesia et a fidelium consortio, non debent accedere ad communionem et participationem sacrosancti corporis Jesu Christi ; et si accesserint, peccant mortaliter.

Tertium est, quod oportuit eos circumcisos esse, qui vescebantur ex eo. Unde Exod. XII, 48 : *Si quis circumcisus non fuerit, non vescetur ex eo.* Per hoc innuitur, quod corpus Christi sumpturi circumcidere cor, linguam, et manum debent : cor ab odii et rancoris veneno, linguam a perjurio et turpiloquio, manum a malis operibus, et ab immundis attactibus.

Quartum, quod renes accingebant. Unde Exod. XII, 11 : *Renes vestros accingetis.* Per hoc intelligitur, quod corpus Domini sumpturi renes suos, in quibus est seminarium luxuriæ, debent accingere cingulo castitatis. Hunc autem cingulum conficere debemus ex fune, quo Dominus ligatus fuit ad columnam. Unde Job. XII, 18 : *Balteum regum dissolvit, et præcinxit fune renes eorum.* Per balteum intelligitur jactantia corporalis fortitudinis, quem Dominus dissolvit, et fune spiritualis roboris, hoc est, castitatis præcingit renes electorum suorum.

Quintum est, quod calceos in pedibus habebant. Unde Exod. XII, 11 : *Calceamenta habebitis in pedibus.* Per hoc innuitur, quod corpus Domini sumpturi corio, id est, recordatione mortis suæ, et exemplis Sanctorum, pedes affectuum suorum munire debent ac vestire contra avaritiam et inquinamenta sæcularium delectationum.

Sextum est, quod baculos in manibus tenebant. Sequitur Exod. XII, 11 : *Tenentes baculos in manibus.* Per quod datur intelligi, quod corpus Domini accepturi debent recordari se peregrinos esse super terram, et quod baculum Sanctæ Crucis oportet eos in manibus operationum suarum jugiter deportare.

Septimum est, quod festinanter comedebant. Sequitur Exod. XII, 11 : *Et comedetis festinanter.* Per hoc innuitur, quod communicaturi debent sumere corpus Domini cum festinantia, id est, cum ardore sancti desiderii : qui enim ardenter esurit, comedit festinanter.

Octavum est, quod os ex eo non confringebant. Unde Exod. XII, 46 : *Os illius non confringetis.* Per hoc innuitur, quod ad corpus Domini accessuri Sacramentum Eucharistiæ non nimis subtiliter debent perscrutari, sed simplici fide oportet eos esse contentos. *Perscrutator* enim *majestatis, opprimetur a gloria* (Prov. XXV, 27). Os enim confringit, quod vult ad medullam pervenire, quod ad plenum hic non potest, fieri. In patria vero videbimus medullam, eaque fruemur.

Nonum est, quod de carnibus ejus nihil efferebant foras. Unde Exod. XII, 46 : *Nec efferetis de carnibus foras.* Hic evidenter ostenditur, quod nihil de hostia in ore vel in peplo efferri debet de Ecclesia, quod multoties fecerunt sortiariæ mulieres a Domino condemnandæ.

Decimum est, quod carnes agni non aqua coctas, sed igni assas edebant. Unde Exod. XII, 8 : *Et edent carnes nocte illa assas igne.* Per hoc notatur, quod non aqua luxuriæ ferventes, sed igne sancti Spiritus et charitatis ardentes debent accipere corpus Domini.

Undecimum est, quod nihil ex eo crudum sumebant. Unde Exod. XII, 9 : *Non comedetis ex eo crudum quid.* Per hoc exprimitur, quod nullus sine devotione saltem mentali sacrosanctam hostiam debet accipere. Ille enim quasi crudum sumit corpus Domini, qui illud prunis devotionis non assum audet accipere.

Duodecimum est, quod caput cum intestinis et pedibus comedebant. Unde Exod. xii, 9 : *Caput cum pedibus ejus et intestinis vorabitis.* Per hoc ostenditur, quod communicaturi fidem integram de divinitate et humanitate Jesu Christi debent habere : quasi enim caput manducat, qui credit divinitatem : sed non confitetur humanitatem. Pedes autem comedit et non caput, qui Jesum tantum hominem, et non Deum confitetur. Caput vero et pedes sine intestinis manducat, qui licet Christum credat Deum et hominem, tamen infirmitates ejus et miserias abhorret, et confiteri reformidat, sicut quidam hæretici, qui credebant Jesum sine dolore passum, sicut sagitta trajicitur per aerem.

Tredecimum est, quod si quid residuum fuerit, igni comburebant. Unde Exod. xii, 10: *Si quid residuum fuerit, igne comburetis.* Per hoc innuitur, quod subtilitates fidei, quæ supra nos sunt, igni quem Dominus venit mittere in terram, id est, sancto Spiritui, debemus committere.

Quartumdecimum est, quod cum azymis et lactucis aggrestibus agnum comedebant. Unde Exod. xii, 8 : *Et edent azymos panes cum lactucis agrestibus.* Per hoc ostenditur, quod communicaturi sine fermento tumidæ et malæ conscientiæ, sed cum azymis mundæ et humilis conscientiæ, et cum lactucis, id est, contritionis amaritudine ad sumendam sacrosanctam hostiam debent accedere.

Quintumdecimum est, quod luna quartadecima, hoc est, quod in plenilunio agnum typicum comedebant. Per hoc innuitur, quod nullis pueris, nisi eis qui ad annos discretionis pervenerunt, in quibus videlicet, quasi plena luna est, id est, quorum fides et ratio a vero sole, id est, Christo Jesu, sufficienter est illuminata, dari debet a Sacerdotibus corpus Christi. Sæpe enim ex hoc negligentiæ contigerunt, quod pueris indiscretis, et virtutem hujus sacramenti ignorantibus datum fuit corpus Christi.

Rogate ergo Deum Patrem, ut ad corpus Filii sui sumendum tam munde et reverenter accedere mereamini, ut per hoc et corporis et animæ salutem consequamini sempiternam. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXXVII.

ITEM IN DIE PASCHÆ.

Jesum quæritis Nazarenum, crucifixum : surrexit, non est hic.... Sed ite, dicite Discipulis ejus, et Petro quia præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. Marc. XVI, 6 et 7.

In istis verbis quatuor sunt notanda :

I. Quis sit ille, qui quæritur?
II. Quæ sint personæ, a quibus quæritur?
III. Cum quibus aromatibus quæritur?
IV. Ubi inveniendus per Angelum ostendatur?

I.

De primo nota, quod secundum Angeli testimonium quæritur *Jesus Nazarenus crucifixus.* Nota igitur, quod quærens niti debet, ut sit similis ei quem quærit. Omnis enim Christianus, qui dictus est a Christo, spiritualiter debet esse Jesus, Nazarenus, et crucifixus.

1. Itaque bonus Christianus debet esse *Jesus,* quod interpretatur Salvator. Quilibet enim Christianus salvare debet proximum suum tripliciter, videlicet eleemosynarum largitione, mutui collatione, consilii et auxilii communicatione.

2. Christianus debet esse verus *Nazarenus.* Et nota, quod sicut testatur Liber Numerorum[1], quintuplex erat lex Nazarenorum.

Prima erat, quod novacula non ascen-

[1] Cf. Num. VI, 1, et seq.

debat super capita eorum : per novaculam accipitur dolus et malitia. Cavere ergo debet Christianus, ne *sicut novacula acuta faciat dolum* [1], et ne per malitiam et nequitiam gratiam Spiritus septiformis præcidat a capite mentis suæ. Qui enim amiserit gratiam Spiritus sancti, amisit capillos, id est, ornatum animæ suæ.

Secunda erat, quod quidquid inebriare poterat, non bibebant. In quo innuitur quod ab ebrietate cavere debet quilibet Christianus : Contra ebrietatem dicit Eccl. xxxi, 30 et 31 : *Multos exterminavit vinum... Vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum.* Ibi dicit Glossa : « Ebrietas multos subvertit, quæ « sensum minuit, iram excitat, libidinem « inflammat, animi secreta revelat. »

Tertia fuit, quod quicquid de vinea erat, non comedebant : in quo significatur, quod quilibet Christianus fugere debet fornicationem et luxuriam. Luxuria enim uva est, quæ crescit in vinea Sodomorum : et certe *uva eorum uva erit fellis, et botri amarissimi* [2]. *Malitia* quippe unius *horæ*, in inferno videlicet, *oblivionem facit luxuriæ maximæ* : sicut ait Eccli. xi, 29 .

Quarta fuit, quod ad omnem mortuum non ingrediebantur : per quod edocemur, quod verus Christianus debet vitare eos, et eorum societatem fugere, qui vacant operibus mortuis. Non enim debet se consociare talibus, qui libenter sedent, *et student calicibus epotandis* [3]. Qui etiam solent ludere cum globis et taxillis, et qui lascive saltant in choreis. Dicitur enim in Psalm. xvii, 26 et 27 : *Cum sancto sanctus eris..., et cum perverso perverteris.* Dicit etiam Philosophus, quod « sæpe candido innocenti socio mali- « gnus comes rubiginem suam affricuit ». Debet etiam bonus Christianus societatem eorum declinare, qui libenter vadunt impie agere et furari. Unde Proverb. i, 10 et seq. : *Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint : Veni nobiscum, insidiemur sanguini... Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum, marsupium sit unum omnium nostrum. Fili mi, ne ambules cum eis... Pedes enim illorum ad malum currunt*, subaudi, æternum.

Quinta fuit, quod si aliquis coram eis moriebatur, et maxime si occidebatur, polluebantur : per quod datur intelligi, quod bonus Christianus cavere debet, ne aliquis coram eo per detractionem feriatur, ut videlicet nec ipse detrahat, nec consentiat detrahenti. Contra detractionem, Proverb. xxiii, 20 : *Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt.* Hic prohibetur detractio, qua *detractores Deo odibiles* [4] carnes humanas conferunt ad vescendum.

3. Christianus debet esse quasi crucifixus. Debet enim affigi cruci pœnitentiæ quadruplici clavo. Primus clavus est timor mortis, secundus timor judicis, tertius timor carceris, quartus timor tortoris. Debet etiam esse quasi transfixus lancea charitatis.

II.

De secundo nota, quod personæ, quæ Dominum quæsierunt, erant Maria Magdalena, et Maria Jacobi, et Maria mater Jacobi minoris, et Maria Salome, id est, filia Salomone, quæ fuit uxor Zebedæi. Et signant hæ tres Mariæ tres vires animæ,

[1] Ps. li, 4.
[2] Deut. xxxii, 32.
[3] Prov. xxiii, 30.
[4] Ad Roman. i, 30.

per quas anima Deum quærit. *Maria Magdalena*, quæ interpretatur *Domina in turri*, significat vim rationabilem. Anima enim in ratione sedens, quasi in turri eminenti ex ipsa prospicit omnes insidias inimici. *Maria Jacobi*, quæ interpretatur *Domina luctatrix*, exprimit vim irascibilem, per quam anima vanis et immundis peccati illecebris sive delectationibus irascitur, easque abjicit et conculcat. *Maria Salome*, quæ interpretatur *Domina pacifica*, figura vim concupiscibilem, per quam anima pacem veram, *quæ exsuperat omnem sensum* [1], hoc est, summum bonum vehementer concupiscit, et quærit.

III.

De tertio nota, quod licet Marcus xvi, 1, dicat, quod *emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum*, non tamen exprimit, quæ fuerunt aromata, quocirca sana fide dici potest, quod ad minus emerunt myrrham et aloe, nardum et balsamum, et ex istis confecerunt unguentum, quo ungerent Jesum. Per myrrham et aloen, quæ vermes arcent, et corpora conservant, ne corrumpantur, intelligitur virtus castitatis, quam vermis luxuriæ non audet contingere. Per nardum, quæ herba humilis est, sed multum odorifera, notatur odor humilitatis. *Cum* enim *Rex esset in accubitu* [2] divinitatis suæ, *nardus* humilitatis Beatæ Virginis spargens *odorem suum*, traxit eum in terram ad consortium nostræ humanitatis. Per balsamum, quod mirabiliter est calidum, significatur fervor charitatis. Aquæ enim multæ cupiditatis non possunt exstinguere fervorem veræ charitatis.

IV.

De quarto nota, quod Dominus per Angelum ostenditur inveniendus in Galilæa in monte, ubi consistit cum discipulis suis Jesus, sicut dicitur Matth. xxviii, 7. Galilæa interpretatur *rota* vel *revelatio* : mons autem stabilis est et firmus. Igitur Dominus invenietur, et videbitur in Galilæa, hoc est, in patria supercœlesti ; ubi est æternitatis indeficentia, quod notatur per *rotam* : ubi etiam est omnis scientia, quod notatur per *revelationem* : ubi nihilominus erit omnipotentia, quæ notatur per *montem*. Mons enim est multarum partium sola aggregatio.

Rogate ergo Dominum, ut sic Jesu Nazareni crucifixi veri imitatores esse mereamur, eumque ut sic omnibus animæ nostræ viribus conferat beatæ æternitatis indeficientiam, omnem scientiam, et plenam super omnia bona sua potentiam. Quod nobis præstare dignetur, etc.

[1] Ad Philip. iv, 7.

[2] Cf. Cant. i, 11.

SERMO XXXVIII.

IN OCTAVA PASCHÆ.

Quia vidisti me Thoma, credidisti: beati, qui non viderunt, et crediderunt. Joan. xx, 29.

Nota, quod sicut dicit Glossa, Dominus fidem hic mirabiliter commendat. Æternam enim beatitudinem credentibus repromittit. Cum etiam dicat Apostolus ad Hebr. xi, 6, quod *sine fide impossibile est placere*. Duo in præsenti loco principaliter sunt notanda:

I. Quid summopere credere debeamus?
II. Quæ sit beatitudo, quam si crediderimus, reportamus?

I.

De primo nota, quod licet in Apostolico symbolo duodecim articuli fidei distinguantur, et licet in libris et scriptis Sanctorum et orthodoxorum Patrum multa inveniantur, quæ credi oporteat; sed tamen ad minus credenda sunt a quolibet Christiano, quæ breviter prosequamur. Primo enim credere debes Unigenitum Dei Filium secundum carnem, quam assumpsit ex Virgine, in cruce mortuum esse, et die tertia resurrexisse. Secundo credi oportet, ipsum Dei Filium claves Ecclesiæ Petro, suisque successoribus concessisse. Tertio credere debes, te certissime moriturum. Quarto credere debes te rationem de omnibus actibus tuis redditurum. Quinto credere debes impios cum dæmonibus æterna tormenta passuros. Sexto credere debes, electos cum Deo perpetuo regnaturos. Si autem ista sex credideris, fidemque bonis operibus confirmaveris, sine dubio repromissam a Deo beatitudinem consequeris.

I. Credere debes Deum vere mortuum fuisse, et vere resurrexisse. Unde et Do-

minus ad ostensionem suæ passionis et mortis, quæ præcesserat, et resurrectionis quæ subsecuta fuerat, dixit Thomæ, Joan. xx, 27 : *Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam, et mitte in latus meum : et noli esse incredulus, sed fidelis.*

1. Nota igitur, quod Christus pro peccatis nostris mortuus est, ut et nos peccata tota mente fugiamus, et ea mortificemus in nobis : cum oportuerit pro ipsis Filium Dei mori. Unde I Pet. iii, 18 : *Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus pro injustis, ut nos offerret Deo, mortificatos quidem carne, vivificatus autem Spiritu.* Unde etiam dicit Apostolus ad Coloss. iii, 5, 8 et 9 : *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram : fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, quæ est idolorum servitus... Deponite et vos omnia : iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem.* Glossa : « Describit delicta, quæ *membra* « appellat. » *Fornicatio* est omnis concubitus præter legitimum connubium. *Immunditia* est contra naturam libido, scilicet ardor per quaslibet turpitudines discurrens. *Concupiscentia mala*, id est, de aliena uxore, vel de aliena re : *et avaritia, quæ est idolorum servitus*, id est, tam fugienda sicut idololatria, cui simile et par vitium est : quia rebus pro Deo servit. *Deponite et iram*, quæ est subitus animi motus : *indignationem* de alio sublimato. *Malitia* est, quando quis molitur damnum alicui. *Blasphemia* in fratrem vel Deum. Reliqua duo patent.

2. Nota etiam, quod ideo Christus resurrexit, ut et nos cum ipso spiritualiter resurgamus, et ea quæ sursum sunt, appetamus. Unde Apostolus ad Coloss. iii, 1 et 2 : *Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens : quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Cum ergo Christus resurrexerit, et ad cœlos ascenderit, spretis bonis transitoriis, id est, immundis delectationibus hujus mundi : quærere debemus eum in dextera Dei Patris, quasi summum bonum, et ipso vero gustu jugiter delectari.

II. Credere debes Filium Dei Petro, aliisque Apostolis et eorum successoribus claves hujus Ecclesiæ concessisse. Unde Joan. xx, 22 et 23, dicitur, quod cum Jesus post resurrectionem suam staret *in medio Discipulorum suorum, insufflavit : et dixit eis : Accipite Spiritum sanctum : quorum remiseritis peccata, remittuntur eis : et quorum retinueritis, retenta sunt.* Super locum istum : *Quorum remiseritis*, Glossa, « vel per vos, vel per successo- « res. » Item alia Glossa : « *Quorum re-* « *miseritis*, scilicet, quos dignos remis- « sione judicaveritis, duabus videlicet « clavibus, scilicet potestatis, et discre- « tionis. » Cavere igitur debet quilibet Christianus, ne propter opera immunditiæ et injustitiæ ligetur sententia excommunicationis : sed potius per veram contritionem et sinceram confessionem mereatur absolvi ab omni peccato ministerio Sacerdotis.

III. Credere debes te certissime moriturum. Unde dicitur in collationibus sanctorum Patrum, quod « hoc est omnium « vitiorum peremptorium, ut credas te « quotidie de hoc sæculo migraturum. » Dicit etiam Augustinus in libro de *Spiritu et anima* : « Velimus, nolimus, omnes « moriemur. Nihil enim morte certius, et « nihil hora mortis incertius. » Nam nescimus, quando, et quomodo, aut ubi moriemur : quoniam mors ubique exspectat nos. Idcirco semper debemus esse parati, ut cum corpus revertetur ad terram de qua sumptum est, spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Ut autem recordemur mortis nostræ, admonent nos mortui, quorum ossa videmus in cœmiteriis. Quilibet enim mortuus sic vivum alloquitur, Eccli. xxxviii, 23 : *Memor esto judicii mei : sic enim erit et tuum : mihi heri, et tibi hodie.* Abstinebit igitur a pec-

catis si sapiens fuerit, qui credit se quotidie moriturum.

IV. Debes credere te rationem redditurum de omnibus tuis actibus. Unde II ad Corinth. v, 10 : *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Et nota, quod fortissimus, sapientissimus, et justissimus judicio præsidet. Fortissimus est, ut per nullius potentiam opprimatur. Sapientissimus, ut nullius allegationibus circumveniatur. Justissimus, ut nullius pecuniis corrumpatur. Necesse ergo est cuilibet justo, ut sermones suos, quos profert in judicio, mature disponat, et quotidie per veram pœnitentiam culpas suas diluat, ne judex eum pollutum peccatis inveniat.

V. Credere debes impios æterna tormenta passuros. De hoc dicitur Eccli. xxxix, 33 et seq. : *Sunt spiritus, qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua : in tempore consummationis effundent virtutem : et furorem ejus, qui fecit illos, placabunt.* Hæc dicuntur de dæmonibus, qui tota vi fortitudinis suæ, totaque malignitate furoris sui impios cruciabunt. Sequitur de tormentis : *Ignis, grando, fames, et mors, omnia hæc ad vindictam creata sunt : bestiarum dentes, et scorpii, et serpentes, et romphæa vindicans in exterminium impios.* Item, Matth. xxv, 41 : *Tunc dicet Rex his, qui a sinistris erunt : Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus.*

VI. Credere debes electos cum Deo perpetuo regnaturos. Unde Matth. xxv, 34 : *Tunc dicet Rex his, qui a dextris ejus erunt : Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.* Item Apocal. xx, 6 : *Erunt Sacerdotes Dei et Christi, et regnabunt cum eo mille annis*, id est, æternaliter. Per mille enim notatur æternitas. Si igitur credis gloriosum esse regnum Dei, necesse est ut bonis operibus illuc pervenire labores.

II.

De secundo membro in divisione thematis supra posito nota, quod sicut dicit Boetius : « Beatitudo est status omnium « bonorum congregatione perfectus. » Quam beatitudinem nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXXIX.

IN DOMINICA II

POST PASCHA.

Ego sum pastor bonus: et cognosco oves *meas, et cognoscunt me meæ.* Joan. x, 14.

Quatuor principaliter sunt hic notanda :

I. Quæ sit causa quod Dominus se bonum pastorem protestatur?
II. Quid per oves ejus intelligatur?
III. Ad quæ pascua grex suarum ovium deducatur?
IV. Quid sit lupus, qui Domini ovibus insidiatur?

I.

De primo nota, quod ad hoc, quod pastor irrationalium ovium utilis sit patrifamilias, quatuor requiruntur, videlicet :

1. Ut sit fortis, ut lupo et latrunculis obsistere possit.

2. Quod sit sapiens, ut videlicet inter pascua salubria et nociva discernere sciat.

3. Quod sit vigil, ne videlicet eo dormiente grex sibi commissus diripiatur.

4. Quod sit benignus, ne videlicet oves extravagantes baculo suo projiciat, sed eas ad viam cum modestia revocet et lenitate, earumque debilitatem pie supportet.

Et certe propter has quatuor causas Dominus se bonum, id est, utilem pastorem appellat.

1. De primo, hoc est, de fortitudine

pastoris hujus dicit Job, IX, 4 : *Sapiens corde est, et fortis robore : quis resistit ei, et pacem habuit* ? Si fortitudo quæritur, robustissimus est. Iste est ille David manu fortis, qui contra Goliath, hoc est, diabolum, cum baculo sanctæ crucis procedens, pro castris Israel singulare certamen iniit, eumque triplici lapide, hoc est, innocentia cordis, oris, et operis in cruce moriens prostravit et occidit. Iste est pastor bonus, qui quotidie contra dæmones assistit pro ovibus suis, pugnatque pro eis. Unde dicit Isa. LXIII, 1 : *Ego, qui loquor justitiam, et propugnator sum ad salvandum.*

2. De secundo, hoc est, de sapientia pastoris hujus dicit Eccli. I, 1 et 5 : *Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper, et est ante ævum... Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis.* Verbum Dei, id est, Filius Dei. 1. Iste ergo pastor, cujus sapientiæ non est numerus, ostendit quæ pascua salubria sint ovibus suis, et quæ nociva. 2. Docet enim verbo et exemplo, perniciosa esse Christianis pascua divitiarum, deliciarum, et bonorum, et quod salubria sint pascua paupertatis, asperitatis, ac humilitatis. 3. Unde et ipse apud Bethlehem in diversorio natus elegit paupertatem, asperitatem ac vilitatem. 4. Eadem etiam pati voluit in loco Calvariæ apud stratam publicam. 5. Hæc autem fecit propterea, ut secus vias prædictas pascua quærerent oves Domini. Unde Augustinus in libro de *Catechizandis rudibus* : « Omnia bona « terrena contempsit homo factus Chri- « stus Dominus, ut contemnenda mon- « straret : et omnia terrena mala sustinuit « quæ sustinenda præcipiebat, ut neque « in illis quæreretur felicitas, neque in « istis infelicitas timeretur. »

3. De tertio, videlicet quod vigil sit Dominus. 1. Dicitur in Psal. CXX, 4 : *Non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.* 2. Unde et ipse de se dicit, Isa. XXI, 8 : *Super speculam Domini ego sum, stans jugiter per diem ; et super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus.* 3. Licet ergo ipse vigilet, salutem nostram custodiens ; docet tamen et nos vigilare pro salute nostræ. Unde dicit Matth. XXVI, 41 : *Vigilate, et orate ut non intretis in tentationem.* Item, Marci, XIII, 33 et 37 : *Videte, vigilate et orate... Quod autem vobis dico, omnibus dico : Vigilate.*

4. De quarto, videlicet quod sit patiens et benignus, dicitur in Psal. CXLIV, 9 : *Suavis Dominus universis : et miserationes ejus super omnia opera ejus.* Item, Isa. LX, 11 : *Sicut pastor gregem suum pascet : in brachio suo congregabit agnos, et in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit.* Patiens igitur est in peccatorum nostrorum diurna dissimulatione. Benignus est in multimoda beneficiorum collatione. Ipse enim quod perierat, requisivit, carnem induendo et in mundum veniendo, quod abjectum fuit, reduxit, pro nobis ascendendo, et in brachia crucis oviculas suas colligendo, et postea in ascensione animas quas de limbo eripuerat, in cœlum revehendo : quod fractum fuerat, alligat per veram satisfactionem : ipse enim quasi verus Samaritanus purgat vulnera peccatorum, infundens vinum acerrimæ contritionis, et superfundens oleum internæ consolationis, et sic alligat vulnera panniculis præceptorum : quod infirmum est, consolidat per adjutricis gratiæ transmissionem : quod forte et pingue est, custodit per Angelicam protectionem. De prædictis dicit Ezechiel, XXXIV, 16 : *Quod perierat requiram, et quod abjectum erat reducam, et quod confractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam.*

II

De secundo nota, quod per oves Domini intelligitur genus humanum, et præcipue Christiani. Unde dicitur in Psal. LXXVIII, 13 : *Nos populus tuus, et oves*

pascuæ tuæ. Dicit etiam I Pet. II, 25 : *Eratis sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.* Debet igitur quilibet ovem imitari in ungulæ fissione, et in ruminatione, in munditia et in obedientia, simplicitate et lenitate, et multiplici utilitate, et in compassionis conjunctione.

Primum igitur est, quod sicut ovis ungulam findere debemus per discretionem boni et mali, ut videlicet, sicut dicitur in Psal. XXXVI, 27 : *Declina a malo, et fac bonum.*

Secundum est, quod et nos sicut oves ruminare debemus per jugem recordationem omnium beneficiorum Dei. Omnia enim beneficia, quæ contulit nobis Dominus, sive sint corporalia, sive spiritualia, jugiter in fauces memoriæ revocare debemus, et de singulis Domino gratias agere. Inhonestum enim et inurbanum est, quod sicut porci beneficia Domini devoremus, et de eis Domino gratias non agamus. Unde quotidie canitur : « Benedicamus Domino. »

Tertium est, quod a sordibus luxuriæ ovium imitatione nobis cavere debemus. Oves enim invitissime inquinant pedes suos. Unde II ad Cor. VII, 1 : *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.*

Quartum est, quod sicut oves obediunt suo pastori ; ita et quilibet Christianus debet obedire Deo, et etiam Sacerdoti suo in omnibus, quæ sunt secundum Deum. Unde ad Philip. II, 12 : *Charissimi mei (sicut semper obedistis)... cum metu et tremo vestram salutem operamini.*

Quintum est, quod sicut oves simplices esse debemus, omnem dolum nequitiæ contemnentes. Unde I Pet. II, 21 et 22 : *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus.* Item, ad Philip. II, et 15 : *Omnia facite fine murmurationibus... et sitis simplices filii Dei.*

Sextum, quod debemus esse lenes et mansueti sicut oves. Unde Isa. LIII, 7 : dicit de Domino : *Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum.* Item, Jerem. XI, 19 : *Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam.*

Septimum est, quod sicut ovis utile est animal, ita quilibet utilis debet esse proximo suo. Ovis enim lanam exhibet ad indumentum, et carnem et lac ad nutrimentum. Sic igitur bonus Christianus pauperibus se debet utilem exhibere : ut videlicet nudos cooperiat, esurientes cibet, ac potet sitientes : ut etiam si necesse foret, paratus esset corpus suam in mortem tradere pro salute proximi sui.

Octavum est, quod oves in fervore meridiei conjunguntur : ita et boni Christiani tribulationibus suis concordes esse debent et compatientes, ut quilibet portet onus alterius.

III.

De tertio nota, quæ sint pascua ovium Christi, ipse Dominus ostendit in Ezech. XXXIV, 13 : *Inducam,* inquit, *oves meas in terram suam : et pascam eas in montibus Israel, in rivis, et in cunctis sedibus terræ.*

1. Terra ovium Christi est terra viventium : ibi invenient pascua, id est, gaudia uberrima in monte Patris, in monte Filii, in monte Spiritus sancti.

2. Pascentur etiam in rivis potentiæ, qui fluunt a monte Patris : in rivo sapientiæ, qui fluit a monte Filii.

3. Pascentur etiam a rivo charitatis suæ benevolentiæ qui fluit a monte Spiritus sancti.

4. Pascentur etiam in cunctis sedibus

illius terræ, hoc est, in sede cujuslibet Angeli, et Archangeli, et in cunctis sedibus Virtutum, Potestatum, Principatuum, Dominationum, Thronorum, Cherubin, et Seraphin. Specialia gaudia in sede cujuslibet Patriarchæ et Prophetæ, Apostoli, Martyris, Confessoris, Virginis, Viduæ ac Conjugati spiritualia gaudia reperient. Quæ gaudia nobis præstare dignetur, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen [1].

[1] Deest expositio quarti membri divisionis thematis supra positi, scilicet, *Quis sit lupus, qui Domini ovibus insidiatur?*

SERMO XL.

IN DOMINICA III

POST PASCHA.

Iterum videbo vos, et gaudebit cor vestrum : et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Joan. XVI, 22.

Tria occurrunt hic consideranda :

I. Qui sint illi, quos iterum Dominus est visurus ?
II. In quo tempore se eis sit ostensurus ?
III. Quid sit gaudium, quod nemo deinceps est ablaturus ?

I.

De primo nota, quod Dominus consolabiliter illos est visurus, qui modo plorant, flent, et tristantur. Unde ipse dicit in presenti Evangelio : *Amen amen dico vobis : quia plorabitis, et flebitis vos..., et contristabimini* [1]. Plorare igitur debemus propter multorum bonorum operum omissionem. Flere etiam debemus propter multorum criminum commissionem. Debemus etiam contristari propter diuturnam nostræ peregrinationis ac exsilii prolongationem. Igitur cum dicat Eccle. III, 4 : *Quod est tempus flen-*

[1] Joan. XVI, 20.

di, et tempus ridendi, modo flere debemus, ut postea rideamus.

I. Primo itaque plorare nos oportet propter multorum bonorum operum omissionem. Et nota, quod stultus esset mercator, qui propter pigritiam suam et breve commodum corporis sui negligeret forum trium hebdomadarum, quod esset a parte regis clamatum, in quo posset lucrari bonum multorum annorum. Et certe Rex cœli Christus Jesus tempus vitæ nostræ instituit, quasi quasdam nundinas in quibus laboribus nostris et bonis operibus mercari debemus æterna bona, sicut fecerunt quondam SS. Martyres, qui in flore juventutis existentes pro regno Dei acquirendo corpora sua tradiderunt ad supplicia, et quasi prudentes negotiatores pellem corporis corruptibilem, pro pelle quam resument gloriosam, dederunt. Omnia etiam quæ habuerunt pro anima sua dare non dubitaverunt. Unde Job ii, 4 : *Pellem pro pelle, et cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua*. Et nota, quod ipse Dominus merces suas gloriosas exhibet nobis venales pro vilibus mercibus nostris. Ita enim clamat teste B. Augustino : « Venale habeo, venale habeo. Quid? Regnum « cœlorum. Quo emitur? paupertate « et eleemosynis regnum, labore quies, « ignomina gloria, morte vita æterna. »

Ipse etiam petit a nobis, ut res nostras quas ab eo gratis accepimus, iterum ei ad usuram centuplicem commodare velimus : sed et hoc ipsum pauci facere volunt, quod conqueritur Jerem. xv, 10 : *Væ mihi mater mea : quare genuisti me virum rixæ, virum discordiæ in universa terra? non fœneravi, nec fœneravit mihi quisquam* : *Omnes male dicunt mihi. Virum rixæ* se nominat, quia multi per peccata sua rixantur cum eo, et impugnant eum. Virum etiam *discordiæ* se appellat, quia pauci concordant cum sua soluntare : pauci etiam fœnerant ei, ut, sicut dicit Glossa, « in pauperibus confo- « vendis eum sibi faciant debitorem. » *Multi* vero *maledicunt* ei, vel in seipso, vel membris suis. Multi enim blasphemant Dominum, creaturas suas vel opera vituperando, vel etiam juramentis illicitis nequitias suas confirmando, id est, bonis hominibus detrahendo. Igitur quicumque regnoscit, se bona opera omisisse, et tempus vitæ suæ inutiliter expendisse, dignum est ut propter hoc ploret et doleat, ut aliquid de bonis neglectis recuperet per lacrymas et dolores.

II. Secundo flere debemus propter criminum commissionem. Unde et Dominus flevit super peccata nostra, ut doceret quod nosipsi multo fortius ea deflere debeamus. Legitur enim sic in Luc. xix, 41 et 42 : Ut *appropinquavit Jesus Jerosolymam, videns civitatem flevit super illam, dicens* : *Quia si cognovisses et tu*, supplendum est, fleres. Quilibet igitur flere debet propter peccata quæ commisit.

Et nota 1. Quod propter quædam peccata Deus specialiter exacerbatur. 2. Per quædam etiam corpus et anima propria sordidatur. 3. Per quædam etiam dilectio proximi violatur.

1. De primo nota, quod licet Deus per omne peccatum offendatur, tamen per quatuor specialiter exacerbatur. Primo per veræ fidei corruptionem. Fides enim per hæreticos, et sortiarias, et pythonissas, et divinatrices, et incantatrices corrumpitur. Secundo per assiduam et falsam jurationem. Multi namque absque ulla necessitate, imo se pejorare scientes, jurant per crucem et vulnera Jesu Christi, et multis aliis modis. Tertio Deus exacerbatur per vindictarum ab ipso postulationem : sicut multi in ipsa hora, quando corpus Domini Jesu Christi elevatur, petunt se vindicari, et imprecantur eis qui eos offenderunt, mortem æternam. Quarto Deus exacerbatur per viduarum et pauperum oppressionem. Dicitur enim in Psal. x, 14, quod Deo *derelictus est pauper*. Unde qui tangit pauperes, *tangit pupillam oculi* sui : sicut dicit Zach. ii, 8.

2. De secundo nota, quod per peccata

gulæ et luxuriæ corpus et nobilis anima hominis inquinatur. Fit enim homo per gulam et luxuriam quasi vile stabulum et fœtens cloaca.

3. De tertio nota, quod per quædam peccata dilectio proximi violatur, videlicet per furtum et rapinam, per fraudes et usuras, per detractiones et convicia, per homicidia et falsa testimonia, per iram et invidiam, per alia plura peccata. Qui igitur recognoscit se per peccata commissa Deum exacerbasse, seipsum inquinasse, et sanctam charitatem in proximo violasse : conveniens est eum flere, et super hoc Deo dignam pœnitentiam exhibere.

III. Tertio contristari debemus propter diuturnam nostræ peregrinationis ac exsilii prolongationem. Unde dicit Psal. CXIX, 5 : *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est : habitavi cum habitantibus*, etc. Propter hoc etiam I Pet. II, 11 : *Obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis.*

Et nota, quod triplices sunt peregrini Domini. Primi transeunt de mundo ad religionem et claustrum. Secundi transmigrant quotidie de vitiis ad virtutes, et vadunt de virtute in virtutem. Tertii per contemplationem transeunt de regione corporum ad regionem spirituum. Primi rapiuntur in cœlum aereum, ut quasi aves de beneficiis suis Domino gratia agant. Secundi feruntur in cœlum sidereum, ut quasi sidera luceant in firmamento cœli. Tertii cum Paulo etiam rapiuntur in cœlum empyreum, ut cum sanctis Angelis Dei faciem contemplentur.

Contristari vero oportet istos peregrinos propter diversam et hominum et dæmonum inquietationem, sed tristitia eorum convertetur in gaudium. Unde I. Pet. I, 6 et 7 : *Modicum nunc si oportet vos contristari in variis tentationibus : ut probatio vestræ fidei, multo pretiosior auro (quod per ignem probatur) inveniatur in laudem et gloriam, et honorem, in revelatione Jesu Christi.*

II.

Modo videndum est, quando Dominus se plorantibus, flentibus, et contristatis sit ostensurus. Et est dicendum, quod hoc faciet tunc, quando anima uniuscujusque electi, vel hic vel in purgatorio ab omni sorde peccatorum sufficienter emundata, ab Angelis ei fuerit præsentata.

III

Videndum est, quale sit illud gaudium, quod electis suis nullus deinceps est ablaturus. Et nota, quod electi triplex habebunt gaudium de triplici stola animæ. Habebunt etiam quadruplex gaudium de quadruplici corporis stola. De his septem dicitur Isa. LI, 3 et 11 : *Gaudium et lætitia invenietur in ea*, propter omnimodam cognitionem, et insatiabilem dilectionem : *gratiarum actio, et vox laudis*, propter plenissimam Dei fruitionem. Sequitur : *Venient in Sion laudantes, et lætitia sempiterna super capita eorum*, propter corporis claritatem : *gaudium et lætitiam tenebunt* propter corporis subtilitatem et agilitatem : *fugiet dolor et gemitus*, propter beatam immortalitatem.

Rogate ergo Dominum, ut hæc gaudia nobis largiri dignetur. Qui vivit et regnat, etc.

SERMO XLI.

IN DOMINICA IV

POST PASCHA.

Cum venerit Paraclitus, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio. Joan. XVI, 8.

Duo occurrunt hic notanda :

I. Quis sit Paraclitus, quem Dominus missurum se protestatur ?
II. Qualiter mundus de peccato, et de justitia, et de judicio arguendus intelligatur ?

I

De primo nota, quod per Paraclitum Spiritus sanctus exprimitur. Paraclitus enim idem est, quod advocatus, vel consolator, sicut testatur interlinearis Glossa super locum illum Joan. XIV, 16 et 17 : *Et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis.*

Igitur circa hunc Paraclitum tria sunt notanda. 1. Ipse enim advocatus est reorum, 2. Consolator mœstorum, 3. Et redargutor obstinatorum.

1. De primo dicitur ad Rom. VIII, 26 : *Spiritus adjuvat infirmitatem nostram. Nam quid oremus, sicut oportet nescimus : sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Glossa hunc locum sic exponit : « Spiritus sanctus postulat pro nobis, quia nos postulare facit, « nobisque interpellandi et gemendi inspi- « rat affectum. » Tali ergo modo Spiritus sanctus dicitur esse advocatus reorum, quia ipsis reis hoc inspirat, ut pro deli-

ctis suis orent, et gemitus emittant inenarribiles.

2. De secundo cantatur in quadam Sequentia :

Veni sancte spiritus.

Et infra :

Consolatur optime,
Dulcis hospes animæ,
Dulce refrigerium.

In labore requies,
In tæstu temperies,
In fletu solatium.

3. De tertio, videlicet quod ipse arguet incorrigibiles et obstinatos, dicitur in Joan. XVI, 8 : *Cum venerit Paraclitus, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio.* Et nota, quod Spiritus Domini non solum arguet impios in judicio et reprobos, imo et interficiet ipsos. Unde Isa. XI, 4 : *Percutiet terram virga oris sui, et spiritu labiorum suorum interficiet impium.* Unde et Paulus de Antichristo dicit II ad Thess. II, 8 : *Tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui.*

II.

De secundo videndum est, qualiter mundus de peccato, et de justitia, et de judicio arguendus intelligatur. Et nota, quod Glossulæ locum istum sic exponunt : « Arguet mundum de peccato « infidelitatis, quod videlicet peccatum « mundus habet : *et de justitia*, quam « non imitatur, *et de judicio*, quod non « timet. » Igitur hæc est una causa, quare Dominus Spiritum sanctum Paraclitum mittit, ut videlicet arguat mundum, id est, mundi amatores arguendos ostendat, de peccato, quo Dominum offenderunt : de justitia, quam operari neglexerunt : de judicio, quod non timuerunt.

I. Igitur Paraclitus docet esse mundum arguendum de peccato, quo Dominum offenderunt, et maxime de peccato infidelitatis. Unde et ipse Dominus ita exponit : *De peccato quidem, quia non crediderunt in me* [1].

Et nota, quod secundum Sanctos aliud est credere Deum, aliud est credere Deo, aliud credere in Deum. *Credere Deum*, est credere ipsum esse creatorem, et principium omnium creaturarum, et judicem esse vivorum et mortuorum : hoc etiam dæmones credunt et contremiscunt. Unde Jacob. II, 19 : *Tu credis quoniam Deus est : Bene facis, dæmones credunt, et contremiscunt. Credere Deo*, est credere vera esse, quæ ipse dicit. *Credere in Deum*, est cum charitate tendere in ipsum, utpote in summam delectationem, in summum bonum, et in summum honorem.

Nota igitur, quod peccatum infidelitatis, videlicet quod homo non credit in Deum, est origo et causa omnium peccatorum. Omne enim peccatum, quod committitur in mundo, aut committitur propter carnis delectationem, aut propter rerum dilectionem, aut propter gloriæ et honoris ambitionem. Si ergo per veram fidem et charitatem non fictam tenderes et transmigrares in Dominum, tamquam in summam et mundissimam suavitatem, tamquam in summum et verissimum bonum, tamquam in summum et æternam gloriam : sine dubio contemneres fœdam carnis delectationem, et transibilium rerum dilectionem, vanæque gloriæ et honoris ambitionem.

II. Paraclitus docet mundum arguen-

[1] Joan. XVI, 9.

dum esse de justitia, quam imitari neglexerunt. Quæ autem sit hæc justitia, Dominus exponit, ita dicens : *De justitia vero, quia ad Patrem vado, et jam non videbitis me* [1]. Quasi diceret : Ego ad Patrem vado, et si vultis venire illuc, ubi ego sum, oportet ut illam justitiam imitemini, quam et ore docui et opere exhibui. Et quæ est ista justitia ? certe ut reddat quilibet quæ sunt hominis, homini : et quæ sunt Dei, Deo : unde cum Judæi, Matth. xxii, 16 et 21, Dominum commendarent, *quia verax esset, et viam Dei in veritate doceret,* et quærerent, si liceret censum dari Cæsari, an non ? respondit : *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari : et quæ sunt Dei, Deo.*

Conemur igitur exsequi triplicem justitiam, quam requiret a nobis Deus. Primo, ut corpus proprium disciplinis continentiæ subigamus. Hoc enim est, quod homo sibi homini debet. Secundo, ut proximis nostris sua fideliter restituamus, et nostra dum egent, misericorditer tribuamus. Hæc enim sunt, quæ homo reddere tenetur homini proximo. Tertio, ut Deo cor et omnem actum nostri corporis offeramus.

1. De primo, videlicet quod corpus nostrum disciplinis continentiæ subigamus, monet nos Spiritus sanctus in Psal. ii, 12, dicens : *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa.*

2. De secundo, videlicet quod ablata restituamus, et nostra egentibus tribuamus, dicit Dominus Luc. vi, 37 et 38 : *Dimittite,* subaudi, bona quæ injuste abstulistis, et *dimittemini,* dicit Glossa, « peccatum. » Sequitur : *Date,* Glossa, « beneficia : » *et dabitur vobis,* Glossa, « vita æterna. »

3. De tertio, videlicet quod Deo corde et omni actu corporis serviamus, dicit Apostolus ad Coloss. iii, 17, 23 et 24 : *Omne, quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Jesu Christi..... Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus : scientes quod a Domino recipietis retributionem hæreditatis.*

Et nota, quod hæc triplex justitia reportat homini triplex bonum. Primum est vita gloriosa, secundum est merces fructuosa, tertium est cognitio Domini gratiosa. De his tribus Sap. v, 16 : *Justi in perpetuum vivent,* etc. Hæc auctoritas sic intelligitur, quod videlicet, qui modo justi sunt, vitia corporis mortificando, illudque disciplinis continentiæ subigendo, vivent in perpetuum. Secundum, qui modo justi sunt, proximis ablata restituendo, et sua egentibus tribuendo, mercedem copiosam consequentur a Domino. Præterea, qui justi sunt corde, et omni tempore Domino serviendo, dignum est et quod Dominus eos semper habeat in memoria suæ benedictionis, eisque ex delicatissimis ferculis suæ mensæ transmittat.

III. Docet Paraclitus mundum arguendum de judicio, quod videlicet timere noluerunt. Quod autem judicium Domini timendum sit, probat ipse Dominus, ita dicens : *De judicio autem quia princeps hujus mundi jam judicatus est* [2]. Quasi diceret : Cum Dominus ita fortis sit et potens, quod etiam ipse princeps mundi, id est, diabolus, ei resistere nequiverit, sed jam judicatus sit et condemnatus : multo minus illi, qui sunt sub principe mundi, utpote debiliores, resistere poterunt divinæ potentiæ, quando venerit judicare fines terræ. Unde II Pet. ii, 4 et 9 : *Si Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in judicium reservari. Novit Dominus pios de tentatione eripere : ini-*

[1] Joan. xvi, 10.

[2] Joan. xvi, 11.

quos vero in diem judicii reservare cruciandos.

Timendum vero est judicium Domini propter tria. Primo, quia adventus ejus occultus erit, ut fur de nocte gradiens, et non præscietur. Secundo, quia tunc per ignem omnis peccati materia dissolvetur. Tertio, quia qui tunc in bona conversatione inventus non fuerit, punietur. Unde II Pet. III, 10 et seq. : *Adveniet dies Domini ut fur.* Ecce primum. *In quo cœli magno impetu transient, elementa vero calore solventur, terra autem et quæ in ipsa sunt opera, exurentur.* Ecce secundum. *Quales oportet vos esse in sanctis conversationibus, et pietatibus : exspectantes et properantes in adventum diei Domini.* Ecce tertium.

Rogate ergo Dominum, ut sic ad extremum judicium præparemur, ut tunc cum electis salvari mereamur. Quod nobis præstare dignetur idem Jesus per sæculo sæculorum. Amen.

SERMO XLII.

IN DOMINICA V POST PASCHA.

Exivi a Patre, et veni in mundum : iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem. Joan. XVI, 28.

Duo sunt hic notanda :

I. Quare Dominus in mundum venerit ?
II. Quare ad Patrem redierit ?

I

Licet multæ causæ possint assignari, quare Filius a Patre egressus venerit in mundum, et quare relinquens mundum venit ad Patrem ; propter duo tamen venit in mundum, et propter duo reversus est ad Patrem. Venit enim in mundum, 1. Ut nos, quomodo vivere debeamus, instrueret. 2. Item ut nos ab æterna servitute redimeret.

1. De primo dicit Apostolus ad Titum, II, 11 : *Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, et sæcularia desideria, sobrie, et juste, et pie vivamus in hoc sæculo.*

Doctrina igitur Jesu Christi consistit in tribus : in sobrietate, in justitia sive æquitate, et pietate. Sobrietas, prout Glossa testatur, est attendere circa temetipsum. Justitia sive æquitas circa proximum, et pietas circa Deum.

Primo igitur sobrii esse debemus : sed quid est sobrietas ? Sobrietas est pura ab illecebris utriusque hominis temperantia.

Sobrietas igitur monet nos, ut omnimodam mentis et corporis fugiamus luxuriam, et a gula et ebrietate nobis caveamus.

Secundo justi esse debemus. Justitia vero est, per quam communitatis gratia tenetur, et sua dignitas cuique non denegatur. Monet nos igitur justitia, ut gratiam omnium secundum Deum teneamus, id est, nullum indebite vel verbis vel operibus lædamus et offendamus, et ut unumquemque secundum dignitatem sibi debitam veneremur, videlicet Patrem ut patrem, Sacerdotem ut Sacerdotem, militem ut militem, et quoslibet alios secundum officia vel status Episcoporum. Hinc dicit Apostolus ad Rom. XIII, 7 : *Reddite omnibus debita : cui tributum, tributum : cui vectigal, vectigal : cui timorem, timorem : cui honorem, honorem.*

Tertio pietatem exsequi debemus. Est autem pietas, ut dicit Bernardus : « Jugis « Dei memoria et indefessa affectio in « amorem ejus. » Et nota, quod ipse Dominus precatur, ut memores sui esse velimus. Ita dicit in Thren. III, 19 : *Recordare paupertatis, et transgressionis meæ, absynthii et fellis. Transgressionis,* id est, maximæ vilitatis. Hæc itaque tria in memoria cordis nostri jugiter habere debemus, videlicet Dominicam paupertatem, vilitatem, et acerbitatem eorum quæ passus est. Unde etiam respondet ei immediate in Thren. III, 20 et 21, fidelis anima sic inquiens : *Memoria memor ero, et tabescet in me anima mea. Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.* Monet etiam I Joan. III, 18, ut Deum amemus. *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua,* supple, tantum, *sed opere et veritate.* Omnia etiam elementa mundi, et cuncta beneficia Christi monent nos, ut Dominum diligamus.

2. Venit etiam Dominus in mundum, ut nos a potestate diaboli redimeret. Unde Isa. XIX, 20 : *Clamabunt ad Dominum a facie tribulantis, et mittet eis salvatorem et propugnatorem, qui liberet eos.* Item Apostolus ad Titum, II, 14 : *Qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.*

Redemptori igitur nostro tenemur in duobus ad minus.

Primum est, ut ad ipsum per veram pœnitentiam revertamur. Unde Isa. XLIV, 22 : *Revertere ad me, quoniam redemi te.* Revertere, Glossa, « pœnitendo : » quod si feceris, cœlum et terra et omnia elementa in salute tua lætabuntur. Debet igitur quilibet peccator fideliter pœnitere, ne perdatur in ipso fructus passionis Dominicæ. Secundum est, ut intimas ei gratias agamus. Unde scribit Joan. in Apoc. V, 8, 9 et 10, quod *quatuor animalia, et viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno, habentes singuli citharas, et phialas aureas plenas odoramentorum, et cantabant canticum novum dicentes : Dignus es Domine accipere librum, et aperire signacula ejus : quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione : et fecisti nos Deo nostro regnum, et sacerdotes : et regnabimus super terram,* subaudi, viventium. Per quatuor animalia, et per viginti quatuor seniores intelliguntur omnes electi, qui jam sunt, vel erunt in patria : qui omnes cum citharis bonorum operum, et cum phialis cordium per sanctas affectiones suaviter redolentium gratias agunt Filio Dei, qui redemit eos per sanguinem suum fusum in ara crucis, et quoniam redempti tamquam Reges et Pontifices cum Domino regnabunt in æternum.

II.

De secundo nota, quare Dominus redierit ad Patrem : et est dicendum, quod ad minus propter duo. Primum est, ut sobriis, justis, et piis mansiones delectabiles præpararet. Secundum est, ut pro redemptis Deo Patri signa vulnerum suorum quotidie repræsentaret.

De primo dicit Dominus, Joan. xiv, 2 et 3 : *Vado parare vobis locum. Et si abiero, et præparavero vobis locum : iterum venio, et accipiam vos ad meipsum, ubi sum ego, et vos sitis.* Et nota, quod locus electorum erit mundus, firmus, et in omni bono repletus. Sobrietas meretur munditiam et claritatem, justitia firmitatem, pietas vero bonorum omnium ubertatem.

De secundo dicit Glossa super locum illum Luc. xxiv, 40 : *Ostendit eis manus, et pedes.* « Dominus vulnerum cicatrices « servavit, ut Patri pro nobis supplicans, « quale genus mortis pro homine pertulit, « semper ostendat. » Hinc etiam dicit I Joan. ii, 1 et 2 : *Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum : et ipse est propitiatio pro peccatis nostris.*

Bonum est ergo, charissimi, ut vulnera Jesu Christi veneremur, et peccata totis viribus fugiamus. Conqueritur etiam Dominus in Ps. lxviii, 27, quod multi mali Christiani per peccata turpissima et pessimas iniquitates, rursus recentem dolorem *super dolorem vulnerum suorum addiderunt* : et certe ad damnationem ipsorum cicatrices vulnerum suorum ostendet in judicio.

Rogate ergo Filium Dei qui ad Patrem jamdudum rediit, ut ipso donante, sic *sobrie et juste et pie vivamus in hoc sæculo* [1], ut cum hinc nos migrare contigerit, in loco ab ipso præparato recipi mereamur. Quod nobis præstare, etc.

[1] Ad Tit. ii, 12.

SERMO XLIII.

IN ROGATIONIBUS.

Petite et dabitur vobis. Matth. VII, 7.

Hic principaliter quatuor sunt notanda :

I. A quo sit petendum ?
II. Qualiter sit petendum ?
III. Quid sit petendum ?
IV. Quando sit petendum ?

I.

De primo nota, quod ab eo est petendum, a quo cuncta procedunt. Unde Jacob. I, 17 : *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio*, etc. A Deo igitur, qui optima dona dare potest et vult, est petendum.

II.

De secundo videndum est, qualiter petere debeamus : multi enim, quia ita non petunt, sicut petere deberent, ideo non accipiunt id quod petunt. Unde Jacob. IV, 3 : *Petitis, et non accipitis : eo quod male petatis.* Igitur ut dentur nobis ea quæ petimus, petere debemus corde, ore, et opere. Sicut enim avis aerem petitura nidum habet, unde se levat, et ex foramine vel ostio nidi evolat, et alas habet quibus volat : sic et oratio nostra procedere debet ex nido cordis, et evola-

re per ostium oris. Debet etiam volare pennis et alis boni operis. Hæ autem alæ præcipue sunt jejunium et eleemosynæ. Hoc autem jejunium non solum consistit in abstinentia ciborum, sed potius in abstinentia vitiorum, videlicet rancoris et invidiæ. De oratione et duabus suis alis scribit Augustinus in sermone quodam de *pænitentia,* ita dicens : « Mitte « orationem, habebit alas duas, geminas « eleemosynas videlicet, *dimittite et di-* « *mittetur vobis.* » Raphael etiam Archangelus docet, quod oporteat orationem habere duas alas, videlicet jejunium et eleemosynas. Dixit enim Tobiæ et uxori suæ : *Bona est oratio cum jejunio, et eleemosyna* [1].

Et nota, quod oratio significari potest per columbam illam quam Noe emisit de arca, quæ etiam ramum olivæ virentibus foliis retulit ad arcam : sicut legitur Gen. VIII, 11. Noe interpretatur *requiescens,* et significat spiritum, sive animam fidelis hominis Christiani, qui requiescere debet in Christo. In mundo enim pressuras habet anima fidelis hominis : in Christo vero pacem, sicut dicitur Joan. XVI, 33. Per arcam intelligitur cor nostrum, fenestra arcæ est os nostrum. Tunc autem columbam ex arca dimittimus, quando orationem nostram in cœlum ad Deum dirigimus : quæ tamen indiget, ut habeat pennas deargentatas, id est, mundis et bonis operibus fulciatur : et sic reportare poterit hominum pacem et gratiam Dei, quæ per virentem ramum olivæ figuratur. Ad hoc vero ut orationem nostram adjutorio bonorum operum feramus ad Dominum, monemur in Thren. III, 41 : *Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in cœlos.*

III.

De tertio nota, quod illa præcipue sunt petenda, quæ Dominus ipse nos admonet petere (Matth. VI, 9 et seq. et Luc. XI, 2). Ibi enim ipse Dominus format petitionem Christianorum, dicens : *Sic orabitis* : *Pater noster*, etc. Et nota, quod tres virtutes Theologicæ, scilicet fides, spes, et charitas : et quatuor virtutes cardinales, videlicet fortitudo, justitia, temperantia, et prudentia, septem petitionibus adaptantur, quæ in oratione Dominica continentur.

Dicimus ergo, *Pater noster, qui es in cœlis.* « Ibi, dicit Glossa, monetur nobi- « lis et dives non superbire contra mino- « res : » non enim vere possunt dicere *Pater noster*, nisi fratres sint : cavendum est etiam cuique a sordibus, ne tanto Patre sit indignus. Nullus igitur pauper propter paupertatem desperet, cum non solum divites, sed pauperes videantur dicere : *Pater noster, qui es in cœlis.* Nota, quod per cœlos non solum Angeli intelliguntur, sed et omnes Christiani qui sunt sine peccato mortali. In his enim Dominus nunc per gratiam inhabitat, et postea inhabitabit per gloriam.

Sanctificetur nomen tuum. Hæc est prima petitio. Et nota, quod per fidem nomen Dei sanctificatur, id est, firmatur in nobis. Fides enim est quoddam nobile gluten, quo nomen Dei agglutinatur animæ nostræ. Per hanc quippe primo efficimur Filii Dei.

Adveniat regnum tuum. Hæc est secunda petitio. Nota, quod duplex est regnum Dei : supra nos, et intra nos. Hoc duplex regnum advenit, id est, convenit per spem. Spes enim per recordationem et

[1] Tob. XII, 8.

desiderium regnum Dei supercæleste defert in cor nostrum, quod etiam si mundum fuerit, vocatur regnum Dei. Per spem etiam corda nostra et animæ post hanc vitam transferentur in regnum Dei, quod supra nos est. Spes enim est certa exspectatio futuræ beatitudinis, ex meritis et gratia proveniens.

Sequitur tertia petitio : *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, et in terra*, hoc est, sicut Angeli faciunt voluntatem tuam in cœlo, sic et nos mereamur facere voluntatem tuam in terris. Ad hoc autem necessaria est charitas. Charitas enim est, quæ cavere nos facit, ne offendamus charissimum et optimum, id est, Deum vivum.

Sequitur quarta petitio : *Panem nostrum quotidianum* [1], vel substantialem, *da nobis hodie*. Hic non solum cibum petimus et alimentum corporis : sed potius animæ nutrimentum, videlicet, panem divinæ gratiæ. Hic igitur petimus, ut vetra fortitudo divinæ gratiæ nobis conferatur, ut videlicet omnem voluntatem Dei eo fortius impleamus. Petimus etiam hic, ut in virtute illius supercælestis panis, id est, beneficio Dominici corporis in omni bono opere roboremur.

Quinta petitio : *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. Quantumcumque enim aliquis innocens sit, indiget tamen sibi a Domino sua debita relaxari. Omnes enim justitiæ nostræ divinæ munditiæ comparatæ sunt quasi pannus menstruatæ. Unde etiam dicit Apost. I ad Cor. IV, 4 : *Nihil mihi conscius sum : sed non hoc justificatus sum*. Qui ergo desiderat sibi dimitti debita sua, debet et ipse dimittere primo debitoribus suis : hoc enim requirit vera justitia. Vera itaque justitia confertur ei, qui in se peccantibus ex corde dimittit.

Sequitur sexta petitio : *Et ne nos inducas in tentationem*, id est, auxiliare nobis, ne in aliquam tentationem per consensum inducamur, et sic a te, qui es vera delectatio animarum nostrarum, æternaliter abducamur. Ad hoc autem, ut in libidinosas tentationes non inducamur, adjutorio temperantiæ indigemus. Temperantia siquidem est quoddam nobile frænum animæ, per quod eam Dominus retrahit a tentationibus et delectationibus pravis et nocivis.

Septima petitio : *Sed libera nos a malo*. Nota, quod malum neutrius generis accipitur pro peccato et pro pœna peccati, id est, pro pœna gehennali. Malus igitur masculini generis accipitur pro quolibet malo homine, et pro ipso diabolo, qui verus malus est. Ad hoc autem, ut æternum malum, id est, infernum et diabolum evadamus, necessaria est nobis prudentia, quæ est quarta virtus cardinalis. Prudentia enim docet hominem fugere æternum malum.

IV.

Videndum est quando sit petendum. Et nota, quod quamdiu aures Dei Sabaoth apertæ sunt, consultum est nobis ut sollicite petamus. Si enim tunc homo primo petere voluerit, quando ab hac vita transmigraverit, petitio ejus nullatenus audietur. Unde dicit Dominus, Isa, XLIX, 8 : *In tempore placito exaudivi te*. Tempus placitum est tempus hujus vitæ, quando misericordia homini non denegatur.

Rogate ergo Dominum, ut sic modo petamus, ut quæcumque petierimus, assequamur. Quod nobis præstare dignetur, qui vivit, etc.

[1] Textus Matthæi habet VI, 11 : *Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.*

SERMO XLIV.

IN LITANIIS.

Quærite, et invenietis. Matth. VII, 7.

Tria sunt hic notanda, videlicet :

I. Quis ?
II. Et ubi?
III. Et quando sit quærendus?

I.

De primo nota, quod ille est quærendus, sine quo nullus potest esse beatus, et certe hic est Deus noster. Ipse enim salus et thesaurus est beatitudinis omnium electorum.

II.

De secundo nota, quod Dominus est quærendus in tribus locis. Primo in Bethlehemitano præsepio, secundo in crucis patibulo, tertio in paterno gremio.

I. De primo, videlicet quod quærendus sit in Bethlehemitano præsepio, testatur Angelus, Luc. II, 12, ubi dicitur, quod Angelus Domini apparuit pastoribus vigilantibus et custodientibus vigilias noctis super gregem suum, et annuntiavit eis natum Salvatorem Christum Domi-

num, et subjunxit : *Et hoc vobis signum : Invenietis infantem pannis involutum, et positum in præsepio.* Nota igitur, quod Dominus primo quærendus est in præsepio, ubi eum et pastores et reges quæsierunt jacens in paupertate, in vilitate, in asperitate : ut videlicet fallaces divitiæ respuantur, ut honores transitorii contemnantur, ut carnis deliciæ fugiantur. Redde singula singulis.

II. Secundo quærendus est in crucis patibulo. Unde dicit Bernardus : « Domine, circuire possum mare et aridam, « nusquam te invenio, nisi in cruce : ibi « cubas, ibi dormis in meridie. » Per meridiem intelligitur fervor passionis, in quo Dominus exspiravit, et sic anima ejus pausavit. Nota igitur, quod Dominus stans in crucis patibulo, docet nos, ut injuriis renuntiemus, ut res nostras pauperibus erogemus, ut de parentibus nostris curemus, ut Deum in nostris necessitatibus invocemus. Docet etiam nos æternis donis sitienter inhiare, omnia opera nostra in bono consummare, animam nostram Deo Patri quotidie recommendare.

1. Primo itaque docet nos injuriis renuntiare. Unde legitur Luc. XXIII, 34, quod cum eum crucifixissent, dicebat : *Pater dimitte illis : non enim sciunt quid faciunt.* Debemus igitur ad imitationem Domini odiis et rancoribus renuntiare, et pro nostris inimicis Deum fideliter exorare ; unde etiam monet nos Matth. V, 44 et 45 : *Orate pro persequentibus, et calumniantibus vos : ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est.*

2. Secundo docet nos res nostras pauperibus erogare. Unde scribit Luc. XXIII, 42 et 43, quod cum latro dexter dixisset ad Jesum : *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum.* Respondit ei Jesus : *Amen dico tibi : Hodie mecum eris in paradiso.* Ibi dicit Glossa : « Dominus semper plus tribuit quam roge- « tur. » Ille rogavit : *Memento mei,* etc. Dominus ait : *Hodie mecum eris in paradiso.* Monet ergo nos Dominus exemplo suo, ut et nos indigentibus bona nostra communicemus : unde etiam Lucæ, VI, 30 : *Omni petenti te, tribue.*

3. Tertio docet nos parentum nostrorum curam habere. Unde scribit Joan. XIX, 26 et 27, quod Jesus *cum vidisset Matrem, et Discipulum stantem, quem diligebat, dicit Matri suæ : Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit Discipulo : Ecce mater tua.* Sequitur : *Et ex illa hora accepit eam Discipulus in suam*[1], scilicet matrem. Super locum prædictum dicit Glossa : « Docet, ut a piis filiis impenda- « tur cura parentibus. » Unde Apostolus : *Si quis curam suorum non habet, fidem negavit, et est infideli deterior*[2]. Igitur Dominus per hoc, quod matrem Discipulo recommendat, docet nos ut parentes nostros honoremus, eisque fideliter necessaria subministremus. Unde Eccli. III, 8, 9, 18 : *Qui timet Dominum, honorat parentes, et quasi dominis serviet his, qui se genuerunt. In opere, et sermone, et in omni patientia honora patrem tuum.* Sequitur infra : *Quam malæ famæ est, qui relinquit patrem : et est maledictus a Deo, qui exasperat matrem.*

4. Quarto docet nos Deum in omnibus necessitatibus nostris invocare, non sortiarias et pythonissas. Unde scribit Matth. XXVII, 46, quod Jesus stans in cruce clamabat voce magna, dicens : *Eli, Eli, lamma sabactani ? hoc est : Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me ?* Per hoc, quod dicit bis, *Deus meus, Deus meus,* ostendit, quod in omni necessitate corporis et animæ auxilium a

[1] Textus Joannis habet : *in sua* (εἰς τὰ ἴδια, « in propria » scilicet domo).

[2] I ad Tim. V, 8.

Deo debemus implorare. Contra quod faciunt, qui in infirmitatibus suis confidentiam habent in detestabilibus benedictionibus et præstigiis mulierum.

5. Quinto docet nos æternis bonis sitienter inhiare. Unde scribit Joan. xix, 28, quod Dominus stans in cruce, dixit : *Sitio.* Dicit etiam Matth. xxvii, 34, quod *dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Et cum gustasset, noluit bibere.* Nota igitur quod Dominus, licet in corpore magnam sitim pateretur, multo tamen majorem in anima patiebatur. Ipse enim sitiebat salutem totius generis humani. Bonum igitur est, ut et nos sitiamus ad Dominum Deum nostrum, apud quem semper salvi erimus, et bene. Unde dicitur in Psal. xli, 3 : *Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum : quando veniam et apparebo ante faciem Dei?*

6. Sexto docet nos omnia opera nostra bono fine consummare. Unde scribit Joan. xix, 30, quod Jesus, postquam acceperat acetum, dixit : *Consummatum est,* videlicet, quod ante mortem fieri oportebat. Docet itaque nos in bonis operibus usque ad finem perseverare. Unde etiam dicit Matth. xxiv, 13 : *Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit.*

7. Septimo docet nos animam nostram Deo Patri quotidie recommendare. Unde scribit Luc. xxiii, 46, quod Jesus clamans voce magna, ait : *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, exspiravit.* Necessarium igitur est nobis, ut animas nostras quotidie scuto divinæ protectionis commendemus. Unde dicit Bernardus super illum locum Psal. xc, 5 : *Scuto circumdabit te veritas ejus.* « Necessaria plane insuperabilis « protectio veritatis, non modo interim « in carne degenti, sed postmodum « exeunti. Nunc quidem ob periculosos « conflictus ; tunc vero ob mostruosos « occursus spirituum immundorum. » Denique et sanctissimæ illi gloriosi Martini animæ voluit pars inimica nocere, imo vero ad ipsum etiam Regem gloriæ accedere impudentissima temeritas illa præsumpsit, sicut ipse testatur : *Venit princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam*[1].

III. Tertio, videlicet, quomodo quærendus sit in gremio Patris alia vice, si Dominus dederit, prosequemur.

III.

Modo videndum est, quando Dominus sit quærendus? Et est sciendum, quod in tempore hujus vitæ. Unde dicit Propheta Isa. lv, 6 : *Quærite Dominum, dum inveniri potest : invocate eum, dum prope est.* Hinc dicitur Sapient. i, 1 et 2 : *In simplicitate cordis quærite Dominum : quoniam invenitur ab his, qui non tentant illam : apparet autum eis, qui fidem habent in illum.*

Rogate ergo Dominum, ut sic eum, quamdiu facilis est ad inveniendum, toto corde quæramus, ut tandem eum in regno suo læta facie videamus. Quod nobis præstare, etc.

[1] Joan. xiv, 30.

SERMO XLV.

IN LITANIIS.

Pulsate, et aperietur vobis. Matth. VII, 7.

Tria principaliter sunt hic notanda, videlicet :

I. Ad cujus ostium,
II. Et quali modo,
III. Et quando nos pulsare oporteat?

I.

De primo nota, quod ad januam Regis regum, et Domini dominantium pulsare debemus. 1. Ipse enim est opulentissimus ad possidendum. 2. Ipse est largissimus ad distribuendum. 3. Ipse est speciosissimus ad videndum. 4. Ipse nihilominus non est amarus ad convivandum.

1. De primo dicit ipse Dei filius Prov. VIII, 18 : *Mecum sunt divitiæ, et gloria, opes superbæ*, id est, « excelsæ », dicit Glossa.

De secundo dicit Jacob. I, 5 : *Qui dat omnibus affluenter, et non improperat.* Unde etiam sponsa testatur sponsum habere manus tornatiles, id est, volubiles et paratas ad dandum, sicut dicitur Cant. V. 14 : *Manus illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis.*

3. De tertio, Sap. VII, 26 et 29 : *Candor est lucis, æternæ..., et speciosor sole.* Item I. Pet. I, 12 : *In quem desiderant Angeli prospicere.*

4. De quarto, Sap. VIII, 16 : *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiam et gaudium.*

II.

De secundo videndum, quali modo pulsare debemus? Et est dicendum, quod manu oportet nos pulsare, hæc autem manus est vera pœnitentia. Hæc autem manus consistit ex quinque digitis, videlicet 1. Ex ferventi contritione. 2. Ex pura confessione. 3. Ex eleemosynarum largitione. 4. Ex carnis maceratione. 5. Ex devota oratione. Qui hac manu pulsaverit ad ostium divinæ misericordiæ, et in pulsando non defecerit, qualiscumque etiam peccator fuerit, sine dubio aperiet ei Deus.

1. Primus igitur digitus in humana manu appellatur *pollex*. Per pollicem intelligitur fervens contritio, quæ bene dicitur pollex, eo quod præ cæteris digitis virtute polleat. Sola enim contritio sine omnibus aliis, quæ requiruntur ad pœnitentiam, in necessitate sufficit ad salutem : ita tamen, quod homo libenter confiteretur, si haberet copiam Sacerdotis et usum linguæ, et quod libenter exsequeretur alia satisfactionis opera, si debilitas corporis pateretur.

Et nota, quod graviter doleret homo, cujus parentes et filii, cognati et amici omnes una die morerentur, et nulli ei alii, nisi inimici gravissimi relinquerentur ; gravius autem doloret, si super hoc sequenti die omnibus bonis tam mobilibus, quam immobilibus forti manu inicorum, vel per ignis incendium privaretur : gravissime vero doleret, si tertia die omnimodam corporis infirmitatem incideret, ita quod oculos, aures, nasum, linguam, os, et manus et pedes amitteret, et nihilominus intrinsecus in omnibus vitalibus cruciaretur, et nullus esset qui tam misero solatium aliquod exhiberet. Sic sine dubio dolere debet miser peccator. Per peccatum enim mortale ipsius dulcis Dei et Beatæ Virginis, et omnium supercœlestium amicorum gratia amittitur. Per peccatum etiam mortale et corpus et anima æternis doloribus et perpetuis inferni cruciatibus obligantur.

2. Secundus digitus *index* vocatur, vel demonstratorius, eo quod per eum ea quæ videre volumus, demonstramus. Et per hunc intelligitur pura concessio, per quam quilibet confessori suo debet omnem conscientiam suam demonstrare. Unde et Dominus, Luc. xvii, 14, dixit decem leprosis : *Ite, ostendite vos Sacerdotibus.*

3. Tertius digitus appellatur *medius*, quia consistit in media manu, et per hunc notatur eleemosynarum largitio. Eleemosyna enim quædam mediatrix est inter Deum et animam. Ipsa siquidem reddit Deum animæ propitium. Animam enim conjungit amplexibus Dei. Præterea cum secundum Philosophum virtus consistat in medio : eleemosyna quasi consistens in medio, et amicos respicit et inimicos. Danda est enim eleemosyna et justis, et injustis. De primo dicitur Eccli. xii, 2 : *Benefac justo, et invenies retributionem magnam : et si non ab ipso, certe a Domino.* De secundo dicit Dominus Matth. v, 44 : *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Item, in Proverb. xxv, 21 et 22 : *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum : si sitierit, da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput ejus.* Per prunas intelligitur fervor charitatis, quæ per beneficia etiam in inimicorum mentibus excitatur. Præterea medius digitus altior et longior est aliis digitis, quod etiam eleemosynæ congruit, et pietati : misericordia enim est *super omnia opera Domini*, ut testatur Psalm. cxliv, 9.

4. Quartus digitus appellatur *medicinalis*, quia eo digito a medicis collyria teruntur et commiscentur ; et per istum digitum signatur carnis maceratio. Legitur enim quod Galenus interrogatus a discipulis suis, quæ esset summa medicina? Respondit, « Abstinentia. » Unde

dicit Eccli. xxxi, 23, 24, et 37 : *Vigilia, cholera, et tortura viro infrunito : somnus sanitatis in homine parco.* Glossa : « Salubrior est somnus in parco victu. » Sequitur infra : *Sanitas est animæ et corpori sobrius potus.* Item, Eccli. xxxvii, 33 et 34 : *In multis escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt : qui autem abstinens est, adjiciet vitam.* Sanat igitur jejunium pestes et corporis et mentis.

5. Quintus digitus vocatur *auricularis*, quasi colens aurem ; et per hunc devota oratio figuratur quæ quotidie colit aurem Dei. Docet autem Dominus nos orare, Matth. xxiv, 20 et 21, ita dicens : *Orate ut non fiat fuga vestra in hieme, vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet.* Nota, quod orationibus continuis oportet nos fugere iram Dei, quamdiu vivimus. Post hanc enim vitam non erit conveniens tempus fugæ. Tunc quippe erit hiems et sabbatum, id est, tale tempus, quando nec homo dignos fructus facere poterit pœnitentiæ, nec etiam ei tunc operari licebit ; quia tunc peccatores tantam tribulationem sustinebunt, quantam et lingua humana non poterit explicare.

Et nota, quod ut efficacius possis pulsare, debes prædictam manum vel petra, vel ferreo malleo, vel etiam baculo roborare. Per petram intelligitur ipse Christus, qui virga lancea percussus in ara crucis profudit aquam et sanguinem. Per ferreum malleum intelligitur crux Dominica, quæ contrivit aereas potestates. Per baculum etiam figuratur Virgo Maria. Per hanc enim in via hujus sæculi sustentamur, ne deficiamus.

III.

De tertio nota, quod *modo* est tempus, quando ad ostium divinæ misericordiæ pulsare debemus. Legitur enim Matth. xxv, 10, quod *cum venisset sponsus, quæ paratæ erant, intraverunt cum eo ad nuptias, et clausa est janua.* Super locum illum dicit Bernardus : « Veniunt « homicidæ, et admittuntur : veniunt « Publicani et meretrices, et recipiun- « tur ; veniunt Sodomitæ, molles, adul- « teri, fures, et qualescumque sint pec- « catores, et patens janua ejus non nega- « tur. Multus est enim ad ignoscendum, « et præstabilis super malitia quali aut « quantacumque. Tunc autem quid « clausa est janua? Janua pectoris et mi- « sericordiæ Christi, quæ lacrymis, suspi- « riis et gemitibus, et precibus pœniten- « tium tam facile patet, clausa est ; nullius « oratio, nullius gemitus amplius admitte- « tur. »

Rogate ergo Dominum, ut tam fortiter ad januam divinæ clementiæ nunc pulsemus, ut post hanc vitam in aulam æternæ beatitudinis recipi mereamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLVI.

DE ASCENSIONE DOMINI.

Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in cœlum, et sedet a dextris Dei. Marc. XVI, 19.

Duo occurrunt hic notanda :

I. Quare Deus in cœlum assumptus esse dicatur?
II. Quare etiam a dextris Dei sedere referatur?

I.

De primo nota, quod Dominus propter septem causas assumptus est in cœlum. Prima est ut nobis ad cœlum iter panderet et monstraret. Secunda, ut animas quas de limbo eripuerat, in regalibus sedibus collocaret. Tertia? ut ad interpellandum pro nobis Deo Patri signum suæ victoriæ repræsentaret. Quarta, ut naturam nostram super omnes Angelorum ordines exaltaret. Quinta, ut mansiones et loca delectabilia nobis præpararet. Sexta, ut corda nostra post se eo vehementius excitaret. Septima, ut septem sigilla et reserata et reseranda fore omnibus publicaret.

1. Prima igitur causa assumptionis in cœlum hæc est, ut videlicet nobis iter ad cœlum panderet ac monstraret. Unde Micheæ, II,13 : *Ascendet pandens iter ante eos...: et transibit Rex eorum coram eis.* Nota, quod plusquam quinque millia annorum transierant, quod nullus ascenderat in cœlum ; unde quasi ignota erat via : et propter hoc oportuit quod Dei Filius primus eam panderet, et notam faceret animabus electorum.

2. Secunda causa est, ut animas quas de limbo eripuerat, in regalibus sedibus

collocaret. Unde legitur in Isa. LXIII, 1, quod cum Dominus cum glorioso comitatu Angelorum et sanctarum animarum, Incarnationis, Passionis, et Resurrectionis, occurrerit, Domino dixerunt : *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ? De Edom*, Glossa : « de mundo : » *tinctis vestibus de Bosra*, Glossa, « sanguine, » scilicet in cruce. *Iste formosus in stola sua*, habitu humanitatis.

3. Tertia causa est, ut ad interpellandum pro nobis Deo Patri signa suæ victoriæ repræsentaret, videlicet cicatrices suas. Unde dicit Glossa super Luc. XXIV, 40, quod « Dominus cicatrices reservavit, ut Patri pro nobis supplicans, quale genus mortis pro homine pertulerit, semper ostendat. » Hinc etiam dicit Paulus ad Hebr. VII, 24 et 25 : Jesus *eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum : semper vivens ad interpellandum pro nobis*. Ibi dicit Glossa, quod « Christus in humana natura quam cœlis intulit, interpellat pro nobis. »

4. Quarta causa est, ut naturam nostram super omnes Angelorum ordines exaltaret. Unde super illum locum Apostoli ad Hebr. II, 16 : *Nusquam Angelos apprehendit*, dicit Glossa : « Revera magnum et mirabile et stupore plenum est, carnem nostram sursum sedere, et adorari ab Angelis et Archangelis. » Hoc ergo sæpius in mente versans excessum patior, magna de genere humano imaginans. Cum ergo Dominus sorori nostræ, hoc est, humanæ naturæ tantum honorem contulerit, dignum et justum est, ut et nos ea, per quæ soror nostra inhonorificetur, non agamus, id est, ut munde et juste non habeamus, et peccatis corpus nostrum et animam non polluamus.

5. Quinta causa est, ut mansiones nobis et loca delectabilia præpararet. Unde Dominus dicit in Joan. XIV, 2 et 3 : *Vado præparare vobis locum. Et si abiero, et præparavero vobis locum : iterum venio, et accipiam vos ad meipsum, ut ubi sum ego, et vos sitis*. Et nota, quod mansiones electorum erunt pulchræ, securæ, et opulentæ. De his tribus dicitur in Isa. XXXII, 18 : *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiduciæ, et in requie opulenta*. E contrario in mansionibus damnatorum erit fœtor, et immunditia : erit etiam in eis perturbatio sempiterna, et omnis boni irrecuperabilis inopia.

6. Sexta causa est, ut corda nostra post se eo vehementius excitaret. Unde Matth. VI, 21 : *Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum*. Item, Matth. XXIV, 28 : *Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilæ*. Cum ergo Filius Dei sit et corpus, et thesaurus, id est, refectio animarum nostrarum ; dignum est ut ipsum quotidie omni desiderio nostrorum cordium prosequamur, sine ipso enim inops est, et deficit omnis homo. Et nota, quod Dominus sicut aquila sursum elevatus est, et in arduis posuit nidum suum. Unde et nos post ipsum sicut filii aquilæ per desideria volare debemus. Unde Job, XXXIX, 27, 28, et 30 : *Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, et in arduis ponet nidum suum? In petris manet, et in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus... Pulli ejus lambent sanguinem*. Attende, 1. Quod per aquilam, de qua hic agitur, Dei Filius figuratur, qui *ad præceptum* Patris *elevatus est* in Ascensione, *et in arduis* cœlorum *posuit nidum suum* : ubi *manet in petris*, id est, in animabus electorum, quæ tentationibus dæmonum fortiter restiterunt. 2. *Commoratur* etiam *in silicibus*, hoc est, in sanctis Angelis, a quibus apostatæ Angeli per superbiam abrupti deciderunt. 3. Nihilominus *et inacceseis rupibus* commoratur, hoc est, in eminentia sanctæ et individuæ Trinitatis. 4. Nos igitur, qui quasi filii hujus aquilæ sanguinem lam-

bimus Jesu, post hanc aquilam elevari debemus.

Sed, heu! hodie multi imitantur corvum illum, qui illectus cadavere noluit redire ad Noe, Gen. VIII, 7. Ita enim corda multorum irretiuntur desideriis voluptatum carnalium et concupiscentiis bonorum temporalium, et ambitionibus honorum, quod nec volunt nec possunt migrare post Dominum.

7. Septimam causam altera die prosequemur, quia ipsa per se sola sufficit ad sermonem.

II.

De secundo videndum est, videlicet, quare Dominus a dextris Dei sedere referatur. Et nota, quod per hoc, quod dicitur a dextris Dei, innuuntur tria, videlicet, 1. Quod collata est Christo homini a Deo Patre potestatis æqualitas. 2. Honoris paritas. 3. Et omnis boni identitas.

1. De primo, dicit Matth. XXVIII, 18 : *Data est mihi omnis potestas in cælo, et in terra.*

2. De secundo dicit Dominus, Joan. VIII, 54 : *Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est : est Pater meus, qui glorificat me.* Item, Joan. XVII, 24 : *Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum : ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* Matth. XVI, 27 : *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis.*

2. De tertio dicit Dominus, Joan. XVII, 10 : *Pater..., mea omnia tua sunt, et tua mea sunt.*

Et nota, quod Christus Jesus elevari meruit ad dexteram Patris, videlicet in potestatis æqualitatem, honoris paritatem, et omnis boni identitatem, pro eo quod se humiliaverit usque ad carnis nostræ infirmitatem et abjectissimam vilitatem, nec non ad altissimam paupertatem. Nos igitur, charissimi, si volumus aggregari Filio Dei, oportet quod et nos carnem nostram per labores pœnitentiæ puniamus, et quod contemptum, et æquanimiter opprobria hominum sustineamus. Præterea quod res nostras in usus pauperum misericorditer expendamus.

Rogate ergo Filium Dei, ut sic in hac vita in ipsum suspiremus, ut post hanc vitam cum Christo regnare mereamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XLVII.

ITEM DE EADEM

ASCENSIONE.

Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis, assumptus est, in cœlum, et sedet a dextris Dei. Marc. XVI, 19.

Nota, quod Dominus assumptus est in cœlum, ut septem sigilla libri reserata et reseranda monstraret. Unde scribit Joan. in Apoc. V, 1, 6 et 7 : *Vidi in dextera sedentis super thronum, Librum scriptum intus et foris, signatum sigillis septem.* Et infra : *Et vidi : et ecce in medio throni et quatuor animalium, et in medio seniorum, Agnum stantem tamquam occisum, habentem cornua septem, et oculos septem : qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram. Et venit : et accepit de dextera sedentis in throno Librum.*

Nota 1. Quod liber, quem Joannes in dextera sedentis super thronum vidit, erat propositum Dei Patris, quod de salvatione ac redemptione prædestinatum conceperat ab æterno. 2. Quod autem liber iste scriptus erat intus, hoc significat quod quædam arcana divinitatis numquam vel ad Angelorum, vel etiam Archangelorum notitiam pervenerunt. 3. Quod autem foris videtur scriptus, hoc significat quod multa de redemptione et statu Ecclesiæ Dominus quibusdam supremis Angelis revelaverat ab antiquo. 4. Hic autem liber signatus erat septem sigillis, quæ nec ab Angelo, nec ab homine aliquo, nisi a solo Agno in ara crucis immolato, hoc est, a Dei Filio poterant reserari. Primum sigillum apertum fuit in nostræ carnis assumptione. Secundum in Dei Filii passione. Tertium in sancti Spiritus transmissione. Quartum aperitur in corporum nostrorum maceratione. Quintum aperitur in spirituum nostrorum requietione. Sextum aperietur in divini judicii districtione. Septimum aperietur in beata electorum glorificatione.

1. De primi igitur sigilli apertione dicitur Apoc. VI, 1 et 2 : *Et vidi quod ape-*

ruisset Agnus unum de septem sigillis... Et ecce equus albus, et qui sedebat super illum habebat arcum, et data est ei corona, et exivit vincens et vinceret. Per album equum intelligitur immaculata caro, quam Dominus assumpsit de Virgine Maria, in qua carne Dei Filius congressus est cum humani generis inimico, eumque vicit ac superavit. Dominus autem qui equum nostræ carnis ascendit, arcum portavit et coronam. Corda si quidem luxuriosorum, qui carnem suam per luxuriam coinquinant, sagittis infernalibus trajiciet et perforabit. Unde dicitur in Psal. CXIX, 4, quod *sagittæ potentis acutæ* : et hæ sagittæ magno effectu vindictam Dei deferent in ardentes miseros et damnatos. Unde Psal. VII, 14 : *Sagittas suas ardentibus effecit.* Quod autem coronam defert, hoc significat quod Dominus electos suos, qui carnem suam mundam et immaculatam custodiunt, coronis æternæ gloriæ coronabit.

2. De secundi sigilli apertione dicitur Apocal. VI, 3 et 4 : *Et cum aperuisset sigillum secundum..., exivit alius equus rufus : et qui sedebat super illum, datum est ei ut sumeret pacem de terra, et ut invicem se interficiant, et datus est ei gladius magnus.* Per rufum equum intelligitur corpus Christi proprio sanguine rubricatum. In hoc autem equo Dominus sedens monet nos exemplo passionis suæ, ut pax carnalis affectus rumpatur, et propter Deum temporale commodum contemnatur. Tunc pax sumitur de terra, quando filii patres et matres relinquentes se transferunt ad servitutem Dei. Tunc etiam se invicem interficiunt, quando quilibet electus alterum hortatur, ut carnem suam crucifigat cum vitiis et concupiscentiis. Hæc autem omnia efficit magnus gladius charitatis. De peccatis dicit Dominus, Matth. X, 34 et 35 : *Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere in terram : non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, et filium adversus matrem suam.*

3. De tertii sigilli apertione dicitur Apocal. VI, 5 et 6 : *Et cum aperuisset sigillum tertium..., ecce equus niger : et qui sedebat super illum, habebat stateram in manu sua.* Per nigrum equum intelliguntur sancti Apostoli et Martyres, qui æstum diversarum tribulationum ac persecutionum pro Domino fortiter sustinuerunt. Dominus autem in Apostolis sedens et Martyribus stateram gestat in manu, ut ostendat quod quantum quisque laboris ac tribulationis pro Domino sustinuerit, tantum et ipsi præmii refundetur. Dominus etiam appendet corpora, quæ pueri et puellæ propter Dominum tradiderunt ad supplicium, ut nos senes et barbati hoc videntes confundamur et revereamur, cum propter Dominum nihil pati velimus. Sequitur : *Et audivi tamquam vocem in medio quatuor animalium dicentium : Bilibris tritici denario et tres bilibres hordei denario, et vinum, et oleum ne læseris.* Hæc verba sic intellige, quod videlicet bilibres tritici, hoc est, castitas mentis et corporis oblata Domino, remunerabuntur denario retributionis æternæ. Qui etiam bilibres tres hordei Domino obtulerit, id est, qui per geminam charitatem in exsilium missus amicos reliquerit, et rerum damna pertulerit, et cruciatus corporis sustinuerit, recipiet a Domino denarium mercedis æternæ. Qui etiam exhibuerit Domino vinum pœnitentiæ, et oleum misericordiæ, evadet læsionem æternam.

4. De apertione quarti sigilli dicitur Apocal. VI, 7 et 8 : *Et cum aperuisset sigillum quartum..., ecce equus pallidus : et qui sedebat super eum, nomen illi mors, et infernus sequebatur eum.* Per pallidum equum intelliguntur sancti Confessores, et viri claustrales, nec non et omnes illi, qui jejuniis, vigiliis, et orationibus, et aliis spiritualibus exercitiis se pallidos efficiunt, et pro desiderio

supernæ patriæ dissolvi cupiunt, et esse cum Christo. Unde et Christus, qui sedet in eis, *mors* vocatur. Ipse enim dicit in Osee, XIII, 14 : *Ero mors tua o mors, morsus tuus inferne*, etc. Christus igitur est vita perpetuæ vitæ, et mors mortis æternæ. Ipse quippe mortis destruxit imperium : et quia momordit infernum in ereptione animarum fidelium, propterea adhuc infernus sequitur eum, id est, desiderat recuperare damnum suum, devorare cupiens pœnitentes, in quibus ipse sedet.

5. De apertione quinti sigilli, Apocal. VI, 9 et 11 : *Et cum aperuisset sigillum quintum : vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei, et propter testimonium, quod habebant... Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ : et dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum donec compleantur conservi eorum*. Altare est desiderabilis visio Jesu Christi, sub cujus protectione electorum animæ feliciter requiescunt, quæ jam stolam primam, hoc est, dotes animæ receperunt, secundum quod recipient in suorum corporum glorificatione.

6. De apertione sexti sigilli dicitur Apoc. VI, 12 et seq. : *Et vidi cum aperuisset sigillum sextum : et ecce terræmotus magnus factus est*, id est, omnes terreni et terram amantes in die judicii mirabiliter trepidabunt. *Et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus*, id est, qui modo splendent in gloria mundi, ut salvari possent, libenter saccis cilicinis induerentur. *Et luna tota facta est sicut sanguis*, id est, hypocritæ, qui modo in apparentia hominum sancti videntur et justi, tunc confundentur et erubescent. *Et stellæ de cælo ceciderunt super terram*, id est, clerici, qui propter litterarum scientiam modo tamquam sint cœli sidera, sunt elati ; tunc simplices et stulti reputabuntur ut rustici. *Et cœlum recessit sicut liber involutus*, id est, omnia, quæ modo celata sunt et occulta, universi cœlestis exercitus notitiæ publicabuntur : et quilibet rationem reddet de peccatis omnibus, quæ commisit. *Et omnis mons, et insulæ de locis suis motæ sunt*, id est, omnes, qui modo super alios eminent per potestatem, et qui forti amicorum adjutorio nunc undique sunt vallati : tunc omni præterita potestate, cunctoque cognatorum adjutorio inveniunt se privatos. *Et reges terræ, et principes, et tribuni, et divites, et fortes, et omnis servus, et liber absconderunt se in speluncis, et petris montium : et dicunt montibus et petris : Cadite super nos, et abscondite nos a facie sedentis super thronum, et ab ira Agni : quoniam venit dies magnus iræ ipsorum : et quis poterit stare?* Hæc verba sic intellige, quod omnes peccatores, cujuscumque sint officii, vel dignitatis, vel etiam conditionis, in die judicii coram præsentia Christi in tantam pervenient anxietatem, si possibile esset, quod etiam ad litteram in speluncis montium tunc libentissime latitarent ; vel etiam tunc de criminibus suis seram pœnitentiam agentes, frustra tunc Sanctorum auxilium invocabunt, quos cum poterant, imitari nolebant.

7. De reseratione septimi sigilli dicitur Apoc. VIII, 1 : *Et cum aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in cælo, quasi media hora*. Peracto quippe judicio, Dominus electos suos perducet in regnum quietis æternæ, ubi ab omni perturbatione inimicorum, et ab omni infirmitatum ac molestiarum incommodo silentium celebratur sempiternum. Quod dicitur : *Silentium factum in cælo, quasi media hora*, hoc signat, quod tam insatiabile erit gaudium illius supernæ patriæ, quod electi cum mille millibus annorum cum Deo suo regnaverint, vix se ibi per dimidiam horum fuisse reputabunt. Numquam enim tædium illius gaudii patiuntur. Illi vero, qui erunt in inferno, præ nimiis cruciatibus jugiter clamabunt, et tædio afficientur æterno. Un-

de dicitur Isa. LXV, 14 : *Ecce servi mei laudabunt præ exsultatione cordis, et vos clamabitis præ dolore cordis, et præ contritione spiritus ululabitis.*

Rogate ergo Dominum, ut sic nunc Dei Filio serviamus, ut electis aggregati coram ipso postmodum ab omni gemitu sileamus. Quod nobis præstare, etc.

SERMO XLVIII.

ITEM DE ASCENSIONE

DOMINI.

Hic Jesus, qui assumptus est a vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Act. I, 11.

Nota, quod Dominus ascendit. 1. In tubæ concrepatione. 2. Cum nubis susceptione. 3. Cum Discipulorum exsultatione. 4. Cum dulci benedictione. 5. Cum manuum elevatione. 6. Cum cicatricum retentione.

De primo dicitur in Psal. XLVI, 6 : *Ascendit Deus in jubilo ; et Dominus in voce tubæ.*

De secundo dicitur Act. I, 9 : *Videntibus illis elevatus est : et nubes suscepit eum ab oculis eorum.*

De tertio dicitur Luc. XXIV, 52 : *Ipsi adorantes regressi sunt Jerusalem cum gaudio magno.*

De quarto et quinto dicit Luc. XXIV, 50 et 51 : *Elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis.*

De sexto dicit Glossa super Luc. XXIV, 40, quod « cicatrices suas propter hoc « cœlo intulit, ut perpetuum victoriæ suæ « circumferat triumphum. »

Sic itaque secundum testimonium Angelorum reversurus est ad judicium. 1. Tunc enim cum tubis Angeli mortuos suscitabunt. 2. Tunc electorum animæ de resumptione corporum suorum exsultabunt. 3. Tunc nubes, id est, angelicæ virtutes Deum ad judicium deportabunt. 4. Tunc Filius Dei statutos ad dexteram dulciter benedicet. 5. Tunc elevatis manibus ad sinistram positos et feriet et maledicet. 6. Tunc universæ carni vulnerum suorum cicatrices ostendet.

1. De primo, videlicet quod Angeli cum tubis mortuos suscitabunt, dicit Paulus I ad Corinth. XV, 51 et 52 : *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. In momento, in ictu oculi, in novissima tuba : canet enim tuba.* Item I ad Thess. IV, 16 : *Ipse Dominus in jussu, et in voce Archangeli, et in tuba Dei descendet de cœlo : et mortui, qui in Christo, sunt resurgent primi.*

2. De secundo, videlicet quod electorum animæ de resumptione suorum corporum exsultabunt, dicitur in Psal. CXLIX, 5 : *Exsultabunt sancti in gloria : lætabuntur in cubilibus suis.* Hanc auctoritatem sic intellige, quod electorum animæ modo exsultant existentes cum Domino in gloria : tunc autem etiam lætabuntur in cubilibus suis, id est, propter receptionem cubilium, hoc est, corporum suorum. Corpus enim quasi cubile est animæ, in cujus receptione nimirum tunc felix anima lætabitur : quia corpus, quod modo *seminatur in ignobilitate*, tunc *surget in gloria,* sicut dicit Apost. I ad Cor. XV, 43.

3. De tertio, videlicet quod nubes, id est, Angeli ad judicium Deum deportabunt, dicit ipse Dominus, Matth. XXIV, 30 : *Videbunt Filium hominis venientem in nubibus cœli cum virtute multa, et majestate.* Item, de hoc dicitur in Apoc. I, 7 : *Ecce venit cum nubibus, et videbit eum omnis oculus, et qui eum pupugerunt. Et* tunc *plangent se super eum omnes tribus terræ. Etiam : Amen.*

4. De quarto videlicet quod ad dexteram constitutos dulciter benedicet. Dicit etiam ipse Dominus, Matth. XXVII, 31 et seq. : *Cum venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suæ : et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hœdis : et statuet oves quidem a dextris, hœdos autem a sinistris. Tunc dicet Rex his, qui a dextris ejus erunt : Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare : sitivi, et dedistis mihi bibere : hospes eram, et collegistis me : nudus, et cooperuistis me : infirmus, et visitastis me : in carcere eram, et venistis ad me.* Ecce gratias aget Dominus fidelibus suis de omnibus beneficiis eorum, quæ membris suis, hoc est, pauperibus suis impenderunt.

5. De quinto, videlicet quod manibus elevatis ad sinistram positos feriet et maledicet. Dicit etiam ipse Dominus, Matth. XXV, 41 et seq. : *Tunc dicet et Rex his, qui a sinistris ejus erunt : Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo,et Angelis ejus : Esurivi enim,et non dedistis mihi manducare : sitivi, et non dedistis mihi potum : hospes eram, et non collegistis me : nudus, et non cooperuistis me : infirmus, et in carcere, et non visitastis me.* Super locum istum dicit Glossa : « Quid moretur « qui aliena rapit, si æternaliter damna- « tur qui de suo non dedit ? »

6. De sexto, videlicet quod cicatrices suas in judicio cunctis ostendet. Dicit Glossa super Luc. XXIV, 40 : « Dominus cicatrices suas in judicio servaturus est, ut sua morte redemptis, quod misericorditer sint adjuti, præpositis ejusdem mortis intimæ indiciis, et ut in judicio quam juste damnentur impii, denuntiet. » Justi igitur tunc cicatrices Domini respicient cum exsultatione ; mali vero eas inspicient cum gemitibus et tremore.

Rogate ergo Dominum, ut modo ei tam fideliter serviamus, ut eum in districto judicio cum gaudio videamus. Amen.

SERMO XLIX.

IN DOMINICA

POST ASCENSIONEM.

Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Joan. XV, 26.

Nota quod Dominus prædicens fidelibus suis, quod propter ipsum essent ex synagogis, id est, ex hominum collectionibus ejiciendi, et quod etiam forent variis cruciatibus interficiendi; promittit se eis transmissurum Spiritum veritatis, qui eos, utpote Paraclitus in diversis tribulationibus consoletur, et qui testimonium perhibeat Filio Dei, quod militibus suis, qui bene certaverint, præmium gloriosum sit daturus. Perhibet igitur Spiritus sanctus testimonium Filio Dei, quod fidelibus suis septemplicem hostem vincentibus septiforme præmium largietur. Unde in Apoc. I, 7, 11, 17, 29 et III, 6, 13, 22, ubi Dominus ponit præmia, quæ dabit victoribus suis, præmittitur semper præmio, vel subjungitur : *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.*

I. Igitur de præmio illius qui vicerit gulam dicit Filius Dei, Apocal. II, 7 : *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei.* Quid autem sit gula, dicit diffinitio : « Gula est illecebrosus et avidus, causa solius corporis, ciborum appetitus. » Qui igitur vicerit gulam testimonio sancti Spiritus, comedet de ligno vitæ, hoc est, satiabitur divina dulcedine, quæ est in paradiso Dei Patris.

II. Sequitur præmium illius qui vicerit invidiam. Apocal. II, 11 : *Qui vicerit, non lædetur a morte secunda.* Nota, quod invidia est dolor ex aliena felicitate nascens, animam torquens. Invidia igitur est quasi prima mors animæ propriæ : qui hanc vicerit, non lædetur a morte secunda, id est, evadet mortem æternam, et vitam inveniet sempiternam.

III. De præmio quod dabitur illi qui vicerit iram, dicitur Apoc. II, 17 : *Vincenti dabo manna absconditum, et dabo illi calculum candidum : et in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.* Nota, quod ira est strictus fervor animi concitati ulciscendi libidine fervens. Nota etiam, quod aufert homini dulcedinem mentis, et obscurat rationem ejus, et adscribit eum perpetuæ damnationi. Qui igitur vicerit iram, dabitur ei in regno Dei delicata, et mortalibus inexperta dulcedo mentis, quæ per manna absconditum figuratur. Dabitur etiam ei claritas divinæ cognitionis, et vocabitur hæres Dei : quæ duo per calculum candidum, et nomen novum exprimuntur.

IV. De præmio quod ille accipiet qui vicerit acediam, dicitur Apoc. II, 26 et seq. : *Qui vicerit, et custodierit usque in finem opera mea ; dabo illi potestatem super Gentes, et reget eas in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringentur, sicut et ego accepi a Patre meo : et dabo illi stellam matutinam.* Nota, quod acedia est torpor animi, quo quis aut negligit bona inchoare, aut inchoata fastidit perficere. Qui igitur vicerit acediam, et usque ad finem custodierit opera Dei, dabitur ei magna potestas super gentes, id est, super dæmones et malos homines, qui eum olim in Dei servitio, et in bonis operibus impediverunt ; et virgis ferreis percutiet eos, et percussi, tamquam vas figuli conterentur. Dabit etiam eis Dominus *stellam matutinam*, hoc est, corporis et animæ dotes. Qui libenter ad matutinas surrexit, et ad alias horas audiendas canonicas advenit, tamquam stella matutina lucebit in regno Dei.

V. De præmio quod ille accipiet qui vicerit luxuriam, dicitur Apoc. III, 5 : *Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen ejus de Libro vitæ, et confitebor nomen ejus coram Patre meo, et coram Angelis ejus.* Nota, quod luxuria est ex immundis descendens desideriis, lubrica et effrænata mentis prostitutio. Qui igitur vicerit luxuriam, vestietur a Filio Virginis candidis indumentis, et laudabit eum Filius Dei coram Patre suo, et coram Angelis suis omnibus.

VI. De præmio quod dabitur ei qui vicerit avaritiam, dicitur Apocal. III, 12 : *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius : et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei novæ Jerusalem, quæ descendit de cœlo a Deo meo, et nomen meum novum.* Nota, quod avaritia est gloriæ, sive quarumlibet rerum insatiabilis et inhonesta cupido. Qui igitur vicerit avaritiam, quæ hominem vagum facit mente, et corpore instabilem, quasi columna per pulchra statuetur in templo Dei mei, et foras amplius non egredietur, id est, extra regnum Dei nihil invenietur quod concupiscat, sed semper delectabit eum manere in præsentia summi boni, et nomen Dei Patris, et nomen novum Jerusalem, et nomen Filii scribetur super eum, id est, appellabitur, et erit filius Dei, et concivis Sanctorum, et frater Jesu Christi.

VII. De præmio quod ille assequetur qui vicerit superbiam, dicitur Apocal. III, 21 : *Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo : sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ejus.* Nota, quod superbia est vitiosa mentis elatio, quæ superiorem despiciens, inferioribus et paribus satagit dominari. Qui igitur vicerit superbiam, exaltabitur super thronum Filii Dei, et superbis detrusis ad inferos, ipse sedebit in gloria, in latere Jesu Christi.

Omnis ergo, qui vicerit gulam, iram, invidiam, acediam, luxuriam, avaritiam, et superbiam, suprascripta præmia consequetur ; et de hoc testimonium perhibet Spiritus sanctus Filio Dei, quod ipse

prædicta præmia suis victoribus largietur. Unde septies ponitur in Apocal. II, 1, 11, 17, 29 et III, 6, 13, 22 : *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. Vincenti dabo, etc.*

Rogemus igitur Dominum, ut sic inimicos exsilii vincamus, ut præmia supernæ patriæ consequamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO L.

IN DIE PENTECOSTES.

Paraclitus Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quæcumque dixero vobis. Joan. XIV, 26.

Duo principaliter sunt hic notanda :

I. Quomodo Spiritus paraclitus docere et suggerere intelligatur?
II. Quid sit, quod a Spiritu sancto doceatur et suggeratur?

I.

De primo nota, quod Spiritus sanctus docet per internam inspirationem, et suggerit per æternii præmii promissionem.

Quod doceat inspirando, dicit Dominus Joan. III, 8 : *Spiritus ubi vult spirat: et vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, aut quo vadat?* Quod etiam Spiritus sanctus suggerat æterna præmia pollicendo, testatur Apostolus ad Rom. VIII, 5, 16 et 17 : *Qui enim secundum spiritum sunt : quæ sunt spiritus, sentiunt... Ipse enim Spiritus reddit testimonium spiritui nostro, quod sumus,* id est, erimus *filii Dei. Si autem filii Dei, et hæredes : hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Docet igitur Spiritus sanctus ea, quæ prius dixerat Jesus. Docet, inquam, ea intrinsecus inspirando, et non solum docet, imo et suggerit æterna præmia promittendo. Omnibus enim qui doctrinam suam opere fuerint prosecuti, sempiterna gaudia pollicetur. Unde et sic legitur Act. II, 3 : *Spiritus sanctus in linguis igneis venit super Apostolos.* 1. In linguis ideo venit, ut fideles per

eum doceantur. Ipse quippe est magistrorum optimus. 2. In igne propter hoc venit, ut per eum docti ad spem supernorum moneantur. « Ignis etenim, ut dicit Dionysius, est sursum ferens, acute « means, et excelsus. »

II.

Et nota, quod Dominus monet ad tria. Primum est, ut per arctam viam viriliter incedamus. Secundum est, ut per angustam portam intrare contendamus. Tertium, ut domum nostram super firmam petram construamus. Et hæc tria docet nos Spiritus sanctus adimplere, et nihilominus his qui ea exsecuti fuerint, præmium pollicetur.

I. Docet nos igitur Dominus, ut per arctam viam viriliter incedamus. Unde Math. vii, 13 et 14 : *Lata porta, et spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta, et arcta via est, quæ ducit ad vitam : et pauci sunt, qui inveniunt eam!* Nota, quod Dominus facit hic mentionem de duplici via, quarum una est via cœli, altera via inferni. Viam cœli demonstrat Spiritus sanctus, unde et ipse dexter digitus appellatur Dei. Ipse enim est index, indicat et demonstrat nobis viam salutis. Hæc autem via arcta est.

Qui enim ambulant in ea, 1. Debent immundis et blasphemis cogitationibus repugnare. 2. Debent os et linguam non solum a malo, sed etiam ab otioso verbo refrænare. 3. Debent, inquam, contra incentiva carnis quotidie litigare. 4. Debent omnia mala mundi æquanimiter tolerare. 5. Debent contra omnem delectationis faciem trepidare.

1. De primo Sapient. i, 5 et 9 : *Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu... In cogitationibus enim impii interrogatio erit.*

2. De secundo Dominus, Matth. xii, 36 : *Dico vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.* Glossa, « de omni verbo otioso, quod si« ne utilitate loquentis dicitur aut au« dientis : » ut de frivolis et de fabulis. Scurrilia non sunt otiosa, sed criminosa. Jacob. iii, 6 et seq. : *Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, et inflammat rotam nativitatis nostræ, inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum, et volucrum, et serpentium, et cæterorum domantur, et domita sunt a natura humana : linguam autem nullus hominum domare potest : inquietum malum, plena veneno mortifero.* Nota, quod rota nativitatis nostræ est humana natura, quam mala lingua a gehenna, id est, a diabolo, qui gehennæ inhabitator est, inflammata, inflammat, id est, inquinat ; et hanc nullus hominum domare potest, nisi viveret a Spiritu sancto.

3. De tertio dicit Apostolus ad Rom. vi, 12 : *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis ejus.* Item, ad Rom. vii, 23 et seq. : *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ... Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus ? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum.* Glossa, « Fomes « peccati, qui est ex carne, et repugnat « menti, recte dicitur lex, quia legitime « factum est, ut qui non obediunt suo « superiori, eis non serviat suum infe« rius, id est, caro. »

4. De quarto dicit Jacob. i, 2 : *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.* Glossa, « Ne indignemini, si mali in mundo flo« rent, si vos patimini ; quia non est « Christianæ dignitatis in temporalibus « exaltari, sed potius deprimi. » Mali nihil habent in cœlo, vos nihil in mundo : sed

spe illius boni, ad quod tenditis, quidquid in via contingit, gaudere debetis.

5. De quinto dicitur arcta via cœli. Qui in ea ambulant, ad omnem delectationis faciem debent formidare. Timere etiam debent, ne vel in edendo, vel bibendo, vel dormiendo, vel opus conjugale exercendo, vel quodcumque opus aliud agendo, plus in eo quam debeant, delectentur. Unde Job, IX, 28 : *Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.*

II. Et nota, quod licet via quæ ducit ad cœlum sit arcta, est tamen directa. Unde Isa. XXXV, 38 : *Erit vobis directa via, ita ut stulti non erunt per eam.* Vere directa est, quia est signata quadriformiter : Primo lapidum comportatione : *Tulerunt lapides Judæi, ut jacerent in Jesum*[1]. Secundo per plectam : *Et plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput ejus*[2]. Tertio per fixuras clavorum : *Foderunt* enim *manus et pedes Jesu* . Quarto per crucem : in cruce quippe Dominus suspensus fuit.

III. Item nota, quod arcta via ducit hominem ad cœlum. 1. Ubi erit innumerabilium amicorum dulcis societas. 2. Ubi divinæ erit voluptatis plena satietas. 3. Ubi erit summi boni vera proprietas. 4. Ubi erit incolumitatis ac vitæ felix æternitas.

1. De primo dicit Augustinus : « In illa « perfecta charitate innumerabilium bea« torum Angelorum et hominum, ubi « nullus minus diligit alium quam seip« sum : non aliter gaudebit quisque pro « singulis aliis, quam pro seipso. »

2. De secundo dicitur in Psal. XXXV, 9 : *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ : et torrente voluptatis tuæ potabis eos.*

De tertio super locum Luc. XV, 31 : *Fili, tu semper mecum es, et omnia mea tua sunt*, dicit Glossa : « In æterna bea« titudine et omnium singula, et singu« lorum sunt omnia : nostra erunt supe« riora ad videndum, nostra erunt æqua« lia ad convivendum, nostra erunt « inferiora ad dominandum. »

3. De quarto dicit Dominus in Joan. VI, 51 et 52 : *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.*

IV. Modo videndum est, quod via quæ ducit ad interitum, lata a Domino esse dicitur et spatiosa. Qui enim in ea ambulant, in immundis cogitationibus delectantur, in turpibus locutionibus jucundantur, carnis titillationibus collætantur, dura tolerare pro Domino fugiunt et aspernantur, omnia commoda et delectationis facies amplexantur.

Nota etiam, quod spatiosa via ducit in infernum hominem, 1. Ubi nullus omnino amicus invenietur. 2. Ubi egestas gravissima sustinebitur. 3. Ubi interminabilis amaritudo bibetur. 4. Ubi miser homo morte perpetua morietur.

1. De primo dicitur Eccli. XLI, 10 : *De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio.* Ibi nec pater diliget filium, nec e converso. Ibi nec amasius amabit amasiam, nec e converso. Sed quilibet alterum, si posset, laceraret libenter, et voraret.

2. De secundo dicitur Luc. XVI, 24, quod ille dives epulo in inferno petiit guttam aquæ frigidæ, et non accepit.

3. De tertio dicit Isa. XXI, 8 et 9 : *Conticuit dulcedo citharæ. Cum cantico non bibent vinum : Amara erit potio bibentibus illam.* Jerem. XXIII, 15 : *Ecce cibabo eos absinthio, et potabo eos felle.*

[1] Joan. VIII, 59.
[2] Matth. XXVII, 29.
[3] Ps. XXI, 17.

4. De quarto dicit Augustinus : « Ibi « non erunt ante mortem, vel post mor- « tem, sed semper in morte. »

Rogate ergo Dominum, ut sic secundum doctrinam sancti Spiritus per arctam viam incedamus, ut Deum nostrum cum omni exsultatione in patria videamus. Amen.

SERMO LI.

ITEM DE EODEM.

Paraclitus Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quæcumque dixero vobis. Joan. XIV, 26.

I. De ingressu angustæ portæ.
II. De constructione domus super petram.

Diximus supra in alio sermone, quod Dominus monet nos, ut per arctam viam incedamus, ut per angustam portam intrare contendamus, ut domum nostram supra petram construamus. Et hæc tria docet nos exsequi Spiritus sanctus. Dictum est supra de arcta via, per quam ire debeamus.

Nunc, 1. De ingressu angustæ portæ. 2. De constructione domus prosequamur.

I.

Monet igitur nos Dominus, ut per angustam portam intrare contendamus. Unde Luc. XIII, 24 : *Contendite intrare per angustam portam : quia multi, dico vobis, quærent intrare, et non poterunt.* Glossa : « Modo tempore misericordiæ « contendite, quia tempore judicii repro- « bis tolletur locus pœnitentiæ, qui nunc « aperitur cunctis pie pulsantibus. »

Et nota, quod angusta dicitur porta cœli propter quinque. Nullus enim intrabit, 1. Sine omnis rei ablatæ plena restitutione. 2. Sine rancoris et odii renuntiatione. 3. Sine vestimentorum decenti emundatione. 4. Sine capitis inclinatione. 5. Sine signi Dei vivi repræsentatione.

1. Nullus itaque intrabit portam cœlestem, nisi rem injustam plene restituerit. Unde dicitur in Psal. CXVII, 20 : *Hæc porta Domini, justi intrabunt in eam.* Justus autem est, qui restituit unicuique quod suum est. Hinc etiam Dominus in Luc. XVIII, 25 : *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem*

intrare in regnum Dei. Hæc verba intellige de tali divite, qui dives factus est per res injuste conquisitas : vel etiam de illo qui res bene acquisitas nimis avare detinet, nec pauperibus miseretur. Item, Augustinus ad Macedonium : « Si res « aliena cum reddi possit, non redditur, « non agitur pœnitentia, sed fingitur. Si « autem veraciter agitur, non remittetur « peccatum, quin restituatur ablatum. »

2. Item, nullus intrabit, nisi rancori et odio renuntiaverit. Unde I Joan. III, 14 et 15 : *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte : Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem.* Igitur qui odit et invidet proximo suo non potest intrare illuc, ubi regnat vita æterna, et ubi charitas passidet principatum. Unde Boetius in secundo libro *de Consolatione* : « O felix « hominum genus, si vestros animos « amor, quo cœlum regitur, regat. »

3. Item, nullus intrabit, nisi vestimenta sua emundaverit. Unde Apocal. VII, 14, cum vidisset Joannes turbam magnam amictam stolis albis, stantem ante thronum Dei, dictum est ei : *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni.* Item, Apoc. XXII, 14 : *Beati, qui lavant stolas suas in sanguine Agni : ut sit potestas eorum in ligno vitæ, et per portam intrent civitatem.* Debet igitur in lavacro veræ pœnitentiæ stolam animæ suæ emundare, qui vult in regnum Christi intrare.

4. Item, nullus intrabit, nisi caput suum inclinaverit. Unde super illud Joan. X, 1 : *Amen, Amen, dico vobis : qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde : ille fur est, et latro,* dicit Glossa : « Hæc janua est humilis : qui per « hanc vult intrare, oportet ut se humi- « liet, ne si erectus est, offendat in hu- « milem januam. » Debes igitur te per humilitatem et obedientiam inclinare, si vis portam Dei intrare.

5. Postremo, nullus intrabit, nisi signum Dei vivi in fronte deportaverit, unde Apoc. VII, 2 et 3 : *Vidi Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi : et clamavi voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ, et mari, dicens : Nolite nocere terræ, et mari, neque arboribus, quoad usque signemus servos Dei in frontibus eorum.* 1. Angelus ascendens ab ortu solis, et habens signum Dei vivi, est ipse Jesus Filius Dei, qui signum crucis suæ omnibus repræsentat. 2. Iste vero præcepit voce magna quatuor Angelis, id est, dæmonibus qui punient peccata contra admonitionem quadriformis Evangelii perpetrata : qui etiam vindicabunt excessus corporis, quod ex quatuor elementis consistit, videlicet ex aere et terra, ex igne et aqua. Præcipit, inquam, eis, ne per finalem vindictam noceant terræ, id est, avaris : et mari, id est, luxuriosis : neque arboribus, id est, superbis, nisi prius servi Dei qui salvandi sunt, signo crucis signentur in frontibus eorum.

Si igitur intrare vis portam aulæ Dei, oportet ut signum sanctæ crucis tripliciter repræsentes, ut videlicet per firmam fidem sit in corde, ut per constantem confessionem appareat in fronte, ut per exsecutionem boni operis deferatur in manu.

II.

Videndum est nunc quomodo domum nostram supra firmam petram debeamus construere. De hoc dicit Matth. VII, 24 et 25 : *Omnis qui audit verba mea hæc, et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra firmam petram, et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt*

venti, et irruerunt in domum illam, et non cecidit : fundata enim erat super petram.

1. Nota, quod firma petra ipse est Filius Dei, Christus Jesus, supra quem piis eleemosynis et devotis orationibus ac bonis operibus, necnon et mundis laboribus domum nobis ædificare debemus. Qui enim fide integra, et spe firma, et charitate perfecta fundamenta animæ suæ jecerit super ipsum, etiamsi descenderit pluvia, id est, per voluptates carnis spiritus inquietetur : et etiamsi venerint flumina, id est, per concupiscentiam rerum cor impugnetur : nihilominus etiamsi flent venti, id est, per suggestiones diabolicas anima molestetur : non tamen cadit domus sua. Per firmæ enim petræ bonitatem conservabitur.

2. Nota, quod monet nos Dominus, ne domum nostram super terram, id est, super rerum terrenarum confidentiam construamus. Unde dicit Luc. VI, 49 : *Qui audit* verba mea *et non facit* ; *similis est homini ædificanti domum suam super terram sine fundamento : in quam illisus est fluvius, et continuo cecidit : et facta est ruina domus illius magna.* Qui super terram, id est super hujus mundi confidentiam domum sui laboris construxerit, cum venerit fluvius æternæ desolationis, destruetur. Quidquid enim super terram ædificatur, cum terra destructa fuerit, destruetur.

Quod autem terra destruenda sit, testatur Isa. XXIV, 19 et 20 : *Confractione confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commovebitur terra, agitatione agitabitu rterra.* 1. Per petram enim intelliguntur omnes terreni et peccatores, qui confractione confringentur in mundi consummatione. 2. Tunc opera enim omnia peccatorum *confringentur contritione*, et conterentur in sententiæ prolatione. Sententia enim Domini, quam Dominus profert in judicio tanquam lapis molaris conteret omnes peccatores. 3. *Commotione* etiam commovebuntur in flebili ad inferos detractione. 4. Cum enim prolata fuerit sententia, peccatores a dæmonibus ad inferos detrahentur. 5. *Agitatione* etiam agitabuntur interminabili cruciatuum passione. Cum enim detracti fuerint ad inferos, de una pœna in aliam, et de diversis tormentis in diversa interminabiliter agitabuntur.

Rogate ergo Dominum, ut secundum doctrinam Spiritus sancti sic domum nostram super Dei Filium construamus, ut semper cum ipso in cœlesti gloria maneamus. Quod nobis, etc.

SERMO LII.

IN FERIA SECUNDA

POST PENTECOSTEN.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam, æternam. Joan. III, 16.

Quatuor sunt hic notanda :

I. Ad quid Deus Filium suum unigenitum dederit?
II. Qualiter credere debeamus in eum?
III. Quale bonum consequatur, qui credit in eum?
IV. Quod malum incurret, qui non credit in eum?

I.

De primo nota, quod Deus Filium suum unigenitum dedit, propter tria, videlicet 1. Ut nos ab obsessione dæmonum liberaret. 2. Ut nos æternæ vitæ doctrinis illustraret. 3. Ut formam vivendi nobis semetipsum demonstraret.

1. De primo dicitur Luc. VIII, 27 et seq., quod Jesus cum a navicula egressus esset ad terram, occurrit ei quidam vir, qui a legione dæmonum obsessus fuit, et qui vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis : qui etiam vinciebatur catenis, et compedibus, et custodibus custodiebatur, sed ruptis vinculis agebatur a dæmonio in desertum, quem Dominus ab obsessione dæmonum liberavit. Dæmones vero ejecti accepta prius a Domino licentia por-

eos intraverunt, eosque in mare præcipitantes suffocaverunt. Ubi etiam dicitur, quod homines hoc miraculum audientes exiverunt, et invenerunt hominem vestitum ac liberatum, et sana mente sedere ad pedes Jesu : cui dixit Jesus : *Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui. Et abiit, et cœpit prædicare in Decapoli, quanta sibi fecisset Jesus* [1].

Iste vir significat peccatores, qui a dæmonibus mentaliter obsessi, vestimentum baptismale lacerant, ac sese castitate denudant. Et hoc multi incipiunt facere a pueritia, qui et fugiunt domum orationis, ubi Dei Filius immolatur, et verbum vitæ prædicatur : et libentius habitant in monumentis, id est, in lupanaribus et tabernis, et diligunt consortia scortatorum et potatorum, quorum guttur, sicut sepulcrum patens, exaltat luxuriæ fœtorem ac putredinem voluptatis : qui etiam licet catenis decem præceptorum, et compedibus sanctarum prædicationem vinciantur, omnia tamen hæc disrumpunt, et a dæmone in loca deserta ab Angelis agitantur. Loca vero deserta ab Angelis Dei sunt illa loca, ubi choreæ ducuntur, et globis ad signum luditur, et ubi etiam aliæ vanitates exercentur. Si tamen Dominus tales per suam gratiam visitaret, et ipsi ei per veram conversionem ac pœnitentiam occurrerent, procul dubio a dæmonibus liberarentur. Dæmones vero ab homine vere pœnitente exeuntes intrant in porcos, id est, homines vitam porcorum habentes, a quibus in mare æternæ amaritudinis præcipitabuntur, ac morte perpetua suffocabuntur.

Et nota, quod homo per quatuor debet ostendere, quod vere per Dominum sit a dæmonio liberatus. Primum est, quod deinceps debet et innocenter vivere, ac bonis moribus se vestire. Secundum est, quod per mentis tranquillitatem ac corporis stabilitatem debet ad pedes Domini residere. Tertium, quod debet in domum cordis sui redire, et semetipsum, utrum proficiat an deficiat, quotidie discutere. Quartum est, quod debet Domino pro beneficiis gratias agere, ejusque misericordiam per bonam vitam prædicare publice.

2. Secundo etiam Deus Filium suum unigenitum dedit, ut nos in vitæ æternæ doctrinis illustraret. Unde Dominus dicit in Evangelio hodierno, Joan. III, 19 et 20 : *Hoc est judicium : quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem : erant enim eorum mala opera. Omnis enim, qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus.* Nota ergo, quod homines propter hoc judicium æternæ damnationis patientur, quia lucem verbi Dei fugiunt, nolentes audire verba salutis æternæ. Hinc etiam dicitur Joan. VI, 61 et seq., quod Jesus, cum diceret carnem suam vere esse cibum, et sanguinem suum vere esse potum : *Multi audientes ex discipulis ejus, dixerunt : Durus est hic sermo, et quis potest eum audire... ? Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro... Dixit ergo Jesus ad duodecim : Numquid et vos vultis abire ? Respondit ergo ei Simon Petrus : Domine, ad quem ibimus ? verba vitæ æternæ habes. Et nos credidimus, et cognovimus quia tu es Christus Filius Dei.*

3. Tertio dedit etiam nobis Dominus Filium suum, ut nobis semetipsum formam bene vivendi demonstraret. Christus enim est forma vitæ nostræ. Hæc enim forma repræsentat nobis reformem imaginem munditiæ, misericordiæ, sive benevolentiæ, et imaginem justitiæ, ad quarum imitationem debemus esse mundi, misericordes, et justi. Ut autem huic reformi imagini conformemur, necesse est ut credamus in Christum.

[1] Marc. v, 19 et 20.

II.

De secundo nota, quod in Christum credere, est per charitatem in ipsum fluere. Ut autem anima nostra fluat in Christum sua triform imagine accepta, necesse est ut liquefaciat eam Spiritus sanctus. Unde et ipse discipulis suis in specie ignis apparuit. Ignis enim duram materiam dissolvit, et liquefacit, eamque in formam subjectam currere facit. Verum ut ostenderetur, quod ignis divinus virtuose liquefaciat animam, propterea tamquam ventus vehemens venit Spiritus sanctus : ventus enim acuit virtutem ignis.

III.

De tertio nota, quod qui in Christum crediderit, id est, per charitatem in ipsum fluxerit, hoc bonum consequetur, quod non peribit, sed vitam æternam habebit. Et nota, quod non perire, sed vitam æternam habere, consistit in tribus, videlicet in supercœlestium bonorum ubertate, in felici corporis et animæ suavitate, in divinæ cognitionis infastidita satietate. Ille enim non perit, qui in æternis bonis cum amicis innumerabilibus deliciatur. Ille enim non perit, qui nulla infirmitate vel dolore gravatur. Ille etiam habet vitam æternam, qui beatæ Trinitatis faciem jugiter contemplatur. Unde ipsa Veritas dicit in Joan. XVII, 3 : *Hæc est vita æterna : Ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum.*

IV.

De quarto nota, quod qui in Christum non crediderit, id est, per charitatem in Christum non fluxerit, peribit, et morte morietur æterna. Peribit, inquam, tripliciter : 1. Videlicet aquæ submersione. 2. Ignis combustione. 3. Et multiplici infirmitatum oppressione. Peccatores, qui in Christo inventi non fuerint, tamquam plumbum in aquis vehementibus submergentur, igne æterno comburentur, et diversis infirmitatum doloribus affligentur. Væ ergo ei, quem sic perire contigerit! Unde Augustinus in *Enchiridio :* « Perire a regno Dei, alienari a vita Dei, « carere tam magna multitudine dulcedinis Dei, tam grandis est pœna, ut « ei nulla possint tormenta quæ novimus comparari. » Morte etiam morientur æterna, qui non credunt in Christum, id est, qui per charitatem non fluunt in ipsum. Quid autem sit mors æterna, dicit Bernardus : « Mors æterna est, quæ « omnem tolerantiam excedit, cui nulla « consolatio succedit, a qua desperatio « numquam recedit. »

Rogate ergo Deum Patrem, ut igne sancti Spiritus liquefacti, sic per veram charitatem fluamus, ut Filium suum unigenitum, et vitam æternam cum electis possidere valeamus. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO LIII.

IN FERIA TERTIA

POST PENTECOSTEN.

Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur : et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet. Joan. x, 9.

Quinque sunt hic notanda :

I. Quare Jesus seipso teste ostium nominetur?
II. Quis hujus ostii ostiarius appelletur?
III. Quis sit qui per hoc ostium ingredietur ?
IV. Qui sint, quibus hoc ostium præcludetur ?
V. Quid per pascua, quæ ingredientes invenient, intelligi detur ?

I.

De primo nota, quod ideo Christus se appellat ostium, quia sicut nemo clausam undique domum intrare potest, nisi per ostium : ita et nemo venire potest in Patris regnum, nisi per Filium. Unde et ipse Filius dicit, Joan. III, 35 : *Pater diligit Filium : et omnia dedit in manus ejus.* Solent etiam quædam ostia rubricari, et clavis ornari. Sic et istud ostium fuit proprio sanguine rubricatum et clavis perforatum.

II.

De secundo nota, quod hujus ostii ostiarius est Spiritus sanctus. Unde dicitur Joan. x, 2 et 3 : *Qui intrat per ostium,*

pastor est ovium. Huic ostiarius aperit. Glossa : « Spiritus sanctus, qui docet « omnem veritatem. » Bonum est ergo, quod quilibet hujus ostiarii familiaritatem acquirat, ut cum venerit, ipso intromittente, in cœlestes delicias admittatur.

III.

De tertio nota, quod qui sint, qui ostium hoc ingredientur, dicitur in Isa. xxxiii, 15 et 16 : *Qui ambulat in justitiis, et loquitur veritatem, qui projicit avaritiam ex calumnia, et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit.*

1. *Qui ambulat in justitiis.* In *justitiis* enim dicit pluraliter, quia quilibet homo, cujuscumque sit dignitatis, vel ordinis, aut officii, oportet ut justitiam comitem habeat, et per hanc salvetur. Justitia vero est, unicuique reddere et dimittere quod suum est.

2. *Et sequitur veritatem,* quia *perdentur omnes, qui loquuntur mendacium* [1].

3. *Qui projicit avaritiam ex calumnia,* id est, nullum propter avaritiam calumniatur. Calumnia vero est falsum crimen intendere.

4. *Et excutit manus sua ab omni munere.* Hic ad minus quatuor prohibentur, videlicet simonia, crimen hujus qui accipit munus a corde, ab ore, et manu. Prohibetur etiam hic usura, et justi judicii, ac linguæ in advocatione venditio.

5. *Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem.* Hic jubetur, ne detractio audiatur. Detractores enim fraudant sanguinem animarum proximorum suorum. Sanguis animæ est bona fama, quæ per detractionem effunditur.

6. *Et claudit oculos suos ne videat malum.* Malum hic appellatur mulier fornicaria, sive quæcumque fœmina, quæ per libidinosam concupiscentiam etiam adspicitur. Malum dicitur omne id quod nocet animæ, utpote insania et vanitas hujus mundi, qualiscumque sit illa.

7. *Iste in excelsis habitabit.* Quasi diceret : Qui supradicta observaverit, ille cœlestis regni januam ingredietur.

IV.

De quarto nota, quod illis prædictum ostium præcluditur, qui tanguntur Apocal. xxi, 8 : *Timidis, et incredulis, et exsecratis, et homicidis, et fornicatoribus, et veneficis, et idololatris, et omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti et sulphure : quod est mors secunda.*

Timidis, id est, ad omne opus bonum desidiosis : *et incredulis* verbo Dei, quod justis gaudia perpetuare promittit, et peccatoribus æterna supplicia comminatur : *et exsecratis,* id est, propter justam causam excommunicatis : *et homicidis,* id est, animarum vel corporum occisoribus : *et fornicatoribus,* quia fornicatores et adulteros judicabit Deus : *et veneficis,* id est, malis consiliariis, et etiam his, qui ad litteram dant vel præparant venena : et incantatoribus, *et idololatris* ad litteram : et etiam avaris, quia avaritia est idolorum servitus : et *omnibus mendacibus,* id est, omnibus his qui quod Deo, et Sanctis, et hominibus promiserunt, non persolverunt, si tamen solvere potuerunt, *pars illorum erit in stagno ardenti* igne *et sulphure : quod est mors secunda.* Quasi diceret : Nullus talium per Christum, qui est ostium, intrabit in regnum cœlorum.

[1] Ps. v, 7.

V.

De quinto nota, quod per pascua intelliguntur gaudia, quæ habebuntur ex contemplatione sanctæ Trinitatis, et ex delectione illius beatæ sacietatis. Qui enim illuc pervenerit, ingredietur ad contemplationem sanctæ Trinitatis, et egredietur ad condelectationem illius beatæ societatis, et pascua inveniet utrobique.

Rogate ergo Dominum, ut et nos mediante hoc ostio Jesu Christo, illis ingredientibus et egredientibus aggregari mereamur. Amen.

SERMO LIV.

IN FERIA QUARTA

POST PENTECOSTEN.

Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis, qui est in cœlo. Joan. III, 13.

Supple, et nisi ille quem trahit Pater, et Filius, et Spiritus sanctus.

Nota ergo, quod Filius hominis ascendit in cœlum in Patris dextera regnaturus, qui de cœlo descenderat hominem perditum redempturus; qui tamen semper erat in cœlo per divinitatem, licet in terris ad tempus ambulaverit per humanitatem.

Nota etiam, quod et illi ascendent in cœlum, quos traxerit Pater, et Filius, et Spiritus sanctus.

Quod Pater trahat, testatur Filius, Joan. VI, 44 : *Nemo potest venire ad me nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Quod Filius trahat, ipse de se loquitur, Joan. XII, 32 : *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum.* Quod autem trahat Spiritus sanctus, orat prudens anima, Cantic. I, 3 : *Trahe me,* inquit : *pos te curremus in odorem unguentorum tuorum.* Spiritus sanctus, ut dicit Eccli. XXXVIII, 7 : *Unguentarius est qui faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sanitatis.* Unde et dona sua dicuntur charismata, id est, chara chrismata.

Trahit itaque 1. Pater funiculo potentiæ. 2. Filius funiculo sapientiæ. 3. Spiritus sanctus funiculo charitatis sive benevolentiæ. Pater enim largitur potentiam, Filius sapientiam, Spiritus sanctus charitatem sive benevolentiam. Isti sunt tres funiculi, de quibus dicitur Osee, XI, 4 : *In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis.* Contulerat enim Dominus robur potentiæ, et lumen sapientiæ, et donum charitatis sive benevolentiæ, quibus quasi quibusdam funiculis eum sibi adstringeret, et alligaret. Sed miser homo avertit se ab eis ingratus collatori, unde et a summo bono decidit in barathrum multiplicis mali. De tribus prædictis dicit Eccli. XVII, 1 et seq. : *Deus creavit de terra hominem..., et secundum se vestivit illum virtute... Et dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram.* Ecce primum, videlicet potentia.

Sequitur : *Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum.* Ecce secundum, scilicet sapientia. Sequitur : *Addidit illis disciplinam, et legem vitæ hæreditavit illos.* Ecce tertium, scilicet charitas. Ipsa enim est lex vitæ. Et nota, quod paterfamilias servum conducturus, ista principaliter in eo desiderat invenire, videlicet quod possit, quod sciat, et quod velit opus suum operari. Sic et ipsa tria Deo servituris sunt necessaria, videlicet quod possint, et quod sciant, et per charitatem velint operari bonum.

I. Trahit igitur primo Pater largiendo potentiam. Unde dicitur in Psalm. LXVII, 36 : *Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.* Et certe bene indigemus fortitudine et potentia, quia retrahunt nos tria, videlicet caro, mundus, et dæmonia.

1. Caro enim multipliciter spiritui reluctatur, eumque ab omni bono proposito retrahit, sicut quædam gravis massa.

Retrahit enim hominem ne recordetur, et gratias agat domino de singulis beneficiis quæ nobis exhibuit in septem horis, videlicet in Matutinis, in Prima, in Tertia, in Sexta, in Nona, in Vesperis, et in Completorio. In Matutinis enim Dominus coram pontificali judicio consputus fuit, et alapatus, et colaphis cæsus : tunc etiam Petrus amare flevit, et Dominus ignovit ei reatum suum. Tunc etiam Dominus a sepulcro resurrexit. In Prima hora Dominus judicio sæculari vinctus, traditus fuit, et graviter coram Pilato judice accusatus. Tertia hora Dominus flagellatus fuit, et spinis coronatus, et Barraba latrone dimisso, Dominus ad crucem fuit magnis clamoribus postulatus. Circa Tertiam autem horam transmissus fuit Apostolis Spiritus sanctus. Sexta hora Dominus exutus vestibus suis suspensus fuit in ara crucis. In eadem etiam hora Dominus in die Ascensionis cum Discipulis suis discubuit, et etiam tenebræ factæ sunt super universam terram in die Dominicæ passionis. Nona hora Dominus aceto et felle potatus fuit. In eadem etiam hora Dominus exspiravit, et latus ejus fuit lancea perforatum. Vespertina hora Dominus de cruce depositus fuit. In eadem etiam hora Dominus in die præcedente cœnavit cum Discipulis suis, eisque sui corporis et sanguinis tradidit Sacramentum. In Completorio autem Dominus sepultus fuit. In eadem etiam hora Dominus præcedente die pro discipulis orans et factus in agonia sudorem sanguineum emisit ex omnibus membris suis. Retrahit igitur caro hominem, ne etiam septem horis canonicis divinis instet obsequiis. Invitat autem eum ad fornicationem, immunditiam, impudicitiam, luxuriam, ebrietates, comessationes, et his similia, sicut dicit Apostolus ad Galat. V, 19.

2. Mundus etiam retrahit hominem a divino servitio. Unde Bernardus : « Noli, « inquit mundus, præcipitanter agere, diu « considera, diligentius intuere, magnum « est quod proponis, et opus habes deli- « beratione, experire quod possis : ami- « cos consule, ne post factum pœnitere « contingat. Hæc est maledicta sapientia « mundi, quæ multos supplantat. »

3. Dæmonia enim versutis et fraudulentis persuasionibus multos a Dei obsequio retraxerunt, sicut nullus sanæ mentis ignorat.

II. Trahit nos Filius, largiendo pœnitentiam. Unde Jacob. I, 5 : *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, et non improperat : et dabitur ei.* Et certe multum necesse est nobis ut veram sapientiam postulemus : ea namque tripliciter indigemus, videlicet ad præteriti temporis recuperationem, ad præsentis ordinationem, et futuri præmeditationem.

Et 1. nota, quod præteritum tempus per veram sapientiam, et per veram contritionem quodammodo recuperatur. Qui enim vere dolet, quod dies præteritos inutiliter expendit, quodammodo recuperat illos. Licet enim non recuperet eos

quantum ad hoc, ut pro singulis diebus, inutiliter transactis præmium sibi detur, recuperat tamen eos quantum ad hoc, quod pro ipsis perpetua supplicia non patietur.

2. Nota etiam, quod per sapientiam præsens tempus utiliter ordinatur. Qui enim vere sapiens est, ad hoc nititur, ut omnia momenta præsentis temporis in Dei servitio expendat. Sicut enim capillus de capite, sic etiam momentum de tempore non peribit. Et vere necessarium est, quod præsens tempus in bonis operibus expendatur. Dicit enim Seneca : « Nemo nostrum idem mane est, quod fuit « pridie ; corpora nostra rapiuntur flumi« num more : quidquid vides, currit cum « tempore. »

3. Nota præterea, quod per sapientiam futurum tempus præcogitatur, ut videlicet homo præparet se ad orationem reddendam de omnibus, quæ in vita sua commisit cogitatione, locutione, et opere. Unde Eccle. XII, 1 : *Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni, de quibus dicas : Non mihi placent.* Item Seneca : « Ego certe sicut « ille laturus sententiam de omnibus annis « meis dies venerit, ita me observo et al« loquor. »

III. Trahit non Spiritus sanctus conferendo charitatem sive benevolentiam. Unde ad Roman. VIII, 16, super illum locum : *Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei*, dicit Glossa : « Charitas unde est, nisi a « Spiritu sancto ? » Igitur Spiritus sanctus est charitas increata, qua se diligunt Pater et Filius : et hæc charitas confert nobis charitatem creatam quæ monet nos ad tria. Primum est, ut per mutui collationem indigentibus subveniamus. Secundum est, ut res nostras pauperibus tribuamus. Tertium est, ut ex corde omnes injurias remittamus. De primo dicit Dominus, Luc. VI, 35, 37 et 38 : *Mutuum date, nihil inde sperantes.* De secundo, ibidem : *Date, et dabitur vobis.* De tertio, ibidem : *Dimittite, et dimittemini.*

Rogemus igitur, charissimi, sanctam ac individuam Trinitatem, ut ipsius adjutorio trahi mereamur ad perpetuam felicitatem. Amen.

SERMO LV.

IN DOMINICA I

POST TRINITATEM.

Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Luc. XVI, 24.

In præsenti loco tria principaliter sunt notanda:

I. Quis sit Pater Abraham, cui ut Lazarum transmittat, supplicatur?
II. Quis sit ille, qui sibi Lazarum transmitti precatur?
III. Quis sit Lazarus, cujus transmissio ab Abraham postulatur?

I.

De primo nota, quod pater Abraham est Deus Pater, in cujus sinu animæ fidelium requiescunt. Fidelium enim animæ per sanguinem Filii Dei de potestate dæmonum liberatæ, et in angustiis hujus mundi per Spiritum paraclitum consolatæ, post hanc vitam in sinum Dei Patris Angelorum ministerio deportantur: ubi in requie sempiterna feliciter collocantur. Unde dicit Augustinus in libro *Confessionum*, super illum locum: « *In* « *pace in idipsum dormiam, et requie-* « *scam*[1]. O in idipsum! Tu es in idipsum « valde, qui non mutaris, et in te requies « obliviscens laborum omnium. »

[1] Ps. IV, 9.

II.

De secundo nota, quod ille qui olim dives fuerat, sed modo ad magnam inopiam devenerat, Lazarum sibi transmitti rogavit. Tria vero circa divitem istum sunt notanda. Primum est, quæ fuerit ejus felicitas. Secundum etiam, quæ fuerit iniquitas. Tertium, quæ nunc sit ejus infelicitas.

1. Felicitas enim temporalis in quinque attenditur. Primum est, quod multis bonis et divitiis fulciebatur. Unde dicit Dominus, Luc. XVI, 19 et seq. : *Homo quidam erat dives.* Secundum est, quod *induebatur purpura, et bysso* : ut videlicet per purpuram ejus nobilitas repræsentaretur, byssus vero ei et candore et mollitie blandiretur. Olim enim nobiles induebantur purpura. « Byssus autem « est quoddam genus lini candidissimi, et « mollissimi, » ut dicit Glossa. Tertium est, quod *epulabatur quotidie splendide.* Ergo numquam jejunavit, si quotidie splendide epulabatur. Quartum est, quod jugis ei sanitas blandiebatur : quod etiam ex hoc colligi potest, quod dicitur, quia *epulabatur quotidie splendide.* Si enim aliquando fuisset infirmus, vel male sanus, propter nauseam stomachi non potuisset epulas quotidie frequentasse. Quintum est, quod de multis amicis et magna familia gloriabatur : quia enim dives fuit, et bene quotidie comedit et bibit, propterea multi ad eum fluxerunt amici. Unde dicitur Proverb. XIV, 20 : *Etiam proximo suo pauper odiosus erit : amici vero divitum multi.*

2. Iniquitas etiam divitis in quinque notatur. Primum est, quod mendicum, qui extra januam ejus jacebat, intra hospitium non recepit. Non enim facit, sicut monet Apostolus I ad Thess. v, 14 : *Suscipite infirmos, patientes estote ad omnes.* Secundum est, quod ei nec cibi, nec potus alimentum dedit, quod patet in hoc, quod ei nec micas suæ mensæ transmisit. Tertium est, quod nuditatem suam non cooperuit. Legitur enim, quod canes mendicum linxerunt ulcerosum et nudum. Quartum est, quod inter epulas loquax et garrulus fuit. Unde etiam propter hoc, sicut dicit Glossa, « in lingua « specialiter cruciatur. » Quintum est, quod in sua felicitare timidus non exstitit. Unde Glossa : « Hoc divitem inferno « tradidit, quia in sua felicitate timidus « non fuit. »

3. Infernalis infelicitas ad minus consistit in sex, videlicet in tenebrarum densitate, in fœtoris intolerabilitate, in luctus continuitate, in clausuræ firmitate, in vermium crudelitate, in ignis acerbitate. Hæc autem sex notantur ibi (XVI, 22), ubi dicitur : *Mortuus est autem dives, et sepultus est in inferno.* In hoc enim, quod dicitur, *sepultus est,* prædicta quinque exprimuntur. In sepulcro siquidem sunt tenebræ, et fœtor, et circa sepulcrum homines deplorant charos suos. Cadaver etiam hominis in sepulcro undique clauditur. Præterea vermes in sepulcro invadunt corpora mortuorum. Sextum, videlicet, ignis acerbitas notatur ibi, ubi dives in tormentis positus dicit : *Pater Abraham miserere mei.* Et sequitur : *Quia crucior in hac flamma.*

Considerate, charissimi, et cavete, ne in culpis huic diviti similes existatis, ne etiam pœnas ejus similiter incurratis. Notate etiam, quod dicit Glossa super præsens Evangelium : « Dives iste non re- « prehenditur, quod aliena rapuerit, sed « quod sua non erogaverit. » Quid ergo illi erit, qui aliena rapit ? Si igitur damnatur ille qui per avaritiam sua non dedit, quid illi erit qui per rapinas et furta, per calumniam et usuras, per sacrilegia, mendacia, per ludorum falsitates et traditiones, per injusta pondera et mensuras iniquas tulit res alienas ? Et si damnatur ille qui superbe se vestivit et luxuriose comedit, quid erit de illo qui multas fornicationes et adulteria, ac alias

immunditias verbis commisit et factis ? et similiter de omnibus aliis peccatis et criminibus dici potest.

III.

De tertio nota, quod cujusdam Lazari mentio hic habetur, qui per grave flagellum magnum præmium est consecutus. Tria etiam circa hunc Lazarum sunt notanda. Primum est, in quibus etiam flagellum attendatur. Secundum est, in quibus virtus ejus perpendatur. Tertium est, in quibus præmium ejus cognoscatur.

1. Flagellum Lazari attenditur in quinque. Primum est, quod gravi mendicitate premebatur. Unde legitur [1] : *Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus.* Secundum, quod infirmitate sævissima torquebatur. Unde sequitur : *Qui jacebat ad januam ejus, ulceribus plenus :* ita enim infirmus fuit ulcerosus, quod nec stare poterat nec sedere, sed quod oportuit eum cum dolore jacere. Tertium est, quod opulentiam intuebatur. Unde dicitur quod *jacebat ante januam.* Ex hoc enim quod quotidie vidit fercula divitis, magis eum angebat sua paupertas. Quartum est, quod magno æstu famis angebatur. Unde sequitur : *Cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis, et nemo illi dabat.* Ita enim famelicus fuit, quod nisi semel cupiebat saturari de contemptibilibus micis quæ de mensa inter canes cadebant ; sed tamen ille immisericors dives ita immisericordes servos habebat, quod nec micas pauperi dabant. Quintum est, quod acutam linguam canum patiebatur. Unde sequitur : *Sed et canes veniebant, et lingebant ulcera ejus.* Nullus enim erat qui depelleret eos. Et certe acuta lingua canum dolorem faciebat illi pauperi.

2. Virtus Lazari ex hoc potest perpendi, quod non legitur blasphemasse, nec contra Deum murmurasse, sed ipsius flagellum in patientia tolerasse. Si qua enim ei eleemosyna dabatur, non legitur eum vendidisse, et denarios in suis peccatis vestibus consuisse, sicut quidam mendicantes facere consueverunt.

3. Præmium Lazari notatur ibi (Luc. xvi, 22), ubi dicitur : *Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ.* Nota, quod sinus Abrahæ est sinus Dei Patris, in quem Lazarus et quilibet beati pauperes ab Angelis deportati, quintuplex accipiunt præmium.

1. Ibi enim abstersa omni lacryma feliciter consolantur. 2. Ibi gloriosis vestimentis adornantur. 3. Ibi divinis ferculis recreantur. 4. Ibi corona gloriæ coronantur. 5. Ibi in grata quiete jugiter collætantur. Hæc enim quinque mater charo puero exhibet in sinu suo. Accipiens enim eum super sinum suum, lacrymas ejus abstergit, vestit, et cibat, et etiam sertum capiti suo imponit, eumque in sinu suo dormire facit.

Rogate ergo Dominum, ut si divites estis, sic in divitiis pauperum misereamini ; si vero pauperes, sic paupertatem vestram læto animo patiamini, ut in sinum Dei Patris post hanc vitam deportari mereamini. Amen.

[1] Luc. xvi, 20 et 21.

SERMO LVI.

IN DOMINICA II

POST TRINITATEM.

Homo quidam fecit cœnam magnam, et vocavit multos. Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent, quia jam parata sunt omnia. Luc. XIV, 16 et 17.

In præsenti loco sex principaliter sunt hic notanda :

I. Quis sit homo iste, a quo cœna magna paratur ?
II. Quæ sit cœna magna, quæ ab hoc homine præparatur ?
III. Quid per horam hujus cœna intelligatur ?
IV. Quis servus hujus patrisfamilias esse dicatur ?
V. Quis ad cœnam hanc magnam recipiatur ?
VI. Etiam quis sit, qui ab hac cœna magna repellatur ?

I.

De primo nota, quod homo iste, qui fecit cœnam magnam, est Filius Dei. Hic est homo, de quo dixit Caïphas, Joan. XI, 50 : *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo, et non tota genus pereat.* Iste est homo, de quo dicit Joan. XIX, 5, quod *exivit Jesus portans coronam spineam, et purpureum vestimentum.* Et dicit Pilatus Judæis : *Ecce homo,* Glossa : « Non clarus imperio, sed plenus opprobrio. »

II.

De secundo nota, quod cœna magna est gaudium et societas æternæ et supernæ patriæ, quam electis Dei Filius præparavit. De hac cœna dicitur Apoc. xix, 9 : *Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt.* Et nota quod cœna Filii Dei magna dicitur propter sex causas.

1. Primo magna dicitur propter præparantis divitias ac dignitatem. Ipse enim Deus Dei Filius, qui hanc cœnam fecit, est divitiis opulentissimus, et dignitate supremus, utpote Dominus dominantium, Rex regum, Augustus Augustorum, et trinus et simplex æterni regni monarcha.

2. Secundo magna dicitur propter ministrorum nobilium claritatem. Nobiles enim sunt, et præclari sancti Angeli, qui in cœna Dei ministrabunt.

3. Tertio magna dicitur propter convivarum excellentiam et qualitatem. Omnes enim, qui cœnabunt in regno Dei, reges erunt et reginæ, sedebuntque vestimentis gloriæ decorati.

4. Quarto magna dicitur propter regalium ferculorum innumerabilitatem. Fercula quippe curiæ cœlestis regalia sunt et innumerabilia, et numquam a mortali homine prius visa. Unde I ad Cor. ii, 9 : *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum.*

5. Quinto magna dicitur propter solemnis ac securi loci amœnitatem. Securissima namque ac amœnissima est illa gloriosa civitas Dei, in qua cum Deo cœnabunt electi.

6. Sexto magna dicitur propter cœnandi infastiditam perpetuitatem. Semper enim electi cum Deo cœnabunt ; nec tamen eis ferculorum interminabilitas fastidium aliquod generabit : fruuntur enim nec fastidiunt, quo frui magis sitiunt.

III.

De tertio nota, quod hora cœnæ est quodlibet hujus sæculi ; hora cœnæ est quælibet ætas hominis. Nullum enim tempus umquam fuit, in quo non fuissent aliqui vocati ad cœnam Dei. In quacumque etiam ætate sit homo, sive sit in infantia, sive in pueritia, sive in juventute, sive in virili ætate, sive in senio, sive etiam in ætate decrepita, vocatur ad cœnam Dei. Bonum est igitur, quia quotidie ad deliciosam cœnam Dei vocamur, ut festine veniamus, et non de die in diem, de tempore in tempus venire differamus. Unde Augustinus in libro de *Verbo Domini* : « Dicunt aliqui, si Deus « mihi per Prophetam promisit quod « quacumque die conversus fuero, om- « nium iniquitatum mearum oblivisce- « tur, quare hodie convertor, et non cras ? « Unde quidem gaudes, quod tibi ab ini- « quitatibus converso, Deus indulgentiam « promisit, sed crastinum diem tibi ne- « mo promisit. »

IV.

De quarto nota, quod secundum Glossam servus hujus patrisfamilias est Ordo Prædicatorum. Quilibet enim Prædicator, qui verbum Dei ex cordis sinceritate, et propter animarum salutem pronuntiat, et quilibet etiam Sacerdos, et breviter omnis homo, qui proximum suum ad vitam invitat æternam, per servum hujus patrisfamilias designatur.

V.

De quinto nota, quod ad cœnam hujus patrisfamilias quatuor genera hominum recipiuntur, videlicet pauperes et debiles, cæci et claudi. Unde dicitur in Evangelio (Luc. XIV, 21) : *Exi cito in plateas, et vicos civitatis : et pauperes, ac debiles, et cæcos, et claudos introduc huc.*

Pauperes sunt,qui illius pauperis crucifixi vestigia imitantes, nihil in hoc mundo contra ipsum volunt vel acquirere vel possidere : pauperes sunt, qui de bonis sive carnalibus sive spiritualibus, si quæ habuerint, non tumescunt, qui de justo patrimonio, vel de justo labore suo Deo et pauperibus eleemosynas suas fideliter largiuntur. De istis pauperibus dicit Dominus, Matth v, 3 : *Beati pauperes spiritu*, etc.

Debiles sunt, qui ad ea quæ mundi sunt, debiles se exhibent et infirmos, et qui secundum Apostolum II ad Corinth. IV, 10, *Semper mortificationem Jesu in corpore suo circumferunt, ut et vita Jesu* in eorum operibus *manifestetur* : et qui ibidem (IV, 16) cum Apostolo dicunt : *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur : tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.* Cæci sunt, qui cultro timoris Dei oculos desideriorum et concupiscentiarum malarum sibimetipsis eruunt, ne videlicet *respiciant in vanitates et insanias falsas*[1], et ne mulierem vel quamcumque aliam rem,contra Dei præceptum videant et concupiscant. Unde dicit Dominus, Matth. v, 29 : *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te.*

Claudi sunt, qui uno pede terram tangunt, et alium a terra suspendunt. Illi igitur spiritualiter claudi sunt, qui licet propter curam et necessitatem corporis uno pede affectus terram tangunt : alterum tamen pedem affectus propter salutem animæ ad cœlum semper levant. Et certe talibus est necessarius baculus sanctæ crucis, ut innitantur : et taliter claudi fiunt, qui imitatione illius Beati Jacob cum Deo, qui est Angelus magni consilii, duobus brachiis orationum ac lacrymarum luctati fuerint, et quorum femur Dominus tangens[2], nervum carnalis delectationis in ipsis arefecerit.

VI.

De sexto nota, quod tria genera hominum excluduntur a cœna Christi, videlicet qui villam comparaverunt, qui quinque juga boum emerunt, qui uxorem duxerunt. Primi sunt superbi, secundi avari, tertii luxuriosi. De his dicitur in Luc. XIV, 18, et seq. *Quod cum servus missus esset hora cœnæ dicere invitatis, ut venirent : cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit* : *Villam emi, et necesse habeo exire, et videre illam* : *rogo te, habe me excusatum.* Glossa Augustini : « In empta villa dominatio no- « tatur et superbia, habere enim villam, « homines possidere, homines sibi sub- « dere, vitium malum, vitium primum. « Primus enim homo dominari voluit, « qui Dominum habere noluit. »

Alter dixit : *Juga boum emi quinque et eo probare illa : rogo te, habe me excusatum.* Quinque juga boum sunt quinque quæ annexa sunt avaris, qui per boves intelliguntur. Avarus enim sicut bos terram per curas rimatur et versat. Primum jugum est labor in inquirendo : secundum, est difficultas in inveniendo :

[1] Ps. XXXIX, 5.

[2] Cf. Gen. XXXII, 24 et 25.

tertium, est cura in servando : quartum, anxia delectatio in possidendo : quintum, dolor in perdendo : et quodlibet istorum duplici pressura gravat corpus et animam. De his quinque jugis dicit. S. Prosper in libro de *Contemplativa vita, eis qui militant Deo* : « Fugiendæ sunt ex toto corde divitiæ, quas qui habere voluerint, « sine cura non servant, sine anxia delectatione non possident, sine dolore non « perdunt. »

Tertius duxit : *Uxorem duxi, et ideo non possum venire.* Glossa, « quia multi « non propter fœcunditatem, sed propter « desideria carnis uxores ducunt : ideo « per rem istam carnis voluptas designatur, propter quam ad cœnam Dei « recusat venire fastidiosus. »

Rogate ergo Dominum, ut sic superbiam, avaritiam, luxuriam fugiamus, ut ad cœnam suam cum electis omnibus veniamus.

SERMO LVII.

IN DOMINICA III

POST TRINITATEM.

Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat... Congratulamini mihi quia inveni drachmam quam perdideram. Luc. xv, 6 et 9.

In præsenti Evangelio secundum moralem sensum quatuor sunt notanda:

I. Quid per centum oves et decem drachmas intelligatur?
II. Quid per ovem centesimam et drachmam decimam, quæ perditur, exprimatur?
III. Quid per hominem et mulierem, a quibus ovis et drachma quæritur, accipiatur?
IV. Quid significetur per amicos et vicinos, quorum congratulatio postulatur?

I.

De primo nota, quod per centum oves intelligitur numerus electorum. Centenarius enim numerus multiplici perfectione dicitur esse perfectus. Decem namque decies ducta faciunt centum.

Et nota, quod propter quatuor causas electi, et boni Christiani ovibus comparantur. 1. Oves enim voci sui pastoris obsequuntur. 2. Oves post suum pastorem gradiuntur. 3. Oves in pastoris sibilo delectantur. 4. Oves in fervore meridiei congregantur ad invicem.

1. De primo dicit Dominus, Joan. x, 27:

Oves meæ vocem meam audiunt, Glossa, « obediunt præceptis meis. »

1. Debemus igitur quasi bonæ oves audire vocem Domini ad bonum nos invitantem, et a malo revocantem. Ad bonum nos invitat, Exod. xx, 8, ubi dicit : *Memento ut diem sabbati sanctifices.* Hic præcipitur omnis celebris dies in sanctitate ac puritate mentis observari et corporis.

Item, invitat nos ad bonum, Exod. xx, 12 : *Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sit longævus super terram.* Hic præcipitur ut parentes a filiis honorentur, eisque necessaria subministrent.

Revocat etiam nos a malo, et inhibet nobis idem, Exo. xx, 3, et seq., ubi dicit : *Non habebis deos alienos coram me... Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.* Hic prohibetur, ne aliquis perjurium faciat, nec etiam sine magna necessitate juramentum emittat. Sequitur : *Non occides*, Glossa, « manu vel mente, « vel subtrahendo consilium vitæ ei cui « debes dare.» Sequitur : *Non mœchaberis*, Glossa, id est, « nulli miscearis, ex- « cepto fœdere matrimonii. » Sequitur : *Non furtum facies.* Augustinus : « Fur- « ti nomine omnis illicitæ usurpatio in- « telligitur rei alienæ. » Sequitur : *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.* Hinc mendacium et detractio ac calumnia prohibentur. Sequitur : *Non concupisces domum proximi tui..., nec omnia quæ illius sunt.* Hic etiam mentalis avaritia prohibetur. *Non desiderabis uxorem proximi tui*, Glossa, « etiam voluntatem adulterandi vetat. »

2. De secundo nota, quod oves pastorem sequuntur. Unde dicit Joan. x, 5 : *Oves meæ sequuntur me ; alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo.* Dominus enim cum baculo crucis præcedit nos, ostendit nobis pascua vitæ, cujus vestigia sequi debemus. De istis vestigiis dicit I Pet. II, 21 : *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus*, etc. Qui in choreis circumeunt, et globos sequuntur, non vadunt post vestigia Christi, sed diaboli.

3. De tertio nota, quod oves in pastoris sibilo delectantur. Unde Dominus in Zach. x, 8 : *Sibilabo eis, et congregabo illos, quia redemi eos.* Per sibilum Domini dulcis remissio regni cœlestis intelligitur. De hac promissione dicit Joan. x, 28 : *Ego vitam æternam do ovibus meis : et non peribunt in æternum.*

4. De quarto nota, quod oves in fervore conjunguntur et congregantur. Per docemur, quando sumus in æstu alicujus tribulationis, qualem æstum sustinuerunt olim Martyres Christi, qui in magnis tribulationibus fuerunt, sed modo ad consolationes multiplices et invenibiles pervenerunt, et hoc erit solatium nostræ tribulationis.

II.

De secundo nota, quod per drachmas intelliguuntur omnes electi. Et scias, quod secundum Glossam, « drachma est « nummus certæ quantitatis habens ima- « ginem Cæsaris. » Unde versus :

Drachma genus nummi, nummos bis quinque valebat.

Igitur drachmæ vel nummo similes esse debemus, propter quatuor : primo propter materiam, secundo propter formam, tertio propter pondus, quarto propter imaginis impressionem.

1. Materia igitur drachmæ, si est aurea, signat patientiam et charitatem. Sicut enim aurum optime sustinet percussiones malleorum, et sicut fiunt ex auro coronæ Regum ac Imperatorum ; ita et homo per patientiam vincit tribulationum adversitatem, et per charitatem ad regiam vel imperialem assumitur dignitatem. Si vero materia drachmæ argentea est, signat biformem munditiam et vocis claritatem. Sicut enim et argen-

tum candidum est et tinnulum, sic et casti homines in die judicii mundas animas et lucida corpora repræsentabunt, et in voce exsultationis coram Deo suo perpetuo jubilabunt.

2. Forma drachmæ rotunda est, et significat spem æterni boni. Tunc enim in anima nostra rotunditatem repræsentamus, cum ea bona quæ finem non habent, tota sollicitudine desideramus.

3. Pondus drachmæ significat timorem Domini. Timor quippe Domini facit hominem gravem ac ponderosum., ne tamquam pluma, vel palea ab omni vento vanitatis ac voluptatis hujus mundi rapiatur, et per indecentem lætitiam dissolvatur : *Beatus homo qui semper est pavidus* [1].

4. Imago hujus drachmæ duplex est, videlicet imago misericordiæ, et imago justitiæ. Et hanc duplicem imaginem habemus ab ipso Deo rege nostro, de cujus moneta sumus. Ipse enim exhibet nobis in hac vita imaginem summæ clementiæ, per quam recipiet omnes vere pœnitentes. In futuro vero ostendit imaginem summæ justitiæ, per quam damnabit omnes sine vera pœnitentia morientes.

Itaque et nos debemus esse misericordes per largam eleemosynarum nostrarum largitionem. Debemus etiam justi esse per plenam omnis ablatæ rei restitutionem. Hanc duplicem imaginem habuit Zachæus, qui dimidietatem bonorum suorum distribuit pauperibus, et si aliquem defraudaverit, quadruplum restituit [2].

De secundo nota etiam, quod per ovem quæ perit, et per drachmam quæ perditur, quilibet peccator intelligitur. Tunc enim homo perit et perditur, dum præcepta Dei contemnens declinat a bono, et facit malum.

III.

De tertio nota, quod per hominem qui ovem perdidit, intelligitur ipse Christus : qui 1. Tunc vadit ovem quærere, cum hominem per prædicationem vocat. 2. Tunc etiam vadit, cum facit hominem cognoscere et timere, quod venturus est judicare vivos, et mortuos, et sæculum per ignem. 3. Tunc autem invenit ovem, cum peccator convertitur ab errore viæ suæ. Sic quoque inventum peccatorem imponit in humeros clementiæ suæ, et reportat primo in domum militantis Ecclesiæ, et postea in domum triumphantis Ecclesiæ.

Nota etiam, quod per mulierem quæ drachmam perdit, notatur divina bonitas et sapientia, quæ ut peccatorem inveniat, accendit lucernam, id est, facit hominem recordari, quod omnia peccata delinquentium in die judicii revelabuntur. Everrit etiam domum, id est, cum effectu insinuat omnes hujus mundi concupiscentias everrendas esse in die judicialis vindictæ, et sic drachmam invenit, id est, peccatorem compungit ad pœnitentiam.

IV.

De quarto nota, quod per amicos et vicinos sancti Angeli designantur, qui sunt amici per divinæ voluntatis adimpletionem. Sunt etiam vicini per desiderabilem divinæ faciei speculationem.

Rogate ergo Dominum, ut per ipsius misericordiam sic ab errore peccati revocemur, ut cum electis in patria congregemur. Amen.

[1] Prov. XXVIII, 14.

[2] Cf. Luc. XIX, 8.

SERMO LVIII.

IN DOMINICA IV

POST TRINITATEM.

Estote misericordes, sicut et Pater vester misericors est.
Luc. VI, 36.

Quatuor sunt hic notanda :

I. Quis sit Pater ad cujus misericordiæ imitationem quilibet invitatur?
II. Quibus modis opus misericordiæ peragatur?
III. Quæ merces operatoribus misericordiæ rependatur?
IV. Quibus suppliciis homo immisericors feriatur?

I.

De primo nota, quod Pater noster, ad cujus imitationem esse debemus misericordes, est ipse Deus creator noster et redemptor, de quo dicit Psal. CII, 8 : *Miserator, et misericors Dominus : longanimis, et multum misericors.*

1. Miserator fuit in larga pro nobis sui sanguinis effusione. Ipse enim sanguini suo non pepercit, ut nobis fontem suarum miserationum demonstraret.

2. Misericors est in multiplicis beneficii collatione. Innumerabilia quippe sunt beneficia sua, quæ necessitatibus nostris quotidie administrat.

3. Longanimis est in diuturna nostrorum criminum toleratione. Vix enim numerari possunt excessus nostri, quos ipse multis annis patientissime toleravit.

4. Multum misericors est in clementi pœnitentium susceptione. Clementissime quippe recipit peccatores, dummodo vere pœnitere velint.

II.

De secundo nota, quod ad minus quatuordecim sunt opera misericordiæ : quorum septem corporalia, et septem corporalia.

Primum opus veræ misericordiæ spirituale, est devote orare pro adversantibus. Unde Dominus dicit, Matth. v, 44 et 45 : *Orate pro persequentibus, et calumniantibus vos : ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est.* Qui vero devote vult pro inimicis orare, non debet contra eos judicium Domini et condemnationem æterni supplicii postulare. Propter hoc dicit Dominus in hodierno Evangelio (Luc. vi, 37) : *Nolite judicare*, id est, contra malefactores vestros Dei judicium postulare : *et non judicabimini*, id est, judicio Dei non subjiciemini. *Nolite condemnare*, id est, inimicis vestris condemnationem optare, *et non condemnabimini*, id est, æternam condemnationem non patiemini.

Secundum, ex corde dimittere injuriantibus. Unde dicit Dominus in hodierno Evangelio (Luc. vi, 37) : *Dimittite et dimittemini.* Augustinus : « Multa sunt « genera eleemosynarum, sed ea nihil est « majus, quam cum ex corde dimittimus, « quod in nos quisque peccaverit. » Hinc etiam dicitur in Matth. xviii, 21 et 22 : *Accedens Petrus ad Jesum dixit : Domine, quoties peccabit in me frater meus, et dimittam ei ? usque septies ? Dicit illi Jesus : Non dico tibi usque septies : sed usque septuagies septies.* Glossa : « Septuagies septies, id est, toties quoties « ille peccare potest in die, » id est, quadringentis et nonaginta vicibus.

Tertium est, fideliter instruere nescientes. Et nota quod patres antiqui fidelissimi erant in instructione filiorum suorum : ita et nunc patres et matres tenentur instruere filios suos, sive sint carnales, sive sint spirituales. Unde Augustinus : « Vos ante omnia tam viros quam « mulieres, qui filios in baptismo susce« pistis, moneo ut vos cognoscatis apud « Deum fide jussores exstitisse pro illis, « quos nisi estis de sacro fonte suscipere. « Ideoque eos semper admonete, ut casti« tatem custodiant, justitiam diligant, « charitatem habeant : ante omnia symbo« lum et orationem Dominicam et vos « ipsi tenete, et illis quos accepistis de « fonte, ostendite. »

Quartum est, ferire ac corripere delinquentes. Unde Proverb. xiii, 24 : *Qui parcit virgæ, odit filium suum : qui autem diligit illum, instanter erudit.* Item, Proverb. xxii, 15 : *Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinæ fugabit eam.* Item, Proverb. xxiii, 13 et 14 : *Noli subtrahere a puero disciplinam : si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum : et animam ejus de inferno liberabis.*

Quintum est, patienter ferre ferientes ac lædentes. Unde Dominus in Luc. xxi, 16 et seq., monet ad patientiam, ita dicens : *Trademini a parentibus, et fratribus, et cognatis, et amicis et morte afficient ex vobis : et eritis odio omnibus propter nomen meum.* Sequitur : *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Glossa : « Patientia radix « et custos est omnium virtutum. » Vera autem patientia est aliena mala æquanimiter tolerare, et contra eum qui mala irrogat nullo dolore moveri. Item Apost. ad Heb. x, 34 : *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam.*

Sexum est consulere perplexis, et delirantibus. Unde Prov. xv, 22 : *Dissipantur cogitationes, ubi non est consilium : ubi vero sunt plures consiliarii, confirmantur.* Eccli. vi, 6 : *Consiliarius tibi sit unus de mille.* Nota, quod beatus Paulus

bonus est consiliarius, qui ita dicit I ad Corinth. VII, 25 : *De virginibus præceptum Domini non habeo : consilium autem do.* Glossa, « a spiritu sancto mihi « inspiratum. » Do, inquam, consilium non nubendi, sed continendi. Mali igitur consiliarii sunt, qui virginitatem ac alia multa bona dissuadent hominibus. De istis consiliariis dicit Eccli. XXXVII, 9 : *A malo scilicet consiliario serva animam tuam.*

Septimum misericordiæ opus spirituale, est consolationes afferre mœstis ac plorantibus. Unde dicit Job de seipso, XXIX, 13 et 25 : *Benedictio perituri super me veniebat, et cor viduæ consolatus sum. Cumque sederem quasi rex, circumstante me exercitu : eram tamen mærentium consolator.* Hæc septem spiritualia opera misericordiæ notantur in hoc versu :

Oro, remitto, docens, ferio, fero, consulo, solor.

Sunt et alia septem corporalia opera misericordiæ, videlicet, Infirmos visitare, Sitientes potare, Esurientes cibare, Captivos redimere, Nudos vestire, Peregrinos in hospitium colligere, et Mortuos sepelire. Prima sex Dominus commendat, Matth. XXV, 35 et 36, ubi dicit : *Esurivi, et dedistis mihi manducare : sitivi, et dedistis mihi bibere : hospes eram, et collegistis me : nudus et cooperuistis me : infirmus et visitastis me : in carcere eram, et venistis ad me.* De septimo Tobias commendatur. Hæc septem notantur in hoc versu :

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

III.

De tertio nota, quod *dabitur* misericordibus *mensura bona, et conferta, et coagitata, et supereffluens*, sicut dicitur in hodierno Evangelio (Luc. VI, 38).

1. *Mensura bona* dicitur in corporum glorificatione. Corpora quippe misericordium glorificabuntur, et in omnibus membris suis bona erunt et laudabilia.

2. Mensura *conferta* dabitur in animarum beatificatione. Animæ namque misericordium in omnibus viribus suis confertæ erunt et coadunatæ. Habebunt enim intellectum sine errore, memoriam sine oblivione, cogitationes sine evagatione, affectiones sine vitiosarum concupiscentiarum infectione.

3. Mensura *coagitata* dabitur in cujuslibet cœlestis gaudii participatione. Singula quippe gaudia electorum manu charitatis, quæ illic regina existit, coagibuntur et infundentur in sinus misericordium animarum. Quælibet enim anima tantum de felicitate alterius lætabitur, sicut de sua.

4. Mensura *supereffluens* dabitur in ipsius scilicet æternitatis suavissima fruitione ; nec tamen eam poterunt epotare, superfluit siquidem omnium beatorum desiderio satiato.

IV.

De quarto nota, quod pœna hominum immisericordium est ille ignis æternus : et quidem satis juste, quia enim tenaces et avari per ariditatem boni operis et impietatem cordis, naturam illius infernalis

ignis induerunt, qui aridus et impius esse dignoscitur: dignum est ut in æterno igne perpetuo crucientur.

Charissimi rogate Dominum, ut sic nunc opera pietatis exerceamus, ut cum electis æterna præmia capiamus. Amen.

SERMO LIX.

IN DOMINICA V POST TRINITATEM.

Sedens Jesus docebat de navicula turbas. Luc. v, 3.

Duo sunt hic notanda :

I. Quæ sit navicula, in qua Dominus sedit?
II. Quæ sit doctrina, quam docuit?

I.

De primo nota, quod quadruplex est navicula Domini. Prima est Virgo gratiosa : secunda est Virga pretiosa : tertia est Ecclesia gloriosa : quarta est Anima virtuosa.

1. Prima igitur navicula est *Virgo gratiosa*, id est, Beata Maria, quæ bene dicitur gratiosa, id est, gratiis plena. Unde salutans eam Angelus, Luc. I, 28, dixit : *Ave gratia plena.* Aliis quippe sanctis divisiones gratiarum datæ sunt, Beatæ vero Virgini totus fons gratiarum datus est. Hæc est navicula, per quam Dominus descendit in mundum, qui per civitatem munitam et Idumæam figuratur. Mundus iste munita civitas dicitur ; quia cives, hoc est, amatores suos divitiis, deliciis, et honoribus munit et armat, quod non possint feriri jaculo verbi Dei ad salutem. Princeps hujus civitatis est diabolus, sicut testatur ipse Christus, Joan. XII, 31 et XIV, 30. Mundus etiam vocatur Idumæa, quæ interpretatur *sanguinea*, quia hodie in mundo *maledictum, et menda-*

cium, et homicidium, et furtum, et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit[1].

Igitur Dominus volens ad nostram redemptionem venire in mundum, dixit in consilio Angelorum suorum. Psal. LIX, 11 : *Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me in Idumæam?* Respondit Gabriel Archangelus, qui fuit Beatæ Mariæ Virginis paranymphus, id est, custos virginitatis ejus : *Facta est*, inquit Virgo Maria, *quasi navis institoris, de longe portans panem suum*[2]. Cui Dominus : « Redeas ergo et dicas ei, quod « per eam volo deduci in mundum. » Reversus vero Angelus cum festinatione ad Virginem, ait : *Ave gratia plena : Dominus tecum*[3]. Quasi dicat : Dominus jam paratus est esse tecum, id est, intrabit in uterum tuum mundissimum. Post consensum autem Virginis, Dominus statim intravit in eam quem ipsa suo tempore eduxit in mundum. Bonum est, charissimi, ut nos peccatores munuscula nostra, id est, orationes lacrymas, eleemosynas, ac jejunia nostra per hanc fidelem naviculam nostro judici præmittamus, ut cum venerimus, ipsum propitium inveniamus. Ipsa quippe optime aget negotium nostrum.

2. Secunda navicula fuit *Virga pretiosa*, id est, crux Dominica, quæ bene dicitur pretiosa, quasi pretio plena. Pretium enim totius mundi pependit in ea. De hac dicitur, Matth. IX, 1 : *Ascendens Jesus in naviculam, transfretavit, et venit in civitatem suam.* Divitas Domini vocatur hic Capharnaum, quod interpretatur *ager consolationis*, et significat amœnitatem paradisi. *Sciens ergo Jesus, quia a Deo exivit, et ad Deum vadit*[4], *ascendit in naviculam* crucis, et per mortem *transfretans venit in civitatem suam*, id est, in paradisum exsultationis : in quam etiam confitentem latronem in una hora secundum suam promissionem perduxit, quam multi electi in multis millibus annorum intrare non potuerunt ; quia crucis naviculam non habuerunt.

Et in hoc patet, quod si hæc est velocissima, est etiam securissima : omnes enim, qui inventi fuerint in ea, Deus Pater protegit et defendit. Unde ipse Filius ait ad Patrem, Luc. XXIII, 46 : *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Loquitur etiam ad Patrem, Joan. XVII, 24 : *Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum.* Si igitur spiritus Filii in manibus Patris, certe et animæ dilectorum suorum erunt in manibus ejus.

3. Tertia navicula est *Ecclesia gloriosa*. Quod autem Ecclesia dicatur gloriosa, testatur Apostolus ad Ephes. V, 25, et seq. : *Christus dilexit Ecclesiam, et semetipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam.* Duo itaque Dominus requirit in eis, qui volunt esse de Ecclesia, videlicet ut non sit in eis macula luxuriæ, neque ruga avaritiæ. De hac nave dicitur Luc. V, 3 : *Ascendens in unam navim, quæ erat Simonis, et sedens docebat de navicula turbas.* Unde igitur Ecclesia dicitur navicula Simonis, quia Ecclesia primo Simoni Petro commissa fuit a Domino.

Convenienter etiam Ecclesia similitudinem habet naviculæ. Navicula quippe et in principio et in fine est angustior, in medio vero spatiosior. Ita et Ecclesia in principio sui paucos habuit fideles, et in fine paucos habebit. In principio vero Ecclesiæ veri fideles multis tribulationibus et angustiis subjacuerunt, et in fine si-

[1] Osee, IV, 2.
[2] Prov. XXXI, 14.
[3] Luc. I, 28.
[4] Joan. XIII, 3.

militer subjacebunt. Dicit enim Dominus, Matth. xxiv, 12 : *Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum.* Dicitur etiam Luc. xviii, 8 : *Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?*

4. Quarta navicula est *Anima virtuosa*, id est, virtutibus non otiosa. De hac dicitur Marc. iv, 37 et 38 : *Facta est procella magna venti, et fluctus mittebat in navim, ita ut impleretur navis. Et erat Jesus in puppi super cervical dormiens : et excitant eum, et dicunt illi: Magister, non ad te pertinet, quia perimus?* Anima igitur nostra debet esse quasi navicula, in qua etiam Jesus debet pausare in cervicali, sive cussino pacis ac mansuetudinis. Verum quia sæpe insurgit procella tentationum, quas anima sustinet ab importunitatibus dæmonum vel malorum hominum, vel etiam ab inquietatione propriæ carnis, necesse est ut semper Dei adjutorium imploremus : et ipse compescet ventum tentationum, et sic fiet in anima tranquillitas magna.

Et nota, quod hæc navicula consistit ex quatuor, videlicet prora, puppi, rate, et carina. Et per hæc intelliguntur quatuor virtutes cardinales.

1. *Prora* est prima pars navis, et significat prudentiam, per quam nobis providere debemus, quorsum scilicet ituri simus. Ibimus enim *ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum*, ut dicit Apostolus II ad Cor. v, 10.

2. *Puppis* est posterior pars navis, et signat justitiam, penes quam est naviculæ gubernaculum ; quia *justitia custodit innocentis viam*, sicut dicitur Proverb. xiii, 6, vel etiam in eodem libro Prov. xi, 5 : *Justitia simplicis diriget viam ejus.* Justitia vero est nullam rem contra mandatum Dei vel concupiscere vel acquirere, et omnem rem injuste conquisitam plene restituere.

3. *Ratis* vocatur latus naviculæ, et per hanc intelligitur fortitudo. Duplici vero fortitudine indigemus, ne videlicet prospera in vanitatem cordis nos deducant, et ne adversa per nimiam mœstitiam nos confringant.

4. *Carina* vero dicitur venter vel fundus naviculæ, et signat temperantiam, quæ necessaria nobis est, ut videlicet ab omnibus illis abstineamus et caveamus, per quæ et Deus conturbetur, et proximus aggravetur, et propria anima deturbetur.

II.

De secundo nota, scilicet, de doctrina Christi, quod sedens in Virgine, in Cruce, in Ecclesia, in Anima, docet tria, videlicet *bonitatem, disciplinam, et scientiam* [1]. Bonitas pertinet ad proximum, disciplina ad semetipsum, scientia ad Deum trinum et unum.

Bonitas in hoc consistit, ut nemo proximum suum vel corde, vel ore, vel opere lædat aut offendat. Unde dicit Dominus, Matth. xii, 35 : *Bonus homo de bono thesauro* cordis sui *profert bona.*

Disciplina in hoc consistit, ne libidini carnis consentiatur, sed ut caro ne lasciviat, cum discreto moderamine corripiatur. Unde in Psal. ii, 12 : *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, et pereatis de via justa.*

Scientia in hoc consistit, ut Deum trinum et unum ex toto corde diligamus, et

[1] Ps. cxviii, 66.

tota virtute colamus, id est, tota virtute ei serviamus.

Rogate igitur Dominum, ut sic ipsius doctrinam et audiamus et faciamus, ut eum in die judicii læta facie videamus. Quod nobis præstare dignetur, qui vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LX.

IN DOMINICA VI
POST TRINITATEM.

Si offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te : relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo : et tunc veniens offeres munus tuum. Matth. v, 24.

Tria sunt hic notanda :

I. Quid per altare super quod munus offerri debet, exprimatur?
II. Quale munus offerre quilibet moneatur?
III. Quæ reconciliatio fratri fieri præcipiatur?

I.

De primo nota, quod altare super quod munera offerre debemus, Dei Filius intelligitur. De hoc altari dicit Joannes in Apocal. cap. vi, 11, quod *vidit animas sub altari, quibus datæ sunt singulæ stolæ albæ : et dictum est illis ut requiescerent.* Ibi dicit Glossa : « Christus « est altare, quem fideles offerunt, et su« per quem offerunt, et quem habent « suæ protectionis munimentum. » Animæ igitur electorum stola claritatis æternæ vestitæ, sub hoc altari dulciter requiescunt. Det nobis Deus, ut et nos ibi requiescere mereamur!

Item, de hoc altari dicit Joan. in Apoc. VIII, 3 : *Angelus venit, et stetit ante altare habens thuribulum aureum : et data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum, quod est ante thronum Dei.* Glossa : « Christus est, qui se obtu« lit, et super quem Ecclesia offert Deo « preces. » Et nota, quod Angelus huic altari adstans est gratia Dei, quæ thuribulum aureum, id est, charitatem habet in manu sua, et omnia aromata orationum ac bonorum operum, quæ fideles imposuerunt charitatis thuribulo, offert ea gratia Dei super altare aureum, id est, super Christum, ut per hoc et peccatis eorum propitietur.

II.

De secundo nota, quod debemus offerre Domino munus a corde, ab ore, et opere. Cor enim, os, et manus sunt tres cameræ thesaurorum. Persuadet autem nobis Spiritus sanctus, ut munera offeramus, ita dicens Proverb. XXI, 14 : *Munus absconditum exstinguit iras : et donum in sinu,* scilicet Christi, *indignationem maximam.* Item Proverb. XXII, 9 : *Victoriam et honorem acquiret qui dat munera.*

Et nota, quod qui offert munera sua in sinum Christi, tria propter hoc consequitur : videlicet divinam propitiationem, dæmonum subjugationem, et cœlestem exaltationem, sicut per prædictas auctoritates probari potest.

I. Debemus igitur a corde triplex munus offerre, videlicet bonæ voluntatis intentionem, sanctæ meditationis devotionem, et piæ compassionis affectionem.

1. Bonæ voluntatis intentio commendata fuit in Christi nativitate, quando cecinerunt Angeli (Luc. II, 14) : *Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus,* etc. De bona etiam voluntate sic ait Gregorius : « Ante Dei oculos num« quam vacua est manus a munere, si « arca cordis repleta fuerit bona volunta« te. Nihil quippe offertur Deo ditius bo« na voluntate. »

2. De devotione meditationis dicitur in Psal. XVIII, 15 : *Meditatio cordis mei in conspectu meo semper. Domine adjutor meus, et redemptor meus.* Debemus itaque, fratres charissimi, semper faciem meditationem nostrarum versus illam regionem convertere, unde nobis Dei beneficia provenerunt ; et hoc faciendum est die ac nocte. Unde dicitur in Psal. LXII, 7 : *Memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te,* etc. Et certe in hujuscemodi meditatione mirabiliter exardescet ignis charitatis.

3. De compassionis affectione dicitur in Job, XXX, 25 : *Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi.* Item I ad Corinth. XXII, 25 et 26 : *Pro se invicem sollicita sunt membra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* Sed, heu! quidam sunt ita belluini ac lupini, quod non compatiuntur super miseriis pauperum, pupillorum, ac viduarum.

II. Debemus etiam ab ore triplex munus Domino offerre.

1. Primum est sinceritas orationis. Dicitur in Psal. XVI, 1 : *Auribus percipe Domine orationem meam, non in labiis dolosis.* Nota, quod hæc oratio præcipitur a Domino, quæ profertur labiis non dolosis ; quæ vero profertur labiis dolosis, minime auditur. Labia vero dolosa sunt, quæ sibi petunt bonum, et proximo optant malum. Item in Psalm. LXXXVII, 3 : *Intret in conspectu tuo oratio mea.* Sed qui vult ut oratio sua intret in conspectu Dei, oportet ut de corde suo ejiciat sordes superbiæ, invidiæ, avaritiæ, atque luxuriæ. Unde dicitur in Psal. LXV, 18 : *Iniquitatem si adspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.*

2. Secundum, de assiduitate gratiarum actionis, Eccles. II, 15 : *Laudabo nomen tuum assidue, et collaudabo illud in confessione.* Assidue accipimus beneficia Christi, unde et dignum est, ut assidue gratias agamus. Hinc est, quod quotidie Presbyter dicit in Missa : « Gratias agamus Domino Deo nostro. »

3. Tertium, de dulcedine consolationis, Proverb. XXXI, 6 : *Date siceram mærentibus, et vinum his, qui amaro sunt animo.* Vel Apostolus I ad Thess. V, 14 : *Consolamini pusillanimes.*

III. Debemus etiam a manu sive opere triplex munus offerre. Primum est corporis maceratio. Secundum, decimarum oblatio. Tertium, eleemosynarum erogatio.

1. De maceratione carnis dicitur Apocal. XIV, 1 et 2, quod *Agnus stabat supra montem Sion, et cum eo centum quadraginta quatuor millia..., quorum vox erat sicut citharædorum citharizantium in citharis suis.* Per citharædos istos intelliguntur boni Christiani, qui carnem suam per jejunia et alios sanctos labores attenuant, quorum vox in conspectu Agni dulciter resonabit.

2. De oblatione decimarum dicitur Malach. III, 10 et seq. : *Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea, et probate me super hoc, dicit Dominus : si non aperuero vobis cataractas cœli, et effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam. Et increpabo pro vobis devorantem, et non corrumpet fructum terræ vestræ : nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes.* Ex præmissis verbis colligitur, quod Dominus eis qui decimas suas fideliter dederint, tria promittit. Primum est, quod dabit frugum et vini abundantiam. Secundum est, quod removebit ab eis pestilentiam. Tertium est, quod dabit eis in futuro cœlestis beatitudinis substantiam.

3. De erogatione eleemosynarum dicit Raphael Tobiæ, XII, 9 : *Eleemosyna a morte liberat, et ipsa est, quæ purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam æternam.* Ecce tria bona, quæ proveniunt ex eleemosyna, videlicet quod per eam æterna mors effugitur, omne peccatum diluitur, et vita æterna invenitur.

III.

De tertio nota, quod cuilibet præcipitur, ut fratri suo vel proximo reconcilietur, quem se reminiscitur offendisse. Et hæc reconciliatio tam grata est Domino, ut ei nullius muneris oblatio præferatur : unde jubet ut ad reconciliationem faciendam homo revertatur, antequam etiam munus illud quod jam ad altare tulit, altari superponat.

Et nota, quod Dominus in hodierno Evangelio ponit triplex genus peccati, quo contra proximum peccatur : quod tamen frequenter ab hominibus committitur, et pro nihilo reputatur. Primum est ira et indignatio. Unde ait : *Ego autem dico vobis : quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit judicio*[1]. Secundum est iracundia proclamata. Sequitur : *Qui autem dixerit fratri suo, raca : reus erit concilio.* Tertium est derisiva vituperatio. Sequitur : *Qui autem dixerit, fatue : reus erit gehennæ ignis.* Si igitur ille, qui proximo suo sine causa irascitur, et qui raca proclamat, et qui eum fatuum appellat, judicium divinæ districtionis, et concilium diabolicæ congregationis, et gehennam perpetuæ damnationis incurrit : quid de illis qui detractioni-

[1] Matth. V, 22 et seq.

bus, furtis, calumniis, rapinis, usuris, homicidiis, aliisque perplurimis malis proximos suos offendunt et lædunt?

Rogate ergo Dominum, ut sic unicuique quem læsimus, satisfaciamus, ut gratiam et misericordiam suam in die judicii inveniamus. Quod nobis dignetur, etc.

SERMO LXI.

IN DOMINICA VII

POST TRINITATEM.

Accipiens Jesus septem panes, gratias agens fregit, et dabat discipulis suis ut apponerent, et apposuerunt turbæ. Et habebant pisciculos paucos : et ipsos benedixit, et jussit apponi. Marc. VIII, 6 et 7.

Duo sunt hic notanda :

I. Quid per septem panes et paucos pisciculos intelligatur ?

II. Quid per septem sportas, quæ ex fragmentis panum et piscium replentur, exprimatur ?

I.

De primo nota, quod per septem panes secundum interlinearem Glossam, intelliguntur septem dona Spiritus sancti. Sicut enim *panis cor hominis confirmat* [1], ita et Spiritus sanctus donis suis hominem interiorem corroborat. Unde dicit Paulus ad Eph. III, 14 et 16 : *Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi..., ut det vobis virtute corroborari per Spiritum ejus in interiorem hominem.*

[1] Ps. CIII, 15.

Primus panis est donum sapientiæ. Dono sapientiæ cognoscimus Creatorem nostrum, sine cujus notitia omnis homo pecus est. Iste panis frangitur in tria frusta, quia per donum sapientiæ roboramur, ut tria cognoscamus in Creatore nostro, videlicet perfectam sapientiam, patientiam benignam, et absolutam potentiam. Per sapientiam omnia videt quæ sub sole fiunt. Per patientiam plurima dissimulat ex his quæ fiunt. Per potentiam puniet omnia quæ in mundo male fiunt.

1. De sapientia Dei omnia vidente dicit Eccli. XXIII, 28 et 29 : *Oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt cognita : sic et post perfectum respicit omnia.*

2. De benigna patientia Dei, ait Apost. ad Rom. II, 4 : *An divitias bonitatis ejus, et patientiæ, et longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* Bonum est ergo, charissimi, ut ad patientiæ Dei pedes benigne procidamus, ibique veniam de nostris peccatis contrito corde petamus.

3. De potentia Dei enormia omnia puniente dicitur Sapient. XVI, 13 et 15 : *Tu es, Domine, qui vitæ et mortis habes potestatem : et tuam manum effugere impossibile est.* Hinc etiam legitur II Mach. VI, 25 et 26, quod quidam Eleazarus de prioribus Scribarum, qui legem Dei a pueritia optime custodierat, cum esset octoginta annorum, et jussu Antiochi regis compelleretur carnes porcinas comedere ; respondit : Non est dignum, *ut per hoc maculam, atque exsecrationem meæ senectuti conquiram. Nam, etsi in præsenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam.* Bonum est igitur, charissimi, ut corrigamus nos, antequam per Dei potentiam puniamur.

Secundus panis est donum intellectus. Iste panis roborat nos ad cognoscendam familiam Domini nostri, videlicet Angelos et beatas animas quæ sunt in patria, in quibus tria intellectus oculo videre debemus, videlicet munditiæ claritatem, concordiæ uniformitatem, et pacatissimam charitatem.

De primo dicit Apost. I ad Corinth. XV, 41 et 42 : *Alia claritas solis, alia claritas lunæ, et alia claritas stellarum. Stella enim differt a stella in claritate : sic et resurrectio mortuorum.* De qualibet etiam felici anima quæ cum Domino requiescit, dicitur Sap. X, 14 : *Dedit illi Dominus claritatem æternam.* Item, ad Philip. III, 20 et 21 : *Salvatorem exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.*

2. De secundo, scilicet de concordia Angelorum et animarum sanctarum dicitur in Job, XXV, 2 : *Qui facit concordiam in sublimibus suis.* Item, Eccli. XXV, 1 et 2 : *In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, et hominibus. Concordia fratrum*, id est, sanctorum Angelorum, *et amor proximorum*, id est, omnium electorum, *et vir et mulier bene sibi consentientes*, id est, spiritus et caro, qui optime sibi consentient in patria.

3. De tertio, scilicet charitate Angelorum et animarum sanctarum, dicit I Joan. IV, 16 : *Deus charitas est : et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.* Angeli et sanctæ animæ manent in Deo : ergo habent perfectissimam charitatem. Bonum est ergo, charissimi, ut et nos in hac vita per mentis et corporis munditiam, per pacis concordiam, et per charitatem mutuam ad Angelorum et sanctarum animarum consortium pervenire laboremus.

Tertius panis est donum consilii. Cognito enim creatore nostro et familia Creatoris, ut ad eumdem Creatorem et

suam familiam perveniamus, tria nobis consulit iste panis. Primum est, ut mala fugiamus : secundum, ut bona faciamus : tertium est, ut oculum spei semper in Domino figamus. De his tribus dicitur Psal. xxxiii, 15 et 16 : *Diverte a malo, et fac bonum.* Sequitur : *Oculi Domini super justos*, etc.

1. Debemus igitur primo divertere ab omni malo, quod committi potest vel corde, vel opere, vel ore.

2. Secundo facere debemus omne bonum, quod scimus Deo gratum existere, et quo possumus animarum nostrarum saluti proficere : per quod etiam possumus proximorum nostrorum utilitatem efficere.

3. Tertio debemus oculum spei semper in Deo figere, quia oculi Domini super justos, ut videlicet reddat eis mercedem laborum suorum. Unde Eccli. xi, 24 : *Benedictio Dei in mercedem justi festinat.*

Quartus panis est donum fortitudinis. Per hunc panem accipimus robur contra tria impedimenta consilii, diabolum, mundum, et carnem. Roborati igitur pane fortitudinis diabolo resistimus, mundum despicimus, carnem spiritui subigimus.

1. De isto dicit Jacob. iv, 7 : *Resistite diabolo, et fugiet a vobis.* Item, I Pet. v, 8 et 9 : *Adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit quærens quem devoret : cui resistite fortes in fide.*

2. De secundo, scilicet de mundi despectu dicit Jacob. iv, 4 : *Adulteri, nescitis quia amicitia hujus mundi inimica est Dei ?* Quicumque ergo voluerit esse amicus sæculi hujus, inimicus Dei constituitur. Satis sunt terribilia ista verba mundi amatoribus. Item, I Joan. ii, 15 : *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo.*

3. De tertio, videlicet de carne subigenda legitur in Genes. xvi, 6 et 9, quod Abraham dixit ad uxorem suam Saram : *Ecce ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet.* Sequitur : *Affligente igitur eam Sara, fugam iniit : cui apparens Angelus ait : Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manibus illius.* Per Abraham intelligitur Deus : per Saram vero anima, quæ est sponsa Dei : per ancillam intelligitur caro. Anima igitur ad Dei jussum carnem superbam affligente, caro fugam init, id est, fingit se esse infirmam : cui Angelus, id est, gratia Dei persuadet ut ad dominam revertatur, eique in Dei servitio fideliter ac humiliter famuletur.

Quintus panis est domum scientiæ. Iste panis, postquam accepimus fortitudinem contra diabolum, mundum, et carnem, docet non cogitare tria, videlicet unde venerimus, ubi nunc sumus, et quo ituri simus.

1. Primo itaque scire debemus, quod certe satis de vili, et per plurimos dolores matris ac sollicitudines venimus. Unde Sapient. vii, 1, 3 et seq. : *In ventre matris figuratus sum caro... Et natus primam vocem similem omnibus emisi plorans : in involumentis nutritus sum, et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium.*

2. Secundo scire debemus, quod in medio laqueorum habitamus. Unde Eccli. ix, 20 : *Scito : quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis.* Legitur etiam, quod Beatus Antonius in oratione sua vidit mundum laqueis plenum. Laquei hujus mundi sunt arma quibus nos impugnant dolentes, id est, dæmones, qui de nostra salute dolent.

Et nota, quod inter hos laqueos quasi tres sunt præcipui, videlicet superbus, avarus, et mulier fornicaria.

De primo dicitur Eccli. xi, 32 : *Sicut capra inducitur in laqueum : sic et cor superborum.* Capræ quæ exaltata scandunt, sunt superbi quos diabolus laqueo superbiæ detrahit in profundum.

De secundo dicitur Proverb. xi, 15 :

Qui cavet laqueos securus erit. Certe qui cavet laqueos avaritiæ, tunc securus erit, quando unusquisque reddet rationem villicationis suæ : et quando contra avaros *lapis de pariete clamabit : et lignum, quod inter juncturas ædificiorum est, respondebit*, sicut dicitur Habac. II, 11.

De tertio dicitur Eccle. VII, 27 : *Inveni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est.* Venatorum, id est, dæmonum qui animas venantur ad mortem. Item Eccli. IX, 3 : *Ne respicias mulierem multivolam : ne forte incidas in laqueos illius.*

3. Tertio scire debemus, quod ituri sumus ad arctissimam examinationem totius vitæ nostræ. De hac examinatione dicit Paulus I ad Corinth. III, 13 : *Uniuscujusque opus manifestum erit : Dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur : et uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.* Super hunc locum dicit Glossa : « Hæc est dies homi« nis pro nutu suo agentis, sed in judi« cio vel morte cujusque est dies Domini « pro meritis judicantis. » O quam felix est ille, qui ignem judicialem sine incendio pertransibit, ut vadat ad refrigerium sempiternum !

Sextus panis est donum pietatis, qui bene sequitur quintum. Necessarium est enim homini, ut per opera pietatis sibi amicos faciat, qui eum et in periculis hujus mundi, et in judicii discrimine tueantur. Igitur per panem pietatis persuadetur nobis, ut pietatem exsequamur in tribus, videlicet in dando, in commodando, et condonando.

1. De primo dicit Eccli. XIV, 13 et 14 : *Ante mortem benefac amico tuo, et secundum vires tuas exporrigens da pauperi.* Item, Tobias ad filium suum, IV, 9 et 11 : *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue : si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.... Quoniam eleemosyna ab omni peccato, et a morte liberat, et non patietur animam ire ad tenebras.*

2. De secundo, Psalm. XXXVI, 26 : *Justus tota die miseretur et commodat : et semen illius*, id est, opus, *in benedictione erit.* Item, in Psal. CXI, 5 et 6 : *Jucundus homo qui miseretur et commodat, disponet sermones suos in judicio : quia in æternum non commovebitur.*

3. De tertio, scilicet quod condonemus sive ignoscamus, monemur Matth. XVIII, 35 : *Pater meus cœlestis tradet vos tortoribus, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.*

Septimus panis est donum timoris Domini. Timor enim est quasi clausura et custodia omnium bonorum operum. Tria vero specialiter timere debemus.

1. Ne videlicet charissimus et optimus offendatur.

2. Item ne beatitudo supercœlestis amittatur.

3. Præterea ne infernalis infelicitas incurratur.

Timere igitur debemus, ne Creatorem nostrum offendamus, qui est optimus, et propterea debet esse charissimus. Et certe qui Creatorem suum offenderit, ab omni creatura Domini in die judicii offendetur. Timere etiam debemus, ne cœlestem beatitudinem amittamus, et ne infernalem infelicitatem incurramus.

Nota etiam, quod per paucos pisciculos intelliguntur fides, et spes. Fides, inquam, de bonis a Deo paratis, et spes de bonis a Deo promissis. Et bene fides et spes pisciculis comparantur. Quia sicut pisces tunduntur a fluctibus, et tamen semper sursum contra gurgitem nituntur : ita etiam fides et spes, licet diversis tribulationibus puniantur in hoc mundo, faciunt tamen homines semper niti ad superiora, ubi est illius fontis æterni dulcedo.

II.

De secundo nota, quod per septem sportas reliquas panum ac piscium repletas intelliguntur septem dotes animæ et corporis, quæ dabuntur illis, qui per nutrimentum septem donorum Spiritus sancti, et per refectionem ac consolationem fidei et spei pervenerunt ad patriam claritatis æternæ. Sunt autem hæ dotes, claritas, agilitas, subtilitas, impassibilitas, cognitio, dilectio, fruitio. Primæ quatuor glorificato corpori dabuntur. Tres ultimæ felici animæ conferuntur.

Rogate ergo Dominum, ut per dona sancti Spiritus, et per fidem et spem, sic in via hujus mundi sustentemur, ut etiam coram Deo de septem dotibus collætemur. Quod nobis præstare dignetur idem Jesus per sæcula benedictus. Amen.

SERMO LXII.

IN DOMINICA VIII

POST TRINITATEM.

Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur. Matth. VII, 19.

Tria sunt hic notanda :

I. Quid per bonam vel malam arborem intelligatur ?
II. Per quid bona vel mala arbor cognoscatur ?
III. Quod præmium, vel quod supplicium bonis aut malis arboribus promittatur ?

I.

De primo nota, quod quilibet homo arbor appellatur et est. Unde legitur Marc. VIII, 24, quod quidam cæcus illuminatus a Domino, cum interrogaretur si aliquid videret, respondit : *Video homines velut arbores ambulantes.* Bonus igitur homo est bona arbor, et malus homo est mala arbor. Bonus autem homo est arbor, sub qua sancta Trinitas cum gratia requiescit. Unde legitur Gen. XVIII, 2 et seq., quod *apparuerunt Abrahæ tres viri : quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi, et adoravit in terram. Et dixit : Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum : sed requiescite sub arbore.... Præparavitque eis panes de simila subcineritios, et coxit vitulum tenerrimum et optimum, et attulit butyrum et lac, et vitulum quem coxerat, et posuit coram eis.* Per Abraham quilibet fidelis intelligitur. Per tres autem viros

sancta Trinitas figuratur, videlicet Pater, Filius, et Spiritus sanctus. Debet autem quilibet fidelis sanctam Trinitatem ac individuam unitatem jugiter implorare, ut sub cordis sui arbore dignetur requiescere.

Ut autem sancta Trinitas in nobis libentius requiescat, debemus ei quatuor proponere.

Primum est panis de simila præparatus, per quem castitatis munditia figuratur. Hic autem debet esse subcinericius, quia ad hoc, ut homo castitatem servet, necessarium est ei quod suæ mortis jugiter recordetur.

Secundum est vitulus tenerrimus et optimus, per quem ipsa carnis mortificatio designatur, quia caro est quasi quidam lasciviens vitulus, qui per abstinentiam est occidendus, et in aqua lacrymarum decoquendus. Juvenes propter Deum corpora sua macerantes proponunt Domino vitulum tenerrimum atque optimum. Senes vero sua corpora Deo offerentes proponunt Domino durum bovem, qui aratrum sæculi diu traxit.

Tertio proponendum est Domino butyrum, per quod viscerosa misericordia signatur, ut videlicet butyri vice dulcis eleemosynis nostris interiores et exteriores pauperum angustias perungamus.

Quarto debemus Domino lac proponere, per quod subditorum instructio demonstratur. Pueri quippe lacte aluntur. Ita quilibet debet pueros suos ac reliquam familiam suam fideliter erudire, ut videlicet Deo serviant in omni morum honestate et vitæ sanctitate ; alias redditurus est rationem de omnibus ipsoram coram Deo.

Malus etiam homo est arbor, sub qua dæmones commorantur. Unde dicitur Isa. XXXIV, 14 et 15 : *Ibi cubavit lamia, et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius, et enutrivit catulos, et circumfodit, et fovit in umbra ejus : illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum.* Lamia, quæ est crudelissima bestia, desæviens etiam in corpora mortuorum sepulta, signat diabolum, qui desæviet in animas peccatorum in inferno sepultas. Per ericium, qui multis duris setis et acutis est circumdatus, diabolus etiam figuratur, qui mille tormentis inquietabit injustos. Per milvos qui rapiunt pullos et lacerant eos, etiam dæmones intelliguntur, qui impios ad alas Domini fugientes perpetuo lacerabunt. Et certe omnes prædicti dæmones habitant modo in cordibus peccatorum.

II.

De secundo nota, quod quælibet arbor utrum bona sit aut mala, ex fructu suo cognoscitur. *Non potest enim,* ut dicit Veritas in hodierno Evangelio, *arbor bona fructus malos facere : neque arbor mala fructus bonos facere*[1]. Unde etiam dicit Dominus, Matth. VII, 20 : *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.*

Quis autem sit fructus bonæ arboris, ostendit Paulus ad Galat. V, 22 et 23, ita dicens : *Fructus autem spiritus,* id est, arborum illarum sub quibus requiescit Spiritus, *est charitas,* quæ de terra cor ad cœlum evocat. *Gaudium,* id est, puritas scientiæ. *Pax,* quando se homines invicem non inquietant. *Patientia* adversorum. *Longanimitas* exspectationis de promissis Dei. *Bonitas,* id est, dulcedo animi. *Benignitas,* largitas rerum. *Mansuetudo,* quando homo non est intractabilis, sed potius tractabilis. *Fides,* de invisibilibus certitudo. *Modestia,* quando homo modum in dictis vel in factis servat. *Continentia,* quando homo

[1] Matth. VII, 18.

ab illicitis se abstinet. *Castitas*, quando homo recte utitur licito. Ecce duodecim fructus bonæ arboris, qui sunt expositi secundum Glossam.

Item alii tres boni fructus ponuntur ad Ephes. v, 9, ubi dicit Paulus : *Fructus lucis est in omni bonitate, et justitia, et veritate*, ut videlicet homo sit bonus corde, justus opere, et verax ore. Non igitur debet gaudere arbor, si tantum habet folia, id est, bona verba, nisi etiam habeat bonos fructus, id est, opera bona. Unde Dominus dicit hodie in Evangelio Matth. vii, 21 : *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum : sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum.*

Quis etiam sit fructus, per quem homo mala arbor esse cognoscatur, manifestat Apostolus ad Galat. v, 19 et seq., ita loquens : *Manifesta sunt opera carnis*, id est, illorum qui secundum carnem vivunt, et propterea æterna morte morientur. *Quæ sunt fornicatio*, opus scilicet luxuriæ. *Immunditia*, quæ est contra naturam. *Impudicitia*, non pudice vivere. *Luxuria*, quælibet superfluitas, idolorum servitus ad litteram, vel avarus. *Veneficia*, ad litteram, vel prava consilia, inimicitiæ perseverantes. *Contentiones*, in verbis : *æmulationes*, quando duo ad malum tendunt. *Iræ*, scilicet subita tempestas animi. *Rixæ*, quando in invicem se homines ex ira percutiunt. *Dissensiones*, quando partes et tumultus faciunt in Ecclesia. *Sectæ*, id est, hæreses. *Invidiæ* de alienis bonis. *Homicidia*, ad litteram, vel mendosæ detractiones. *Ebrietates*, assiduæ comessationes superfluæ, *et his similia, quæ prædico vobis*, ante judicem, dum licet pœnitere : *sicut prædixi : quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur* : ergo damnabuntur in inferno. Ecce habes duodecim fructus malæ arboris secundum Glossam expositos.

III.

De tertio nota, quod præmium bonarum arborum erit, quod videlicet transplantabuntur in paradisum Domini. Unde Jerem. xvii, 7 et 8 : *Benedictus vir, qui confidit in Domino*, propter securitatem conscientiæ : *et erit Dominus fiducia ejus*, in separatione corporis et animæ. : *et erit quasi lignum, quod transplantatur super aquas* refectionis æternæ : *quod ad humorem* consolationis divinæ *mittit radices suas*, id est, palatum animæ : et *non timebit cum venerit æstus* discretionis judiciariæ : *et erit folium ejus viride*, id est, numquam silebit a Dei laude : *nec aliquando desinet facere fructum*, id est, semper jucundabitur in fructibus illis, quos attulit ex messe militantis Ecclesiæ.

Supplicium quoque malarum arborum erit, quod *succidentur* securi mortis æternæ, quam exacuerunt per peccata sua : succisæ vero *mittentur in ignem æternum*. De hac succisione et ignis adustione dicit Joannes Baptista, Matth. iii, 8, 10 : *Facite fructum dignum pœnitentiæ... Jam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur.* O quam infelix erit ille, qui mittetur in ignem æternum, nimia ferocitate in miseros peccatores sævientem !

Rogate ergo Dominum, ut tamquam bonæ arbores, sic modo faciamus fructus honoris et honestatis, ut transferri mereamur in paradisum perpetuæ amœnitatis. Quod nobis præstare dignetur idem Jesus per sæcula benedictus. Amen.

SERMO LXIII.

IN DOMINICA IX
POST TRINITATEM.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum : et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum, et ait illi : Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ. Luc. XVI, 1 et 2.

Quinque sunt hic notanda :

I. Quid per divitem hominem intelligatur?
II. Quid per villicum ejus exprimatur?
III. Quæ sit vocatio qua villicus vocatur?
IV. De quibus villicationis ratio requiratur?
V. Per quid Dominus propitiabilis efficiatur?

I.

De primo nota, quod per divitem hominem ipse Dei Filius intelligitur. Unde ipse dicit in Psal. XLIX, 12 : *Meus est orbis terræ, et plenitudo ejus.* Item, ipse dicit Proverb. VIII, 18 : *Mecum sunt divitiæ, et gloria, opes superbæ.* Ipse vero Dei Filius, licet summe dives esset in sinu Patris, venire tamen propter nos voluit in uterum Virginis, ibique *semetipsum*

exinanivit formam servi accipiens [1], ibique se paupertati copulavit, quam tantum adamavit, quod numquam eam repudiavit, sed stans in cruce inter dilectæ paupertatis amplexus exspiravit. Unde II ad Corinth. VIII, 9 : *Scitis gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis.* Ibi dicit Glossa : « Per illius paupertatem abjeci« mus pannos iniquitatis, ut induceremur « stola immortalitatis. Nemo autem se « contemnat : pauper in cella, dives in « conscientia, securior dormit in terra, « quam cum auro dives in purpura. »

II.

De secundo nota, quod per villicum quilibet homo intelligitur. Dicit enim Glossa, quod « villicus in loco isto, idem « est quod dispensator, qui universam sub« stantiam domus dispensat. » Nemo itaque est, qui non aliquam gratiam recepit a Domino ad dispensandum. Unde monet nos I Pet. IV, 10 : *Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.*

III.

De tertio nota, quod tunc homo vocatur ad reddendam rationem de villicatione sibi commissa, quando videlicet ei metus æternæ damnationis incutitur. Unde Glossa : « Vocat, quando metum « æternæ incutit damnationis. » Metus igitur sive timor æternæ damnationis est servus Domini, qui annuntiat nobis ex parte judicis omnium sæculorum, quod rationem simus de nostra villicatione reddituri.

Sed multi contra istas vocationes obturant aures suas, ne audiant vocem ejus : more quippe aspidis unam aurem terra, et alteram cauda sua obturant.

1. Illi aurem cordis obturant terra, qui in terrenis delectationibus, utpote in cantilenis ad Venerem concitativis, et tympanis, et citharis, et melodiis, et his similibus delectantur, ut illius tubæ terribilis quæ mortuos ad judicium evocat, obliviscantur.

2. Illi vero aurem cauda obturant, qui falso proposito sibimetispsis promittunt, quod in fine vitæ suæ peccata sua deserent et emendabunt. Contra tales dicit Eccli. XXIX, 24 : *Repromissio nequissima multos perdidit.* Repromissio nequissima est, quod homo promittit sibi viginti, vel sexaginta, vel plures annos ad vivendum, qui incertus est utrum vel annum unum, vel unam hebdomadam, vel etiam diem integram sit victurus. Et certe per talem repromissionem multi sunt perditi, quia de longiore vita spem habentes, ex hac luce sine pœnitentia sunt subtracti.

IV.

De quarto nota, quod rationem reddemus de omni villicatione nostra, videlicet de his quæ intra nos sunt, et infra nos sunt, et supra nos sunt, et de his quæ circa nos sunt.

1. Primo itaque rationem reddemus de his quæ intra nos sunt, videlicet de ipsa anima nostra, et tribus viribus ejus.

[1] Ad Philip. II, 7.

1. Requiret enim a nobis Dominus animas mundas, ut pote in lavacro sui sanguinis emundatas. Unde quilibet debet esse sollicitus de anima sua, ut dicat cum Psal. CXVIII, 109 : *Anima mea in manibus meis semper.* Quilibet enim animam mundam Domino repræsentare tenetur.

2. De tribus etiam viribus animæ nostræ Dominus nobis exiget rationem, videlicet de vi rationabili, irascibili, et concupiscibili. Per vim rationabilem debemus inter bonum et malum discernere. Per vim irascibilem debemus malum a nobis abjicere. Per vim vero concupiscibilem debemus summum bonum concupiscere, ipsique dulciter inhærere.

3. Reddemus etiam rationem de scientia nobis a Deo per naturale ingenium infusa, vel per studium acquisita, si videlicet per eam et sana et bona consilia dederimus.

4. Similiter et de linguæ facundia rationem reddemus, si videlicet propter Deum, et non propter nummum, vel aliud temporale emolumentum justam causam pauperum foverimus ac viduarum.

5. Rationem quoque reddemus de fortitudine membrorum. Unde dicitur in Psal. LVIII, 10 : *Fortitudinem meam ad te custodiam.* Hinc etiam dicit Paulus ad Rom. VI, 19 : *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem.*

Heu! multi luxuriosi sunt et iniqui, qui incomparabiliter plus lassantur in servitio diaboli quam Jesu Christi; et tales miserabiliter in die judicii clamitabunt, sicut dicitur Sap. V, 7 et 13 : *Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis, et ambulavimus vias difficiles...., et malignitate nostra consumpti sumus.*

II. Secundo rationem debemus reddere de his, quæ infra nos sunt, videlicet de terra et aqua, et de omni commodo et utilitate quam habemus ab eis.

1. A terra siquidem habemus aurum et argentum, æs et ferrum, stanum et plumbum, et cætera hujusmodi metalla.

2. A terra etiam habemus lapides pretiosos, herbas medicinales, flores et segetes, gramina et pascua, et multa alia.

3. Ab aqua habemus lavacrum corporum et vestimentorum nostrorum, et pisces ac natatilia multi generis ad alimentum, et plura alia commoda.

III. Tertio rationem reddemus de his, quæ supra nos sunt, videlicet de sole et luna, aere et stellis, et de ipsa patientia Dei.

1. Ab aere siquidem habemus rorem et pluvias, quæ ad irrigationem fructuum terræ diffunduntur ex nubibus, quæ per aera deferuntur.

2. Ab aere etiam volatilia diversi generis, quorum et esu confortamur, et concentu suavi delectamur.

3. Aerem ipsum ministerio pulmonis, qui est ventilabrum cordis, intra nos attrahimus, ne nimio calore cor consumatur et dissolvatur.

4. Sol etiam diem distinguit et illuminat, et fructus terræ fovet et maturat.

5. Luna quoque et stellæ noctem clarificant, et dirigunt viatores.

6. Rationem etiam reddemus de ipsa Dei patientia, per quam usque ad canos et senectam graves excessus sustinet peccatorum. Unde ipse dicit in Isa. XLVI, 4 : *Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego portabo : ego feci, et ego feram.*

IV. Quarto rationem reddemus de his, quæ circa nos sunt, videlicet

1. De omnibus bonis temporalibus qualiacumque sint illa, scilicet de domibus, de vestibus, de cibis et pecuniis. Objiciet enim nobis Dominus, quare eum in domos nostras non recepimus, quando hospes fuit et peregrinus?

2. Item, quare eum vestibus nostris non cooperuimus, quando nudus fuit et frigus sustinuit?

3. Item, quare eum cibis nostris non refecimus, quando famen patiebatur?

4. Item, quare eum pecuniis nostris non redemimus, quando in vinculis et carcere tenebatur?

5. De tempore etiam rationem reddemus. Unde dicitur in Thren. I, 15: *Vocavit adversum me tempus.* Hinc etiam dicit Hieronymus: « O lignum aridum « æternis incendiis aptum, quid respon- « debis in die illa, quando omne tempus « tibi impensum requiretur a te, qualiter « sit expensum, usque ad momentum et « oculi ictum? » Modo forsitan aliquis inter seipsum dicere potest: Ego coram Deo rationem vitæ mæ non reddam, quia et procul effugiam, vel alicubi ubi non videbor, me abscondam. Cui sic respondebo: Frater, effugere non poteris. Deus enim, qui te judicabit, ut dicitur in Job, XI, 8 et 9: *Excelsior cœlo est..., profundior inferno.... Longior terra mensura ejus, et latior mari.* Numquam etiam poteris latitare: sicut enim dicitur in Job, XX, 27: *Revelabunt cœli iniquitatem, et erra consurget adversum te.*

V.

Quinto igitur notandum, quod districtus judex per duo propitiabilis fit peccatori, videlicet per sinceram misericordiam, et per veram pœnitentiam. Unde in hodierno Evangelio, mentio fit olei et tritici. Per oleum quod lenificativum est dolorum, intelligitur misericordia, quæ ex sinceritate cordis est pauperibus exhibenda. Hinc etiam Dominus dicit: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula* [1]. Per triticum vero, quod inter molares teritur, ut a paleis emundetur, accipitur vera pœnitentia, per quam homo inter duos molares, spei videlicet ac timoris teri debet, ut a peccatorum sordibus exuatur. Igitur, charissimi, quia in futuro fodere non valemus, et etiam tunc mendicare erubescimus.

Rogate ergo Dominum, ut ipsius gratiam nunc sic quæramus, ut tunc de electorum suorum societate gaudeamus. Quod nobis præstare dignetur idem Jesus, etc.

[1] Luc. XVI, 9.

SERMO LXIV.

IN DOMINICA X

POST TRINITATEM.

Videns Jesus *civitatem* Jerusalem *flevit super illam, dicens: quia si cognovisses et tu.* Luc. xix, 41 et 42.

Si cognovisses, « Glossa, ruinam quæ imminet; » *et tu,* Glossa, « fleres. »
In verbis præmissis duo sunt notanda :

I. Quid per civitatem Jerusalem, super quam Dominus flevit, intelligatur ?
II. Quare Dominus super illam flevisse dicatur ?

I.

De primo nota, quod per civitatem Jerusalem in hoc loco mundus intelligitur, tum propter nominis interpretationem, tum etiam propter malam civitatis ipsius actionem. Jerusalem quippe *pacis visio* interpretatur, et certe mundus iste videt falsam pacem : sed tamen non erit ei pax. Dicunt enim amatores hujus mundi : Quidquid fecerimus, non damnabit nos Dominus : non enim passus esset pro nobis, si nos perdere voluisset. Ecce pacem promittunt iniquitatibus suis, cum tamen dicat Isa. xlviii, 22 : *Non est pax impiis, dicit Dominus.* Cum etiam dicat Psal. lviii, 6 : *Non miserearis omnibus, qui operantur* finaliter *iniquitatem.* Hinc et Dominus loquitur per Jerem. xxiii, 16, 17: *Nolite audire verba Prophetarum, qui dicipiunt vos... Dicunt his, qui blasphemant me: Locutus est Dominus: Pax erit vobis ; et omni, qui ambulat in*

pravitate cordis sui, dixerunt: Non veniet super vos malum.

Vocatur etiam mundus iste Jerusalem, propter ipsius civitatis malam actionem. *Occidit enim Prophetas Domini, et lapidavit eos qui ad se missi erant*: sicut improperat ei Deus, Matth. XXIII, 37. *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis Prophetas, et lapidas eos, qui ad te missi sunt.* Sic et mundus iste occidit gladiis odiorum, et lapidat lapidibus detractionum Prophetas, id est, predicatores Domini, qui missi sunt ad correctionem illius; imo et ipsum Dominum Prophetarum, id est, Jesum Christum quotidie blasphemiis et malis operibus crucifigit: sicut testatur Paulus ad Hebr. VI, 6: *Rursum crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, et ostentui habentes.*

II.

De secundo nota, quod ideo Dominus flevit super Jerusalem, id est, super mundum istum, ut et nos doceret flere super ipsum. Omnis enim Christi actio nostra debet esse imitatio.

Nota igitur septem causas, quare quilibet in civitate existens merito flere debet. Prima est malitia principum: secunda est discordia civium: tertia est penuria victualium: quarta, debilitas murorum ac turrium: quinta, multitudo fortiter impugnantium: sexta, paucitas defendentium: septima, destructio civitatis et incendium. Et certe propter easdem causas flere debes, o homo, qui es in hoc mundo.

Prima itaque causa fletus est malitia principum hujus mundi, de quibus Dominus dicit Isa. I, 23: *Principes tui infideles, socii furum: omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo non judicant: et causa viduæ non ingreditur ad illos.* Hæc pene de omnibus principibus et judicibus dici possunt hodie hujus mundi. Sunt etiam quasi leones rugientes et ursi esurientes. Unde Proverb. XXVIII, 15: *Leo rugiens, et ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem.* Et nota, quod non solum in se mali sunt principes hujus mundi, sed habent etiam impios ministros. Unde dicitur Proverb. XXIX, 12: *Princeps, qui libenter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.*

Secunda causa fletus est discordia civium, id est, proximorum. Unde dicit Mich. VII, 2 et seq.: *Periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est: Omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur. Malum manuum suarum dicunt bonum.* Sequitur ibidem: *Nolite credere amico: et nolite confidere in duce*, id est, in eo, qui dicit se esse fidelissimum, sicut duces et doctores de jure deberent esse. Sequitur: *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo*, id est, ab uxore tua, *custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri, et filia consurgit adversus matrem suam, nurus adversus socrum suam: et inimici hominis domestici ejus*, id est, illi, qui quotidie comederunt panem suum. Ecce quam aperte describit Propheta infidelitatem hominum.

Tertia causa fletus est penuria victualium. Unde dicitur in Thren. I, 11: *Omnis populus ejus gemens, et quærens panem: dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocillandum animam.* Hæc verba sic intellige, quod homines hujus sæculi, quia non habent panem internæ jucunditatis, quærunt panem extrinsecæ voluptatis. Et certe pro hac misera voluptate vendunt pretiosas animas, et tamen voluptate satiari non possunt. Unde iterum dicitur in Thren. IV, 5: *Qui vescebantur voluptuose, interierunt in viis: qui nutriebantur in croceis*, id est, cibis croco paratis, *amplexati sunt stercora.* Quandoque Christiani generaliter ter et

sæpius communicaverunt in anno, sed quia modo amplexantur stercora voluptatum, indigni sunt etiam semel in anno accedere ad mensam Jesu Christi.

Quarta causa fletus est debilitas turrium et murorum. Per turres et muros hujus sæculi intelliguntur sapientia et fortitudo et divitiæ, in quibus homines gloriantur et confidunt. Unde dicit Jerem. IX, 23 : *Hæc dicit Dominus : Non glorietur sapiens in sapientia sua, et non glorietur fortis in fortitudine sua, et non glorietur dives in divitiis suis.* Hæc enim cito destructa sunt, quando Dominus voluerit, sicut patet in pluribus Regibus et Imperatoribus, qui olim gloriabantur in prædictis. Unde dicitur I Mach. II, 62 et 63 : *Gloria* viri peccatoris *stercus, et vermis est* : *hodie extollitur, et cras non invenietur : quia conversus est in terram suam, et cogitatio ejus periit.*

Quinta causa fletus est multitudo impugnantium. Unde dicitur IV Reg. XXV, 1 et 2 : *Venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus ejus in Jerusalem, et circumdederunt eam : et exstruxerunt in circuitu ejus munitiones. Et clausa est civitas atque vallata.*

1. Nabuchodonosor, quod interpretatur *sedens in angustia*, significat diabolum, qui sedet in insidiis, ut decipiat homines improvisos.

2. Iste cum omni exercitu vitiorum circumdedit et vallavit mundum istum.

3. Habet autem septem exercitus vitiorum, quorum duces principales sunt superbia, ira, invidia, acedia, avaritia, gula, et luxuria.

4. Et certe vix est homo, qui vel effugere possit, vel resistere exercitibus istis, nisi Deum habeat adjutorem.

5. Jacet itaque multitudo dæmonum obsidens civitatem mundi, et exspectans mortem uniuscujusque. De hoc dicitur Thren. II, 16 : *Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui : sibilaverunt, et fremuerunt dentibus suis, et dixerunt : Devorabimus : en ista est dies, quam exspectabamus.* Ita dicent dæmones, quando rapient animam peccatoris.

Sexta causa fletus est paucitas civitatem defendentium. Unde legitur IV Reg. XXV, 4, quod *cum obsessa esset civitas Jerusalem, omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam portæ, quæ est inter duplicem murum ad hortum regis.* Viri bellatores debent esse clerici, monachi, et alii viri religiosi, qui penes omnes fugiunt ; quia pauci ex eis sunt qui fideliter pervigilent in excubiis Ecclesiæ, et mundum suis orationibus tueantur. Somnus enim avaritiæ, et corporales deliciæ, quamplures illorum debilitavit, ne diabolo queant resistere.

Septima causa fletus destructio est omnimoda civitatis ac incendium. Unde legitur IV Reg. XXV, 8 et 9 : *Venit Nabuzardan princeps exercitus..., et succendit domum Domini, et domum regis : et domos Jerusalem, omnemque domum combussit igni*[1]. Nabuzardan interpretatur *prophetia aliena judicii*, et signat iram Dei, quæ prænuntiat nobis quotidie futurum judicium ; hunc mundum et omnes amatores comburet igne inexstinguibili, et destruet omnia quæ desiderantur in hoc mundo. Transibit quippe mundus et omnis concupiscentia ejus.

Rogate ergo Dominum, ut sic mundum istum immundum, et si corpore fugere non possumus, saltem anima fugiamus, sicque cum Jesu modo fleamus, ut postea in electorum societate rideamus. Quod nobis præstare, etc.

[1] Cf. etiam Jerem. XXXIX, 8 et 9.

SERMO LXV.

IN DOMINICA XI

POST TRINITATEM.

Publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cœlum levare : sed percutiebat pectus suum, dicens : Deus propitius esto. Luc. XVIII, 13.

Nota, quod Publicanus iste figuram gerit veri pœnitentis. Cum autem nos omnes peccaverimus, et pœnitere nos oporteat, sex nobis necessaria sunt ad veram pœnitentiam, quæ ex istius Publicani factis cognoscuntur et verbis.

I. Consideratio divinæ severitatis.
II. Inspectio propriæ fragilitatis.
III. Dolor admissæ iniquitatis.
IV. Sinceritas confessionis.
V. Strenuitas satisfactionis.
VI. Supplicitas orationis.

I.

Necessaria est nobis consideratio divinæ severitatis, quæ innuitur ibi, ubi dicitur : *Publicanus a longe stans.* Servi enim qui delinquunt, severitatem Dominorum suorum considerantes, non audent appropinquare, sed a longe stant propter metum : et nobis ita utile est, ut severitatem districti judicis attendamus,

et sic propter timorem ejus peccare desistamus. *Timor* quippe *Domini expellit peccatum*, sicut dicitur Eccli. I, 27. Severitatem istius judicis consideraverat Job, qui dicit IX, 13 et seq.: *Deus, cujus iræ nemo resistere potest..... Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiamsi habuero quippiam justum, non respondebo, sed meum judicem deprecabor. Si enim fortitudo quæritur, robustissimus est: si æquitas judicii, nemo audet pro me testimonium dicere. Si justificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit.*

II.

Necessaria est nobis inspectio propriæ fragilitatis, quæ notatur ibi: *Nolebat oculos ad cœlum levare.* Terram et seipsum ex terra assumptum adspiciebat. Ita et nos propriam fragilitatem humiliter debemus inspicere, ne peccata audeamus perpetrare, et tam districtum judicem ad iracundiam provocare. Quomodo audet ille peccare, qui omni incertitudine incertior est, utrum cras sit victurus, et qui nunc forsitan sententiam æternæ damnationis est auditurus?

Propriæ fragilitatis nos admonet Dominus ita loquens Genes. III, 19: *In sudore vultus tui visceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es: Quia pulvis es, et in pulverem reverteris.* Sudor vultus nostri sunt lacrymæ nostræ, et hæc etiam nobis debent esse *panes die ac nocte*, sicut dicitur in Psal. XLI, 4: ut videlicet misereatur nostri, qui de pulvere nos creavit: pulvis enim sumus, et in pulverem revertemur.

De fragilitate etiam conditionis nostræ Augustinus in libro de *Verbis Domini*: « Quid fragilius vase vitreo, et tamen « servatur et durat per sæcula? Nos ergo « fragiliores et infirmiores sumus, qui « inter causas ambulamus, et si vitrei « essemus, minus casus timeremus. » *Causas* appellat Augustinus quaslibet infirmitates, quæ nobis minantur corporis et animæ separationem.

III.

Necessarius est nobis dolor admissæ iniquitatis, qui notatur ibi, ubi dicitur: *Percutiebat pectus suum.* Dolor enim suscitatur ex vehementi pectoris tunsione. Dolere itaque debemus contritionis dolore, propter peccata nostra, sicut dolet parturiens in angustiis parturitionis. Unde dicit Mich. IV, 10, ad animam pœnitentem: *Dole, et satage filia Sion, quasi parturiens.* Et vere necessarium est nobis, ut sic doleamus, quatenus a monstruoso partu peccatorum quem a diabolo concepimus, et qui lacerat et dissecat interiora animæ nostræ, quantocius liberemur. Dolere etiam debet peccator, quia peccatis suis Deum offendit, quemadmodum mater dolere consuevit in morte unigeniti et dilecti filii sui. Unde dicit Dominus Zach. XII, 10: *Adspicient ad me, quem confixerunt*, scilicet criminibus et peccatis, *et plangent eum planctu quasi super unigenitum, et dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti.*

IV.

Necessaria est nobis sinceritas confessionis, quæ etiam innuitur ibi, ubi dicitur: *Percutiebat pectus suum.* Quando enim pectus percutitur, quidam sonus elicitur exinde. Monet ergo nos Spiritus sanctus in Eccli. XVII, 26 et 27, ut peccata nostra tempestive confiteamur. *An-*

te mortem, inquit, *confitere. A mortuo enim quasi nihil sit, perit confessio. Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis.*

Nota, quod monet nos, ut ante mortem confiteamur, et sani. Multi quippe per hoc decipiuntur, quod differunt pœnitentiam suam ad horam mortis. Unde dicit Augustinus in quodam sermone de *Pœnitentia* : « Agens pœnitentiam et re-« conciliatus, dum sanus est, et postea « vivens securus hinc exit : de sera pœ-« nitentia, quæ raro vera, ego non sum « securus : numquid dico, Damnabitur : « non dico ; sed non dico etiam, Libera-« bitur. Vis quod incertum est evadere : « Age pœnitentiam, dum sanus es : si sic « agis securus es. Quare securus es ? quia « egisti pœnitentiam eo tempore, quo po-« tuisti peccare. Si autem tunc vis agere « pœnitentiam, quando jam nequis pec-« care, peccata te dimiserunt, non tu « illa. »

Nota etiam quod dicitur Eccli. supra, *Confitere, confiteberis*. Tria quippe genera sunt peccatorum confitenda, videlicet peccata cogitationum, locutionum, et operationum. Quod etiam peccata integraliter sint confitenda, per hoc ostenditur quod dicitur, *Confitere*. Quod etiam simul facere debes, ne videlicet honesta peccata confitearis, et inhonesta reticeas ; ne etiam confessionem tuam in plures sacerdotes dividas, ut scilicet uni partem, et tertio, et quarto, et quinto, et sexto partem confitearis.

V.

Nobis necessaria est strenuitas satisfactionis, quæ notatur ibi, ubi dicitur : *Percutiebat pectus suum*. Pectus enim percutere non poterat, nisi manum movisset. Manibus autem operamur. Unde per motum manus satisfactio designatur, quæ maxime in duobus consistit, videlicet in corporis afflictione, et eleemosynarum largitione.

Corporis afflictio consistit in jejunio, fletu, et ciliciis, in disciplinis, in genuflexionibus, et peregrinationibus, et hujuscemodi corporalibus exercitiis. De ista afflictione dicit Dominus in Levit. XXIII, 27 et seq.: *Affligetis animas vestras in* die expiationis..., *quia dies propitiationis est... Omnis anima, quæ afflicta non fuerit die hac, peribit de populis suis*. Dies expiationis est tempus hujus vitæ ad pœnitentiam nobis concessum. Qui se in die isto non afflixerit per pœnitentiam, peribit a numero electorum. Si quis enim impœnitens discesserit, non inveniet gratiam coram oculis Domini. Post hanc quippe vitam non est tempus miserendi, sed potius crimina puniendi.

Ad satisfactionem etiam requiritur eleemosynarum largitio. De hac dixit Dan. IV, 24, ad Nabuchodonosor regem, qui multas iniquitates commiserat : *Consilium meum, rex, placeat tibi, et peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum : forsitan Deus ignoscet delictis tuis.*

VI.

Requiritur ad veram pœnitentiam supplicitas orationis, quæ manifeste demonstratur ibi, ubi Publicanus non alienum pectus per detractionem, sed suum per proprii reatus cognitionem percutiens, dicebat ad Dominum : *Deus propitius esto mihi peccatori.*

Et nota, quod ad orationem, ut digna sit exaudiri a Domino, quatuor requiruntur. Primum, quod per fidem orans in Deum moveatur : secundum est, quod per spem de Dei misericordia non diffidatur : tertium est, quod per charitatem salus animæ in oratione quæratur : quartum est, quod ab orante humilitas ha-

beatur. Superbia quippe nihil impetrare potest a Domino.

Et certe hæc quatuor inveniuntur in oratione Publicani.

1. Per fidem namque movebatur in Deum. Unde dixit, *Deus*.

2. Spem quoque habuit ut exaudiretur. Si enim de misericordia Dei desperasset, propitiationem ejus non implorasset. Dixit autem : *Deus propitius esto mihi peccatori*.

3. Per charitatem etiam animæ salutem quæsivit. Unde dixit : *Deus propitius*.

4. Quod nihilominus humilitatem habuerit, per hoc patet, quod se peccatorem appellat dicens : *Deus propitius esto mihi peccatori*. Hæc autem et nos, charissimi, in orationibus nostris habere debemus, videlicet fidem, spem, charitatem, et humilitatem.

Rogate ergo Dominum, ut sic nunc per veram pœnitentiam remissionem nostrorum criminum obtineamus, ut tandem exsultantes coram Christo in Angelorum consortiis appareamus. Quod nobis, etc.

SERMO LXVI.

IN DOMINICA XII

POST TRINITATEM.

Apprehendens Jesus surdum et mutum *de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus : et exspuens, tetigit linguam ejus : et suspiciens in cœlum, ingemuit.* Marc. VII, 33 et 34.

Duo sunt hic principaliter notanda :

I. Quid per surdum et mutum figuretur?
II. Qualiter iste surdus et mutus a Domino curetur?

I.

De primo nota, quod per surdum et mutum quilibet peccator figuratur. Unde dicitur in Psalmo in persona peccatoris, in tertio pœnitentiali, Psal. XXXVII, 14 : *Ego tamquam surdus non audiebam : et sicut mutus non aperiens os sum.* Peccator igitur, quamdiu in peccatis est, surdus est : quia non audit cum effectu clamorem vocationis divinæ, qua nos vocat ad pœnitentiam. Unde conqueritur Dominus in Psal. LXVIII, 4, quod clamor ejus non audiatur. Ait enim : *Laboravi clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ.*

Et nota, quod ipse sanguis Jesu clamat vocans nos ad pœnitentiam. Unde dicit Dominus in Job, XVI, 19 : *Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus.* Tunc ter-

ra, id est, homo terrenus sanguinem Domini operit, et tunc clamor Domini locum latendi in eo invenit, quando videlicet miser peccator peccatorum delectationibus occupatus non curat reminisci passionis divinæ, quæ clamat ad peccatorem, ut ad Dominum revertatur.

Quod sanguis Jesu Christi clamet, testatur etiam Apostolus ad Hebr. xii, 24 : *Accessistis... ad sanguinis aspersionem melius loquentem, quam Abel.* Nota, quod sanguis Abel postulavit vindictam. Unde Dominus dixit ad Cain, Gen. iv, 10 et 11 : *Quid fecisti ? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris.* Sanguis vero Jesu postulat pro nobis Dei misericordiam : si tamen ipso sanguine pure velimus redire ad gratiam. Væ autem illi, qui clamorem recentis cruoris Jesu exaudire noluerit! Vere et ipse *clamabit, et non exaudietur.* Unde dicitur Prover. xxi, 13 : *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis,* videlicet Jesu crucifixi : *et ipse clamabit, et non exaudietur.* Hinc etiam dicit Job, xxvii, 9 : *Numquid Deus exaudiet clamorem ejus, cum venerit super eum angustia ?*

Mutus est etiam peccator, quia non invocat Deum cum effectu, quamdiu delectatur in peccatis. Os enim habent multi peccatores, et tamen raro loquuntur bonum sed malum : quandoque fastidiunt eos, qui bona loquuntur. Monet autem nos Apostolus ad Ephes. iv, 29, ne mala loquamur, ita dicens : *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat ; sed si quis bonus est ad ædificationem fidei ut det gratiam audientibus.* Et nota, quod illi qui raro vel numquam bona loquuntur, quodam modo pejores sunt quam ipsi dæmones, qui sæpe Jesum Christum sunt confessi. Unde dicit Marc. iii, 11 et 12 : *Spiritus immundi cum videbant* Jesum, *procidebant ei, et clamabant dicentes : Tu es Filius Dei.* Dicit etiam Luc. iv, 41 : *Exibant dæmonia a multis clamantia, et dicentia, Quia tu es Filius Dei.*

II.

De secundo nota, quod Dominus surdum et mutum curaturus quatuor fecit. Primo eum de turba seorsum eduxit. Secundo, digitos suos in auriculas ejus misit. Tertio, exspuens linguam ejus tetigit. Quarto, suspiciens in cœlum ingemuit.

I. Primo igitur necessarium est peccatori, ut manu divina a turba seorsum educatur. Tunc homo per Jesum a turba seorsum educitur, cum illa fugit et respuit quæ amatores mundi frequentare consueverunt, utpote choreas et tabernas theatrorum spectacula, et fœminarum cubilia, et alias insanias falsas, et transitorias sæculi voluptares. Propter hoc dicit Dominus, Osee, ii, 14, de anima pœnitente : *Ducam eam,* inquit, *in solitudinem : et loquar ad cor ejus.* Solitudo in quam Dominus pœnitentem ducit, est propria conscientia, quam debet homo intrare per suiipsius discussionem, et sui criminis dolorosam recognitionem : et tunc loquitur ad cor ejus locutiones pacis, et non afflictionis. « Si enim homo peccata sua per pœnitentiam agnoscit, « Deus ei ignoscit, » ut dicit Augustinus.

II. Necessarium est peccatori, ut digiti Dei in aures mittantur. Per digitos, qui per articulos distinguuntur, quid aliud intelligitur, nisi discreta sententia Dei, quam in extremo judicio profert contra omnes operarios iniquitatis, per quam etiam unusquisque recipiet, prout in corpore gressit, sive bonum fuit, sive malum ? Et sicut digiti manus non ejusdem sunt fortitudinis aut quantitatis, ita et sententia Domini non erit omnibus æque gravis, sed unusquisque secundum

merita peccatorum suorum crudeliorem sententiam audiet aut minorem. Necesse igitur habes, o peccator, ut Dominus hos digitos suos in aures tui cordis immittat, ut videlicet quasi jam suo tribunali assistas, contra te æternæ damnationis sententiam proferendam pertimescas, et sic quamdiu tempus est miserendi, pedibus suæ misericordiæ provolutus, peccata tua per veram contritionem tibi remitti deposcas.

De prædictis digitis Dominus, Cant. v, 5 : *Manus meæ distillaverunt myrrham, et digiti mei pleni myrrha probatissima.* Nota, quod Dominus habet duas manus, videlicet manum misericordiæ, et manum justitiæ. Per primam peccatores ad pœnitentiam vocat, per secundam venire nolentes perpetuo castigat.

1. Manus itaque misericordiæ distillat myrrham, quia ostendit nobis amaritudines passionis, quas pro nobis Dominus passus est in cruce.

2. Manus etiam justitiæ distillat myrrham, et digiti manus hujus pleni sunt myrrha probatissima, id est, amarissima ; quia sententia judicialis peccatoribus converti negligentibus, verba proferet acerbissima, et tormenta inferet amarissima.

III. Necessarium est peccatori, ut sputo Jesu lingua ejus tangatur. Nota, quod in lingua est nervus, qui vocatur *opticus*, qui discernit inter amarum et dulce, et inter amarum et amarius, et inter dulce et dulcius. Nota etiam quod id quod exspuitur, quamdam vilitatem significat. Sputum itaque quod exspuit Jesus, vilitatem damnationis æternæ designat.

Necesse igitur nobis est, ut incomparabilem illam vilitatem, in quam cadent miseri peccatores, modo lingua mentis nostræ prægustemus, ut eo ferventius ad dignitatem electorum capessendam laboremus. Miseri quippe peccatores incomparabiliter viliores erunt, quam bufones. De vilitate eorum dicitur Eccli. xix, 3 : *Qui se jungit fornicariis, erit nequam : putredo et vermes hæreditabunt illum.* Qui itaque dulci relicto Deo, fornicatur cum concupiscentiis hujus mundi, quasi cadaver putridum vermibus immortalibus corrodendus perpetuo subjacebit.

Item, de quolibet damnato dicitur, Joel, ii, 20 : *Ascendet fœtor ejus, et ascendet putredo ejus, quia superbe egit :* audens videlicet Altissimum ad iracundiam concitare.

Item, dicitur Mich. ii, 10 : *Propter immunditiam ejus corrumpetur putredine pessima.*

Item, Dominus ad animas damnatorum, Amos, iv, 10 : *Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras.* Castra animarum sunt corpora : in ipsis enim militant vel Deo vel diabolo, et certe putredo et fœtor corporum ipsorum semper ascendet in nares animarum ipsorum.

IV. Necessarium est nobis, ut ad imitationem Jesu in cœlum suspicientes ingemiscamus. Ille enim in cœlum suspicit, qui divinam patientiam et longanimitatem devotus attendit, et super hoc Deo grates agit. Ille autem ingemiscit, qui magnitudinem et diuturnitatem scelerum suorum considerans, super his vera cordis contritione gemit et dolet. Et sic hinc ex Dei gratia contingit quod aures ejus aperiantur, et lingua reseretur ut recte loquatur. Libenter enim talis deinceps mandata Dei audit et implet ; libenter etiam de cætero per veram confessionem cor suum a peccatorum maculis abluit, et Deo jugiter gratias agit.

Rogate ergo, charissimi, Dominum, ut sic nos ab omni peccato quod nos vel surdos vel mutos efficiat, curare dignetur, ut Angelorum audire concentus et electorum canticum concinere mereamur. Quod nobis, etc.

SERMO LXVII.

IN DOMINICA XIII

POST TRINITATEM.

Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum : et plagis impositis abierunt semivivo relicto. Luc. x, 30.

In præsenti Evangelio quatuor principaliter sunt notanda :

I. Quid per hominem illum qui ab Jerusalem descendit, intelligatur ?
II. Quid per Jerusalem et Jericho, a quo, in quam descendit, exprimatur ?
III. Quid per latrones in quos incidit, significetur ?
VI. Quid per Samaritanum qui circa eum motus est misericordia, figuretur ?

I.

De primo nota, quod per hominem istum quilibet homo Christi sanguine redemptus intelligitur, ac baptismi lavacro regeneratus. Ad hoc enim Dominus nos suo redemit cruore, et propter hoc in aqua baptismi regenerati sumus, ut efficiamur concives Sanctorum, et domestici Dei in illa sancta civitate Jerusalem, quæ supra nos est, videlicet in Ecclesia triumphante. Unde dicit Apostolus ad Eph. II, 19, et loquitur de quibuslibet Christianis qui jam spe in cœlesti Jerusalem commorantur : *Jam non estis hospites, et advenæ : sed estis cives Sanctorum, et domestici Dei*, etc.

II.

De secundo nota, quod per Jerusalem patria cœlestis exprimitur, quæ ad similitudinem civitatis, ex vivis et electis lapidibus construitur in cœlis, de qua dicitur in Psal. cxxi, 2 et 3 : *Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Jerusalem. Jerusalem, quæ ædificatur ut civitas.* Igitur in superna Jerusalem, id est, in regno Dei, ubi est vera pacis visio, pedes affectuum nostrorum et desideriorum jugiter stare deberent, et modo deberemus in ea habitare per spem, ut postea ad eam pertingere mereremur per rem.

Sed, heu! multi ab ista Jerusalem descendunt in Jericho, id est, delectantur in transitoria voluptate præsentis sæculi. Jericho quippe *luna* interpretatur, et certe luna defectum patitur, et maculam habet. Unde per Jericho mundus iste figuratur, qui licet se stabilem esse mentiatur et clarum, verissime tamen instabilis est, et maculis plenus. Unde qui mundo innititur, necesse est ut labatur et maculetur. Qui enim labenti et polluenti innititur, inevitabile est quin cum labente labatur, et polluente polluatur.

III.

De tertio nota, quod per latrones in quos homo ab Jerusalem descendens incidit, dæmones significantur. Ipsi quippe jacent in insidiis, in via jerichontina, ut interficiant animas Christianorum. Unde legitur in IV Reg. xxv, 5, et seq., quod exercitus Chaldæorum Sedeciam Regem Jerusalem comprehendit in planitie Jericho, cujus filios Rex Babylonis occidit : et oculos ejus effodit, vinxitque eum in catenis, et duxit in Babylonem. Sedecias interpretatur *justitia Domini*, et certe quilibet Christianus ad hoc vocatus est, ut fiat Rex in Jerusalem ; et cum homo de sancta Jerusalem vadit in voluptates hujus mundi, comprehendit eum exercitus Chaldæorum, id est, turba dæmonum, et sic filii ejus, id est, bona opera ejus quæ fecerat, occiduntur, et oculi animæ suæ per Dei oblivionem eruuntur ; et postremo multis peccatorum catenis vinctus ducitur in Babylonem, id est, in confusionem gehennæ sempiternæ. Babylon quippe *confusio* interpretatur. Quod autem dæmones sint latrones, testatur Job, xix, 12, qui ita dicit in persona peccatoris : *Simul venerunt latrones ejus, et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum.*

Et nota, quod isti latrones tria mala faciunt.

1. Primo enim spoliant hominem nobilibus virtutum indumentis, de quibus dicitur in Psal. xliv, 10 : *Adstitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato : circumdata varietate.* Vestitus deauratus, in quo regina, id est, anima, assistita dextris æterni Regis, est nobilis charitas, quæ splendidam reddit animam, etiam aliarum virtutum varietate circumdatam, utpote castitatis, humilitatis, mansuetudinis, pietatis, æquitatis, et veritatis : et sic de aliis virtutibus.

2. Secundo, dæmones homines vulnerant criminibus et peccatis. Peccata namque plagæ et vulnera sunt animæ, de quibus Job, xvi, 14, loquitur in persona peccatoris : *Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus*, hoc dicit de diabolo.

Et nota, quod dæmones per superbiam et jactantiam capiti lethale vulnus infligunt. In capite enim est principalis ostentatio superbiæ, sicut dicit Gregorius. Per avaritiam vero brachia mortali plaga vulnerant et transfigunt. Avarorum quippe manus et brachia ad accipiendum sunt porrecta. Per iram vero pectus et

cor transfigunt, quia iracundi semper habent cor et pectus turbulentum. Porro per invidiam ipsas medullas ossium vulnerant et disturbant *Putredo* enim *ossium* est *invidia*, sicut dicitur in Prov. xiv, 30. Per gulam vero venter et viscera mortaliter vulnerantur. Gulosi quippe ad hoc inhiant solum, ut ventrem et viscera cibis et potibus repleant. Per luxuriam lumbi et femora mortali vulnere transfiguntur. Luxuriosi namque ad hoc summo studio laborant, ut expleant libidinem femorum et lumborum. Postremo coxæ et tibiæ per acediam vulnerantur. Acediosi quippe pigri sunt, et segnes coxæ et tibiæ movent ad obsequium Dei.

3. Tertio, dæmones vulneribus tam diversimode inflictis abeunt, peccatore semivivo relicto. Per hoc quod dæmones abeunt, intelligitur quod dant peccatori spem et præsumptionem longioris vitæ. Multi siquidem peccatores per quamdam animæ syrenesim non sentientes dolorem vulnerum suorum delectantur in peccatis suis : quasi somniantes sibi longam vitam, non timent æterna supplicia, quæ a dæmonibus inferentur.

Quod autem legitur, quod reliquerunt hominem quem vulneraverant, semivivum : hoc significat, quod miser homo postquam se dæmonibus subjecit per consensum et peccati actum, statim anima ejus morte spirituali trucidatur, et nihil in eo vivum relinquitur nisi corpus tantum. Homo quippe ex anima constat et corpore. Anima vero per peccata mortificata, corpori tantum secundum animalitatem vita relinquitur.

IV.

De quarto nota, quod per Samaritanum Dei Filius figuratur. Samaritanus quippe *custos* interpretatur. Et certe Dei Filius custodit filios gratiæ. Unde dicitur in Psal. cxx, 4 : *Non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.* Et vere necessarius est adventus ejus, ut visitet miserum peccatorem, et faciat illa quæ fecit Samaritanus, de quo agitur in præsenti Evangelio.

Ipse enim illi sauciato octo bona fecit. Primo quippe videns hominem vulneratum jacentem, misericordia motus est. Secundo appropinquavit. Tertio vulneribus sauciati vinum infudit. Quarto oleum effudit. Quinto plagas alligavit. Sexto jumento suo imposuit. Septimo in stabulum duxit, id est, in hospitium. Octavo curam ejus agit.

Igitur et nos, quia peccatorum vulneribus sauciati sumus, rogare primo debemus Dei Filium creatorem nostrum, ut circa nos misericordia moveatur : si enim ipse, qui nos creavit, averterit misericordiam suam a nobis, quis miserebitur nostri ?

Secundo supplicare debemus, quatenus humanitatis suæ recordatione per compassionem nobis appropinquare dignetur ; propinquus enim noster factus est per humanitatis assumptionem.

Tertio rogandus est, ut vinum ferventissimæ contritionis vulneribus animarum nostrarum infundat. Sine vera quippe contritione salvari non possumus.

Quarto supplicandum est ei, ut oleum internæ consolationis vino contritionis effundat. Alias enim numquam læti esse vere possumus, nisi ipse intrinsecus nos per Spiritum paraclitum consoletur.

Quinto libenter sustinere debemus, ut alliget vulnera nostra ligaminibus præceptorum suorum, et devota satisfactione. Heu! pauci sunt, qui hodie divinis præceptis plagas suas alligari permittant. Omnes, et majores, et minores, id est, subditi, et prælati, et pauperes, et divites rumpunt vincula præceptorum, sicut dicit Dominus, Jerem. v. 5.

Sexto indigemus, ut jumento suo nos imponat. Jumentum Domini est crux benedicta. Tunc autem jumento suo nos imponit, quando nos reminisci facit et imitari amaritudinem passionis suæ. Proh

dolor! multi refugiunt hoc jumentum. Pauci enim sunt, qui divinæ passionis amaritudines intueantur, et qui Domino in suis doloribus compatiantur. Cum tamen dicat Apostolus II ad Tim. III, 12: *Quod si sustinebimus, et conregnabimus.*

Septimo necessarium nobis est, ut nos in stabulum, id est, in hospitium suum ducat. Hospitium vero Domini est sancta Ecclesia. Tunc autem inducit nos in suum hospitium, quando nos participes facit omnium bonorum et laborum, quæ fiunt in sancta Ecclesia, per devotionem electorum. Unde dicit Psal. CXVIII, 63: *Particeps ego sum omnium timentium te, et custodientium mandata tua.*

Octavo necesse est nobis, ut quotidie nostri curam agat. Tunc curam nostram agit, cum facit nos proficere de bono opere in aliud bonum opus, et cum nos transire facit de virtute in virtutem. Curam etiam circa nos per hoc ostendit, quod nos stabulariis, id est, Sacerdotibus Ecclesiæ committit, qui nobis Ecclesiæ Sacramenta ad salutem corporis et animæ fideliter administrent.

Rogate ergo Dominum, ut sic nostram curam agat, quod omnes in die judicii nos salvari contingat. Quod nobis, etc.

SERMO LXVIII.

IN DOMINICA XIV
POST TRINITATEM.

Cum ingrederetur Jesus quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi. Luc. XVII, 12.

In præsenti Evangelio tria prima facie sunt notanda :

I. Quid per castellum quod Jesus ingreditur, designetur ?
II. Quid per decem leprosos exprimatur ?
III. Quid ad leprosorum munditiam requiratur ?

I.

De primo nota, quod per castellum istud mundus intelligitur. De hoc castello dicit Matth. XXI, 2, quod *Dominus mittens duos Discipulos suos, ait illis : Ite in castellum quod contra vos est : et statim invenietis asinam alligatam, et pullum cum ea : solvite, et adducite mihi.* Per duos Discipulos Domini timor castus, et amor sanctus intelliguntur, qui asinam, et pullum, id est, seniorem peccatorem, et juniorem solvunt a vinculis peccatorum, et adducunt in obsequium Jesu Christi. Si vis plura de isto castello, quære in sermone de *Assumptione S. Mariæ : Intravit Jesus in quoddam castellum.* Igitur in castellum istud, id est, in mundum olim ingressus est per nostræ carnis assumptionem, et adhuc ingredietur per finalem judicii districtionem. Unde et Angeli ad Discipulos dixe-

runt in Ascensione Domini, Act. I, 11 : *Viri Galilæi quid statis adspicientes in cælum ? hic Jesus, qui assumptus est a vobis in cælum*, etc.

II.

De secundo nota, quod decem viri leprosi signant quemlibet peccatorem, qui transgreditur et violat decem præcepta Dei.

Primus itaque leprosus est violator primi præcepti, quod dicit Exod. XX, 3 et 5 : *Non habebis deos alienos coram me...* : *non adorabis eos, neque coles*. Quasi dicat : Non habebis deos alienos coram me in corde, id est, non adorabis eos ore, neque coles opere. Hoc præceptum violant præcipue quinque genera hominum, videlicet humanæ laudis avidi, avari, gulosi, et luxuriosi, necnon et sortiariæ mulieres sortilegiis confidentes. Humanæ quippe laudis avidi vanam gloriam, quam emunt a mimis et histrionibus, Deo præponunt. Avari nummum et aliam rem temporalem plus diligunt quam Deum. Gulosi ventri suo ferventius serviunt quam dulci Deo. Luxuriosi circa amorem mulieris fornicariæ plus æstuant quam circa dilectionem Dei. Mulieres sortiariæ plus confidunt in sortilegiis suis quam in his quæ pertinent ad Dei cultum.

Secundus leprosus est, qui violat secundum præceptum, quod ait : *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum : nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra* [1]. Hoc mandatum maxime violant mercatores et omnes, qui, ne dixerim, pejerant, sed qui assidue sine causa jurant. Violatur etiam hoc præceptum a lusoribus, qui sæpe Deum blasphemant.

Tertius leprosus est ille, qui sabbata, id est, solemnitates Domini non custodit. Unde dicitur in tertio mandato : *Memento ut diem sabbati sanctifices* [2]. Violatores hujus præcepti sunt chorizatores, et aliarum vanitatum sectatores. Ipsi enim dies celebres Deo, et Beatæ Mariæ, et aliis Sanctis dedicatos non sanctificant, orationibus ac aliis bonis operibus insistendo, imo potius maculant et exhonorant vanitates libidinosas exercendo.

Quartus leprosus est ille, qui parentes suos nec reveretur, nec amat, nec eis necessaria subministrat. Dicit enim quartum mandatum : *Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi* [3]. Hæc est terra viventium, ubi regnat vita æterna.

Quintus leprosus est violator quinti præcepti, quod sic loquitur : *Non occides* [4], id est, non occides corde, ut desideres vel optes alicui mortem. Item, non occides ore, vel lingua, id est, non instigabis aliquem ad occidendum, nec detrahes proximo tuo, nec consilium aliquod dabis, per quod animæ noceatur. Item, non occides manu vel opere, nec permittes aliquem mori fame.

Sextus leprosus est sodomita, fornicator, et adulter. Dicit enim sextum præceptum : *Non mœchaberis* [5], id est, nullam turpitudinem vel immunditiam corde, ac ore, et opere, seu manibus exercebis, nec alicui mulieri jungaris, quæ non fuerit tibi per legitimum matrimonium copulata.

[1] Exod. XX, 7.
[2] Exod. XX, 8.
[3] Exod. XX, 12.
[4] Exod. XX, 13.
[5] Exod. XX. 14.

Septimus leprosus est septimi præcepti contemptor, quod dicit : *Non furtum facies* [1]. Hoc mandato et furtum, et rapina, et dolus, et calumnia, et omnis generis usura prohibetur.

Octavus leprosus est, qui loquitur contra proximum falsum testimonium. Dicit enim octavum præceptum : *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium* [2]. Hoc præceptum violant, qui verbis suis vel vitæ, vel famæ, vel etiam rebus proximi nocent.

Nonus leprosus est noni præcepti transgressor, quod sic ait : *Non desiderabis uxorem proximi tui* [3]. Hinc etiam luxuria mentalis prohibetur, ne videlicet aliquis credat quod non sit peccatum deliciari cum luxuriosis cogitationibus in corde.

Decimus leprosus est, qui violat decimum præceptum, quod ait : *Non concupisces domum proximi tui, nec omnia quæ illius sunt* [4]. Hoc mandatum non observat, qui per avaritiam intus exæstuans quamcumque rem proximi contra justitiam concupiscit.

III.

De tertio nota, quod ad hoc, ut hujusmodi leprosi curentur, quinque specialiter requiruntur.

1. Primum est, ut Jesu castellum ingredienti occurrant. Ille Jesu occurrit, qui hoc firmiter credit, quod Jesus ad judicium in mundum veniet, et quod in carne sua resurget, et coram Deo judice stabit, vel vitæ æternæ, vel mortis perpetuæ sententiam auditurus.

2. Secundum, ut viso Jesu stent a longe. Ille a longe stat, qui se humiliat, et Christum judicem sperando formidat. In hoc enim notatur spes, quod *steterunt*. Timor autem in hoc innuitur, quod *steterunt a longe*, tamquam non audentes propius accedere.

3. Tertium est, quod vocem suam ad Deum levent dicentes : *Jesu præceptor, miserere nostri* [5]. Ille ad Deum vocem levat, qui per pœnitentiam, et justitiam ad Deum clamat. Misericordia quippe et justitia sunt alæ orationis, quibus levatur ad Deum. Misericordia sua pauperibus tribuit. Justitia vero unicuique ablata restituit.

4. Quartum est, quod Sacerdotibus se ostendant. Unde dixit eis : *Ite, ostendite vos Sacerdotibus* [6].

Et nota, quod ad confessionem præcipue quatuor exiguntur, quæ hic innuuntur.

Primum est, ut sit humilis, unde non dixit, « equitate, » sed *ite*.

Secundum est, quod sit nuda et sui accusatoria : unde ait : *Ostendite vos*, et non alios.

Tertium et quartum est, quod sit discreta et frequens : unde subdit : *Sacerdotibus*, quasi discretis et bonis. Sacerdotes enim dicuntur quasi sacri duces. In hoc enim quod pluraliter ait, innuitur quod debet esse frequens : ut si unus Sacerdos et confessor moriatur, vel se in alium locum transferat, alteri confiteatur, et ut toties se ad minus lavet per confessionem, quoties se polluit per peccatum. Contra quod multi faciunt, qui vix semel confitentur in anno.

Quinto necessarium est leprosis, ut pro emundatione sua munus offerant, quod lex instituit offerendum. Unde Do-

[1] Exod. xx, 15.
[2] Exod. xx, 16.
[3] Exod. xx, 17.
[4] Exod. xx, 17.
[5] Luc. xvii, 13.
[6] Luc. xvii, 14.

minus Luc. v, 14, dixit cuidam leproso quem curaverat a lepra : *Vade, ostende te Sacerdoti, et offer pro emundatione tua, sicut præcepit Moyses, in testimonium illis.*

Nota, quod legitur in Levit. xiv, 2 et seq., quod leprosus pro emundatione sua ad minus offerebat quadruplex munus, videlicet agnum unum, et olei sextarium, et duos turtures, aut duos pullos collumbarum, et decimam similæ oleatæ in sacrificium.

1. Per agnum, qui pro delicto immolatur, intelligitur carnis maceratio, quæ maxime fit per jejunium et cilicium.

2. Per olei sextarium figuratur eleemosynarum largitio, quæ ad modum olei miserias egenorum lenit ; et hæc maxime consistit in illis sex, de quibus Dominus loquitur, Matth. xxv, 35 : *Esurivi, et dedistis mihi manducare : sitivi*, etc.

3. Per par turturum aut duos pullos columbarum significatur gemebunda et lacrymosa oratio. Debet enim pœnitens deinceps, ad similitudinem turturum, fugere strepitus hujus mundi. Debet etiam, tamquam gementes columbæ super aquarum, id est, lacrymarum fluvium residere.

4. Per decimam similæ oleatæ notatur hilaris adimpletio mandatorum Dei. Sicut enim ex simila panis conficitur, qui cor hominis confirmat : ita et per adimpletionem decem mandatorum Dei anima confirmatur, ut perveniat ad regnum Dei. Quod autem pœnitens deinceps hilariter adimplere debeat quæ transgressus est, primo per hoc haberi potest, quod simila oleo conspersa debebat offerri.

Rogate ergo Dominum, ut per ejus gratiam a peccatis emundati, ad electorum consortium pertingere mereamur. Quod nobis, etc.

SERMO LXIX.

IN DOMINICA XV POST TRINITATEM.

Nemo potest duobus dominis servire. Matth. vi, 24.

Quatuor sunt hic notanda :

I. Quis sit Dominus, cui ab universis est fideliter serviendum ?
II. Quis sit ille, cujus servitium ab omnibus est fugiendum ?
III. In quibus potissimum Dei servitus consistere videatur ?
VI. Quare quilibet Christo servire teneatur ?

I.

De primo nota, quod ille est Dominus, cui servire debemus, quem adorant dominationes, tremunt potestates, videlicet Christus Dominus Deus noster. De isto Domino scribit Paulus I ad Tim. vi, 15 et 16 : *Est Rex regum, et Dominus dominantium : qui solus habet immortalitatem, et lucem inhabitat inaccessabilem.* De isto etiam Domino scribit Joannes in Apoc. xix, 11, 13 et 16, quod vidit equum album *et qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis et Verax, et cum justitia judicat, et pugnat.... Et vestitus erat veste aspersa sanguine...*, habens *in vestimento et in femore scriptum : Rex regum, et Dominus dominantium.* Hæc exponuntur de Filio Dei, cujus *albus equus* est caro immaculata quam sumpsit ex Virgine : *vestis vero aspersa sanguine* est corpus ipsius Filii Dei, quod proprio cruore effusum fuit in cruce : et *in hoc vestimento est scriptum : Rex re-*

gum, et Dominus dominantium : quia enim *humiliavit semetipsum usque ad mortem, mortem autem crucis,* Deus Pater *exaltavit illum, et donavit ille nomen, quod est super omne nomen : ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, et infernorum* [1]. Huic ergo Domino soli credendum est et serviendum, unde dicit I Reg. VII, 3 : *Præparate corda vestra Domino, et servite ei soli.*

II.

De secundo nota, quod diabolus est ille Dominus, cujus servitium est fugiendum. Dæmones enim sunt crudeles domini, sub quorum manu traditus est mundus iste. Unde dicitur Isa. XIX, 4 : *Tradam Ægyptum*, id est, mundum, *in manu dominorum crudelium.* De crudelitate quoque dæmonum, dicitur Jer. VI, 22 et 23 : *Ecce populus venit de terra Aquilonis... Sagittam et scutum arripiet : crudelis est, et non miserebitur : et super equos ascendent, præparati quasi vir ad prælium, adversum te filia Sion.* Per populum qui *venit de terra Aquilonis,* dæmones intelliguntur, qui veniunt de regione inferni, ubi hiems regnat æterna. Per hoc autem quod dicitur, quod *super equos ascendent,* hoc intelligitur, quod festinant in interitum animarum. Veniunt autem cum sagitta et scuto. Per *sagittam* notantur plagæ irremediabiles quas inferent peccatoribus et sceleratis : per *scutum* vero signantur illa per quæ se modo peccatores excusant a servitio Dei. Hæc scuta secum deferent dæmones. Ostendent enim miseris peccatoribus, quod quia se excusaverunt ne Christo servirent, propter hoc pœnas patientur æternas. Et certe ipsi crudeles sunt, et numquam animabus damnatis miserebuntur in suppliciis. Stultus est ergo qui servierit ipsis.

III.

De tertio nota, quod potissimum Dei servitus consistit in quatuor, videlicet in sanctitate, in æquitate, et pietate, et castitate.

1. De servitio sanctitatis dicit Dominus Levit. XI, 44 : *Sancti estote, quia ego sanctus sum.* Item, Deut. XXVI, 18 et 19 : *Et Dominus elegit te, ut sis populus sanctus.* Item, Luc. I, 68, 74 et 75 : *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suæ.* Et infra : *Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi.... in sanctitate, et justitia,* etc. Sanctitas autem consistit in divino cultu, videlicet in devotione orationum et dulcedine lacrymarum, in sancta meditatione et cœlestium contemplatione. Hoc servitium deberent homines Deo impendere in diebus solemnibus, quando vacant ab aliis laboribus. Unde dicitur eis : *Memento, ut diem sabbati sanctifices* [2]. Sed, heu ! tunc maxime Deum offendunt : propter hoc dæmones derident sabbata nostra, sicut dicitur in Thren. I, 7.

2. De servitio castitatis Apostolus II ad Cor. VI, 4 et 6 : *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros... in castitate.* Item scribit I ad Timoth. V, 22 : *Teipsum castum custodi.* Castitas autem est peredomitis vitiorum furiis munda et honesta totius corporis habitudo. Sed, heu ! multi derelicta castitate serviunt immunditiis luxuriæ. Unde dicitur IV Reg. XXI, 21 et 22 : *Servivit Ammon rex immundi-*

[1] Ad Philip. II, 8, 9 et 10.

[2] Exod. XX, 8.

tiis, et adoravit eas, et dereliquit Dominum Deum patrum suorum. Ammon interpretatur *onerans*, vel *onustus*, et significat luxuriosos qui onusti sunt Domino. Laborat enim sustinens immunditias eorum. Unde ipse dicit Isa. I, 14 : *Laboravi sustinens.*

3. De servitio æquitatis sive justitiæ dicitur Tob. XIII, 8 : *Convertimini peccatores, et facite justitiam coram Deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam.* Item, dicitur Tob. XIV, 5, 10 et 11 : *In hora mortis suæ vocavit ad se Tobias Tobiam filium suum, et septem juvenes filios ejus nepotes suos, dixitque eis : Servite Domino in veritate, et inquirite ut faciatis quæ placita sunt illi : et filiis vestris mandate ut faciant justitias.* Justitia vero est æquitas, jus unicuique rei tribuens pro dignitate cujusque. Pauci sunt faciunt hodie justitiam : propter hoc conqueritur Dominus, Isa. LIX, 14 et 15 : *Conversum est retrorsum judicium, et justitia longe stetit : quia corruit in plateis veritas, et æquitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in oblivionem.*

4. De servitio pietatis sive misericordiæ scribit Apostolus I ad Tim. IV, 7 et 8 : *Exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio, ad modicum utilis est : pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futuræ.* Multumque igitur quisque niti debet, ut sit pius et misericors in eleemosynis dandis, et pauperibus confovendis : quia magna gratia est eis reposita, qui cum pietate sive misericordia moriuntur. Unde dicitur II Mach. XII, 45 : *Judas Machabæus considerabat, quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.*

IV.

De quarto nota, quod sex causæ assignantur, quare quilibet Domino servire teneatur.

Prima causa est servilis conditio. Propter servilem quippe conditionem tenemur ei servire. Ipse enim de limo nos plasmavit, quod recognovit David Rex, ita dicens in Psal. CXV, 16 : *O Domine, ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ.* Quasi dicat : O Domine, ego sum servus tuus, quia ad imaginem tuam me creasti : sum et servus tuus, quia mihi spiraculum vitæ, id est, animam inspirasti. Et bene dico, quod sum servus tuus : sum enim filius ancillæ tuæ, id est, terræ, quæ est scabellum pedum tuorum.

Secunda causa est charissima emptio. Pretioso quippe suo sanguine de potestate diaboli nos redemit. Unde dicit Apostolus I ad Corinth. VI, 20 : *Empti estis pretio magno. Glorificate, et portate Deum in corpore vestro.* Et I Pet. I, 18 et 19 : *Non auro, vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine Jesu Christi.* Oportet ergo vel Domino serviamus, vel ei totum sanguinem suum quem pro nobis effudit, persolvamus ; alioquin contra nos sanguis ejus aget in judicio.

Tertia causa est impensi servitii recompensatio. Recompensare quippe debemus Deo servitium, quo nobis servivit. Unde ipse dicit Isa. XLIII, 24 : *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Omnia quæ Dominus fecit in carne, quasi quædam servitus fuit, videlicet quod jejunavit, quod ploravit, quod prædicavit, quod oravit, quod infirmos curavit, et quod dorsum suum exhibuit percutientibus, et genas vellentibus, et quod faciem suam a conspuentibus non avertit, et quod suum patibulum ipse tulit, et cætera plura.

Quarta causa est propriæ promissionis obligatio : promisimus enim in baptismo, quod ei servire deberemus. Unde dicit Eccle. v, 3 et 4 : *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere : multo enim melius est non vovere, quam post vota promissa non reddere.*

Quinta causa est quotidiani boni erogatio. Quotidie namque recipimus beneficia Dei, quo merito deservire debemus. Et certe longum esset singula beneficia Dei, quæ quotidie de manu suæ clementiæ suscipimus, per ordinem recitare. Ut autem de omnibus aliis beneficiis Dei taceam, quantum putatis quod valeat aer quem omni tempore ad inspirandum accipimus et exspirandum ?

Sexta causa est æternæ mercedis exspectatio. Unde dicitur Isa. XL, 9 et 10 : *Dic civitatibus Juda : Ecce Deus vester : ecce Dominus Deus in fortitudine veniet : ecce merces ejus cum eo.* Ipse etiam Dominus dicit, Matth. v, 12 : *Gaudete, et exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.* Bene dicit *copiosa,* quia si numerari possent stellæ cœli, numerari etiam poterit merces et præmium servorum Dei.

Rogate ergo Dominum, ut tam fideliter ei in hac vita serviamus, ut post hanc vitam ad mercedem inenarrabilem perveniamus, etc.

SERMO LXX.

IN DOMINICA XVI

POST TRINITATEM.

Ibat Jesus in civitatem, quæ vocatur Naim. Luc. VII, 11.

In præsenti Evangelio quatuor principaliter sunt notanda :

I. Quid per civitatem quam Jesus ingreditur, exprimatur ?
II. Quid per defunctum qui offertur, intelligatur ?
III. Quid per matrem viduam plorantem accipiatur ?
IV. Quomodo defunctus iste vitæ restituatur ?

I.

De primo nota, quod per Naim civitatem mundus iste figuratur, et exprimitur. Naim enim interpretatur *fluctus*, vel *commotio*. Et vere sicut fluctus est instabilis, ita omnia quæ sunt in hoc mundo, subjacent instabilitati. Unde dicunt mundi amatores in inferno existentes, Sapient. v, 9 et 10 : *Quid nobis profuit superbia ? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis ? transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam : cujus, cum præterierit, non est vestigium invenire. Transierunt enim et navis et aqua.*

Mundus etiam appellatur commotio, et non immerito : semper enim commovetur ad similitudinem maris, quod numquam potest quiescere. Unde dicitur Isa. XIX, 2 : *Concurrere faciam Ægyptios*, id est, quemlibet mundanum contra mundanum, *et pugnabit vir contra fra-*

trem suum, et vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum. Quod hæc verba sunt vera, satis hodie patet. Hanc civitatem quotidie Dominus, et sine intermissione ingreditur, per desiderium quod habet ad conversionem peccatorum.

Ibunt etiam *cum eo discipuli ejus*, id est, omnis congregatio beatorum, *et turba copiosa* [1], id est, omnis exercitus Angelorum. Omnes siquidem jam beati, nec non et universi Angeli, videntes quod Rex eorum desideret conversionem peccatorum, desiderant et ipsi, præsertim cum per conversionem peccatorum citius impleatur numerus electorum.

II.

De secundo nota, quod per defunctum qui ad portam civitatis effertur, quilibet peccator intelligitur, cujus peccata ad hominum notitiam pervenerunt. Manifeste quippe peccare est portari ad portam civitatis. In porta enim frequens est introitus et exitus hominum, et bene peccator defunctus appellatur : etsi corpore enim mortuus non est, est tamen in anima coram Deo.

Et nota, quod sicut Glossæ testimonio, homo quatuor elementis constat, videlicet, aere, igne, terra, aqua : ita etiam sunt quatuor genera peccatorum, per prædicta quatuor elementa significata, quæ portant peccatorem ad spulcrum inferni.

1. Per aerem igitur significatur superbia quæ semper appetens excellere, vult aliis dominari : et hæc est una et prima ex illis, quæ hominem deportant ad infernum. Habet autem superbia quamdam sororem, quæ vocatur vana gloria, quæ juvat eam portare defunctum in una parte feretri. Superbia autem est, quosque alios opprimere, et de malis quibuslibet se jactare. Vana gloria est, quæ facit humanam laudem appetere, et se meliorem vel sanctiorem quam alios reputare. Contra superbiam et vanam gloriam dicitur in Job, xx, 4 et seq : *Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocritæ ad instar puncti. Si ascenderit usque ad cœlum superbia ejus, et caput ejus*, scilicet per vanam gloriam, *tetigerit : quasi sterquilinium in fine perdetur : et qui eum viderant, dicent : Ubi est ?* Potest responderi : Ipse est in inferno deformior quam aliquis bufo, et hoc satis est dignum. Qui enim per humilitatem noluit similari Deo pulcherrimo, per superbiam factus est similis dæmoni deformissimo : dicit enim Gregorius : « Apostatæ angelo « similis efficitur, qui aliis hominibus « esse similis dedignatur. »

2. Per ignem signatur ira, quæ hominem intrinsecus inflammat, et hæc altera parte portat feretrum defuncti, quam etiam juvat portare soror sua, scilicet invidia, sive odium, quia « odium est ira « inveterata, » ut dicit Augustinus. Est autem ira subita tempestas animi, qua aliquis movetur ad nocendum aliis. Invidia autem est dolor ex aliena felicitate nascens. Contra iram dicitur Eccle. xi, 10 : *Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua.* Et quare hoc ? *Ira enim viri, justitiam Dei non operatur*, ut dicitur Jacob. i 20. Contra invidiam dicitur etiam Proverb. xiv, 30 : *Putredo ossium, invidia*, id est, virtutum. Item, contra invidiam dicitur Sapient. ii, 24 et 25 : *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum. Imitantur*

[1] Luc. vii, 11.

autem illum, id est, diabolum, *qui sunt ex parte illius*, id est, invidi.

3. Per terram intelligitur avaritia, quæ terrena desiderat. Hæc in tertia parte feretri portat defunctum ad sepulcrum inferni. Habet et ista sororem, videlicet acediam, quæ socia ejus est in portando. Est autem avaritiæ multa acquirere, nec superflua pauperibus erogare. Acedia vero est desidiosus animi torpor, a bono incepto faciens aliquem resilire. Et satis congrue avaritiam sequitur acedia, quia per nimium desiderium et concupiscentiam temporalis boni nascitur homini tædium et oblivio summi boni. Contra avaritiam dicitur Habac. II, 6 et 9 : *Væ ei, qui multiplicat non sua : usquequo et aggravat contra se densum lutum...? Væ ei qui congregat avaritiam malam domui suæ, ut sit in excelso nidus ejus.* Contra acediam dicit Eccli. VI, 24, 26 et 29 : *Audi fili, subjice humerum tuum, et porta sapientiam*, id est, servitutem Dei, *et ne acedieris in vinculis ejus... In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem.*

4. Per aquam, quæ est quartum elementum, luxuria figuratur. Hæc enim semper despumat in lididinem. Luxuria vero in quarta parte feretri deportat mortuum ad sepulcrum tormentorum. Habet et ipsa sororem, scilicet gulam quæ assistit ei in portando. Est autem luxuria inordinata carnis petulantia, id est, dulce carnis venenum quod corpus humanum debilitat, et virilis animi robur enervat. Gula est vorax edacitas nauseanti stomacho applaudens, naturæ finibus non contenta. Contra luxuriam dicit Eccli. XI, 29 : *Malitia horæ unius*, scilicet in inferno, *oblivionem facit luxuriæ magnæ, et in fine hominis denudatio operum illius.* Cum enim mortuus fuerit homo, tunc statuentur omnes immunditiæ ante oculos ipsius, quas operatus fuit prius : et per has immunditias irremediabiliter punietur. Contra gulam sive crapulam dicit Eccli. XXXVII, 34 : *Propter crapulam multi obierunt*, videlicet, in morte temporali et æternali.

III.

De tertio nota, quod sicut dicit Glossa, per matrem viduam quæ flens sequebatur defunctum filium, sancta Ecclesia figuratur. Ideo enim vidua vocatur, quia viduata est corporali præsentia charissimi sponsi, videlicet, Jesu Christi. Hæc autem mater quemlibet peccatorem amarissime deflet, tamquam unicum filium suum. Quilibet enim regeneratus ex aqua et Spiritu sancto, est ei tamquam unicus filius summe dilectus : unde et summe dolet ejus perditionem.

IV.

De quarto nota, quod ad hoc ut peccator resuscitetur a peccatis ad spem vitæ æternæ, quatuor requiruntur. Primum est, ut Jesus accedat, et loculum tangat. Secundum est, ut hi stent, qui defunctum portabant in loculo, id est, in feretro. Tertium est, ut Jesus defuncto imperet, ut resurgat. Quartum est, ut defunctus se erigat, et loquatur. Et sic quinto, matri vivus restituetur.

1. Tunc Jesus accedit, et loculum, id est, conscientiam peccatoris tangit, quando ei metum illius extremi judicii incutit, in quo scilicet judicio Dominus *percutiet virga crudeli omnes peccatores terræ.* O quam infelix, quem agnus, tunc leo effectus, feriet virga labiorum suorum,

dicens : *Ite maledicti in ignem æternum*[1].

2. Tunc autem stant, qui prius *mortuum ferebant*, quando videlicet peccator compunctus per timorem conteritur, et desistit a peccatis, quæ eum prius ad puteum gehennæ portabant.

3. Tunc vero Jesus peccatori mortuo imperat ut resurgat, quando videlicet ei robur gratiæ administrat. Gratia quippe Dei dat homini vires, ut possit resurgere.

4. Tunc vero mortuus se erigit, et sedens loquitur, cum peccator per spem veniæ se levat ad cœlum : et tunc sedens loquitur, quando peccata sua discrete et integre confitetur. Oportet ergo ut quilibet peccata sua confiteatur, alias salvari non poterit.

5. Cum autem locutus fuerit per confessionem, tunc quinto Jesus Sacerdotum ministerio peccatorem jam pœnitentem restituit Ecclesiæ per peccati ablutionem, et debitæ satisfactionis injunctionem.

Rogate ergo Dominum, ut tam strenue pro peccatis nostris in vita satisfaciamus, ut post hanc vitam in conspectu ejus fiducialiter appareamus. Amen.

[1] Matth. xxv, 45.

SERMO LXXI.

IN DOMINICA XVII

POST TRINITATEM.

Ecce homo quidam hydropicus erat ante Jesum... Ipse vero apprehensum sanavit eum, ac dimisit. Luc. xiv, 24.

Tria principaliter sunt notanda :

I. Quid per domum principis Pharisæorum figuretur?
II. Quid per hydropicum intelligi detur?
III. Qualiter hydropicus a Jesu sanetur?

I.

De primo nota, quod per domum principis Pharisæorum sancta Ecclesia figuratur. Princeps autem Pharisæorum est gloriosa Virgo Maria. Ipsa enim, utpote mater, et sponsa, soror, et filia Regis æterni, princeps est totius Ecclesiæ. De hac principe dicitur Cant. vii, 1 : *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis*, id est, Dei gloriosi. Ipsa enim fuit filia, et mater principis illius, *cujus factus est principatus super humerum ejus*, ut dicitur Isa. ix, 6. Per crucem quippe, quam Dominus Jesus portavit in humeris suis, meruit principatum imperii sempiterni. Gressus igitur filiæ istius principis, id est, actus Beatæ Virginis pulchri fuerunt in calceamentis, id est, in exemplis sanctorum patrum. Ipsa nempe studiose imitabatur virtutes, et

exempla præcedentium patrum, ac in omnibus strenue exsequebatur.

Et bene Beata Virgo princeps Pharisæorum appellatur. Pharisæi quippe *divisi* interpretantur. Ipsa enim est Princeps et Domina fidelium, qui vita et moribus divisi sunt a populo diaboli. Populus quippe diaboli superbus est, iracundus, invidus et acediosus, avarus, luxuriosus et gulosus. Populus autem Beatæ Virginis e diverso humilis est, mitis, benignus, et religiosus, sufficiens etiam in his quæ a Deo habet, et castus, et sobrius.

Jesus autem hanc *domum*, id est, Ecclesiam *intrat sabbato manducare panem*. Desiderat enim, ut peccatores ipsi sabbatum faciant, id est, a peccatis desistant, et eum quiescere permittant, quem quotidie per peccata impugnant. Desiderat etiam, ut dent ei manducare panem, id est, ut de cætero per conversionem veram voluntatem suam perficiant. Unde legitur in Joan. IV, 31 et 32, quod cum Jesus mulierem Samaritanam convertisset, et illa in eum crederet : *Venerunt Discipuli ejus apportantes cibum* materialem, *et dicebant : Rabbi manduca. Ille autem dicit eis : Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.* Quasi diceret : Bene refectus sum per conversionem et fidem hujus mulieris. Quicumque enim facit voluntatem Dei, optimo cibo cibat eum.

II.

De secundo nota, quod per hydropicum quilibet peccator intelligitur. Et hoc non immerito, si quis proprietates et diversitates hydropisis adaptaverit peccatis. Est enim hydropisis error digestivæ virtutis in hepate tumorem membrorum generans. Et nota, quod per hydropicum intelligitur homo, qui septem mortalibus peccatis est involutus, videlicet superbia, ira, invidia, avaritia, gula, acedia, et luxuria.

Est enim quadruplex hydropisis. Prima vocatur *leucophlegmantia*. Qui hanc patitur, totum corpus habet vehementer inflatum, et superficies cutis ejus est alba. Unde per hanc signatur superbia, et vana gloria, et mirabiliter hominem inficit. Contra hanc dicit Apost. I ad Cor. IV, 6 : *Unus adversus alterum non infletur.* Item, II ad Corinth. XII, 20 : *Non sint inflationes inter vos.*

Secunda species hydropisis *hyposarca*, vel *anasarca* vocatur. In hac hydropisi superfluus humor non usque ad cutem vel exterius expellitur, sed sub carne retinetur. Unde hyposarca designat invidiam, quæ interius jacet. *Putredo quippe ossium, invidia,* sicut dicitur Proverb. XIV, 30.

Tertia species hydropisis vocatur *tympanites*. Qui hanc patiuntur, venter eorum percussus resonat ad modum tympani. Propter hoc per hanc ira designatur, quæ hominem suscitat in indignationem et clamorem. Contra hanc dicit Apost. ad Eph. IV, 30 et 31 : *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei : in quo signati estis in diem redemptionis*, id est, in die baptismatis regenerationis. Et quomodo nunc contristabitur? Sequitur : *Omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia.*

Quarta species hydropisis vocatur *aschites*. Qui hanc patiuntur, venter eorum percussus resonat ad modum utris semipleni. Unde per hanc gula figuratur. Vere enim gulosi patiuntur aschitem, quia venter eorum semper æstuat ad cibum et potum, velut uter semiplenus. Contra hoc dicit Paulus ad Roman. XIII, 13 et 14 : *Non sitis in comessationibus, et ebrietatibus, sed induimini Dominum Jesum Christum.* Quasi dicat : Nolite nimis cibum et potum appetere, sed potius appetite Dominum Jesum Christum ; quia ipse est vera refectio animarum vestrarum.

Quintum, quod attenditur in hydropico, hoc est, quod sicut Glossa dicit, proprium hydropici est, quod quanto plus biberit, tanto amplius sitit. Et per hoc vocari potest avaritia, quæ semper est sitibunda. Avaritia enim est una filiarum illius sanguisugæ, id est, diaboli, qui semper dicit : *Affer, affer*, ut dicitur Proverb. xxx, 15. Ibi dicit Glossa :

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia [crescit.

Dicit etiam Sallustius : « Avaritia pe-« cuniæ studium habet, quam nemo sa-« piens unquam concupivit, et quasi ve-« nenis imbuta corpus animumque viri-« lem effœminat, semper infinita, semper « insatiabilis, neque copia neque inopia « minuitur. »

Sextum, quod attenditur in hydropico, hoc est, quod habet fœtidum anhelitum. Et per hoc notatur luxuria, quæ fœtet coram Deo et Angelis, et hominibus : propter hoc dicit Anselmus : « O quam « tolerabilius fœtet canis putridus homi-« nibus quam anima peccatrix Deo ! »

Septimum est, quod attenditur in hydropico, quod videlicet gravis est, et piger. Et per hoc exprimitur accedia, quæ hominem gravem et pigrum reddit in obsequio Jesu Christi. Contra pigros et accediosos dicitur Prover. xx, 4 : *Propter frigus piger arare noluit : mendicabit ergo æstate et non dabitur illi*. Pigri propter frigus desidiæ nolunt modo mittere manus operationis ad aratrum crucis, quod ipse Jesus, quasi quidam bos traxit : et propter hoc in æstate, cum sol sempiterni ardoris caput eorum exuret, mendicabunt divinam misericordiam, et non dabitur eis vel una gutta alleviationis et misericordiæ.

III.

De tertio nota, quod ad hoc quod hydropicus a Domino curetur, tria requiruntur. Primum est, quod hydropicus ante appareat. Secundum est, quod eum Dominus apprehendat. Tertium est, quod sanet eum, ac dimittat.

1. Primum igitur est, quod hydropicus sit et appareat ante Jesum, quando videlicet Dominus peccatorem respicit oculis misericordiæ suæ. Sic Dominus Petrum qui eum ter negaverat, oculis misericordiæ clementer respexit. Unde dicitur Luc. xxii, 61 et 62 : *Et conversus Dominus respexit Petrum..., et egressus foras Petrus flevit amare.*

2. Secundo, ad curationem hydropici necesse est, ut Dominus eum duplici manu apprehendat, id est, ad se prehendat, videlicet manu misericordiæ, et manu justitiæ. Quælibet istarum manuum quinque digitos habet. In manu vero misericordiæ primus digitus est, quod Dominus nos suo sanguine de potestate diaboli liberavit. Secundus digitus est, quod Dominus nos baptismati vivos reservavit. Tertius est, quod peccata nostra diutissime toleravit. Quartus est, quod insuper nobis necessitates corporis satis largiter administravit. Quintus digitus est, quod se ad hoc quod nos ad pœnitentiam libentissime suscipiet, obligavit. Et vere hæc quinque diligenter considerata de jure peccatorem movere debent ad pœnitentiam. Cum autem peccator hæc quinque fideliter considerans ad pœnitentiam compungitur, tunc eum Dominus manu misericordiæ suæ apprehendit ad salutem.

Altera manus Domini est manus justitiæ. Quinque vero digiti manus istius, est quintuplex consideratio circa divinam justitiam. Primo enim rationem reddituri sumus coram divina justitia de anima et corpore nostro, quæ ab ipso ut per hæc

ei serviremus, accepimus. Secundo, rationem reddemus de sanguine unigeniti Filii Dei, cui debitas vices servitutis non rependimus. Tertio, ratio a nobis requiretur de omni tempore, et de universis, quæ cum tempore de manu Domini suscepimus. Quarto, rationem reddemus de omni peccato, quod vel cogitatione, vel locutione, vel operatione commisimus. Quinto, rationem reddemus de omni bono opere quod poteramus fecisse, et non fecimus. Quisquis hæc quinque bene considerans, etiamsi saxeus vel ferreus fuerit, non trepidabit?

3. Quemcunque ergo Dominus hac duplici manu, per spem et metum vere apprehendet, sine dubio sanabit eum per veram pœnitentiam, et sic sanatum dimittet in pace, ac requie sempiterna.

Rogate ergo Dominum, ut sic nos sanare dignetur, ut ad æternam requiem pertingere mereamur. Quod, etc.

SERMO LXXII.

IN DOMINICA XVIII

POST TRINITATEM.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua. Matth. XXII, 37.

Quatuor sunt hic notanda :

I. Qualiter Dominus diligi præcipiatur?
II. Quare quilibet Dominum diligere teneatur?
III. Quibus signis aliquis Deus diligere perpendatur?
IV. Quæ bona qui Deum dilexerit, assequatur?

I.

De primo nota, quod Dominus diligi præcipitur ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente.

1. Ex toto corde Dominus diligi præcipitur : quia, ut dicit Philosophus, cor est principium omnis sensus et motus ; et omnia membra virtutem a corde recipiunt. Igitur Dominus ex toto corde est diligendus, id est, ex omni motu, et sensu nostro, scilicet ex omnibus verbis, et operibus nostris, et ex omni visu, auditu, gustu, odoratu, et tactu, ut videlicet verba linguæ nostræ, et opera manuum nostrarum, et omnes sensus nostros exteriores ad dilectionem Domini convertamus.

2. Ex tota etiam anima Dominus est diligendus. Anima vero tres habet poten-

tias, scilicet rationabilitatem, concupiscibilitatem, et irascibilitatem. Per rationabilitatem discernit inter bonum et malum : per concupiscibilitatem diligit bonum : per irascibilitatem respuit malum. Igitur ex tota anima, id est, ex omnibus potentiis ejus Deum debemus diligere, ut videlicet Dei dilectione nos invitante inter bonum et malum discernentes, bona, id est, virtutes eligamus, et mala, hoc est, vitia respuamus.

3. Ex tota mente, id est, ex omni memoria Dominus est diligendus. Sicut enim ipse numquam obliviscitur misereri nostri : sic etiam dignum est, ut et nos quotidie reminiscamur amoris sui.

II.

De secundo nota, quod ad minus propter quinque causas quilibet tenetur Dominum diligere.

Prima est, quia nos ad imaginem suam creavit. De hoc dicit Eccli. xvii, 1 : *Deus creavit de terra hominem, et secundum imaginem suam fecit illum.* Hinc etiam dicit Augustinus in libro de *Spiritu et Anima* : « Miser ego quantum de« berem, diligere Deum meum, qui fecit « me, cum non eram ? Non eram, et de « nihilo me fecit, non lapidem, non ar« borem, non avem, vel aliquid de anima« libus ; sed voluit me esse hominem : « dedit mihi vivere, sentire, et discer« nere. »

Secunda causa est, quia nos de potestate diaboli per suum sanguinem liberavit. Unde dicit Apostolus ad Titum, II, 14 : *Qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.* Omnis iniquitas diabolus appellatur, quia ipse in iniquitate delectatur, et iniquitatem persuadet. Diligendus est Dominus Dei Filius, quia nos sanguine suo de manu iniquitatis, id est, diaboli, liberavit : et quia etiam per ipsum cruorem suum nos lavit et emundavit, ut Deo Patri acceptabiles redderemur, et deinceps bona opera sectaremur. Hinc etiam dicit Augustinus in prædicto libro : « Miser ego, quantum « deberem diligere Deum meum, qui me « redemit cum perieram, ad mortalem « descendit, mortalitatem suscepit, mor« tem vicit, et sic me restauravit : perie« ram, venit ille post me, ut redimeret « me, et tantum dilexit me, ut sanguinis « sui pretium appenderet pro me. »

Tertia causa est, quare Dominus est diligendus ; quia peccata nostra dissimulavit. Unde dicitur Sap. XI, 24, et seq. : *Misereris omnium, quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum, propter pœnitentiam. Diligis enim omnia quæ sunt, et nihil odisti eorum quæ fecisti : parcis autem omnibus.... : quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.* Itaque insanus est homo, si non dilexerit Deum suum, qui excessus suos graves et multiplices, quos statim punire poterat, tamdiu toleraverit.

Quarta causa est, quia corporales necessitates satis largiter administravit nobis. Unde ipse Dominus ait, Matth. VI, 31 et seq. : *Nolite solliciti esse dicentes : Quid manducabimus*, etc. *Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis... Quærite ergo primum regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc*, etc. Item, dicit Dominus, Luc. XII, 29 et seq. : *Nolite quærere quid manducetis*, etc. *Pater autem vester scit*, etc. *Verumtamen quærite primum regnum Dei*, etc. Super hunc locum dicit Glossa : « Indecorum homi« ni, curare de cibo et veste, qui militat « regno. » Novit enim rex, quemadmodum familiam suam pascat, alat, et vestiat. Nota etiam, quod Dominus dicens : *Nolite solliciti esse dicentes : Quid manducabimus*, etc. non prohibet providentiam per quam in sudore vultus panis præparatur, sed vetat sollicitudinem quæ mentem perturbat, et ab æternis revocat.

Quinta causa est, quare Dominus dili-

gendus est, hoc est, quia nobis regnum copiosissimum præparavit. Unde dicit I Petr. I, 3 et 4, *quod nobis per Jesum Christum hæreditas incorruptibilis, incontaminata, immarcescibilis in cælis est conservata.* Dicit etiam Matth. xxv, 34 : *Tunc dicet rex his, qui a dextris ejus erunt : Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.*

III.

De tertio nota, quod per tria signa præcipue perpendere possumus, si Deum diligamus.

Primum signum est mandatorum ipsius observatio. Unde ipse dicit Joan. xiv, 15 : *Si diligitis me : mandata mea servate.* Item, Joan. xv, 9 et 10 : *Manete in dilectione mea. Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea.* Glossa : « Dilectio præcedit observan« tiam mandatorum. » Item, I Joan. v, 3 : *Hæc est charitas Dei in nobis, ut mandata ejus custodiamus : et mandata ejus gravia non sunt.*

Secundum signum dilectionis Dei, est eleemosynarum in pauperes erogatio. Unde dicit Dominus Petro, Joan. xx, 15 et 16 : *Simon Joannis diligis me ? pasce agnos meos.* Per agnos Domini pauperes intelliguntur : Dominus enim agnoscit eos. Domino quippe *derelictus est pauper*, ut dicit Psal. II x, 14. Qui igitur Dominum vere diligit, libenter eleemosynis suis pauperes pascit.

Tertium signum veræ dilectionis, nulla de die judicii trepidatio. Unde dicit I Joan. IV, 17, 18 : *In hoc perfecta est charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die judicii... Timor non est in charitate : sed perfecta charitas foras mittit timorem.* Vere qui Dominum diligit ut Patrem charissimum, non timebit eum ut judicem severissimum.

IV.

De quarto nota, quod qui vere Deum dilexerit, triplex ex hoc bonum consequentur. Primum est, quod a Patre, et Filio, et Spiritu Sancto amabitur. Secundum, quod ei omnis gloria Filii manifestabitur. Tertium est, quod a sancta Trinitate semper inhabitabitur.

De primis duobus dicit Dominus, Joan. xiv, 21 : *Qui diligit me, diligetur a Patre meo : et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum.* Vere magnum est, hominem diligi a Patre, et Filio, mediante Spiritu sancto, quia ipse est amor Patris et Filii. Magnum est etiam homini mortali omnem gloriam Filii Dei manifestare.

De tertio dicit et ipse Dominus, Joan. xiv, 23 : *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus.* Vere gloriosum est animam boni hominis palatium esse sanctæ ac individuæ Trinitatis.

Rogate ergo Dominum, ut sic eum ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente diligamus, ut ipsum trinum et unum post hanc vitam in cœlesti gloria videamus. Quod nobis præstare dignetur idem, etc.

SERMO LXXIII.

IN DOMINICA XIX

POST TRINITATEM.

Ecce offerebant Jesu paralyticum jacentem in lecto.
Matth. IX, 2.

Tria sunt hic notanda :

I. Quid per paralyticum qui Domino offertur, intelligatur ?
II. Quid per illos qui paralyticum Domino offerunt, exprimatur ?
III. Quomodo paralyticus iste sanitati restituatur ?

I.

De primo nota, quod per paralyticum peccator intelligitur : maxime ille qui subjacet superbiæ, avaritiæ, gulæ, luxuriæ, et acediæ. Hæc enim quinque peccata sunt, quasi quinque digiti in manu diaboli, per quam trahit ad se pene totum genus humanum.

Nota igitur, quod paralysis est læsio partis, quæ fit cum privatione sensus, vel motus, vel utriusque. Fit autem ex tribus causis principaliter. Quandoque enim fit ex incisione, quandoque ex frigiditate constringente, et quandoque ex humore oppilante : ex quibus causis denegatur aditus spirituum ad instrumenta verborum. Fit etiam paralysis ex superfluitate ciborum et potuum, et alia est universalis, alia vero particularis.

1. Fit itaque paralysis quandoque ex incisione, et per hoc notatur superbia. Superbia quippe est gladius diaboli, per

quem gladium ipse primus ausus est Altissimum impugnare; sed certe in pugna succubuit. *Detracta est* enim *ad inferos superbia* ejus, et qui prius erat *quasi lucifer qui mane* oriebatur, nunc est cadaver fœtens et immundum[1].

Et nota, quod diabolus adhuc non desinit membra Christi impugnare per superbiam. Qui autem superbiæ acceperint vulnus, amittunt Spiritum sanctum. Fugit autem Spiritus sanctus cor læsum per superbiam. Unde dicitur Eccli. x, 7: *Odibilis coram Deo est et hominibus superbia.* Superbia quoque et duæ ejus filiæ, scilicet ira, et invidia, magnum damnum faciunt homini. De hoc damno dicit Magister Hugo de S. Victore : « Superbia aufert mihi Deum, et invidia « proximum, et ira meipsum. »

2. Fit etiam paralysis ex frigiditate constringente. Per hoc notatur avaritia quæ constringit poros cordis, ne possit ad illud pervenire spiritus charitatis, sive pietatis. Propter hoc dicit Eccli. xliii, 22 : *Frigidus ventus Aquilo flavit, et gelavit crystallus ab aqua.* Per frigidum ventum Aquilonem, sicut dicit Glossa, diabolus figuratur, qui flat avaritiam ad cor hominis : et sic, si quid aqueum, id est, compassionis erat in corde hominis, totum convertitur in crystallum, id est, in tenacitatis duritiam. Sunt aliqui divites tenaces, qui dum vident pauperes in hieme nudos et famelicos, forsitam dicunt eis, Jac. ii, 16 : *Ite in pace, calefacimini et saturamini.* Ipsi tamen non participant cum eis vel ignem suum, vel vestes suas, aut cibum : cor enim eorum est per avaritiam congelatum. Contra tales dicit Jac. ii, 15 et 16 : *Si frater, et soror nudi sint, et indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis : Ite in pace, calefacimini et saturamini : non dederitis autem eis, quæ necessaria sunt corpori, quid proderit?*

3. Fit autem paralysis ex humore grosso oppilante, et per hoc notatur luxuria, quæ præcludit viam Spiritui sancto. *Spiritus enim sanctus non habitat in corpore subdito peccatis*, videlicet luxuriæ, sicut dicitur Sap. i, 4. Propter hoc dicit Apostolus, I ad Cor. vi, 18 et 19 : *Fugite fornicationem. Omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est : qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.* Quare ? quia videlicet, per luxuriam seipsum inquinat, et se inhabitatione Spiritus privat. Sequitur enim : *An necitis quoniam membra vestra, templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est?*

4. Fit etiam paralysis ex superfluitate ciborum, et maxime potuum. Et per hoc notatur gula, quæ animam facit paralyticam. Contra potus superfluitatem dicit Eccli. xxxi, 37 et seq. : *Sanitas est animæ et corpori sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem, et iram, et ruinas multas facit. Amaritudo animæ vinum multum potatum.*

5. Nota etiam, quod paralysis alia est universalis, alia particularis. Universalis est, quæ recte mediam partem corporis occupat. Particularis, quæ partem tantum, ut manum, vel pedem, oculum, vel linguam, et sic de aliis membris. Paralysis igitur partem illam corporis quam occupaverit, reddit sæpe totam inutilem : et per hoc notatur acedia. Acediosi namque habent linguam, manus, pedes, et alia membra : et tamem non movent ea in obsequium Jesu Christi : unde sunt quasi toti paralytici. Propter hoc de eis dicitur in Psal. cxiii, 5 et seq. : *Os ha-*

[1] Cf. Isai. xiv, 11 et 12.

bent, et non loquuntur : oculos habent, etc. Peccatores enim *os habent,* et tamen propter acediam non loquuntur, neque illud aperiunt ad peccatorum suorum confessionem, vel ad orationem. *Oculos* etiam *habent,* et tamen non vident, vel Christi passionem, vel pauperum afflictionem. *Aures habent,* et non audiunt Christum æterna præmia justis pollicentem, et perpetua supplicia peccatoribus prædicantem. *Nares habent,* et non percipiunt odorem regni suavissimi, et fœtorem gehennæ intolerabilissimum. *Manus habent,* et non palpant, ut vel levem laborem pro Domino attingant : nec etiam laborant, ut graves afflictiones propter Dominum sustineant. *Pedes habent,* et non ambulant, ubi vel verba populo nuntiantur, vel etiam infirmi Christi corpore cibantur.

II.

De secundo nota, quod per illos, qui paralyticum Domino obtulerunt, intelligitur ipsa divina misericordia, et orationes justorum.

1. Per ipsam namque inæstimabilem misericordiam multi etiam quasi nolentes trahuntur ad salutem. Divina siquidem misericordia per infirmitatum et adversitatum flagella compellit intrare : qui si infirmi non essent, nec aliquid adversi eis accideret, numquam pervenirent ad æternam salutem.

2. Orationes etiam justorum offerunt Christo, ut salventur per ipsum. Sic Stephanus Paulum suis precibus obtulit Christo. Sic Beata Virgo Maria Theophilum gratiæ reformavit. Sic innumerabiles alii per orationes bonorum conversi sunt ad Christum.

III.

De tertio nota, quod quatuor concurrerunt ad curationem hujus paralytici. Primum fuit, quod Dominus ei peccata sua remisit : tria alia fuerunt, quod dictum fuit illi ut surgeret, et lectum suum tolleret, et in domum suam iret. Hæc etiam quatuor cessaria sunt ad salvationem cujuslibet peccatoris.

Primo enim necessarium est ut ei peccata remittantur ; et hoc fiet per veram contritionem. Propterea quilibet Dominum debet rogare omni tempore, ut largiatur ei veram contritionem : sine hac enim nemo salvari poterit.

Secundo necesse est peccatori ut surgat, id est, sursum se erigat per contemptum terrestrium, et per amorem supercœlestium. Surgere enim debet a corporalibus delectationibus, et inhiare debet supercœlestibus.

Tertio oportet ut lectum suum tollat. Lectus animæ est corpus. Tunc autem tollitur, cum corpus a spiritu in Dei servitio strenue exercetur, cum videlicet homo jejunat, vigilat, orat, plorat, et per alia pœnitentiæ opera corpus suum castigat.

Quarto necesse est ut in domum suam, id est, in paradisi requiem per juge desiderium vadat. Non enim habemus hic domum manentem, sed peregrini sumus, et advenæ super terram.

Rogate ergo Dominum, ut sic nos a paralysi superbiæ, avaritiæ, luxuriæ, gulæ, et acediæ curare dignetur, ut domum æternæ quietis ab omnibus absoluti peccatis introire mereamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO LXXIV.

IN DOMINICA XX

POST TRINITATEM.

Simile factum est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. Matth. xxii, 2.

In præsenti Evangelio quinque principaliter sunt notanda :

I. Quid per hominem regem qui filio suo nuptias fecit, intelligatur?
II. Quid per nuptias quæ filio a patre factæ sunt, exprimatur?
III. Quid per illos qui ad nuptias invitati venerunt, significetur?
IV. Quid etiam per illos qui venerunt ad nuptias, figuretur?
V. Quæ mala, qui ad nuptias non venerit, patietur?

I.

De primo nota, quod per hominem Regem Deus Pater intelligitur. Licet enim persona Patris humanitatem non assumpserit, nec incarnata fuerit, tamen Deus Pater homo dicitur propter humanitatem, id est, pietatem, qua filiorum suorum, id est, omnium eorum, quos creavit in tempore gratiæ, videlicet in hac vita, jugiter miseretur. *Proprium* enim *Dei est misereri semper et parcere.*

Rex enim dicitur Deus Pater, quia electos suos regit. Unde dicitur in Psal. xxii, 1 : *Dominus regit me, et nihil mihi deerit.* Quod autem ipse sit Rex, testatur per semetipsum, ita dicens Malach. i, 14 : *Rex magnus ego sum.* Et vere ipse est

Rex magnus : quod etiam Nabuchodonosor testatur, Daniel. II, 47, et III, 100, et IV 31 et 32, ita dicens et scribens : *Vere Deus cœli Deus deorum est, et Dominus regum... Regnum ejus regnum sempiternum... Potestas ejus potestas sempiterna... Juxta voluntatem suam facit tam in virtutibus cœli quam in habitatoribus terræ : et non est qui resistat manui ejus, et dicat ei : Quare hoc fecisti ?*

II.

De secundo nota, quod per nuptias, quas prædictus Rex fecit filio suo, intelligitur illud inenarrabile gaudium, et illa gloriosa copula, qua Dei Filius unigenitus Jesus Christus Ecclesiæ suæ, id est, congregationi omnium justorum, quos suo sanguine redemit, unietur in patria. Universa quippe Ecclesia, id est, omnis congregatio electorum, sponsa est Filii Dei, quam ipse Dei Filius in Cruce desponsavit. Unde inclinato capite emisit spiritum, quasi amabile osculum porrigens sponsæ suæ. Hanc sponsam finito hujus mundi spatio ipse Dei Filius universaliter ac integraliter copulabit : tunc etiam corpora electorum gloria et honore mirabiliter vestientur. Quale gaudium, et qualem lætitiam tunc habituri sint electi cum Christo, nullus mortalium sufficientur poterit explanare.

1. De his nuptiis dicitur Apocal. XIX, 5 et 9 : *Vox de throno exivit, et dixit mihi : Scribe : Beati, qui ad cœnam, nuptiarum Agni vocati sunt.* Glossa, « perfecte « scilicet ut perveniant. »

2. Ad has ergo nuptias Rex, id est, Deus Pater, invitatos per intrinsecam admonitionem vocat, etiam per extrinsecam prædicationem, dicens servis suis, id est, prædicatoribus : *Dicite invitatis : Ecce prandium meum paravi, tauri mei et altilia occisa sunt, et omnia parata : venite ad nuptias*[1].

Nota, quod gaudium supernæ patriæ in loco isto prandium appellatur, propter ardentem appetitum quem electi etiam habebunt in illo gaudio superdulci. Ardentiorem siquidem appetitum homines consueverunt habere in prandio quam in cœna. Alibi vero gaudium illud cœna vocatur, propter finalitatem et perpetuitatem. Omnibus enim gaudiis hujus mundi transactis et elapsis, illud sequetur, quod semper permanebit.

3. Quare autem venire debeamus ad nuptias, subditur ratio. *Quia* videlicet *tauri et altilia sunt occisa, et omnia parata.* Per tauros intelliguntur sancti Apostoli et Martyres, qui jugum Domini portaverunt, et aratrum Dominicæ crucis traxerunt. Isti enim occisi sunt, et viam nobis ad nuptias Christi suo sanguine præparaverunt.

Per altilia, id est, per aves domi alitas sive nutritas, sanctæ Virgines figurantur : quæ licet tenerum corpus haberent, tamen martyrium pro Domino fortiter passæ fuerunt. Et hæ nobis ad has nuptias suo exemplo viam fecerunt.

Omnia etiam parata esse nobis sancti Confessores, et vita bona, et doctrina recta sufficienter ostenderunt. Unde venire jubemur ad nuptias. Sed, heu ! pauci veniunt.

[1] Matth. XXII, 4.

III.

De tertio nota, quod quatuor genera hominum ab his nuptiis excluduntur. Primi simpliciter venire noluerunt. Secundi et tertii neglexerunt; quia alius abiit in villam suam, alius in negotiationem suam. Quarti etiam non venerunt, sed tenuerunt servos Regis, et contumeliis affectos occiderunt.

Primi, qui simpliciter venire noluerunt, significant Gentiles, Judæos, et hæreticos, qui in errore perfidiæ suæ ita sunt obstinati, ut plane venire nolint ad regnum. Possunt etiam per primos intelligi aliqui, qui ita inexorabiliter oderunt alios, ut dicant : Si ego jacerem in extremis, et jam moriturus essem, et scirem quod semper in inferno ardere deberem : ego non remitterem ei, qui mihi tantam fecit injuriam. Tales itaque catenati sunt rancore et odio, ut potius velint alienari a Christo, et damnari cum diabolo, quam eis ex corde remittere, qui eos læserunt verbo, vel opere.

Secundi etiam non venerunt, quia in villam suam abierunt : et per istos intelliguntur superbi. In villam enim ire, est dominium et principatum super alios quærere. Superbi quippe, dummodo principari et dominari possint in hoc sæculo, non curant de superno gaudio.

Tertii quoque non venerunt, quia ad negotiationem iverunt. Per istos designantur avari. Avari denique propter nimias occupationes circa negotiationes sæculi, et propter injusta lucra transitorii boni, negligunt et amittunt possessionem æterni boni.

Quarti etiam non venerunt, imo servos Regis tenuerunt, et contumeliis affectos occiderunt. Per istos autem notantur luxuriosi, qui servos Regis, id est, prædicatores verbi Dei, quantum in eis est, tenent. Quantum enim possunt, vel audent, impediunt ne verbum Dei prædicetur. Plures etiam ex illis, si possent, et liceret eis, verbi Dei ministros et contumeliis afficerent, et occiderent. Dicit etiam Apostolus ad Rom. I, 24, quod luxuriosi propria corpora contumeliis afficiunt : ait enim sic : *Tradidit illos Deus*, id est, tradi permisit, *in desideria cordis eorum, in immunditiam : ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis*. De pœna vero luxuriosorum dicitur in præsenti Evangelio ; quod videlicet *Rex iratus, missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos, et civitatem illorum succendit*[1]. Ita et Deus Pater missis Angelis perdit luxuriosos, qui sunt homicidæ, quantum in ipsis est, Dei et prædicatorum ejus, nec non et animæ propriæ. Civitatem vero eorum, id est, corpora, æterno igne succendet.

IV.

De quarto nota, quod illi qui erant in exitibus viarum, a servis Regis invitati, venerunt, et nuptias impleverunt. Illi sunt in exitibus viarum, qui mortem suam jugiter prospiciunt, et qui se credunt quotidie morituros. Et certe tales dignos se efficiunt, ut ad Christi nuptias introire mereantur. Quicumque enim mortis suæ efficaciter recordantur, student esse continentes, patientes, et obedientes : nituntur semetipsos per veram contritionem et per veram confessionem a peccatorum maculis expiare, non negligunt eleemosynas suas pauperibus erogare, non cessant orationibus ac aliis

[1] Matth XXII, 7.

bonis operibus invigilare : videlicet ut cum ex corpore migraverint, ad Christi nuptias alacriter recipiantur: quia vestem nuptialem, id est, bona opera secum attulerunt.

V.

De quinto nota, quod qui ad nuptias Filii Dei non venerit, quinque mala patietur : videlicet

Primo manuum ac pedum duram colligationem. Unde dicitur, Matth. xxii, 13 : *Ligatis manibus, et pedibus.*

Secundo ex alto præcipitationem. Sequitur : *Mittite eum,* id est projicite.

Tertio tenebrarum horrorem. Sequitur : *In tenebras exteriores,* ubi tantum erit visio terribilium dæmonum.

Quarto sustinebit fletum et æternum mœrorem. Unde sequitur : *Ibi erit fletus,* videlicet propter ignis acerbitatem.

Quinto patietur dentium stridorem. Sequitur : *Et stridor dentium,* qui erit propter frigoris intolerabilitatem.

Rogate, charissimi, Dominum, ut sic bonis operibus insistamus, ut videlicet damnationem perpetuam evadamus, et ad Christi nuptias cum gaudio veniamus. Quod nobis præstare dignetur idem Jesus in sæcula benedictus. Amen.

SERMO LXXV.

IN DOMINICA XXI

POST TRINITATEM.

Domine, descende prius quam moriatur filius meus. Joan. IV, 49.

In præsenti Evangelio tria principaliter sunt notanda :

I. Quid per regulum qui accessit ad Dominum rogaturus, intelligatur ?
II. Quid significetur per filium reguli qui apud Capharnaum infirmatur?
III. Quid per horam septimam in qua filius reguli convaluit, exprimatur ?

I.

De primo nota, quod per regulum quilibet homo intelligitur. Quilibet enim homo sub illo magno et æterno Rege cœlorum quasi quidam regulus existit. Suscepit quippe de manu Domini regnum cordis et quinque sensuum suorum gubernandum. Cor namque, et quinque sensus hominum sunt quasi sex civitates. Populus harum civitatum sunt cogitationes, locutiones, et operationes.

Iste regulus ut bene regat regnum suum, jugiter sedere debet in solio judicii, ut continuo discutiat, si cogitationes, locutiones, ac operationes suæ dignæ sint cœlesti præmio, vel infernali supplicio : ut sic ea, quæ digna sunt supplicio, proscribat, et abjiciat : illa vero, quæ cœlesti præmio digna sunt, amplexetur et foveat. Unde dicitur Proverb. xx, 8 : *Rex, qui sedet in solio judicii, dissipat omne malum intuitu suo.* Intuitu videlicet judiciariæ discussionis.

II.

De secundo nota, quod per filium reguli ipsa anima, vel spiritus hominis intelligitur : quem filium apud Capharnaum infirmari contingit. Capharnaum quippe interpretatur *ager pinguedinis*, vel *villa consolationis*, et significat abundantiam sæcularem, et voluptatem carnalem. Abundantia namque sæcularis, et voluptas carnalis sæpissime sunt occasio et causa quod anima vel spiritus hominis infirmatur infirmitate peccati.

Quod abundantia sæcularis nociva sit animæ sive spiritui, per hoc manifeste probatur, quod sapiens sic orat ad Dominum, Proverb. xxx, 8 et 9 : *Divitias ne dederis mihi : tribue tantum victui meo necessaria : ne forte satiatus illiciar ad negandum, et dicam : Quis est Dominus?* Divites ergo hujus mundi incidunt in vanitatem cordis, et oblivionem Dei. Et certe hæc est infirmitas maxima : dicit enim aliquis abundans in hoc sæculo : *Dives sum, et locupletatus, et nullius egeo : et nescis, quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et cæcus, et nudus*, sicut dicitur Apoc. III, 17.

Voluptas etiam carnalis sæpe facit animam sive spiritum infirmari per peccatum maxime luxuriæ. Unde dicitur in Psal. LXXII, 7 : *Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum*, id est, luxuria eorum provenit ex voluptate et satietate corporali. Unde dicitur Deuteron. XXXII, 15 : *Incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, et recessit a Deo salutari suo.* Multi ergo per satietatem corporalem recedunt a Deo salutari, et adhærent immundæ fornicatrici, sed certe *finis eorum est interitus* sempiternus [1].

Igitur quicumque intellexerit per gemitum et remorsum conscientiæ animam suam sive spiritum per qualecumque peccatum infirmari, necesse habet ut pedibus desideriorum, et affectuum vadat ad Jesum, ac supplices preces fundat ad ipsum, sic inquiens : *Domine, descende prius quam moriatur filius meus.* Quasi diceret : O Domine, scio, quia « tibi proprium est « misereri semper et parcere : » descende igitur per compassionem et misericordiam, et sana animam meam, quæ graviter infirmatur, priusquam morte moriatur æterna.

III.

De tertio nota, quod ad curationem seu sanationem spiritus sive animæ per peccatum infirmatæ, septem horæ requiruntur. Prima hora est, quod homo recognoscat quod a Deo sit creatus. Secunda est, quod etiam sciat ad quid sit creatus. Tertia est, quod recolat quæ mandata a suo Creatore acceperit. Quarta est, ut videat si contra aliquod mandatum peccaverit. Quinta est, ut peccata utpote vilia detestetur. Sexta est, ut futuri judicii attente memoretur. Septima est, ut pro peccatis suis intime doleat, et conteratur.

1. Prima itaque hora est, quæ requiritur ad curationem, ut videlicet homo recognoscat, a quo sit creatus. Jumento enim similis est homo, qui non agnoscit Creatorem suum. Quis autem nos creaverit, ostendit Psal. XCIX, 3, ita dicens : *Scitote quoniam Dominus ipse est Deus : ipse fecit nos, et non ipsi nos.* Improperat Deus peccatori, quod oblitus sit sui

[1] Ad Philip. III, 19.

ita, Deuter. xxxii, 18 : *Deum qui te genuit, dereliquisti, et oblitus es Domini creatoris tui.*

2. Hoc igitur qui attendit a quo sit creatus, debet etiam scire ad quid sit creatus : et hæc est secunda hora. Creatus autem est homo ad hoc, ut serviat Creatori suo. Hinc dicitur Deut. x, 12 : *Israel, quid Dominus Deus tuus petit a te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, et ambules in viis ejus, et diligas eum, ac servias Domino Deo in toto corde tuo, et in tota anima tua?*

3. Ut vero homo competentius possit servire Creatori suo, oportet ut recolat quæ præcepta a Domino creatore suo recepit : et hæc est tertia hora. De præceptis autem Dominicis dicit Deut. iv, 39 et 40 : *Scito, et cogitato in corde tuo quod Dominus ipse sit Deus in cælo sursum, et in terra deorsum, et non sit alius. Custodi præcepta ejus atque mandata : ut bene sit tibi, et filiis tuis post te, et permaneas multo tempore super terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.* Sequitur in quinto capitulo, 7 et seq. : *Non habebis deos alienos in conspectu meo... Ego enim sum Dominus Deus tuus. Non usurpabis nomen Domini Dei frustra*, vel in vanum : *quia non erit impunitus, qui super re vana nomen ejus assumpserit. Observa diem sabbati, ut sanctifices eum. Non facies in eo quidquam operis. Honora patrem tuum et matrem, ut longo vivas tempore, et bene sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. Non occides. Neque mœchaberis. Furtumque non facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces uxorem proximi tui ; non domum, non agrum, non servum*, etc. *et universa quæ illius sunt.* Ecce decem præcepta Domini, quæ quilibet servare tenetur.

4. Qui vero præcepta Dei accepit, debet attendere, si contra aliquod illorum peccaverit : et hæc est quarta hora. Debet enim homo sollicite apud semetipsum conferre de observantia mandatorum Dei, et studiose perscrutari tenetur, si contra aliquod illorum deliquerit. Quicumque enim offendit in uno, factus est omnium reus. Propter quod dicit Jacob. ii, 10 : *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.*

5. Si vero invenerit homo se contra mandata Dei peccasse, debet etiam peccati vilitatem considerare, ut peccatum eo fortius detestetur : et hæc est quinta hora. Omnibus enim sordibus vilius est peccatum. Unde dicit Seneca Philosophus : « Si scirem deos ignoscituros, homines autem ignoraturos, adeo vile est peccatum, quod peccatum dedignarer.»

6. Qui igitur vilitatem peccati considerat, debet etiam strictissimi judicii memorari : et hæc est sexta hora. Apud quem enim tunc peccati vilitas inventa fuerit, inæstimabiliter confundetur. De hac conversione dicit Jerem. ii, 26 : *Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel*, id est, mali Christiani.

7. Qui igitur districtissimi judicii recordatus fuerit cum effectu, necesse est ut pro peccatis suis, et gravissima Dei offensione doleat, ac acriter conteratur ; et hæc est hora septima, in qua æternæ salutis anima, quæ colebat vilitatem peccatorum, de cætero contritionem eorum plenarie habeat. De hac hora dicitur Joan. iv, 52, in hodierno Evangelio : *Heri hora septima reliquit eum febris*, videlicet avaritiæ, et luxuriæ. Per avaritiam quippe filius hominis, id est, anima sive spiritus ejus frigus patitur inordinatum. Per luxuriam etiam calore exardescit inordinato. Qui autem vere contritus fuerit, reliquit eum ista febris. Contritio vero, ut plenum virtutis suæ consequatur effectum, debet habere duos comites, videlicet purissimam confessionem, et voluntariam satisfactionem.

Rogate ergo, charissimi, Dominum, ut sic pro peccatis nostris conteramur, ut vitam æternam assequi mereamur. Quod nobis præstare, etc.

SERMO LXXVI.

IN DOMINICA XXII

POST TRINITATEM.

Cum cœpisset homo Rex rationem ponere cum servis suis, oblatus est ei unus, qui debebat decem millia talenta, etc. Matth. XVIII, 24.

In præsenti Evangelio quatuor sunt notanda :

I. Quid per hominem Regem qui rationem cum servis suis posuit, intelligatur ?
II. Quid per rationem quam Rex iste a servis suis exquirit, accipiatur ?
III. Quid per illum qui decem millia talenta debebat, exprimatur ?
IV. Quid facere debet decem millium talentorum debitor, ut ei omne debitum dimittatur ?

I

De primo nota, quod per hominem Dei Filius intelligitur, videlicet Jesus Christus. De isto homine dixit Caïphas, Joan. XI, 50 : *Expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat.* Quod etiam Jesus sit Rex, testatur per semetipsum, Joan. XVIII, 33 et 36, ubi cum Pilatus quæreret ab ipso : *Tu es Rex Judæorum ?* Respondit : *Regnum meum non est de hoc mundo : si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Judæis.* Ideo in cœlo est regnum Jesu : ibi enim regnat cum electis suis ; unde can-

tatur : « O quam gloriosum est regnum, « in quo cum Christo regnant omnes « Sancti, amicti stolis albis, et sequun- « tur Agnum, quocumque ierit. »

II.

De secundo nota, quod per rationem, quam iste homo Rex cum servis suis est positurus, significatur examinatio meritorum, sicut dicit Glossa. Hanc autem Dominus particulariter facit in morte uniuscujusque, sed generaliter eam faciet in die judicii. De hac dicitur in Psal. xvi, 3 : *Probasti cor meum, et visitasti nocte : igne me examinasti*, etc. Dominus enim nocte, id est, in morte, quando videlicet sol materialis occidit hominibus, uniuscujusque cor probat, linguam visitat, et opus examinat, et hoc igne, id est, sapientia et austeritate judiciaria. In igne quippe duo notantur, lux, et ardor. Per lucem intelligitur sapientia Judicis. Per ardorem austeritas ejusdem figuratur. Per sapientiam quippe nullius facinus pertransit indiscussum. Per austeritatem vero nullum peccatum relinquit impunitum.

1. Quod autem Dominus in morte cor hominis probet, sive scrutetur, declarat per Jerem. xvii, 10 : *Ego Dominus scrutans cor, e pro bans renes* : *qui do unicuique juxta viam suam, et juxta fructum adinventionum suarum.* Dicitur etiam, Sap. i, 9 : *In cogitationibus impii interrogatio erit.*

2. Quod etiam linguam sit judicialiter visitaturus Dominus, per semetipsum testatur Matth. xii, 36 et 37 : *Dico vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii. Ex verbis enim tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis.*

3. Quod etiam opera nostra Dominus sit examinaturus, asserit Paulus II ad Cor. v, 10, ita dicens : *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Necessarium igitur est nobis, charissimi, ut hanc judiciariam examinationem semper ante mentis oculos habeamus : et sic nos præparemus, quasi hodie, vel cras, de omni locutione, cogitatione, et opere rationem simus coram Deo reddituri. Quis etiam scit utrum cras sit victurus? Unde Seneca : « Ego certe, velut ille, la- « turus sententiam de omnibus annis « meis, dies venerit, ita me observo et « alloquor. »

III.

De tertio nota, quod per illum qui decem millia talenta debebat, transgressor sive violator decem mandatorum Domini figuratur. Cujuslibet enim transgressio, quasi pondus est mille talentorum, quod miserum peccatorem demergit in infernum. Unde dicitur de violatoribus præceptorum Dei, Exod. xv, 10 : *Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus*, id est, in aquis infernalibus væ æternum habentibus. Unde etiam dicitur Isa xxiv, 20, de anima peccatrice : *Gravabit eam iniquitas sua* ; *et corruet, et non adjiciet ut resurgat.*

Primum igitur præceptum dicit : *Non habebis deos alienos coram me* [1]. Hoc præceptum violant omnes, qui mulierem, vel nummum, vel ventrem, vel aliam quamcumque rem temporalem amori vel cultui divino præponunt. Hoc

[1] Exod. xx, 3, 7, 8, 12 ad 18 incl.

etiam præceptum violant mulieres, quæ sortilegia, et incantationes, et maleficia faciunt, et qui in talibus confidunt.

Secundum præceptum dicit : *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.* Istud violant, qui perjuria committunt, et qui etiam sine causa juramenta emittunt.

Tertium præceptum dicit : *Memento ut diem sabbati sanctifices.* Hoc mandatum violant, qui in Dominicis diebus ac aliis solemnitatibus sine licentia et magna necessitate in bigis vadunt et curribus, et qui tunc choreas ducunt, et cum globis et taxillis ludunt, et qui tunc tantum ventri et ebrietatibus intendunt.

Quartum præceptum ait : *Honora patrem tuum et matrem tuam.* Hoc præceptum violant, qui circa parentes suos protervi sunt, et qui eos in sua senectute despiciunt, nec eis in suis necessitatibus assistunt.

Quintum præceptum dicit : *Non occides.* Hujus præcepti violatores existunt manuales occisores et detractores, illique qui proximos suos odiunt, et qui eis mortem, vel aliquam ægritudinem, vel etiam damnationem imprecantur æternam.

Sextum inquit : *Non mœchaberis.* Hoc præceptum violant fornicatores, et adulteri, et incestuosi, et sodomitici, et omnis luxuriæ sectatores, qualitercumque ipsa perpetretur.

Septimum præceptum dicit : *Non furtum facies.* Hujus præcepti violatores existunt fures, raptores, incendiarii, telonearii, usurarii, falsarii, et omnes avari.

Octavum præceptum ait : *Non falsum testimonium dices.* Hoc præceptum violant mali advocati, qui justas causas opprimunt, et qui tuentur injustas, qui etiam innocentes accusant, et qui innocentibus per testimonium calumniæ coram judicio sæculari bona sua auferunt.

Nonum præceptum : *Non desiderabis uxorem proximi tui.* Hujus mandati violatores sunt, qui in luxuriosis cogitationibus delectantur, et vellent fornicari, si liceret eis et possent.

Decimum præceptum dicit : *Non concupisces rem proximi tui.* Hoc præceptum violant, qui bona proximorum, et res contra legem justitiæ vel acquirere, vel possidere desiderant.

Transgressores itaque omnium decem præceptorum sunt quasi debitores decem milium talentorum. Hos Dominus cum suo judicio fuerint præsentati, præcipiet venumdari, et uxorem eorum, et filios, et reddere omnia quæ habent, et reddere ea quæ tenentur. Hæc venumdatio est æterna damnatio. Omnis enim qui mortuus fuerit in peccato mortali, venumdabitur, id est, suppliciis æternis condemnabitur. Uxor etiam sua, id est, conscientia, et filii ejus, id est, opera, et omnia membra quæ habent cum Christo, venumdabuntur, id est, æternaliter damnabuntur, ut videlicet persolvat in pœna, quæ commisit in culpa.

IV.

De quarto nota, quod tria facienda sunt peccatori, ut omne debitum dimittatur. Primum est, ut coram Domino se prosternat, unde dicitur : *Procidens autem servus ille.* Secundum est, ut ea quæ neglexit, vel egit, se emendare promittat ; unde sequitur : *Rogabat eum dicens : Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi.* Tertium est, proximo suo hoc quod in se deliquit, ex corde dimittat.

Igitur ut consequamur veniam peccatorum nostrorum, quasi jam divino judicio assistentes, debemus nos primo coram Domino prosternere per veram contritionem. Unde dicitur quod *procidit servus ille*, id est, pronus cecidit, quasi manus, pedes, caput, et totum corpus offerens Domino : et hoc fit per contri-

tionem. Vera quippe contritio totum corpus offert pœnitentiæ.

Secundo promittere debemus, quod volumus bona quæ negleximus, et mala quæ commisimus, omnia recuperare, et emendare per plenam satisfactionem. Unde etiam dicebat ille : *Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi*[1]. Quasi diceret : Permitte me diutius vivere, et ego totum emendabo, quod peccavi.

Tertio debemus proximis nostris, qui nos offenderunt, ex toto corde dimittere.

Quod quia non fecit servus ille, cui Dominus decem millia talentorum dimiserat, sed tamen a servo suo tam impatienter extorsit centum denarios : *Vocavit illum Dominus*, et omne debitum quod dimiserat, repetiit, et exegit per tortores. Et hoc valde terribile est exemplum omnibus his, qui nolunt injurias sibi illatas ex corde dimittere. Unde etiam Dominus in conclusione hujus Evangelii dicit : *Sic et Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris*[2].

Rogate ergo Dominum, ut sic debitoribus nostris dimittamus, ut a nostris debitis absoluti societatem supernorum civium attingamus. Amen.

[1] Matth. XVIII, 26.

[2] Matth. XVIII, 35.

SERMO LXXVII.

IN DOMINICA XXIII

POST TRINITATEM.

Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo. Matth. xxii, 16.

Quatuor sunt hic notanda :

I. Quis sit iste qui magister *appellatur ?*
II. Quæ veritas ab eo discatur ?
III. Qualiter via Dei ab ipso doceatur ?
IV. Quomodo de nullo cura ipsi habeatur ?

I.

De primo nota, quod magister iste est Jesus Christus. Hunc enim Martha magistrum appellat ita dicens ad Mariam Magdalenam sororem suam, Joan. xi, 28 : *Magister adest, et vocat te.* Ipse etiam Jesus per semetipsum testatur, quod sit Magister, ita loquens ad Discipulos suos, Joan. xiii, 13 : *Vos vocatis me Magister, et Domine* : *et bene dicitis* : *Sum etenim.*

Dominus igitur Magister appellatur, quia docet nos quadrupliciter.

I. Docet enim nos per semetipsum : et hoc per internam inspirationem ; multoties namque Dominus loquitur homini in corde. Dissuadet enim ei malum, et invitat eum ad bonum. Unde dicitur

Eccli. IV, 12 : *Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se.* « Sa-« pientia, sicut dicit Glossa, est Christus « qui filios, id est, eos quos creavit, per « doctrinam inspirationis ad vitam invitat « æternam. » Cavere itaque debemus, ut monet nos Psal. XCIV, 8, *Ne, cum vocem ejus audierimus, obduremus corda nostra.*

II. Secundo docet nos per Angelos. Angeli etenim sæpius per revelationem divinæ voluntatis, docent homines intrinsecus in aure cordis. Unde dicit Zach. IV, 1 : *Angelus, qui loquebatur in me, suscitavit me, quasi virum, qui suscitatur de somno suo.* Angeli quippe Christi, quia solliciti sunt de salute animarum nostrarum, quasi boni custodes sæpe suscitant nos de somno pigritiæ, et instigant ad servitium Creatoris nostri. Beatus ergo fiet, qui doctrinam eorum operibus fuerit assecutus.

III. Tertio docet nos per homines, id est, per Prædicatores et Sacerdotes, et per quoslibet alios, qui nos vel verbo vel exemplo ad salutem invitant : quorum certe doctrina non est contemnenda. Dicit etiam, Luc. X, 16 : *Qui vos audit, me audit : et qui vos spernit, me spernit.* Cum enim præcones vitæ æternæ contemnuntur, ipse Christus reputat se contemptum.

IV. Quarto docet nos Magister Jesus per creaturas. Propter hoc dicit etiam Job, XII, 7 et 8 : *Interroga jumenta, et docebunt te : et volatilia cœli, et indicabunt tibi. Loquere terræ, et respondebit tibi : et narrabunt pisces maris.*

1. Et primum jumenta, quæ dicuntur quasi juvamenta, eo quod adjuvent nos in laboribus nostris, docent nos mutuam charitatem, ut videlicet sicut ipsa nos adjuvant, ita et nos nobismetipsis altrinsecus in nostris necessitatibus subveniamus. Hinc dicitur I Pet. IV, 8 : *Ante omnia, mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes : quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Hinc etiam dicit Apostolus ad Galat. VI, 2 : *Alter alterius onera portate : et sic adimplebitis legem Christi.*

2. Volatilia cœli quæ suo volatu petunt sublimia, docent nos exemplo suo contemplationis et desiderii sublimitatem. Unde et Paulus aves nos imitari desiderans monet nos ad Colos. III, 1 et 2 : *Quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera a Dei sedens : quæ sursum sunt sapite, et non quæ super terram.*

3. Terra, quæ non solum hominum, sed et pecudum pedibus et bestiarum teritur, docet nos obedientiam, et humilitatem. Unde et in epistola prima, II, 18, Petrus loquitur : *Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam discolis.*

4. Pisces qui in amaro mari fluctibus tunduntur et procellis, docent nos patientiæ lenitatem. Unde Jacob. I, 2 et seq., hortatur dicens : *Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis : scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet.*

Male servatur hodie doctrina jumentorum, et volatilium, et terræ, ac piscium. Pauci quippe sunt, qui proximis suis fideliter subveniant, et qui superna vincere cupiant, qui etiam humiliter obediant, et qui adversa patienter sustineant.

II.

De secundo nota, quod quamvis veritas, quam iste verax Magister docet, multiplex sit et inexplicabilis sermone : hoc tamen ad præsens notandum est, quod ipse asserit, nullum posse intrare in regnum cœlorum, nisi sit humilis, pauper, et mundus. Sed, heu ! paucissimi

sunt, qui factis ostendant se huic credere veritati. Unde dicit Dominus, Joan. VIII, 46 : *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?*

1. Primo igitur asserit, quod non superbus, sed humilis intraturus sit in regnum cœlorum. Unde dicit Matth. XVIII, 3 : *Amen dico vobis, nisi conversi fueritis*, scilicet a superbia, *et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum*. Item, dicit Marc. X, 14 et seq. : *Sinite parvulos ad me, et ne prohibueritis eos : talium enim est regnum Dei. Amen dico vobis : quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et complexans eos, et imponens manus super illos, benedicebat eos.* Per parvulos humiles figurantur, quibus janua cœlestis regni patet, quos etiam Dominus amplexatur ut filios et charissimos. Manus quoque illis imponit, ac benedicit eos, ut videlicet sint Reges et Sacerdotes in regno suo.

2. Secundo asserit, quod pauperes intrabunt in regnum cœlorum, et quod divites difficilem, imo impossibilem introitum habeant in regnum cœlorum. Ait etiam, Marc. X, 24 et 25 : *Filioli, quam difficile est, confidentes in pecuniis, in regnum Dei introire! Facilius est, camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei.* Nota, quod per divitem in loco isto talis intelligitur, qui divitias male acquisivit ; vel etiam si posset, acquirere vellet injuste. Dives etiam dicitur hic, qui res ex licito habitas, nimis avare detinet, et plus in eis quam in Deo confidit. Talis dives non potest intrare in regnum Dei. Per pauperem vero intelligitur ille, qui licet res habeat sufficientes ex justo testimonio, vel proprio labore rite conquisitas ; non tamen in eis confidit, nec cor ipsis apponit, sed necessitates suas ac suorum partim ex eis accipit, et partim eas cum pauperibus dividit. Pauper etiam est, res temporales non habens, et hoc in patientia sustinens. De talibus pauperibus dicit Dominus, Matth. V, 3 : *Beati pauperes spiritu : quoniam ipsorum est regnum cœlorum.*

3. Tertio asserit veritas, quod tantum ille qui mundus fuerit, intrabit in regnum cœlorum. Unde dicit, Matth. XIX, 12 : *Sunt eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum Dei : qui potest capere, capiat.* Seipsum castrare est castitati consecrare. Castitas autem tres gradus complectitur, videlicet conjugalitatis, vidualitatis, ac virginitatis. Qui in istis tribus gradibus non fuerit inventus, non mundus reputabitur, sed immundus : et talis in aulam Dei mundissimam non potest introire. *Nihil enim coinquinatum introibit in illam*, sicut dicitur Apoc. XXI, 27.

III.

De tertio nota, quod via Dei, quam Jesus docet, est via justitiæ. Hanc viam docet, ubi dicit : *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari : et quæ sunt Dei, Deo*[1]. Per Cæsarem intelligitur omnis homo, cujuscumque sit conditionis, vel officii, vel dignitatis. Via igitur justitiæ in his duobus consistit, ut videlicet ea, quæ sunt hominum, hominibus persolvamus ; et quæ Dei, Deo reddamus.

Ad primum invitat nos Apostolus ad Rom. XIII, 7 : *Reddite omnibus debita : cui tributum, tributum : cui vectigal, vectigal : cui timorem, timorem : cui honorem, honorem.* Dicit etiam Augustinus : « Non dimittitur peccatum, nisi » restituatur ablatum. »

Debemus etiam Deo reddere, quæ

[1] Matth. XXII, 21.

sunt Dei, videlicet omnium possessionum nostrarum decimam, et corpus, et animam. Ipse enim nobis possessiones temporales sua largitate donavit, et ipse nobis animam inspiravit.

IV.

De quarto nota, quod dicitur de Domino *sibi non esse cura de aliquo*, quod videlicet non respicit personas hominum. Non enim propter abundantiam temporalem, vel potentiam sæcularem dat alicui hominum eo facilius vel gratiam in præsenti, vel gloriam in futuro, imo pauperculo alicui et humili eo facilius elargitur. Unde ipse dicit, Isa. LXVI, 2 : *Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et trementem sermones meos ?*

Rogate ergo Dominum, ut sic doctrinam suam exsequamur, quatenus ad claritatem vultus ejus pervenire mereamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO LXXVIII.

IN DOMINICA XXIV

POST TRINITATEM.

Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, et duos pisces. Joan. VI, 9.

Quatuor sunt hic notanda :

I. Quid per puerum qui quinque panes et duos pisces habuit, intelligatur?

II. Quid per ipsos quinque panes et duos pices exprimatur ?

III. Quæ sint quinque milia hominum, quæ ex panum et piscium fractione satiata leguntur?

IV. Qui sint duodecim cophini, qui ex eisdem panibus et piscibus colliguntur ?

I.

De primo nota, quod per puerum istum Dei Filius intelligitur. Ipse enim est puer ille, de quo dicit Isa. XI, 6 : *Vitulus et leo. et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos.* Per vitulum qui olim Domino immolari solebat, intelliguntur boni Christiani carnis lasciviam propter Dominum in semetipsis mortificantes. Per leonem qui fortis est et robustus, notantur diabolo et peccatis strenue repugnantes. Per ovem, quod est animal simplex et patiens, significantur adversa hujus mundi propter Deum patienter et humiliter tolerantes. Hos itaque puer Jesus virga suæ benignitatis minat ad pascua paradisi Domini.

II

De secundo nota, quod per quinque panes hordeaceos et duos pisces septem intelliguntur, quæ Dominus propter salutem nostram fecit in mundo : per quæ etiam non tantum quinque millia hominum, imo incomparabiliter plus quam decies centena millia hominum refecit et satiavit in hoc mundo. Et bene panes isti dicuntur hordeacei fuisse. Hordeum quippe acutas et pungitivas habet aristas. Ita certe et Jesus graves pœnalitatum secundum humanam naturam patiebatur aculeos, quando hos panes administrabat huic mundo.

Primus panis fuit secundum carnem mundi ingressio. Secundus fuit multi laboris in mundo perpessio. Tertius fuit salutaris prædicatio. Quartus fuit fidelis oratio. Quintus fuit in cruce sui corporis immolatio. Duo pisces sunt consolatoria. Resurrectio, et dulcis in cœlum Ascensio. In istis quinque panibus et duobus piscibus totus mundus sufficientissimam invenit refectionem. De istis panibus dicit Eccli. XXXI, 28 : *Splendidum in panibus benedicent labia multorum.* Vere enim labia universorum debent benedicere Jesum, qui se per pietatem valde splendidum ostendit in exhibitione panum istorum.

Primus igitur panis quem Dominus dedit huic mundo, fuit mundi hujus corporalis ingressio. Nativitas enim Jesu mirabiliter reficit et consolatur quemlibet Christianum. In nativitate itaque panis ille Angelorum, qui decoctus fuerat igne Spiritus sancti in clibano virginalis uteri, repositus fuit in præsepio : et hoc in Bethlehem, quæ *domus panis* interpretatur, ut videlicet quis famelicus accurreret et vesceretur ex eo. Tria denique circa Christi nativitatem specialiter sunt intuenda, videlicet eximia humilitas, multa paupertas, et ingens asperitas.

1. Nonne fuit eximia humilitas, quod nativitatem suam celebrari voluit in stabulo, cum nasci poterat, si voluisset, in imperiali palatio ? Confundantur ergo qui litigant de excelsioribus locis habendis in choro, vel in Ecclesiis !

2. Nonne etiam multa paupertas fuit ibi, ubi Virgo cum peperisset Filium suum primogenitum, pannis eum involvit vilibus, ut dicit Glossa, et sic in præsepium eum reclinavit ? Confundantur ergo qui tam solliciti sunt, ut pretiosis ac delicatis pannis corpus suum vestiant, cito a vermibus in tumulo corrodendum !

3. Ingens etiam asperitas accurrit ad nativitatem Christi. Corpus enim Christi tenerrimum vilibus pannis, et forsitan etiam duris involvitur, et sic super fœnum minus molle tam tenerrimo corpori reponitur. Octavo etiam die circumciditur, quæ circumcisio fuit parvulo non parvum martyrium. Erubescant igitur qui corpori suo cito in cinerem reversuro, tantum præparant commodum, ut etiam molles culcitras reputent sibi nimis esse duras!

Secundus panis est multi laboris in hoc mundo perpessio. Iste panis similiter frangendus est in tria. Triplex enim fuit labor Christi principaliter. Laboravit enim famem et sitim quam pluries patiendo. Laboravit fatigationes ac lassitudines in itinere sustinendo. Laboravit etiam iniquorum graves calumnias ac insidias perferendo.

Quod Dominus famem passus fuit, testatur Matth. IV, 2 : *Cum jejunasset,* inquit, Jesus *quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit.* Dicit etiam Marc. XI, 12 : *Alia die, cum exirent a Bethania, esuriit.*

De siti etiam Domini dicitur, Joan. IV, 7, quod Jesus sitiens, dixit ad mulierem : *Da mihi bibere.*

Quod etiam lassitudines et fatigationes

in itinere sustinuisset, dicitur Joan. IV, 6 : *Jesus fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.* Ipse etiam dicit in Psal. LXI, 5 : *Cucurri in siti.*

Dominus etiam pertulit graves insidias ac calumnias Judæorum. Ipsi enim observabant eum, et tentabant, et sæpe capere laborabant. Unde dicit Luc. XX, 20 : *Sacerdotes et Scribæ observantes insidiatores miserunt, qui se justos simularent, ut caperent eum in sermone, et traderent eum principatui et potestati præsidis.*

Omnes ergo qui fame et siti cruciantur, et qui in itinere fatigantur, nec non et qui per malitias hominum perturbantur, si panem istum masticaverint, sine dubio in suis laboribus confortabuntur.

Tertius panis est salutaris prædicatio. Unde dicit Luc. VIII, 1 : *Iter faciebat Jesus per civitates et castella, prædicans et evangelizans regnum Dei.* Dicit etiam Matth. IV, 23 : *Circuibat Jesus totam Galilæam, docens in synagogis eorum, et prædicans Evangelium regni : et sanans omnem languorem, et omnem infirmitatem in populo.* Prædicatio vero Domini licet multiplex fuerit, maxime tamen consistit in quatuor. Et hæc sunt quatuor frusta panis hujus.

Docebat enim homines a peccatis recedere. Item, docuit eos caste, pie, et juste vivere. Docuit etiam eos regnum Dei appetere, nec non et inferni supplicia fugere.

1. De primo dicit Matth. IV, 17 : *Cœpit Jesus prædicare, et dicere : Pœnitentiam agite : appropinquavit enim regnum cœlorum.* Ille vero a peccatis recedit, qui pœnitentiam agit. « Pœnitere enim est, « ut ait Augustinus, anteacta deflere, et « deflenda non committere. »

2. Secundo docuit nos caste et pie vivere. De castitate dicit, Matth. V, 27 et 28 : *Audistis quia dictum est antiquis : Non mœchaberis. Ego autem dico vobis : quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Dicit etiam Dominus, Luc. XII, 35 : *Sint lumbi vestri præcincti,* per continentiam videlicet, et castitatem. De justitia dicit, Luc. VI, 31 et 35 : *Prout vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis similiter.* De pietate, ibidem : *Diligite inimicos vestros : benefacite, et mutuum date, nihil inde sperantes : et erit merces vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos.*

3. Tertio docet nos regnum cœlorum appetere, unde dicit, Matth. VI, 19 et seq. : *Nolite thesaurizare vobis in terra : ubi ærugo, et tinea demolitur : ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo, ubi neque ærugo, neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur. Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.* Monet igitur nos Dominus regnum Dei appetere, ubi nec ærugo superbiæ, nec tinea invidiæ, neque fur etiam avaritiæ summum bonum potest auferre.

4. Quarto docet nos inferni supplicia fugere, dicens, Matth. XIII, 41 et seq. : *Mittet Filius hominis Angelos suos, et colligent de regno ejus omnia scandala, et eos, qui faciunt iniquitatem : et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus, et stridor dentium. Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.* Quasi dicat : Suadeo vobis, ne alicui scandalum, id est, occasio peccati existatis, nec etiam iniquitatem aliquam faciatis ; ne videlicet in caminum ignis, id est, in infernum mittamini, ibique fletum et stridorem dentium patiamini ; sed potius in cœlo claritatem solis assequamini.

Quartus panis est fidelis oratio. De hac oratione dicit, Joan. XVII, 1 et seq. passim : *Sublevatis oculis Jesus in cœlum dixit... Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi : ut sint unum, sicut et nos... Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo... Sanctifica eos in veritate... Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro eis,*

qui credituri sunt per verbum eorum in me. Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint... Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum, ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi.

Nota, quod quatuor petit hic Jesus orans ad Patrem suum. Primum est, ut in unitate charitatis et fidei congregemur, ut videlicet sit una fides nobis, et unum cor in Domino. Secundum est, ut ab omni malo conservemur. Tertium est, ut in bono proficiamus. Quartum est, ut suam claritatem videamus. Quis non confitebitur, et non consolabitur ex hoc, quod Dominus tam fideliter pro Christianis suis orat? Vere confortatorius est panis iste.

Quintus panis est ipsius Christi in ara crucis immolatio. Iste etiam frangendus est in tria frusta. Considerare quippe debemus in Jesus in ara crucis immolationem summam, patientiam miram, benevolentiam et imitabilem sapientiam.

Summam patientiam ostendit ibi, ubi dixit ad Patrem, Luc. XXIII, 34 : *Pater dimitte illis : non enim sciunt quid faciunt.* Miram benevolentiam manifestavit, quando latroni paradisum aperuit, dicens ad eum, Luc. XXIII, 43 : *Amen dico tibi : Hodie mecum eris in paradiso.* Benevolentiam etiam suam per hoc declaravit, quod matrem plorantem Discipulo commendavit, ita dicens, Joan. XIX, 27 : *Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam Discipulus in suam,* subaudi, curam.

Imitabilem sapientiam ostendit dicens ad Patrem, Luc. XXIII, 46 : *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum* In hac sapientia Dominum imitari debemus ut videlicet corpus nostrum, et animam, et quæcumque habemus, Deo Patri omni hora fideliter recommendemus. O quam felix est ille, qui panem istum, utpote necessarium, jugiter habet repositum in mensa cordis sui !

Duo pisces, sunt consolatoria Resurrectio, et dulcis ad cœlos Ascensio. Discipuli quippe, qui ex morte Domini fuerant contristati, miro modo ex ipsius Resurrectione consolati fuerunt. Unde dicit Joan. XX, 20 : *Gavisi sunt Discipuli, viso Domino.* Videntes etiam euntem in cœlum, præ cordis dulcedine jubilaverunt, et in Jerusalem cum magno gaudio redierunt, sicut testatur Luc. XXIV, 52.

Isti etiam duo pisces mirabiliter nos consolantur. Certissime quippe scire debemus, quod si Christum fuerimus imitati, quod videlicet corpora nostra in die judicii resuscitabuntur in gloriam, Christumque sequentur in requiem sempiternam.

III.

De tertio nota, quod per quinque millia hominum notantur illi, qui omnes quinque sensus suos interiores sive exteriores convertunt ad servitium Christi. Legitur enim, quod illa quinque millia hominum secuta fuerant Dominum, alias forsitan non fuissent ab eo refecta. Omnis igitur qui secutus fuerit Dominum, sufficientem inveniet refectionem in panibus et piscibus memoratis.

IV.

De quarto nota, quod per duodecim cophinos fragmentorum intelliguntur duodecim gaudia quæ invenient in patria de mensa gratiæ ad mensam gloriæ transeuntes. Primum est gaudium, quod habebit homo ex fruitione gloriosissimæ Trinitatis. Secundum, quod habebit ex visione dulcissimæ humanitatis. Tertium, quod habebit ex intuitu illius Virginis, quæ est mater pietatis. Quartum est,

quod dabitur homini in animæ suæ beatificatione. Quintum est, quod additur ei in corporis glorificatione. Alia septem gaudia sunt, quæ habebit et assequetur homo ex societate Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, et Virginum.

Rogate ergo Dominum, ut sic per eum sustentemur in terris, ut ad ipsum mereamur pertingere in cœlis. Quod nobis præstare, etc.

INDEX

SERMONUM DE DOMINICIS.

IN UNO TRIA.

I. Synopsis Sermonum.
II. Index Rerum, et simul
III. Elucidatio partita Evangeliorum.

Prologus. 1

Sermo I. Dominica I Adventus.

Ecce rex tuus, etc. (Matth. xxi, 5).

I. Rex adveniens est Christus, tum incarnatus, tum ascendens. 3
II. Filia autem Sion est anima christiana, Dei obediens mandatis. 4
III. Ille venit in asina carnis, peccatis onusta nostris. 5
IV. Ut salvet animam quæ perfecti fuerit timoris. 6

Sermo II. Dominica II Adventus.

Erunt signa in sole, etc. (Luc. xxi, 25).

I. Sol est Christus, in cujus passione quanta signa ? Itemque in Luna est Deipara compatiens ? In stellis Apostoli ? In terra mulieres piæ ? 7
II. Tunc redemptus homo est ab iniquitatibus Adæ veteris, per sex illa in Christo patiente contraria. 9

Sermo III. Dominica III Adventus.

Tu es, qui venturus es, etc. (Matth. xi, 3).

I. Dominus veniens per gratiam in hominem, pellit cæcitatem superbiæ, claudicationem avaritiæ, lepram quadruplicem luxuriæ, surditatem vanæ lætitiæ, mortem desperationis, paupertatem bonorum operum. 12
II. Inserit constantiam, solidamque virtutem : mortificationem sui : memoriam venturi judicii : consolationem Dei. 15

Sermo IV. Dominica IV Adventus.

Medius vestrum stetit, etc. (Joan. I, 26).

I. Ast idem 17

1. Jacuit in medio animalium.
2. Sedit in medio Doctorum.
3. Pependit in medio latronum.
4. Stetit in medio Discipulorum.
5. Ambulat in medio candelabrorum.

II. Idem quoque sedebit in judicio medius electorum et reproborum. 20

III. Cujus in calceamento humanitatis est substantia Divinitatis. 21

Sermo V. In nativitate Domini.

Ecce evangelizo vobis, etc. (Luc. II, 10).

I. Angelus, et forte Gabriel, nuntium tulit. 2

II. Pastoribus pervigilantibus, pro grege sollicitis, justis : ut eorum similes esse nitamur. 23

III. Gaudendum vero ob quinque in nuntiato : quod sit Salvator, Christus, Dominus, David, vultu desiderabilis. 24

IV. Qui sui dignum ostendit quintuplex, Taciturnitatis, Paupertatis, Puritatis, Humilitatis, et Charitatis. 27

Sermo VI. In eadem Nativitate.

Verbum caro factum est, etc. (Joan. i, 14).

I. Et idem est Verum bonum absque omni amaritudine, cum omni sufficientia, et æternitate. Quæ tria cum absint a bonis mundi, vera esse nequeunt. 29

II. Est autem *Verbum caro factum*, ut ad justitiam revocemur, ut a peccatis lavemur, ut ab eo cibemur, ut in judicio resuscitemur, ut in cœlis glorificemur. 31

III. *Habitat vero in nobis* per Fidei sinceritatem, per corporis et animæ puritatem, per charitatem, per humilitatem, et per timorem. 33

Sermo VII. — In Circumcisione.

Consummati sunt dies octo (Luc. ii, 21).

I. Circumcidenda in nobis sunt cor, oculus, auris, lingua, et manus. 35

Sermo VIII. Item, In Circumcisione.

II. Consummari debent in nobis dies octo, ut nomen Jesu nobis imponatur. Nimirum *dies* solis seu pacis cum Christo. 39

Dies Lunaris defectus in vitæ brevitate, corporis fragilitate, rerum instabilitate, et amicorum paucitate.
Dies Mavortiæ pugnæ cum diabolo.
Dies negotiationis Mercurialis.
Dies Jovialis judicii horrendi.
Dies amicitiæ fidæ.
Dies sabbatinæ requietis.
Dies resurrectionis gloriosæ.

Sermo IX. — Item, In Circumcisione.

Vocatum est nomen ejus Jesus. (Luc. II, 21).

III. JHESVS :
- Id est, *Justissimus* in mandatis, judiciis, præmiis, ut similis justitiæ simus æmulatores. 43
- *Honestissimus* corde, ore, opere.
- *Elegantissimus* fide, et opere.
- *Sapientissimus*, ut in quo vivimus, habitamus, nosque pascimus.
- *Veracissimus*, ut in quo gratia. Dei invenitur, homo custoditur, ad gloriam pervenitur.
- *Suavissimus* in sperantibus, credentibus, ipsum amantibus, et bene operantibus. Simus ergo suaves corde, ore, opere.

Sermo X. — Dominica infra Oct. Nativit.

Ecce positus est hic in ruinam, etc. (Luc. II, 34 et 35).

I. In ruinam idolorum Ægypti, aut mundi, quæ sunt superbia, avaritia, luxuria, gula. 50
II. In resurrectionem a septem peccatis mortalibus. 52
III. Inque signum paupertatis, humilitatis, acerbitatis. 53

SERMO XI. — ITEM, DOMIN. INFRA OCTAVAM NATIVIT.

Animam pertransibit gladius. (Luc. II, 35).

Gladius Dominicæ Passionis, dilectionis, contritionis, mortis corporalis, sententiæ judicialis, pœnæ gehennalis. 56

SERMO XII. — IN EPIPHANIA.

Intrantes domum, etc. (Matth. II, 11).

I. Cum muneribus adveniunt, Reges, quibus advenit regnum Dei : Sapientes, qui animæ provident : Fideles saluti suæ : Humiles jussis Dei parentes : Misericordes in egentes. 60
II. Stella Dei est gratia dux salvandorum in gloriam. 62
III. Domus intranda est sedes beatorum. 63

SERMO XIII. — ITEM, IN EPIPHANIA.

Obtulerunt procidentes. (Matth. II, 11).

I. Munera obtulerunt, quæ natum docerent esse Regem, Deum, hominem. Myrrha passionem denotat, Thus reconciliationem, Aurum gloriam. Nam gloria nostra Christus est, et reconciliatio idem. 64

II. Et nos offerre convenit Myrrheam vitæ asperitatem : Thuream devotionem, in qua bis sena insunt gaudia : Aureamque charitatem, quærendam in Domini Infantia, Passione, Glorificatione. 68

SERMO XIV. — DOM. I POST EPIPH.

Invenerunt Jesum in templo. (Luc. II, 46).

I. Jesus, si quisquam pacem amavit absque odio cordis, jaculo oris, damno operis, 71
II. Templa potius, quam theatra frequentavit, 72
III. Doctores auscultavit, 73
IV. Spiritalia præ temporalibus amavit, 73
V. Se humiliavit, 74
VI. Puritate effloruit, 74
VII. Parentibus obsecundavit, 74
VIII. Ætate, sic et sapientia et gratia profecit. 75

SERMO XV. — DE OCTAVA EPIPH.

Hic est Filius meus dilectus. (Matth. III, 17).

Quæ septem in Baptismo Christi concurrerunt, eadem ad nostram adsint expiationem oportet.
I. Relinquenda Galilæa peccati. 76
II. Adeundus Jordanis per Contritionem. 77
III. Ineundus Jordanis per Confessionem. 77
IV. Exeundus idem per Satisfactionem. 78
V. Adorandus Dominus per Devotionem. 78
VI. Reserandum cœlum per eleemosynarum Elargitionem. 78
VII. Sedes danda columbæ per Pacem. 79

Sermo XVI. — Dom. II post Epiph.

Nuptiæ in Cana. (Joan. II, 1 et seq.)

I. Hæc sunt nuptiæ Agni cum Ecclesia. 80
II. Tertia dies est gloriæ, cum secunda sit gratiæ, prima iræ. 81
III. Hydriæ vero sex sunt: 82
Innocentia bimetretica, nec faciens miserum alium, nec deserens.
Justitia trimetretica, reddens Deo, sibi, proximo quod suum.
Obedientia bimetretica, offerens se, et sua.
Patientia, Pœnitentia bimetretica, dolens de commissis, et omissis.
Charitas trimetretica, sustinens pauperpatem, contemptum, mortem.
IV. Harum aqua hic purgat : at vinum facta sub finem vitæ lætificat. 86

Sermo XVII. — Dom. III post Epiph.

Leprosus adorabat. (Matth. VIII, 1 et 2).

I. Christus de cœlo descendit, ut nos salvaret. 87
II. Ut tolleret lepræ sorditiem, deformitatem, fœtorem, et ravim, lepræque species quatuor. 88
III. Ideoque occurrunt leprosi precabundi, quantumvis laceri innocentiæ vestibus, caput nudi a corona gloriæ, ore obstructi ad laudes Dei : se esse sordidos vociferantes, et separatos a castris communionis. 89
IV. Sanabuntur autem si manu Domini contingantur contritionis immissæ, si ostenderint se sacerdoti per confessionem, si offerant satisfactionem. 90

Sermo XVIII. — Dom. IV post Epiph.

Domine salva nos. (Matth. viii, 25).

I. Jesus est Salvator. 92
II. Quem sequuntur in navim Ecclesiæ, multi nomine, re pauci. 93
III. Salvatoris autem sunt indigi, qui jactantur fluctibus vitiorum. 94

Sermo XIX. — Item, Dom. IV post Epiph.

Salva nos. (Matth. viii, 25).

I. Salvatore egent famelici justitiæ : Infirmi ab amissa gratia : Oppressi ab hostibus Mammona, Baalim et Astaroth : Deviantes : Correptique igne Core. 96
II. Salvabuntur vero duodecim genera hominum. 99

Sermo XX. — Dom. V post Epiph.

Seminans bonum semen. (Matth. xiii, 25).

I. Seminator est Jesus. 100

II. Semen sunt Christiani. 101
III. Messis dies judicii. 102
IV. Ignis est infernus, et horreum cœlum. 102

SERMO XXI. — DOM. SEPTUAGESIMÆ.

Voca operarios. (Matth. xx, 8).

I. Sero ad diem judicii. 104
II. Vocat Dominus in vinea Ecclesiæ. 105
III. Per Procuratorem Christum. 105
IV. Operarios ad denarium gloriæ. 105

SERMO XXII. — DOM. SEXAGESIMÆ.

Exiit, qui seminat. (Luc. VIII, 5 ; Matth. XIII, 3 ; Marc. IV, 3).

I. Sator est Pater, Filius, Homo bonus, Peccator, Diabolus, Mors. 109

SERMO XXIII. — DOM. QUINQUAGESIMÆ.

Cæcus illuminatur. (Matth. XVIII, 40).

I. Hoc est, stat in cruce Jesus. 110

II. Cæcus adducitur ei per timorem et amorem. 110
III. Peccator, qui cæcus est per cupiditatem, jactantiam, luxuriam, iracundiam, vanam lætitiam, et philauriam. 111

Sermo XXIV et XXV. — Die Cinerum.

Convertimini ad me, etc. (Joel. II, 12 et 13).

I. Conversio triplex est : simplex, religiosorum : per accidens, hypocritarum : per compositionem peccatorum. Ad quam nos monet, appropinquatio mortis, consideratio benignitatis Dei, et recordatio Passionis Dominicæ. 115
II. Modus conversionis est in jejunio corporali, et spiritali. Vis utriusque permagna est. In fletu pro omissis, commissis, alienis, etc. Cum scissis cordibus per Confessionem. 117

Sermo XXVI. — Item, Die Cinerum.

Ecce nunc tempus acceptabile. (II ad Corinth. VI, 2).

I. Nimirum ad tria, ad agenda bona, mala deponenda, malosque fugiendos. Item ad medicinam amaram acceptandam, degluttiendam opertam, et dietam servandam. 120
II. Idque *Nunc*, ob temporis brevitatem, lucri magnitudinem, et monitorum multitudinem. 122

Sermo XXVII. — Dom. I Quadragesimæ.

Jesus ductus in desertum. (Matth. iv, 1).

I. Ita et Christianus. 124
II. In mundo. 125
III. Expellitur spiritu, ut tentetur a dæmone ger gulam, avaritiam et superbiam. 125
IV. Remuneratur vero per Angelos. 126

Sermo XXVIII. — Item, Dom. I Quadr.

Cum jejunasset, esuriit. (Matth. iv, 2).

I. Invitat nos ad jejunium ob occasionem, eruditionem, utilitatem expultricem dæmonis, reconciliatricem Dei. 127
II. Esuriit reputative in pauperibus, nuncupative in peccatoribus, affective in piis animabus. 129

Sermo XXIX. — In Eadem Dom. I Quadr.

Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra. (I ad Thess. iv, 3).

I. Ut a peccato sanctificemur, 131
II. In bono excitemur, 132
III. In utroque confirmemur, 132
IV. In cœlo glorificemur. 133

Sermo XXX. — Dom. II Quadr.

Filia mea male, etc. (Matth. xv, 22).

I. Chananæa est anima peccatoris. 134
II. Hujus filia est conscientia. 135
III. Christus est filius David. 135
IV. Ejus proin est misereri Saulis arreptitii, quem cytharæ cantu recreabat : sic genus humanum recreatur septem verbis Christi in Cruce distenti. 135

Sermo XXXI. — Dom. III Quadr.

Erat ejiciens dæmonium, etc. (Luc. xi, 24 et 26).

I. Immundus spiritus est diabolus. 137
II. Hic abit per religiosos, ubi nulla est requies. 138
III. Ergo revertit ad animam baptizati. 138
IV. Et assumit septem secum, scilicet Jactantiam de peccato, Juramentum id se non patrasse, Id alteri imponere, Deum culpare de peccato, Id extenuare, Impugnare ejus hostes, Respuere preces pro sese. 138

Sermo XXXII. — Dom. IV Quadr.

De quinque panibus. (Joan. vi, 11).

I. Christiana gens his saturatur. 141
II. Sunt autem isti, Satisfactio, Verbum Dei, Mortis recordatio, Sanctorum imitatio, Synaxis. 142
III Cophini autem duodecim sunt gaudia duodecim de panibus. 143

Sermo XXXIII. — Dom. V Quadr.

Abraham exsultavit. (Joan. viii, 56).

I. Vidit spiritu diem Incarnationis, et Æternitatis. 145
II. Tunc, cum obediret ad immolandum filium. 146
III. Ideo par est, ut amore Passionis caveamus peccata : Ei gratias agamus, et opere gratiam reponamus. 146

Sermo XXXIV. — Dom. Palmarum.

Adduxerunt pullum. (Matth. xxi, 7 et seq.)

I. Misericordia et veritas 148
II. Adduxerunt Jesum ad Crucem. 149
III. Cui insternuntur fructus redemptionis, etc. 149
IV. Substernuntur corpora Martyrum, Confessorum, Virginum, etc. 149
V. Itemque frondes eleemosynarum. 150

SERMO XXXV. — IN COENA DOMINI.

Vocatis me Magister. (Joan. XIII, 13).

I. Quia docet Exemplo humilitatis, Paschate charitatis, et Vocatione utilitatis, ut operetur, meditetur, coronetur. 152

SERMO XXXVI. — DOM. PASCHATIS.

Pascha nostrum immolatus est Christus. (I ad Corinth. V, 7 et 8).

I. Quæ illa quindecim in esu Agni observanda ? 155

SERMO XXXVII. — IN EADEM DIE PASCHATIS.

Surrexit. (Marc. XVI, 6 et 7).

I. Quæritur JESUS Nazarenus, ut quærens sit similis, nec sit in eo novacula doli, nec ebriositas, nec fornicatio, nec commerciun cum improbis, aut cum detractoribus. 158

II. Quærant autem tres potentia animæ. 159
III. Conferantque aromata castitatis, humilitatis, charitatis. 160
IV. Et invenient eum in Galilæa cœlesti. 160

Sermo XXXVIII. — Dom. I post Pascha.

Quia vidisti me Thoma. (Joan. xx, 29).

I. Credere oportet, Dominum mortuum surrexisse, et claves Ecclesiæ dedisse discipulis : Te quoque moriturum, Et judicandum, Impios damnandos, Pios coronandos fore. 161

Sermo XXXIX. — Dom. II post Pascha.

Ego sum pastor bonus. (Joan. x, 14).

I. Quia fortis, sapiens, vigil, et benignus est. 164
II. Oves sunt Christiani discreti, grati, mundi, obedientes, simplices, mites, utiles, gregales in æstu tentationis. 165
III. Pascuntur in monte Dei, rivis ibidem, etc. 166

Sermo XL. — Dom. III post Pascha.

Iterum videbo vos. (Joan. xvi, 22).

I. Eos scilicet qui jam plorant, ob bonorum omissionem, et malorum commissionem, maxime ob fidem corruptam, falsa juramenta, vindictas, pauperum oppressionem, gulam et luxuriam, etc. 168
II. In cœlis. 170
III. Triplex gaudium. 170

Sermo XLI. — Dom. IV post Pascha.

um. (Joan. xvi, 8).

I. Praclitus est Advocatus reorum, Consolator mœstorum, Redargutor obstinatorum. 171
II. Arguet de peccato infidelitatis. 172
De justitia, qua debemus corpori continentiam, proximo suum, Deo quæ Dei sunt.
De judicio, quod non fuit timori.

Sermo XLII. — Dom. V post Pascha.

Exivi a patre. (Joan. xvi, 28).

I. Venit, ut nos doceret quomodo viveremus, et redimeret. Docuit justitiam, æquitatem, pietatem. Ergo obstringimur ad eum reverti pœnitentes, et gratias agere. 175
II. Rediit ad Patrem, ut mansiones pararet piis, utque pro redemptis vulnera sua Patri exhiberet. 177

Sermo XLIII. — In Rogationibus.

Petite, et dabitur, etc. (Matth. vii, 7).

I. Petendum a Deo. 178
II. Corde, ore, et opere. 178
III. Et ea, quæ docentur in Oratione Dominica, quæ explicatur. 179
IV. At vero in tempore placito. 180

SERMO XLIV. — IN LITANIIS.

Quærite, et invenietis. (Matth. VII, 7).

I. Salvatorem. 181
II. In præsepio, in Cruce, docentem ignoscere, dare egenis, parentes curare, invocare Deum in rebus arctis, adspirare ad cœlestia, bono fine consummare, animam Deo commendare. 181
III. Quærite in tempore. 183

SERMO XLV. — IN LITANIIS.

Pulsate, et aperietur vobis. (Matth. VII, 7).

I. Pulsandum cœlum. 184
II. Manu pœnitentiæ : cujus digiti sunt Contritio, Confessio, Eleemosyna, Mortificatio, Oratio. 185
III. Pulsandum est modo, id est, dum sumus super terram. 186

Sermo XLVI. — In Ascensione.

Assumptus est in cœlum. (Marc. xvi, 19).

I. Ut nobis iter panderet, E limbo educeret animas, Interpellaret pro nobis, Naturam humanam exaltaret, Mansiones nobis pararet, Corda nostra attraheret. 187

II. Et sedet ad dexteram Patris. 189

Sermo XLVII. — In Eadem.

Assumptus est... et sedet a dextris Dei. (Marc. xvi, 19).

I. Ut ostenderet sigilla septem reserata, partimque reseranda esse, scilicet Incarnationis, Passionis, S. Spiritus missionis, nostræ Mortificationis, Mortis, Judicii, Gloriæ. 190

SERMO XLVIII. — IN EADEM ASCENSIONE.

Ita veniet. (Act. I, 11).

1. In tubæ sono. 194
2. Cum nube.
3. Discipulorum exsultatione.
4. Cum benedictione.
5. Manuum elevatione.
6. Cum cicatricibus vulnerum.

SERMO XLIX. — DOM. POST ASCENSIONEM.

Cum venerit Paraclitus. (Joan. XV, 26).

Largietur præmia : Vincenti 196

1. Gulam, lignum vitæ dabitur.
2. Invidiam, immortalitas.
3. Iram, claritas mira.
4. Acediam, postestas super gentes.
5. Luxuriam, vestis candida.
6. Avaritiam, æterna stabilitas.
7. Superbiam, exaltatio.

SERMO L. — IN PENTECOSTE.

Docebit vos omnia. (Joan. XIV, 26).

I. Docet inspirando, suggerit promittendo. 199
II. Adque viam arctam, portam angustam, et petram nos ire monet. 200
1. Arcta via est restringere cogitationes luxuriosas, linguam, carnem, mala pati, delectibilia fugere.
2. Arcta via quæ ducit ad cœlum est directa.
3. Hæc ducit ad veram societatem, voluptatem, proprietatem, æternitatem.
4. Contraria via lata.

SERMO LI. — IN EADEM.

I. Porta intranda dicitur angusta, quia nequit iniri cum onere oblati vel odii, cum sordibus vestium, cum elata cervice, sine signo Dei. 203
II. Domus nostra supra petram construenda est. 204

SERMO LII. — FERIA II POST PENTECOSTEN.

Sic Deus dilexit. (Joan. III, 16).

I. Dedit filium Deus, ut nos liberaret a dæmone, illuminaret doctrinis, formaret exemplis. 206

II. Tunc in eum credis, si diligis. 208
III. Sicque vitam æternam habebis. 208
IV. Sin, peribis aquæ submersione, ignis combustione, morborum oppressione. 208

SERMO LIII. — FERIA II POST PENTECOSTEN.

Ego sum ostium. (Joan. x, 9).

I. Quia per Filium venitur ad Patrem. 209
II. Ostiarius est S. Spiritus. 209
III. Intrant justi, veraces, largi, etc. 210
IV. Alii exclusissimi sunt 210
V. Ibi gaudiorum sunt pascua beata. 211

SERMO LIV. — FERIA IV POST PENTECOSTEN.

Nemo ascendit. (Joan. III, 13).

Ascendit itaque, qui trahitur 212
1. A Patre funiculo potentiæ,
2. Sapientiæ a Filio,
3. Charitatis a Sancto Spiritu.

SERMO LV. — DOM. I POST TRINITATEM.

De Epulone. (Luc. XVI, 19 et seq).

I. Sinus Abrahæ est Dei Patris. 215
II. Epulonis autem qualis fuit felicitas, erat iniquitas, est infelicitas. 216
III. Lazari mala hic, virtus, præmia isthic qualia? 217

SERMO LVI. — DOM. II POST TRINITATEM.

De Cœna magna. (Luc. XIV, 16 et seq.)

I. Hanc fecit Filius Dei. 218
II. Ipsaque est cœlestis gloria : Magna ob Domini ministros, convivas, fercula, locum, tempus. 219
III. Hora ejus vita est præsens. 219
IV. Servus ipsius ordo est Prædicatorum. 219
V. Cœnatores sunt Pauperes, debiles, cæci, claudi. 220
VI. Incœnati sunt superbi, avari, luxuriosi. 220

Sermo LVII. — Dom. III post Trinitatem.

Inveni ovem. (Luc. xv, 6 et 9).

I. Centum oves numerus est electorum Pastori obsequentium et inhærentium, voce ejus gaudentium. 222
II. Drachma sunt iidem : ob materiam, patientiam et charitatem : ob formam, spem præmii : ob pondus, timorem Domini : ob imaginem misericordiæ, et justitiæ. 223
III. Qui perdidit ovem, Christus est. 224
IV. Cui inventori ejus congaudent Angeli vicini. 224

Sermo LVIII. — Dom. IV post Trinitatem.

Estote misericordes. (Luc. vi, 36).

I. Dei multa misericordia est. 225
II. Imitare operibus misericordiæ quatuordecim. 226
III. Recipiesque mensuram parem. 227
IV. Qui secus, luet. 227

Sermo LIX. — Dom. V post Trinitatem.

Docebat de navicula. (Luc. v, 3).

I Hæc est B. Virgo Maria, Crux, Ecclesia, Anima. 229
II. Doctrina est de honestate, disciplina, scientia. 231

Sermo LX. — Dom. VI post Trinitatem.

Si *offers munus.* (Matth. v, 24).

I. Altare est Filius Dei. 233
II. Munus est a corde, ore, ac manu. A corde, intentio, devotio, compassio. Ab ore, oratio, gratiarum actio, consolatio. A manu, maceratio corporis, decimarum oblatio, eleemosynarum elargitio. 234
III. Reconciliatio cum fratre cuilibet præcepta est. 235

SERMO LXI. — DOM. VII POST TRINITATEM.

De septem panibus. (Marc. VIII, 1 et seq.)

I. Hi sunt septem dona Spiritus. 237
II. Sportæ septem sunt septem dotes animæ et corporis. 241

SERMO LXII. — DOM. VIII POST TRINITATEM.

Omnis arbor. (Matth. VII, 19).

I. Arbor homo, bonus bona, malus mala. 242
II. Fructus utriusque duodecim numerantur. 243
III. Finis diversus. 244

SERMO LXIII. — DOM. IX POST TRINITATEM.

De villico. (Luc. XVI, 1 et seq.)

I. Dives is est Dei filius. 245
II. Vilicus vero quivis homo. 246
III. Hic ad rationes vocatur, cum metus damnationis ei injicitur. 246
IV. Reddenda autem est ratio de his quæ intra nos, ut de tribus animæ potentiis, scientia, lingua, robore : quæque infra, ut terra : quæque supra, ut aere, cœlo, etc. : quæque circa, ut de temporalibus. 246
V. Summus Judex propitiatur per misericordiam, et pœnitentiam. 248

SERMO LXIV. — DOM. X POST TRINITATEM.

Flevit super illam. (Luc. XIX, 41 et 42).

I. Mundus ea civitas est flebilis. 249
II. Flet Dominus ob malitiam principum, discordiam civium, penuriam victualium, debilitatem mœniorum, fortitudinem impugnantium, urbis evastationem. 250

Sermo LXV. — Dom. XI post Trinitatem.

Publicanus a longe, etc. (Luc. xviii, 13).

Necessaria ad pœnitentiam sunt sex :

I. Agnitio divinæ severitatis, 252
III. Propriæ fragilitatis. 253
IV. Dolor admissæ iniquitatis. 253
V. Sinceritas Confessionis. 253
VI. Strenuitas satisfactionis. 254
VII. Instantia orationis. 254

Sermo LXVI. — Dom. XII post Trinitatem.

Surdus et mutus. (Marc. vii, 33 et seq.)

I. Is quilibet peccator est. 256
II. Huic curando opus abduci a turba, id est, ab occasione peccati : Digitos Dei auribus immitti, id est, judicii horror : Sputo tangi, id est, utilitate damnationis moveri : Cœlum suspicere attendendo Dei longanimitatem. 257

SERMO LXVII. — DOM. XIII POST TRINITATEM.

Lapsus in latrones. (Luc. x, 30).

I. Quis? Christianus. 259
II. Descendens a cœlestibus posthabitis ad terrena. 260
III. Incidit in dæmones, qui despoliant virtutibus, vulnerant peccatis, abeunt. 260
IV. At Dei filius custos hominum miseretur, appropinquat homo factus, contritionis vinum infundit et oleum consolationis, alligat vulnera per satisfactionem, cruci suæ nos imponit, inque stabulo Ecclesiæ deponit. 261

SERMO LXVIII. — DOM. XIV POST TRINITATEM.

Decem leprosi. (Luc. XVII, 12 et seq.)

I. Castellum mundi init Deus incarnatus. 263
II. Ut sanet peccatorem Decalogi, qui explicatur. 264
III. Sed opus, ut hic ei occurrat per fidem, stet a longe humilis, clamet orans, se ostendat sacerdoti, munusque offerat satisfactionis. 265

SERMO LXIX. — DOM. XV POST TRINITATEM.

Nemo potest duobus, etc. (Matth. VI, 24).

I. Christus adorandus est. 267
II. Dæmonis servitium fugiendum. 268
III. Deo servitur sanctitate, æquitate, pietate, et castitate. 268
IV. Quia sumus servi redempti, remunerandi, obligati promisso, et beneficio quotidiano. 269

SERMO LXX. — DOM. XVI POST TRINITATEM.

Ibat in civitatem Naim, (Luc. VII, 11).

I. Id est, in mundum fluctuantem. 271
II. Ecce peccator notorius efferebatur per superbiam, iram, avaritiam, et luxuriam. 272
III. Sequente Ecclesia flente. 273
IV. Is autem excitatur, JESU tangente conscientiam, peccatore desistente a peccatis : JESU gratiam dante, ut resurgat, et peccatore per spem se erigente. 273

Sermo LXXI. — Dom. XVII post Trinitatem.

Hydropicus. (Luc. xiv, 24 et seq).

I. Domus est Ecclesia, princeps Pharisæorum B. Virgo Maria, Desiderium manducandi in Christo est de peccatore convertendo. 275
II. Qui hydropicus est, per superbiam, invidiam, iram, gulam, avaritiam, luxuriam, acediam. 276
III. Ut curetur, opus est ut appareat Domino adspiciendus misericorditer, prehendatur manu misericordiæ et justitiæ, utraque pentodactyla. 277

Sermo LXXII. — Dom. XVIII post Trinitatem.

Diliges Dominum. (Matth xxii, 37).

I. Dilige ex toto corde, etc. 279
II. Ob imaginem in te sui, ob redemptionem tui, dissimulationem peccatorum tuorum, promissionem regni. 280
III. Signum dilectionis esto tibi mandatorum observatio, beneficentia in egentes, securitas de judicio. 281
IV. Amans vero redamabitur, glorificabitur, a Deo inhabitabitur. 281

Sermo LXXIII. — Dom. XIX post Trinitatem.

Offerebant paralyticum. (Matth. ix, 2).

I. Id est, peccatorem in superbia, avaritia, gula, luxuria, acedia. 282
II. Offerentes eum sunt misericordia Dei, et preces justorum. 284
III. Ei curando opus remitti peccata, surgere a terrenis, tollere corpus exercitio pio, ire domum ad cœlestia anhelando. 284

Sermo LXXIV. — Dom. XX post Trinitatem.

Fecit nuptias filio, etc. (Matth. xxii, 2).

I. Ille est Deus Pater. 285
II. Filium desponsavit Ecclesiæ. 286
III. Excluduntur vero ab hujus nuptiis Judæi et hæretici, qui nolunt : Superbi qui temnunt : Avari, qui postponunt : Luxuriosi, qui alios retardant. 287
IV. Veniunt, memores exitus sui et judicii. 287
V. At male malis ! 288

Sermo LXXV. — Dom. XXI post Trinitatem.

Descende priusquam, etc. (Joann. iv, 49).

I. Regulus homo quilibet est. 289
II. Filius ejus anima, quæ in agro abundantiæ infirmatur, pro qua homo Deum precatur. 290
III. Cui sanandæ septem Horis opus est. 290

Sermo LXXVI. — Dom. XXII post Trinitatem.

Rationes cum servis. (Matth. xviii, 24).

I. Homo Rex est Christus. 292
II. Examinat cujusque merita. 293
III. Debitor autem Decalogi (qui explicatur) tenebitur. 293
IV. Dum aut solverit, aut deprecatus fuerit. 294

Sermo LXXVII. — Dom. XXIV post Trinitatem.

Magister scimus, etc (Matth. xxii, 16).

I. Magister est Jesus, quia docet nos per se, Angelos, prædicatores, creaturas. 296
II. Et is verax est, quia asserit quod regnum cœli intrabit tantum humilis, pauper et mundus. 297
III. Quia docet viam justitiæ. 298
IV. Nec respicit personas. 299

Sermo LXXVIII. — Dom XXIV post Trinitatem.

Panes quinque hordeacei (Joan. vi, 9).

I. Puer est Christus. 300
II. Panes sunt Christi Incarnatio, Peregrinatio, Prædicatio, Oratio, Passio : Pisces Resurrectio et Ascensio. 301
III. Hominum quinque millia sunt sensus humani. 303
IV. Cophini duodecim sunt gaudia duodecim cœlestia. 303

D. ALBERTI MAGNI,

EPISCOPI RATISBONENSIS,

DOCTRINA TOTO ORBE CELEBERRIMI,

ORDINIS PRÆDICATORUM,

ORATIONES SUPER EVANGELIA

DOMINICALIA TOTIUS ANNI.

IN QUIBUS NON TANTUM ORANTIS AFFECTUS

MULTIPLICIUM PETITIONUM

HABET FORMULAS, VERUM & PRÆDICANS

CUM VARIIS DISTINCTIONIBUS MORALIUM

FLOSCULORUM COLLIGIT FRAGMENTA.

I.

Dominica prima in Adventu Domini.

ORATIO.

Et cum appropinquassent Jerosolymis.... [1]

Domine Jesu Christe, qui pro nobis venisti in carnem per unionem divinæ naturæ ad humanam : veni in mentem nostram per gratiæ infusionem, ut appropinquemus visioni tuæ pacis ad nos, ad Prælatos et proximos, per confessionis puritatem, obedientiæ humilitatem, et misericordiæ sublimitatem. Mitte ibi duos discipulos, ordinatum timorem et amorem, in castellum animæ nostræ, quæ per turrim elationis, per murum obdurationis,et per seram pertinaciæ contra te est. Qui non curant fatuum cogitatum contradicentem, solvent asinam, humilem simplicitatem : et pullum agilem, libertatem, a vinculis pravi pudoris et timoris, vel consuetudinem et contemptum a quolibet peccato mortali : et ad te ducentes tibi soli placere appetant : vestimenta imponant per detestationem contrarii et æmulationem majoris profectus, et per summæ salutis desiderium te supersedere faciant. Plurima autem turba internarum cogitationum vestimenta bonorum operum per humilitatem sternant in via. Cædant ramos de arboribus, exempla Sanctorum ad imitandum sibi proponentes : ut in omnibus nostris internis et externis, tam de naturalibus quæ præcedunt quam de gratuitis quæ sequentur : O fili David nos salvificans a nobis benedicaris in excelsis. Amen.

[1] Cf. Matth. XXI, 1-11.
Marc. XI, 1-11.
Luc. XIX, 29-44.
Joan. XII, 12-19.
Zach. IX, 9.

II.

Dominica secunda in Adventu Domini,

ORATIO.

Erunt signa in Sole et Luna, et stellis[1].

Domine Jesu Christe, fili hominis, veni in nubibus pœnitentiæ, et resolve cor meum in pluviam lacrymarum: in potestate magna ejice vitiorum dæmonia, et majestate regna in anima mea: ut fiat in terris carnalitatis meæ pressura Gentium, scilicet incircumcisorum: præ confusione sonitus confessionis, maris contritionis, fluctuum affectionum: arescentibus humanis concupiscentiis, præ timore gehennæ et exspectatione gloriæ quæ superveniet universo orbi. Virtutes cœlorum meorum, superior videlicet et inferior portio rationis, moveantur de exercitio bonæ affectionis ad studium contemplationis. Appropinqua mihi, o redemptio nostra, et fac me respicere et levare caput mentis meæ ad te, imitari signa in sole, luna, et stellis: in te sicut sole justitiæ, in tua matre Virgine, et in omnibus sanctis tuis bonorum actuum exempla. Videam ficulneam sentiendo tuæ charitatis dulcedinem: et omnium virtutum arbores producant in me fructum, ut mihi sit prope æstas regni cœlorum, cum cœlum animæ et terra corporis mei transierint ad te Verbum intransitivum. Amen.

[1] Cf. Luc. xxi, 25-33.
Matth. xxiv, 29-35.
Marc. xiii, 24-31.
Isa. xiii, 10.
Joel. ii, 10 et 31; iii, 15.

III.

Dominica tertia in Adventu Domini,

ORATIO.

Joannes autem cum audisset in vinculis opera Christi[1].

Domine Jesu Christe, quia tu es qui venturus es ad salvandum nos, et alium non exspectamus: vincti tuo amore, verecundia, et timore, exivimus de arundineto vanitatis, de molli vestitu voluptatis in desertum religionis. Ut igitur non scandalizemur in te, per vincula ignorantiæ, avaritiæ, superbiæ, inobedientiæ, mortalitatis, et debilitatis nostræ: audientes opera tua mittimus duos discipulos nostros, intellectum scilicet, et affectum nostrum, ad te: obsecrantes ut mittas Angelum gratiæ tuæ ante faciem intentionis nostræ, qui præparet nobis viam ante te. Renuntia ergo nobis per affectum misericordiæ tuæ, quod tu es claritas qua in te cæci vident, charitas qua claudi ambulant, humilitas qua superbi leprosi mundantur, verbum quo surdi audiunt, vita quo mortui resurgunt, et veritas qua pauperes evangelizantur. Amen.

[1] Cf. Matth. xi, 2-6.
Luc. vii, 18-23.

IV.

Dominica quarta in Adventu Domini,

ORATIO.

Miserunt Judæi ab Jerosolymis Sacerdotes[1].

Domine Jesu Christe, exaudi vocem doloris nostri in deserto pœnitentium clamantium ad te: ne seducamur a fallacia sermonum de nobilitate generis, de superstitione religionis, de curiositate scientiæ nos tentantium: fac nos parare viam tibi per desertionem actus peccati, per propositum pœnitendi, per remissionem injuriarum, per contemptum temporalium, et per observantiam mandatorum. Rectæ fiant semitæ tuæ in nobis per abrenuntiationem propriæ voluntatis, sensus, et confidentiæ, et supererogantiam consiliorum: ut in Bethania domo obedientiæ baptizati aqua veræ contritionis, Spiritu sancto, et igne trans Jordanem, et post rivum extremi judicii, te medium virtutis et scientiæ mediatorem Dei et hominum perfecte cognoscamus. Amen.

[1] Cf. Joan. I, 19-28.

V.

Dominica infra Octavas Nativitatis Christi,

ORATIO.

Erant admirantes Joseph et Maria mater Jesu[1].

Domine Jesu Christe, qui positus es nobis in ruinam vitiorum, et resurrectionem virtutum, et in signum humilitatis, asperitatis et paupertatis: da mihi Mariam, rationem discretam, quæ concipiat propositum salutis, et pariat: da Joseph, humilem conscientiam, quæ nutriat conceptum salutis propositum: mirentur ambo super repromissionibus quæ dicuntur de te. Benedicat mihi Simeon, interna visitatio tua: ut propositum salutis non sit mihi per superbiam in ruinam, sed per humilitatem in resurrectionem: et ne per hypocrisim contradicam signo rectæ intentionis, pertranseat acumen fervidi desiderii motum internum rationis meæ, ut revelentur multæ providentiæ et sollicitudines: pertranseat animam meam gladius verbi tui quod prohibet mala, præcipit bona, suadet perfecta, concedit media, corripit inquietos, consolatur pusillanimes, comminatur pœnas gehennæ, et promittit gaudia cœli. Sit anima mea Anna quæ gratiam Dei in vacuum non recipiat, sed sit utilis sibi per sanctitatem, proximo per exemplum, pia Deo per intentionem. Sit prophetissa, videns præterita peccata ut plangat, immensas tentationes ut caveat, beneficia redemptionis ut gratias agat, pœnas gehennæ ut timeat, gaudia cœli ut consoletur.

[1] Cf. Luc. II, 22-40.

Sit filia Phanuelis, facies Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti : de tribu Aser, de sorte et numero beatorum : procedat in diebus virtututum multis, non discedat, imo habitet in templo corporis Domini per spem et venerationem Virginis matris, per laudem et precem Ecclesiæ, per unitatem et catholicam pacem collegii Sanctorum, per imitationem et sanctam conversationem : animæ per internum adspirationem, corporis per egregiam actionem, angelici spiritus per stuporem et admirationem, patriæ cœlestis per amorem et aviditatem. Jejuniis et obsecrationibus, afflictionibus videlicet corporis, et devotione mentis ; serviat Domino perseveranter nocte ac die, in adversitate et prosperitate : confiteantur Domino confessione laudis et peccati : loquatur de illo non quibusdam tantum, sed omnibus et præcipue expectantibus redemptionem Israel : ut perficiat secundum charitatem legem Domini, et redeat in Galilæam civitatem suam Nazareth ad revelationem floridam, et ad te florem revelatum, Jesu Christe, in quo crescat et confortetur plena sapientia et gratia. Amen.

VI.

Dominica infra Octavas Epiphaniæ,

ORATIO.

Cum factus esset Jesus annorum duodecim[1].

Domine Jesu Christe, da voluntati meæ et rationi gratiam perfectionis per quam ascendam ad visionem pacis internæ, ibique perseverando remaneam in templo sanctitatis vita, orationis devotione, et fraternitatis amore : in medio Doctorum, exemplo Sanctorum sedens per humilitatem, audiens per obedientiam et attentionem disciplinæ, interrogans per studium disciplinæ cognoscendi et operandi quæ Patris sumt, opera misericordiæ et perfectionis in quibus oportet esse. Non recedant a Jerusalem, peccati scilicet itinere, voluntas et ratio, videlicet ne cognoscentes amissionem gratiæ errent in comitatu multitudinis inter cognatos naturalis necessitatis, et notos fortunæ successus. Descendat gratia tua cum illis de templo contemplationis in Nazareth floridæ actionis, ut sit subdita illis, ut custodiatur ab illis voluntas mea. Conservet omnia dona tua in intimis suis, ut puritas gratiæ proficiat in ea excellentissimo dono sapientiæ, ætate perseverantiæ, et gratia placentiæ ad gloriam Deo, et proximo ad salutem. Amen.

[1] Cf. Luc. II, 40-52.

VII.

Dominica prima post Octavas Epiphaniæ,

ORATIO.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ [1].

Domine Jesu Christe, æternum et perfectum desiderium salutis nostræ: adsit mihi mater tua, gratia spiritualis: cum discipulis tuis, virtutibus: adsint et ministri, naturalia utriusque hominis: et cum vinum devotionis defecerit, innuente matre et suadente ministris jubeas impleri, ne inanes sint usque ad summum defectionis, sex hydrias, observantiam videlicet abstinentiæ regularis, continentiæ, paupertatis, silentii, obedientiæ, et humilitatis: aqua veræ contritionis, quam tandem admirante architriclino quolibet, religiose convertam in vinum jucunditatis, et ad extremum in perfectionem desiderii passionis. Amen.

[1] Cf. Joan. II, 1-12.

VIII.

Dominica secunda post Octavas Epiphaniæ,

ORATIO.

Cum descendisset Jesus de monte[1].

Domine Jesu Christe, qui de monte potentiæ, sapientiæ, et virginalis uteri descendisti, ut sanares lepram generis humani: ecce leprosus multis peccatorum maculis ado o te, dicens: *Domine, si vis, potes me mundare.* Extende manum gratiæ tuæ, tange cor leprosum, miserere mei, et impera morbo peccati per veram humilitatem puramque confessionem et gratiarum actionem. Domine, licet non sum dignus ut intres sub tectum carnis meæ, quia puer sensualitatis meæ jacet paralyticus, dissolutus morbo peccati in domo corporis mei, et male torquetur concupiscentiæ motibus: cum sim homo rationalis sub potestate gratiæ habens sub me milites, naturales scilicet virtutes, veni sacramentaliter, et dic verbo veritatis ut sanetur puer meus. Amen.

[1] Cf. Matth. VIII, 1-5, et 5-10.
Marc. I, 40-45.
Luc. V, 12-16, et VII, 1-10.

IX.

Dominica tertia post Octavas Epiphaniæ,

ORATIO.

Ascendente Jesu in naviculam [1].

Domine Jesu Christe, qui naviculam crucis ascendisti ut sequerentur te Discipuli tui : cupiens te sequi cum Discipulis, meis affectibus scilicet : ecce motus magnus tentationis factus est in mari cordis mei, ita ut te dormiente, gratia tua, sicut tempestate in me navicula animæ meæ jam operiatur concupiscentiæ fluctibus : clamo igitur per orationem, traho per desiderium, pulso per devotionem, per operationem excitans te : surge in adjutorium, pelle timorem, auge fidem, impera ventis, suggestionum flatibus, et mari, motui sensualitatis : ut fiat tranquillitas magna in mari pectoris mei : et omnes meæ internæ cogitationes admirantes virtutem tuam laudent in æternum. Amen.

[1] Cf. Matth. VIII, 23-27.
Marc. IV, 35-40.
Luc. VIII, 22-25.

X.

Dominica in Septuagesima,

ORATIO.

Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias[1].

Domine Jesu Christe, summe paterfamilias qui me primo mane in vineam tuam vocasti, dum me a juventute mea ad laborandum in religione pro denario vitæ æternæ conduxisti : cum sero factum fuerit in judicio, et reddes operariis mercedem : quid dabis mihi, qui non solum in foro sæculi, sed in ipsa vinea religionis tota die vitæ meæ otiosus steti ? Domine, qui non ponderas opera nostra ad pondus publicum, sed ad pondus sanctuarii, fac me saltem in undecima hora resipiscere, et quia tu bonus es, oculus meus omnino nequam non inveniatur. Amen.

[1] Cf. Matth. xx, 1-16.

XI.

Dominica in Sexagesima,

ORATIO.

Cum turba plurima convenirent, et de civitatibus properarent[1].

Domine Jesu Christe, fac me exire de veteri vita mea : ne semen verbi tui quod in meo intellectu boni propositi, quod in meo affectu boni operis, quod in meo actu seminasti, comedatur a volucribus inanis gloriæ : ne conculcetur in via assiduitatis, ne areat in petra duritiæ et obstinationis, et ne suffocetur in spinis sollicitudinis : sed potius in terra bona et optima cordis humilis et patientis et hilaris gratissimum fructum afferat in patientia. Amen.

[1] Cf. Luc. VIII, 4-8.
Matth. XIII, 1-9.
Marc. IV, 1-9.

XII.

Dominica in Quinquagesima,

ORATIO.

Assumpsit Jesus duodecim Discipulos [1].

Domine Jesu Christe, qui tendentes et ascendentes Jerosolimam perducis et consummas per crucis ignominiam, ignosce mihi, o summa munditia, quod ego corpus tuum indigne sumendo toties tradidi te libidinosis motibus meis, tamquam incircumcisis gentibus : ignosce mihi, o summa veritas, quod ego toties illusi tibi votum meum transgrediendo, et proximis meis mentiendo : ignosce mihi, o vera patientia, quod toties flagellavi te, peccata mea iterando, et te offendendo : ignosce mihi, o summa sapientia, quod ego toties faciem tuam conspui, quando veritatis cognitionem quam de te habui, per turpitudinem vitæ meæ fœdavi : ignosce mihi, o vera vita, quod ego toties te occidi, quando per peccatum mortale te ab anima mea repuli : et fac me tertia die resurgere per veram et firmam contritionem, puram confessionem, condignam satisfactionem : da mihi appropinquare Jericho, considerare scilicet defectus meos, cum sim cæcus in rationali, mendicus in concupiscibili, remissus sedens in irascibili : non me increpet temporalium rerum turba præteriens, ut a laude tua taceam, sed potius stans indicans te mihi ut respiciam dona tua, et peccata mea, et videam te verum lumen et sequar, magnificans et laudans cum omni populo. Amen.

[1] Cf. Luc. XVIII, 31-34, et 35-43.
Matth. XX, 17-19, et 29-34.
Marc. X, 32-34, et 46-52.

XIII.

Dominica prima in Quadragesima,

ORATIO.

Ductus est Jesus in desertum a Spiritu[1].

Domine Jesu Christe, qui me per gratiam tuam in desertum pœnitentiæ duxisti, protege me ut non vincat me tentator, ne a filiatione Dei succumbam vanæ gloriæ, ne velim quod duritia pœnitentiæ molestet ; sed verbo veritatis converte mihi duritias pœnitentiæ, quas tentator lapides vocat, in panes : et voluptates, quas panes vocat, in lapides. Non statuat me supra pinnaculum templi quo me cæteris meliorem æstimem, non mittat deorsum per falsam humilitatem, non tentem Dominum meum, occasionem peccandi præstando, per immoderatas afflictiones corporis vires enervando, vel qualicumque periculo me committendo. Non assumat me in montem ambitionis, ne cadens per avaritiam adorem eum flectendo ei genua cordis mei, voluntatem scilicet, et cogitationem. Repelle a me omne quod tibi adversatur : ut te Dominum meum adorem, et tibi soli serviam. Et relinquat me tentator, et Angeli tui accedant ad me a malis custodiendo, et ministrent mihi in bono promovendo. Amen.

[1] Cf. Matth. iv, 1-11.
Marc. i, 12-13.
Luc. iv, 1-13.

XIV.

Dominica secunda in Quadragesima,

ORATIO.

Egressus Jesus secessit in partes Tyri et Sidonis[1].

Domine Jesu Christe, fili David, miserere mei : quia sensualitas filia rationis meæ a dæmonio prudentia voluptatis, cupiditatis, et curiositatis, male vexatur. Et licet non sis missus ad exercitia tollenda, sed potius ad oves, mundas scilicet cogitationes, et puras affectiones domus Israel fidelis animæ Deum contemplantis, quæ per suggestionem diabolicam perierunt recuperandas : dimitte tamen eam, quia impedit et clamat post discipulos tuos, scilicet virtutes, dicens : Adjuva me. Et quamvis non sit bonum panem sumere filiorum, scilicet vexationem, tentationem, correptionem, et tribulationem : et mittere canibus, scilicet voluptuosis, luxuriosis, et impatientibus, qui latrant murmurantes pro tribulatione, et mordent lapides, voluptatis scilicet, quos panes putant : dona mihi, Domine, cum catello humili peccatori avide et gratanter sumere pro modulo possibilitatis meæ de micis tribulationum quæ cadent de mensa passionis dominorum meorum, Sanctorum tuorum, ut filia mea a dæmonio fomitis liberetur. Amen.

[1] Cf. Matth. xv, 21-28
Marc. vii, 24-30.

XV.

Dominica tertia in Quadragesima,

ORATIO.

Erat Jesus ejiciens dæmonium, etc. [1].

Domine Jesu Christe, ejice a me dæmonium : prudentiam mundi, carnis, et diaboli, quæ reddunt mutum a laude Dei, et a confessione peccati. O vera virtus, ejice dæmonium per contritionem. O Verbum Patris, sana mutum per confessionem. O intima lux, illumina cæcum per satisfactionem : ut fortis armatus me in pace non possideat, universa arma ejus, vires scilicet animæ meæ interiores, et sensus exteriores in obsequium tuum converte : exsicca me ab amore concupiscentiæ : ut veniens quietem non inveniat in me : munda me scopis confessorum et orna virtutibus, ut revertens vacantem non inveniat, ne spiritualibus vitiis me supplantans iterato deterius peccare faciat : fac me per frequentem auditum ventrem portantem laudare, et per custodiam boni operis ubera nutrientia verbo Dei sugere. Amen.

[1] Cf. Luc. XI, 14, et 17-23.
Matth. XII, 22-27, et IX, 27-34.
Marc. III, 23-30.

XVI.

Dominica quarta in Quadragesima,

ORATIO.

Abiit Jesus trans mare Galilææ[1].

Domine Jesu Christe, quoniam prope est Pascha transitus mei, et panes emptitii carnalium illecebrarum comparati ducentis denariis, perditione scilicet corporis et animæ, non sufficiunt, ut unusquisque modicum quid accipiat : fac me sublevare mentis oculos ad te, et discumbere super fœnum carnalis voluptatis, temporalis possessionis et gloriæ : ut merear satiari quinque spiritualium panum refectione, scilicet timore Domini judicii, horrore peccati, dolore contritionis, pudore confessionis, labore satisfactionis : et duobus piscibus, stabilitate propositi, et desiderio in melius proficiendi : vel quinque panibus quos puer unus habet hic, humilitas scilicet, quæ meretur requiem gratiæ Dei, vacua impleri, januam Paradisi, quæ est secretaria Dei, et meretur gloriam exsultationis : et duobus piscibus, patientia scilicet contumeliarum, et injuriarum. Amen.

[1] Cf. Joan. vi, 1-13.
Matth. xiv, 13-21.
Marc. vi, 30-44.
Luc. ix, 10-17.

XVII.

Dominica in Passione,

ORATIO.

Quis ex vobis arguet me de peccato[1] ?

Domine Jesu Christe, qui ad audiendum verbum Dei invitas nos, a nobilitate dicentis, veritate dicti, et utilitate audientis : doce nos inimici falso objecto resistere, contumelias et injurias patienter sufferre, propriam gloriam non quærere, veritatem vitæ et doctrinæ et justitiæ propter scandalum vitandum non omittere, propter iteratam contumeliam et injuriam a prædicatione non desistere. Domine Jesu Christe, summa veritas, bonitas, justitia, misericordia, largitas, munditia, vitæ sobrietas, humilitas, charitas : qui lapidaris, et absconderis a mendacibus, malitiosis, injustis, impiis, cupidis, luxuriosis, gulosis, superbis, et odiosis, ne exeas a templo animæ nostræ : redde nos corrigibiles, et impollutos, et tecum per omnia concordantes. Amen.

[1] Cf. Joan. VIII, 46 et seq.

XVIII.

Dominica in ramis Palmarum,

ORATIO.

Cum appropinquasset Jesus [1].

Domine Jesu Christe, qui voluntarie pro nobis patiens tempore passionis Pascha in loco Jerusalem, et genus mortis crucem eligisti, ut te per agnum typicum figuratum, et te finem et consummationem omnium legalium sacrificiorum ostenderes : ut qui per lignum vicerat, per lignum quoque vinceretur : mitte duos discipulos tuos, timorem, et amorem, et cætera [2].

[1] Cf. Luc. xix, 29-44.
Matth. xxi, 1-11.
Marc. xi, 1-11.
Joan. xii, 12-19.

[2] Quæ requiras in prima Dominica Adventus, pag. 343.

XIX.

In festo sancto Paschæ,

ORATIO.

Maria Magdalene [1].

Domine Jesu Christe, fac me turrim fortitudinis contra adversarium, supplantatorem vitiorum meorum, et reconciliatorem peccatorum meorum : ut summa festinatione cessans a peccato, comparatis aromatibus compassionis in affectu, consolationis in verbo, pietatis et miserationis in opere, orto jam sole gratiæ veniam ungere pœnitentem. Revolve tu nobis lapidem pravæ consuetudinis, ab ostio initio conversationis sanctæ : ut juvenis novæ vitæ sedens a dextris, quiescens in bonis operibus, coopertus candore virtutum post initium conversationis, post crucem afflictionis admirantibus cunctis, non sit jacens in pulvere pœnitentiæ, sed resurgens per opera justitiæ demonstretur aliis in exemplum. Et procedant tam majores quam minores in Galilæam, de culpa in gratiam, de virtute in virtutem ; ibique videatur in revelatione contemplationis, et in rota puræ actionis. Amen.

[1] Cf. Matth. xxviii, 1-10.
Marc. xvi, 1-11.
Luc. xxiv, 1-11.
Joan. xx, 1-18.

XX.

Dominica in octavis Paschæ,

ORATIO.

Cum sero esset die illo[1].

Domine Jesu Christe, da mihi in die cognitionis sero humilitatis, integritatem unitatis, et sabbatum internæ quietis : claude fores exteriores, visum contra vanitatem, auditum contra verbositatem, olfactum contra voluptatem, gustum contra edacitatem, tactum contra fœditatem et impuritatem : et fores interiores, memoriam contra oblivionem, rationem contra errorem, voluntatem contra invidiam, affectionem et intentionem rectam contra pravitatem, utilitatem contra humanum favorem propter metum dæmonum : ut discipuli, virtutes congregentur in unum : veni, ut visites : sta, ut corrobores : dic, ut erudias. O summum gaudium, veni ut consoleris pusillanimes. O summa virtus, sta ut sustentes debiles et infirmos. O summa sapientia, dic ut erudias erroneos et imperitos. Ostende nobis manus, invitans nos ad operationem bonorum, latus ad patientiam malorum. Gaudeant discipuli tui viso te Domino, et congaudeant resurgenti proximo. Sicut misit te Pater, mitte nos in sapientia et bonitate. Sicut inspirasti nobis vitam naturalem, infla et spiritualem. Antequam exerceamus potestatem remissionis peccatorum, appareat in opere manuum no-

[1] Cf. Joan. xx, 19-25.
Luc. xxiv, 36-43.
Marc. xvi, 14.

strarum fixura clavorum, dolor de damno peccati, pudor de turpitudine, timor de pœna, pœnitentia in gustu et habitu, et elongatio ab omni occasione et opportunitate peccandi : ut proximus mittens manus in vulnus lateris, imitetur in nobis affectum compassionis. Amen.

XXI.

Dominica prima post octavas Paschæ,

ORATIO.

Ego sum pastor bonus [1].

Domine Jesu Christe, pastor Angelorum et hominum, bone per essentiam, cujus eadem bonitas et officium, licet ratione differant : qui pro ovibus tuis animam tuam in pretium, carnem in cibum, et sanguinem in potum dedisti : qui venisti ut oves tuæ vitam habeant gratiæ, et abundantius habeant gloriæ : in passione factus es nobis ostium in Ecclesia militante, in resurrectione in Ecclesia triumphante, ut per te ad salvandum introeamus ad te : cognosce oves tuas ut cognoscaris ab eis, ut conformemur tibi te imitando. Sit ratio nostra pastor per charitatem, non mercenarius per cupiditatem : ingrediatur per studium contemplationis, egrediatur per exercitium bonæ actionis : ingrediatur per secretum orationis, egrediatur per exemplum boni operis : ingrediatur se occultando per humilitatem, egrediatur se manifestando propter necessitatem : ingrediatur per observantiam mandatorum, egrediatur per supererogationem consiliorum : et pascua inveniet mel divinitatis, et lac humanitatis tuæ : huic aperi ostium veritatis ad recte intelligendum, justitiæ ad bene operandum. Oves ejus, scilicet, internæ cogitationes voci obediant : proprias oves vocet nominatim, sollicite perlustrando, vel totum bonum gratiæ Deo attribuendo : ante eas vadat, ne quid in verbo, vel opere, vel cogitatione perperam

[1] Cf. Joan. x,1-21.

fiat : vocem alienorum non audiant, scilicet mundi, carnis, et diaboli : pascat oves incommutabili unitate, sacra Scriptura in terra Gessen, in agro Booz ; animam suam ponat pro eis, rationibus naturalibus contradicendo pro fide; dispersas per infinitam rerum temporalium diversitatem in unum colligat. Oves affectionis, et intelligentiæ coadunet, ut omnes rationi obediant, et fiat unum ovile. Amen.

XXII.

Dominica secunda post octavas Paschæ,

ORATIO.

Modicum et jam non videbitis me [1].

Domine Jesu Christe, summa sapientia, post modicum gustum tuæ illuminationis, nos ad potentiam duc bonæ actionis, ut mereamur iterum gustare dulcedinem contemplationis. Non gaudeamus cum hoc mundo, ne plus petamus loco, tempore, causa, vel de re ipsa. Sed tamen cum affectu nos concepisti, cum onere portasti, cum labore peperisti et cum dolore : ploremus et nos lacrymis contritionis pro peccatis propriis et alienis, affectionis pro incolatu præsentis miseriæ, devotionis pro dilatione patriæ : ubi tristitia nostra vertetur in gaudium, quando iterum videbis nos, cor nostrum, et gaudium nostrum nemo tollet a nobis. Amen.

[1] Cf. Joan. xvi, 16 et seq.

XXIII.

Dominica tertia post octavas Paschæ,

ORATIO.

Vado ad eum qui me misit[1].

Domine Jesu Christe, abstrahe nos a sensibilibus, ne teneritudo carnalis amoris impediat in nobis spiritualis dilectionis perfectionem : ut sciamus meditationes orationis intellectus et affectus, contemplationis et actionis, sapientiæ et bonitatis prout expedit : vade ad Patrem, et mitte Paraclitum ad nos, qui vice tui invisibiliter pugnet pro nobis, et arguat mundum in præsenti pro peccato quod excusat, de justitia quam simulat, et de judicio quod usurpat : ne in futuro arguamur a te. Doce nos omnem veritatem vitæ, justitiæ, doctrinæ, cordis, oris, operis, ut non usurpemur loqui et a nobismetipsis, nec præsumamus nisi quæ audivimus loqui et quæ ventura sunt in opere. Te summam veritatem ratione intelligamus, oratione loquamur, opere clarificemus et non obscuremus. Amen.

[1] Cf. Joan. XVI, 5 et seq.

XXIV.

Dominica quarta post octavas Paschæ,

ORATIO.

Amen amen dico vobis, si quid petieritis, etc. [1].

Domine Jesu Christe, qui propter imperfectionem intellectus nostri in proverbiis locutus es nobis, et quia propter imperfectionem affectus nostri usque modo non petivimus quidquid in nomine tuo : doce nos orare in nomine tuo quod est Jesus, salus, sapientia, et veritas, et vita, potius quam in nomine Jesu filii Nave Sirach Josedec : ut det nobis Spiritum bonum, rectum, sanctum, et principalem : det piscem fidei, ovum spei, et panem charitatis : ut gaudium plenum sit de essentiali et spirituali bono. Deus Pater adimpleat irascibilem potentia et gloria, Filius rationalem sapientia et veritate, Spiritus sanctus concupiscibilem amore et bonitate. Amen.

[1] Cf. Joan. xvi, 23 et seq.

XXV.

Dominica infra octavas Ascensionis,

ORATIO.

Cum venerit Paraclitus .

Domine Jesu Christe, quia propter peccatum parentum nostrorum primorum vis nostra irascibilis pronitatem contraxit peccandi seu pravitatem, mitte nobis Paraclitum defensorem contra mundanas persecutiones, illuminationem contra errores et hæreticas pravitates, charitatem contra carnalem concupiscentiam : qui testimonium perhibeat de Patre per potentiam, de Filio per sapientiam, de seipso per bonitatem : ut et nos quando absque synagogis nos faciunt, vel etiam perplexitates nobis accidunt, per voluntariam tolerantiam passionum testimonium perhibeamus, qui tibi viva oblatio tecum sumus. Amen.

[1] Cf. Joan. xv, 26.

XXVI.

In die Pentecostes,

ORATIO.

Si quis diligit me[1].

Domine Jesu Christe, da nobis Spiritum sanctitatis, illuminationis, consolationis, et unitatis ; contra immunditiam, ignorantiam, miseriam, et discordiam, quas per peccatum primorum parentum contraximus : qui suo igne nos purget, illuminet, foveat, et uniat : ut te diligamus in voluntate, et sermonem tuum, non mundi, carnis, vel diaboli, servemus in opere : ut tu sapientia cum Patris potentia, et Spiritus bonitate ad nos venias. Sancta Trinitas faciat sibi mansionem in anima nostra, Deus Pater tabernaculum, Filius domum dispensationis, Spiritus sanctus templum sacrificii et orationis. Deus Pater, mitte nobis Paraclitum in nomine Filii tui qui nos filios efficiat adoptionis : et quæcumque locutus, vel operatus es in nobis per Filium tuum verbo, vel intellectu, confirmet in opere, et suggerat in affectu. Da nobis pacem æternitatis et conscientiæ : ut non turbetur cor nostrum per sollicitudinem de temporalibus acquirendis, vel per dolorem de amissis, neque formidet per timorem de adversis. Domine Jesu Christe, sicut dignatus es nobis verbo inspirare et exemplo, Vado et venio : vade ad Patrem per actionis potentiam, veni ad nos per contemplationis sapientiam, in qua princeps sapientiæ hujus mundi non habet quidquam, quæ consistit tantum in superfluitate verborum ; ut sicut mandatum per te dedit nobis Pater, sic per te faciamus. Amen.

[1] Cf. Joan. xiv, 23.

XVII.

In die sanctæ Trinitatis,

ORATIO.

Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine[1].

Domine Jesu Christe, qui a Deo venisti Magister, doce nos uti ratione, separari a malis, vincere prolem spiritualium vitiorum principem, confiteri nomini tuo, imitari signa tuæ humilitatis : ut respondeamus duplici nativitati, renascamur et nos ex gratia per aquam baptismi, verbi, et multiplicium lacrymarum : ut adipiscamur te summam sapientiam pro nobis in deserto exaltatum. Doce nos prudentiam mundi, carnis, et diaboli, per abrenuntiationem rerum, voluptatum, et superbiæ, patibulo pœnitentiæ condemnare. Amen.

[1] Cf. Joan. III, 1-21.

XXVIII.

Dominica prima post festum Trinitatis,

ORATIO.

Homo quidam erat dives qui induebatur, etc. [1].

Domine Jesu Christe, cum sim homo pauper virtutibus, plenus peccatorum ulceribus, mendicus ad januam tuæ misericordiæ : cupiens saturari de micis tribulationum quæ cadunt de mensa divitum filiorum tuorum, qui induuntur purpura passionum castarum affectionum, et epulantur quotidie splendide ferculis virtutum : veniant canes, Doctores tui, et lingant ulcera peccatorum meorum, ut moriens mundo deporter ab Angelis bonorum operum in sinum contemplationis. Mitte Lazarum, adjutorium gratiæ tuæ, ut intingat saltem extremum digiti operum meorum in aquam veræ contritionis, ut refrigeret carnem meam, quia crucior in hac concupiscentiarum flamma. Testetur quinque sensibus meis, ne ipsi veniant in locum gehennalium tormentorum, sed audiant Moysen, declinando a malo et faciendo bonum, et Prophetas, quia tunc sperabunt vitam æternam, cum ex mortuis resurgent, se habituros. Amen.

[1] Cf. Luc. XVI, 19 31.

XXIX.

Dominica secunda post festum Trinitatis,

ORATIO.

Homo quidam fecit cœnam magnam [1].

Domine Jesu Christe, homo singularis, ineffabilis conditor matris : qui post opus creationis et formationis in opere recreationis per opus transformationis, fecisti nobis cœnam magnam : magnam quinque panum refectione, scilicet, exsecutione divinæ voluntatis, consolatione divinæ promissionis, virtute orationis, sacramentorum efficacia, et cibo tuæ carnis : magnam figurarum antiquitate, figuræ et rei conjunctione, figurarum diversitate, instituentis charitate, credentium fide : magnam quantum ad conficientem, quantum ad id quod conficitur, et quantum ad digne sumentem, ut comedamus sacramentaliter, intellectualiter, et spiritualiter. Igitur ne vocati venire impediamur per villam terrenæ occupationis, per juga boum quinque corporalium sensuum, aut per uxorem carnalis concupiscentiæ : mitte servos tuos ordine, primo qui nos vocent per timorem qui de veteri vita exire nos faciat : secundo etiam per adversitatem nos ad cœnam intrare compellant, ne per iram tuæ æternæ indignationis separemur in præsenti a cœna contemplationis, et in futuro a cœna tuæ manifestæ visionis. Amen.

[1] Cf. Luc. xiv, 16-24.
Matth. xxii, 1-14.

XXX.

Dominica tertia post festum Trinitatis,

ORATIO.

Erant appropinquantes ad Jesum Publicani et peccatores[1].

Domine Jesu Christe, qui errantes requiris, et redeuntes suscipis : fac me appropinquare tibi per frequentem auditum verbi tui, ne peccem in proximum per cæcitatem humani judicii, per austeritatem falsæ justitiæ, per comparationem inferioris status, per confidentiam meritorum, per ignorantiam divini judicii. Redde mihi ovem centesimam, gratiam scilicet contemplationis, amissam propter meritum malorum operum, vel pro cavenda elatione, vel desiderio ampliando, vel pro utilitate activæ amissam : ad inveniendam drachmam, formam scilicet perfectæ actionis. Da mihi accendere lucernam synderesim in ratione, evertere domum in voluptate, diligenter quærere perscrutando omnes angulos conscientiæ, ne caro spiritui dominetur. Amen.

[1] Cf. Luc. xv, 1-7 et 8 10.
Matth. xviii, 10 14.
Marc. ii, 16-22.

XXXI.

De filio Prodigo,

ORATIO.

Homo quidam habuit duos filios : et dixit adolescentior patri [1].

Domine Pater, quia affectus meus adolescentior filius tuus, post longam peccatorum elongationem, post naturalium dissipationem, post gratuitorum consumptionem, post unius civium adhæsionem, post siliquarum appetitum, tandem in se reversus surgat per contritionem, dicat per confessionem quod non sit dignus vocari filius tuus, quia non honoravit imaginem patris, quia peccavit in cœlum cœlestibus terrena præponens, et coram te omnia cernente : fac eum per condignam satisfactionem, sicut unum de mercenariis tuis pro æternis laborantem. Cum adhuc longe sit per infirmitatem liberi arbitrii, respice misericorditer in ipsum per gratiam prævenientem, per gratiam cooperantem amplectere, et per gratiam consummantem osculare. Da ei per servos tuos Sacerdotes stolam primam innocentiæ et remissionis peccatorum, annulum bonæ operationis in manus, et calceamenta boni exempli in pedes ejus. Da ei vitulum hilaritatem conscientiæ, saginatum virtutum pinguedine. Compesce majorem filium intellectum contemplativum, circa infirmos austerum : ne

[1] Cf. Luc. xv, 11-32.

peccet per improperium servitii, jactantiam, ingratitudinem, stultam dedignationem, contemptum, improperium, et invidiam : sed potius gaudeat cum Angelis qui propter victoriam super principes tenebrarum, propter reparationem ruinæ angelicæ, propter ministerium factum, propter consummationem sui officii gaudent super uno peccatore pœnitentiam agente. Amen.

XXXII.

Dominica quarta post festum Trinitatis,

ORATIO.

Estote misericordes sicut et Pater misericors est[1].

Domine Jesu Christe, qui propter communem utilitatem, propter damnum singularitatis vitandum, et propter infirmitatem nostram sublevandam, docuisti nos imitari misericordiam Patris tui, quæ maxime assimilat nos Deo, quæ excellit in omnibus operibus ejus, quam præcipue requirit a nobis, quæ nobis est via ad misericordiam ipsius, et quæ reddetur in præmium : ejice ab oculo intentionis trabem ambitionis cujuslibet peccati mortalis, ne per cæcitatem humani judicii cadamus in foveam et laqueum diaboli, sed potius in misericordia qua mensi fuerimus proximis remetiatur et nobis secundum genus et qualitatem, non secundum defectus proximi nostri, incommensurabilem proportionem. Amen.

[1] Cf. Luc. vi, 36.
Matth. vii, 3 et seq.
Marc. iv, 24.

XXXIII.

Dominica quinta post festum Trinitatis,

ORATIO

Cum turbæ irruerent[1].

Domine Jesu Christe, fac me per aviditatem irruere ad audiendum verbum Dei, irruentes non expellere, stare secus stagnum non in stagno inanis gloriæ, naviculam obedientiæ ascendere, per humilitatem descendere, retia prædicationis desiderii et bonæ operationis ab omni avaritia, vana gloria, et adulatione lavare, per concordiam sententiarum reficere, per manifestationem exsiccare, per cautelam non per desidiam plicare, per scissionem non rumpere, navem religionis a terrenis reducere, in ea quiescendo sedere, alios per exemplum docere, contemplationem et actionem alternare, in profundum contemplationis prædicationis religionis ducere, in verbo tuæ inspirationis, non in nocte culpæ vel ignorantiæ retia in capturam vivorum operum laxare, in aquis tribulationum copiosam multitudinem internarum visitationum et consolationum concludere : ita ut anima per admirationem extendatur, et subsidia proximorum et inferiorum requirat ; ambas naves patientiæ et obedientiæ adimpleant, per humilitatem ad genua Jesu procidant : ut ex hoc subductis ad terram viventium navibus, præmia capiant æterna. Amen.

[1] Cf. Luc. v, 1-11.
Matth. iv, 18-22.
Marc. i, 16-20.

XXXIV.

Dominica sexta post festum Trinitatis,

ORATIO.

Dico enim vobis, quia nisi abundaverit justitia vestra[1].

Domine Jesu Christe, qui antiquis temporalia, nobis vero æterna promisisti bona, ut justitia nostra superabundaret : custodi nos ab homicidiis, malitiis odii, avaritiæ, fraudis, detractionis, voluptatis, negligentiæ, taciturnitatis, incautæ reprehensionis, et blandæ vocis, adulationis, circumventionis : ne imitemur diabolum, vel pravos parentes : ne peccemus in sapientiam creationis, in gratiam redemptionis, in propriam naturam vel speciem ; et propter sanguinis horrorem libera nos a contumelia facti, verbi, vel signi, et ira peccati, ut munus boni operis quod tibi ad altare fidei offerimus, acceptum sit in charitatis reconciliatione. Amen.

[1] Cf. Matth. v, 20 et seq.

XXXV.

Dominica septima post festum Trinitatis,

ORATIO.

Cum turba multa esset cum Jesu [1].

Domine Jesu Christe, miserere super turbam pœnitentium, justorum, et perfectorum : in deserto peccati, animi, studii : per triduum contritionis, confessionis, satisfactionis : per victoriam mundi, carnis, et diaboli : per visionem corporalem, imaginariam, et spiritualem ; per exspectantiam, veniam, gratiam, et gloriam. Refice pœnitentes per discretam sollicitudinem, defensionem, indignationem, timorem, desiderium, æmulationem, et vindictam. Refice justos per spiritum timoris, pietatis, scientiæ, fortitudinis, consilii, intellectus, sapientiæ. Refice perfectos per tres dotes animæ, et per quatuor corporis dotes, quæ superexcrescent in septem sportas, in præsenti quidem in spe, in futuro autem in re. Amen.

[1] Cf. Marc. VIII, 1-10.
Matth. XV, 32-39.

XXXVI.

Dominica octava post festum Trinitatis,

ORATIO.

Attendite a falsis Prophetis [1].

Domine Jesu Christe, doce nos vitare fallaciam possibilitatis, causæ, apparentiæ, et defectus. Da nobis imitari spiritualis ovis simplicitatem, innocentiam, mansuetudinem, discretionem, docilitatem, et compassionem, ejus pellibus et lana vestiri, carne cibari, et lacte potari, fibris jucundari, et fimo spiritualiter impinguari. Fac nos cavere diaboli spiritualis lupi visum venenosum, anhelitum fœtidum, morsum rabidum, sitim lividam, ponderationem, et venenationem. Doce nos radices arboris nostræ cœlo, et non terræ infigere : ne in foliis verborum tantum, sed potius in fructibus bonorum operum fideles cognoscamur. Amen.

[1] Cf. Matth. VII, 15-23.
Luc. VI, 43-46.

XXXVII.

Dominica nona post festum Trinitatis,

ORATIO.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicum[1].

Domine Jesu Christe, fac animam meam villam pœnitentiæ, castrum continentiæ, civitatem justitiæ, ne villicus tuus ratio mea dissipet bona tua : quia ablata post mortem villicatione nescio quid faciam meritorie, cum fodere non possim per pœnitentiam, et erubescam mendicare per rationem. Remitte vi cognitivæ centum cados olei quos tibi debet per contemplationem, et vi motivæ centum coros tritici quos tibi debet per operationem. De mammona triplicis inæqualitatis, necessitatis, cupiditatis, et charitatis, amici tui pauperes, qui amici mundi non sunt, qui te diligunt et tibi conformantur ; fiant nostri apud te intercessores, patroni, advocati, portitores, conductores, ostiarii, et thesaurarii : ut cum defecerimus, recipiant et reficiant nos in domos suas et in æterna tabernacula. Amen.

[1] Cf. Luc. xvi, 1-13.

XXXVIII.

Dominica decima post festum Trinitatis,

ORATIO.

Et ut appropinquavit Jesus Jerusalem, videns civitatem, flevit super illam[1].

Domine Jesu Christe, in tentatione et tribulatione mea doce me cognoscere tempus visitationis tuæ: videam peccata mea et defleam quæ in die temporalis pacis abscondita sunt ab oculis cordis mei: ne inimici mei, dæmonum suggestiones, temporalium rerum pulchritudines, et carnales voluptates circumdent, coangustent, et ad terram prosternant me, et filios meos, sensus scilicet, et cogitatus, et affectus meos qui in me sunt, et ordinem virtutum destruant. Ejice ab anima mea simulationem ementium, et jactantiam vendentium gratiam tuam, ut fiam templum prædicationis, domus orationis in præsenti et tuæ laudis in futuro. Amen.

[1] Cf. Luc. XIX, 41 et seq.

XXXIX.

Dominica undecima post festum Trinitatis,

ORATIO.

Dixit Jesus ad quosdam qui in se condefidant tamquam justi[1].

Domine Jesu Christe, ne peccem in te vel in proximum meum per mendacem usurpationem perfectionis, per extollentiam singularitatis, per temeritatem judicii, per jactantiam, et mendacium : doce me aspernationem mei, reverentiam Dei, vindictam peccati, formam perfectam pœnitentiæ, lacrymam et accusationem mei. Deus propitius esto mihi peccatori, ut per veram cordis, oris, et operis humilitatem, descendam justificatus in domum conscientiæ, et exalter in domo gloriæ. Amen.

[1] Cf. Luc. XVIII, 9-14.

XL.

Dominica duodecima post festum Trinitatis,

ORATIO.

Exiens Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem[1].

Domine Jesu Christe, qui finaliter malos deseris, veni ad filios prædestinationis, per Sidonem prædicationis, ad mare contritionis Galilææ, confessionis, satisfactionis, et transmigrationis: inter medios fines proficientis charitatis, ad instantiam prædicationis, correptionis, infirmitatis, orationis, et tribulationis. Apprehende nos seorsum a turba multitudinis, mitte digitum discretionis in auriculam nostri intellectus, et in affectum gustum sapientiæ: ut solvantur vincula linguæ nostræ ad confitendum, pudor scilicet, et impunitatis stulta spes, desperatio, et diffidentia: ut loquamur recte verbo, a voluntate et opere non discordante. Vitemus laudem hominum, de contemptu temporalium, de humilitate, et patientia admirantium: ut et surdi bene audiant per conversionem, et muti loquantur per confessionem et prædicationem. Amen.

[1] Cf. Marc. VII, 31-37.
Matth. XV, 29-31.

XLI.

Dominica decima tertia post festum Trinitatis,

ORATIO.

Beati oculi qui vident quæ vos videtis[1].

Domine Jesu Christe, qui per visionem contemplationis, et tranquillitatem religionis discipulos tuos prægustare facis initium æternæ claritatis et pacis: ut in præsenti secundum quid, et in futuro simpliciter sint beati: quod multis potentibus multisque prudentibus sæculi negatur, qui Deum videre quærunt per curiositatem, surgunt per superbiam, tentant per nequitiam, justificant se per simulationem, Scripturam de recte vivendo consulunt et intelligunt, sed non faciunt dum proximum ignorant: custodi nos descendentes de studio contemplationis ad exercitium bonæ actionis, ne incidamus in latrones quinque sensuum appetitus, ne spoliemur gratuitis, ne vulneremur in naturalibus. Sacerdos et levita, superior et inferior portio rationis, non descendant eadem via consentiendo in peccatum, sed potius per contemplationem ascendant. Samaritanus vero gratia prædestinationis iter faciens nobiscum secus nos appropiet, nobis liget vulnera nostra, fluxum concupiscentiæ restringendo pannis humi-

[1] Cf. Luc. x, 23-37.
Matth. xiii, 16 et 17.

litatis tuæ, infundens oleum spem veniæ, et vinum timorem justitiæ : imponat in jumentum, ordinando rationem supra sensualitatem : ducat in stabulum in consideratione peccatorum : altera die spei det duos denarios pœnitentiæ, gaudium scilicet dolori, et quietem labori : vel altera die resurrectionis stolam corporis et animæ, vel cognitionem divinitatis et humanitatis tuæ. Amen.

XLII.

Dominica decima quarta post festum Trinitatis.

ORATIO.

Cum iret Jesus in Jerusalem, transibat per mediam Samariam[1].

Domine Jesu Christe, per medium contemplationis et operationis, vel per occulte et manifeste malos, perduc nos ad visionem pacis tuæ, internæ et æternæ : ingredere ad castellum animæ nostræ, ubi diversorum peccatorum maculis leprosi affectus occurrant tibi per conatum liberi arbitrii : stant per imbecillitatem proficiendi, a longe per culpæ gravitatem, clamant per attritionem : *Jesu præceptor* cui peccavimus, *miserere nostri.* Respice misericorditer in nos, ut euntes ad confessionem mundemur per contritionem : ut animus ex remotione duplicitatis hypocrisis, cupiditatis, et inconstantiæ, per uniformitatem et charitatem unus videns se mundatum, redeat ad te cum magna devotione, cadens in faciem tuæ imaginis, quam deformaverat ante pedes passionis misericordiæ et veritatis tuæ : et se de cætero custodiat per conversionis facilitatem, compassionis pietatem, et gratificationis humilitatem. Amen.

[1] Cf. Luc. xvii, 11-19.
Matth. viii, 16.
Marc. i, 32-34.

XLIII.

Dominica decima quinta post festum Trinitatis,

ORATIO.

Nemo potest duobus dominis servire[1].

Domine Jesu Christe, quia nemo potest duobus dominis servire propter contrarietatem obsequiorum, libera nos a dominio et servitute mundi, carnis, et diaboli : ut respiciamus contemplativos Angelos quibus pluris nos esse voluisti, dum naturam nostram assumpsisti. Adjice ad staturam nostræ naturæ cubitum gratiæ in præsenti, et gloriæ in futuro : ut consideremus lilia agri cooperta candore virtutum, mentem scilicet, potius quam fœnum divites sæculi, qui in crastino æternitatis in clibanum gehennæ ignis mittuntur. Quæramus præcipue regnum Dei, et justitiam ejus : ut viatico temporalium per viam virtutum perveniamus ad finem, scilicet regnum cœlorum. Amen.

[1] Cf. Matth. vi, 24 et seq.
Luc. xvi, 13.

XLIV.

Dominica decima sexta post festum Trinitatis,

ORATIO.

Ibat Jesus in civitatem quæ vocatur Naim[1].

Domine Jesu Christe, quia tu es vera lux, unctio, verbum, et virtus : illumina intellectum nostrum, sana affectum, instrue linguam, informa ad opus. Veniens in nos gratia tua pertranseat ad intellectum, de intellectu ad affectum, de affectu ad verbum, de verbo ad opus proficiscens in nobis, liberet a culpa pœnitentes, protegat in tentatione pugnantes, promoveat ad meliora proficientes, consummet et salvet perfectos. Veni Domine in Naim, animam fluctuantem in stabilitate culpæ et pœnæ : quia tu es veritas, charitas, virtus, et constantia. Appropinqua nobis illuminando cæcum, sanando mutum, suscitando defunctum : ut appropinquemus tibi per obedientiam, fidem, et charitatem. Ingredere per portas interiores, intellectum et affectum, et claude exteriores : ne unica tentatio pravæ consuetudinis per portas sensuum progrediatur ad notitiam vel affectum, inferiorem partem rationis viduatam superiore, quam de jure vis rationalis, irascibilis, et concupiscibilis comitatur, copiosa multitudo affectionum. Respisce, compatere, et consolare. Accede per gratiæ mani-

[1] Cf. Luc. VII, 11 17.

festationem; tange loculum, vel corpus, aut conscientiam per correctionem. Stent portitores, occasiones et opportunitates peccandi. Dic animæ jacenti in peccatis ut resideat per bonam voluntatem, incipiat loqui per confessionem, surgat per bonam operationem. Redde illum matri suæ gratiæ nutrici, ut stet per stabilitatem. Accipiat omnes cogitationes timor reverentiæ de potentia, devotio de bonitate: quia *Propheta magnus*, gratia scilicet æterna bona prænuntians, *surrexit in nobis: quia Deus visitavit plebem suam*, vires animæ affectiones et cogitationes, veritas per cognitionem, virtus per operationem, et bonitas per conservationem. Amen.

XLV.

Dominica decima septima post festum Trinitatis,

ORATIO.

Cum intraret Jesus in domum cujusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem[1].

Domine Jesu Christe, separa nos a malis, da nobis sabbatum internæ quietis, ut intrans in domum nostræ conscientiæ incorpores nos tibi: conforta in nobis vim digestivam spiritualem, calore charitatis, virtute verbi, opere misericordiæ, exemplo bonæ operationis, et assiduitate orationis: ut cibus salutis digestus in stomacho nostri intellectus, digeratur et in hepate affectus, et conveniens nutrimentum ad omnia membra bonæ operationis transmittatur. Domine, qui nos ad religionis et ad convivium sacræ Scripturæ invitasti, doce nos per veram cordis, oris et operis humilitatem, recumbere in novissimo loco: ut liberemur a curiositate superstitionis, sanemur a morbo cupiditatis, et eripiamur a puteo periculosæ negationis, ut glorificemur in die resurrectionis coram simul discumbentibus. Amen.

[1] Cf. Luc. xiv, 1-6.
Marc. xii, 38-39.

XLVI.

Dominica decima octava post festum Trinitatis,

ORATIO.

Convenerunt Pharisæi in unum, et interrogavit Jesus unum[1].

Domine Jesu Christe, qui venisti in hunc mundum peccatores salvos facere, conjunge animam meam tibi uni et vero sponso, incommutabili bono: ut postpositis pro tuo amore septem viris, liberalibus facultatibus, nulli ulterius scientiæ per exercitium acquisitæ, sed post fidem, spem, et charitatem, sanctam linguam, et prophetiam, ministerium, et sacramentum comprehensionem hujus viæ, per plenam cognitionem et dilectionem tibi adhæreat: et non res jam per imagines, sed in te summa veritate videat, quando charitas maxima finis conformitate, virtutum dignitate, et continentia mandatorum animam totam in sui perfectionem commutaverit, ut nihil præter te diligat vel recolat, sed sufficientia et perfectione intellectus te Deum et proximum, visibilem et invisibilem, unam in duabus naturis personam, filium David, secundum divinam naturam dominum, et secundum humanam naturam filium manifestissime recognoscat. Amen.

[1] Cf. Matth. xxii, 34-46.
Marc. xii, 35-37.
Luc. xx, 41-44.

XLVII.

Dominica decima nona post festum Trinitatis,

ORATIO.

Ascendens Jesus in naviculam transfretavit[1].

Domine Jesu Christe, qui in Passione tua naviculam crucis ascendisti, in Resurrectione transfretasti, et in Ascensione venisti in civitem tuam, villam pulchritudinis corporum et consolationis animarum : ecce verbum prædicationis, assiduitas orationis, eleemosyna, et frequentia confessionis ; vel timor de obduratione cordis, de ira Dei, de periculo supervenientis infirmitatis, de incertitudine mortis ; vel allocutio divinæ inspirationis, vitatio multitudinis, exempla Sanctorum, et humilitas pœnitentiæ, offerunt tibi animam peccatorum morbo dissolutam, immobilem ad promerendum, insensibilem propriorum vulnerum et aliorum ; jacentem in monte superbiæ ut Saul, in terra cupiditatis ut Dagon, et in lecto luxuriæ ut Æneas. Respice portitorum fidem, et dic jacenti in

[1] Cf. Matth. IX, 1-8.
Marc. II, 1-12.
Luc. V, 17 26.
Joan. V, 1 16.

peccatis ut confidat in terra sibi remitti peccata, surgat per confessionem, tollat lectum per satisfactionem, ambulet per profectum virtutum in domum suam, in unitatem Ecclesiæ, vel æternam beatitudinem : ut turbæ fidelium videant, timeant, et glorificent Deum, qui talem potestatem dedit hominibus ad hominum utilitatem. Amen.

XLVIII.

Dominica vicesima post festum Trinitatis.

ORATIO.

Simile est regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias filio suo[1].

Domine Jesu Christe, rex cœlestis gloriæ qui filiis Abrahæ per pœnitentiam te imitantibus, sponsam bonam vitam religionis dedisti, propter fidem thori spiritualis, propter prolem bonorum operum, et sacramentum inseparabilitis, et nos per nuntios tuos, sacram Scripturam, periculum vivendi, infirmitates, mutationem fortunæ, et gratuitam voluntatem ad has nuptias vocasti: Da nobis charitatem, vestem nuptialem, ne a laude Dei et confessione peccati obmutescamus ; ne a refectione, spirituali gaudio scilicet, pace, et securitate separemur: vel vestem pietatis, ne ligatis manibus et pedibus impietatis in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium, projiciamur. Amen.

[1] Cf. Matth. xxii, 1 14.
Luc. xiv, 7-14.

XLIX.

Dominica vicesima prima post festum Trinitatis,

ORATIO.

Erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum[1].

Domine Jesu Christe, qui de Judæa angelicæ confessionis et laudis, in Galilæam rotam hujus mundi venisti, quoniam infirmus sum, temporalium rerum pulchritudine tentatus, et ideo incipio jam mori tentatione fatigatus : miserere mei priusquam moriar morte culpæ, corporis, vel gehennæ ; ut virtute verbi, humilitate confessionis, jejunio, oratione, pietate, et exemplo per gratiam Salvatoris liberer a febre fomitis, et ægritudine pecati. Amen.

[1] Cf. Joan. IV, 46-54.
Matth. VIII, 5-13.
Luc. VII, 1-10.

L.

Dominica vicesima secunda post festum Trinitatis,

ORATIO.

Assimilatum est regnum cœlorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis[1].

Domine Jesu Christe, cui debitores sumus ex facto proprio et alieno, bono vel malo, et jure naturali et divino, ex naturali simul et humana constitutione; doce strictam et frequentem nobiscum, et cum ministris tuis confessoribus in præsenti facere computationem; ut in futuro quando personaliter rationem ponere volueris cum servis tuis, dimittas decem millia ingratuitorum operum nobis, qui dimittimus proximis nostris centum denarios naturalium actionum. Amen.

[1] Cf. Matth. XVIII, 23-35.

LI.

Dominica vicesima tertia post festum Trinitatis,

ORATIO.

Abeuntes Pharisæi consilium inierunt ut caperent Jesum in sermone[1].

Domine Jesu Christe, doce nos astutias seductorum ex verbis eorum intelligere, detegere, et cavere ab eis qui nos ex verbis nostris capere volunt, directe non respondere, sed ex eorum verbis responsionem eos capientem elicere, verbis quæ a multis dicuntur, ut propter hoc gloriosi videantur ; vel ut eis placeamus non assentire, sed in omnibus rationem sequi, occasione falsæ pietatis vel amplificandi cultum divinum nihil in præjudicium alterius dicere nisi quod justum credimus. Da nobis naturali et gratuita superscriptione insigniri, titulo tuæ triumphalis passionis, tuæ mortis memoriali, et tuæ domus præconiali : ut practici et theorici intellectus vitæ corporalis et spiritualis vices prudenter alternando : reddamus quæ sunt Cæsaris, Cæsari ; et quæ sunt Dei, Deo. Amen.

[1] Cf. Matth. xxii, 15 22.
Marc. xii, 13-17.
Luc. xx, 20-27.

LII.

Dominica vicesima quarta post festum Trinitatis,

ORATIO.

Loquente Jesu ad turbas, ecce princeps unus adoravit eum[1].

Domine Jesu Christe, adoro pedes misericordiæ, et veritatis tuæ, et deprecor ut vivifices prolem rationis meæ ex transgressione juris naturalis mandatorum tuorum et votorum meorum mortuam per peccata, prævaricationem, et apostasiam. Restringe prius continuum fluxum sanguinis, concupiscentiam scilicet sensualitatis per humilem retro accessum, et per tactum fimbriæ, passionis videlicet, et gratiæ tuæ. Ejice a domo conscientiæ meæ tibicines, laudatores, et adulatores, et omnes ad peccatum allicientes. Admitte tecum Petrum, cognitionem proprii defectus: Jacobum, resistentiam peccati: et Joannem, considerationem gratiæ, et propriæ conditionis, et originis, quæ immunda est pœnalis et imperfecta: per concursum, patrem et matrem, considerationem scilicet gratiæ, et liberi arbitrii, tene manum animæ meæ ut resurgat a morte peccati. Amen.

[1] Cf. Matth. IX, 18-26.
Marc. V, 21-43.
Luc. VIII, 40-56.
Joan. IV, 46-54.

LIII.

Dominica vicesima quinta post festum Trinitatis.

ORATIO.

Cum sublevasset oculos Jesus, et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, dixit ad Philippum: Unde ememus panes, ut manducent hi[1]*?*

Domine Jesu Christe, quoniam prope est Pascha transitus mei, et panes emptitii carnalium illecebrarum comparati ducentis denariis, perditione scilicet corporis et animæ, non sufficiunt ut unusquisque modicum quid accipiat: fac me levare oculos mentis ad te, et discumbere super fœnum carnalis voluptatis, temporalis possessionis et gloriæ, ut merear satiari quinque spiritualium panum refectione, timore divini judicii, horrore peccati, dolore contritionis, pudore confessionis, et labore satisfactionis: et duobus piscibus, stabilitate propositi, et desiderio in melius proficiendi: vel quinque panibus quos puer unus habet hic, scilicet humilitas quæ meretur respectum gratiæ Dei vacua impleri, intrare januam paradisi quæ est secretaria Dei, et meretur gloriam exaltationis: et duobus piscibus, patientia scilicet contumeliarum, et injuriarum. Amen.

[1] Cf. Joan. vi, 5-13.
Matth. xiv, 15-21.
Marc. vi, 34-44.
Luc. ix, 12-17.

INDEX

Orationum super Evangelia dominicalia totius anni.

I. Dominica prima in Adventu Domini.
Et cum appropinquassent Jerosolymis. 343

II. Dominica secunda in Adventu Domini.
Erunt signa in sole et luna et stellis. 344

III. Dominica tertia in Adventu Domini.
Joannes autem cum audisset in vinculis opera Christi. 345

IV. Dominica quarta in Adventu Domini.
Miserunt Judæi ab Jerosolymis sacerdotes. 346

V. Dominica infra Octavas Nativitatis Christi.
Erant admirantes Joseph et Maria mater Jesu. 347

VI. Dominica infra Octavas Epiphaniæ.
Cum factus esset Jesus annorum duodecim. 349

VII. Dominica prima post octavas Epiphaniæ.
Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ. 350

VIII. Dominica secunda post Octavas Epiphaniæ.
Cum descendisset Jesus de monte. 351

IX. Dominica tertia post Octavas Epiphaniæ.
Ascendente Jesu in naviculam. 352

X. Dominica in Septuagesima.
Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias. 353

XI. Dominica in Sexagesima.
Cum turba plurima convenirent, et de civitatibus properarent. 354

XII. Dominica in Quinquagesima.
Assumpsit Jesus duodecim discipulos. 355

XIII. Dominica prima in Quadragesima.
Ductus est Jesus in desertum a Spiritu. 356

XIV. Dominica secunda in Quadragesima.
Egressus Jesus secessit in partes Tyri et Sidonis. 357

XV. Dominica tertia in Quadragesima.
Erat Jesus ejiciens dæmonium, etc. 358

XVI. Dominica quarta in Quadragesima.
Abiit Jesus trans mare Galilææ. 359

XVII. Dominica in Passione.
Quis ex vobis arguet me de peccato? 360

XVIII. Dominica in ramis Palmarum.
Cum appropinquasset Jesus. 361

XIX. In festo sancto Paschæ.
Maria Magdalene. 362

XX. Dominica in octavis Paschæ.
Cum sero esset die illo. 363

XXI. Dominica prima post octavas Paschæ.
Ego sum pastor bonus. 365

XXII. Dominica secunda post Octavas Paschæ.
Modicum et jam non videbitis me. 367

XXIII. Dominica tertia post octavas Paschæ.
Vado ad eum qui me misit. 368

XXIV. Dominica quarta post octavas Paschæ.
Amen amen dico vobis, si quid petieritis, etc. 369

XXV. Dominica infra octavas Ascensionis.
Cum venerit Paraclitus. 370

XXVI. In die Pentecostes.
Si quis diligit me. 371

XXVII. In die Sanctæ Trinitatis.
Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine. 372

XXVIII. Dominica prima post festum Trinitatis.
Homo quidam erat dives qui induebatur, etc. 373

XXIX. Dominica secunda post festum Trinitatis.
Homo quidam fecit cœnam magnam. 374

XXX. Dominica tertia post festum Trinitatis.
Erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores. 375

XXXI. De filio prodigo.
Homo quidam habuit duos filios : et dixit adolescentior patri. 376

XXXII. Dominica quarta post festum Trinitatis.
Estote misericordes sicut et Pater vester mitericors est. 378

XXXIII. Dominica quinta post festum Trinitatis.
Cum turbæ irruerent. 379

XXXIV. Dominica sexta post festum Trinitatis.
Dico enim vobis, quia nisi abundaverit justitia vestra. 380

XXXV. Dominica septima post festum Trinitatis.
Cum turba multa esset cum Jesu. 381

XXXVI. Dominica octava post festum Trinitatis.
Attendite a falsis Prophetis. 382

XXXVII. Dominica nona post festum Trinitatis.
Homo quidam erat dives, qui habebat villicum. 383

XXXVIII. Dominica decima post festum Trinitatis.
Et ut appropinquavit Jesus Jerusalem, videns civitatem, flevit super illam. 384

XXXIX. Dominica undecima post festum Trinitatis.
Dixit Jesus ad quosdam qui in se confidebant, tamquam justi. 385

XL. Dominica duodecima post festum Trinitatis.
Exiens Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem. 386

XLI. Dominica decima tertia post festum Trinitatis.
Beati oculi qui vident quæ vos videtis. 387

XLII. Dominica decima quarta post festum Trinitatis.
Cum iret Jesus in Jerusatem, transibat per mediam Samariam. 389

XLIII. Dominica decima quinta post festum Trinitatis.
Nemo potest duobus dominis servire. 390

XLIV. Dominica decima sexta post festum Trinitatis.
Ibat Jesus in civitatem quæ vocantur Naim. 391

XLV. Dominica decima septima post festum Trinitatis.
Cum intraret Jesus in domum cujusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem. 393

XLVI. Dominica decima octava post festum Trinitatis.
Convenerunt Pharisæi in unum, et interrogavit Jesus unum. 394

XLVII. Dominica decima nona post festum Trinitatis.
Ascendens Jesus in naviculam transfretavit. 395

XLVIII. Dominica vicesima post festum Trinitatis.
Simile est regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias filis suo. 397

XLIX. Dominica vicesima prima post festum Trinitatis.
Erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum. 398

L. Dominica vicesima secunda post festum Trinitatis.
Assimilatum est regnum cœlorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis. 399

LI. Dominica vicesima tertia post festum Trinitatis.
Abeuntes Pharisæi consilium inierunt ut caperent Jesum in sermone. 400

LII. Dominica vicesima quarta post festum Trinitatis.
Loquente Jesu ad turbas, ecce princeps unus adoravit eum. 401

LIII. Dominica vicesima quinta post festum Trinitatis.
Cum sublevasset oculos Jesus, et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, dixit ad Philippum : Unde ememus panes, ut manducent hi? 402

D. ALBERTI MAGNI,

EPISCOPI RATISBONENSIS,

DOCTRINA TOTO ORBE CELEBERRIMI,

ORDINIS PRÆDICATORUM,

SERMONES DE SANCTIS.

SERMO I.

DE SANCTO ANDREA APOSTOLO.

Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum.
Matth. IV, 19.

Hæc verba Dominus dixit non solum ad Petrum et Andream, imo dicit ea ad quoslibet Christianos. Unde quatuor sunt notanda :

I. A quibus vocemur a Domino.
II. Per quæ vocemur a Domino.
III. Ad quæ vocemur a Domino.
IV. Propter quæ vocemur a Domino.

Et nota, quod vocat nos a tribus, per tria, ad tria, et propter tria.

I.

De primo nota, *A quibus vocemur a Domino*. Et est sciendum, quod vocat nos ab illis tribus quæ sunt in mundo, videlicet, a carnis lascivia, et rerum concupiscentia, et vitæ superbia. De his tribus dicit I Joan. II, 15 et 16 : *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mando sunt. Omne quod est in mundo, concupi-*

scentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ.

Hæc tria bene possunt figurari per illa tria quæ Petrus et Andreas reliquerunt.

1. Ipsi enim primo reliquerunt uxores, quas forsitan habebant, vel habere poterant. Per uxorem vero intelligitur ipsa caro, quæ mirabili glutino copulata est spiritui. Spiritus enim quasi maritus est carnis. Heu ! uxor ista caro semper dominari quærit in virum. *Caro enim* semper *adversus spiritum concupiscit*, ut dicit Apostolus [1]. Hanc igitur uxorem, id est, carnis luxuriam debemus relinquere. Ad hoc monet nos Spiritus Sanctus, Eccli. xviii, 30 et 31 : *Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua*, Glossa, carnali, *avertere. Si præstes animæ tuæ*, id est, « animalitati tuæ, » ut dicit Glossa, *concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis*, id est, « dæmonibus, » ut dicit Glossa. Sic contingit Samsoni, quem Dalila, cum qua fuerat luxuriatus, tradidit Philistæis, in quorum carcerali mola luit illas concupiscentias quas habuerat cum Dalila.

2. Secundo rete suum reliquerunt. Per rete vero notatur avaritia, sive rerum concupiscentia. Avaritia quippe est rete diaboli, quod expandit super faciem universæ terræ. Per hoc rete juvenes capit, et senes, sive viros, sive mulieres. Unde dicitur Jeremiæ, vi, 11 et 13 : *Vir cum muliere capietur, senex cum pleno dierum : a minore quippe usque ad majorem omnes avaritiæ student.* Et nota, quod Dominus iniquitatem avaritiæ graviter punire consuevit. Unde legitur in III Reg. xxi-xxii, quod quia Achab Rex Israel vineam Naboth Israelitæ concupivit, ipsamque Naboth occiso possedit : propterea in bello quodam, quod erat inter ipsum et Regem Assyriorum, sagitta inter pulmonem et stomachum transfixus occiditur, et mortuus est, et canes linxerunt sanguinem ejus. Jezabel vero IV Reg. ix, uxor ejus, ad cujus consilium Naboth occisus fuerat, per mandatum Jehu deorsum præcipitata, et ab ungulis equorum est conculcata : canes quoque comederunt carnes ejus. Propterea Spiritus sanctus monet unumquemque in Eccli. v, 1 : *Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris : Est mihi sufficiens vita : nihil enim proderit in tempore vindictæ et obductionis*, id est, quando humo tibi claudentur oculi.

3. Tertio navim dimiserunt. Per navem superbia figuratur. Sicut enim navis dorsum aquarum transit, ita et superbia aliis semper dominari appetit. Præterea sicut navis amplior est in medio quam sit in duabus extremitatibus suis, sic etiam est de superbis. Ipsi enim propter hoc tument et superbiunt, quando non considerant principium suum et finem. Non enim vident quod nati sunt cæci et nudi, et flentes, et ejulantes : nec respiciunt quod cito vile cadaver erunt, et a vermibus corrodentur, et in pulverem revertentur.

Nota etiam, quod Dominus superbos humiliare consuevit. Legitur enim II Mach. ix, 4 et seq., quod Antiochus Rex, qui tantæ elationis erat, ut videretur sibi fluctibus maris imperare, et montium altitudines in statera appendere, et qui arbitrabatur se cœli sidera attingere ; cum dixisset, *Se venturum Jerosolymam, et congeriem sepulcri Judæorum eam facturum... Ut finivit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dirus dolor viscerum, et amara intestinorum tormenta... : et contingit illum impetu euntem de curru cadere, et gravi corporis collisione membra vexari ; ita ut de corpore impii vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes ejus effluerent, odore etiam illius et fœtore exercitus gravaretur... Et cum*

[1] Ad Gal. v,17.

nec ipse jam fœtorem suum ferre non posset..., miserabili obitu vita functus est. Hinc est, quod monet nos Spiritus sanctus in Eccli. x, 15, dicens ut superbiam fugiamus. Ait enim : *Initium omnis peccati est superbia : Qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis*, vel maledictione, Glossa, « in corpore et anima : » *et subvertet eum in finem*, id est, superbus capite inferius demisso, et pedibus sursum versis præcipitabitur in profundum abyssi.

II.

De secundo nota, quod Dominus a prædictis tribus, revocat nos per tria, quæ passus est in cruce, videlicet per paupertatem, et humilitatem, et doloris asperitatem.

1. Per paupertatem quippe revocat nos ab oculorum concupiscentia. Tantæ namque paupertatis erat, ut nullam vestem omnino sibi reliquerit, sed tantum quemdam pannum, quo erat præcinctus ad femora, sicut legitur in Evangelio Nicodemi. Nullam enim habebat hyppodiaconem, vel cervical, ad quod caput lassum et afflictum reclinaret. Præterea cum vehementer tunc sitiret, non habuit tantum ut os suum et linguam humectaret.

2. Per humilitatem etiam suam revocat nos a vitæ superbia. Nonne magna humilitas hæc erat, quod *a conspuentibus* in ipsum *faciem non avertit ?* et quod dorsum suum ad propriam crucem portandam humiliavit ? Quod etiam in medio latronum pendere nudus, in publica strata, ad spectaculum omnium transeuntium, suspendi non recusavit ?

3. Per magnam etiam doloris asperitatem revocat nos a misera carnis luxuria. Nonne magnus dolor hic erat, quod exceptis doloribus quos sub flagellis et spinis passus fuerat, venerabile corpus ejus, usque ad singularem omnium membrorum dinumerationem, violenter extenderunt ? Quod etiam manus ejus ac pedes grossis clavis perfoderunt, et quod linguam suam felle et aceto amaricaverunt ? De istis tribus considerandis ac memorandis monet nos ipse Dominus in Thren. iii, 19 : *Recordare*, inquit, *paupertatis, et transgressionis meæ*, et maxime humilitatis. Omnes enim alias mortes quas malefactores sustinere solebant, pertransivit, atque illam elegit quæ tunc præ omnibus aliis contemptibilior habebatur, videlicet mortem crucis, et hoc fecit propter eximiam humilitatem suam.

III.

De tertio nota, quod vocat nos ad tria facienda.

1. Primum est, ut Creatori nostro ex omni vita nostra, et posse, et scire nostro ipsi fideliter serviamus. Cum enim ipse nobis dederit vitam, et membrorum potentiam, ac rationis scientiam : dignum est ut ex his tribus serviamus ei. Unde dicitur in primo Reg. vii, 39 : *Præparate corda vestra Domino, et servite ei soli, et eruet vos de manu Philisthiim*, id est, dæmonum infernalium.

2. Secundum est, ut cuilibet proximo nostro corde, ore, et opere in suis necessitatibus assistamus.

3. Tertium est, ut animam nostram et corpus in omni vitæ munditia custodiamus. De istis duobus dicitur, Jac. i, 27 : *Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem, hæc est : Visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Dicit igitur Jacobus, quod duplex est religio ad quam Christus nos invitat. Prima est, ut pupillis et viduis, id est, cuilibet pauperi in suis necessitatibus subveniamus. Secunda est, ut nos ipsos ab omni inquinamento vitiorum mundos et immaculatos custodiamus.

IV.

De quarto nota, quod debemus sequi Dominum nos vocantem de primis tribus ad tria jam memorata : propter tria quæ propter hoc assequemur, videlicet, propter regiam dignitatem, et rerum omnium ubertatem, et corporis ac animæ claritatem.

1. Qui enim superbiam fugerit, et se ad serviendum Deo humiliaverit, assequetur in cœlis regiam dignitatem.

2. Qui etiam contempserit, et res suas pauperibus erogaverit, assequetur in regno Dei rerum omnium ubertatem.

3. Qui etiam luxuriam abominatus fuerit, et semetipsum castum et mundum custodierit, accipiet pro præmio animæ et corporis inæstimabilem claritatem.

Quæ tria nobis largiri dignetur ipse Dei Filius, qui cum eodem Deo Patre et Spiritu sancto vivit, etc.

SERMO II.

DE BEATO NICOLAO EPISCOPO.

Beati servi illi,
quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Luc. XII, 37.

Quinque principaliter sunt hic notanda :

I. Quis sit ille Dominus cui dignum est, ut ab omnibus serviatur ?
II. Quorum servorum servitium specialiter requiratur ?
III. Quomodo et quando quilibet vigilare teneatur ?
IV. Quale damnum ab his qui dormierunt, incurratur ?
V. Quæ beatitudo eis qui bene vigilaverint, promittatur ?

I.

De primo nota, quod Dominus iste cui dignum et justum est ut omnes serviant, est Dei Filius. De isto Domino legitur in Genes. XXVII, 29, quod Isaac, cum benediceret Jacob filium suum, inter cætera sic ait : *Serviant tibi populi, et adorent te tribus : esto Dominus fratrum tuorum.*

1. Per Isaac, qui interpretatur *risus*, vel *gaudium*, Deus Pater intelligitur, qui cor et os illorum qui modo pro peccatis suis flent et lugent, gaudio adimplebit et risu. Unde et ipse Filius fidelis nuntius Dei Patris dixit ad discipulos suos, Luc. VI, 21 : *Beati qui nunc fletis, quia ridebitis.* Unde etiam dicit ad quemlibet fidelem in Job, VIII, 20 et 21 : *Deus non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis : donec impleatur risu os tuum et labia tua jubilo.*

2. Per Jacob, qui *luctator* interpretatur, Dei Filius intelligitur, qui tamquam verus David cum Goliath, id est, diabolo, singularem luctam aggressus est in cruce, eumque moriendo, quod mirabile

erat, subegit et occidit, id est, iniquam potentiam sibi abstulit. Huic Filio ait Deus Pater : *Serviant tibi populi* Gentilium, *adorent te tribus* Judæorum, *esto Dominus fratrum tuorum*, id est, Christianorum. Christiani enim specialiter dicuntur fratres Domini, quia sunt cum eo in eadem religione. Est enim illis cum Christo una fides, et unum baptisma. Fidem namque quam Christus prædicavit, ipsi susceperunt, et per ejus baptisma a peccatis originalibus ipsi ablui meruerunt.

II.

De secundo nota, quod Christiani specialiter dicuntur servi Domini, quia ipsi in baptismo servitio diaboli renuntiaverunt, et se ad Christi obsequium obligaverunt. De his servis dicitur Exod. xxi, 1 et 2 : *Si emeris servum Hebræum, sex annis serviet tibi : in septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat.* Hæc auctoritas exponitur de Christianis, et Christo. Hebræi interpretantur *vincentes*, vel *transeuntes*, et sic Christiani debent esse Hebræi, ut videlicet per fidem vincant diabolum et mundum, et ita transire mereantur in regnum æternum. De hac victoria dicit I Joan. ii, 14 : *Verbum Dei manet in vobis, et vicistis malignum*, id est, diabolum. Dicit etiam ibidem : *Hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra* [1].

Hos itaque servos Dominus emit magno pretio, videlicet sanguine suo. Unde sex annis ei servire debent, ut in septimo liberi gratis egrediantur. Per sex annos totum spatium vitæ nostræ figuratur, in quo laborare debemus, cum ad laborem nati simus, et cum etiam ipse Dominus sex diebus operatus fuerit, et in septimo quieverit, sicut dicitur in Gen. ii, 2 : *Requievit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat*. Septimus annus est tempus post hanc vitam, quod est tempus animarum. Igitur sex annis, id est, toto tempore vitæ nostræ, ei servire debent, ut septimo liberi gratis egrediantur, id est, per Christi gratiam ab omni miseria liberati ad æternam requiem tunc ingredi mereantur.

Cum quali etiam veste homo intravit in servitutem Christi, cum tali tunc exibit. Vestis est innocentia, quæ confertur homini in baptismo, sive sit baptismus aquæ, vel pœnitentiæ. Et cum hac veste qui Christo devote servierit, exibit in morte.

Et nota, quod a servis Christi triplex servitus exigitur, videlicet servitus cordis, oris, et operis.

1. Servitus autem cordis consistit in tribus, videlicet in cogitationum puritate, et affectionis sinceritate, ac compassionis ubertate. Debet enim servus Christi puras cogitationes habere, ut videlicet recogitet singula beneficia Christi, et cum ea recogitaverit, sinceræ affectionis dulcedine circa ipsum moveatur. Debet etiam habere uberem compassionem, per quam pauperibus et afflictis condoleat, ac misereatur. Sic fecit S. Nicolaus. « Erat « enim, sicut de eo cantatur, valde compa- « tiens, et super afflictos pia gestans vi- « scera. »

2. Servitus etiam oris consistit in tribus, videlicet in devota gratiarum actione, in supplici oratione, et in fraterna admonitione. Debet enim quilibet super singulis beneficiis Jesu devotas sibi referre gratiarum actiones : cum etiam ei ab electis in patria jugiter gratiæ referantur. Unde et Sacerdos quotidie invitat nos in Missa : *Gratias*, inquit, *agamus Domino Deo nostro*. Debet etiam homo Creatori suo continuo supplices orationes

[1] I Joan. v, 4.

offerre, postulans ab eo gratiam in præsenti, et gloriam in futuro. *Gratiam* siquidem *et gloriam*, Psalmistæ testimonio, *dabit Dominus*[1]. Debet nihilominus homo proximum suum ad omne opus bonum admonere, ut ipsum, quantum in ipso est, secum pertrahat ad regnum Dei.

3. Servitus etiam operis consistit in tribus. Debemus enim Domino servire operibus munditiæ, justitiæ, et misericordiæ : ut videlicet per munditiam corpora nostra ab inquinamentis luxuriæ custodiamus, ut per justitiam proximum nostrum in nullo lædamus aut offendamus, ut etiam per misericordiam pauperibus et afflictis benefaciamus. Sic fecit Beatus Nicolaus, qui juste, munde, ac pie vivendo, ad honorem sacerdotii meruit promoveri divinitus. Unde adhuc oleum resudat ex ossibus ejus mundis et justis.

Nota etiam, quod Domino serviendum est cum timore et exsultatione. Justitia enim Domini facit hominem trepidare; sed benignitas ejus facit eum exsultare. De servitio timoris dicitur in Psal. II, 11 : *Servite Domino in timore.* De servitio vero exsultationis habetur Gen. XLVII, 25, ubi populus Ægypti, id est, hujus mundi, dicit ad Joseph, per quem Christus intelligitur : *Salus nostra in manu tua est : respiciat nos tantum Dominus noster, et læti serviemus Regi*, id est, Deo Patri.

III.

De tertio nota, quod vigiliæ quibus vigilare tenemur, hæ sunt, ut videlicet semper Dei reminiscamur, ac salutis propriæ animæ non obliviscamur. Et hoc facere debet omnis homo, sive sit in pueritia, sive in adolescentia, sive in virili ætate, sive in senecta, sive in senio constitutus. Hinc est, quod Dominus dicit Marc. XIII, 35 et seq. : *Vigilate, nescitis enim quando Dominus veniat : sero, an media nocte, an gallu cantu, an mane. Ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico : Vigilate.* Describit ergo Dominus hic quatuor vigilias, per quas quatuor principales ætates hominis figurantur.

1. Per sero quippe intelliguntur homines decrepitæ ætatis, utpote octogenarii, nonagenarii, et centenarii. His enim dies hujus vitæ jam pene elapsus est, et instat eis nox mortis, et talibus est necessarium vigilare.

2. Per mediam noctem designantur homines, qui in multis sollicitudinibus hujus vitæ jam per longum tempus vixerunt, et necesse est eis ut de animæ suæ requie cogitarent. Qui etiam dicere possunt : *Media vita in morte sumus ;* utpote homines annorum quinquaginta, sexaginta, et septuaginta. Illi quippe qui libenter nocte vigilant, saltem in media nocte vadunt dormitum, ut pausent, et requiescant. Sic etiam utile esset talibus, ut tandem nunc de animarum requie cogitarent.

3. Per galli cantum notantur homines quos gallus multiplicis sollicitudinis inquietat, videlicet qui de conjugum suarum, et parvulorum, et cæteræ familiæ procuratione solliciti existunt, utpote vicenarii, trecenarii, quadragenarii. Et certe a talibus exigitur ut vigilent. Nescit enim homo quantumcumque robustæ ætatis sit, quid superventura pariat dies.

4. Per mane intelliguntur parvi, et adolescentuli, qui sunt infra annos viginti, quibus adhuc longior dies vitæ præsentis promittitur : et forte tales credunt quod longam et serenam sint victuri, qui forsitan vix vivent unam diem

[1] Ps. LXXXIII, 12.

brevem, et per auræ intemperiem nihilominus perturbatam : propter quod et talibus est vigilandum.

Beatus Nicolaus mane cœpit Domino vigilare.

1. Propterea legitur de ipso, quod dum penderet ad ubera matris, quarta feria et sexta semel in die papillas sugebat.

2. Cantatur etiam de eo, quod *nobilis progenie, sed nobilior moribus ab ipso puerili ævo secutus Dominum, meruit divina revelatione ad summum provehi sacerdotium.*

3. Nota etiam, quod ad litteram B. Nicolaus ad hoc ut bene ageret, vigilavit. Quidam enim patrifamilias qui ad magnam devenerat inopiam, ad subsidium ipsius, ac filiarum ejus, ipso dormiente aurum projecit, et abscessit. Heu ! multi faciunt e converso : qui ad hoc vigilant, ut malefaciant de noctibus, utpote fures, raptores, latrones, et domorum incensores, et fornicatores. De talibus dicitur Proverb. iv, 14, 16 et 17 : *Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via... Non enim dormiunt nisi malefecerint, et somnus rapitur ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis, et vinum iniquitatis bibunt.*

IV.

De quarto nota, quod ad minus sunt quatuor genera hominum qui non vigilant, sed dormiunt, et propter hoc pœnam et mortem incurrunt æternam. Dormire enim est Deum non attendere, et propriam salutem negligere. Faciunt autem homines sic dormire superbia, avaritia, luxuria, et de longiore vita confidentia : et per hæc etiam quatuor homines morte trucidantur æterna. Nota ergo de primis duobus, videlicet superbia, et avaritia, quod faciunt hominem Dei ac propriæ salutis oblivisci, et tandem ipsum morte interficiunt sempiterna. Unde legitur in II Reg. iv, quod duo principes latronum Rechab et Baana, Isboseth filium Saulis fervente die in meridie super lectum suum dormientem interfecerunt, et sublato capite ejus abierunt : ostiaria quippe domus etiam dormiebat.

Isboseth interpretatur *vir confusionis*, et signat quemlibet qui diligit hunc mundum, qui plenus est confusione. Confusa quippe sunt hic omnia : spes, metus, mœror, gaudium. Hunc Rechab et Baana dormientem interficient. Rechab interpretatur *excelsus*, et signat superbiam, quæ semper excelsa quærit. Baana vero interpretatur, *venit donatus*, et signat avaritiam, quæ semper appetit dona et munera rerum præsentium.

Superbia igitur et avaritia interficiunt hominem dormientem, id est, salutem propriam negligentem ; interficiunt autem eum in meridie et in lecto.

1. Superbi enim semper volunt esse in meridie, id est, semper appetunt in hoc sæculo splendere, et gloriosi apparere.

2. Avari etiam propter hoc res tam inhianter congregant et acquirunt, ut de divitiis quasi quemdam lectum sibi faciant, in quo postea suaviter pausent et quiescant. Et quare tales interficiuntur ? Quia certe ostiaria domus, id est, ratio hominis obdormivit. Ipsa quippe ratio hominis deberet hominem excitare, et ei persuadere, ut caveret sibi a superbia et avaritia, præsertim cum homo sit pulvis et vas stercorum : propter quod indignum est ut superbiat ; præterea cum homo nudus natus sit, nudum eum egredi oporteat : propter quod etiam contra rationem est, ut ad tanta conquirenda se extendat, cum omnia eum hic relinquere sit necesse.

3. Luxuria etiam hominem facit dormire, id est, aufert ei memoriam Dei, et sollicitudinem salutis propriæ. Unde legitur Judicum, xv, quod Dalila fecit dormire Samsonem super genua sua, et in sinu suo reclinare caput. Deinde cum rasum eum abjiceret, apprehenderunt eum

Philisthæi, et eruerunt oculos ejus, et vinctum catenis molere fecerunt in carcere suo. Samson interpretatur *sol fortis*, et signat quemlibet Christianum, qui deberet esse sol et lumen fidei, et fortis per opus virtutis. Hæc enim duo requiruntur a quolibet Christiano, ut videlicet credat per fidem, et operetur per charitatem.

Hinc Dalila, quæ interpretatur *situla*, signat luxuriam, quæ semper sitit libidinem, ad sinum suum invitat, ibique eum tamdiu dormire facit, quoadusque rasus fuerit, id est, quamdiu vires corporis habuerit. Viribus autem corporis per mortem ablatis, abjicit eum a se, quem tunc Philisthæi, id est, dæmones capientes excæcant, id est, privant æterna luce, vinciuntque catenis perpetuæ damnationis, et sic eum molere faciunt panem æterni doloris ac laboris in carcere gehennali, ubi impii semper in circuitu ambulant excæcati. Ibi misero peccatori luxuriosa dormitio longis cruciatuum vigiliis lamentabiliter compensatur.

4. Confidentia quoque longæ vitæ facit hominem dormire, id est, Dei ac propriæ salutis penitus oblivisci. Legitur enim Judic. IV, quod Jahel Sisaram pallio operiens, dedit ei lac bibere, et tandem tempus dormientis clavo perforavit : et sic soporem morti socians defecit, et mortuus est. Sisara interpretatur *equi visio*, et signat tales qui non prævident mortem suam, sed vivunt *sicut equus et mulus, quibus non*, etc. Psal. XXI, 9. Hos Jahel qui interpretatur *ascendens*, et signat confidentiam longioris ac ascendentis vitæ, pallio falsæ spei operit, et dat eis bibere lac mundanæ voluptatis : et sic ipsos dormientes clavo perpetuo mortis perforat et occidit.

V.

De quinto nota, quod beatitudo quæ bene vigilantibus promittitur, hæc est de qua Dominus sic ait in præsenti Evangelio[1] : *Amen dico vobis, quod præcinget se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis.* Dei quippe Filius præcinget se, id est, gratiosum servum servorum suorum in regno suo ostendet, eosque qui vigilaverunt, id est, qui sui et propriæ animæ per bona opera immemores non exstiterunt, faciet discumbere ad mensam gloriæ suæ, sicut ipse dicit, Luc. XXII, 29 et 30 : *Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo.* Discumbentibus autem eis qui olim servierunt ac vigilaverunt, transiens ministrabit ipsis fercula multifariæ jucunditatis. Transibit quippe Jesus per ipsam animam, et omnes sensus electorum, ministrans palatum, manum, et pedem, et sic de aliis membris, et propinabit unicuique membro lætitiam singularem. Quod autem gaudium animæ, quæ specialis sedes est Trinitatis, tunc infundetur, nec prædicatoris lingua, nec scriptoris calamus sufficienter poterit explanare.

Rogate ergo Dominum, ut sic in bonis operibus vigilantes inveniamur, quatenus illam ineffabilem beatitudinem assequi mereamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

[1] Luc. XII, 37.

SERMO III.

DE SANCTO THOMA APOSTOLO.

Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam, et mitte in latus meum : et noli esse incredulus, sed fidelis. Joan. xx, 27.

In verbis præmissis quæ Dominus dixit ad beatum Thomam, tria perpendere possumus :

I. Passionis gravitatem.
II. Resurrectionis veritatem.
III. Et Christianam dignitatem.

I.

Primo igitur perpendere possumus gravitatem Dominicæ passionis, per hoc quod dicitur Thomæ : *Infer digitum tuum huc*, scilicet in manus meas, *et affer manum tuam, et mitte*, etc. Per hoc enim probari potest, quod clavi quibus Dominus cruci fuit affixus, grossi erant ad modum digiti virilis manus, et quod grossa fuit et lata ad modum virilis manus, illa dira lancea qua transfixum fuit latus Salvatoris nostri. Unde et Joannes dicit, xix, 34, quod *unus militum lancea latus ejus aperuit*, quasi magnum ostium faciens in latere, *et continuo exivit sanguis et aqua*, sed intermixtim et separatim. Ab eodem quippe vulnere singulariter exivit sanguis, et singulariter limpida aqua, quod fieri non potuisset, si fuisset angusta lateris apertura.

Cum ergo Dominus tam gravem pro nobis sustinuerit passionem, dignum est ut et nos aliquam asperitatem patiamur pro ipso. Unde etiam sicut legitur in

Joan. xi, 14 et seq., Cum Lazarus mortuus esset, et Jesus diceret Discipulis : *Lazarus mortuus est, eamus ad eum :* Dixit Thomas ad condiscipulos : *Eamus et nos, et moriamur cum eo.* Ecce paratus fuit Beatus Thomas mori cum Domino, ut dicit ibi Glossa : « Ecce verus « amantium affectus, vel cum eo vivere, « vel cum eo mori. » Ad hoc autem ut patiamur cum Domino, invitat nos Apostolus ad Rom. viii, 17 et 18, ita dicens : Erimus *hæredes Dei, cohæredes autem Christi, si tamen compatimur, ut et conglorificemur. Existimo enim, quod non sint condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.*

Si igitur volumus habere cum Domino gloriam exsultationis, patiamur etiam cum ipso amaritudinem passionis. Ipse enim est caput nostrum, et nos ejus membra : unde non decet, ut ait Bernardus, « sub spinato capite membrum vi- « vere delicate. » Propter quod etiam Apostolus I ad Corinth. xii, 26 et 27 : *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra : sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra ;* et subdit : *Vos autem estis corpus Christi.* Quasi diceret : « Cum « Christus qui est caput nostrum, passus « sit pro nobis, et vos debetis merito « cum ipso pati in via miseriæ, ut cum « ipso gaudeatis in patria gloriæ. *Vos* « enim *estis corpus ejus.* »

Vult etiam Dominus, ut non solum compatiamur ei in cruce pendenti, sed ut etiam compatiamur ipsi in paupertate famis, sitis, frigoris, ac infirmitatum miserias patienti. Sibi quippe reputat impensum, quod pauperibus fuerit erogatum. De hac compassione dicit Job, xxx, 25 : *Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi.*

II.

Secundo possumus attendere veritatem Resurrectionis, in eo videlicet quod ostendit se videndum et palpandum. Unde etiam dixerat aliis Discipulis, priusquam se Thomæ exhiberet, sicut testatur Lucas xxiv, 39 et 40 : *Videte*, inquit, *manus meas, et pedes, quia ego ipse sum : palpate, et videte : quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, et pedes.* Igitur, sicut Glossa dicit, « prop- « ter hoc cicatrices vulnerum suorum « reservavit, ut fidem Resurrectionis ad- « strueret, et infidelitatis vulnus in eis « sanaret. »

Cum ergo Christus resurrexit, scire debeamus firmissime, quod et nos resurgemus. Unde dicit Job, xix, 25 et 26 : *Scio quod Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum : et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum* Salvatorem *meum.* Dicit etiam Apostolus I ad Corinth. xv, 51 : *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur*, a miseria videlicet in gloriam. Boni enim tunc in corporibus suis immutabuntur a miseria præsentis vitæ in gloriam vitæ perpetuæ : mali vero de miseria hujus exsilii ibunt in miseriam æterni supplicii. Explanat autem quomodo ista fiet resurrectio, et dicit, quod fiet *in momento, et in ictu oculi, in novissima tuba* [1], id est, ad præceptum Christi, qui ideo vocatur novissima tuba, quia cum omnes prædicatorum linguæ siluerunt, tunc ipse, ut ab universo orbe audiatur, potenter ac patenter in judicio personabit.

Agamus igitur, charissimi, opera mun-

[1] I ad Corinth. xv, 52.

ditiæ, justitiæ, ac misericordiæ : fugiamusque immunditiam, injustitiam, ac mentis inclementiam : ut videlicet cum ad vocem hujus tubæ nos evigilare contigerit, non in opprobrium sempiternum, sed potius in vitam æternam feliciter resurgamus. Dicit autem Daniel, XII, 2 : *Multi de his qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt : alii in vitam æternam, et alii in opprobrium, ut videant semper*, id est, ut hi qui evigilaverint in vitam æternam, videant Deum quasi Imperatorem serenissimum ; et hi qui evigilaverint in opprobrium sempiternum, adspiciant diabolum tortorem crudelissimum.

III.

Tertio, in verbis supradictis notare possumus Christianam dignitatem. Si enim Christus Apostolos suos tam charos habuit, et dignos quod post Resurrectionem suam se illis præbuit ad attrectandum : sic etiam tam digni sunt ipsi et chari boni Christiani, quod semetipsum se eis exhibet ad manducandum. Quis autem dubitat non minoris dignitatis esse cibum pretiosum manducare, quam attractare? Unde ipse Jesus per semetipsum dicit, Joan. V, 54 : *Amen, amen dico vobis : Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Cum ergo instet, charissimi, nativitas infantuli Jesu, qui seipsum exhibet nobis ad vescendum, et propter hoc reponi voluit in præsepium ; sex requiruntur a nobis, ut tantum hospitem honorifice recipiamus, id est, digne tunc ad sacrosanctam communionem accedamus.

1. Primum est, ut ab hospitio animæ omnes sordes peccatorum eliminemus, et hoc oportet fieri per amaram contritionem. Contritio enim quædam est præacuta pala, per quam omnes immunditiæ scelerum ejiciuntur, per quas diabolus inquinaverat animam peccatoris.

2. Secundum est, ut domum etiam perfundendo scopemus ; id autem fit per lacrymosam confessionem . Lacrymosa quippe confessio est quasi quædam scopa, quæ cum fœtentes sordes per contritionis præacutam palam foras projectæ fuerint, postmodum lacrymis perfusis, subtiliter et diligenter emundat.

De istis duobus dicitur II Par. XXIX, 16 et 17 : Sacerdotes... *extulerunt omnem immunditiam, quam in templo repererant in vestibulo domus Domini, quam tulerunt Levitæ, et adsportaverunt ad torrentem Cedron foras... : expiaveruntque templum Dei diebus octo.* Sacerdotes dicuntur quasi sacri duces. Sunt autem sacri duces animæ, timor et amor. Timor videlicet supplicii, et amor præmii. Hi duo Sacerdotes in gerula contritionis efferunt omnem immunditiam peccati de templo Domini, id est, de corde hominis, et adsportant eam foras in torrentem Cedron. Cedron interpretatur *tristis mœror*, et signat supplicium gehennale. Ibi enim est tristis mœror, quia miseri damnati non exspectant aliquam consolationem mœroris sui. In hunc torrentem timor et amor faciunt peccata portari, quando videlicet faciunt hominem recordari, quod nisi idem pœnituerit, semper inferni supplicia patietur. Sordibus autem exportatis, expiaverunt templum octo diebus, per quod intelligitur pura confessio, ad quam octo requiruntur. Et illa octo sunt isti octo dies expiationis. Octo quæ ad confessionem requiruntur, notantur in hoc versu :

Quis, quid, ubi, quoties, cum queis, cur, quo-
[modo, quando.

Quis videlicet, utrum monachus, clericus, vel laicus fuerit. Item, utrum fuerit sacerdos, diaconus, vel subdiaconus,

et sic de similibus. *Quid*, id est, quale genus peccati commiserit. *Ubi*, id est, in quo loco perpetraverit. *Quoties*, id est, quot annis, vel mensibus, vel diebus, vel vicibus. *Cum queis*, id est, cum quibus, id est, si cum muliere soluta, vel conjugata, vel religiosa, et velata : aut cum nepte, vel sorore. Item si cum jumento, et quali jumento. *Cur*, id est, si spontaneus, aut coactus, vel si magna tentatio eum ad hoc impulerit, vel ipse sibi tentationem fecerit. *Quomodo*, id est, si naturaliter aut innaturaliter, stando vel jacendo, vel dormiendo. *Quando*, id est, in quadragesima vel extra quadragesimam, si in diebus solemnitatum, vel in diebus feriarum.

3. Tertium quod requiritur ad hoc, quod corpus Jesu digne suscipiamus, hoc est, ut hospitium cordis nostri cortinis, et floribus adornemus. Hoc fit per bonorum operum actionem, et maxime per eleemosynarum largitionem. Unde dicitur I Mach. IV, 57 et 58 : *Ornaverunt faciem templi coronis aureis... : et facta est lætitia in populo magna valde*. Coronæ aureæ sunt bona opera quæ fiunt ex charitate. Per bona quippe opera anima modo ornatur, et tandem in Dei judicio coronatur.

4. Quartum est, ut adventum Domini desideremus, ipsumque jejuni exspectemus. Hoc autem fit per sancta desideria, et devota jejunia, per quæ boni Christiani præparant se ad tanti hospitis susceptionem, cum ipse sit verus cibus animæ. Unde et Apostolus in prima Dominica Adventus instruxit nos, quomodo debemus exspectare hospitem nostrum Jesum Christum, ita dicens ad Rom. XIII, 13 et seq. : *Dies*, id est, Christus, *appropinquavit... Non* ergo sitis *in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudicitiis... Sed induimini*, id est, appetite *Dominum Jesum* ; ut veniat videlicet in cor vestrum.

5. Quintum est, ut receptum hospitem in sedem, quietam, vel lectum molliter stratum collocemus. Hoc fit per pacem cordis, et omnis iræ ac odii propulsionem. Et nota, quod pax cordis quam nutrivit mansuetudo et patientia, tam grata est Deo, quod etiam ipse Dei Filius, quem Deus Pater constituit vigilem Ecclesiæ suæ, dicit se in ea requiescere et dormire ; ait enim in Psal. IV, 9 : *In pace in idipsum dormiam et requiescam*. Est igitur pax, id est, tranquillitas cordis, sedes et lectus Jesu Christi. Proh dolor! quidam ponunt Jesum quasi super spinas, et urticas, et projiciunt eum quasi in ignem : illi videlicet, qui cum invidia, odio, et ira accipiunt corpus Christi.

6. Sextum est, ut charissimo hospiti, quidquid melius et charius habemus, proferamus, et demus. Sed nihil corde est melius, et hoc petit a nobis. Unde dicitur Prov. XXIII, 26 : *Præbe, fili mi, cor tuum mihi*. Cor igitur petit a nobis, quia si habuerit cor, habebit oculum, aurem, nasum, os et linguam, manum, pedem, et cætera membra corporis ad obsequium suum paratissima.

Rogate ergo Dominum, ut sic eum recipiamus in terris, quatenus et ab ipso recipi mereamur in cœlis. Quod nobis, etc.

SERMO IV.

DE BEATO STEPHANO.

Ecce video cœlos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei. Act. VII, 55.

Tria sunt hic notanda :

I. Quis sit iste qui se cœlos apertos videre protestatur?
II. Quid per cœlos quos apertos vidit, intelligatur?
III. Quare Jesus non sedens, sed stans a Stephano videatur?

I.

De primo nota, quod ille qui se cœlos apertos videre protestatur, est Beatus Stephanus. Stephanus interpretatur *regula* vel *corona*. Interpretatio itaque nominis sui innuit aperte, quod secundum regulam doctrinæ Jesu vixit, et quod bene vivendo cœlestem coronam promeruit. Nos etiam imitari debemus Beatum Stephanum, ut secundum regulam doctrinæ Jesu vivamus, et sic nos dignos cœlestis coronæ faciamus. Unde dicit Apostolus ad Galat. VI, 16 : *Quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos, et misericordia.* Quasi diceret : « Quicumque regulam doctrinæ Jesu « Christi secutus fuerit, illum Dominus « corona pacis ac misericordia corona- « bit. »

Doctrina vero præcipue consistit in duobus, videlicet in dilectione Dei, et proximi : et hæc sunt duo latera regulæ sive normæ. De his duabus dicit Dominus, Matth. XXII, 37 et seq. : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua... Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet, et Prophetæ.* Igitur hæc est regula

sive norma, quæ dirigit nos ad coronam perpetuæ gloriæ, ut videlicet Deum et proximum omni studio diligamus. Qui enim Deum vere diligit, præceptis suis universis devote intendit. Qui etiam proximum sincere diligit, nec verbis eum, nec factis offendit.

II.

De secundo nota, quod per cœlos quos Stephanus apertos vidit, intelliguntur novem ordines electorum. Primus ordo est parvulorum recenter post baptismum morientium. Secundus ordo est viduarum et conjugatorum pœnitentium. Tertius virginum sanctarum. Quartus est sanctorum Confessorum, Pontificum, et Doctorum. Quintus est sanctorum Martyrum Sextus est sanctorum Prophetarum. Septimus est sanctorum Apostolorum. Nonus est Angelorum. Super hos vero novem ordines thronus Beatæ Virginis collocatus est ad dexteram humanitatis Jesu Christi, quæ scilicet humanitas in ipsius sanctæ Trinitatis cœlo dulciter requiescit.

Prædicti vero novem ordines electorum, per novem cœlos de quibus loquuntur Philosophi, figurantur.

Primum igitur cœlum est circulus Lunæ. Per hoc cœlum mansio parvulorum noviter renatorum, et in puritate baptismatis morientium figuratur. Sicut enim luna per se non lucet, sed lumen suum recipit a sole : sic etiam parvuli nihil meruerunt in hac vita per quod luceant in cœlo, sed lumen suum quo ibi lucebunt, habent a sola gratia Dei quam consecuti sunt in baptismo, quem Christus suo sanguine consecravit : et propter hoc lunæ parvuli comparantur.

Cœlum itaque parvulorum Stephanus sibi vidit apertum, quia in ea puritate quam in baptismo suscepit, creditur permansisse. Unde dicitur de eo in Actib. Apost. VI, 8, quod *Stephanus plenus* erat *gratia*. Quasi dicatur, quod eamdem gratiam Spiritus sancti quam in baptismo suscepit, adhuc per vitæ innocentiam conservavit.

Caveamus et nos charissimi, ne vestimentum innocentiæ quod collatum nobis fuit in baptismo, per turpes et malitiosas cogitationes, per sordidas et pravas locutiones, per immundas et iniquas operationes coinquinemus : ut sic nobis cœlum pateat parvulorum, in quod ipsi per puritatem innocentiæ transierunt. Dicitur enim de pueris post baptismum nuper mortuis, in Psal. XXXIII, 13 : *Nec privabit bonis eos qui ambulant in innocentia.* Licet enim nulla bona opera attulerint, tamen propter vitæ innocentiam salvabuntur.

Secundum cœlum est circulus Mercurii. Dicitur autem Mercurius, quasi merces curans. Per hoc cœlum viduarum, conjugatorum, et pœnitentium mansio figuratur. Per hoc enim quod viduæ et conjugati secundum dictum Pauli in bonis operibus testimonium habuerunt, et pauperes et peregrinos hospitio receperunt, ac Sanctorum pedes laverunt, et tribulationem patientibus subministraverunt : per hoc etiam quod pœnitentes peccata sua eleemosynis redemerunt : æternas merces, et viduæ, et conjugati, nec non et pœnitentes animabus suis prudenti sollicitudine conquisierunt.

Hoc etiam cœlum Beatus Stephanus sibi vidit apertum. Ipse enim fuit vir magnæ misericordiæ, propter quod ad hoc deputatus fuit ab Apostolis, ut viduis ministraret, sicut legitur in capite VI de Actibus Apostolorum.

Nos etiam, ut mereamur attingere consortium viduarum sanctarum, bonorum conjugatorum, nec non et vere pœnitentium, merces æternas nobis, quamdiu est foris gratiæ, per pietatis opera conquiramus. Ad quod monet nos ipse Dominus, Luc. VI 36 et 38, dicens :

Estote misericordes sicut et Pater vester misericors est... Date, et dabitur vobis. Et quid dabitur nobis, Domine? Sequitur : *Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et supereffluentem dabunt* Angeli *in sinum vestrum.* Sed, heu! multi sunt qui merces eleemosynarum suarum mittunt in saccum pertusum, sicut dicit Aggæus, I, 6 : *Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum.* Illi eleemosynas suas mittunt in saccum pertusum, qui licet dent eleemosynas, prædari tamen, et furari, usuras accipere, et alios dolos agere non desistunt. Illi etiam eleemosynas mittunt in saccum pertusum, qui eas propter appetitum vanæ gloriæ largiuntur. Rapinæ quippe, furtum, et usura, et fraudum malitia, nec non et vana gloria eleemosynam ante Deum ascendere non permittunt.

Tertium cœlum est circulus tertii planetæ, qui Venus appellatur. Dicebatur autem olim a Gentilibus Venus esse dea amoris. Unde per hunc cœlum sanctarum virginum mansio designatur. Ipsæ quippe Deum supra omne id quod creatum est, amaverunt : propter quod ei per castitatem mentis et corporis placere studuerunt, sicut dicit Apostolus I ad Corinth. VII, 34 : *Mulier innupta, et virgo, cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore, et spiritu.* Quod autem virgines Deum amaverint, et toti mundo prætulerint, testatur illud Responsorium, quod de qualibet virgine cantatur : « Regnum mundi, et omnem ornatum sæculi contempsi, propter amorem Domini mei Jesu Christi, quem vidi, quem amavi, in quem credidi. »

Beatus igitur Stephanus cœlum virginum vidit sibi apertum. Miræ quippe castitatis fuit, propter quod in Act. VI, 5, dicitur *plenus Spiritu sancto.* Et quia Apostoli eum noverunt approbatæ castitatis virum, propter hoc fœminarum servitio deputaverunt eumdem.

Nos igitur charissimi, ut aliquod gaudium, nobis ex choro sanctarum Virginum transmittatur, virginitatem amemus, eamque in Virginibus honoremus. Virginitatem enim quam ipse Deus honorat, non est dignum ut homo despiciat. Quod autem sancta virginitas incomparabilis pretii sit in conspectu Domini, protestatur Eccli. XXVI, 20 : *Omnis ponderatio non est digna continentis animæ.* Fornicatores igitur, qui virgines polluunt et corrumpunt, videant quomodo Domino tantum boni restituant, quantum ei abstulerunt, et in semetipsis, et in aliis quas per libidinem polluerunt.

Quartum cœlum est circulus quarti planetæ, qui Sol vocatur. Per hoc cœlum sanctorum Confessorum, Pontificum, et Doctorum chorus exprimitur. Sicut enim Sol dicitur præ aliis solus lucens, ita et sancti Confessores, Pontifices, et Doctores olim per lumen bonæ vitæ et sacræ doctrinæ mundum mirabiliter illustraverunt.

Hoc etiam cœlum Beatus Stephanus sibi vidit apertum. Erat enim et ipse magnus Doctor et Prædicator. Unde dicitur Act. VI, 9 et 10, quod disputabant Judæi cum Sancto Stephano, *et non poterant resistere sapientiæ, et Spiritui, qui loquebatur.*

Nos etiam, charissimi, ut mereamur saltem in aliqua parte participes esse gaudii sanctorum Confessorum, Pontificum, et Doctorum verbum Dei quod nobis ex ore Prædicatorum proponitur, libenter audiamus. Dicit enim ipse Christus, Joan. VIII, 47 : *Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis*[1]. Evidens igitur argumentum est, quod ille qui libenter audit verbum, sit de numero salvandorum, et quod is qui fastidit et fugit ver-

[1] Cf. etiam I Joan. IV, 6.

bum Christi, sit inter reprobos deputandus.

Quintum cœlum est circulus Martis, qui est quintus planetarum. Mars autem olim deus belli esse putabatur. Per hoc chorus sanctorum Martyrum designatur : ipsi enim erant fortes Dei milites, et egregii pugnatores. Unde cantatur de eis : « O veneranda Martyrum gloriosa « certamina, qui in suis corporibus pro « Christo immania pertulerunt tormen-« ta ; et ideo percipere meruerunt immar-« cescibilem æternæ gloriæ coronam. »

Hoc cœlum sibi gloriosus Protomartyr Stephanus vidit apertum. Ipse namque, sicut dicitur Act. vi, 8 : *Plenus* erat *fortitudine* per quam « lapides tor-« rentis illi dulces fuerunt [1], » quibus pro Domino lapidatus, primus post passionem, secutus fuit rubra vestigia Jesu Christi : et quod erat mirabile, ad imitationem Jesu corpore extrinsecus patiebatur, et intrinsecus in corde persequentium malitiis compatiebatur : dicitur enim Act. vii, 59 : *Positis autem genibus, clamavit voce magna, dicens : Domine, ne statuas illis hoc peccatum.*

Nos etiam, charissimi, ut aliquod participium gaudii sanctorum Martyrum habere possimus, patientiam istius Martyris imitemur, ut videlicet damna rerum, et contumelias verborum, quæ nobis a malis hominibus inferuntur, cum patientia sustineamus. Ait enim ipse Rex Martyrum Jesus, Joan. xv, 20 : *Si me persecuti sunt, et vos persequentur.* Quasi diceret : Si ego persecutionem passus sum, non est mirum, si et vos patiamini, ubi dicit Glossa : « Non potest placere « servus, cui displicet Dominus. »

Sextum cœlum est circulus Jovis, qui sextus est planetarum. Dicitur enim Jupiter, quasi jubens pater : in vulgari etiam Jupiter tonitruum appellatur. Per hoc autem cœlum, chorus sanctorum Prophetarum designatur : Prophetæ quippe per zeli vehementiam in ipsis regibus redargutiones validas intonuerunt : et quod a Domino intellexerunt, eos facere præceperunt. Unde et ipsi reges Prophetas patres appellaverunt. Hinc est, quod legitur IV Reg. xiii, 14, quod cum Eliseus infirmaretur, *descendit ad eum Joas rex Israel, et flebat coram eo, dicebatque : Pater mi, pater mi, currus Israel, et auriga ejus.* Quasi diceret : Doleo, o pater mi, quod infirmaris ; quia tu es currus Israel et auriga ejus, id est, tu defers in sinu orationum tuarum universum populum, et præterea tu es auriga, id est, rector et gubernator universi populi Israelitici.

Hoc etiam cœlum Beatus Stephanus sibi vidit apertum. Ipse enim erat valde constantis zeli : propter quod ad instar cujusdam tonitrui, Judæos super excessibus eorum increpavit, ita dicens in Actibus Apostolorum, vii, 51 et 52 : *Dura cervice, et incircumcisis cordibus et auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri, ita et vos. Quem Prophetarum non sunt persecuti patres vestri? et occiderunt eos, qui prænuntiabant de adventu Justi, cujus vos nunc proditores et homicidæ fuistis.*

Nos etiam, ut consortium aliquod cum sanctis Prophetis habere mereamur, debemus corripere delinquentes. Unde dicit Apostolus, I ad Thess. v, 14 : *Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos* seu delinquentes. Hinc etiam legitur in primo Reg. i, quod Heli, quia filios suos debita animadversione non corripuit, gravem iram Dei incurrit, et tandem de sede qua sedit, deorsum corruens, fractis cervicibus exspiravit.

Septimum cœlum est circulus Saturni,

[1] In officio S. Stephani, ad Vesperas, 2 Antiph.

qui est supremus planetarum. Dicitur autem Saturnus quasi satorum Deus. Per istud cœlum designatur chorus venerabilium Patriarcharum, qui erant boni satores ; semen enim fidei et religionis seminaverunt in corda suorum. Dicit etenim Eccli. XLIV, 1 et 4 : *Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua... Qui virtute prudentiæ* suæ nuntiaverunt *populis sanctissima verba.* Abraham enim, fidem et legem, quam accepit a Domino, seminavit in cor filii sui Isaac : Isaac autem religionem acceptam a patre, filio suo Jacob recommendavit : ille quoque cultum unius Dei transmisit in duodecim filios suos : et sic per successiones, quilibet Patriarcharum fidem rectam, et vitam bonam transmisit ad posteros suos.

Cœlum itaque Patriarcharum Beatus Stephanus sibi vidit apertum ; nam et ipse veræ fidei verus domesticus et hospes fuit. Unde dicitur Act. VI, 5, quod *elegerunt* Apostoli *Stephanum virum plenum fide.*

Nos etiam charissimi, ut aliquam portionem accipiamus beatitudinis sanctorum Patriarcharum, in fide illa quam docet nos sancta mater Ecclesia, fideliter persistamus : ait enim Apostolus ad Hebr. XI, 6 : *Sine fide impossibile est placere Deo.* Quod autem fidem cum bonis operibus hospitari debeamus, testatur Jacob. II, 20 et 21 : *Vis scire, o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est? Abraham pater noster, nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac filium super altare?* Vides igitur, quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus fides consummata est.

Octavum cœlum est signifer circulus sive zodiacus, in quo duodecim emicant signa, quæ designant in qua parte cœli sol sit, vel ad quam partem perveniat. Singuli etiam menses anni per hæc duodecim signa signantur. Sunt autem hæc signa : Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpio, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces, Aries, Taurus, et Gemini. Per istud cœlum chorus sanctorum Apostolorum non incongrue figuratur. Apostoli quippe signis et miraculis quæ fecerunt in terris, solem justitiæ Jesum Christum hominibus in infidelitatis membris existentibus, clarissime monstraverunt. Mittens enim Dominus Apostolos in mundum, dedit eis potestatem, ut facerent signa et miracula : unde dicit Lucas, IX, 1 et 2 : *Convocatis* Jesus *duodecim Apostolis, dedit illis virtutem et potestatem super omnia dæmonia, et ut langores curarent. Et misit illos prædicare regnum Dei, et sanare infirmos.*

Hoc etiam cœlum Beatus Stephanus meritis suis vidit apertum. Nam et ipse *faciebat prodigia et signa magna in populo*, sicut legitur Act. Apost. VI, 8.

Nos etiam, charissimi, ut saltem in aliquo gaudio sanctorum Apostolorum mereamur esse consortes, signa et miracula faciamus. Sed quomodo faciemus signa et miracula? ut dæmonia ejiciamus, et novas linguas habeamus, et serpentes tollamus, et sine nocumento venenum bibamus, et ut super ægros, ut bene habeant, manus imponamus : sicut dicit Dominus, Marci, XVI, 17 et 18 : *Signa eos qui crediderint, hæc sequentur : In nomine meo dæmonia ejicient : linguis loquentur novis : serpentes tollent : et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit : super ægros manus imponent, et bene habebunt.* 1. Ille dæmonia ejicit, qui vere de peccatis suis conteritur, atque pure confitetur, nec non et dignam pro eis satisfactionem exsequitur : per veram quippe pœnitentiam dæmonia ejiciuntur ab anima. 2. Ille loquitur novis linguis, qui dolos, et malitias, ac turpitudines exstirpat a lingua sua : eamque deinceps divino exhibet obsequio per devotas orationes et devotas gratiarum actiones, et per bonas ac utiles locutiones. 3. Ille serpentes tollit, qui malorum persecutiones hominum sustinet patienter. Mali quippe homines serpentibus comparantur. 4. Ille etiam sine nocu-

mento venenum bibit, qui ad probra et contumelias malorum hominum non movetur. 5. Ille quoque super ægros manus imponit, et bene habebunt, qui exemplo bonorum operum infirmum et debilem peccatorem roborat, et confortat ad bene vivendum.

Nonum cœlum est circulus siderum, sive stellarum firmamentum. Et per cœlum istud exprimitur chorus omnium Angelorum. Sicut enim stellæ in firmamento sunt fixæ immobiliter : sic etiam sancti Angeli in Deo sunt confirmati, quod deinceps ab eo cadere nequaquam possunt. Præterea sicut stellæ cum firmamento volvuntur : ita etiam sancti Angeli voluntati Dei assentiunt, eamque numquam resistentes exsequuntur.

Hoc etiam cœlum Beatus Stephanus animæ suæ vidit apertum. Erat enim et ipse quasi quidam Angelus Dei. Unde dicitur in Actibus, vi, 15 : *Intuentes eum omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem ejus tamquam faciem Angeli.*

Nos etiam, charissimi, ut aliquod participium cum sanctis Angelis mereamur habere, debemus exsequi voluntatem Dei : unde et quotidie petimus in oratione Dominica : *Fiat voluntas tua sicut in cœlo, et in terra.* Quasi dicamus : Sic et nos, o Pater et Domine, fac tuæ voluntati in terra fideliter obedire. Sed quæ est voluntas Dei? Certe ut caste vivamus, et bona opera faciamus. De primo dicit Paulus, I ad Thess. iv, 3 : *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra* : *ut abstineatis vos a fornicatione.* De secundo dicitur I Pet. ii, 15 : *Sic est voluntas Dei, ut bene facientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.*

Decimum cœlum secundum Philosophos est firmamentum majus, quod omnes prædictos circulos sive cœlos movere facit. Per hoc cœlum ipsa sancta Trinitas ac individua unitas figuratur. Deus enim a nullo movetur, sed ipse potius movet omne id quod creavit. Unde dicit Paulus : *In ipso vivimus, et movemur, et sumus* [1].

Igitur Beatus Stephanus non solum omnium electorum cœlos, sed etiam ipsius sanctæ Trinitatis cœlum animæ suæ vidit apertum : unde dicitur in Act. vii, 55 : *Dum autem esset* Stephanus *plenus Spiritu sancto, intendens in cœlum, vidit gloriam Dei, et Jesum stantem a dextris Dei. Et ait : Ecce video cœlos apertos, et Filium hominis stantem a dextris Dei.*

Nos etiam, charissimi, corde, ore, et opere Patri, et Filio, et Spiritui sancto serviamus : ut post labores hujus exsilii ab ipso sanctæ Trinitatis fonte perpetuum solatium hauriamus.

III.

De tertio nota, quod propter hoc Beatus Stephanus Jesum vidit stantem, et non sedentem, ut videlicet martyrio suo, jam ad se venturo, osculum palmamque porrigeret et coronam. Quæ nobis, etc.

[1] Act. xvii, 28.

SERMO V.

DE BEATO JOANNE

EVANGELISTA.

Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem. Joan. XXI, 20.

Nota, quod quatuor sunt hic prima facie prænotanda :

I. Quare se Joannes discipulum Domini fuisse protestetur?
II. Per quid Dominus eum specialiter dilexisse probetur?
III. Quando Jesum secutus ostendatur?
IV. Quale præmium propter hoc accepit, quia Jesum fideliter sequebatur?

I.

De primo nota, quod ideo B. Joannes Evangelista discipulus Domini specialiter asseritur, quia illas quatuor lectiones, quas ille magnus et verax Magister Jesus legit, didicit, et operibus adimplevit. Prima fuit lectio virgineæ veritatis. Secunda fuit inæstimabilis humilitatis. Tertia fuit deificæ charitatis. Quarta fuit eximiæ patientiæ seu lenitatis. Primam legit in utero seu gremio virginali. Secundam legit in præsepio jumentali. Tertiam legit in strato cœnaculo. Quartam legit in crucis patibulo.

I. *In prima* igitur lectione, quam ille bonus Magister Jesus legit in utero seu gremio virginali, virginea puritas mirabiliter commendatur. Per hoc enim quod

Christus de Virgine tantum concipi et nasci dignatus est, et per hoc quod tantum virginea ubera sugere voluit, omnibus hominibus manifeste dat intelligere, quod super omnia amplectitur, et omnium statui hominum præfert virgineam puritatem. Unde scribit Hieronymus contra Jovinianum, super locum illum : *Ecce virgo concipiet in utero* : « Si non « præfertur nuptiis virginitas, Spiritus « sanctus cur maritatam, cur viduam non « elegit? » 2. Nam illo tempore erat et Anna filia Phanuelis de tribu Aser, insignis pudicitiæ et semper vacans orationibus, et jejuniis in templo Dei. Ideo Beatus Joannes Evangelista ex ipsa divina revelatione sciens Christum summe virginitatem diligere, spreta copula conjugali, virgo permansit in ævum. 3. Unde cantatur in quodam Responsorio : « Diligebat Jesus Joannem, quem spe- « cialis prærogativa castitatis, ampliori « dilectione fecerat dignum : quia virgo « electus ab ipso, virgo in ævum perman- « sit. » Beatus est ergo, qui cum Joanne propter Christum virgo permanserit. 4. Valde autem miser, et infelix est, qui tamquam jumentum putrescens in stercore suo, in immunditia fornicationis decesserit. Dicit enim Apostolus ad Hebr. XIII, 4 : *Fornicatores et adulteros judicabit Deus*. Glossa, « æternaliter con- « demnabit. »

II. *Secundo* Dominus legit lectionem incomparabilis humilitatis, jacens in præsepio. Nonne enim inæstimabilis erat humilitas, quod ille, quem « cœlum et « cœli cœlorum capere non possunt, sicut dicitur 4. Resp. 8, *in arcto præsepio reponi voluit*, » pannis paupertatis involutus? Hanc lectionem iste bonus discipulus didicit, et opere exsecutus fuit, quod ex eo manifeste probari potest. 1. Quod nusquam, neque in Evangelio suo, neque in epistolis suis, neque in Apocalypsi sua, Apostolum se nominat, sed tantum discipulum, et servum Jesu Christi. 2. Humilitas etiam Joannis in hoc perpendi potest, quod cum, annuntiante Maria Magdalena Christum esse sublatum, præcurrisset Petro, et venisset prior ad monumentum, non tamen intravit, nisi Petrus prius intrasset. Licet enim eum Petro præcurrere fecisset juventutis celeritas, ne tamen sepulcrum prior intraret, revocavit eum humilitas. 3. Huic etiam Dominus humilitatis magister, humilem virginem, scilicet matrem suam, quæ se reputavit ancillam, non Dominam, humili virgini, scilicet Joanni, qui se non Apostolum nominat, sed discipulum vel servum, in cruce specialiter commendavit. Nos etiam humilitatem Joannis imitari debemus : plus enim placet Domino intrinseca cordis humilitas, quam extrinsecarum rerum paupertas. Unde Hieronymus scribit ad Oceanum : « Plus est animum deposuisse « quam cultum : difficilius arrogantia « quam auro caremus, et gemmis. His « enim abjectis, interdum gloriosis tu- « memus sordibus, et vendibilem pau- « pertatem populari auræ offerimus. »

III. *Tertio* Dominus sedens in cœnaculo grandi strato, secundum quod dicit Marc. XIV, 15, docuit lectionem deificæ charitatis. Asserit enim Joan. XIII, 34, quod *cœna facta*... dixit Jesus discipulis suis : *Mandatum novum do vobis* : *Ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*. Vel Joan. XV, 12 : *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos*. Sequitur aliquibus verbis interpositis[1]: *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem*. Ecce quomodo bonus Magister discipulis suis inculcat lectionem charitatis. Hanc lectionem iste dilectus discipulus optime commendavit memoriæ suæ. Unde et

[1] Joan. XV, 17.

ipse scribit Ecclesiæ fidelibus in prima Canonica sua, III, 11 : *Charissimi, hæc est annuntiatio, quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum.* Item, IV, 7 : *Charissimi, diligamus nos invicem: quia charitas ex Deo est.* Item, ibi dicit : *Si sic Deus dilexit nos : et nos debemus alterutrum diligere sic*[1].

Igitur cum Jesus ter nobis præcipiat, ut nos diligamus invicem, et Joannes nos ter invitet ad idem, omni homini perspicuum esse potest, quod debemus invicem diligere corde, ore, et opere. Corde, ne aliquem odio habeamus. *Omnis* enim *qui odit fratrem suum, homicida est* (I Joan. III, 15). Ore, ne aliquem lingua nostra lædamus. Unde Dominus Matth. XII, 37 : *Ex verbis tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis.* Opere, ut animas nostras pro proximis nostris in necessitate ponamus, et ut de substantia nostra pauperibus subveniamus. De utroque dicit I Joan. III, 16 et 17 : *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit : et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo : quomodo charitas Dei manet in eo?*

IV. Quarto legit Dominus lectionem eximiæ lenitatis, et patientiæ in crucis patibulo.

1. Dum enim staret cruci affixus dicebat, sicut ait Luc. XXIII, 34 : *Pater, dimitte illis : non enim sciunt quid faciunt.* Super hunc locum dicit Anselmus in libro de *Beata sufficientia* : « Qualis est « hic, qui in cunctis pressuris suis nec se« mel os suum aperuit, ut aut querelæ, « aut excusationis, aut comminationis, « aut maledicti verbum adversus maledi« cos canes illos proferret, et novissime « verbum benedictionis, quale a sæculo « non est auditum, super inimicos suos « effudit ? Quid hoc viro mansuetius, « quid benignius, anima mea, vidisti ? »

2. Ex hac igitur lectione, et præcedenti quadam correctione Domini, Joannes charus discipulus factus est mansuetissimus. Legitur enim in Luc. IX, 54 et seq., quod cum quadam vice Jesus præmisisset nuntios ante conspectum suum in quamdam civitatem Samaritanorum, ut pararent illi hospitium : Samaritani non receperunt eum. Quod cum vidissent discipuli ejus, Jacobus et Joannes dixerunt : *Domine, vis dicimus ut ignis descendat de cœlo, et consummat illos ? Et conversus* Jesus *increpavit illos, et dixit : Nescitis, cujus spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare.* Cum igitur Joannes super impatientia sua, et zelo indignationis sic correptus esset a Domino, factus est postmodum patientissimus, et clementissimus, præsertim cum postea assistens cruci in tam clementi patientia Magistrum suum Jesum dolores suos et injurias cerneret tolerare.

Hinc est, quod cum tempore persecutionis missus esset Joannes in dolium ferventis olei, fervens oleum in ipsum sævire non poterat, quia nil sævitiæ invenit in ipso. Ideo refert Tertullianus, quod Joannes Evangelista a Nerone missus in ferventis olei dolium, purior et vegetior exierit, quam intraverit.

Nos etiam, charissimi, ad imitationem Beati Joannis, debemus esse discipuli Jesu Christi. 1. Præsertim cum ipse propter hoc, ut nos doctrinam et disciplinam suscipiamus ab ipso, pro nobis primus graves disciplinas pertulit impiorum. Unde dicit Isa. L, 6 : *Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus : faciem meam non averti ab increpantibus, et conspuentibus in me.* Dicit etiam Isa. de eo, LIII, 5 : *Ipse vulneratus est propter*

[1] I Joan. IV, 11.

iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra : disciplina pacis nostræ super eum, et livore ejus sanati sumus. 2. Itaque cum Jesus pro nobis disciplinas suscepit ab impiis, multo dignius nos disciplinam debemus suscipere pii Patris. Unde monet nos Apostolus ad Hebr. XII, 7 : *In disciplina perseverate. Tamquam filiis vobis offert se Deus : quis enim filius, quem non corripit pater?*

Discipulos itaque Jesu oportet esse disciplinatos. Quod autem disciplinati simus, per tria debemus ostendere.

1. Primum est, ut male agere caveamus. Unde Eccli. XL, 31 : *Vir disciplinatus, et eruditus custodit se.* A quo vero custodiet se? Certe ne faciat malum.

2. Sed quia sunt nonnulli, qui licet abstineant a malis, bonis tamen operibus non multum insudant : propter hoc scire oportet, ut bona opera faciamus. Inde dicit Jacob. III, 13 : *Quis sapiens et disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ.* Hinc etiam ipse Dominus dicit in Evang. Joan. XV, 8 : *In hoc clarificatus est Pater meus, ut fructum plurimum afferatis, et efficiamini mei discipuli.* Quasi diceret : Si plurimum afferatis bonorum operum, per hoc patet quod mei estis discipuli.

3. Quia multi sunt, qui hoc graviter sustinent, quod cum bonis intendant operibus, vel flagellentur a Domino, vel corripiantur ab hominibus : propter hoc oportet, ut nec Domini, nec hominum correptionem moleste feramus. Hinc est, quod dicit Eccli. X, 28 : *Vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus.* Flagellat enim Dominus in præsenti sæculo, ne damnet in futuro. Unde dicit Apostolus, I ad Corinth. XI, 32 : *Dum judicamur autem, a Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.* De tribus supra dictis dicitur in Psal. XXXIII, 15 : *Diverte a malo,* ecce primum : *et fac bonum,* ecce secundum : *inquire pacem,* id est, intus quære per patientiam : ecce tertium [1].

II.

De secundo nota, quod Jesus Joannem per tria se familiarius dilexisse demonstrat.

1. Primum est, quia ei sinum suum et pectus ad recumbendum non negavit. Unde dicitur Joan. XIII, 21 et seq. : Cum dixisset Jesus discipulis suis : *Amen, amen dico vobis : quia unus ex vobis me tradet. Adspiciebant ad invicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus* : *Innuit ergo huic Simon Petrus, et dixit ei : Quis est, de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille supra pectus Jesu : dicit ei : Domine, quis est? Respondit Jesus : Ille est, cui ego intinctum panem porrexero.*

2. Secundum, quia ei matrem suam intemeratam specialiter commendavit. Unde dicit Joan. XIX, 26 et 27 : *Cum vidisset Jesus matrem, et discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri suæ : Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo : Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua,* Glossa, « matre, » id est, ita obsequiosus fuit ei, ac si esset mater sua.

3. Tertium est, quod ei secreta sua occultissima revelavit. Unde ipse Joannes in principio Evangelii sui quasi quædam aquila de superna cœlesti hierarchia advolans, innotescere fecit nobis divinitatem Verbi incarnati, ita scribens : *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum,* etc [2]. Scribit etiam Apoca-

[1] Cf. etiam Psalm. XXXVI, 27 : *Declina a malo, et fac bonum, et inhabita in sæculum sæculi.*

[2] Joan. I, 1 et seq.

lypsim, in qua ei Deus multa revelavit de statu præterito, præsenti, et futuro militantis Ecclesiæ, et triumphantis.

III.

De tertio nota, quod Joannes ter principaliter dicitur Dominum secutus fuisse. Primo statim post Domini vocationem. Secundo quando Jesus ivit ad passionem. Tertio post celebratam Christi Resurrectionem.

1. Primo igitur secutus fuit Dominum statim post primam vocationem : quod testatur Matth. IV, 18, ita dicens : *Ambulans Jesus juxta mare Galilææ, vocavit Petrum et Andream.* Et statim post pauca subdit, IV, 21 et 22 : *Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem ejus, in navi cum Zebedæo patre eorum, reficientes retia sua, et vocavit eos. Illi autem statim relictis retibus* et patre, *secuti sunt eum.*

Quod autem Joannes statim post primam vocationem secutus est Jesum, multum potest confundere tarditatem nostram et pigritiam, qui tot annis multifarie multisque modis vocati sumus a Domino, et tamen eum de die in diem, de anno in annum sequi differimus. Unde dicit Gregorius : « Nulla discipuli Jesum adhuc facere miracula viderant, nihil ab eo de præmio æternæ retributionis audierant et tamen ad unum Dei præceptum, hoc quod possidere videbantur, obliti sunt. Quanta nos ejus miracula vidimus, quot flagellis affligimur, quantis minarum asperitatibus deterremur : et tamen vocantem sequi contemnimus. »

2. Secundo, principaliter secutus fuit Jesum, quando ivit ad passionem. Unde ipse Joan. in Evang. suo dicit, XVIII, 12 : *Cohors et tribunus et ministri Judæorum comprehenderunt Jesum, et ligaverunt eum.* Sequitur, 15 : *Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, et alius discipulus. Discipulus autem erat notus Pontifici : et introivit cum Jesu in atrium Pontificis.* Sequitur post aliqua, 22 : *Unus assistens ministrorum dedit alapam Jesu, dicens : Sic respondes Pontifici ?*

Et nota, quod Joannes non solum secutus est Jesum usque in Pontificis atrium, ubi vidit eum colaphizatum : sed etiam secutus est eum usque ad crucis patibulum, ubi vidit eum clavis confossum, aceto potatum, et lancea perforatum. Quod et ipse Joan. XIX, 16 et seq., protestatur, sic inquiens : *Susceperunt Jesum : et eduxerunt. Et bajulans sibi crucem, exivit in eum qui dicitur Calvariæ, locum..., ubi crucifixerunt eum.* Sequitur : *Cum vidisset ergo Jesus matrem, et discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri sua : Mulier, ecce filius tuus,* etc. Sequitur : *Cum accepisset Jesus acetum, dixit : Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum.* Sequitur : *Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit, et verum est testimonium ejus* [1].

3. Tertio secutus est Jesum post manifestatam Resurrectionem. Unde dicit idem Joan. XXI, 19 et seq., quod cum Jesus resurrexisset a mortuis, et veniens inter discipulos, dedisset eis panem et piscem, et illi prandidissent, dicit Petro : *Sequere me.* Et tunc *conversus Petrus vidit* etiam *illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem.*

Nos etiam, charissimi, ad imitationem hujus præclari discipuli, non solum

[1] Joan. XIX, 16, 17 ; 26 et 27 ; 30 ; 34 et 35.

sequi debemus Dominum nobis æterna præmia promittentem; sed etiam sequi debemus eum pro nobis in cruce dura supplicia patientem, ut tandem in generali resurrectione sequamur eum ad æternum convivium præcedentem.

IV.

De quarto nota, quod Joannes triplex præmium recepit a Domino, quia eum fideliter sequebatur, videlicet vitam æternam, lucem perpetuam, et judicialem potentiam. Hæc enim tria promittuntur eis, qui cum perseverantia secuti fuerint Jesum Christum.

De primo dicit Dominus, Joan. x, 27 et 28. *Oves meæ vocem meam audiunt... et sequuntur me : et ego vitam æternam do eis.*

De secundo dicit Dominus, Joan. VIII, 12 : *Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris sed habebit lumen vitæ.*

De tertio dicitur Matth. XIX, 27 et 28, ubi Petrus dixit ad Jesum : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te : quid ergo erit nobis ? Jesus autem dixit illis : Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.*

Rogate ergo, charissimi, Dominum, ut eum sic hic sequamur, ut in futuro vitam æternam, et lucem perpetuam consequamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO VI.

IN FESTO SANCTORUM

INNOCENTIUM.

Et vidi, et ecce Agnus stabat super montem Sion, et cum eo centum quadraginta millia, habentes nomen ejus, et nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis. Apoc. XIV, 1.

Quatuor principaliter sunt hic notanda :

I. Quid per Agnum illum qui stabat super montem Sion, intelligatur?
II. Quid etiam per montem Sion exprimatur?
III. Quid per centum quadraginta millia figuretur?
IV. Quid sit nomen Agni et Patris ejus, quod in frontibus eorum scriptum esse videtur?

I.

De primo nota, quod per Agnum illum, quem Joannes vidit stare supra montem Sion, ipse Dei Filius intelligitur. Iste enim est Agnus, quem Abel primus obtulit, in Ecclesiæ figura, sicut dicitur Genes. IV, 4. Per Abel enim qui virgo fuit, sancta Ecclesia figuratur : quæ, sicut Apostolus dicit ad Ephes. V, 27 : *Maculam non habet* impuritatis, *neque rugam* vetustatis, utpote sanguine Filii Dei ab omni sorde scelerum emundata, et a peccati vetustate mirabiliter innovata.

Hunc ergo Agnum quotidie offert Ecclesia virgo sancta ; unde cantamus *Agnus Dei*, etc.

Hic est Agnus ille paschalis, quem assum olim filii Israel comedere jubebantur, cujus etiam sanguine existentis in limine, superliminare et uterque postis domus liniebatur. Ecce expressa crucis figura, unde dicitur Exod. xii, 5 et seq. : *Erit agnus absque macula... : non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, sed assum tantum igni... Est enim Phase, id est, transitus Domini... Fasciculum quoque hyssopi tingite in sanguine, qui est in limine, et adspergite ex eo superliminare, et utrumque postem... Cum* autem *viderit* Dominus *sanguinem in superliminari, et in utroque poste, transcendet ostium domus, et non sinet percussorem ingredi domos vestras et lædere.* Agnus sine macula, hoc est, Jesus Christus qui ferventissimo passionis igne assus est in veru crucis. Ne autem ex veru crucis laberetur, duris clavis est veru crucis affixus. Hunc filii Israel, id est, boni Christiani, qui ad Deum transire, ipsumque videre desiderant, pio desiderio comedere debent. Debent etiam fasciculum hyssopi, id est, humilem recordationem in sanguine Filii Dei intingere, et ex eo liminare, id est, quamlibet curam de terrenis, et superliminare, id est, quamcumque cogitationem de supernis, et utrumque postem, id est, corpus et animam quotidie consignare : ne percussor, id est, diabolus, omnium Christianorum adversarius, eos percutere possit aut lædere. Et nota, si sanguis ille typicus tantæ virtutis erat, ut ille exterminator angelus non posset lædere domum, quæ erat illo sanguine consignata : quantæ virtutis putas, quod sit sanguis verus Filii Dei ?

Iste est Agnus, quem Patriarchæ et Prophetæ magnis suspiriis et desideriis longiturnis emitti postulaverunt a Domino, ita clamantes, Isa. xvi, 1 : *Emitte Agnum Domine dominatorem terræ, de petra deserti, ad montem filiæ Sion.* Igitur iste agnus, videlicet Dei Filius, universæ terræ dominator, diuturnis Patriarcharum desideriis postulatus, et Prophetarum vocibus diu promissus, tandem cum erat *tempus miserendi ejus* [1], *venit de petra deserti*, hoc est, de eminentia cœli, quod desertum fuit a Lucifero, et a socii suis, quando inde propter fastum superbiæ corruerunt. *Venit*, inquam, *ad montem filiæ Sion*, id est, desiliit in Annuntiatione in uterum virginalem : quia B. Virgo est mons, id est, firmitas filiæ Sion, videlicet militantis Ecclesiæ. Tota enim Ecclesia per B. Virginem protegitur et munitur.

II.

De secundo nota, quod per montem triumphans Ecclesia figuratur ; Sion enim *speculum*. vel *speculatum* interpretatur ; et certe in triumphanti Ecclesia apparet illud speculum sine macula æternæ Dei majestatis, nullo obtectum velamine, in quod electorum animæ prospiciunt, quod etiam jugiter magno et insatiabili desiderio speculantur. Vix enim hora vel dimidia fit in cœlo silentium hujus desiderii et exsultationis ex hac speculatione resultantis.

Et nota, quod non immerito Ecclesia illa mons appellatur, propter excellentiam et firmitatem. Excrevit enim super omne illud, quod prius eam molestabat : firma etiam est propter beatitudinis æternitatem.

[1] Psal. ci, 14.

III.

De tertio nota, quod licet per illa centum quadraginta quatuor millia illi beati infantes possunt intelligi, qui per Herodianam persecutionem pro Domino sunt occisi, qui tot forsitan, vel plures erant : exprimuntur etiam per illa centum quadraginta quatuor millia omnes electi, qui jam ad beatitudinem pervenerunt, aut pervenient. Centenarius enim est numerus perfectus, qui de læva transfertur ad dextram. Quadragenarius etiam numerus consistit ex quadruplici denario, id est, ex decem quater ductis, qui etiam numerus est perfectus : per quod innuitur, quod illi qui ad sempiternam beatitudinem pervenire desiderant, servare debent legis decalogum, id est, decem præcepta Domini. Debent etiam in fide Sanctæ Trinitatis, tres virtutes Theologicas, scilicet fidem, spem, et charitatem : et quatuor cardinales, videlicet prudentiam, temperantiam, justitiam, et fortitudinem conservare.

Debent nihilominus corde, ore, opere septies in die, vel in nocte laudes Domino dicere, pro illis septem suppliciis, vel beneficiis, quæ pro nobis sustinuit, vel impendit : in Matutinis, in Prima, in Tertia, in Sexta, in Nona hora, et Vespertina, et in Completorio. Unde dicitur in Psal. cxviii, 164 : *Septies in die laudem dixi tibi, super judicia justificationis tuæ.* Omnia enim, quæ Dominus sustinuit, vel fecit in horis supradictis, erant judicia per quæ justificati sumus.

Debent præterea electi cum adjutorio septiformis Spiritus, per veram contritionem et puram confessionem, nec non et plenæ satisfactionis exsecutionem destruere illa quinque cornua draconis, quibus nos impellere nititur ad transgressionem decalogi sive decem præceptorum Dei. Illi etiam, qui concupiscunt esse de societate Agni, debent sequi doctrinam quatuor Evangelistarum, videlicet Matthæi, Marci, Lucæ et Joannis, quæ doctrina necessaria est ad omnia supradicta.

IV.

De quarto nota, quod licet Agnus ille multa nomina habeat, quæ omnia debent inscripta esse frontibus electorum suorum : nos tamen ad præsens tantum sex tangemus, quæ data sunt ei in Isa. ix, 6, ubi sic legitur : *Parvulus natus est nobis, et filius datus est nobis... : et vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.* Ille parvulus filius, qui nobis et natus est et datus, est ille agnus immaculatus, videlicet Dei et Virginis filius, qui sex habet nomina, quæ sunt hæc : *Admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.*

Admirabilis enim fuit in pœnalitatum nostrarum susceptione.

Consiliarius fuit in sana et utili prædicatione.

Deus fuit et est in pia peccatorum receptione.

Fortis fuit in passione, in limbi confractione, et resurrectione.

Pater futuri sæculi fuit in ascensione, et sancti Spiritus emissione.

Princeps pacis erit in æternæ beatitudinis collatione.

I. Primum igitur nomen Christi est *Admirabilis.* Valde enim admirabilem se ostendit in nativitate per pœnalitatum nostrarum, et multiplicis incommodi voluntariam susceptionem. Si aliquis rex dives et potens de regali solio suo surgeret, et regalibus indumentis deposi-

tis asperrimum saccum indueret, seque abjiceret in stabulum : nonne principes ejus, et barones, hoc videntes, possent non immerito dicere ? « Nimis admirabi-« lis es, Domine, quod sic tamquam pau-« perrimus garcio jaceas in stabulo super « modicum fœni, cum habeas pulcherri-« mum palatium, mollibus culcitris delica-« tissime stratum. » Sic itaque admirabilis fuit Dominus noster, cujus *admirabile est nomen in universa terra* [1]. Ipse enim propter nos surrexit de solio paterni sinus, et purpuræ suæ divinitatis superinduit saccum nostræ carnis, et sic ivit jacere in stabulum Bethlehemitanum.

Quod purpuræ suæ divinitatis saccum cilicinum nostræ carnis superinduerit, testatur in Psal. LXVIII, 12 : *Posui*, inquit, *vestimentum meum cilicium, et factus sum illis in parabolam.* Hunc versum sic expone : *Posui*, id est, ac si deposuerim sic apparui, *vestimentum meum*, id est, decorem divinitatis, supple, et indui *cilicium*, carnem, propter quod *factus sum illis in parabolam*, videlicet Judæis et incredulis. Quod etiam ierit jacere in stabulum, testatur quoddam Responsorium, in quo sic cantatur : « Stabulo po-« nitur, qui continet mundum : jacet in « præsepio, et in nubibus tonat. » Jacens igitur Dominus in stabulo Bethlehemitano, multa pro nobis sustinuit incommoda, et ex hoc a fatuis valde admirabilis judicari potest, quod commodis incommoda præelegit. Unde dicit Bernardus : « Na-« sciturus Dei Filius, in cujus arbitrio « erat, quodcumque vellet, eligere, Chri-« stus elegit quod molestius est, præ-« sertim parvulo, et pauperis matris, « filio, quæ vix pannos haberet ad invol-« vendum, et præsepe ad reclinandum. »

Nos etiam, charissimi, nomen istius admirabilis frontibus nostris inscriptum habere debemus : ut videlicet, sicut ipse pro nobis, ita et nos propter ipsum commodis incommoda præeligamus, et præponamus. Unde ait Bernardus : « Chri-« stus qui non fallitur, elegit quod carni « molestius est. Id ergo melius, id utilius, « id potius eligendum : et quisquis aliud « doceat aut suadeat, ab eo est tam-« quam a seductore cavendum. » Et nota, quod qui hunc admirabilem Jesum imitati fuerint in incommodi præelectione, valde mirabilem eum videbunt in majestatis suæ ostensione. Unde dicitur in Psal. LXVII, 36 : *Mirabilis Deus in Sanctis suis.* Hinc legitur in libro Esther XV, 17, quod cum Esther, id est, felix anima ingressa esset ad Regem Assuerum, id est, ad Deum, et staret contra Regem, ubi ille residebat super solium regni sui, vestibus regiis auroque fulgens, et pretiosis lapidibus, accepto a Rege osculo, ait ad eum : *Valde mirabilis es, Domine, et facies tua plena est gratiarum.*

II. Secundum nomen Christi, *Consiliarius.* De isto consiliario dicit Job. XII, 13 : *Apud ipsum est sapientia, et fortitudo : ipse habet consilium et intelligentiam.* Iste est consiliarius, quem unum de mille nobis debemus eligere, sicut dicitur Eccli. VI, 6 : *Consiliarius tibi sit unus de mille.* Et nota, quia licet Dominus existens in terra, multa dederit hominibus utilia consilia : primum tamen consilium suum fuit de peragenda pœnitentia. Unde Matth. IV, 12 et 17 : *Cum audisset Jesus, quod Joannes traditus esset..., exinde cœpit prædicare, et dicere : Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum.* Nota, quod non dicit, Pœnitentiam suscipite, sed pœnitentiam agite. Hoc est contra multos, qui bene forsitan pœnitentiam a confessore suscipiunt, sed non agunt. « Pœni-« tentia autem, ut dicit Glossa, dicitur a « puniendo, qua quisque punit quod « illicite commisit. » « Pœnitere etiam

[1] Psal. VIII, 2, 10.

« est ut dicit Augustinus anteacta deflere, « et deflenda ulterius non committere. »

Quia igitur pœnitentia dura est, et aspera, ne propter amaritudinem ejus deterreamur ab ea, propter hoc eam quasi quemdam acutum hamum dulci esca Dominus pie inescat, videlicet regno cœlorum. Accede igitur, o peccator, accede confidenter ad hanc escam. Quamdiu enim regnum cœlorum habueris in palato recordationis tuæ, non senties aculeum pœnitentiæ : quanto ergo aliquis magis ac magis pœnitentiam suam peregerit, tanto magis appropiat sibi regnum cœlorum. Quando etiam quisque pœnitere distulerit, tanto elongat a se regnum cœlorum. Stulte itaque faciunt, qui pœnitentiam suam agere differunt usque ad finem vitæ suæ. Tunc enim libenter vellent intrare regnum cœlorum, sed non poterunt, quia pœnitentiam suam adhuc non egerunt, et per hoc regnum Dei a se elongaverunt.

Sed quia sunt aliqui, qui propter hoc contristantur, quod cum aliquamdiu pœnitentiam egerint, non statim regno cœlorum sibi promisso præmiantur a Domino. Propterea Mich. IV, 9, dicitur ad quemlibet pœnitentem : *Quare mœrore contraheris ? Numquid Rex non est ibi, aut consiliarius tuus periit ?* Quasi dicat : Noli mœstus esse, o pœnitens, consiliarius tuus regnum quod tibi promisit, habet in potestate sua. Si igitur propter bonum tuum dare tibi illud ad tempus differt, esto securus, quia non aufert.

III. Tertium nomen parvuli Jesu est *Deus* : quod idem est, quod bonus. Unde hæc duo nomina, Deus et Bonus, eisdem litteris scribuntur in nostro vulgari, scilicet *Gott*. Hic etiam Christus Jesus dicitur in Matth. XIX, 17 : *Unus est bonus Deus*. Solus enim Deus bonus est essentialiter ; homines autem boni sunt accidentaliter. Christus igitur se Deum, id est, bonum se ostendit, et exhibuit in pia peccatorum susceptione : quod etiam per semetipsum testatur Matth. IX, 13 : *Non veni*, inquit, *vocare justos, sed peccatores*[1]. Hinc etiam dicitur Luc. XV, 1 et 2 : *Erant appropinquantes ad Jesum publicani et peccatores, ut audirent illum. Et murmurabant Pharisæi et, Scribæ dicentes : Quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis*. Unde et adhuc Jesus brachia expansa habet in cruce. Quasi dicat : Venite ad me omnes peccatores, qui doletis super peccatis vestris, et ego recipiam vos, et amplectar. Hinc etiam monet nos psalmista in Psal. XCIV, 6 : *Venite, adoremus et procidamus, et ploremus ante Dominum, qui fecit nos*, etc. Timere etiam possumus, quod si modo venire contempserimus, ut ab ipsius bonitate suscipiamur, quod tandem objiciet nobis in judicio, sicut dicitur Proverb. I, 24 et seq. : *Vocavi, et renuistis ; extendi manum meam, et non fuit qui adspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum vobis id quod timebatis advenerit*.

IV. Quartum nomen Jesu est *Fortis*.

1. Fuit autem fortis in Passione, sed fortitudinem suam magis ostendit passiones suas humiliter patiendo, quam se ab inimicis suis et crucifixoribus defendendo. Unde etiam cum Petrus extracto gladio secundum possibilitatem suam vellet defendere, dixit illi Jesus, secundum quod ait Matth. XXVI, 52 et 53 : *Converte gladium tuum in locum suum... : an putas, quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones Angelorum ?* Hinc etiam dicitur in duobus versiculis :

Fortior est feriente ferens, nec sæcula pulchrum
Tam fecisse Deo, quam scelerata pati.

[1] Cf. etiam Marc. II, 17.

Nos etiam, charissimi, hanc Christi fortitudinem frontibus nostris inscriptam habere debemus, ut videlicet de quolibet adversario per fortem patientiam triumphemus. Hinc etiam dicitur Proverb. xvi, 32 : *Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.*

2. Fortem etiam se ostendit in limbi confractione. Cum enim omnes passiones suas patienter sustinendo exspirasset in cruce, statim anima Christi cum multa divinitatis virtute transivit ad inferos : ut inde eriperet animas electorum, diu inibi violenta diaboli potestate retentas. Potestates, itaque tartareæ animam Christi tanta fortitudine divinitatis advenire videntes, tremefactæ dixerunt : *Quis est iste Rex gloriæ ?* Quibus Angeli responderunt qui erant cum anima Christi : *Dominus virtutum, ipse est Rex gloriæ* [1]. Dominus, inquam, virtutum cœlestium, terrestrium, et infernorum.

3. Fortem etiam se ostendit in Resurrectione. Surrexit enim de sepulcro invitis illis armatis militibus, qui ad custodiam sepulcri deputati fuerunt. Etiamsi tunc omnes Judæi non solum qui erant in Jerusalem, sed qui erant in omni regno Jerosolymitano a Dan usque Bersabee custodissent sepulcrum Domini, adhuc omnibus eis invitis surrexisset a morte. De fortitudine Resurrectionis suæ dicitur in Psal. xcii, 1 : *Dominus regnavit, decorem indutus est* : *indutus est Dominus fortitudinem, et præcinxit se virtute.*

V. Quintum nomen Christi est *Pater futuri sæculi.* Patrem vero futuri sæculi se ostendit esse in Ascensione : per hoc enim quod mundo relicto, ascendit in cœlum, omnibus hominibus clarissime demonstravit, quod regnum non esset de hoc mundo, sed in futuro sæculo. Unde etiam dixit ad Pilatum, Joan. xviii, 36 : *Regnum meum non est de hoc mundo.*

Patrem etiam futuri sæculi se esse declaravit in sancti Spiritus emissione : Discipuli enim suscipientes tunc Spiritum sanctum ita inflammati sunt et accensi desiderio supernorum, ut gaudium esset eis, contumelias et verbera sustinere pro ipso, qui jam eos præcesserat ad superna. Unde legitur Act. v, 41, quod Apostoli flagellati *ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.*

Nos etiam, charissimi, hoc nomen frontibus nostris inscriptum habere debemus, ut videlicet vitam futuri sæculi toto desiderio concupiscamus ; ibi enim est Pater charissimus et omnia bona. Unde et quotidie oramus : *Pater noster, qui es in cœlis*, etc. *Adveniat regnum tuum.* Hanc igitur petitionem quam ore proferimus, bonis operibus exsequi debemus. Hinc etiam dicit Apostolus ad Philip. iii, 13 et 14 : *Quæ retro sunt obliviscens, ad ea vero quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu.* Persequor, id est, perseveranter sequor. Nos facimus e converso, obliviscimur supercœlestium, et tota mente terrestribus inhiamus : et per hoc manifeste declaramus, quod nos Patrem futuri sæculi non amamus.

VI. Sextum nomen Christi est *Princeps pacis.* Pacis autem Principem se esse declarabit in generali resurrectione. Tunc enim quidquid prius infestabat, aut molestabat electos, totum ab electorum finibus elongabit. Tunc omnis Jerusalem, id est, congregatio electorum laudabit Deum suum, quoniam *posuit fines suos pacem* [2]. De cætero quippe neque mors,

[1] Cf Psal xxiii, 8, 10.

[2] Psal. cxlvii, 14.

neque diabolus, sed nec aliquis homo malus nocere poterit electis Dei. Quod mors ulterius nocere non potest, testatur Isa. xxv, 8 : *Præcipitabit*, inquit, *Dominus mortem in sempiternum*. Præcipitata igitur morte, a monte sancto Dei insultabunt ei electi Dei, et dicent, secundum quod dicit Apostolus, I ad Corinth. xv, 55 : *Ubi est mors victoria tua ? Ubi est mors stimulus tuus ?* Quod etiam diabolus electis ulterius nocere non possit, testatur Joan. in Apoc. xii, 10, ubi ait : *Audivi vocem magnam in cœlo dicentem : Nunc facta est salus, et virtus, et regnum Dei nostri, et potestas Christi ejus : quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte*. Accusabat, id est, ad hoc ut illos accusabiles redderet, laborabat. Nullus etiam malus homo deinceps nocere valebit electis ; omnes enim tunc reprobi ibunt in ignem æternum. Hinc est, quod dicit ipsa Veritas, Matth. xxv, 41 : *Tunc dicet* Rex *et his qui a sinistris ejus erunt : Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo, et angelis ejus*.

Nos etiam, dilectissimi, nomen hoc, videlicet *Princeps pacis*, frontibus nobis superscriptum deferre debemus. Ad hoc igitur quod simus de familia ejus, qui est Princeps pacis, necesse est ut nullum vel corde, vel ore, vel opere lædamus : sed quantum in nobis est, cum omnibus hominibus pacem habeamus. In pace enim vocavit nos Deus, *qui non est Deus dissensionis, sed pacis*, sicut dicitur I ad Corinth. xiv, 33. Hinc etiam dicit Apostolus ad Rom. xii, 18 : *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes*. Hinc etiam est, quod in nativitate Jesu Christi qui est Princeps pacis, pax nuntiata fuit ab Angelis. Tunc etiam tres Missæ dicuntur, et in qualibet Missa datur osculum pacis : ut per hoc insinuetur, quod oporteat omnes qui volunt esse consortes regni Dei, pacem servare corde, ore, et opere.

Debemus etiam nomen Patris illius specialis agni deferre scriptum in frontibus nostris. Nomen Patris est id, de quo legitur Exod. iii, 13 et 14, ubi cum apparuisset Dominus Moysi in monte Horeb, et injunxisset ei legationem suam ad filios Israel, ait Moyses : *Si dixerint mihi : Quod est nomen ejus*, qui apparuit tibi in flamma, de medio rubi ? *quid dicam eis ?* Respondit Dominus : *Ego sum qui sum*. Quasi diceret : Ego sum æternaliter remunerans amicos, qui sum etiam in æternum puniens inimicos. Hoc etiam igitur nomen frontibus nostris inscriptum habeamus, ut videlicet æternam remunerationem totis desideriis appetamus, totaque mente perpetua supplicia fugiamus.

Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO VII.

DE BEATA AGNETE,

VIRGINE ET MARTYRE.

Qui gloriatur, in Domino glorietur. II ad Cor. x, 17 [1].

Nota, quod licet præmissa verba de qualibet virgine legi possint, specialius tamen, ut ita dicam, de Beata Agnete leguntur. Ipsa enim in Domino, quem solum ex omnibus in sponsum elegerat, mirifice gloriabatur : commendans eum a quinque, videlicet a generis claritate, ab omnimoda potestate, ab adspectus venustate, ab amoris suavitate, et ab omnis gratiæ bonitate.

Cum enim Beata Agnes a filio præfecti Romanæ urbis amaretur, et ei pretiosissima ornamenta offerrentur, omnesque mundi divitiæ promitterentur ; tale juveni dedit responsum : « Discede « a me, fomes peccati, nutrimentum fa« cinoris, pabulum mortis : discede a me, « quia jam ab alio amatore præventa « sum, qui mihi satis meliora obtulit or« namenta, et qui annulo fidei suæ sub« arrhavit me. » Non ergo potero vel alium adspicere amatorem ad contumeliam prioris amatoris, qui generositate celsior, potestate fortior, adspectu pulchrior, amore suavior, et omni gratia elegantior. Ecce quinque, de quibus commendat sponsum suum, videlicet Jesum Christum, propter quæ gloriabatur in ipso. Et nota, quod beata Agnes hæc quinque adhuc prosequitur commendando :

1. Generositatem quippe Christi commendat, ubi ait : « Cujus mater virgo « est, cujus pater fœminam nescit. » Valde nobilis est Christus, qui ex Deo Patre natus est, et ex Virgine matre, quæ virgo fuit ante partum, et in partu, et post partum virgo permansit.

2. Potestatem Christi ostendit, ubi ait : « Cui Angeli serviunt. » Valde potens est

[1] Cf. etiam Jerem. IX, 23, et I ad Cor. I, 31.

ille, quod non tantum homines, sed et Angelos servos habet. Majestatem enim suam laudant Angeli, adorant dominationes, tremunt potestates.

3. Venustatem sive pulchritudinem Christi declarat Agnes, ubi subdit : « Cu-« jus pulchritudinem sol et luna miran-« tur. » Mirabiliter pulcher est, qui in pulchritudine incomparabiliter præcedit solem et lunam.

4. Suavitatem amoris ejus insinuat, ubi ait : « Quem cum amavero, casta « sum ; cum tetigero, munda sum ; cum « accepero, virgo sum. » Valde suavis et sanctus est amor ille, qui nec cor coinquinat, nec corpus polluit, nec etiam virginitatem tollit, vel in aliquo lædit.

5. Bonitatem etiam gratiæ Christi manifestat, ubi ait : « Induit me cyclade au-« ro texta, et immensis monilibus orna-« vit me : a quo mihi thalamus colloca-« tus est, cujus mihi organa vocibus re-« sonant modulatis. Jam mel et lac ex « ejus ore suscepi, et sanguis ejus orna-« vit genas meas. » Valde bonus commendabilis ab omni gratia Jesus Christus, qui sponsas suas in cœlestibus auro, et monilibus adornat, qui eis ad pausandum delicatum thalamum collocat, qui aures earum organicis vocibus oblectat, et qui eas melle divinitatis et lacte humanitatis suæ jugiter cibat, et potat. *Qui* igitur *gloriatur* cum Beata Agnete et aliis sanctis virginibus, *in* tali *Domino glorietur*.

Verba enim prædicta, videlicet *Qui gloriatur, in Domino glorietur*, non solum exponuntur de immaculatis virginibus, sed etiam intelliguntur de quibuslibet Christi fidelibus.

Unde tria principaliter sunt hic notanda :

I. Qui sunt illi qui possint in Domino merito gloriari ?

II. Quæ sint illa in quibus oporteat fidelem hominem gloriari?

III. Quæ etiam sint in quibus non debet aliquis gloriari?

I.

De primo nota, quod tria genera hominum possunt in Domino gloriari. Primi sunt rectum cor habentes. Secundi sunt Christum intime diligentes. Tertii sunt omnia opera sua ad honorem Domini simpliciter facientes.

1. Primi igitur rectum cor habentes gloriari possunt in Domino. Unde dicitur in Psal. xxi, 11 : *Lætamini in Domino, et exsultate justi, et gloriamini omnes recti corde.* Nota, quod rectum cor habent, qui Deum esse credunt, et qui justum eum esse asserunt, et qui rerum omnium gubernationem ei attribuunt. Pravum autem, id est, distortum cor habent, qui non credunt esse Deum, vel qui proclamant eum esse injustum, vel qui negant quod sit gubernator omnium

rerum. Unde dicit Augustinus super istum locum : *Et gloriamini omnes recti corde.* « Pravi corde, id est, distorti, tres « habent sententias. Aut non est Deus : « hoc dicit impius, cui displicet quidquid « illi accidit præter voluntatem. Aut in- « justus est Deus, cui ista placent, et qui « hoc facit. Aut non gubernat Deus res « humanas, nec cura est illi de omnibus.» In istis tribus sententiis est magna impietas, aut negare Deum, aut dicere injustum, aut illi auferre gubernationem rerum.

2. Secundi, qui gloriari possunt in Domino, sunt hi qui intime diligunt Filium ejus. Unde dicitur in Psal. v, 12 et 13 : *Gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum : quoniam tu benedices justo.* Nota, quod nomen Dei Patris, est ipse Filius Dei Jesus Christus. Sicut enim persona hominis per nomen suum manifestatur, et discernitur : ita etiam Dei Filius Jesus Christus Deum Patrem manifestavit mundo. Qui igitur in veritate diligit nomen Domini, videlicet Jesum Christum, tunc gloriari poterit in Domino, quando illa gloriosa benedictione benedicet cuilibet justo : *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi*[1].

3. Tertii, qui gloriari possunt in Domino, sunt hi qui omnia opera sua propter honorem Domini faciunt : sicut monet nos Apostolus, I ad Corinth x, 31 : *Sive manducatis, sive bibitis, vel aliud quid facitis : omnia in gloriam Dei facite.* Hi ergo, qui omnia opera sua faciunt ad gloriam Dei, merito gloriari possunt in Domino. Ostendet enim eis Dominus gloriam suam, et beatificabit illos in gloria, et induet eos stola gloriæ. De quolibet enim servo Christi dicitur Eccli. xlv, 3, 8 et 9 : *Ostendit illi gloriam suam..., et beatificavit illum in gloria..., et induit eum stolam gloriæ.*

II.

Videndum est, in quibus sit gloriandum. Et nota, quod Sancti in hac vita in septem præcipue gloriantur : gloriantur, dico, id est, in gloriando lætantur. Primum enim Sancti gloriantur in vera et summa scientia. Secundo, in bona et pura conscientia. Tertio, in bonorum operum efficientia. Quarto, in tribulationum patientia. Quinto, in infirmitatum frequentia. Sexto, in divinæ crucis honorificentia. Septimo, in spei filialis eminentia.

Prima itaque Sanctorum gloria est in vera et summa scientia. Vera autem et summa scientia, scire et nosse Deum. Propter hoc dicit ipse Dominus, Jerem. ix, 23 et 24 : *Non glorietur fortis in fortitudine sua, et non glorietur dives in divitiis suis : sed in hoc glorietur qui gloriatur, scire et nosse me.* Scire igitur debemus Dominum fidei intellectu : nosse autem debemus eum per intimum amoris affectum, et sic in ipso gloriari poterimus.

Secunda gloria Sanctorum est in bona et pura conscientia. Unde dicit Apostolus, II ad Corinth. i, 12 : *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ.* Dicit etiam Paulus ad Hebræ. xiii, 18 : *Confidimus, quia bonam conscientiam habemus, in omnibus bene volentes conversari.* Hinc etiam dicitur in Psal. xliv, 14 : *Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus,* videlicet in conscientia pura et bona.

Tertia gloria Sanctorum est in bonorum operum efficientia. Hinc dicit Apostolus ad Rom. xv, 17 et 18 : *Habeo gloriam in Christo Jesu ad Deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me*

[1] Matth. xxv, 34.

non efficit Christus... verbo et factis. Hinc etiam dicit Apostolus ad Gal. VI, 4 et 5 : *Opus suum probet unusquisque, et sic in semetipso tantum gloriam habebit, et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit.*

Quarta gloria Sanctorum est in tribulationum patientia sive sufferentia. Unde ait Apost. ad Rom. V, 3 et seq. : *Gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem : spes autem non confundit.* Vere dignum est gloriari in tribulationibus, quia tribulatio exaudibilem reddit vocem hominis Christiani. Unde dicitur in Psal. CXIX, 1 : *Ad Dominum cum tribularer clamavi,* etc.

Quinta gloria Sanctorum est in infirmitatum frequentia. Hinc est quod ait Apost. II ad Cor. XI, 30 : *Si gloriari oportet : quæ infirmitatis meæ sunt, gloriabor.* Item dicit II ad Cor. XII, 9 et 10 : *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum.* Legitur in vitis SS. Patrum, quod senex quidam erat, qui frequenter ægrotabat. Contigit autem eum uno anno non ægrotare, qui affligebatur graviter, et plorabat, dicens : « Dereliquit me Dominus, « et non visitat me. »

Sexta gloria Sanctorum est in crucis Christi honorificentia. Unde dicit Apost. ad Gal. VI, 14 : *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo.* Nota, quod non est indignum ut gloriemur in cruce Christi. « Crux enim Christi, ut ait Augustinus, « de locis suppliciorum jam transiit ad « frontes Imperatorum. » Idem: « In fron- « tibus regum pretiosius est signum cru- « cis quam gemma diadematis. » Legitur etiam in Tripartita historia quod Constantinus Imperator signum sanctæ crucis semper ante se deportari præcepit ; signo etiam crucis suorum militum arma signavit.

Septima gloria Sanctorum, quæ ex præcedentibus gloriis resultat, est spei filialis eminentia. Unde dicit Apost. ad Rom. V, 2 : *Gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei.* Ne autem tollatur homini spes hujus gloriæ, propter hoc etiam ipsam mortem corporalem debet gratissime sustinere. Unde ait Apost. I ad Cor. IX, 15 : *Bonum est mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.* Et nota, quod gloria filiorum Dei, de cujus spe nos oportet gloriari, hæc est, quod videlicet Deum contemplabimur facie revelata, et quod a claritate virtutum transformabimur in beatitudinum claritatem. Hinc scribit Apostolus, II ad Cor, III, 18 : *Nos omnes revelata facie gloriam Domini speculantes, in eamdem imaginem transformamur a claritare in claritatem tamquam a Domini spiritu.*

III.

Tertio sciendum est, quod in septem, quæ prædictis septem sunt contraria, non est gloriandum. Quidam enim gloriantur in mundanæ sapientiæ vanitate. Alii gloriantur in humanæ laudis fatuitate. Tertii gloriantur in suorum operum malignitate. Quarti gloriantur in divitiarum instabilitate. Quinti gloriantur in sanitate, et robusta ætate. Sexti gloriantur in turpi voluptate. Septimi gloriantur in præsentis gloriæ brevitate.

1. Contra primam gloriam bonorum, quæ est ex hoc, quod sciunt et noscunt Deum, mali gloriantur in mundanæ sapientiæ vanitate. Contra hoc ipse Dominus loquitur, Jerem. IX, 23 et 24 : *Non glorietur sapiens in sapientia sua... : sed in hoc glorietur qui gloriatur, scire et nosse me.* Contra sapientiam hujus mundi loquitur Paulus, I ad Corinth. III, 19 :

Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum. Ait etiam Paulus, I ad Corinth. VIII, 1 : *Scientia inflat, charitas vero ædificat.* Super hunc locum ait Augustinus : « Præponenda est scientia scientiæ. « Melius est enim scire infirmitatem no- « stram, quam naturas rerum : laudabilior « est enim animus, cui nota est infirmi- « tas sua, quam qui ea non respecta, si- « derum vias scrutatur, et terrarum fun- « damenta, et cœlorum fastigia. »

2. Contra secundam gloriam bonorum, quæ est in puritate conscientiæ, reprobi gloriantur in humanæ laudis fatuitate. Contra hoc Apostolus ait I ad Corinth. III, 21 : *Nemo glorietur in hominibus.* Et iterum, I ad Thess. II, 6 : *Nec quærentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab aliis.* Ille gloriam quærit ab hominibus, qui laudari desiderat ab hominibus. Stultum autem est, se bonum vel pulchrum propter hoc reputare, si bonus vel pulcher ab hominibus appelletur : talis enim non in corde, sed in facie gloriatur : sicut dicit Apostolus, I ad Corinth. V, 12 : *Qui in facie gloriantur, non in corde.*

3. Contra tertiam gloriam bonorum, quæ est in effectu bonorum operum, impii gloriantur in malitia et in iniquitate : contra quos dicitur in Psal. LI, 3, 4 et 7 : *Quid gloriaris in malitia, qui potens,* etc. *Tota die injustitiam cogitavit lingua tua : sicut novacula acuta fecisti dolum.* Sequitur : *Propterea Deus destruet te in finem, evellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo, et radicem tuam de terra viventium.* Ecce quid sequatur eos, qui in malitia et in iniquitate gloriantur. Cum enim pervenerint in finem hujus transitoriæ vitæ, in corpore et in anima pariter destruentur. Corpus enim illorum de tabernaculo hujus terrestris habitationis evelletur, ut in sepulcro a vermibus comedatur. Radix autem ipsorum, id est, anima per quam truncus corporis vixit, a terra viventium in regionem mortis perpetuæ demergetur, ut ibi absque ulla miseratione a dæmonibus affligatur.

4. Contra quartam gloriam electorum, quæ est in tribulationum varietate, mali gloriantur in divitiarum instabilitate. Contra tales dicitur in Psal. XLVIII, 7, 11 et 12 : XLVIII, *Qui confidunt in virtute sua : et in multitudine divitiarum suarum gloriantur. Relinquent alienis divitias suas, et sepulcra eorum domus illorum in æternum.* Stultum igitur est in divitiarum multitudine gloriari, cum necesse sit homines in talibus gloriantes, alienis relinquere divitias suas, et oporteat etiam quod sepulcra infernalia sint domus illorum in æternum. Unde legitur Luc. XVI, 22 : *Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno.* Hinc dicit Eccles. X, 34 : *Qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.* Quam vero paupertatem verebitur ? Certe paupertatem illius divitis qui, cum Lazarus in paupertate tribulabatur, *ipse quotidie splendide epulabatur* [1] : sed postea ad tantam paupertatem devenit, quod etiam guttam aquæ, ad refrigerium ardentis linguæ petivit, sed obtinere non potuit.

5. Contra quintam gloriam bonorum, quæ est in infirmitatum frequentia, mali gloriantur in corporis sanitate ac robusta ætate. Contra hoc dicitur Proverb. XXVII, 1 : *Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat tibi dies.* In crastino gloriantur, qui longæva met sanam vitam sibimetipsis promittunt, et propter hoc superbiunt, et lætantur. Et certe propter hanc stultam repromissionem multi damnati sunt. Unde dicitur Eccli. XXIX, 24 : *Repromissio nequissima multos perdidit* diligentes, supple, hanc vitam transitoriam [2]. Propter hoc etiam dicit Eccli. V, 1 : *Noli attendere ad pos-*

[1] Luc. XVI, 19.

[2] In textu Ecclesiastici, XXIX, 24 invenitur : *Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris.*

sessiones iniquas, et ne dixeris : Est mihi sufficiens vita. Ibi dicit Glossa : « Causa avaritiæ est longæ vitæ repromissio ».

6. Contra sextam gloriam justorum, quæ est in cruce Domini nostri Jesu Christi, reprobi gloriantur in turpi, et confusibili voluptate. De istis dicit Paulus ad Philip. III, 18 et 19 : *Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem et flens dico) inimicos crucis Christi... quorum Deus venter est, et gloria in confusione ipsorum.* Nota, quod inimici crucis Christi, in qua, et de qua virgo Filius virginem matrem virgini discipulo commendavit, præcipue sunt luxuriosi, *quorum Deus est venter,* et ea quæ sunt sub ventre: *gloria enim eorum est in confusione,* id est, de talibus gloriantur, de quibus potius confundi ac dolere deberent. Et certe *horum finis* est, nisi acriter pœnituerint, *interitus* sempiternus. De talibus etiam dicitur in Psal. XCVI, 7 : *Confundantur omnes, qui adorant sculptilia : et qui gloriantur in simulacris suis.* Simulacra luxuriosorum sunt fœda corpora mulierum, quas plus diligunt quam crucifixum qui passus est pro eis in cruce : et propter hoc procul dubio confundentur opprobrio sempiterno.

7. Contra septimam gloriam Sanctorum, quæ est in spe gloriæ filiorum Dei, reprobi gloriantur in præsentis gloriæ brevitate. Contra hoc dicitur Eccli. XI, 4 : *In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris.* Ibi dicit Glossa : « In honoribus mundanis non « est superbiendum, quia transit mun« dus et concupiscentia ejus ». Hinc dicitur Isa. XL, 6 et 7 : *Vox dicentis ? Clama. Et dixi : Quid clamabo ? Omnis caro fœnum, et omnis gloria ejus quasi flos agri. Exsiccatum est fœnum, et cecidit flos, quia Spiritus Domini sufflavit in eo.* Stulte itaque faciunt, qui propter pompaticum ornatum vestium, et propter momentaneum florem hujus sæculi, renuntiant spei æternæ gloriæ filiorum Dei.

Rogate igitur, etc.

SERMO VIII.

IN EODEM FESTO

S. AGNETIS.

Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. Cant. II, 10.

Hæc enim verba bene et convenienter possunt exponi de qualibet virgine, et specialiter de sancta Agnete. Unde sex principaliter sunt hic notanda :

I. Quare Beata Agnes a Domino surgere jubeatur?
II. Quare etiam ut properet, admoneatur ?
III. Ob quam causam amica dicatur ?
IV. Cur columba appelletur?
V. Cur etiam formosa vocetur?
VI. Propter quid ut veniat, invitetur?

I

De primo nota, quod surgere jubetur Beata Agnes ad fidei defensionem. Certe ipsa non surrexit ludere, sed potius fidem Domini verbis et factis, tamquam bellatrix egregia defendere. Surrexit siquidem, et clypeum teneri corporis sui, omnibus inimicorum fidei constanter objecit, pro fide Domini defendenda. Nobis etiam necesse est, ut quotidie surgamus, id est, in fide et aliis vir-

tutibus proficiamus. Unde ait Hieronymus : « Quotidianis ac repentibus virtutum « incrementis instauranda mens est. Tamdiu enim non relabimur retro, quam« diu ad priora contendimus ; at ubi cœ« pimus stare, descendimus : nostrumque « non progredi, jam reverti est. » Certe si planta tua quam in horto tuo plantasti, non surgeret, doleres : ita et Christus vult, ut de virtute in virtutem proficias.

II.

De secundo nota, quod dicitur Beatæ Agneti a Domino, ut properet per martyrii passionem : unde ista properavit, quia sicut de ea legitur, decimo tertio ætatis suæ anno mortem pertulit, et vitam invenit. Quid igitur nos barbati, qui ita segnes, tamquam asini sumus in opere Domini : quid, inquam, in excusatione nostra sumus dicturi in die judicii, cum istam juvenculam tympanistriam, istam teneram puellam, corpus suum tenerrimum ad ignem, ad gladium, et ad diversa fortiter obtulisse tormenta videamus ? istam delicatam in via Domini aspera constanter et alacriter cucurrisse ? Profecto ista virgo virago surget in judicio cum viris effœminatis, et condemnabit eos.

III.

De tertio nota, quod Beata Agnes amica Domini appellatur proter tria, videlicet propter fidei firmitatem, propter superfervidam charitatem, et propter Deo placitam humilitatem.

1. Primo igitur amica Domini fuit Sancta Agnes, propter fidelem fidei firmitatem. Unde et ipsa dicit : « Ipsi soli servo « fidem, ipsi me tota devotione committo. » Item ait : « Posuit signum in faciem « meam, ut nullum præter eum amen. » Ipsa enim fide desponsata, et annulo Dominicæ passionis subarrhata, fidem thori servavit illibata, adulterum admittere dedignata. Unde et Dominus eam nunc e converso in amplexibus suis, tamquam suam fidelem sponsam cubare facit quietissime, nec eam suscitari sinit, quousque ipsa velit.

2. Secundo amica Domini dicitur propter superfervidam charitatem. Unde et ipsa dixit : « Amo Christum, in cujus tha« lamum introivi. » Introvi, dico, per charitatis fervorem me illuc deferentem. Ait etiam ad Dominum : « Ecce venio ad te, « quem amavi, quem quæsivi, quem sem« per optavi. » Unde dicitur, quod fuit amica Domini per superfervidam charitatem : quia id quod fervet, ut scitis, quadam caloris et incendii vehementia jactatur extra se, attollitur supra se : et ipsa sine dubio propter nimium charitatis et desiderii æstum extra se, et supra se jactata fuit, semper seipsam videlicet contemnens, et tota in ipsum transiens, ut scilicet unum esset cum ipso.

3. Tertio Beata Agnes amica Dei dicitur, per Deo placitam humilitatem. Sciens enim superbos Deo esse odiosos, in humilitate Deo placere studuit altissimo. Hinc etiam legitur, quod Esther, cum esset collapsa, oculis Assueri Regis complacuit : in quo datur intelligi, quod cum homo se dejicit per humilitatem, tunc coram Domini oculis assequitur gratiæ dignitatem. Unde dicit Eccli. III, 20 et 21 : *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam : quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur.*

IV.

De quarto nota, quod Beata Agnes columba appellatur propter magnitudinis tranquillitatem. Hæc est illa columba prudens, quæ corvum perfidiæ, id est, filium præfecti ipsam sua impudicitia denigrare volentem, fortiter a se repulit, et abegit, sic dicens : « Discede a me pabulum mor-« tis, nutrimentum facinoris : discede a « me, quia jam ab alio amatore præventa « sum. » Mansuetudinis tamen sibi insitæ non est oblita : quia eumdem præfecti filium, propter suam impudicitiam a diabolo suffocatum, postea resuscitavit ad vitam. Ad spiritum mansuetudinis invitat nos Eccli. III, 19 : ita dicens : *Fili, in mansuetudine opera tua perfice, et super hominum gloriam diligeris.*

V.

De quinto nota, quod Beata Agnes formosa vocatur per candidam virginitatem. Unde et cum vestibus suis exspoliata fuisset, in testimonium candidæ virginitatis suæ, candidissima stola transmissa fuit ipsi a Domino, ut per eam tegeret corpus suum. Igitur per formositatem virginitatis, Beata Agnes topazio comparatur, qui in stricturam supernæ Jerusalem collocavit. Dicit enim Glossa super Apocalypsim, quod « topazius est lapis « pulcherrimus, qui in adspectum suum « singulariter provocat adspicientes ; et « nihil est eo charius inter divitias regi-« bus. »

Et vere virginitas in adspectum suum singulariter provocat adspicientes. Candida enim virginitas paradisi chara est colonis. Unde et ipse Dominus dicit ad quamlibet virginem, Cant. II, 14 : *Ostende mihi faciem tuam... : facies enim tua decora.* Nihil enim virginitate charius est inter divitias Regibus regni cœlorum, scilicet Patri, et Filio, et Spiritui sancto. Unde dicit Eccli. XXVI, 20 : *Omnis ponderatio non est digna continentis animæ.* Hinc etiam votum continentiæ non recepit dispensationem, quia non habet recompensationem.

VI.

De sexto nota, quod propter quatuor Beata Agnes invitata fuit, ut veniret : « Veni, inquit Dominus, ut humanitatem « meam revelata facie speculeris. » Item : « Veni, ut vestibus induta regalibus coro-« neris. » « Veni etiam, ut mei oris osculo « consoleris. » Item : « Veni, ut in convi-« vio meæ divinitatis semper epuleris. »

1. Primo igitur Beata Agnes propter hoc venit ad Dominum, ut humanitatem ejus pulcherrimam specularetur. Et vere humanitas ejus est pulcherrima. Pulchritudinem enim ipsius, sicut eadem Agnes testatur, Sol et Luna mirantur. Procul dubio hæc Beata ad adspectum Christi, faciem suam non tegit, quemadmodum Rebecca, viso Isaac sponso suo terrestri, faciem suam velavit : non libenter hoc faceret hæc virgo ; certe non pro toto mundo. O quam beati oculi, qui non vespertina, sed meridiana et clarissima visione faciem ejus videre merentur in jubilo ! Cujus ? Ejus : Ejus certe, qui *est candor lucis æternæ, et speculum sine macula Dei majestatis* [1], et qui intuentes se *lætificat gaudio cum vultu suo* [2].

[1] Sap. VII,

[2] Cf. Psal. XX, 7.

2. Secundo venit Beata Agnes, ut vestibus indutis regalibus coronaretur. Unde et ipsa exsultans dicit : *Induit me Dominus vestimentis salutis, et indumento justitiæ circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona* [1]. Hæc est illa regina, quæ *in vestitu deaurato circumdata varietate assistit modo a dextris Regis* æterni [2]. Hæc est profecto, quæ, sicut legitur Exod. xxx, tamquam vere existens *altare thymiamatis et mensa propositionis*, duplici aureola est coronata, utpote martyr et virgo ; quæ etiam in choro superni palatii ferens sertum rosæ et lilii, inter Sion juvenculas, et Jerusalem filias, speciale decantans canticum, *sequitur Agnum quocumque ierit* [3]. Hinc est, quod post mortem suam visa est a parentibus suis, juxta speciossimum agnum ambulare cum pulchra virginum multitudine : et tunc ista verba dixit : « Congaudete mecum et congratulamini, « quia cum his omnibus lucidas sedes « accepi. »

3. Tertio venit Beata Agnes, ut oscularetur eam Dei Filius osculo oris sui. Unde ipsa dicit : « Mel et lac ex ejus ore « suscepi ». Ecce jam pervenerat ad osculum. Hæc est illa vera Esther, utpote per gloriam in populis elevata, quam Rex Assuerus, id est, ille beatus Deus incessanter osculatur.

Et NOTA, quod non solum sanctæ Virgines, sed et omnes electi pervenient ad osculum Jesu Christi. Unde dicitur Gen. XLV, 15 : *Osculatus est Joseph omnes fratres suos* Per Joseph quem Pharao Salvatorem mundi appellavit, vere Jesus Christus intelligitur : ipse enim verissime est Salvator mundi. Fratres autem sui sunt omnes electi, quos omnes recipiet ad osculum suum : unde dicit Dionysius : « Benignus Jesus ad se venientibus totus « præobviat, et præcurrit, et totus totos « deosculatur. » Ecce mirabile, et notabile verbum, quod videlicet totus totos deosculatur electos.

4. Quarta causa, quare Beata Agnes venire jussa fuit, ut scilicet in convivio divinitatis epularetur, Unde modo secure cantare potest : « Ecce, quod concupivi, « jam video ; quod speravi, jam teneo : illi « sum juncta in cœlis, quem in terris po- « sita tota devotione dilexi. » Si juncta est Domino, ergo fruitur ipso. O quam felix est hæc virgo, quæ cum illis beatis Angelis, qui fruuntur, nec fastidiunt, quo frui magis sitiunt : illa summa divinitatis suavitate sine tædio perfruitur. Et nota, quod gaudium illud, quo electi cum Domino perfruentur, est sufficientissimum. Unde dicit Augustinus : « Pleno corde, « plena mente, plena anima, pleno toto « homine, adhuc supra modum supererit « gaudium. »

Rogate ergo, charissimi, Dominum, ut sic in præsenti vestigia Beatæ Agnetis prosequamur, ut in futuro cum ipsa supercœlesti gaudio perfrui mereamur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

[1] Isa. LXI, 10.
[2] Cf. Psal. XLIV, 10.
[3] Apocal. XIV, 4.

SERMO IX.

IN CONVERSIONE B. PAULI.

Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus, et regibus, et filiis Israel. Act. IX, 15.

Duo principaliter sunt hic notanda :

I. Quare Beatus Paulus a Domino vas electionis appellatur ?
II. Quid per Gentes, et Reges, ac filios Israel figuretur ?

I.

De primo nota, quod Beatus Paulus ideo *vas electionis* appellatur a Domino, quia valde eligibilis, et commendabilis est, propter sex causas.

I. Commendatur enim a materiæ dignitate.
II. Ab ornatus nobilitate.
III. A capaci profunditate.
IV. A jugi puritate.
V. A solida firmitate.
VI. A multiplici utilitate.

1. Igitur Beatus Paulus vas electionis appellatur propter materiæ dignitatem. Et certe aurum omne metallum dignitate præcellit. Erat autem vas aureum. Unde legitur Eccli. L, 1 et 10 : *Simon sacerdos magnus..., quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.* Simon interpretatur *obediens*, et optime signat Beatum Paulum, qui in primo instanti visitationis suæ factus est obediens Jesu Christo. Unde cum jaceret prostratus in terra, dixit ad Dominum : *Domine, quid*

me vis facere[1]? Glossa : « Indica voluntatem tuam, et ego obediam. »

Convenienter etiam Sacerdos magnus appellatur, quia mox ut visitatus fuit a Domino, non pecus aliquod extrinsecus Christo obtulit, sed semetipsum. Per totum quippe triduum conversionis suæ neque manducavit, neque bibit, sed oravit. Corpus itaque suum Domino obtulit, a cibis et potibus abstinendo : animam vero suam Christo immolavit, in orationibus persistendo. Hinc est, quod legitur Act. IX, 9 et 11 : *Erat tribus diebus non videns, et non manducavit, neque bibit.* Dominus etiam ait ad Anamiam : *Surge et vade in vicum, qui vocatur Rectus : et quære in domo Judæ Saulum nomine Tarsensem : ecce enim orat.*

Igitur Beatus Paulus obediens Sacerdos Domini erat, *quasi vas auri solidum.* Qui enim prius fuerat quasi ferreus, id est, crudelis et impius, postea divina operatione mutatus in virum alterum, factus est quasi aureus, id est, mitis et bonus. Aurum enim temperantius et nobilius est omni metallo, et propterea designat mansuetudinem et bonitatem, quæ connaturalis est Deo. Natura enim Dei est bonitas : Dei enim proprium est misereri semper et parcere.

Quod autem Paulus ferreus fuit, id est, crudelis et impius, ostenditur in Act. IX, 13 et 14, ubi Ananias dicit ad Dominum : *Domine, audivi a multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Jerusalem : et hic habet potestatem a principibus Sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum.* Quod autem mutatus fuerit in aurum, id est, effectus fuerit mitis et bonus, per hoc evidenter patet, quod Ananias ait ad eum : *Saule frater, Dominus misit me Jesus, qui apparuit tibi in via, qua veniebas, ut videas, et implearis Spiritu sancto*[2]. Per hoc quod frater appelatur, et implendus dicitur Spiritu sancto, manifeste probatur quod jam erat mitis et bonus, utpote frater repletus Spiritu sancto : Spiritui enim sancto aurea bonitas et benignitas attribuitur, sicut dicitur ad Gal. V, 22.

Aureus igitur erat Apostolus Paulus per mitem bonitatem, unde dicitur II ad Cor. VIII, 21 : *Providemus bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Ipse etiam invitat nos ad hoc, ut boni simus, ad Rom. XII, 9 et 17 : *Odientes malum, adhærentes bono... : providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Providentes, id est, provide agentes. In quo vero præcipua bonitas consistat, ostendit ibidem [3], ita dicens : *Benedicite persequentibus vos : benedicite et nolite maledicere... Si esurierit inimicus tuus, ciba illum : si sitit, potum da illi.* Nota, bis dicit : *Benedicite.* Quasi dicat : Benedicite corde, et benedicite ore. Ecce, in quo præcipua bonitas consistit, ut videlicet inimicis nostris corde et ore benedicamus, ipsisque cibum et potum, dum indigent, præbeamus et demus.

II. Vas istud commendatur ab ornatus nobilitate. Ornatum enim erat omni lapide pretioso. Igitur ut de multis aliis pretiosis lapidibus taceamus, ornatus erat ad minus bis seno lapide pretioso, quibus etiam olim in lege rationale Summi Pontificis exstitit adornatum, sicut legitur Exod. XXXVIII, 17 et seq. Primus igitur lapis erat Jaspis. Secundus, Sapphirus. Tertius, Sardius. Quartus, Topazius. Quintus, Carbunculus. Sextus, Chrysolithus. Septimus, Smaragdus. Octavus, Amethystus. Nonus, Ligurius. Decimus, Beryllus. Undecimus, Achates. Duodecimus, Onychinus. Per Jaspidem notatur fidei fortitudo. Per Sapphirum spei celsitudo. Per Sardium memoria Dominicæ passionis. Per Topazion conformitas bo-

[1] Act. IX, 6.
[2] Act. IX, 17.
[3] Ad Rom. XII, 14 et 20.

næ conservationis. Per Carbunculum claritas sapientiæ. Per Chrysolithum veritas cordis et linguæ. Per Smaragdum virens humilitas. Per Amethystum honorabilis sobrietas. Per Ligurium dulcis consolatio. Per Beryllum ardens increpatio. Per Achatem fortis obedientia. Per Onychinum læta perseverantia.

1. Primus igitur lapis pretiosus quo ornatum fuit hoc vas electionis, erat Jaspis, per quem intelligitur fidei fortitudo. Legitur enim de Jaspide, quod hominem efficit tutum timore deposito : omnibus etiam maleficiis, et incantationibus resistit. Sic et fideles credentes in Christum non pereunt, sed vitam æternam habebunt. Fides etiam est quasi quoddam nobile scutum, *quod omnia tela nequissimi hostis exstinguit,* sicut dicitur ad Ephes. vi, 16.

Fide igitur Sanctus Paulus erat ornatus : unde ait ad Galat. ii, 16 et 20 : *Scientes, quod non justificatur homo..., nisi per fidem Jesu Christi... Quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me.*

Ipse etiam hortatur nos, ut contra diabolum fortiter stemus in fide. Propter quod ait I ad Corinth. xvi, 13 et 14 : *Vigilate, state in fide, viriliter agite, et confortamini* in Domino : *omnia vestra in charitate fiant.* Ait etiam ad Hebr. xi, 6 : *Sine fide impossibile est placere Deo.* Et quia impossibile est, quod aliquis placeat Deo sine fide, propterea scribit, II ad Corinth. xiii, 5 : *Si estis in fide, ipsi vos probate.*

2. Secundus lapis attinens ad ornatum vasis istius, erat Sapphirus, per quem notatur spei celsitudo. Sicut enim Sapphirus colorem cœlo similem habet, et sicut in ipso quædam stella rutilat, per quam virtus ejus dignoscitur : præterea Sapphirus membra hominis vegetat, et interiorem ardorem refrigerat : ita etiam spes ea quæ sursum sunt in cœlo desiderat, et quodam dulci et lucido affectu cor illustrat : spes etiam membra debilia ad laborandum alleviat, et omnem intrinsecum ardorem tribulationum refrigerat.

Quod autem Beatus Paulus gemma spei fuerit adornatus, testatur ad Rom. v, 2 : *Gloriamur,* inquit, *in spe gloriæ filiorum Dei.* Item ait, I ad Corinth. xv, 19 : *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus.* Item ait, I ad Timoth. vi, 17 : *Divitibus hujus sæculi præcipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum.*

3. Tertius lapis in ornatu vasis istius, erat Sardius, per quem exprimitur memoria Dominicæ passionis. Sardius enim rubeum colorem habet : ita in passione rubeus factus est Dominus noster Jesus Christus. Unde ascendente eo in cœlum, quidam Angeli occurrentes ei dixerunt, ut ait Isa. lxiii, 2 et 3 : *Quare rubrum est vestimentum tuum, et vestimenta tua sicut calcantium in torculari ?* Quibus respondit Dominus : *Torcular calcavi solus.* Ibi dicit Glossa : « Crucem, et omnia tormenta passus sum, in quibus quasi prælo sum pressus, ita ut etiam sanguis funderetur. » Præterea in præsentiam Sardii, non potest nocere onyx : qui lapis, ut dicitur, lites multiplicat, et homines promovet ad rixas : ita etiam passio Domini ad memoriam efficaciter reducta, omnes lites dissolvit, et homines compescit a rixis : Dominus enim in passione quasi agnus mansuetus, coram tondente se obmutuit, et non aperuit os suum [1].

Quod autem Beatus Paulus memor, imo imitator semper fuerit Dominicæ passionis, insinuat ad Galat. ii, 19 et 20 :

[1] Cf. Isa. liii, 7.

Christo confixus sum cruci. Vivo autem, jam non ego : vivit vero in me Christus. Item, ad Galat. VI, 14 et 17 : *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi : per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo... Ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.*

Hortatur etiam nos, ut cum Christo, et pro Christo patiamur. Unde ait ad Philip. I, 29 : *Quia vobis donatum est pro Christo, ut non solum in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini.* Dicit etiam ad Philip. : *Hoc sentite in vobis, quod et in* CHRISTO JESU...,*qui humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis* [1].

4. Quartus lapis pretiosus in ornamento hujus vasis erat Topazius, per quem signatur conformitas bonæ conservationis. Topazius enim, ut dicit Glossa super Exod. « lapis est pretiosissimus, et est « omnium colorum, et maxime aurei : » unde Topazius dicitur, quasi topadion, id est, omnium colorum. Dicitur etiam multum valere fluxum sanguinis patientibus.

Ita etiam Beatus Paulus conformitate bonæ vitæ omnibus se conformavit, ut omnes lucrifaceret, eosque ab immunditia sanguinei fluxus, id est, criminum liberaret. Unde ait, I ad Corinth. IX, 19, 20 et 22 : *Cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem. Et factus sum Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrarer..... Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.*

Ipse etiam monet nos, ut imitatione sui cuilibet homini per bonam conservationem nos conformemus : ait enim I ad Corinth. X, 32 et 33 : *Sine offensione estote Judæis, et Gentibus, et Ecclesiæ Dei. Sicut et ego per omnia omnibus placeo, non quærens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant.* Glossa : « Hoc est omnibus per omnia placere, « sine scandalo, cuique agere ad profectum « aliorum, ut et illis, et huic sit utile. »

5. Quintus lapis quo vas istud egregium fuit ornatum, erat Carbunculus, per quem claritas sapientiæ figuratur. Sicut enim Carbunculus lucet in tenebris, et res circa se existentes illustrat ; ita et Beatus Paulus per sapientiam sibi divinitus inspiratam, hujus mundi tenebras illustravit. Unde et cantatur de eo : « O « gloriosum lumen omnium Ecclesiarum, « sole splendidius, o vere Apostolicum « fidus Altissimi S. Paulus, qui Ecclesiæ « solem splendidum te Gentibus infun- « dit. » Legitur etiam in *Collecta* :« Deus, « qui universum mundum Beati Pauli « Apostoli prædicatione docuisti. »

Quod autem mirabili sapientia fuerit insignitus, testatur de seipso, I ad Cor. II, 6 et 7 : *Sapientiam loquimur inter perfectos : sapientiam vero non hujus sæculi, neque principum hujus sæculi, qui destruuntur : sed loquimur Dei sapientiam.* Sapientiam vero suam Paulus desuper acceperat, unde dicit ad Gal. I, 11 et 12 : *Notum vobis facio, fratres, Evangelium, quod evangelizatum est a me, quia non est secundum hominem : neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi.*

Ipse etiam invitat nos, ut sapientiam carnis fugientes prudentiam spiritus imitemur. Unde ait ad Rom. VIII, 5 et seq. : *Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt, sapiunt : qui vero secundum Spiritum sunt, quæ sunt Spiritus, sentiunt. Nam prudentia carnis, mors est : prudentia autem Spiritus, vita et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est Deo... Qui in carne sunt, Deo placere non possunt.* Ait etiam ad Roman. XVI, 19 :

[1] Ad Philip. II, 5 et 8.

Volo vos sapientes esse in bono, et simplices in malo. Item, ad Colos. IV, 5 et 6 : *In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere.*

6. Sextus lapis vas istud gloriosum adornans, erat Chrysolithus, per quem cordis et linguæ veritas figuratur. Chrysolithus enim, ut legitur, auro similis est in colore : qui etiam eum fixum in auro supra se portaverit, reddit eum tutum a timore nocturno. Cum igitur per aurum, quod est optimum metallum, ipse Deus intelligatur, qui optimus esse non dubitatur : sine dubio veritas per omnia Deo similis existit, quia *Deus verax est*, ut dicit Apostolus ad Rom. III, 4. Ipse Dei Filius se asserit esse veritatem, Joan. XIV, 6 : *Ego sum veritas.* Sicut etiam Chrysolithus in auro fixus, se portantem tutum reddit a timore nocturno, sic etiam veritas hominis in Domino immobiliter perseverans, eumdem hominem a dæmonibus perambulantibus in tenebris protegit et tuetur. Unde dicitur in Psal. XC, 5 : *Scuto circumdabit te veritas ejus : non timebis a timore nocturno.*

Quod autem Beatus Paulus veritate fuerit adornatus, testatur II ad Corinth. XI, 10 : *Est veritas Christi in me, quoniam hæc gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaiæ.* Item, II ad Corinth. VII, 14 : *Omnia vobis in veritate locuti sumus.* Item scribit, I ad Timoth. II, 7 : *Ego prædicator et Apostolus (veritatem dico, non mentior) doctor Gentium in fide, et veritate.*

Monet etiam nos, ut semper veritatem loquamur, ad Ephes. IV, 25 : *Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo : quoniam sumus invicem membra.* Quasi diceret : Loquimini veritatem : quia valde inconveniens est, ut unum membrum aliud decipiat per falsitatem.

7. Septimus lapis spectans ad ornatum vasis istius erat Smaragdus, quo signatur virens humilitas. Smaragdus enim omnium virentium gemmarum principatum tenet : caducos etiam morbos mirifice sanare perhibetur. Sic etiam humilis homo est *quasi lignum, quod transplantatur super aquas, cujus folium erit viride, et in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum :* sicut dicitur Jerem. XVII, 8. Humilitas etiam sanat ad caducum morbum, id est, pestem superbiæ. *Omnis, qui se* in præsenti *exaltat, humiliabitur*, id est, cadet : *et qui se humiliat, exaltabitur* in futuro [1].

Quod autem humilis fuerit Beatus Paulus, ipsum nomen ejus declarat. Nam Paulus hebraice, latine *modicus* sonat. Unde et ipse humilitatem suam insinuans scribit, I ad Corinth. XV, 9 : *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.* Ait etiam I ad Timoth. I, 15 : *Fidelis sermo, et omni acceptione dignus : Quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.* Glossa, id est, pejor.

Ipse etiam ad humilitatem nos invitat ad Philip. II, 3 : *Nihil*, inquit, *agatis per contentionem, neque per inanem gloriam : sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes.* Augustinus : « Vere « existimemus posse esse aliquid occul- « tum in alio, quo nobis sit superior : « etiamsi bonum nostrum, quo illo vide- « mur superiores esse, non sit occul- « tum. »

8. Octavus lapis ornans hoc nobile vas, erat Amethystus, per quem honorabilis sobrietas optime figuratur. Amethystus enim legitur esse contrarius ebrietati :

[1] Luc. XIV, 11.

præterea de facili sculpi potest. Sic etiam sobrietas ebrietatem elidit. Sobrius etiam homo adhuc aptus est, ut sculpturam recipiat, id est, doctrinam.

Quod autem Paulus sobrietate fuerit ornatus, ostendit II ad Thimoth. I, 7 : *Dedit nobis Deus spiritum sobrietatis.* Ait etiam in Actib. XXVI, 25 : *Veritatis et sobrietatis verba loquor.* Admonet etiam nos ut sobrii simus, I ad Thess. V, 6, 7 et 8 : *Non dormiamus sicut et cæteri, sed vigilemus, et sobrii simus. Qui enim dormiunt, nocte dormiunt : et qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt. Nos autem, qui diei sumus, sobrii simus.* Ait etiam I ad Cor. V, 11 : *Qui ebriosus est...: cum ejusmodi nec cibum sumite.* Vel I ad Cor. VI, 10 : *Ebriosi regnum Dei non possidebunt.*

9. Nonus lapis in ornatu hujus vasis, erat Ligurius, per quem dulcis consolatio demonstratur. Legitur enim quod Ligurius discoloratis colorem restituit, et omnes dolores stomachi mirifice mitigat. Sic etiam dulcis et pia consolatio, per desperationem discoloratis colorem speciei restituit, omnesque dolorosas perturbationes cordis lenit et mitigat. Hinc est, quod Lucas ait de Paulo, Act. XXVII, 20, 22 et seq.: *Neque sole, neque sideribus apparentibus per plures dies, et tempestate non exigua imminente, jam ablata erat spes omnis salutis nostræ,* etc. *Stans Paulus in medio eorum, dixit : Suadeo vobis bono animo esse : amissio enim nullius animæ erit in vobis, præterquam navis... Propter quod rogo vos accipere cibum pro salute vestra : quia nullius vestrum capillus de capite vestro peribit. Et cum hæc dixisset, sumens panem, gratias egit Deo in conspectu omnium : et cum fregisset, cœpit manducare. Animæquiores autem facti omnes, et ipsi sumpserunt cibum* [1]. Animæquiores, Glossa, « exhortationis verbo, et operis exemplo. »

Igitur Beatus Paulus ornatus fuit gemma piæ consolationis passivæ et activæ. Unde dicit II ad Corinth. I, 3, 4 et 5 : *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi..., qui consolatur nos in omni tribulatione nostra : ut possimus et ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt... Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis : ita et per Christum abundat consolatio nostra.* Item, II ad Corinth. VI, 4 : *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.*

Monet etiam nos, ut nos consolemur ad invicem, I ad Thessal. IV, 13 et 14 : *Nolumus vos ignorare fratres, de dormientibus, ut non contristemini sicut et cæteri, qui spem non habent. Si enim credimus quod Jesus mortuus est, et resurrexit : ita et Deus eos, qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo.* Et infra : *Itaque consolamini invicem in verbis istis* [2]. Item Prælatos invitat ad consolationem subditorum, I ad Thess. V, 14 : *Rogamus vos fratres*, Glossa : « Prælatos » : *Corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes.* Hinc etiam dicitur, Act. XV, 32 : *Consolati sunt fratres, et confirmaverunt.* Idem Paulus ostendit I ad Thess. II, 11 et 12, quam paterne solatus fuerit credentes in Christum. Unde ait : *Scitis, qualiter unumquemque vestrum (sicut pater filios suos) deprecantes vos, et consolantes, testificati sumus, ut ambularetis digne Deo, qui vocavit vos in suum regnum, et gloriam.*

10. Decimus lapis existens in hujus vasis ornatu, fuit Beryllus, per quem potest ardens increpatio figurari. Beryllus enim dexteram tenentis, si confricetur, exurit. Aqua etiam in qua jacuit, oculis efficaciter prodesse narratur. Ita etiam increpatio sancto zelo ardens frigidos et desidiosos accendit, et oculos cæcitate ignorantiæ obtusos illuminat.

[1] Act. XXVII, 34 et seq.

[2] I ad Thessal. IV, 18.

Hoc lapide se Beatus Paulus ostendit ornatum, dure increpans Galatas, qui judaizare volebant, III, 1 : *O insensati Galatæ, quis vos fascinavit non obedire veritati, ante quorum oculos Jesus Christus præscriptus est, in vobis crucifixus?* Quemdam etiam magum, qui Barieu sive Elymas vocabatur, quia proconsulem Sergium Paulum apud Paphum existentem, a fide quærebat avertere, dure corripuit, ita dicens, Act. XIII, 10 et 11 : *O plene omni dolo, et omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis justitiæ, non desinis subvertere vias Domini rectas. Et nunc ecce manus Domini super te, et eris cæcus, non videns solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo, et tenebræ, et circuiens quærebat qui ei manum daret.*

Ipse etiam scribit Prælatis, ut corripiant inquietos, ita dicens II ad Timoth. IV, 2 : *Prædica verbum, insta opportune, importune : argue, obsecra, increpa in omni patientia, et doctrina.* Item, in epistola ad Titum, I, 10, 11, 13 : *Sunt multi inobedientes, vaniloqui, et seductores..., quos oportet redargui : qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia... Quam ob causam increpa illos dure.*

11. Undecimus lapis in hoc electionis vase, fuit Achates, per quem fortis obedientia denotatur. Achates enim nigrum habet colorem, et quibusdam candidis ramis cingitur. Ita etiam verus obediens niger, id est, despectus est in oculis suis, et candidis circulis præceptorum se cingi permittit. Multum etiam Achates prodest contra venenum, et maxime viperæ. Sic etiam vera obedientia contra incentivum, sive inflammativum venenum superbiæ hominem forti defensione tuetur. Habet etiam aquila prædictum lapidem in nido suo, ad custodiendum pullos suos. Ita etiam per veram obedientiam pullos operum nostrorum a morsu infernalis serpentis tueri debemus. Contra verum enim obedientiem nihil prævalet inimicus.

Gemma igitur fortis obedientiæ statim in primo instanti suæ conversionis ornatus fuit Paulus. Unde et ait ad Jesum : *Domine, quid me vis facere* [1] *?* Quasi dicat : Paratus sum tibi in omnibus quæcumque jusseris obedire. S. Bernardus : « O verbum breve, sed plenum, « sed vivum, sed efficax, sed dignum omni « acceptione. Quam pauci inveniuntur in « hac perfectæ obedientiæ forma, qui « suam ita abjecerint voluntatem, ut non « quod ipsi, sed quid Dominus velit, « omni hora requirant ! »

Beatus etiam Paulus omnibus insinuans, ait ad Phil. II, 8, quod *humiliavit semetipsum* Jesus Christus, *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Quemlibet monet, ut obediat Evangelio Jesu Christi. Unde ait II ad Thess. I, 8, 9 et 10 : *In flamma ignis* dans Jesus *vindictam iis... qui non obediunt Evangelio Domini nostri Jesu Christi. Qui pœnas dabunt in interitu æternas a facie Domini, et a gloria virtutis ejus : cum venerit glorificari in Sanctis suis, et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt.* Uxores etiam ut maritis, filios ut parentibus, servos ut Dominis obediant, adhortatur, et ait ad Colos. III, 18 : *Mulieres subditæ estote viris, sicut oportet, in Domino.* Glossa, « non contra Dominum. » *Filii obedite parentibus vestris per omnia : hoc enim placitum est in Domino... Servi obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, timentes Deum... Scientes quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis* [2]. Quid etiam e converso viri uxoribus, parentes filiis, et domini servis teneantur exhibere, declarat ad Coloss. III, 19 et 21 : *Viri diligite*

[1] Act. IX. 6.

[2] Ad Colos. III, 20, 22 et 24.

uxores vestras, et nolite amari esse ad illas... Patres, nolite ad indignationem provocare filios vestros. Ibid. IV, 1 : *Domini, quod justum est et æquum, servis præstate : scientes quod et vos Dominum habetis in cælo.*

12. Duodecimus lapis quo vas istud erat ornatum, fuit Onychinus, per quem læta perseverantia datur intelligi. Onychinus enim permixtum in se habet colorem, ad modum unguis humani. Quia igitur unguis extremitas est corporis, non immerito per Onychinum finalis perseverantia figuratur. Onychinus etiam, sicut legitur, collo suspensus, vel digito portatus, tollit tristitiam. Sic etiam qui læte perseveraverit in bono, numquam per pusillanimitatis tristitiam molestatur.

Quod autem Paulus gemma perseverantiæ fuerit adornatus, ostendit ad Philip. III, 13 et 14, ubi dicit : *Quæ retro sunt obliviscens, ad ea vero, quæ sunt priora, extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu.* Persequitur, id est, perseveranter sequitur. Hinc etiam loquitur, II ad Timoth. IV, 7 et 8 : *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex.*

Ipse etiam ad lætam perseverantiam nos invitat, ad Heb. XII, 3 et 7 : *Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem... In disciplina perseverate. Tamquam filiis offert vobis se Deus.*

III. Vas istud commendatur ab amplitudine et profunditate. Mirabiliter enim amplum erat et profundum per largam et altam charitatem, qua salutem omnium desiderans, ad omnes homines sese extendit. Unde ait, II ad Corinth. VI, 11 : *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum est.* Item ait, II ad Corinth. XII, 14 et 15 : *Non quæro quæ vestra sunt, sed vos... Ego autem libentissime impendam, et superimpendar ipse pro animabus vestris.* Item ait, ad Philip. I, 8 : *Testis mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi.* Item, I ad Thessal. II, 7 et 8 : *Tamquam si nutrix foveat filios suos. Ita desiderantes vos, cupide volebamus tradere vobis non solum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras : quoniam charissimi nobis facti estis.*

Ipse etiam monet nos, ut per veram charitatem dilatemur ad invicem. Propter quod ait, II ad Cor. VI, 13 : *Tamquam filiis dico : dilatamini et vos.* Item, ad Rom. XIII, 8 : *Nemini quidquam debeatis : nisi ut invicem diligatis.*

IV. Vas istud dignum est commendari a jugi puritate. Numquam enim Beatus Paulus per luxuriam fuit inquinatus, sed virginitatis integritatem continuo servavit illibatam. Unde et in testimonium virginitatis ipsius, dum decollaretur, lac prius quam sanguis exiit de collo ejus. Quia igitur virgo fuit, optavit et consuluit, ut omnes tales essent, qualis ipse fuit. Unde dicit I ad Cor. VII, 7 : *Volo omnes vos esse sicut meipsum.* Glossa « scilicet continentes. » Item, in eodem capitulo : *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do*[1], Glossa, « a sancto Spiritu mihi inspira« tum. » Super locum istum dicit Augustinus : « Supergreditur virginitas condi« tionem humanæ naturæ, per quam « homines Angelis assimilantur : major « tamen victoria virginum est quam An« gelorum. Angeli enim sine carne vivunt, « virgines vero in carne triumphant. »

Quia ergo Beatus Paulus vas mundum erat et sanctum, omnes ad sanctificationem invitat et munditiam, I ad Thessalon.

[1] I ad Cor. VII, 25.

IV, 3 et seq. : *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra : ut abstineatis vos a fornicatione : ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione, et honore : non in passione desiderii, sicut et Gentes, quæ ignorant Deum... Non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem.*

V. Vas istud commendatur a solida firmitate. Valde enim solidum fuit et firmum, quod nec flagellis, nec virgis, nec lapidibus, nec aquarum concussionibus, sed nec aliquibus aliis violentis confringi poterat instrumentis. Legitur enim II ad Corinth. XI, quod a Judæis quinque vicibus flagellatus fuit, ita ut qualibet vice quadragenas percussiones acceperit, una minus, quæ quasi pro misericordia subtracta fuit ei. Ter etiam a Gentilibus virgis cæsus fuit, semel lapidatus fuit, ter naufragium pertulit. Præter hæc multos labores et ærumnas, multas etiam vigilias, multam famem et sitim, multa jejunia, multum frigus et pluviam, nuditatem sæpe sustinuit, multasque alias tribulationes : et tamen per impatientiam confringi non potuit. Unde ait II ad Corinth. XI, 24 et seq. : *A Judæis quinquies, quadragenas, una minus, accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci*, Glossa, « id est, pertuli :» *nocte et die in profundo maris fui..., in labore et ærumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate.* Hæc omnia sustinere poterat a Domino confortatus. Unde ait ad Phil. IV, 13 : *Omnia possum in eo qui me confortat.*

Ipse etiam invitat nos ad patientiam tribulationum, sic dicens II ad Corinth. VI, 4 et 5 : *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia.* In quibus autem patientes esse debeamus, statim subdit : *In tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis.* In omnibus præmissis patientia est nobis necessaria, de qua ait Apostolus ad Heb. X, 36 : *Patientia vobis necessaria est : ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.*

VI. Commendatur vas istud honoris a multiplici utilitate. Et nota, quod olim erant quatuor genera vasorum, quæ utilitati Deo in tabernaculo ministrantium deserviebant. Et hæc vasa erant de auro purissimo. De istis vasis dicit Dominus ad Moysen, Exod. XXV, 29 : *Parabis et acetabula, ac phialas, thuribula, et cyathos, in quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo.* Nota etiam, quod secundum quosdam in acetabulis acetum, in phialis vinum, in thuribulis thus, in cyathis vero oleum solebat offerri. Horum ergo quatuor vasorum similitudinem gerit Apostolus Paulus. Erat enim acetabulum per pœnitentiæ persuasionem, erat phiala per tristium exhilarationem, erat thuribulum per orationum profusionem : fuit nihilominus cyathus per supercœlestium contemplationem.

1. Primo igitur erat acetabulum, per pœnitentiæ persuasionem. Sicut enim acetum, quod secundum quosdam in acetabulis offerebatur, mordax est, et acutum : ita etiam pœnitentia mordax est, et omnium præteritarum delectationum punitivum. Hanc Paulus persuasit omnibus criminosis. Unde ait Act. XVII, 30 et 31 : *Annuntiat Deus hominibus ut omnes ubique pœnitentiam agant, eo quod statuit diem, in quo judicaturus est orbem in æquitate.* Item, ait Paulus ad Agrippam, Act. XXVI, 19 et 20 : *Rex Agrippa, non fui incredulus cœlesti visioni : sed his, qui sunt Damasci primum, et Jerosolymis, et in omni regione Judææ, et Gentibus annuntiabam, ut pœnitentiam agerent, et converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.* Et nota, quod tam pio zelo peccatores invitavit ad pœnitentiam, ut etiam luctum fecerit super tales qui pœnitere nolebant. Unde ait II ad Cor. XII, 20 et 21 : *Timeo, ne forte cum venero,*

non quales volo, inveniam vos... : et lugeam multos ex iis, qui ante peccaverunt, et non egerunt pœnitentiam super immunditia, et fornicatione, et impudicitia, quam gesserunt.

2. Secundo Beatus Paulus fuit ut phiala, per tristium exhilarationem. Sicut enim vinum, quod lætificat cor hominis, in phialis offerri consuevit : ita etiam Paulus tristes exhilaravit, invitans eos ad gaudium. Unde ait ad Phil. IV, 4 : *Gaudete in Domino semper : iterum dico gaudete.* Quasi diceret : Gaudete, quia vos a præsenti miseria liberavit. Gaudete etiam, quia vos in cœlis honore et gloria coronabit. Item, ait II ad Corinth. XIII, 11 : *De cætero, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum.* Item, I ad Thess. V, 16, 17 et 18 : *Semper gaudete. Sine intermissione orate. In omnibus gratias agite : hæc est enim voluntas Dei in Christo Jesu, in omnibus vobis.*

3. Tertio fuit thuribulum, per orationum profusionem. Sicut enim per thus, quod in thuribulis offerebatur, Dominus placabatur, et ideo per thus devota oratio figuratur : ita etiam Beatus Paulus pro his quos converterat, devotas orationes effudit ad Dominum. Unde ait II ad Corinth. XIII, 7 : *Oramus Deum ut nihil mali faciatis.* Item, ait ad Philip. I, 9, 10 et 11 : *Oro ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia, et in omni sensu : ut probetis potiora, ut sitis sinceri, et sine offensa in diem Christi, repleti fructu justitiæ per Jesum Christum, in gloriam et laudem Dei.* Item, II ad Thess. I, 11 et 12 : *Oramus semper pro vobis : ut dignetur vos vocatione sua Deus noster, et impleat omnem voluntatem bonitatis suæ, et opus fidei in virtute, ut clarificetur nomen Domini nostri Jesu Christi in vobis.* In præcedentibus tribus auctoritatibus tria bona notari possunt, in quibus pro subditis suis orat Apostolus. In prima enim auctoritate orat, ut nihil mali faciant. In secunda orat, ut in charitate et operibus charitatis proficiant. In tertia orat, ut ad æternam claritatem ad quam vocati sunt, perveniant.

Iste etiam nobile thuribulum e converso petit orari pro se, ad Rom. IV, 30 et seq. : *Obsecro vos fratres per Dominum nostrum Jesum Christum, et per charitatem sancti Spiritus, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Judæa, et obsequii mei oblatio accepta fiat in Jerusalem Sanctis, ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem Dei ut refrigerer vobiscum. Amen.* Item, II ad Thess. III, 1 et 2 : *De cætero fratres orate pro nobis, ut sermo Dei currat, et clarificetur, sicut et apud vos : et ut liberemur ab importunis, et malis hominibus.* Ecce quod dat Apostolus hoc exemplum Prælatis, ut desiderent et petant orationes subditorum suorum. Quomodo vero orare debeamus, declarat I ad Cor. XIV, 15, ubi ait : *Orabo spiritu, orabo et mente.* Debet igitur non tantum ore, vel voce, sed spiritu, et mente, orare, qui vere et efficaciter vult orare.

4. Quarto fuit cyathus, per super cœlestium contemplationem. Sicut enim oleum, quod in cyathis offerri solebat, aliis liquoribus superfertur : ita et Paulus contemptis inferioribus, mente et contemplatione in cœlestibus ferebatur. Unde ait ad Philip. III, 20 : *Nostra conversatio in cœlis est.* Item, II ad Cor. V, 13 et 14 : *Sive mente excedimus, Deo : sive sobrii sumus, vobis. Charitas enim Christi urget nos.* Glossa : « Excedens « mente Apostolus omnem humanam « fragilitatem, omnem sæculi temporali- « tatem, omnia quæcumque nascendo et « occidendo vanescunt, et transeunt, « habitabat corde in quadam ineffabili « contemplatione, ubi audivit ineffabilia « verba quæ non licet homini loqui. » Ipse etiam hortatur nos, ut spretis vanitatibus hujus mundi superna quæramus. Unde ait ad Colos. III, 1 et 2 : *Si consurrexistis cum Christo : quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera*

Dei sedens : quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.

Item NOTA, quod in domo Dei magna, adhuc sunt quatuor alia vasorum genera. Sunt enim vasa parvulorum, musicorum, castrorum, et medicorum : quibus omnibus Beatus Paulus comparari potest. Hinc est, quod dicitur Isa. XXII, 23 et 24 : *Figam Eliacim servum meum paxillum in loco fideli... Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris ejus, vasorum diversa genera, omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum.* Eliacim interpretatur *Deus meus frater eorum*, et signat Dei Filium, qui licet per creationem esset Deus noster, per carnis tamen assumptionem factus est frater noster, quem tamquam paxillum Deus Pater erexit in Ecclesia, ut super eum omnia vasa Ecclesiæ, id est, omnes electi suspendantur in gloria.

1. Fuit itaque Beatus Paulus vas parvulorum, id est, crater tornatilis aureus, quo parvuli, id est, simplices lactarentur. Propinavit enim eis lac humanitatis Jesu Christi. Unde ait I ad Cor. III, 1 et 2 : *Tamquam parvulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam : nondum enim poteratis : sed nec nunc quidem potestis.* Quasi diceret : Quia utpote parvuli nondum mel divinitatis poteratis attingere, propterea vobis lac humanitatis, *per quod crescatis in salutem*, provide propinavi. Verum cum proponitur hominibus humanitas Salvatoris nostri, numquam debet ejus Passio subticeri. Propter hoc legitur Exod. XXIV, 8, quod Moyses vitulinum sanguinem misit in crateris, ipsumque respersit in populum, et ait : *Hic est sanguis fœderis quod pepegit Dominus vobiscum.* Sic etiam Paulus sanguinem Christi respersit in nos, dicens ad Heb. IX, 13 et 14 : *Si sanguis hircorum, et taurorum, et cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis : quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi?* Beatus etiam Paulus monet fortiores, ut infirmis tamquam parvulis condescendant, eosque benigne suscipiant. Unde ait ad Rom. XIV, 1 : *Infirmum in fide assumite, non in disceptationibus cogitationum.* Item, I ad Thess. V, 14 : *Rogamus vos fratres, suscipite infirmos.*

2. Fuit etiam vas musicorum, utpote quædam dulcis cithara, vel figella, qua convivantium aures delectarentur. Intulit enim auribus nostris delectabile canticum de supernis, ita canens I ad Cor. II, 9 et 10 : *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum : nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum : Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* Item, canit ad Rom. VIII, 18 : *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.*

3. Fuit etiam Beatus Paulus vas castrorum in excelsis, sicut dicitur Eccli. *Fuit enim quasi tuba argentea, cujus clangore castra Dei munirentur.* Unde etiam Paulus *os tubæ* interpretatur. Igitur certam vocem dans hæc tuba, monet nos ut a somno peccati surgamus, et induti armis lucis præparemur ad bellum. Hinc est, quod clangit ad Rom. XII, 11 et 12 : *Hora est jam nos de somno surgere... Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis.* Quæ vero sint arma lucis, ostendit ad Ephes. VI, 11 et seq., ubi ait : *Induite vos armaturam Dei ut possitis stare...State ergo succincti lumbos vestros in veritate, et induti loricam justitiæ, et calceati pedes in præparationem Evangelii pacis : in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea exstinguere : et galeam salutis assumite : et gladium Spiritus,* (*quod est verbum Dei*).

4. Fuit etiam Beatus Paulus vas medicorum, utpote quædam pixis aurea con-

tinens species salutiferas, quibus infirmi et languidi curarentur. Multas enim per eum medicus ille cœlestis virtutes, et miracula faciebat : quæ omnia longum esset sermone perstringere. Propter hoc dicitur Act. xix, 11 et 12 : *Virtutes non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli : ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria, et semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur.*

II.

De secundo nota, quod licet olim ad litteram Gentibus, et Regibus, et filiis Israel, id est, Judæis fideliter prædicaverit verbum Christi : tamen et adhuc et Gentibus, et Regibus, et filiis Israel prædicare non desinit verbum Dei.

1. Per Gentes enim quilibet peccatores accipiuntur. Per Reges vero Prælati cujuscumque dignitatis sint, intelliguntur. Verum per filios Israel virgines, viduæ, et religiosi quilibet exprimuntur. Primo igitur insinuat Gentibus, id est, gentiliter viventibus, videlicet peccatoribus, quod si in peccatis decesserint, regnum Dei non possidebunt. Unde ait I ad Corinth. vi, 9 et 10 : *An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare. Neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.*

2. Secundo prædicat Regibus, id est, Prælatis, ostendens quales esse debeant. Unde ait I ad Timoth. iii, 2 et seq. : *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum : non litigiosum, non cupidum, sed suæ domui bene præpositum : filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non neophytum : ne in superbiam elatus, in judicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat, et in laqueum diaboli.* Item, ad Tit. i, 7 et seq. : *Oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem : non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum : sed hopistalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem : ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt, arguere.*

3. Tertio prædicat filiis, id est, virginibus, viduis, et omnibus aliis religiosis, sive sint in claustro, vel in mundo. De virginibus sic loquitur, I ad Cor. vii, 34 : *Mulier innupta, et virgo, cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore, et spiritu.* Cogitat, id est, cogitare debet. De viduis autem, I ad Timoth. v, 5 et 6 : *Quæ vere vidua est, et desolata, speret in Deum, et instet obsecrationibus, et orationibus nocte et die. Nam quæ in deliciis est, vivens mortua est.* Ad quoslibet religiosos sic ait, ad Phil. ii, 14 et seq. : *Omnia facite sine murmurationibus, et hæsitationibus : ut sitis sine querela, et simplices filii Dei, sine reprehensione in medio nationis pravæ, et perversæ : inter quos lucetis sicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes.*

Rogate ergo Dominum, charissimi, ut omnem doctrinam istius pretiosi vasis ita operibus exsequamur, ut tandem ejus meritis et precibus æternam claritatem feliciter assequamur. Quod nobis præstare, etc.

SERMO X.

IN PURIFICATIONE

BEATÆ MARIÆ VIRG.

Tulerunt Jesum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino. Luc. II, 22.

Quatuor hic prima facie notare potes :

I. Qui tulerint ?
II. Quem tulerint ?
III. Quo tulerint ?
IV. Propter quid tulerint ?

Qui ? Joseph et Maria. *Quem ?* Puerum Jesum. *Quo ?* In Jerusalem. *Propter quid ?* ut sisterent eum Domino. Glossa, id est, « offerrent, et consecra« rent. »

I.

Et nota, quod sicut Joseph et Maria tulerunt puerum Jesum in Jerusalem, ut offerrent eum Domino ; sic et nos moraliter facere debemus.

Primo debemus spiritualiter esse Joseph et Maria : ut videlicet corpore quasi Joseph, anima vero Maria simus. Sicut enim Joseph Mariam conjugem suam non polluit, sed quasi fidelis custos, ei servivit : ita etiam corpus non debet animam quæ conjuncta est ei, polluere, sed potius ipsi fideli custodia deservire.

Hinc est, quod Dominus loquitur Levit. xi, 43 et 44 : *Nolite contaminare animas vestras. Ego enim sum Dominus Deus vester : sancti estote, quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras.*

Et nota, quod non incongrue per Joseph qui interpretatur *appositio*, corpus intelligitur, quod de die in diem tendit ad hunc finem, ut in sepulcro mortuorum ossibus apponatur. Hinc est, quod legitur Gen. xxxv, 28 et 29 : *Completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum. Consumptusque ætate mortuus est : et appositus est populo suo.* Legitur etiam Gen. xlix, 32 : *Finitis* Jacob *mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, et obiit : appositusque est ad populum suum.* Convenienter etiam per Mariam quæ *illuminans* interpretatur, pura anima figuratur. Per animam siquidem corpus illuminatur. Nam post abscessum animæ a corpore, corpus cinereum jacet et pallidum ; unde absentia ejus probat, quid præsentia conferebat.

II.

Secundo, debemus ferre puerum Jesum. Ad hoc monet nos Apost. I ad Cor. vi, 20 : *Empti estis pretio magno. Glorificate, et portate Deum in corpore vestro.* Ille in anima portat Dominum, qui ei servit ex toto intellectu, et ex tota voluntate, omnique memoria. Anima enim ad hoc se dare debet, ut bonum intelligat : bonum vero quod intelligit, velle debet : id etiam bonum quod vult, semper debet habere in memoria. Ille etiam in corpore suo portat Christum, qui omnia membra corporis, videlicet oculos, aures, os, linguam, dorsum, ventrem, et utrumque latus, manus, et pedes exhibet, et extendit in obsequio Jesu Christi. Unde dicit Apostolus ad Rom. vi, 19 : *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem.*

Et nota, quod dignum est ut portemus Christum, propter sex causas. Prima causa est, quia ipse pro nobis tulit dolores verberum, et flagellorum. Unde dicit Isa. liii, 4 : *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.* Secunda causa est, quia ipse portavit pro nobis spineam coronam, qua acriter pungebatur. Unde dicitur Joan. xix, 2 et 5 : *Milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus... Exivit ergo Jesus portans coronam spineam.* Tertia causa est, quia ipse pro nobis tulit crucis patibulum. Unde dicitur Joan. xix, 17 et 18 : *Bajulans sibi crucem Jesus, exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locum... ubi eum crucifixerunt.* Quarta causa est, quia ipse peccata nostra, id est, pœnam peccatorum pertulit in ligno crucis. Unde dicitur I Petr. ii, 24 : *Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore super lignum : ut peccatis mortui, justitiæ vivamus.* Pertulit, id est, perseveranter tulit. Quinta causa est, quia nos ab utero matris usque ad canos portat in peccatis nostris. Unde dicit in Isa. xlvi, 3 et 4 : *Audite me..., qui portamini a meo utero... Usque ad senectam ego ipse, et usque ad canos ego portabo : ego feci, et ego feram : ego portabo, et salvabo.* Uterus Domini est misericordia ejus, in qua peccatores usque ad senectam et senium longanimiter portat, dissimulans peccata hominum propter pœnitentiam. Sexta causa est, quia si eum portaverimus modo, facit nos tandem portari ab Angelis in sinum Abrahæ. Unde dicitur Luc. xvi, 22 : *Factum est ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ.* Septima causa est, quia non solum in sinum ad requiem, sed ad ubera portabimur ad refectionem. Unde dicit Isa. lxvi, 12 et 13 : *Ad ubera portabimini, et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur,*

ita ego consolabor vos, et in Jerusalem consolabimini.

III.

Tertio, non debemus Jesum ad tempus portare, et postea a nobis eum rejicere, sicut multi faciunt, qui forsitan per susceptionem pœnitentiæ ipsum in Quadragesima portare incipiunt; sed statim ipso sancto die Paschæ, vel in crastino eum a se rejiciunt, comessationibus, ebrietatibus, ludis prohibitis et lascivis, nec non et luxuriis vacantes, sicut prius facere consueverunt. Portandus itaque est Jesus perseveranter, donec perveniatur in Jerusalem, per quam superna patria figuratur. Jerusalem quippe *visio pacis* interpretatur. Et vere in illa cœlesti superna patria vera pax videtur et est. Unde dicitur in Psal. CXLVII, 12 et 14 : *Lauda Jerusalem Dominum..., qui posuit fines tuos pacem.* Hinc etiam Tob. XIII, 11 et 18 : *Jerusalem civitas Dei..., beati omnes qui diligunt te, et qui gaudent super pace tua.*

IV.

Quarto, debemus puerum Jesum in Jerusalem offerre Deo Patri. Illam enim supernam Jerusalem, etsi nondum adhuc corpore possumus, quotidie tamen mente, et corde ingredi debemus, ut Deo Patri puerum Jesum offeramus. Tunc autem puerum Jesum Deo Patri offerimus, cum simpliciter petimus, ut misereatur nostri propter omnia quæ pro nobis sustinuit puer Jesus, videlicet propter nativitatem ejus, et circumcisionem ; propter paupertatem, vigilias, lacrymas, et labores ejus : propter colaphos, alapas, et irrisiones, quas pro nobis sustinuit ; propter sputa, quæ in facie suscepit, propter flagella quæ pertulit, propter spineam coronam quam in capite portavit, propter sæva vulnera quæ pro nobis in cruce passus fuit, et propter multa alia quæ pro nobis fecit, vel sustinuit dulcissimus Jesus. Unde Ecclesia omnes orationes suas sic concludit : « Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum. » Hinc est etiam, quod ait Apostolus ad Heb. XIII, 15 : *Per ipsum offeramus hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum confitentium nomini ejus.* Hostia laudis est hostia laudabilis. Hæc autem hostia non tantum debet esse oratio, sed et fructus eorum qui Domino labiis confitentur.

Et nota, quod Beata Maria Virgo non solum obtulit puerum suum Jesum, sed et obtulit cum eo talem oblationem quam paupercula puerpera secundum legem Moysi consuevit offerre, cujus videlicet manus præ paupertate agnum non poterat invenire. Hæc autem oblatio erat vel duo turtures, vel duo pulli columbæ, sicut legitur Levit. XII, 8. Ponamus ergo pro mysterio, quod obtulerit unum pullum columbæ, et unum turturem. In his duabus avibus, ut de multis earum proprietatibus taceamus, quatuor notantur, quæ optime conveniunt Beatæ Dei genitrici Mariæ. In columba quippe notatur prudens simplicitas, et prolis fœcunditas : in turture vero notatur perpetua continentia, et lenitatis patientia.

1. In columba igitur notatur prudens simplicitas. Prudentia ejus in hoc perpenditur, quod vitat insidias accipitris. Unde libenter nidificat in talibus locis, ad quæ accipiter accessum habere non potest. Simplicitas ejus in hoc attenditur, quod non curat de immundis cadaveribus : tantum puro grano vescitur, illoque contenta est. Sic etiam Beata Virgo prudens columba fuit, quæ cavens insidias infernalis accipitris, in Nazareth habitavit. Nazareth enim *flos,* vel *sanctitas* in-

terpretatur . Et certe in flore sanctitatis commorantem diabolus nulla persuasione poterat attingere. Simplicitatem etiam suam commendabilem in hoc ostendit, quod omni transitoria delectatione contempta, solum illud cœleste granum elegit, quod erat in sinu Dei Patris, per quod ipsa etiam impleta fuit omni bono. Unde et Angelus dixit ad illam : *Ave gratia plena*[1].

2. In columba etiam notatur prolis fœcunditas. Unde dicit Aristoteles in libris de *Animalibus* : « Colombæ ovant « omni tempore, et faciunt pullos : cum « fuerit locus suæ mansionis calidus, et « fuerit cibus earum paratus. » Item, dicitur in sexto de *Animalibus* : « Columbæ « ovant decies in anno, et aliquando cubant undecies, et aliquando duodecies, « ut in Ægypto. » Igitur a fœcunditate prolis commendatur Virgo beata : quia illum nobis genuit, qui melior est omnibus his qui umquam nati fuerunt, vel adhuc nascentur in terris. Unde bene potest ei adaptari verbum illud, quod dicunt mulieres de Noemi in libro Ruth, IV, 15 : *De nuru tua natus est, quæ te diligit : et multo tibi melior est, quam si septem haberes filios.* In veritate natus est Beatæ Virgini non de nuru sua, sed et de seipsa talis filius, de quo multo melius est ei, quam si mille filios genuisset, et illi omnes essent Imperatores.

3. In turture etiam notatur perpetua continentia. Unde dicit Aristoteles in octavo libro de *Animalibus* : « Fœmina « turturum non associatur alicui mari, ni- « si uni solum : et nullo modo accipiunt « alium masculum post. » Sic etiam Beata Virgo non solum post mortem sancti Joseph, sed etiam ante mortem suam semper casta permansit. Licet enim viro fuerit desponsata, numquam tamen in contumeliam virginitatis ab eo fuit attacta.

4. In turture etiam notatur lenis patientia. Unde dicit Aristoteles in libro decimo quarto de *Animalibus* : « In tur- « ture non invenitur fel. » Felle igitur, quod amarum est et iracundiæ excitativum, prorsus caruit Beata Virgo. Omnes enim tribulationes suas, et adversitates hujus mundi in multa patientia sustinuit, et lenitate.

Nos etiam ad imitationem Beatæ Mariæ cum puero Jesu columbam offerre debemus, et turturem.

1. Columbam offerimus, si prudenter simplices sumus, et prole fœcundi. Ad prudentiam columbinam invitat nos Dominus, Jerem. XLVIII, 28 : *Estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis.* Quasi dicat : Nidificate sicut prudentes columbæ in foramine lateris mei. Item, ait Cant. II, 13 et 14 : *Veni : columba mea, in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* Glossa dicit, quod « pe- « tra est Christus, foramina vero petræ « sunt illa quatuor vulnera manuum ejus « ac pedum. » Caverna vero maceriæ est vulnus lateris ejus, in quibus ab insidiis accipitris nidificare oportet columbam Christi. Simplicitatem etiam columbæ imitari debemus : ut sicut illa in cibum eligit purum granum, sic et nos Deum eligamus, qui est illud granum frumenti, quod cadens in terram, id est, Beatam Virginem in Annuntiatione, mortuum fuit in Passione, et multum fructum attulit in Resurrectione et in Ascensione. Hoc granum elegerat ille qui dicit in Psal. LXXII, 25 : *Quid enim mihi est in cælo ? et a te quid volui super terram ?*

2. Sicut columba fœcunda est in prole, sic et non debemus esse imitatores generosæ columbæ, ut singulis annis duodecim pullos bonorum operum Domino proferamus. Hi autem duodecim pulli sunt duodecim opera misericordiæ. De

[1] Luc. II, 28.

primis sex pullis dicit Dominus, Matth. xxv, 34 et seq : *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare.* Ecce primus pullus. *Sitivi, et dedistis mihi bibere.* Ecce secundus. *Hospes eram, et collegistis me.* Ecce tertius. *Nudus, et cooperuistis me.* Ecce quartus. *Infirmus, et visitastis me.* Ecce quintus. *In carcere eram, et venistis ad me.* Ecce sextus. Septimus est, ut mortuos sepeliamus. Unde dicitur Tob. xii, 12 : *Quando orabas cum lacrymis, et sepeliebas mortuos..., ego obtuli orationem tuam Domino.* Octavus est, ut sine spe lucri mutuum demus. Unde dicit Dominus, Matth. v, 42 : *Volenti mutuari a te, ne avertaris.* Item, Luc. vi, 35 : *Mutuum date, nihil inde sperantes.* Nonus est, ut errantes convertamus. De hoc dicitur Jac. v, 20 : *Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum.* Decimus est, ut desolatis solatium præbeamus. De hoc dicit Job, xxix, 25 et 13 : *Cumque sederem quasi rex, circumstante exercitu, eram tamen mœrentium consolator... et cor viduæ consolatus sum.* Multi sunt hodie oppressores pauperum, et viduarum : propter quod bene indigerent bono consolatore. Unde dicitur Eccle. iv, 1 : *Vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, et lacrymas innocentium, et neminem consolatorem : nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos.* Undecimus pullus est, ut peccantibus in nos ignoscamus. De hoc dicit Dominus, Luc. vi, 37 : *Dimittite, et dimittemini.* Item, Matth. v, 44 : *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Duodecimus est, ut pro peccatoribus orationes effundamus. Unde dicit Dominus, Matth. v, 44 et 45 : *Orate pro persequentibus, et calumniantibus vos : ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est.*

3. Debemus etiam turturem offerre Domino, ut videlicet ad similitudinem turturis, quamdiu ablatus est a nobis sponsus noster Jesus Christus, lugeamus, nec cor nostrum alicui rei mundanæ delectabili apponamus, donec ad consolabilem ejus præsentiam veniamus : et præterea ut in tempore luctus nostri sine omni felle amaritudinis exeuntes, quidquid nobis adversitatis acciderit, leni patientia toleremus.

Quod nobis, etc.

SERMO XI.

ITEM, IN PURIFICATIONE

BEATÆ MARIÆ.

Ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon, et homo iste justus, et timoratus, exspectans consolationem Israel, et Spiritus sanctus erat in eo... Et venit in spiritu in templum. Et ipse accepit Jesum in ulnas suas. Luc. II, 25, 27 et 28.

Nota, quod sicut sanctus Simeon, quem demonstrativum adverbium, *Ecce*, a multis commendabilem esse demonstrat, hodie Christum accepit in ulnas suas : ita et nos hunc laudabilem Simeon imitari debemus, ut digni simus Christum recipere in ulnas animæ nostræ, modo per gratiam, et in futuro per gloriam.

Ad hoc autem octo requiruntur, quæ in verbis supra positis notari possunt.

I. Primo ergo debemus esse homines per mortalitatis nostræ recognitionem. Unde dicit, *Ecce homo*. Homo enim secundum diffinitionem, est animal rationale mortale. Et vere, quod homo mortalis sit, et brevis sit vita ejus, per hoc probatur, quod comparatur tribus valde cito transeuntibus, videlicet aquæ in terram dilabenti, et fumo fugienti, et vapori modicum apparenti.

De primo dicit mulier Thecuitis ad David, II Reg. XIV, 14 : *Omnes morimur, et quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur.*

De secundo dicit Job, XIV, 1 et 2 : *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet.*

De tertio dicit Jac. IV, 15 : *Quæ est vita vestra ? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur.* Cum igitur mortalis sit homo, mirabile est, et

miserabile quod audet se erigere contra Altissimum ; sicut fecit Antiochus, de quo legitur II Mach. IX, 8, 10 et 12, quo ita erat repletus superbia, ut videretur *sibi fluctibus maris imperare..., et montium altitudines in statera appendere.. : et sidera cœli contingere se arbitrabatur :* sed tamen ad agnitionem sui venire compulsus est, divina plaga percussus. Nam de curru regali cadens in terram, *in gestatorio portabatur*, et de corpore impii vermes scaturiebant, ac viventes in doloribus carnes ejus effluebant. Odore etiam ipsius et fœtore exercitus gravabatur. *Et cum nec ipse jam fœtorem suum ferre posset, ita ait : Justum est subditum esse Deo, et mortalem non paria Deo sentire.* Cum ergo mortales simus, consultum est nobis, ne Deum peccatis nostris impugnemus, sed potius cum ipso pacem habeamus.

II. Secundo morari debemus in Jerusalem per internæ pacis conservationem. Unde dicitur : *Ecce homo erat in Jerusalem.* Jerusalem interpretatur *pacifica.* Tunc autem sumus in Jerusalem, cum pacem habemus ad Deum, nec eum criminibus nostris impugnamus. Unde dicit Apostolus ad Rom. V, 1 : *Justificati ex fide, pacem habeamus ad Deum*, Quam autem pacem nos oporteat habere ad Deum, declarat VI, 12, ubi ait : *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus.* Et vere expedit nobis, ut non peccatum, sed potius Spiritus sanctus regnet in nobis, ut videlicet ejus operatione nostra misera mortalitas gloriosam induat immortalitatem. Unde dicit Apostolus ad Roman. VIII, 11 : *Spiritus ejus, qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis : qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra, propter inhabitantem spiritum ejus in vobis.* Dicit etiam I ad Corinth. XV, 53 : *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem : et mortale hoc induere immortalitatem.*

III. Verum, quoniam illi, *in quorum cordibus pax Christi exsultat*, ut dicitur Col. III, 15, *debent compati miseriis miserorum :* propterea tertio debemus habere nomen Simeon per viscerosam compassionem. Unde sequitur : *Cui nomen Simeon.* Simeon interpretatur *audiens mœrorem*, et signat illos, qui viscerosa compassione audiunt pauperes mœrentes, et clamantes. Talis est ipse Jesus Christus. Unde dicit Apostolus ad Hebr. IV, 15 : *Non habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris.* Talis etiam erat Job, qui dicit XXX, 25 : *Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi.* Tales quoque nos esse debemus. Unde ait Apostolus, I ad Corinth. XII, 26 : *Si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.*

IV. Sed qui vero corde compatitur, etiam extrinsecus eleemosynas manu largitur : propter hoc quarto justi esse debemus per eleemosynarum largitionem. Unde sequitur : *Et homo iste justus erat.* Quod autem justum sit, quod dives pauperi eleemosynas suas largiatur, testatur Psalmista qui ait in Ps. CXI, 9 : *Dispersit, dedit pauperibus : justitia ejus manet in sæculum sæculi.* Ex isto loco sufficienter potest haberi, quomodo eleemosyna debet dari. Dicit enim, *dispersit*, id est, diversimode sparvit, non totum in unum locum projecit. *Dedit pauperibus*, non divitibus, et non uni tantum sed pluribus. Melius est enim plures patronos habere, quam unum, vel paucos : et sæpe plurium orationes efficaciores sunt apud Deum, quam unius. Item, quod justus teneatur eleemosynas erogare, probatur Proverb. XXI, 26, ubi dicitur : *Qui justus est, tribuet, et non cessabit.* Item dicitur in Ps. XXXVI, 21 : *Justus miseretur et tribuet,* id est, res tribuet. Et post pauca : *Justus tota die miseretur et commodat : et semen illius in benedictione*

erit [1]. Justus ergo dupliciter miseretur, videlicet res suas dando pauperibus, et commodando.

V. Sed quia nullus de justitia sua nimis debet confidere, sed potius se servum inutilem reputare ; propterea quinto debemus esse timorati per trepidantem humilitatem. Unde sequitur : *Et timoratus.* Talis erat Job, qui ait IX, 28, 30 et 31 : *Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissimæ manus meæ : tamen sordibus intinges me.* De his autem, qui timorati sunt, id est, per humilitatem in timore fundati, dicit Dominus in Isa. LXVI, 2 : *Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et trementem sermones meos ?*

VI. Verum quia non debemus solum Domino servire in timore ; sed etiam oportet ut exsultemus ei cum tremore, id est, ut tremori exsultationis solatium adjungamus : ob hoc sexto debemus esse exspectantes consolationem Israel per certæ spei hilaritatem. Unde sequitur : *Exspectabat consolationem Israel.* Igitur quia spes est certa exspectatio futuræ beatitudinis ; debemus per hilaritatem spei consolationem filiorum Dei exspectare : propter quod dicit Apostolus ad Hebr. VI, 19 : *Spem sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, et incedentem usque ad interiora velaminis.* Item, ad Hebr. X, 23 : *Teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem, (fidelis enim est qui repromisit.)*

VII. Sed quoniam ille qui separat æternam consolationem, talem se exhibere debet, ut dignus sit illius rei quam exspectat ; propterea septimo Spiritus sanctus esse debet in nobis per omnimodam vitæ puritatem. Unde sequitur : *Et Spiritus sanctus erat in eo.* Hospitari itaque debemus Spiritum sanctum per omnimodam vitæ munditiam. Mundus enim est Spiritus sanctus, *nec habitabit in corpore subdito peccatis*, sicut dicitur Sapient. I, 4. Hinc est, quod legitur Luc. III, 22, quod *Jesu baptizato... descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum.* Per quod datur intelligi, quod in neminem descendit Spiritus mansurus cum eo, nisi purus sit et mundus ; purus corpore, et mundus corde. Unde Paulus ait, I ad Corinth. VI, 13 et 19 : *Corpus non fornicationi debetur, sed Domino : et Dominus corpori... An nescitis quoniam membra vestra, templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestri ?*

VIII. Verum quoniam ille, in quo habitat Spiritus sanctus per castitatem *concupiscit in atria Domini* (Psal. LXXXIII, 3), propter hoc octavo debemus venire in templum non manu factum, sed per assiduitatem ferventis desiderii. Unde sequitur : *Et venit in Spiritu in templum.* Sic etiam legitur Luc. II, 37, de illa beata Anna vidua et Prophetissa, quod *non discedebat de templo, jejuniis, et obsecrationibus serviens nocte ac die.* Ille igitur *in Spiritu venit in templum*, qui quotidie per fervens desiderium rapitur usque in tertium cœlum : sicut loquitur Apostolus de se, II ad Cor. XII, 2 [2]. Primum cœlum est dulcis societas omnium electorum. Secundum cœlum est speciosa claritas omnium Angelorum. Tertium

[1] Ps. XXXVI, 26.

[2] II ad Corinth. XII, 2 et seq. : *Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, (sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit) raptum hujusmodi usque ad tertium cœlum. Et scio hujusmodi hominem (sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit) quoniam raptus est in paradisum : et audivit arcana verba quæ non licet homini loqui.*

cœlum est ipsa gloriosa Trinitas, a qua fluit omnis societas beatorum. Qui ergo in hoc cœlum fuerit spiritu raptus, talis potest accipere Jesum in ulnas suas, ac dicere : *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum* [1]. Potest etiam lætus cantare : *Suscepimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui* [2].

Rogate ergo, charissimi, Dominum, ut sic Beatum Simeonem bonis operibus imitemur, ut tandem cum ipso Beatæ Mariæ virginis filium in ulnas nostras læti suscipere mereamur. Quod nobis præstare, etc.

[1] Luc. II, 29 et 30.

[2] Ps. XLVII, 10.

SERMO XII.

TERTIUM, IN PURIFICATIONE

BEATÆ MARIÆ.

Lumen ad revelationem Gentium, et gloriam plebis tuæ Israel. Luc. II, 32.

Nota, quod Beatus Simeon sacerdos, tenens Jesum in manibus et ulnis suis, multas gratias egit Deo super hoc, quod merebatur videre Filium suum, qui quasi lumen erat in terris missum *ad revelationem*, id est, ad illuminationem *Gentium* non credentium, et *ad gloriam plebis Israel*, Deum per fidem intuentium. Unde legitur Luc. II, 9 et 8, quod statim nato hoc lumine, *claritas Dei circumfulsit* pastores vigilantes, *et custodientes vigilias noctis super gregem suum.* Cum igitur Beata Virgo istud gloriosum lumen hodie portaverit in Jerusalem, et obtulerit in templum : nos etiam ad imitationem ipsius, istum præclarum cereum in manibus bonorum continuo portare debemus. Verum cum non solum parvulo baptizato, sed etiam homini jam morituro, secundum quorumdam hominum consuetudinem lumen detur in manum ; cum etiam hodie cerei benedicti portentur ab hominibus, et præterea circa feretrum defuncti quatuor ardentes candelæ ponantur : videndum est quid omnia ista lumina significent ? Unde nota, quod lumen quod datur parvulo baptizato, et homini morituro, est lumen baptismalis innocentiæ ; lumen vero quod hodie portatur, est lumen filialis eminentiæ. Quatuor lumina circa feretrum hæc sunt. Primum est vera sapientia. Secundum est justitiæ benevolentia. Tertium est mandatorum conservatio. Quartum virtutum congregatio.

I. Primum igitur lumen, quod datur parvulo baptizato in manum, est lumen baptismalis innocentiæ. De isto lumine dicitur in Psal. XXXV, 10 : *Domine apud te est fons vitæ : et in lumine tuo videbimus lumen.* Quasi dicat : O Domine, fons

vitæ est apud te : in lumine tuo, id est, in innocentia quam per gratiam tuam consecuti sumus in baptismo, videbimus lumen, id est, claritatem tuam.

Hoc autem lumen consistit in triplici revolutione. Debet enim innocentia esse in corde, ore, et opere : ut videlicet homo nec malum corde meditetur, nec lingua loquatur, nec manibus operetur. Qui autem hoc lumen apportaverit ante Dominum, benigne suscipietur a Domino. Unde dicitur in Psal. xl, 13 : *Me autem propter innocentiam suscepisti : et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.* Verumtamen si lumen istud extinctum fuerit illis tribus modis, quibus contingit exstingui lumina (videlicet per fortem ventum superbiæ, vel per aqueum humorem luxuriæ, sive etiam per violentiam oppressionem avaritiæ : omnis enim violentia surgit ex avaritia) rursus debet accendi per ignem ardentis pœnitentiæ, et sic homo cum ardenti cereo suo fiducialiter vadit ante faciem Dei sui : propter quod et homini morituro, secundum aliquorum consuetudinem, accensus cereus datur in manum, quasi dicatur : Cum eadem innocentia qua exiit de baptismo, egreditur etiam de hoc mundo, ut suscipiatur a Domino.

II. Secundum lumen, quod hodie portatur per universam sanctam Ecclesiam, est lumen filialis eminentiæ, id est, Jesus Christus altissimi Patris Filius. Quod autem ipse sit lumen, testatur per semetipsum, Joan. viii, 12, dicens : *Ego sum lux mundi : Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.* Joannis etiam Evangelium asserit eum esse lumen in principio Evangelii sui ita scribens : *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* [1]. Sic etiam dicitur in Job, xxv, 3 : *Super quem non surget lumen illius ?*

Et nota, quod Filius Dei non solum est lumen hujus mundi per militantium illuminationem, verum etiam est lumen cœli per triumphantium glorificationem. Unde ait Tob. v, 12 : *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, et lumen cœli non video ?* Dicitur etiam, Apoc. xxi, 23 : *Civitas illa non eget sole, neque luna ut luceant in illa : nam claritas Dei illuminat eam, et lucerna ejus est Agnus.*

Hoc igitur lumen consistit ex tribus, videlicet lychno, vel lychmine, cera, et flamma. Per lychnum notatur caro Christi mundissima. Per ceram vero intelligitur anima ipsius clarissima. Per flammam autem figuratur divinitas ejus gloriosissima. Istud ergo benedictum lumen jugiter mundis manibus bonorum operum portare debemus, ut per illud purificatis mentibus Deo Patri præsentari mereamur.

III. Nota etiam, quod si alicui nocte transeundum esset per aliquem locum periculosum, ubi sævientes inimici jacerent in insidiis circum circa se, videlicet ante et retro, a dextris et a sinistris : talis bene indigeret forti et lucido comitatu, qui eum ibi ab hostibus tueretur, ut videlicet fortes haberet armigeros præcedentes, et subsequentes, et ab utroque latere gradientes. Sic igitur oportet ut quatuor lumina fidelem Christianum in hoc sæculo transmigrantem ex omni parte ambiant, eumque in omnibus viis suis custodiant ab insidiis dæmonum, qui sunt principes infernalium tenebrarum. Et hæc quatuor lumina signantur per illos quatuor cereos, qui circa feretrum defuncti ponuntur.

1. Primum lumen quod ponitur ad pedes defuncti, ut videlicet eum præcedat, est lumen veræ sapientiæ. De hoc dicitur

[1] Joan. i, 9.

Sap. VII, 10, 11 et 12 : *Super salutem et speciem dilexi sapientiam, et proposui pro luce habere illam : quoniam inexstinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius : et lætatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia.* Et nota, quod lumen veræ sapientiæ consistit ex duobus magnis et pretiosis, videlicet ex timore Domini, et amore Dei. Nullus vere sapiens est, nisi timeat, et amet Deum. Utrumque probat Eccli. I, 20 : *Plenitudo*, inquit, *sapientiæ est timere Deum.* Item : *Dilectio Dei honorabilis sapientia* [1]. Hæc autem duo postea conjungit et facit inde cereum unum dicens : *Qui timetis Dominum diligite illum, et illuminabuntur corda vestra* [2].

2. Secundum lumen quod ponitur ad caput mortui, ut videlicet sequatur eum, est benevolentia justitiæ. De isto lumine dicit Dominus in Isa. LVIII, 7 et 8 : *Frange esurienti panem tuum, et egenos, vagosque induc in domum tuam : cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur, et anteibit faciem tuam justitia tua, et gloria Domini colliget te.* Justitia igitur operum misericordiæ, quæ modo pauperibus impenduntur : statim cum facta sunt ipsa opera, præcedit faciem hominis, ut obtineat ei in præsenti divinam propitiationem. Cum vero mortuus fuerit homo, sequitur eum, ut protegat ipsum ab insidiis inimicorum, et repræsentet eum gloriæ sempiternæ.

Quod autem opera miserantis justitiæ sequantur hominem, probatur per Apoc. XIV, 13, ubi dicit Joannes : *Audivi vocem de cœlo dicentem mihi : Scribe : Beati mortui, qui in Domino moriuntur... Opera enim illorum sequuntur illos.* Et nota, quod lumen istud benefacientis justitiæ consistit ad minus in illis septem operibus misericordiæ, de quibus supra habes in illo sermone : *Tulerunt Jesum in Jerusalem* [3]. Igitur quanto plura opera misericordiæ fecerit homo, tanto clarius lucebit cereus iste.

3. Tertium lumen, quod ponitur ad lævam defuncti, est mandatorum Dei conservatio. Hoc autem lumen tuetur eum, ne aliquid adversitatis attingat eum a sinistris suis. De isto lumine dicit Psal. CXVIII, 105 : *Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis.* Item, in Psal. CXVIII, 130 : *Declaratio sermonum tuorum illuminat.* Quod autem mandata Dei bene custodita custodiant hominem ex hoc sæculo transeuntem, ostendit Eccli. XV, 16, ubi ait : *Si volueris mandata servare, conservabunt te.*

Lumen autem mandatorum Domini consistit ad minus in illis decem præceptis, quæ dedit Dominus Moysi in monte Sinaï, sicut legitur Exod. XX, 3 et seq. : Sunt autem hæc præcepta. Primum, *Non habebis deos alienos coram me.* Secundum, *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.* Tertium, *Memento ut diem sabbati sanctifices.* Quartum, *Honora patrem tuum et matrem tuam.* Quintum, *Non occides.* Sextum, *Non mœchaberis.* Septimum. *Non furtum facies.* Octavum, *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.* Nonum, *Non concupisces domum proximi tui... : nec omnia quæ illius sunt.* Decimum, *Nec desiderabis uxorem ejus.* Cum autem darentur hæc præcepta, cunctus populus audiebat voces, et videbat lampades : ut per hoc innueretur, quod mandata Dei essent lumina æternæ vitæ.

4. Quartum lumen quod ponitur ad dexterum latus defuncti, est sanctarum

[1] Eccli. I, 14.
[2] Ibid. II, 10.
[3] Cf. superius Serm. X.

virtutum congregatio : ut non solum per custodiam mandatorum Domini *cadant a sinistro latere ejus mille*, sed etiam per comitatum virtutum cadant *a dextris ejus decem millia* inimicorum [1] : fortes enim sunt virtutes, et ad bella doctissimæ. Sunt autem hæ : fides, spes, castitas, sobrietas, humilitas, simplicitas, veritas, obedientia, patientia, perseverantia, cæteræque virtutes, quæ omnes sunt quasi clarissima lumina : utpote a Patre luminum desursum descendentia. Unde dicit Jac. I, 17 : *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum*, id est, sanctarum virtutum, per quas irradiantur electi. Hinc etiam ait, I Pet. II, 9 : *Vos estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis : ut virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.* Quasi dicat : O Christiani, vos estis, id est, esse debetis *electum genus*, mundum videlicet contemnendo. *Omne enim quod natum est ex Deo, vincit mundum.* Estis etiam *regale sacerdotium*, id est, debetis esse Reges et Sacerdotes, vosmetipsos videlicet regendo, et Deo jugiter offerendo. Debetis nihilominus esse *gens sancta*, carnis immunditias respuendo : *et populus acquisitionis*, proximos vestros post vos bonis exemplis pertrahendo. Et præterea debetis annuntiare omnes virtuosas bonitates ejus, *qui vocavit vos de tenebris* vitiorum *in admirabile lumen* virtutum.

Quia igitur illi qui cum prædictis luminibus non advenerint, projicientur in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium : rogate, charissimi, Dominum, ut sic cum hoc glorioso luminum comitatu ex hujus exsilii tenebris transeamus ; ut in patriam claritatis æternæ, ubi lux perpetua lucet electis, feliciter veniamus. Quod nobis, etc.

[1] Psal. XC, 7.

SERMO XIII.

IN FESTO CATHEDRÆ

S. PETRI.

Tu es Christus, Filius Dei vivi. Matth. xvi, 16.

Nota, quod hæc est confessio fidei Apostolicæ, quæ paucis verbis multa complectitur, quæ pertinent ad commendationem Jesu Christi.

I. Recognoscit enim in ipso Pontificalem dignitatem.
II. Confitetur in eo regiam sublimitatem.
III. Asserit eum Patri æqualem per divinitatem.
IV. Asserit ei deberi paternam hæreditatem.

Prima duo innuuntur in hoc quod dicit, *Christus*, id est, unctus. Residua duo innuuntur per hoc quod dicitur *Filius Dei vivi.*

I.

Igitur primo commendat eum a Pontificali dignitate, in hoc quod dicitur *Christus*, quod interpretatur *unctus*. Unxit enim eum Deus Pater tamquam verum Pontificem, oleo exsultationis præ participibus suis. Quod autem Jesus sit Pontifex, testatur Paulus, ad Heb. vii, 24 et seq. : *Jesus eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes*

per semetipsum ad Deum : semper vivens ad interpellandum pro nobis, Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus. Sanctus in mundi hujus conversatione : sancte enim conversatus fuit in mundo. *Innocens* in Passione : innocenter enim passus fuit. *Impollutus* in limbi confractione : quia enim impollutus fuit, destruxit mortis imperium. *Segregatus a peccatoribus* in gloriosa Resurrectione, et *excelsior cælis factus* in admirabili Ascensione.

1. Iste est Pontifex, qui calicem Passionis pro nobis bibit. Matth. XXVI, 42 : *Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.*

2. Hic est Pontifex, qui eumdem calicem suis fidelibus porrigit. Matth. XX, 22 : *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?* Quasi dicat : Nisi biberitis mecum calicem Passionis, non bibetis calicem consolationis.

3. Hic est Pontifex, qui claves ligandi atque solvendi Pontificibus et Sacerdotibus concessit. Matt. XVI, 19 : *Tibi dabo claves regni cælorum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis.* Unde justa sententia excommunicationis vehementer est timenda. Excommunicatio enim separat, excludit, infirmat, tradit iniquo : separat a Deo, excludit a suffragiis Ecclesiæ, infirmat hominem ad resistendum vitiosis tentationibus, tradit iniquo, id est, diabolo et tortoribus infernalibus.

II.

Secundo commendat eum a regia dignitate, per hoc quod dicitur *Christus,* id est, unctus : quia reges etiam inunguntur. Et certe iste per illum pulchrum et rubicundum David expressus fuit, qui in regem inunctus fuit. Unde legitur in I Reg. XVI, 12 et 13 : *Erat David rufus, et pulcher adspectu, decoraque facie... Tulit ergo Samuel cornu olei, et unxit eum in medio fratrum ejus : et directus est Spiritus Domini a die illa in David, et deinceps.* Per David ergo Christus, et per Samuelem Deus Pater intelligitur. Iste est rex, qui hominibus regni sui, hoc est, filiis gratiæ leges edidit et proposuit castatis, æquitatis, et pietatis.

1. De lege castitatis, Matth. VI, 27, 28 : *Audistis, quia dictum est antiquis : Non mæchaberis. Ego autem dico vobis : quia omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo.*

2. De lege æquitatis, Luc. VI, 27 et seq. : *Diligite inimicos vestros, et benefacite, et mutuum date nihil inde sperantes... : Date et dabitur vobis.* Iste est, cui commissum est vivos et mortuos judicare. Unde in Psal. LXXI, 2 : *Deus judicium tuum regi da,* etc.

III.

Testatur etiam eum æqualem esse Patri per divinitatem ibi, ubi dicitur, *Filii Dei vivi.* Filius enim Dei, secundum fidem Catholicam, coæternus est Deo Patri et æqualis secundum divinitatem. Unde Athanasius : « Æqualis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem. » Joan. XIV, 11. *Non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est?*

IV.

Quarto innuit etiam Petrus Christo Jesu deberi paternam et cœlestem hæreditatem, et hoc ostenditur per hoc, quod dicitur *Filius Dei vivi.* Si enim est Filius, consequens est etiam, ut sit hæres : sicut dicit Apostolus ad Gal. IV, 7 : *Quod si*

filius : et hæres per Deum, subauditur, jure. Et nota, quod Jesus, qui est filius Dei, per unionem nos cohæredes suos fecit, qui sumus filii per adoptionem. Unde ad Rom. VIII, 16 et 17 : *Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Si autem filii, et hæredes : hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.*

Hæreditas autem ista consistit in tribus : in vitæ perpetuitate, in divitiarum ubertate, et in gloriæ subtilitate. Unde Proverb. III, 16 : *Longitudo dierum in dextera ejus, et in sinistra illius divitiæ, et gloria.*

Rogamus ergo Pontificem istum, et Regem, ut in regno Patris sui nos suos faciat cohæredes. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XIV.

DE BEATO MATHIA

APOSTOLO.

Tollite jugum meum super vos...: et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meam suave est, et onus meum leve. Matth. xi, 29 et 30.

Tria primo sunt hic notanda :

I. Quod sit jugum, quod tolli præcipitur ?
II. Quæ sit requies, quæ invenitur ?
III. Quare jugum Domini suave asseritur ?

I.

De primo nota, quod triplex est jugum Domini. Primum est jugum sanctificationis. Secundum dilectionis. Tertium tribulationis.

1. Jugum sanctificationis attenditur in castitate corporis, et animæ : ut videlicet Christianus homo, vel servet castitatem conjugalem, vel continentiam vidualem, aut munditiam virginalem. Unde Apostolus I ad Thess. iv, 3 et seq. :

Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra : ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum suum vas, id est, « corpus, » ut dicit Glossa, *possidere in sanctificatione, et honore : non in passione desiderii, sicut et gentes, quæ ignorant Deum... Non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem.*

2. Jugum dilectionis consistit in charitate Dei et proximi, sive ille sit amicus, aut inimicus. Unde Matth. XXII, 37 et seq. : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic : Diliges proximum tuum, sicut teipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet, et Prophetæ.*

3. Jugum tribulationis attenditur ex flagello divino, quo Deus hominem percutit per corporales infirmitates. Consistit etiam ex tentationibus quibus diabolus hominem infestat, et ex injuriis et damnis quibus malus homo bonum inquietat. De his omnibus, II ad Timoth. III, 12 : *Omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur.* Hinc etiam Jac. I, 2 et seq. : *Omnes gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis : scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habeat : ut sitis perfecti et integri, in nullis deficientes.*

Nota autem, quod multi rumpunt hoc triplex jugum. Primum rumpitur per animæ et corporis immunditiam, secundum per cordis et operis malitiam, tertium per blasphemiam et impatientiam.

II.

De secundo nota, quod hi qui portant jugum Domini, duplicem requiem invenient, videlicet sinus, et mensæ. Optima enim requies est in lecto, et in mensa.

1. De requie sinus Domini, Luc. XVI, 22 : *Factum est ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ*, per quem Deus Pater intelligitur. Item, Isa. XL, 11 : *In brachio suo congregabit agnos, et in sinu suo levabit.* Suavissime stratum est animabus Sanctorum in sinu Domini. Inquietissime autem animæ peccatorum jacebunt in sinu diaboli, ubi subter eos sternetur tinea, et operimentum eorum erunt vermes.

2. De requie mensæ, Job, XXXVI, 16 : *Requies mensæ tuæ erit plena pinguedine.* Isa. XXV, 6 : *Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.*

III.

De tertio nota, quod jugum Domini suave et leve dicitur propter tres causas.

1. Prima est Dominicæ passionis recogitatio. Unde Apostolus ad Hebr. XII, 3 et 4 : *Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem : ut ne fatigemini, animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis.*

2. Secunda est intrinseca sancti Spiritus consolatio. Unde Isa. X, 27 : *Computrescet jugum a facie olei*, videlicet, Spiritus sancti. Item, II ad Corinth. I, 3 et 4 : *Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, et Deus*

totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra : videlicet per Spiritus paracliti intrinsecam unctionem.

3. Tertia est gloriosa remunerationis exspectatio. Unde II ad Cor. IV, 17 : *Id, quod in præsenti est momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.*

Quod nobis, etc.

SERMO XV.

IN ANNUNTIATIONE

BEATÆ MARIÆ.

Ave gratia plena : Dominus tecum : benedicta tu in mulieribus. Luc. I, 28.

Hæc sunt verba Gabrielis Archangeli ad Virginem Mariam. Elisabeth autem addidit : *Et benedictus fructus ventris tui* [1].

Igitur quinque sunt hic notanda :

I. Quare Virgini hæc salutatio Ave *proferatur ?*
II. Cur esse gratia plena *dicatur ?*
III. Quomodo cum ea Dominus *esse dicatur ?*
VI. Quare super omnes mulieres merito benedicatur ?
V. Cur etiam fructus ventris sui benedicti, *ab omnibus mereatur benedici ?*

I.

De primo nota, quod Beata Virgo propter quatuor, hoc verbo *Ave* salutatur. *Ave* enim sonat, quasi *sine væ*. Eva namque quadruplici væ subjacuit : ipsa enim per virum violenter fuit deflorata, ipsa per conceptus multiplices fuit onerata, ipsa in partu filiorum fuit angustiata, ip-

[1] Luc. I, 42

sa etiam tandem fuit in pulverem resoluta. Unde propter prædicta dixit ei Dominus, Gen. III, 16 : *Sub viri potestate eris, et ipse dominabitur tui*, quantum ad violentiam deflorationis. *Multiplicabo ærumnas tuas et conceptus tuos*, quantum ad onera conceptionis. *In dolore paries filios tuos*, ecce dolor in partus effusione. Sequuntur verba quæ Dominus dixit ad virum, quæ etiam intelliguntur dicta ad mulierem : *Pulvis es, et in pulverem reverteris* [1]. Ecce testimonium de incineratione.

Beata igitur Virgo ab hoc væ quadruplici immunis fuit. Ipsa enim per Dei conceptionem virginitate non fuit spoliata : ipsa per eum quem conceperat, non fuit aliquo modo gravata : ipsa etiam post mortem, secundum fidem laudabilem, non fuit incinerata. Sicut enim Eva quæ fuit ex ossibus Adæ, et caro de carne ejus, cum conjuge suo participavit maledictionem corruptionis et incinerationis : ita e converso dignum fuit, ut Beata Virgo cum Filio (de qua ex ejus carne et sanguine carnem assumpserat et sanguinem) participaret benedictionem incorruptionis. Sicut enim caro Filii non vidit incorruptionem, sic nec caro matris.

II.

De secundo nota, quod Beata Virgo propter quatuor dicitur esse *gratia plena*. Fuit enim mundissima, vacuissima, solidissima, et quietissima. Sicut enim quatuor ad minus ad hoc requiruntur, quod materiale vas, vel dignum sit, vel possit impleri : videlicet ut sit mundum, sit capax seu vacuum, sit solidum, id est, non ruptum : sit quietum, id est, non moveatur, dum liquor infunditur.

1. Ita et Beata Virgo fuit mundissima ab omni labe vitiorum. Numquam enim mortaliter, vel etiam venialiter peccavit ; sed semper in cogitatu suo, et verbo, et opere merebatur. Et certe hoc quasi plusquam homo hic. Non est enim homo, qui non peccet. Unde I Joan. I, 8 : *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.*

2. Fuit etiam vacuissima ab omni desiderio terrenorum. Non enim cor suum et animum habuit circa ista terrena et inferiora ; sed semper desiderio circa supercœlestia versabatur. Ipsa siquidem temporalia, quæ avari summo studio colunt, contemptibilia et quasi stercora reputabat.

3. Fuit etiam solidissima et integerrima per omnium virtutum ordinatam et individuam custodiam. Omnes enim virtutes circa ipsam aggregatæ, ita solidam et integram eam conservaverunt, ut non posset lædi aliquo tentationis impulsu.

4. Fuit etiam quietissima per pacem cordis, et omnium affectuum tranquillitatem. Pacem enim quam filius suus dedit discipulis, ipsa præcipue conservavit : ipsa etiam numquam indebite vel concupivit, aut timuit : nec doluit, aut gavisa fuit indebite.

III.

De tertio nota, quod *Dominus cum ea* esse dicitur, tanquam sponsus in secreto cubiculo. Dei enim filius in camera virginalis uteri humanam naturam assumpsit, eamque sibi tamquam sponsam gratissimam inseparabiliter univit.

Secundo cum ea fuit, tamquam miles, arma induens in tabernaculo. Dominus

[1] Gen. III, 19.

enim congressurus cum diabolo, tunicam carnis nostræ in sanctissimo tabernaculo virginei corporis induit, quæ cum in passione per flagella, et spinas, et clavos, ac lanceam laceraretur, et perforaretur ; virtus divinitatis, quæ sub ea occulta fuerat, stravit diabolum.

Tertio Dominus cum ea fuit, tamquam rex in throni sui consistorio. Dei enim Filius utpote verus Salomon, id est, rex pacificus, sedit in ipsa tamquam in reali solio, judicans omnes fines terræ. Medio siquidem tempore, quo in Virginis utero gestabatur, non minus ea quæ sursum erant in cœlo, et quæ in terra deorsum, prudentissime gubernavit.

Quarto cum ea fuit, tamquam hospes prandens in triclinio. Sedens enim infantulus in Virginis utero, et Patre plenissime fruebatur, et mundis affectibus matris, ac sanctis operibus delectabiliter pascebatur.

IV.

De quarto nota, quod propter quatuor *in mulieribus* dicitur *benedicta*.

Primo, quia serpenti non obaudivit. Cum enim et ipse Dei Filius tentatus fuerit, verisimile est quod Beata Virgo quandoque etiam tentata fuit, sed ipsa numquam diabolicæ tentationi assensit.

Secundo, quia opprobrium fœminarum diluit et abstersit. Sicut enim Eva causa exstitit perditionis humanæ : ita et Maria causa fuit nostræ redemptionis. Unde mulieres deinceps verecundari non debent, tamquam per fœminam genus humanum sit amissum, cum et per fœminam fuerit recuperatum.

Tertio dicitur benedicta, quia per fructum vitæ, quem edidit suspendendum in ligno crucis, vitam restituit. Eva namque per pomum vetitum, quod decerpsit ab arbore, et sibi et universæ parentelæ suæ mortem propinavit : Maria vero pretiosum fructum ventris sui mundo edidit, qui pro salute generis humani in patibulo suspensus fuit, et sic mortem fugavit, ac vitam restituit.

Quarto dicitur benedicta, quia clave David, hoc est, per filium suum, paradisum aperuit. Sicut enim propter Evam paradisi portæ clausæ fuerunt : ita et per Mariam Virginem sunt reseratæ, exstincta ignea rumphæa per sanguinem Jesu Christi.

V.

De quinto nota, quod *fructus ventris* intemeratæ Virginis propter quatuor dicitur *benedictus*.

Primo propter charitativam sui sanguinis effusionem. Et certe ipse non fuit parcus in suo sanguine, quo nos redemit, sed largissimus : unde sit ipse per sæcula *benedictus*.

Secundo propter exsulantium animarum e limbo revectionem. Quomodo enim creditis, quod ab illis animabus fuerit benedictus, quas ipse de regione mortis eripiens in patriam lucis æternæ transvexit : quarum quædam etiam quinque millibus annorum passæ fuerant exsilium.

Tertio propter beatorum quotidianam refectionem. Quamdiu enim in hoc sæculo sumus, peregrinamur a Domino. Prima et summa refectio animarum nostrarum, est corpus et sanguis Domini nostri Jesu Christi, quo quotidie pascimur et potamur.

Quarto dicitur benedictus propter regnantium in patria delectabilem remu-

nerationem. Ibi enim merces omnium filiorum Dei, est gloriosus fructus ventris immaculatæ Virginis Mariæ.

Rogate ergo Dominum, ut a vitiis emundati meritis Beatæ Virgnis sic in hac vita Dei gratia repleamur, ut post hanc vitam gloriosum fructum ventris sui in præmium assequamur. Quod nobis, etc.

SERMO XVI.

ITEM, IN EODEM FESTO

ANNUNTIATIONIS B. V. M.

Ave gratia plena. Luc. I, 28.

Nota, quod hæc sunt verba, quibus Angelus alloquitur Virginem Mariam. Et nota, quod sicut munda pixis nobili electuario repletur, ita etiam Beata Virgo tamquam aurea pixis, gratia repleta fuit. Dicit ergo Angelus ad eam, *Ave gratia plena.* Quasi diceret: Ave virgo sanctissima, quia tu es pixis aurea, quæ nobili electuario gratiæ usquequam a summo pigmentario es impleta. Quod autem Beata Virgo sit vas gratiæ, testatur Sequentia, in qua sic cantatur: « Salve mater Salvatoris, vas electum, vas honorabile, vas cœlestis gratiæ. »

Duo igitur principaliter sunt hic notanda :

I. Quæ virtus huic electuario quod gratia *vocatur, inesse credatur?*
II. Ex quibus speciebus electuarium conficiatur?

I.

De primo nota, quod hoc electuarium, quod *gratia* vocatur, quatuor egregias virtutes habere probatur. Prima virtus est, quod homo per gratiam ab omni peccati ægritudine liberatur. Secunda, quod homo ad virtutum exercitia per gratiam mirifice roboratur. Tertia, quod homo

per gratiam bonis supercœlestibus locupletatur. Quarta, quod homo per gratiam in regno Dei honorifice sublimatur.

1. Prima igitur virtus hujus electuarii, quod *gratia* vocatur, in hoc consistit, quod homo per illud ab omni peccati languore curatur. Beata igitur Virgo Maria tantam abundantiam gratiæ consecuta est a Domino, quod etiam in matris utero ab originali peccato exstitit emundata, et quod omnis ægritudo fomitis in ea penitus est exstincta. Unde scribit Beatus Bernardus ad Canonicos Lugdunenses : « Quod vel paucis mortalium constat « fuisse collatum, ut videlicet sancti exi- « rent ex utero, fas non est suspicari tan- « tæ Virgini esse negatum, per quam omnis « mortalitas emersit ad vitam : ego puto, « quod et copiosior sanctificationis bene- « dictio in ea descenderit, quæ ipsius non « solum sanctificaret ortum, sed et vitam « deinceps ab omni peccato custodiret, « quod nemini alteri in natis quidem mu- « lierum, creditur esse donatum. »

Nos etiam, charissimi, cum simus peccatores, necessarium nobis est electuarium gratiæ, ut per illud a peccatorum infirmitatibus liberemur. Unde gratiam nobis optat Apostolus ad Rom. I, 7 : *Gratia*, inquit, *vobis, et pax a Deo Patre nostro, et Domino Jesu Christo.* Glossa : « Per gra- « tiam liberamur a peccatis : per pacem « autem reconciliamur Deo. » Hinc etiam scribit Apostolus ad Eph. II, 4 et 5 : *Deus, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos : et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo* (*cujus gratia estis salvati*). Per gratiam itaque Christi salvamur a peccatis, quæ animam faciunt graviter infirmari. Propter quod necesse est, ut electuarium gratiæ mundificativum jugiter a Deo postulemus.

2. Secunda virtus hujus electuarii, hæc est, ut videlicet per illud deperdita restaurentur, et totus homo per hoc ad virtutum exercitia roboretur. Beata igitur Maria, quidquid Eva per culpam amiserat, recuperavit per gratiam toti mundo. Ipsa etiam tamquam mulier fortis, manus mittens ad fortia, viriliter in virtutum exercitiis desudavit. Unde dicitur Luc. I, 39, 40, 56 : quod post salutationem angelicam, *exsurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda. Et intravit in domum Zachariæ, et salutavit Elisabeth.* Apud quam etiam *mansit quasi mensibus tribus*, ministrans ei in nativitate Joannis præcursoris Domini. Super prædictum locum dicit Glossa, quod « Beata Virgo ita for- « tis et robusta fuerit per gratiam, ut eam « asperitas itineris non retardarit. »

Nos etiam ut fortes in bonis operibus existamus, indigemus electuario gratiæ restaurativo atque confortativo. Unde dicit Apostolus ad Hebr. XIII, 9 : *Optimum est gratia stabilire cor, non escis : quæ non profuerunt ambulantibus in eis.* Ipse etiam Beatus Paulus fortis fuit et strenuus per gratiam : unde dicit de semetipso, I ad Cor. XV, 10 : *Gratia Dei sum id quod sum, et gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi.* Monet etiam nos, II ad Cor. VI, 1 : *Ne in vacuum gratiam Dei recipiamus.* Ille in vacuum gratiam Dei recipit, qui secundum gratiam a Deo acceptam in bonis operibus non desudat.

3. Tertia virtus est hujus electuarii, quod hominem bonis supercœlestibus locupletat. Quia igitur Beata Virgo per gratiam fuit emundata, propterea summo et vero bono spiritualiter et corporaliter fuit adimpleta. Erat enim nobile triclinium totius Trinitatis, fuit nihilominus camera sive hospitale sanctæ humanitatis. Ipsa enim Dei Filium secundum carnem concepit, et in utero suo mundissimo novem mensibus bajulavit. Unde cantatur de ipsa : « Salve mater pietatis, et « totius Trinitatis nobile triclinium : Ver- « bi tamen incarnati spirituale majestati « præparans hospitium. » Quod autem vero et summo bono fuerit adimpleta, testatur

in cantico suo ubi ait : *Magnificat anima mea Dominum*, etc. Et infra : *Esurientes implevit bonis*[1]. Ipsa quippe summum et verum bonum esuriit, propter quod et eo usque ad summum repleta fuit. Non est dubium quin in cœlis, in latere Filii residens, bonis omnibus repleatur. Consentaneum quippe rationi est, quod filius matrem suam filiali affectu honorans, plenam ei super omnia bona sua dederit potestatem.

Nos etiam electuarium gratiæ devotissimis precibus postulare debemus, ut ipsius beneficio bonorum supercœlestium participes effici mereamur. Eis enim qui in gratia fuerint constituti, bona supercœlestia conferentur. Unde dicitur Eccli. XL, 17 : *Gratia sicut paradisus in benedictionibus.* Hinc etiam est, quod Dominus latroni pœnitenti, quem in gratiam suam receperat, omnia bona paradisi communicavit, dicens Luc. XXIII, 43 : *Amen dico tibi : Hodie mecum eris in paradiso.*

4. Quarta virtus hujus electuarii, quod hominem glorificat et sublimat. Beata igitur Virgo Maria, quia plena fuit gratia, propterea super omnes choros Angelorum est exaltata, et digna est vocari cœlorum Regina. De exaltatione vero Mariæ matris misericordiæ sic legitur Esther, II, 15, 16 et 17 : *Erat Esther formosa valde, et incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis Assueri..., et amavit eam Rex plus quam omnes mulieres, habuitque gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres, et posuit diadema regni in capite ejus.*

Esther interpretatur *præparata in tempore*, et signat Beatam Virginem, quam Deus Pater ad hoc præparavit, ut Filius suus unigenitus ex ea conciperetur, et nasceretur, quando advenit tempus miserendi ejus. Assuerus interpretatur *beatitudo*, et signat Filium Dei, a quo tamquam a fonte beatitudinis lucidissimo profluit omne bonum. Esther itaque, id est, Beata Virgo formosa erat per immaculatam virginitatem, erat etiam incredibilis pulchritudinis per virtutum omnium venustatem. Omnes siquidem virtutes in ea aggregatæ mirabiliter venustaverant eam. Omnium quoque et Angelorum, et hominum oculis gratiosa et amabilis videbatur per viscerosam charitatem. Hæc itaque Virgo in assumptione Angelorum comitatu, ad cubiculum Regis æterni solemniter est adducta : et quoniam gratiam apud Deum invenerat, super omnes mulieres, id est, super omnes fideles animas, est amata, et diademate regni cœlestis honorifice coronata. Necessarium etiam nobis est electuarium gratiæ in terris, ut per illud gloriam mereamur adipisci in cœlis. Unde dicitur in Psal. LXXXIII, 12 : *Gratiam, et gloriam dabit Dominus.* Hic manifeste innuitur, quod per gratiam pervenitur ad gloriam. Primo enim Dominus dat gratiam, et postea his quis perseveraverint in gratia, superaddit et gloriam.

II.

De secundo nota, quod nobilissimum gratiæ electuarium ex sex speciebus conficitur. Hæ autem sex species sunt virtutes, propter quas gratia spiritualiter obtinetur. Prima est castitas. Secunda, bonitas. Tertia, pietas. Quarta, veritas. Quinta, humilitas. Sexta, patientia sive æquanimitas. Has sex virtutes habuit dulcis Virgo Maria, quas etiam nos ad imitationem sui debemus habere.

1. Prima igitur species ex qua confi-

[1] Luc. I, 46 et 53.

citur electuarium gratiæ, est *castitas*. Unde dicitur Eccli. xxvi, 19 : *Gratia super gratiam mulier sancta, et pudorata*. Beata Virgo sancta fuit mente, et pudorata corpore : propter quod gratiam habuit in omni abundantia.

Debet etiam quilibet Christianus sanctus esse mente, et pudoratus corpore, si desiderat Dei gratiam possidere. *Gratia enim Spiritus sancti non habitabit in corpore subdito peccatis* luxuriæ et impudicitiæ [1].

2. Secunda species est *bonitas*. Unde dicitur Prov. xii, 2 : *Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino*. Nota, quod bonitas in hoc consistit, quod homo omnibus prodesse appetat : neminem autem lædat aut offendat. Bona igitur et valde bona fuit Virgo Maria : omnibus enim prodesse appetiit : nullum vero vel verbo, vel facto læsit, aut offendit. Unde et ipsa eum qui essentialiter bonus est, concipere meruit, et huic mundo proferre.

Nos etiam ad imitationem Beatæ Virginis boni esse debemus, ut videlicet omnibus prodesse appetamus, nullique malum, vel verbo, vel opere faciamus. Ille quippe, qui malum non facit proximo suo, in monte sancto Dei sub umbra divinæ gratiæ requiescet.

3. Tertia species est *misericordia* sive *pietas*. Unde dicitur Eccli. xliv, 27 : *Conservavit homines misericordiæ, invenientes gratiam in oculis omnis carnis*. Nota, quod Dominus conservabat homines misericordiæ et pietatis quorum non defuit numerus. Inveniunt enim gratiam in oculis omnis carnis, id est, oculis illius, qui carnem suam in cibum, et sanguinem suum in potum fidelibus administrat. Quia igitur Beata Virgo eximiæ pietatis erat ac misericordiæ, propterea gratiam excellentissimam apud Deum inveniens, mater meruit effici pietatis. Quod autem magnæ pietatis sive misericordiæ fuerit Beata Maria, probari potest in Joan. ii, 3, ubi *deficiente vino* in nuptiis, *dicit mater Jesu ad eum : Vinum non habent*. Super hunc locum dicit Bernardus : « Compassa est eorum verecundiæ, sicut « misericors, sicut benignissima. » Quid de fonte pietatis procedet, nisi pietas ? Quid, inquam, mirum, si pietatem exhibent viscera pietatis ? Nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi servabit odorem ? Quantum igitur viscera illa virtus pietatis affecit, in quibus novem mensibus requievit ? Nam et ante mentem replevit, quam ventrem : et cum processit ex utero, non recessit ab animo.

Nos etiam ad exemplum piæ Virginis pii et misericordes esse debemus, quatenus gratiam apud Dei misericordiam in extremæ necessitatis tempore consequamur. Dicitur enim Jac. ii, 13, quod erit *judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam*.

4. Quarta species est *veritas*. Unde dicitur Proverb. iii, 3 et 4 : *Misericordia, et veritas non te deserant..., et invenies gratiam, et disciplinam bonam coram Deo et hominibus*. Quia igitur Beata Virgo verax fuit, et veritatem in omni verbo, et facto servavit : propter hoc digna facta facta est, ut mater fieret veritatis. Ipse enim Jesus Virginis veracis Filius dicit de semetipso, Joan. xiv, 6 : *Ego sum veritas*. Verum, quia in multiloquio sæpe declinatur a via veritatis, et incurritur periculum falsitatis : propterea non multiloqua, sed tardiloqua fuit B. Virgo Maria. Quod probari potest, Luc. ii, 16 et seq., ubi legitur, quod in nativitate Jesu, cum venissent pastores, *et invenissent Mariam et Joseph, et infantem positum in præsepio, videntes cognoverunt de verbo, quod dictum erat illis* ab Angelo *de puero hoc. Et omnes, qui audierunt, mirati sunt : et de his, quæ dicta erant a pastoribus ad ipsos*. Et statim subditur : *Maria autem conservabat om-*

[1] Sap. i, 4.

nia verba hæc, conferens in corde suo. Legitur etiam, Luc. II, 42, et seq., quod *Jesus cum esset annorum duodecim, et remansisset in Jerusalem, et cum dixisset ei mater sua : Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te.* Cui etiam cum responderet: *Quid est, quod me quærebatis? Nesciebatis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Subditur, quod *mater ejus conservabat omnia verba hæc in corde suo.* Quia igitur Beata Virgo tam sollicite verba quæ audivit, conservabat in corde, nec ad ea respondit: patet evidenter eam non multiloquam fuisse, et per hoc omne mendacium declinasse. Præterea cum Angelus eam, ut hodie legitur, tam magnifice salutasset; non statim respondit, sed *turbata est in sermone, et cogitabat qualis esset ista salutatio*[1].

Nos etiam, ut per veritatem gratiam Dei obtinere possimus, non solum mendacium, sed et multiloquium, quod seminarium est mendacii, fugiamus; dicitur enim Proverb. X, 19 : *In multiloquio non deerit peccatum.* Dicit etiam Philosophus : « Tardiloquum te esse jubeo, « et prope erit tibi Deus. »

5. Quinta species est *humilitas.* Unde dicitur Eccli. III, 20 : *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam.* Dicit etiam Jacob. IV, 6 : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Ait etiam I Pet. V, 5 : *Omnes invicem humilitatem insinuate, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Magnæ humilitatis fuit Virgo Maria. Cum enim Angelus eam gratia plenam, et Dominum cum ea, et ipsam inter mulieres benedicendam assereret : cumque eam etiam concepturam et filium parituram, qui magnus esset futurus, et in domo Jacob in æternum regnaturus; respondit humiliter: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*[2]. Per humilitatem etiam ad Elisabeth, quam jam gravidam esse cognoverat, pedibus suis ambulavit, eamque prior salutavit, ipsi quoque fideliter ministravit.

Nos etiam exemplo B. Virginis et B. Petri admonitione humilitatem nobis insinuare, id est, intra sinum animæ collocare debemus; ne Deum nobis in judicio resistentem inveniamus, sed potius tunc de ipsius gratia gaudeamus.

6. Sexta species in qua conficitur electuarium gratiæ est *patientiæ tranquillitas.* Unde dicitur, I Per. II, 20 : *Quæ est gloria, si peccantes et colaphizati suffertis? sed si bene facientes patienter sustinetis : hæc est gratia apud Deum.* Beata Virgo per gratiam et protectionem Altissimi ab omni peccato fuerat custodita : et tamen per multas tribulationes et angustias colaphizata fuit in hoc mundo, quas omnes tribulationes tamquam columna immobilis in multa patientiæ sustinuit lenitate. Nonne per hoc multum tribulata fuit, quod cum parvulo Jesu vix adhuc anniculo fugit in Ægyptum, ibi septena passa fuit exsilium? Nonne etiam, ut multa alia transeamus, per hoc supra modum passa fuit et angustiata, quod intellexit filium suum innocentissimum capi, ligari, conspui, alapari, colaphizari, denudari, flagellari, spinis coronari, arundine verberari, patibulo crucis onerari, et demum eumdem in cruce levari, et pedes ejus ac manus clavis lacerari : ubi etiam vidit eum aceto potari, et a transeuntibus blasphemari, et postremo latus ejus lancea perforari? Hæc omnia tormenta cordis sui mira patientia toleravit. Licet enim passionem filii amarissimam cum inenarrabili dolore cordis adspiceret, non tamen doloribus excitata in maledictiones aut comminationes prorupit, nec etiam contra crucifixores filii aliquem rancorem in corde suscepit, sed potius pro ipsis imita-

[1] Luc. I, 29.

[2] Luc. I, 38.

tione filii, ut ad pœnitentiam converterentur, oravit.

Nos etiam exemplo istius patientissimæ Virginis omnes adversitates, quæ nobis adveniunt in hoc mundo, cum patientia toleremus. Oremus etiam pro persequentibus, et calumniantibus nos, sicut monet nos ipse Dominus, Matth. v, 44, 45 : *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos : et orate pro persequentibus, et calumniantibus vos : ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est.*

Rogate ergo, charissimi, istam gloriosam Virginem omni gratia plenam, ut piis ejus intercessionibus nobis aliquam portiunculam gratiæ et gloriæ a filio impetrare dignetur. Quod nobis, etc.

SERMO XVII.

DE SANCTO GEORGIO
MARTYRE.

Militia est vita hominis super terram. Job, VII, 1.

Notate, quod hodie festum agitur illustrissimi ac victoriosissimi militis beati Georgii, qui triplicem hostem, videlicet mundum, carnem, ac dæmones gloriosissime debellavit. Ipse enim bona hujus mundi contempsit, ipse concupiscentias carnis sibi subegit, ipse etiam contra hostes fidei, hoc est, dæmones et eorum ministros decertans pro fide, quam plurima tormenta sustinuit et devicit. Hæc autem erant tormenta Beati Georgii. Primo in equuleum fuit extensus. Secundo ungulis fuit laceratus. Tertio lampadibus fuit adustus. Quarto verberibus ac diversis plagis fuit cruentatus. Quinto sal missum fuit in vulnera ejus. Sexto retrusus est in carcerem tenebrosum. Septimo bibit calicem veneno ac maleficio plenum. Octavo positus fuit in rotam æneam gladiis acûtissimis undique circumseptam, et sic de alto fuit demissus. Nono missus fuit in sartaginem æneam plumbo repletam bullientem. Decimo prostratus in faciem distractus fuit per vicos et plateas. Undecimo gladio percussus fuit et occisus.

Nos igitur, charissimi, ad imitationem triumphatoris istius, Christi milites esse debemus : *Militia enim est vita hominis super terram.*

Unde tria sunt hic notanda :

I. Qui sint hostes, contra quos dimicamus ?
II. Quibus armis uti debeamus ?
III. Quæ sit merces, quam, si vicerimus, exspectamus ?

I.

De primo nota, quod triplex est hostis noster, videlicet mundus, caro, et diabolus. De istis tribus hostibus cantatur in quadam Sequentia :

Mundus, caro, dæmonia,
Diversa movent prælia,
In cursu tot phantasmatum
Turbatur cordis sabbatum.

Mundus impugnat nos telis avaritiæ et acediæ : mundus enim facit hominem avarum, quia bona temporalia præponit æternis. Facit etiam hominem acediosum et pigrum ad Dei servitium : non enim sapiunt ea quæ Dei sunt. Caro impugnat nos telis gulæ et luxuriæ : curam enim ventris Deo præponit, et semetipsam per turpem luxuriam polluit. Diabolus impugnat nos telis superbiæ, et iræ. Ipse enim per superbiam cecidit, et ut cadamus, eamdem nobis suggerit. *Invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum* [1]. Unde et ipsam seminat in corda nostra, ut morte moriamur æterna. Diabolus, ut dicitur in Apoc. XII, 12 : *Iram magnam habens, sciens quod modicum tempus habet.* Unde et nos inflammat ad iram, ut dissipet in nobis vultum Dei.

Et nota, quod isti tres hostes valde concordes sunt in impugnatione nostra. Quilibet enim istorum exacuit tela alterius, et commodat alteri tela sua.

De primo hoste, videlicet de mundo, dicitur I Joan. V, 19 : *Scimus quoniam mundus totus in maligno positus est.* In maligno id est, in malignitate. Significatus etiam est mundus per Cain, qui occidit fratrem suum.

De secundo hoste, scilicet carne, dicit Apost. ad Galat. V, 17 : *Caro concupiscit adversus spiritum : spiritus autem adversus carnem.* Propter quod ait I Pet. II, 11 : *Charissimi, obsecro vos abstinere a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam.*

De tertio hoste, videlicet diabolo, dicit Apostolus ad Ephes. VI, 12 et 13 : *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem,* subauditur, tantum, *sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ, in cœlestibus,* id est, pro cœlestibus. *Propterea accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, et in omnibus perfecti stare.* Quia igitur monet nos Apostolus accipere armaturam Dei, propterea videre debemus, quibus armis uti nos oporteat.

[1] Sap. II, 24.

II.

De secundo nota, quod Paulus ad Ephes. VI, 14 et seq., hortatur nos armari senaria armatura.

Primo monet, ut lumbos nostros castitatis balteo præcingamus, ibi : *State ergo succincti lumbos vestros in veritate.* Seminarium siquidem luxuriæ dicitur in lumbis esse, et propter hoc admonet, ut vera, et non tantum apparenti continentia præcingantur.

Secundo monet, ut loricam justitiæ induamus, ibi : *Et induti loricam justitiæ.* Job, XXIX, 14 : *Justitia indutus sum.* Hæc lorica debet undique nos munire, ut nec corde, nec opere, nec ore proximo noceamus. Et si cum in aliquo læsimus, ita plene ei satisfaciamus, sicut nobis satisfieri vellemus, si læsi essemus.

Tertio monet, ut pedes affectuum nostrorum pacis calceis muniamus, ibi, *Et calceati pedes in præparatione Evangelicæ pacis.* Necesse enim nobis est, ut pedes animæ nostræ, ne spinis iræ lædantur, vel ab invidiæ serpente mordeantur : ne etiam ad aliquem extrinsecæ perturbationis lapidem offendantur, pace quam Dominus tradidit in Evangelio, muniamus. Dicit enim Joan. XIV, 27 : *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.*

Quarto monet, ut scutum fidei deferamus, ibi : *In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi,* id est, diaboli, *ignea exstinguere.* In hoc scuto esse debet sculpta vel depicta crux Dominica, et sic fidem crucis Dominicæ humero patientiæ deferentes, contra omnium hostium jacula muniemur.

Quinto monet, ut capiti spei galeam imponamus. Unde sequitur quinto : *Et galeam salutis assumite.* Galea salutis est spes, quæ extendit nos, et animat ad apprehendendam salutem æternam. Et

certe hac spe semper caput rationis nostræ debet armari pariter et ornari.

Sexto monet, ut nos charitatis gladio defendamus : *Et gladium spiritus assumite* (*quod est verbum Dei*), id est, charitas, quæ verbo Dei specialiter injungitur, Matth. xxii, 37, 39 et 40 : ubi Dominus dicit : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua. Et diliges proximum tuum, sicut teipsum. In his duobus mandatis universa lex pendet, et Prophetæ.*

Quia vero et equus necessarius est militi, septimo monet, ut in equo sancti Spiritus contra hostes procedamus. Unde ad Galat. v, 25 : *Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus.* Ibi dicit Glossa, quod « Spiritus sanctus est dux et auctor libertatis nostræ. » Iste est equus, qui etiam ipsum Dominum duxit in desertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo.

Octavo necessaria est lancea conversionis ac confessionis. Vix enim ita strenue pugnare possumus, nisi ab hostibus animæ solo tenus nutare cogamur : sed nos mox ut casum nostrum advertimus, per contritionem et confessionem resurgentes, vires nostras recuperare debemus.

III.

Tertio videndum est, quæ sit merces, quam Christi victores exspectant ? Et certe hæc corona gloriæ. Unde scribit Paulus, II ad Timoth. ii, 3, 5 : *Labora sicut bonus miles Christi Jesu... nam et qui certat in agone, non coronatur nisi legitime certaverit.* Igitur a contrariis qui legitime certaverit, coronabitur, maxime corona ornata omni lapide pretioso.

Quam coronam nobis dare dignetur, etc.

SERMO XVIII.

IN FESTO S. MARCI

EVANGELISTÆ.

Animal primum simile leoni... Et quatuor animalia singula eorum habebant alas senas, et in circuitu, et intus plena sunt oculis. Apoc. IV, 7 et 8.

Nota, quod quatuor Evangelistæ per illa quatuor animalia figurantur, quæ vidit Joannes in Apoc. IV, 6 et 7 : *In circuitu sedis Dei, quorum primum simile fuit leoni. Secundum simile vitulo. Tertium erat quasi faciem habens hominis. Et quartum simile erat æquilæ volanti.*

Tria igitur sunt hic notanda :

I. Quare per leonem S. Marcus significetur?
II. Quid per senas animalium alas intelligi detur?
III. Quid per oculos quos in circuitu et intus habebat, figuretur?

I.

De primo nota, quod natura leonis hæc est, quod rugitu suo tertia die resuscitat catulos suos, quos leæna profuderat mortuos : et propter hoc Beatus Marcus per leonem accipitur, quia plenius quam alii Evangelistæ, scribit de resuscitatione seu resurrectione Filii Dei.

Nota etiam, quod quemlibet Christianum oportet assimilari illis quatuor animalibus, quæ stant ante thronum Dei. Oportet igitur et nos quamdam naturam leonis imitari : leo enim cum se senserit agitari, delet cauda sua vestigia pedum suorum, ut sic cautius persecutiones venatoris evadat. Sic et nos facere debemus : necesse siquidem nobis est, ut vestigia malorum operum, quæ fecimus ad infernum, cauda boni finis, videlicet per contritionem, confessionem, et satisfactionem mature deleamus, ne in manus diaboli, qui est animarum venator acerrimus, incidamus. De isto venatore dicitur in Gen. x, 8 et 9 : *Nemrod cœpit esse potens in terra, et erat robustus venator*, scilicet, hominum coram Domino. Nemrod interpretatur *tyrannus*, vel *apostata*, et signat diabolum, qui tyrannidem crudelitatis exercet super animas damnatorum : qui etiam ad hoc laborat, ut apostatare faciat a Deo fideles, qui ad consortium pertinent electorum.

II.

De secundo nota, quod per sex alas animalium, sex intelliguntur virtutes, quas si non habuerit anima, non poterit volare ante speciosissimum Dei vultum, sed quasi plumbum demergetur in profundum.

Prima ala est veritas, de qua dicit Dominus, Matth. v, 37 : *Sit sermo vester, est, est : non, non.* Glossa : « Ideo dicit « bis, Est est, non non : ut quod dicis, « operibus comprobes : quod verbis ne-« gas, factis non comprobes, vel confir-« mes. » Sed, heu ! pauci hanc alam vere possident, quod deploratur Jerem. ix, 1, 3, 5 : *Quis*, inquit, *dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum ?* Et infra : *Extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii, et non veritatis... Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium.*

Secunda ala est æquitas sive justitia. De hac dicitur Sapient. i, 1 : *Diligite justitiam, qui judicatis terram.* Sequitur, v, 16, 17 : *Justi in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum... Ideo accipiunt regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini.*

Tertia ala est tranquillitas, sive mansuetudo. De hac dicit Dominus, Matth. v, 4 : *Beati mites : quoniam ipsi possidebunt terram*, subaudi, viventium. Item, de hac dicitur in Psal. xxxvi, 11 : *Mansueti autem hæreditabunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis.*

Quarta ala est largitas sive misericordia. De hac dicitur in Jacob. ii, 13 : *Judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam : superexaltat autem misericordia judicium*, hoc est, misericordia et largitas tenet manum judicis, ne per sententiam feriat misericordem. Monet autem Jacobus, ut pauperum misereamur : quia ipsi judices divitum erunt : unde dicitur, v, 9 : *Ecce judex ante januam assistit.*

Quinta ala est castitas, sive continentia. De hac dicitur, II ad Corinth. vi, 17, 18 et vii, 1 : *Immundum ne tetigeritis : et ego recipiam vos : et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in filios, et filias, dicit Dominus omnipotens. Has ergo habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis, et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.*

Sexta ala est sobrietas. Et nota, quod diffinitio sobrietatis hæc est : Sobrietas est virtus, qua excessum cibi et potus cohibemus. Sobrietas vero ita necessaria est, ut et Episcopis et presbyteris, senibus et juvenibus, viduis et conjugatis ab Apostolo præcipiatur. De primo, I ad Tim. iii, 2 : *Oportet Episcopum sobrium esse.* De secundo, ad Titum, i, 8 : *Oportet presbyterum sobrium esse.* De tertio, ad Tit. ii, 1 : *Tu loquere quæ decent sa-*

nam doctrinam : senes ut sobrii sint. De quarto, ad Tit. II, 2 : *Juvenes similiter hortare, ut sobrii sint.* De quinto, I ad Timoth. III, 11 : Oportet *mulieres similiter sobrias* esse, et *fideles in omnibus.* De sexto, ad Tit. II, 4 et 5 : *Adolescentulas* hortare *sobrias esse..., domus curam habentes.*

III.

De tertio nota, quod sicut animalia pennata, oculos in circuitu debemus habere. Oportet ergo oculatos nos esse retrorsum, antrorsum, dextrorsum, et sinistrorsum.

Primo igitur oculos habere debemus retrorsum, ut mundum, qui retro abjiciendus est, respiciamus, et contemnamus. Unde Nahum, III, 1, 7 : *Væ civitas sanguinum, universa mendacii... Omnis, qui viderit te, resiliet a te.* Per civitatem sanguinum intelligitur mundus iste, qui contemnendus est propter tria. Est enim instabilis. Unde I Joan. II, 17 : *Mundus transit, et concupiscentia ejus.* Est etiam immundus : unde sicut pix inquinat inhærentes sibi. *Qui* enim *tetigerit picem, inquinabitur ab ea* [1]. Est etiam infidelis : quia quos inquinavit immundis osculis, et amplexibus, tradit æternæ damnationi, dicens cum impio Juda : *Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum* [2].

Secundo, oculos antrorsum habere debemus, ut videlicet judicium Dei videamus et paveamus. Unde Nahum, I, 1 : *Deus æmulator, et ulciscens Dominus : ulciscens Dominus, et habens furorem : ulciscens Dominus in hostes suos, et irascens ipse inimicis suis.* Ter ponit *ulciscens.* Ulciscetur enim Dominus in die judicii fœdas et pravas cordium machinationes. Ulciscetur etiam turpes et nocivas oris locutiones. Ulciscetur nihilominus immundas et iniquas manuum et totius corporis operationes.

Tertio, sinistrorsum oculos habere debemus, ut gehennam, in quam stantes ad sinistram mittendi sunt, videamus. Fugiamus quæ merito fugienda sunt propter pœnarum diversitatem, atrocitatem, et interminabilitatem. Unde Angelus clamat, Zachar. II, 6 : *O, o fugite de terra Aquilonis.*

Quarto, dextrorsum oculos habere debemus, ut regnum Dei, in quod ad dexteram statuendi introducentur, intueamur, et concupiscamus : quod dignum est concupisci propter tria : propter Regis illius, qui illi regno præerit, bonitatem : propter proprii corporis et animæ felicitatem : propter imperturbabilem charissimorum societatem.

Nota etiam, quod intus oculos habere debemus per jugem nostri ipsius discussionem et correctionem, ut defectus nostros quotidie discutiamus et corrigamus, et ad virtutum profectus jugiter ascendamus.

Rogate ergo Dominum, ut sic per prædicta sanctis Evangelistis similes esse laboremus, ut throno Dei cum laudibus adstare mereamur. Quod, etc.

[1] Eccli. XIII, 1.

[2] Matth. XXVI, 48.

SERMO XIX.

IN FESTO SS. PHILIPPI

ET JACOBI APOSTOLORUM.

Stabunt justi in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum. Sap. 5, 1.

Quatuor hic occurrunt notanda :

I. Qui sint illi, qui teste Sapientia stabunt ?
II. Quando hoc eveniet, quod stabunt ?
III. Quis sit ille princeps, coram quo stabunt ?
IV. Qui dicantur esse adversus quos justi stabunt ?

I.

De primo nota, quod illi qui teste Sapientia stabunt, sunt justi. Dicitur etiam supra : *Stabunt justi in magna constantia.* Notandum vero secundum etymologiam, quod justi dicuntur quasi jus vel jura tenentes. Et nota quod, quoniam senarius numerus primus numerus est perfectus, propterea etiam Dominus, (Matth. v, 28 et seq.) jus senarium edidit, quod qui observaverit, justus redditur et perfectus. Primum igitur jus Domini, quod Dominus edidit, monet ut casti et

mundi etiam mentaliter existamus. Secundum, ut nullum juramentum sine necessitate proferamus. Tertium, ut corruptelam mendacii fugiamus. Quartum, ut contra injurias per patientiam muniamur. Quintum, ut opera veræ charitatis exsequamur. Sextum, ut justi coram Deo in omnibus inveniamur.

1. De primo dicitur, Matth. v, 28 ; *Audistis quia dictum est antiquis : Non mœchaberis. Ego autem dico vobis : Quia omnis qui viderit mulierem, ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Nomine mœchiæ omnis illicita carnis delectatio intelligitur, quæ non solum opere, sed anima est fugienda.

2. De secundo dicit Dominus, Matth. v, 33 et seq. : *Iterum audistis quia dictum est antiquis : Non perjurabis : reddes autem Domino juramenta tua. Ego autem dico vobis non jurare omnino, neque per cœlum, quia thronus Dei est : neque per terram, quia scabellum est pedum ejus : neque per Jerosolymam, quia civitas est magni Regis : neque per caput tuum juraveris, quia non potes unum capillum album facere, aut nigrum.* Iste locus ita intelligendus est, quod Dominus prohibet nos jurare, nisi magna utilitas, aut evidens necessitas nostrum juramentum requirat. Nihil tamen ad hoc nos compellere debet, quod perjuri efficiamur.

3. De tertio dicit Dominus, Matth. v, 37 : *Sit sermo vester, Est, est : non, non.* Hic monet veritatem servare : ut est, vel non, quod ore proferimus, etiam corde teneamus.

4. De quarto dicit Dominus, Matth. v, 38 et seq. : *Audistis quia dictum est : Oculum pro oculo, et dentem pro dente. Ego autem dico vobis, non resistere malo : sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi et alteram. Et ei qui vult tecum judicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium. Et quicumque angariaverit te mille passus, vade cum illo alia duo.* Hic monemur, ut in triplici injuria patientes existamus, videlicet in cruciatu corporum, ibi : *Si quis te percusserit.* In damno rerum, ibi : *Et tecum in judicio contendere.* In angariis operum, ibi : *Quicumque te angariaverit.*

5. De quinto, id est, de operibus dicit Dominus, Matth. v, 42 et seq. : *Qui petit a te, da ei : et volenti mutuari a te, ne avertaris.* Sequitur : *Audistis, quia dictum est* antiquis : *Diliges proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis : Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos : et orate pro persequentibus, et calumniantibus vos : ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est.* In quatuor igitur opera veræ charitatis consistunt. Primo, ut amicis et pauperibus res nostras demus. Secundo, ut eisdem etiam nostra sine usuris mutuemus. Tertio, ut inimicis, et etiam nostris benefaciamus. Quarto, ut pro ipsis fideliter orationes effundamus.

6. De sexto dicit Dominus, Matth. vi, 1 : *Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in cœlis est.* Nota quod Dominus sic prohibet justitiam fieri coram hominibus, ne videlicet laus hominum appetatur, unde Augustinus in Glossa : « Non prohibet videri ut « Deus laudetur, sed videri ut ipsi lau- « dentur. »

Nota, quod Dominus subsequenter ponit tres partes justitiæ, videlicet eleemosynam, orationem, et jejunium. De primo, hoc est, de eleemosyna dicit Dominus, Matth. vi, 2 : *Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis, et in vicis, ut honorificentur ab hominibus : Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* De secundo, videlicet de oratione dicit Dominus, Matth. vi, 5 : *Et cum oratis, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in synagogis, et in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus : Amen dico vobis, receperunt*

mercedem suam. De tertio, scilicet de jejunio dicit Dominus, Matth. VI, 16 : *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ, tristes : exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam.*

II.

De secundo nota, quod tunc *justi in magna constantia stabunt,* quando dies judicii advenerit, et quando impii, qui modo videntur esse in dextera parte, per proprias ipsorum iniquitates ad sinistram partem, hoc est, inter damnandos traducentur. Unde dicitur Sap. IV, 20 : *Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.* Sequitur immediate : *Tunc stabunt justi in magna constantia.*

III.

De tertio nota, quod justi stabunt cum illo principe, cui Psaltes petit committi judicium, ita orans in Psal. LXXI, 2 : *Deus judicium tuum regi da : et justitiam tuam filio regis.* Ipse autem Regis filius dicit in Psal. LXXIV, 3 : *Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.* Stabunt igitur, qui modo imbecilles, licet tamen vero fortes sunt in Christo : stabunt, inquam, coram fortissimo : unde Sap. V, 18, 21 : *Accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.* Stabunt etiam qui modo reputantur stulti, cum tamen vere sint sapientes : stabunt, inquam, coram sapientissimo : unde Sap. VI, 4 : *Interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur.* Stabunt nihilominus justi, licet tamen eorum justitiæ contemnerentur : stabunt, inquam, coram justissimo : unde Sap. VI, 8 : *Pusillum et magnum ipse fecit, et æqualiter cura est illi de omnibus.* Qui enim custodierint justitiam, juste judicabuntur. Nullus igitur isti judici per potentiam poterit resistere, nullus poterit eum decipere, nullus etiam per pecuniam poterit corrumpere.

IV.

De quarto nota, quod *justi adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum, stabunt in magna constantia,* de ipsis Domino conquerentes. Et nota, quod dæmones bonos homines angustient in anima per diversimodas tentationes : angustiant etiam eos in corpore per infirmitatum vexationes : ipsi etiam bonorum hominum spirituales labores auferunt, id est, quotidie nituntur auferre, et propter hoc justi contra eos in magna constantia stabunt. Nota etiam, quod iniqui homines sæpe angustiant bonos in corporibus suis, videlicet eos percutientes, vel in carcerem retrudentes : et auferunt eis labores eorum materiales, id est, res illorum laboribus et sudoribus conquisitas. Et certe justi pauperes contra eos stabunt in magna constantia suas injurias Domino conquerentes.

Rogate Dominum, ut sic justitiæ executores existamus, ut et nos cum justis Domino adstare mereamur. Quod ; etc.

SERMO XX.

DE INVENTIONE SANCTÆ CRUCIS.

Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis. Joan. III, 14.

I.

Nota, quod Dominus ad minus ter per crucem est exaltatus, id est, honorificatus, in passione, in crucis inventione : et in ejusdem exaltatione.

I. Primo igitur exaltatus fuit Dominus, id est, honorificatus in passione. Stans enim in cruce Filius Dei, licet apud adspectum hominum vilis fuerit, et despectus : magnæ tamen gloriæ fuit coram Deo Patre, et Angelis ejus. Si enim complacuit Deo Patri in humilitate Filii, qua se servi manibus subjecit baptizandum, ita ut voce de cœlis emissa diceret : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui* [1] : multo fortius delectatus fuit in humilitate et charitate, in obedientia et patientia Filii, quibus inimicorum manibus se subjecerat crudeliter occidendus. Tunc enim præclara Angelorum militia audiente dicere poterat : *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite*, ipsique in omnibus obedite. Hæc vero exaltatio præfigurata fuerat in exaltatione illius ænei serpentis, quem Moyses exaltaverat, id est, in pertica suspenderat in deserto, ut videlicet percussi a serpentibas, adspicientes in eum a suis vulneribus curarentur.

II. Secundo Dei Filius apud homines exaltatus fuit, id est, honorificatus, in crucis inventione. Tunc enim a Constantino Romanorum Imperatore et semper Augusto, et ab Helena matre ejus mirabiliter fuit per universum mundum sanctæ crucis gloria sublimata.

III. Tertio Dei Filius exaltatus fuit, id est, honorificatus apud homines in crucis exaltatione : quando videlicet Heraclius Imperator virtute signi sanctæ crucis victor existens, ipsius sanctæ crucis gloriam magnis laudum præconiis prædica-

[1] Matth. III, 17.

vit. Cum igitur Dominus per crucem materialem tam multiplici exaltatione, et apud Deum et homines exaltari meruerit, oportet ut et nos inveniamur in cruce, si æternæ beatitudinis exaltationem assequi desideramus.

II.

Et nota, quod sicut a quibusdam creditur, et firmiter asseritur, quinque ligna ad crucem Dominicam concurrerunt, videlicet lignum cedrinum, cypressinum, palmæ, rosæ, et olivæ. Et hæc ligna notantur in ordine, Eccli. XXIV, 17, 18 et 19, ubi in persona crucis dicitur. *Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion : quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosæ in Jericho : quasi oliva speciosa in campis.* Per hæc vero ligna notantur fervens contritio, pura confessio, eleemosynarum largitio, carnis maceratio, et devota oratio.

1. Igitur primo nota, quod basis sanctæ crucis erat ex ligno cedrino. Quidam enim truncus cedrinus erat rupi immissus, et huic trunco desuper cavato sancta crux fuit imposita, et erat truncus ille quasi pes sanctæ crucis. Hæc autem basis sive pes cedrinus signat ferventem contritionem. Sicut enim lignum cedrinum cum incensum fuerit, odore suo serpentes fugat : sic etiam, ubi cor ardet igne contritionis accensum, omnia fugantur dæmonia : sicut patet in Beata Maria Magdalena, de qua, quia igne contritionis ardebat secus pedes Domini, septem exierunt dæmonia : sicut testatur Luc. VIII, 2. Rogandus autem est Dominus, ut det nobis contritionem filialem. Multi enim in hora mortis conteri videntur, et dolere : quæ tamen contritio, vel dolor plus procedit ex timore servili quam amore filiali : magis enim timent tormentis infernalibus cruciari, quam dulcis Dei visione privari. Et certe pauci sunt ex talibus, si convaluerint, nisi in peccata pristina relabantur.

2. Secundo nota, quod lignum, quod a trunco sursum ascendebat, erat cypressinum, et signat puram et integram confessionem. Cypressus enim, ut testatur *Liber graduum Constantini*, intestinorum vulnera curat : ita etiam pura confessio animarum vulnera sanat. Sicut autem Dominus toto corpore suo, quod erat a pedibus sursum usque ad humeros, huic ligno accubuit : ita et homo confiteri debet omnia peccata sua, quæ vel affectione vel cogitatione, vel operatione commisit. Per pedes enim notatur affectio, ex corde procedit cogitatio, et per humeros intelligitur operatio.

3. Tertio nota, quod lignum transversum, cui manus Domini affixæ fuerunt, fuit ex palma, et signat eleemosynarum largitionem. Sicut enim fructus palmæ, licet diu exspectetur, tamen multæ est dulcedinis : ita etiam Dominus licet aliquamdiu movetur, tandem eleemosynarum largitoribus magnum et inæstimabilem beatæ retributionis dulcedinem largietur : unde dicitur in Psal. XXX, 20 : *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.*

4. Quarto nota, quod sicut quidam dixerunt, quædam cavilla apposita fuit cruci Dominicæ, quæ crux tunc erat in modum Ταυ (T) facta, et hæc cavilla fuit ex ligno rosæ, quod est magnæ quantitatis in partibus transmarinis. Ista cavilla signat carnis macerationem. Sicut enim rosa frigida est, et odorifera, et propterea mirabiliter reuma restringit : sic etiam corpora eorum qui carnem suam macerant per jejunia, per continentiam, contra vitiorum æstum infrigidantur : boni etiam odoris fiunt in conspectu Domini velut sacrificium vespertinum. Omnis etiam in eis fluxus luxuriæ compescitur et exsiccatur.

5. Quinto nota, quod prædictæ cavillæ quædam tabula ex transverso erat

affixa, in qua scriptum erat : *Jesus Nazarenus, Rex Judæorum* [1], et hæc tabula fuit ex oliva, et figurat devotam orationem. Sicut enim oleum olivæ dolores corporis lenit, et alios humores superexcellit : ita etiam devota oratio lenit, et placat iram Dei. Dicit enim auctoritas : « Oratio Deum lenit, lacryma cogit : hæc « ungit, illa pungit. » Præterea devota oratio per vitæ puritatem et innocentiæ levitatem sursum fertur, et ut negotium hominis agat, se paterno vultui repræsentat.

III.

Nota etiam, quod sicut Jesus Christus cruci suæ affixus fuit : ita et nos cruci nostræ prædictæ quatuor clavis affigi debemus, ut in ea imitatione Christi usque ad mortem finaliter persistamus.

Primus igitur clavus est timor incertæ mortis. Cum enim mors incerta sit, debet homo contra eam quotidie præparari, debet etiam horis omnibus exspectari. Unde Seneca : « Si mors timenda est, « semper timenda : quod enim morti tem- « pus exemptum est? »

Secundus clavus est timor justi judicis. Unde ipse judex dicit in Psal. LXXIV, 3 : *Cum accepero*, id est, recepero, *tempus, ego justitias judicabo*. Nota, quod non dicit simpliciter justitiam, sed justitias : ipse enim non solum in personis pauperum, sed et in personis divitum juste judicabit.

Tertius clavus est timor horrendi carceris. Carcer enim impiorum omnibus miseriis est repletus.

Quartus clavus est timor crudelissimi tortoris. Diabolus in miseros sibi traditos infatigabiliter desævict. « Ibi enim, ut dicit « Augustinus, nec qui torquetur, mori- « tur : nec qui torquet, fatigatur. »

Rogate ergo Dominum, charissimi, ut sic in cruce nostra inveniamur, ut in regnum Jesu cum gaudio colligamur. Quod, etc.

[1] Joan. XIX, 19.

SERMO XXI.

DE NATIVITATE BEATI

JOANNIS BAPTISTÆ.

Puer crescebat, et confortabatur Spiritu : et erat in desertis usque in diem ostensionis suæ ad Israel. Luc. I, 80.

Sunt quatuor principaliter hic notanda :

I. In quibus iste puer, id est, Beatus Joannes creverit ?
II. Contra quæ Spiritu sancto confortatus fuerit ?
III. Quare in desertis habitare voluerit ?
IV. Ad quid se filiis Israel ostenderit ?

I.

De primo nota, quod iste venerabilis puer, videlicet Joannes Baptista crevit in duobus, scilicet in Dei dilectione, et in boni operis actione. In tantum autem crevit in his duobus, quod effectus est præclara lucerna ardens, et lucens : ardens per Dei dilectionem, et lucens per bonam operationem. Unde et ipse Dei Filius testatur de illo, Joan. v, 35 : *Joannes*, inquit, *erat lucerna ardens, et lucens.* Nos etiam, charissimi, ad imitationem Beati Joannis crescere debemus in Dei dilectione, et in bona actione : ut videlicet de die in diem Deum ardentius diligamus, ipsique de tempore in tempus fortius serviamus. Sed, heu ! hodie multi faciunt contrarium ! Olim enim Deum plus dilexerunt, ipsique plus quam modo

faciunt, servierunt. Et certe hoc satis est monstruosum, quod magnus vir interim quotidie deficiat, quod tandem convertatur in parvum granum.

II.

De secundo nota, quod contra quadruplicem spiritum fuit Spiritu sancto confortatus, videlicet contra spiritum superbiæ, avaritiæ, luxuriæ, et gulæ. Hi enim quatuor spiritus sunt quatuor rotæ in curru diaboli, in quo multi et innumeri ad pœnas perpetuas deducuntur.

I. Fuit igitur contra superbiæ spiritum Spiritu sancto confortatus. Præclaræ siquidem exstitit humilitatis : unde dicitur, Luc. III, 15 et 16 : *Existimante populo, et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus. Respondit Joannes dicens omnibus : Veniet fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus.* Ecce in quantum se humiliat. Bonum igitur est, ut et nos Joannis humilitatem imitemur. Humilitas etiam ejus attenditur in vilitate vestimentorum ejus : ipse enim Joannes, ut dicitur Matth. III, 4 : *Habebat vestimentum de pilis camelorum, et zonam pelliceam circa lumbos suos.*

II. Accepit etiam fortitudinem a Spiritu sancto contra spiritum avaritiæ. Quod enim nihil curaverit de pecunia, quæ hodie tam libenter videtur et accipitur, ex hoc evidenter apparet, quod nulli homini adulari solebat. Pharisæorum namque et Sadducæorum societas dum catervatim venirent ad baptismum, dixit eis : *Progenies viperarum, quis vobis demonstravit fugere a ventura ira ? Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ* [1]. Quasi dicat : Non tantum in baptismo meo confidatis, quod per hoc solum vos salvari credatis, nisi etiam ab excessibus vestris veram pœnitentiam peragatis. Joannes etiam ipsum regem Herodem super suis vitiis arguebat, dicens ei, Marc. VI, 18 : *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Heu ! quam gravia peccata hodie a Prælatis et judicibus propter pecuniam dissimulantur.

III. Confortabat etiam Spiritus sanctus Joannem contra spiritum fornicationis, et luxuriæ. Unde et ipse a matris utero usque ad mortem in virginitate permansit, et propter virginitatis privilegium Agnum virgineum Virginis filium, virgineo indice demonstrare, nec non et virgineis manibus meruit baptizare. Quod Agnum Dei demonstraverit, testatur Joannes Evangelista, I, 29, ubi ait : *Vidit Joannes Jesum venientem ad se, et ait : Ecce Agnus Dei, esse qui tollit peccatum mundi.* Quod etiam baptizaverit Christum, testatur Matth. III, 13, ubi ait : *Venit Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo.* Beatus igitur est, qui ejus castitatem fuerit imitatus

IV. Confortabatur etiam a Spiritu sancto contra spiritum gulæ. Unde dicit Matth. III, 4 : *Esca ejus erat locustæ, et mel silvestre.* Glossa : « Moraliter in ve-« ste Joannis docemur, ut asperis utamur « ad refrænationen carnis : in cibo, ut « non arte paratis, sed naturalibus uta-« mur cibis. »

[1] Matth. III, 7 et 8.

III.

De tertio nota, quod propter tria in desertis manebat.

Prima causa fuit, ne in vasis sensuum suorum mundanis delectationibus inquinaretur. Unde Seneca: « Inimica est multorum conversatio. Nemo enim est, qui « non aliquod nobis vitium aut commen« dat, aut imprimit, aut nescientibus ape« rit: utique quo major est populus, cui mi« scemur, hoc periculi plus est. Nihil vero « tam damnosum bonis moribus, quam in « aliquo spectaculo residere. Avarior re« deo, ambitiosior, imo vero crudelior et « inhumanior, quia inter homines fui. »

Item, propter hoc in desertis manebat, ut eo liberius in lege Dei sui meditaretur. Ipse erat ille beatus vir, de quo legitur in principio Psal. I, 1: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiæ non sedit.*

Tertia causa, quare in desertis manebat, hæc est, ut eo secretius in oratione cum Deo, et Angelis loqueretur. Bonum est etiam, quod nos propter prædictas tres causas prava hominum consortia fugiamus.

IV.

De quarto nota, quod tandem ostendit se filiis Israel propter tres causas.

Prima causa fuit, ut eos ad fidem et vitæ rectitudinem informaret. Unde dicitur, Luc. III, 8 et 9: *Facite fructus dignos pœnitentiæ... Jam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur.* Monuit etiam turbas, dicens: *Qui habet duas tunicas, det non habenti, et qui habet escas, similiter faciat* (III, 11). Dixit etiam Publicanis: *Nihil amplius, quam quod constitutum est vobis, faciatis* (III, 13). Docuit etiam milites, dicens: *Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis: et contenti estote stipendiis vestris* (III, 14).

Secunda causa ostensionis suæ fuit, ut duplicem adventum Domini prænuntiaret. Unde Matth. III, 11: *Qui post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calceamenta portare: ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igne.* Hæc dicuntur de primo adventu Domini. Ipse enim veniens in carnem instituit baptismum fluminis, in quo virtute sancti Spiritus emundamur, cujus copia si non habetur, in igne contritionis vel passionis homo poterit baptizari. Sequitur de secundo adventu, Matth. III, 12: *Cujus ventilabrum in manu ejus, et permundabit aream suam: et congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inexstinguibili.* Glossa: « Ventilabrum « est examen judicii, quo discernuntur le« ves et vacui a fructu boni operis. »

Tertia causa quare se ostendit Joannes, est ut credentes et pœnitentes baptizaret. Unde dicitur, Matth. III, 5 et 6: *Exibat ad Joannem Jerosolyma, et omnis Judæa, et omnis regio circa Jordanem: et baptizabantur ab eo in Jordane confitentes peccata sua.*

Imitemur, charissimi, et nos Joannem in tribus prædictis, ut videlicet mores nostros de vitiis ad virtutes reformemus, ut nobismetipsis adventum judicii quotidie prænuntiemus, et nosmetipsos a sordibus peccatorum nostrorum in propriis lacrymis emendemus.

Rogate ergo Dominum, ut sic prædicta exsequamur, ut Angelorum consortium assequi mereamur, etc.

SERMO XXII.

—

IN FESTO BEATI PETRI APOSTOLI.

Beatus es Simon Bar Jona : quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Matth. xvi, 17 et 18.

Nota, quod in præsenti Evangelio Dominus B. Petrum principem Apostolorum beatificat, et commendat, et in hac commendatione appellat eum *Simonem Bar Jona, et Petrum.* Simon autem interpretatur *obediens,* Barjona *filius columbæ,* et Petrus dicitur *firmus.*

I.

De primo nota, quod appellat eum Simonem, id est, obedientem, propter duo : videlicet Dominicæ jussionis executionem, et propter Angelicæ monitionis adimpletionem.

1 De executione Dominicæ jussionis dicitur in Matth. iv, 18, et seq., quod *ambulans Jesus juxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, et Andream fratrem ejus, mittentes rete in mare. Et ait illis : Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo, relictis retibus, secuti sunt eum.*

Nos etiam, charissimi, hujus Beati Simonis imitatione triplex rete relinquere debemus, et venire post Dominum.

Primum est rete superbiæ. De hoc dicitur Habacuc i, 13 et 15 : *Quare, Domine, taces devorante impio justiorem se ?... Totum in hamo sublevavit, traxit illud in sagena sua, et congregavit in rete suum.* Superbia enim rete est diaboli, per quam tamen ipse primum cecidit : et

licet per eam cecidit, tamen adhuc per ipsam trahit in sublimi residentes.

Secundum est rete avaritiæ. De hoc dicitur, Isa. xix, 4 et 8 : *Tradam*, inquit Dominus, *Ægyptum in manu dominorum crudelium... Mærebunt piscatores, et expandentes rete super faciem aquarum, emarcescent.* Ægyptus est mundus iste, qui in die judicii tradetur in manus dominorum crudelium, id est, dæmonum : dæmones enim tunc desævient in homines hujus mundi. Et tunc piscatores, id est, avari, qui rete avaritiæ expanderant super faciem orbis, emarcescent, cum penuria inciderit omnis boni.

Tertium est rete luxuriæ. De hoc dicitur, Prov. vii, 6 et seq. pas. : *De fenestra domus meæ per cancellos prospexi, et considero vecordem juvenem, qui transit per plateas... Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio præparata ad capiendas animas.* Et infra : *Irretivit eum multis sermonibus, et blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus lasciviens, et ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec tranfigat sagita jecur ejus.* Sagitta, secundum Glossam, est sententia judicis, qua corda luxuriosorum in die judicii transfigentur.

2. De adimpletione admonitionis Angelicæ legitur in Actibus Apostolorum, xii, 6, et seq., ubi dicitur, quod *cum Petrus Apostolus Jerosolymam missus esset in carcerem Herodianum, et nocte inter duos milites dormiret vinctus catenis duabus :... ecce Angelus Domini adstitit : et lumen refulsit in habitaculo : percussoque latere Petri, excitavit eum, dicens : Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus ejus.* Et addidit Angelus : *Præcingere, et calcea te caligas tuas... Circumda tibi vestimentum tuum, et sequere me.* Et dicitur ibi, quod Petrus ita fecerit. Nota, quod per Herodem, qui interpretatur *pellibus glorians*, diabolus significatur. Ipse enim de pellibus suis, id est, nequitia et versutia sua gloriatur. Per Petrum vero in loco isto peccator quilibet designatur, quem Herodes, id est, diabolus in carcere criminalium peccatorum sua forti custodia detinet alligatum. Per Angelum vero divina gratia figuratur, quæ venit cum lumine, id est, vera recognitione sui affertur peccatori, quæ etiam tangit latus peccatoris, id est, cum compunctione eum recordari facit, quod propter ipsum lancea percussum fuerit latus sui Salvatoris.

Et nota, quod sicut Petrus Angelo obedivit in liberatione sua corporali : ita necesse est ut nos peccatores gratiæ Dei obediamus in liberatione nostra spirituali. Ad hoc autem, sicut probari potest ex præmissis, quinque requiruntur.

Primum est, ut velociter surgamus e strato fœdæ ac criminosæ voluptatis. Qui enim non surrexerit de lecto transitoriæ delectationis, mittetur in lectum æternæ tribulationis. Unde de Jezabel, quæ interpretatur *sterquilinium*, et signat carnis voluptatem, dicitur Apoc. ii, 22 : *Ecce mittam eam in lectum : et qui mæchantur cum ea, in tribulatione maxima erunt.*

Secundum est, ut præcingamur cingulo castitatis. Qui enim non fuerit præcinctus cingulo castitatis, accingetur funibus asperrimis sub pressura perpetuæ fœditatis. Unde dicitur in Job, xii, 18 : *Balteum regum dissolvit, et præcinget fune renes eorum.* Per balteum intelligitur gloria temporalis, quæ in his, si male seipsos rexerunt, dissolvetur, et quorum renes fune æternæ asperitatis accingentur.

Tertium est, ut pedes nostrorum affectuum calceis, id est, exemplis Sanctorum muniamus. Qui enim pedes animæ suæ non calceaverit exemplis Sanctorum, mordebitur morsu vermium et scorpionum, et lacerabitur dentibus infernalium bestiarum. Unde Eccli. xxxix, 35 et 36 : *Omnia hæc ad vindictam creata sunt : bestiarum dentes, scorpii, et serpentes.*

Quartum est, ut nos charitatis pallio vestiamus. Qui enim veste charitatis non fuerit coopertus, a convivio Domini eje-

ctus æternæ confusioni subjacebit. Unde Apoc. III, 18 : *Suadeo tibi ut vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuæ.* Hinc etiam dicit I Pet. IV, 8 : *Charitas operit multitudinem peccatorum.*

Quintum est, ut gratiam Domini sequamur ducentem nos per viam pœnitentiæ, per viam justitiæ, et per viam patientiæ. Hæc enim tria sunt nobis necessaria, ut videlicet per pœnitentiam ea quæ male gessimus, in nobismetipsis puniamus, ut per justitiam in bono opere deinceps persistamus, et ut per patientiam quidquid nobis adversi contigerit, sustineamus.

II.

De secundo nota, quod Petrus a Domino Barjona appellatur. Barjona vero interpretatur *filius columbæ*, id est, Spiritus sancti. Fuit igitur Petrus filius columbæ, hoc est, Spiritus sancti per veram fidei confessionem, et per sinceram Domini dilectionem.

Veram fidem professus fuit, Matth. XVI, 16, ubi dicit ad Dominum : *Tu es Christus, Filius Dei vivi.* Hæc verba exposita sunt supra in festo *Cathedræ S. Petri* [1].

Quod etiam sincere Dominum dilexerit, patet in Joan XXI, 15, et seq., ubi cum Dominus ter a Petro requireret an eum diligeret, respondit etiam ter Petrus : *Domine, tu scis quia amo te.* Quasi diceret : Amo te ex omni cordis cogitatione, ex omni oris locutione, ex omni operis exhibitione. Quia igitur, charissimi, impossibile est sine fide, et sine charitate Deo placere : debemus ipsum, ut veram fidem et charitatem perfectam nobis tribuat, jugiter implorare.

III.

De tertio nota, quod Dominus principalem Apostolorum appellavit Petrum. Petrus autem idem est quod firmus. Et vero ipse firmus fuit et constans per sententiam districtæ animadversionis, et per fortem tolerantiam Judaicæ persecutionis, et Neronianæ passionis.

Firmus igitur et constans fuit Petrus in sententia justæ animadversionis, quam protulit contra Ananiam et Saphiram, qui sub verbis increpationis ejus cadentes in terram exspiraverunt. Fortem etiam sententiam protulit contra Simonem magnum, dicens ei : *Pecunia tua tecum sit in perditionem* [2].

Firmus etiam fuit in tolerantia Judaicæ persecutionis. *Ibat enim Petrus ac alii Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati* [3]. Fortiter etiam tandem passionem martyrii toleravit.

Rogate ergo, charissimi, Dominum, ut sic Beatum Petrum in omnibus imitemur, ut ipsi in regno Deo jugiter collætemur. Quod, etc.

[1] Cf. superius, Serm. XIII.
[2] Act. VIII, 20.
[3] Act. V. 41.

SERMO XXIII.

IN COMMEMORATIONE

BEATI PAULI APOST.

Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex. II ad Tim. IV, 7 et 8.

Hæc sunt verba, quæ Beatus Paulus, qui est gloriosum lumen omnium Ecclesiarum, de seipso scribit. Unde in præmissis verbis quatuor sunt notanda :

I. Quod sit bonum certamen quod certavit ?
II. Quis sit cursus quem consummavit ?
III. Quæ sit fides quam servavit ?
IV. Quæ sit corona, quam Dominus sibi præparavit ?

I.

De primo nota, quod Beatus Paulus bonum certamen certavit, quia in certamine triumphavit. Triplex autem certamen habuit : videlicet

1. Contra inquietam carnem. 2. Contra malum hominem, et 3. Contra pervicacem dæmonem. Inquietudinem carnis vicit per disciplinatam continentiam.

Malitiam hominum superavit per patientiam. Pervicaciam dæmonum conculcavit per suiipsius displicentiam.

1. De victoria primi hostis, id est, carnis, scribit Apostolus I ad Corinth. IX, 26 et 27 : *Sic pugno, non quasi aerem verberans : sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo : ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.*

2. Quod etiam per patientiam superavit omnes tribulationes ab hominibus sibi illatas, testatur ad Rom. VIII, 37 : *Quis separabit nos a charitate Christi ? tribulatio ? an angustia ? an fames ? an nuditas ? an periculum ? an persecutio ? an gladius ?* (*Sicut scriptum est : Quia propter te mortificamur tota die : æstimati sumus sicut oves occisionis*). *Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.*

3. Pervicaciam etiam dæmonis, eum per superbiam et inanem gloriam infestantem, vicit per humilitatem et suiipsius displicentiam. Unde dicitur I ad Corinth. XV, 8 et 9 : *Novissime omnium tamquam abortivo, visus est et mihi Christus. Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.* Humiliat autem se ita scribens, I ad Timoth. I, 15 : *Fidelis sermo, et omni acceptione dignus : quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.* Glossa, id est, « pejor. »

Debemus igitur Apostolum imitari, ut videlicet carnis luxuriam vincamus per illustrem continentiam. Item ut hominum malitiam superemus per fortem patientiam, et ut tertio dæmoniacam superbiam conculcemus per veram nostri displicentiam. Unde et ipse scribit I, ad Tim VI, 12 : *Certa bonum certamen.*

II.

De secundo nota, videlicet de cursu quod ipse Apostolus scribit, I ad Corinth. IX, 26, 24 : *Ego sic curro, non quasi in incertum.* Ipse etiam ibidem invitat nos ad currendum, ita dicens : *Nescitis quod ii, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium ? Sic currite ut comprehendatis.* Nota vero, quod currenti ad hoc ut bravium comprehendat, tria sunt necessaria. Primum est oneris et fasciculorum depositio. Secundum est omnium obstaculorum admonitio. Tertium est rei propter quam et ad quam curritur, dilectio. De his tribus dicit Apostolus ad Hebr. XII, 1 et 2 : *Deponentes omne pondus, et circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen : adspicientes in auctorem fidei, et consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet.*

Monet igitur nos Apostolus, ut per patientiam adversitatum præsentium curramus ad regnum Dei, ubi est vera quies. Monet etiam nos, ut omne mortale peccatum deponamus, et abjiciamus. Mortale quippe peccatum, sicut grave pondus, hominem onerat ac premit. Viam etiam ejus, qua ad Deum curritur, impedit ac præcludit. Monet nos præterea Apostolus, ut propter adversitates et fatigationes, quæ nobis in via Dei occurrerint, a cursu non desistamus : sed semper in dulcem Jesum, propter quem, et ad quem currimus, inspiciamus. Sic et ipse Jesus olim, cum passurus esset, gaudium Resurrectionis a Patre sibi propositum prævidens, et inspiciens, sustinuit crucem contemptibilem et amaram, confusione contempta.

neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei.

III.

De tertio nota, quod Beatus Paulus se fidem servasse testatur. Quadrupliciter autem Apostolus Deo fidem servavit. 1. Ipse enim, quod in baptismo sub manu Ananiæ Deo promisit, non violavit. 2. Ipse Evangelium Christi infatigabiliter ac intrepide nuntiavit. 3. Ipse res Dei, id est, animas sibi commissas fideliter conservavit. 4. Ipsum quoque nullum incommodum a Dei amicitia separavit.

Sic etiam nos hanc quadruplicem fidem Deo servare debemus.

1. Promissionem enim in baptismo factam, et omne votum quod emisimus, non debemus aliquatenus violare. Unde Eccle. v, 3 : *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere : displicet enim ei infidelis et stulta promissio.*

2. Debemus etiam proximis nostris animabus eorum utilia nuntiare. *Mandavit enim Dominus unicuique de proximo suo*, sicut dicit Eccli. xvii, 12. Unde dicitur in Apoc. xxii, 17 : *Spiritus, et sponsa dicunt : Veni. Et qui audit, dicat : Veni.* Sponsus est Jesu Christus, sponsa est triumphans Ecclesia. Hi unicuique existenti in Ecclesia militanti dicunt, ut veniat. Et quicumque sponsi ac sponsæ verba per inspirationem audivit, dicat proximo suo : Veni.

3. Debemus etiam rem Deo charissimam, hoc est, animam nostram Deo fideliter reservare. Unde dicit Psal. cxviii, 109 : *Anima mea in manibus meis semper.* Item, Job, xiii, 14 : *Animam meam porto in manibus meis.* Præterea non debemus nos a Christo propter aliquod incommodum disgregare. Unde Paulus ad Rom. viii, 38 et 39 : *Certus sum quia neque mors, neque vita..., neque*, subaudi bona vel mala *instantia, vel futura...,*

IV.

De quarto nota, quod in corona, quæ data est Beato Paulo, et quæ dabitur omni homini bene certanti, cursum consummanti, ac fidem servanti, quatuor sunt lapides principales, videlicet Topazius, Smaragdus, Carbunculus, et Sapphirus.

1. Per Topazium, qui inter omnes gemmas dicitur esse maximus, et qui omni colore resplendet, cujus tamen color principalior auro est vicinior : intelligitur Pater, per quem datur omnipotentia.

2. Per Smaragdum, qui omnium gemmarum nitentium principatum tenet, et qui bene positus, ad modum speculi reddit imagines : exprimitur Filius, per quem datur omnis scientia.

3. Per Carbunculum, qui omnes ardentes gemmas in virtute superat, et qui emittit radios ad modum igniti carbonis : figuratur Spiritus sanctus, per quem datur ferventissima charitas.

4. Per Sapphirum, in quo stella rutilat, et qui colorem habet cœlo similem, et qui multum valet ad reformandam pacem : designatur Virgo Maria, de qua resultat inæstimabilis claritas. Aliæ plures gemmæ erunt in corona, per quas intelliguntur specialia gaudia, quæ electa anima de universis Angelorum ordinibus accipiet, et de singulis choris ac sedibus electorum.

Rogate ergo Dominum, ut cum Beato Paulo sic bonum certamen certemus, et sic cursum nostrum consummemus, sic etiam Domino fidem servemus, ut tandem coronam gloriæ de manu Domini accipientes exsultemus. Quod nobis, etc.

SERMO XXIV.

IN FESTO BEATÆ MARGARITÆ.

Simile est regnum cælorum homini negotiatiori, quaerenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita, abiit, et vendidit omnia quæ habuit, et emit eam. Matth. XIII, 45 et 46.

Quatuor hic sunt notanda :

I. Quis sit homo negotiator, qui bonas margaritas quæsivit ?
II. Quæ sit pretiosa margarita, quam invenit ?
III. Quomodo et nos boni negotiatores esse debeamus ?
IV. Quæ sit pretiosa margarita, quam necesse est ut emamus ?

I.

De primo nota, quod homo negotiatior, qui bonas margaritas quæsivit, et quærit, est ipse Dei Filius Jesus Christus, qui de cœlis venit ad terras, ut bonas quæreret margaritas, id est, prædestinatorum animas ad regna cœlestia revocaret : prædestinatorum quippe animæ dicuntur bonæ margaritæ, ex quibus nitent portæ illius gloriosæ civitatis Dei novæ Jerusalem. Istum vero negotiatorem B. Maria Virgo deduxit ad terras : ipsa quippe fuit navis illius nobilis institoris, de quo dicitur, Proverb. XXXI, 14 : *Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum.* De hoc institore sive negotiatore dicit Augustinus : « O « bone mercator, gratias agimus tibi, « quia redemisti nos ! »

II.

De secundo nota, quod pretiosa margarita quam iste negotiator quæsivit, invenit, et emit, est Beata Margarita. Hanc enim tunc quæsivit, cum eam ab initio et ante sæcula ad gloriam prædestinavit. Tunc eam invenit, quando pro ipsa carnem assumpsit. Tunc eam emit, cum omnia quæ in terris habuit, pro ipsa possidenda vendidit, videlicet, cum suspendendus in cruce omnia vestimenta sua exuit, et cum *dilectam animam in manu inimicorum* dedit, sicut dicitur Jerem. XII, 7. Et cum pretiosum sanguinem suum fudit.

Et nota, quod sicut de Beata Margarita dictum est, ita etiam Christus quamlibet aliam sanctam virginem, imo quemlibet Christianum et electum quæsivit, invenit, et emit.

Nota, quod Beata Margarita bene dicitur *margarita*, tum propter vocabuli consonantiam, tum etiam propter multas proprietates margaritæ.

Quarum prima est, quod margarita in conchis marinis invenitur. Et quid erat Theodosius Gentilium Patriarcha pater hujus puellæ, nisi quædam concha marina? Ipse enim a fluctibus hujus mundi jactabatur, et in unda perfidiæ morabatur.

Secunda proprietas, quod illa margarita commendabilior est, quæ per naturam perforata est, quam quæ per violentiam perforatur. Sic et Beata Margarita commendabilis fuit per obedientiam voluntariam. Ipsa quidem non coacta, ad hoc se humiliavit ut pasceret oves nutricis suæ. Obedientiam enim voluntariam signat naturalis perforatio margaritæ. Hinc moneantur filii, ut parentibus suis obediant in his quæ sunt ad Deum. Unde Paulus ad Ephes. VI, 1 : *Filii, obedite parentibus vestris in Domino : hoc enim justum est*. Item, ad Colos. III, 20 : *Filii obedite parentibus per omnia : hoc enim placitum est in Domino.*

Tertia proprietas est, quod illa margarita nobilior est quæ candet et clara est, quam illa quæ flavescit : illam enim juventus et ros matutinus candidam fecit et claram, hanc senectus et ros vespertinus perduxit ad obscuritatem. Sic et Beata Margarita commendabilis est propter virgineam claritatem. Plus enim commendatur in hac puella candor virgineus quem Deo obtulit, cum erat quindecim annorum, quando videlicet in ea viguit fervor juvenilis, quam commendetur castitas in vidua, quam tunc primo Deo offert, quando est circa annos quinquaginta vel sexaginta, quando scilicet in ea tepuit ignis juventutis. Igitur propter hanc virgineam puritatem immensus draco, qui Margaritam absorbere volebat, nihil contra eam poterat prævalere, sed disruptus fuit.

Item, propter virgineam claritatem Margaritæ tenebrosissimus carcer in quem missa fuit, divino lumine exstitit illustratus.

Præterea, propter munditiam hujus virginis nivea columba veniens de cœlo, et coronam auream apportans, sedit super humeros ejus, et consolabatur eam. Bonum est ergo, charissimi, ut fornicationis immunditiam fugientes casti simus et mundi, ne ab ore gehennalis draconis absorbeamur, et ne in tenebras exteriores projiciamur : sed ut corona gloriæ coronari mereamur.

Quarta proprietas margaritarum est, quod contra æstum febrium valere dicuntur. Sic et B. Margarita impetravit a Domino, quod quicumque eam veneratus fuerit, et imploraverit in omni necessitate sua, pium, et velox sentiet sublevamen.

Quinta proprietas margaritarum est, quod valent contra syncopin et cardiacam passionem. Unde de eis fit quoddam electuarium, quod *diamargariton* appellatur. Et vere B. Margarita per

mirabilem constantiam, quam in gravissimis tormentis habuit, confortat omnes timidos, et confundit nos senes, et rusticos, qui tam pauca pro Domino sustinere valemus.

1. Ipsa enim cum nollet negare Christum Jesum, suspensa fuit in aere, et tam graviter virgis fuit cæsa, quod sanguis de corpore ejus in modum rivuli decurrebat.

2. Item suspensa fuit in aere, et carnes ejus sævissimis ungulis laceratæ fuerunt.

3. Exspoliata fuit, et in aerem suspensa, et latera ejus cum lampadibus accensa fuerunt.

4. Ligatis manibus et pedibus in aquam missa fuit, ut submergeretur.

5. Et acuto gladio fuit decollata, et sic Angeli animam ejus suscipientes portaverunt in jucundos amplexus sponsi sui Jesu Christi.

Quis hæc considerans non accipit fortitudinem, ut leves ac momentaneos hujus vitæ labores pro Domino patiatur? Beata igitur Margarita est illud nobile diamargariton, quod sumere debemus ad restaurandam fortitudinem cordis nostri.

III.

De tertio nota, quod et nos negotiatores esse debemus, ut videlicet demus ea quæ habemus, propter illa quæ non habemus. Tria vero habemus, scilicet res, corpus, et animam.

Primo igitur res nostras debemus circa egentes fideliter erogare. Unde dicit Dominus, Luc. XII, 33 : *Vendite quæ possidetis, et date eleemosynam.* Sed, heu! quidam non solum non dant sua egentibus, sed etiam id ipsum quod habent, accipiunt a pauperibus.

Secundo, debemus etiam corpus nostrum spiritualium exercitiis mancipare, ut videlicet ploremus, vigilemus, oremus, jejunemus, et alios labores corporis peragamus, in quantum tamen hoc corpus nostrum sustinere potest.

Tertio, debemus animam nostram fidelibus depositariis commendare, videlicet Patri, et Filio, et Spiritui sancto. Unde Apost. II ad Tim. I, 12 : *Scio cui credidi, et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem.*

IV.

De quarto nota, quod illa pretiosa margarita quam rebus, corpore, et anima comparare debemus, est ipse dulcis Jesus Christus. Hæc pretiosa margarita inventa fuit in illa nobili concha marina, videlicet in Virgine Maria. Et dicitur hæc margarita pretiosa, id est, præ omnibus gratiosa. De hac dicitur, Sap. VII, 8 et 9 : *Præposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius : nec comparavi illi lapidem pretiosum : quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, et tamquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius.*

Rogemus ergo Dominum, ut pro ipsius pretioso Filio tam efficaciter laboremus, ut ipsum in nostrorum laborum præmium recipiamus. Quod, etc.

SERMO XXV.

IN FESTO S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Dixit Jesus ad mulierem :
Fides tua te salvam fecit : vade in pace. Luc. VII, 50.

Tria principaliter sunt hic notanda :

I. Quæ sit mulier quam Jesus affatur ?
II. Quæ sit fides per quam ipsa salvatur ?
III. Quæ sit pax in qua ei dicitur ut gradiatur ?

I.

De primo nota, quod mulier ista est Beata Maria Magdalena, quæ secundum etymologiam hujus vocabuli dupliciter mulier dicitur. Dicitur enim mulier, quasi *mollis hero,* vel dicitur mulier quasi *mollieus herum.* Et nota, quod herus idem est, quod dominus. Duo vero sunt heri, sive domini, videlicet Deus, et diabolus. De istis duobus dominis ipsa Veritas dicit, Matth. VI, 24 : *Nemo potest duobus dominis servire.* Igitur Beata Maria Magdalena appellatur mulier, id est, mollis hero, id est diabolo. Ipsa quippe, utpote cerea cum esset, mollis ei fuit, id est, obediens ad peccandum. Unde legitur in præsenti Evangelio : *Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix* [1]. Peccata vero ipsius peccatricis mulieris per hoc exagitantur, quod manifeste peccavit, et cum multis.

[1] Luc. VII, 37.

1. Quod autem manifeste peccaverit, per hoc innuitur, quod dicitur, *Ecce*. Ecce quippe est adverbium demonstrandi.

2. Quod etiam cum multis peccaverit, per hoc ostenditur, quod sequitur, *Quæ erat in civitate*. Non enim in aliqua parva villula peccavit, sed in civitate, ubi multi erant qui per ejus pulchritudinem illecti, ipsius libidinem appetebant. Sed ut *ubi abundavit delictum, superabundaret et gratia*, sicut dicit Apostolus ad Rom. v, 20, Maria Magdalena per divinam misericordiam visitata, sicut fuerat prius mulier, id est, mollis hero, hoc est, diabolo : ita etiam postmodum facta est mulier, id est, molliens herum, hoc est, dulcem Creatorem suum, per pœnitentiæ sinceritatem, in qua tam seriose perstitit, quod *vultus illius non sunt amplius in diversa mutati* : sicut legitur in primo libro Reg. I, 18, de Anna matre Samuelis. Pœnitentiam enim quam initiavit procumbens ad pedes Salvatoris sui, ita firmam tenuit et inviolabilem, quod numquam deinceps visus est in ea aliquis actus, aut vultus dissolutus, vel etiam aliqua hilaritas.

Per hoc nos admonemur, ne pœnitentias nobis injunctas tam faciliter relinquamus. Multi enim sunt qui pœnitentias sibi injunctas in Quadragesima, statim in ipso sacrosancto paschali die relinquunt, ad choreas discurrentes et ad tabernas : imo quamplurimi sunt, qui mox ut a Sacerdote recesserint, injunctæ sibi pœnitentiæ sunt obliti.

II.

De secundo nota, quod fides Mariæ Magdalenæ erat hæc, videlicet, quod credebat Jesum Christum venisse ad peccatorum pœnitentium susceptionem. Credebat etiam ipsum venturum ad ipsorum qui non pœnituerint, condemnationem. Et hæc duplex fides salvam eam fecit. Suggessit enim ipsi, ut peccatis relictis curreret ad pium ac dulcem pœnitentium susceptorem, ne postmodum incideret in manus severissimi Judicis punientis.

Et nota, quod hæc fides Mariæ Magdalenæ tribus sodalibus suffulta fuit, videlicet timore, dolore, et amore.

Timor in hoc notatur, quod stetit retro, et quod non ad caput, sed ad pedes accessit. Qui enim timent se dominos suos offendisse, non audent se repræsentare vultibus eorum, quos offenderunt : si tamen accesserint, potius ipsorum pedibus provolvuntur, quam sibi osculum dari petant.

Dolor in hoc ostenditur; quod amarissimis lacrymis pedes Domini nostri rigavit, et quod eosdem crinibus suis quos sæpe pompatice ornaverat, tersit.

Amor autem in hoc declaratur, quod osculabatur pedes Domini : quia osculum est signum amoris. Amor ejus in hoc innuitur, quod pedes Jesu pretioso unguento perunxit. Si enim non amasset eum, tales expensas circa tale unguentum non fecisset. Præterea Dominus ipse hoc manifeste declarat, quod ipsa dilexit eum, loquens ita ad Pharisæum : *Dico tibi : Remittuntur ei peccata multa* [1].

Bonum est igitur, charissimi, quod et nos fidem Mariæ Magdalenæ, et sodales

[1] Luc. VII, 47.

fidei ipsius habeamur, videlicet ut credamus Dominum paratum ad receptionem peccatorum, si ex toto corde ad ipsum conversi fuerint : credamus etiam eum jam accinctum ad ultionem peccatorum, si ad ipsum per pœnitentiam mature redire noluerint. Primum ad hoc valebit, ne ex consolatione facinorum in desperationem cadamus. Secundum nos admonebit, ne per nimiam præsumptionem de divina misericordia de die in diem nostram pœnitentiam differamus.

Fidei etiam ipsius sodales habere debemus, videlicet timorem, dolorem, et amorem. *Timor* quippe peccatum quod hominem defœdat, expellit. *Dolor* expulsi peccati maculas diluit. *Amor* vero peccatis dilutis ornatum boni operis superducit.

De timore dicitur, Eccli. I, 27 et 28 : *Timor Domini expellit peccatum : nam qui sine timore est, non poterit justificari.*

De dolore dicit Dominus per Isa. I, 16 : *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.*

De amore dicitur, I Pet. IV, 8 : *Charitas operit multitudinem peccatorum.* Amor itaque operit multitudinem peccatorum, sicut fasciculus delectabilium florum operit aliquem locum, qui recenter a sordibus est purgatus.

Quod autem prædicta tria nobis sunt necessaria, probatur per simile. Si enim aliquem nobilem et honestum hospitem suscepturus esses, et aliquod immundum animal domum tuam defœdasset : primo necesse esset ut illud animal expelleretur : secundo, ut immunditia ejus quam reliquerat, ejiceretur : tertio, ut ubi inquinamentum immundi animalis jacuerat, florum ornatu spargeretur.

III.

Videndum est, quæ sit pax, de qua dicitur Mariæ Magdalenæ : *Vade in pace*[1]. Et nota, quod hæc pax appellatur amicitia divina. Dicitur ergo, *Vade in pace.* Quasi dicat ei, vade et sis certa, quod amicus tuus sim. Sis etiam certa, quod deinceps contra te prævalere non poterit inimicus.

Et nota, quod Dominus in multis ostendit Mariæ Magdalenæ signa veræ amicitiæ.

1. Dominus quippe eam ad pedes suos familiariter sedere permisit, et partem ejus plus quam partem sororis commendavit : sicut dicitur Luc. x, 43.

2. Dominus etiam ea plorante, lacrymatus est, et ad preces ejus Lazarum resuscitavit, sicut testatur Joan. XI, 33. Dominus etiam ei prius quam alicui Discipulorum post Resurrectionem suam apparuit, sicut legitur Joan. xx, 14 et 15.

3. Dominus etiam post Ascensionem suam multis annis eam ministerio Angelorum in aera sublevavit, ibique certis horis cœlesti dulcedine satiavit, sicut de ea scriptum invenitur.

Beatus igitur est, cujus amicus fuerit Deus. Amicitiam autem Dei, si volumus, per quatuor spiritualiter possumus comparare, videlicet per corporis puritatem, per cordis humilitatem, per mentis lenitatem, et per eleemosynarum largitatem. Quod nobis, etc.

[1] Luc. VII, 50.

SERMO XXVI.

IN EODEM FESTO

S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Luc. VII, 49.

I.

Sed quoniam fatuæ mulieres in tribus maxime peccant, fatuos juvenes attrahendo, scilicet oculis, capillis, et osculis, oculorum adspectus illicite faciendo, et luxuriose amando.

1. Oculis peccant. Unde Isa. III, 16 : *Et nutibus oculorum ibant.* Proverb. VI, 12 et 13 : *Vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis.* II Pet. II, 13 : *In conviviis suis luxuriantes*, etc.

2. Item, capillis suis peccant, eos ornantes margaritis, et componendo, et tingendo. Contra quod I Pet. III, 1 et 3 : *Mulieres subditæ sint viris suis... : quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri.* I ad Timoth. II, 9 : *Mulieres in habitu ornato, cum verecundia, et sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis.*

3. Item, osculis peccant, dulciter et luxuriose osculando. Unde Proverb. VII, 10 et 13 : *Ecce occurrit mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas... Apprehensumque deosculatur juvenem, et procaci vultu*, etc.

Ideo tria ponit Lucas, in quibus Maria Magdalena obsequium exhibuit Christo.

1. Nam oculos, quos ad lasciviendum, et ad videndum non videnda obtulerat, modo ad bonum usum, id est, ad effusionem lacrymarum exhibuit.

2. Capillis quoque, quos ad lenocinium sæpe ornaverat, jam pedes Dominicos tersit.

3. Os quoque, quo sæpe non dicenda dixerat, et quo sæpe imprudenter oscu-

lata fuerat, jam ad osculandos pedes Domini humiliabat, sicque adimplevit in se illud Apostoli ad Rom. VI, 19 : *Sicut exhibuistis membra vestra*, etc.

Ingressus domum Pharisæi discubuit[1]. Per Pharisæum istum intelliguntur claustrales. Pharisæus enim interpretatur *divisus*. Et claustrales ab aliis sunt divisi, et merito. Præterea iste vocabatur Simon, quod interpretatur *obediens*. Et bene convenit claustralibus, quia veniunt ad obedientiam cum talibus, et libenter Dominus prandet cum eis. Simon leprosus est claustralis, quia causa agendi pœnitentiam claustrum intravit, et peccata sua libenter confitetur. In domo hujus recumbit.

II.

Item : *De qua ejecerat septem dæmonia*[2]. Utrum hæc ita ad litteram, non est discussum. Sacri Expositores volunt, ut per septem dæmonia intelligantur universa peccata, quia septenarius numerus est universitatis. Dicamus ergo dæmonia septem, id est, universitatem peccatorum, sive septem criminalia, quæ septem nominibus dæmonum repertis in sacra Scriptura conveniunt, quæ sunt : Diabolus, Behemoth, Leviathan, Asmodæus, Satanas, Exterminator, Dæmon.

1. *Diabolus* interpretatur *deorsum fluens*, et significat superbiam, quæ Luciferum ejecit de cœlo, et Adam de paradiso. Unde Luc. XIV, 11 : *Qui se exaltat, humiliabitur*, etc.

2. *Behemoth*, Job, XL, 10 et seq., et interpretatur, *alit*. Unde signat gastrimargiam, quæ facit hominem quasi bestiam effluentem super omnem escam sine omni discretione. Unde Job, XL, 10 : *Fœnum quasi bos comedet*. Et Jerem. L, 11 : *Effusi estis sicut vituli super herbam*. Unde Psal. XXXI, 9 : *Nolite fieri sicut equus et mulus*, etc.

3. *Leviathan*, Job, XL, 20 et seq., et interpretatur *additamentum eorum* : unde signat avaritiam, quæ superaddit domum domui, agrum agro. Isa. V, 8 : *Væ qui conjungitis*, etc.

4. *Asmodæus*, Tob. III, 8, et interpretatur *judicii diluvium*, et significat luxuriam, per quam Dominus mundum diluvio judicavit. Gen. VI, 12 et 13 : *Cum vidisset terram esse corruptam, (omnis quippe caro corruperat)*, etc. Unde sequitur ad Noe : *Finis universæ carnis venit coram me*.

5. *Satanas*, Matth. XVI, 23, et interpretatur *adversarius*, unde signat invidiam, quæ semper majoribus adversatur. Job, V, 2 : *Parvulum occidit invidia*.

6. *Exterminator*, I ad Corinth. X, 10, et signat iram, quæ ponit animam extra terminos suos. Psal. LV, 8 : *In ira populos confringes*, etc.

7. *Dæmon*, Matth. VIII, 28, et interpretatur *sufficiens iniquitas* : unde signat acediam, quæ sufficit ad puniendum hominem, cum nihil dilectionis habeat. Eccli. XXX, 25 : *Multos occidit tristitia, et non est utilitas in illa*, etc.

[1] Luc. VII, 36.
[2] Marc. XVI, 9.

SERMO XXVII.

IN FESTO S. JACOBI APOSTOLI.

Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, et unus ad sinistram tuam in regno tuo. Matth. xx, 21.

In verbis præmissis duo principaliter sunt hic notanda:

I. Quare ad dexteram et ad sinistram Jesu sessio filiis a matre petatur?
II. Per quid ad dexteram et ad sinistram gloriam Domini veniatur?

I.

De primo nota, quod mater Jacobi et Joannis forsitan audierat, vel scriptum legerat in Proverb. III, 16 : *Longitudo dierum in dextera ejus, et in sinistra ejus divitiæ, et gloria.* Et propterea petivit uni filiorum sessionem ad dexteram, et alteri ad sinistram. Tria enim hæc parentes filiis suis specialiter optant, videlicet vitæ diuturnitatem, operum ubertatem, et gloriæ claritatem. Rogavit igitur et hæc mater Jesum Christum, ut cum veniret in regnum suum, transferret et conferret ei beatæ vitæ perennitatem, ac opum cœlestium ubertatem, nec non et regalis gloriæ claritatem. Has enim tres principales dignitates et dextra et sinistra Dominus porrigit suis principibus in regno suo.

De istis tribus dicitur Sapient. v, 16 : *Justi in perpetuum vivent.* Ecce felicis vitæ perennitas. Dicitur etiam Isa. xxv, 8 : *Præcipitabit mortem in sempiternum.* Sequitur, Sap. v, 16 : *Et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio eorum apud Altissimum.* Ecce supercœlestium divitiarum ubertas. Multum enim solent homines cogitare pro divitiis, et certe hæ sunt apud Altissimum. Unde ipse Altissimus dicit, Prov. VIII, 18 : *Mecum sunt divitiæ, et gloria, opes superbæ.* Sequitur, Sap. v, 17 : *Accipient regnum decoris, et diadema speciei de*

manu Domini. Ecce regalis gloriæ claritas.

Et nota e converso, quod illi miseri qui cadent a dextra et sinistra Domini : *Cadent enim a latere ejus mille, et decem millia a dextris ejus*[1], quod, inquam, illi miseri cadent in acerbæ mortis æternitatem, in paupertatis ac inediæ gravitatem, in contemptus ac vilitatis interminabilitatem. De istis tribus dicitur Apoc. xviii, 8 : *In una die venient plagæ ejus, mors, et luctus, et fames, et igne comburetur.* Hæc dicuntur de anima peccatrice.

1. Dicit ergo, *In una die*, id est, in die judicii, *venient plagæ ejus, mors.* Ecce sævæ mortis æternitas. De morte autem dicitur in Psal. lxxvii, 50 : *Viam fecit semitæ iræ suæ, non pepercit a morte animabus eorum.* Nota, quod modo ira Dei, quasi in semita est : quia modo quasi capta est, et reposita in vincula misericordiæ Dei nostri. Verumtamen in die judicii solvetur, et tunc de semita intrabit in viam. Tunc enim late se expandet ad ultionem inimicorum suorum. Et certe tunc non parcet a morte animabus impiorum.

2. Sequitur, *Fames.* Ecce paupertatis ac inediæ gravitas. O quam gravis paupertas ibi erit, ubi de omni æterno ac temporali bono, nec unam micam, vel guttam miser peccator habebit : ubi non solum similæ delicatæ et dulces morselli, nec non et præclara vina negabuntur : imo ut taceam de pane rusticano, etiam ipsæ porcorum siliquæ miseris esurientibus non dabuntur ! Propter hoc monet nos Eccli. xviii, 25 : *Memento paupertatis in tempore abundantiæ, et necessitatum paupertatis in die divitiarum.* Si hoc fecisset ille dives epulo, sapienter egisset, antequam venisset ad illum locum, ubi ei etiam gutta aquæ negabatur.

3. Sequitur, *Et igne comburetur.* In hoc notatur contemptus ac vilitatis interminabilitas. Sicut enim pulices ac alii minuti vermes hominem mordentes, quia contemnuntur ac odiuntur, in ignem mittuntur ; sic et miseri, qui nunc elati ac superbi, viles reputabuntur, ut pulices et bufones : unde et in ignem mittentur æternum, et ibi luto vilior erit vita illorum. Unde Sap. xv, 10 et 11 : *Luto vilior vita illius : quoniam ignoravit eum qui se finxit, et qui inspiravit illi animam.*

II.

Videndum est, per quid veniatur ad dextram et sinistram Dei vivi ? Et est sciendum, quod per calicem passionis, quem certe ipse Dei Filius bibit. Unde dicitur Joan. xviii, 11, quod Petrus cum vellet defendere Dominum, et amputasset servo Pontificis auriculam, dixit Jesus ad Petrum : *Mitte gladium in vaginam suam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum ?* Hunc etiam exhibuit Jacobo et Joanni ad bibendum. Unde cum mater ad suggestionem ipsorum rogasset illos poni ad latera Domini, respondit ei Jesus dicens : *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum*[2]? Quasi diceret : Vos desideratis quasi magni Prælati et Principes sedere ad dextram et ad sinistram meam in regno : sed hoc sciatis, quod illuc venire non potestis, nisi calicem quem ego bibiturus sum, bibatis.

Nota ergo, quod ex hoc calice tria bibuntur, quæ respondent illis tribus quæ sunt in regno Dei. Primum est contemptus ac vilitas : hæc perducunt hominem ad gloriæ claritatem. Secundum est re-

[1] Ps. xc, 7.

[2] Matth. xx, 22.

rum paupertas : hæc perducit hominem ad divitiarum ubertatem. Tertium est mortis acerbitas : hæc perducit hominem ad jucundæ vitæ perennitatem.

1. Vilitatem et contemptum ipse Dominus primo bibit. Unde dicit in Psal. XXI, 7 et 8 : *Ego sum vermis et non homo : opprobrium hominum, et abjectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me : locuti sunt labiis, et moverunt caput.* Bibamus et nos cum ipso, ut secure clamare possimus ad ipsum, sicut dicitur in Psal. CXXII, 3 et 4 : *Miserere nostri Domine, miserere nostri : quia multum repleti sumus despectione, quia multum repleta est anima nostra : opprobrium abundantibus, et despectio superbis.*

2. Pauperatem etiam Dominus bibit, sicut de seipso testatur in Psal. LXXXVII, 16, ita clamans in cruce : *Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea : exaltatus autem* in crucis patibulo, *humiliatus sum,* quia ut fur sum suspensus, *et conturbatus,* secundum timorem naturalem. Venit enim princeps hujus mundi, id est, diabolus captans in animam meam, sed in me non habet quidquam. Bibamus etiam nos cum ipso : multum enim commendat paupertatem : unde dicit Matth. V, 3 : *Beati pauperes spiritu : quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Pauper spiritu est ille, qui in divitiis se per superbiam non elevat, qui res suas pauperibus libenter administrat, qui contra justitiam nihil lucri desiderat, qui bona cum tanto timore possidet, quasi jam de eis rationem redditurus ante Deum assistat.

3. Bibit etiam Dominus mortis acerbitatem. Unde dicit in Psal. XVII, 5 : *Circumdederunt me dolores mortis : et torrentes iniquitatis conturbaverunt me.* Torrentes iniquitatis erant impii Judæi Christo insultantes, ipsumque blasmemantes. Item, de dolore suo clamat, Thren. I, 12 : *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor sicut dolor meus.* Debemus etiam et nos, cum fidei necessitas hoc exegerit, libenter mori cum Domino. Quotidie vero oportet nos in nobismetipsis vitiosas concupiscentias et carnis desideria trucidare : sicut monet nos Apostolus ad Col. III, 5 : *Mortificate,* inquit, *membra vestra quæ sunt super terram : fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, quæ est idolorum servitus.*

Rogate ergo Dominum, ut sic suas amaritudines cum ipso bibamus, ut etiam ad ipsius consolationes perveniamus, etc.

SERMO XXVIII.

IN FESTO AD VINCULA

S. PETRI APOSTOLI

Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Matth. xvi, 18.

Tria sunt principaliter hic notanda :

I. Quare princeps Apostolorum a Domino Petrus appellatur ?
II. Quæ sit petra, cujus mentio hic habetur?
III. Quæ Ecclesia super hanc petram ædificetur ?

I.

De primo nota, quod in eo, quod Dominus dicit ad Petrum, *Tu es Petrus*, commendat eum a tribus, videlicet, 1. A fidei claritate, 2. A spei firmitate, 3. Et a forti charitate. Et hæc tria possunt elici ex interpretatione hujus nominis, Petrus, agnoscens, sive discalceans, aut dissolvens.

1. Petrus igitur primo interpretatur *agnoscens*. Ipse enim agnovit Christi divinitatem per fidei claritatem, dicens : *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Unde et Dominus respondit ei : *Beatus es Simon Bar Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi*, scilicet, hanc fidei professionem, *sed Pater meus qui in cœlis est*[1].

[1] Matth. xvi, 17.

2. Petrus etiam interpretatur *discalceans*. Ecce spei firmitas. Ipse enim discalceaverat pedes effectuum suorum ab omnibus concupiscentiis, et desideriis terrenorum. Unde et propter spem cœlestium se ostendit reliquisse omnem possessionem terrenorum, ita cum fiducia loquens a Dominum, Matth. XIX, 27 : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te: quid ergo erit nobis?*

3. Petrus etiam interpretatur *dissolvens*. Ecce fortis charitas. Charitas enim dissolvit, quidquid iniquitas ligat. Per charitatem igitur Petrus animam dissolverat a mundo et ligaverat Christo. Unde legitur, Joan. VI, 67 et seq., quod *cum multi discipulorum retro abiissent, nec jam cum Christo ambularent*, et Dominus dixisset ad duodecim : *numquid et vos vultis abire? Respondit ei Simon Petrus : Domine, ad quem ibimus?* Quasi diceret : Anima mea et cor meum sic alligata sunt tibi per dilectionem, quod non possunt a te aliquatenus separari.

1. Debemus etiam et nos, charissimi, in prædictis tribus imitatores esse Beati Petri, ut videlicet simus primo agnoscentes, sive videntes per fidei claritatem. Fides autem tria videt, videlicet infima, media, et summa.

Debemus igitur infima videre per metum, media per contemptum, suprema per appetitum. Infima itaque sunt supplicia peccatorum, quæ debemus videre cum metu. De his suppliciis dicit II Pet. II, 4 et 9 : *Si Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus*, id est, duris catenis, *inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in judicium reservari.... Novit Dominus iniquos in diem judicii reservare cruciandos.*

Debemus etiam media, id est, bona gaudia hujus mundi videre cum contemptu. Nullius enim pretii vel momenti sunt bona et gaudia hujus mundi, futuræ gloriæ comparata. Unde Paulus ad Roman. VIII, 18 : *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* O quam pauci bona et gaudia hujus mundi contemnunt!

Debemus etiam videre summa, hoc est, cœlestis patriæ jucunditatem cum omnis desiderii appetitu. De hoc dicitur Deut. XXXIII, 28: *Oculus Jacob in terra frumenti et vini.* Per Jacob intelligitur quilibet bonus Christianus, qui quotidie contra diabolum et vitia luctatur. Hujus oculus debet esse in terra frumenti et vini, id est, in patria supercœlesti, ubi Jesus Christus tamquam panis et vinum confortat et lætificat corda electorum suorum. Hinc etiam dicitur ad Hebr. XI, 13 : *Juxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed a longe eas adspicientes, et salutantes, et confitentes, quia peregrini, et hospites sunt super terram.*

2. Debemus etiam esse discalceantes per spei firmitatem, ut videlicet cor nostrum a carnalibus desideriis et concupiscentiis terrenis discalceemus, ut ita digni simus videre Deum deorum in Sion. De hac discalceatione et visione legitur in Exod. III, 1 et seq., quod *Moyses cum pasceret oves soceri sui, et venisset ad interiora deserti, vidit Dominum in medio rubi qui ardebat, et non comburebatur. Dixit ergo Moyses: Vadam, et videbo visionem hanc magnam... Cui Dominus : Solve calceamentum de pedibus tuis : locus enim in quo stas, terra sancta est.* Quasi diceret : Nisi solveris calceamenta tua, non poteris ad me propinquare.

Nota, quod quandoque dulces fructus crescunt in rubo : unde per rubum intelligitur dulcedo consolationum, et magna multitudo dulcedinis Dei : de quibus dicitur in Psal. XXX, 20 : *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.* Unde rubus ille dicitur fuisse in interioribus deserti, per quod desertum cœlum intelligitur. Et certe in medio consolationum suarum ac dulcedinis suæ ostendet se ibi Christus Jesus. Quæ consolationes dulci charitatis igne accensæ suaviter ardent : sed

numquam consumuntur. Ad has consolationes et ad Christum, qui in medio eorum est, qui pertingere voluerit, oportet ut animam suam discalceet ab omnibus concupiscentiis terrenis et immundis.

3. Debemus etiam esse dissolventes per fortem charitatem, ut videlicet per charitatem dissolvamus et discindamus omnes funes peccatorum nostrorum, quibus a Deo trahimur in profundum abyssi. Peccata enim sunt funes inferni, quibus miser homo, licet peccatis excæcatus hoc non videat, quotidie trahitur ad infernum. De his funibus dicit David Rex, II Reg. xxii, 6 : *Funes inferni circumdederunt me : prævenerunt me laquei mortis.* Necessarium ergo nobis est, ut hos funes mature virtute charitatis dissolvamus, de qua dicitur Cant. viii, 6 : *Fortis est ut mors dilectio..., lampades ejus lampades ignis atque flammarum.*

II.

De secundo nota, quod petra de qua habetur, est ipse Jesus Christus : de qua dicit Apostolus, I ad Cor. x, 4 : *Petra autem erat Christus.* Est autem hæc petra commendabilis propter plura. 1. Est enim refugium peregrinantium, 2. Et securitas transmigrantium, 3. Et multiformis beatitudo regnantium.

1. Est igitur primo refugium peregrinantium. Unde dicitur Cant. ii, 13 et 14 : *Veni columba mea*, scilicet et latita *in foraminibus petræ*, et *in caverna maceriæ.* Per columbam intelligitur anima boni Christiani, quæ quamdiu peregrinatur in hoc corpore, persecutionem patitur ab infernali accipitre. Unde summe necesse est ei, ut fugiat in foramina petræ, id est, in quinque vulnera Jesu Christi. Debet etiam fugere in cavernas maceriæ, id est, Beatæ Virginis ac aliorum Sanctorum præsidia implorare. Et nota, quod hæc petra non solum est refugium columbis, id est, justis et innocentibus, sed etiam herinaciis, id est, peccatoribus, spinis peccatorum circumseptis ; si tamen per veram pœnitentiam recurrerint ad Christum. Unde in Psal. ciii, 18 : *Petra refugium herinaciis.*

2. Secundo, Est etiam hæc petra securitas transmigrantium, id est, morientium. Unde II. Reg. xxii, 2 : *Dominus petra mea, et robur meum, et salvator meus.* Item, Psal. xxxix, 3 : *Statuit Dominus supra petram pedes meos : et direxit gressus meos.* Ita dicit anima justi, quando in morte ex corpore evolaverit. Vere beatus est, cujus animæ basis tunc Deus fuerit, ut super eum tunc puteus inferni non urgeat os suum.

3. Tertio, Est etiam hæc petra beatitudo regnantium. Tres enim dotes animæ fluunt ex hac petra, videlicet clara cognitio, suavis dilectio, et dulcis fruitio. Prima dos est rivus fontis lucidissimi. Secunda dos est rivus olei suavissimi. Tertia est rivus mellis dulcissimi. De prima dicitur, Num. xx, 11, quod *Moyses virga percussit petram, et egressæ sunt aquæ largissimæ.* De secunda dicit Job, xxix, 6 : *Petra fundebat mihi rivos olei.* De tertia dicitur, Deut. xxxii, 13 : *Constituit eum super excelsam terram : ut sugeret mel de petra.*

III.

De tertio nota, quod Dominus super seipsum ædificat Ecclesiam suam. Et nota, quod duplex est Ecclesia, videlicet Ecclesia Dei, et ecclesia diaboli. Prima signatur per Jerosolymam, secunda per Babyloniam.

De prima dicitur, Psal. xxxiv, 18 : *Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.*

De secunda dicitur in Psal. xxv, 5 : *Odivi ecclesiam malignantium : et cum impiis non sedebo.*

Ecclesia igitur Dei est congregatio justorum, quibus ut dicitur ad Eph. III, 5 et 6 : *Est unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus et Pater omnium.* Quilibet autem justus est quasi quidam lapis vivus, qui per virtutes et bona opera ædificatur super Christum, qui est fundamentum omnium electorum. De hoc dicit I Petr. II, 4 et 5 : *Accedentes ad lapidem vivum, ab hominibus quidem reprobatum, a Deo electum, et honorificatum: et ipsi tamquam lapides vivi superædificamini, domus spiritualis.*

Et nota, quod in hac Ecclesiæ ædificatione fides animæ Christum ostendit, spes animam ad Christum adducit, charitas autem quasi optimum cæmentum animam Christo alligat et unit. Cavere vero debet quilibet qui de Ecclesiæ Dei consortio esse desiderat, ne portæ inferi, id est, superbia, avaritia, luxuria prævaleant adversus eum.

Rogate ergo Dominum, ut sic Petri imitatores existamus, sicque super Dominum structuram animarum nostrarum ponamus, ut in die judicii cum Christo fiduciam habeamus. Quod, etc.

SERMO XXIX.

IN FESTO BEATI LAURENTII.

Probasti Domine cor meum, et visitasti nocte: igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas. Psal. XVI, 3.

Iste versus cantatur ab Ecclesia, et in nocturno officio, et in diurno de B. Laurentio. Unde notandum est, quod tria innuuntur in præmissis verbis, quæ faciunt ad commendationem Beati Laurentii.

I. Probatio,
II. Visitatio,
III. Examinatio.

Nota etiam, quod in probatione non fuit inventa in ipso iniquitas avaritiæ, in visitatione non fuit inventa in eo iniquitas impatientiæ, in examinatione vero non fuit inventa in ipso iniquitas perfidiæ.

I.

Igitur probatus fuit per thesauri commissionem. Commisit enim ei tamquam fideli et prudenti dispensatori Sixtus Papa omnem thesaurum Ecclesiæ, sed in hac probatione cordis sui non fuit inventa in eo ulla iniquitas avaritiæ. Nihil enim sibi usurpavit ex omnibus illis bonis quæ sibi commissa fuerunt, quod certe facere poterat, si voluisset. Unde convenit ei illud, quod Ecclesiasticus dicit XXXI, 8 et seq.: *Beatus dives, qui inventus est sine macula* superbiæ, avaritiæ, atque luxu-

riæ (hæ sunt enim maculæ divitum), *et qui post aurum non abiit*, declinando a justitia, *nec speravit in pecunia, et thesauris :* sicut quidam faciunt, qui denarios suos in illis super terram fodiunt, credentes quod in diebus infirmitatum suarum, magnum ex eis habebunt solatium. *Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.* Vere valde pauci sunt, qui tales sint, sicut iste dives describitur. Sequitur : *Qui probatus est in illo, et perfectus est; erit illi gloria æterna.* Vere qui in ista probatione perfectus inventus fuerit, æternam gloriam consequetur.

Hac probatione probantur omnes divites hujus mundi, sive sint laici, seu clerici. Omnes enim sunt villici Domini, et de bonis sibi commissis sunt rationem Domino reddituri. Dicet quippe eis Dominus illud Luc. XVI, 2 : *Redde rationem villicationis tuæ.*

Unde tria sunt necessaria his, quibus Dominus bona hujus mundi ad tempus concessit. Primum est, ut animas suas redimant. Secundum est, ut veros sibi amicos acquirant. Tertium est, ut æternos thesauros conquirant.

1. De primo dicit Proverb. XIII, 8 : *Redemptio animæ viri, divitiæ suæ : qui autem pauper est, increpationem non sustinet.* Stultus est, qui animam non redimit. Nota, quod dicit, *divitiæ suæ*, id est, ex vero et justo patrimonio, vel ex labore fideli et justa negotiatione habitæ : non per rapinam, vel furtum, vel usuram, vel fraudem aliquam conquisitæ.

2. De secundo dicit Dominus, Luc. XVI, 9 : *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis : ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Mammona iniquitatis idem est quod pecunia inæqualitatis. Per pecuniam enim dives inæqualis est pauperi. Per hanc debemus nobis veros fideles et potentes amicos acquirere, qui post mortem nostram et velint et possint nobis suffragari. Unde dicit Glossa super prædictum locum : « Facite vobis « amicos, non quoslibet pauperes, sed « eos qui possunt vos recipere in æterna « tabernacula. » Sed quidam potius pecuniam suam suffodiunt lapidibus quam distribuant bonis pauperibus : propter quod Eccli. XXIX, 13 : *Perde pecuniam propter fratrem et amicum tuum : et non abscondas illam sub lapide in perditionem.* Amicus noster est Christus Jesus, qui veram amicitiam in multis, nobis ostendit. Propter hunc pecunia felici perditione est perdenda. Feliciter perditur ille denarius, qui mille marcas auri reportabit.

3. De tertio, videlicet quod bonis transitoriis æterno thesauros conquirere debemus, monet nos Dominus, Luc. XII, 33 : *Vendite quæ possidetis, et date eleemosynam. Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in cœlis : quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit.*

II.

De secundo nota, quod visitatus etiam fuit Beatus Laurentius nocte, id est, per tenebrosi carceris inclusionem. Per noctem enim tenebrosus carcer intelligitur. Fuit incarceratus in carcere Hyppoliti : sed in hac carcerali visitatione non fuit inventa in eo iniquitas impatientiæ : patienter enim sustinuit incommoda carceris. Sciebat nempe, quod Dominus dixerat, Luc. XXI, 12 et 19 : *Injicient vobis manus suas, et persequentur tradentes in synagogas, et custodias, trahentes ad Reges, et Præsides propter nomen meum.* Et infra : *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* O charissimi, ubi est patientia vestra? Si impatienter audis verbum Dei, ubi tibi viginti dierum indulgentia confertur : quomodo audies verbum Christi, ubi ad carcerem et supplicia traheris?

III.

De tertio nota, quod examinatus fuit igne, id est, per multam et duram corporis afflictionem. Primo enim exspoliatus fuit, et scorpionibus cæsus. Secundo, fustibus fuit percussus. Tertio, laminis ferreis ad latera adustus fuit. Quarto, cum plumbatis verberatus fuit. Quinto, os sancti Laurentii cæsum fuit cum lapidibus. Sexto, in crate ferrea multis prunis subactis fuit assatus. In hac multiplici examinatione non fuit inventa in eo iniquitas perfidiæ. Per omnia quippe supplicia sibi inflicta non poterat ab eo extorqueri, ut sacrificium diis offerret. Unde et ipse dixit : « Ego me obtuli Deo sacrificium in odorem suavitatis. »

Dolendum est, charissimi, quod multi sunt, qui Deo contempto, corpora sua immolant gulæ et luxuriæ. De primis dicit Apostolus ad Philip. III, 18 et 19 : *Multi ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem et flens dico) inimicos crucis Christi : quorum finis interitus : quorum Deus venter est : et gloria in confusione ipsorum.* De ebrietate quippe gloriantur, de qua deberent magis confundi. De secundis dicit Apost. I ad Corinth. VI, 13 et 15 : *Corpus non fornicationi debetur, sed Domino : et Dominus corpori... Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis ? Absit.*

Rogate, charissimi, Dominum, ut sic avaritiam et impatientiam, sic gulam et luxuriam fugiamus, ut Deo nostro in gloria jugiter adstare mereamur. Quod, etc.

SERMO XXX.

IN EODEM FESTO S. LAURENTII.

Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet : si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Joan. XII, 24 et 25.

Tria sunt hic notanda :

I. Quid per granum frumenti intelligatur?
II. Quomodo hoc granum frumenti moriatur?
III. Quis fructus ex hoc grano frumenti proferatur ?

I.

De primo nota, quod per granum frumenti ipse Christus Dei Filius, et Beatus Laurentius, necnon et quilibet Christianus intelligitur. Et hoc propter quinque, videlicet propter grani candorem, ruborem, fissuram, virtutem, et dignitatem.

1. Nota igitur primo, quod granum frumenti, id est, tritici, est candidum interius, et candidus panis ex eo conficitur. Sic et Christus candidus fuit per omnimodam vitæ munditiam : unde Sap. VII, 26 : *Candor est lucis æternæ, et speculum sine macula Dei majestatis.* Unde propter incomparabilem vitæ candorem datum est ei a Patre, ut sedeat super thronum candidum, et judicet omnes fines terræ. Hinc dicitur Apocal. XX, 11 et 12: *Vidi thronum* judicialem *magnum candidum :* quia magna sententia ibi datur, et unusquisque candor ibi requiritur, *et sedentem super eum* Christum, *a cujus conspectu fugit terra, et cœlum,* propter faciei ejus severitatem, et incomparabilem cœlestibus et terrestribus claritatem,

et locus non est inventus eis, in quem judicium Dei effugerent. *Et vidi mortuos magnos, et pusillos*, id est, nobiles et ignobiles, vel divites et pauperes, *stantes in conspectu throni, et libri* conscientiarum *aperti sunt: et alius Liber*, qui est vitæ, *apertus est*, id est, Christus qui ostendet ibi cicatrices quinque vulnerum suorum: *et judicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum.*

Candidus etiam fuit Beatus Laurentius per vitæ puritatem. Unde etiam cantatur de eo, « quod puritate innocentis « vitæ, fortissimæque mortis triumpho, « Apostolico se consortio sociavit. »

Debemus etiam et nos candidi esse per cordis puritatem, et corporis castitatem. Legitur etiam, Apoc. xix, 7 et 8: *Venerunt nuptiæ Agni, et uxor ejus præparavit se. Et datum est illi ut cooperiat se byssino splendenti, et candido.* Sponsa Agni est fidelis anima, quæ oportet ut se cooperiat byssino splendenti et candido, id est, munditia mentis et corporis, ut sit digna recipi in felices amplexus illius immaculati Agni, videlicet Jesu Christi: si hoc non fecerit, non erit sponsa Agni, sed sponsa draconis. Eccle. ix, 8: *Omni tempore sint vestimenta tua candida.*

II. Secundo nota, quod granum tritici quodammodo rubet extrinsecus: sic et Christus rubuit in Passione. Unde sponsa in Cant. v, 10: *Dilectus meus*, inquit, *candidus et rubicundus.*

Beatus etiam Laurentius ruborem habuit grani triticei. Ipse quippe toto corpore martyrium forti patientia toleravit, sicut optime patet in legenda sua.

Debemus etiam et nos rubicundi esse per fidem et memoriam Dominicæ Passionis. Unde dicunt Christo Angeli, Isa. lxiii, 2: *Quare rubrum est indumentum tuum, et vestimenta tua sicut calcantium in torculari?* Vestimenta Domini, quibus ipse in gloria in conspectu Patris vestitur, sunt omnes boni Christiani. Hæc vestimenta debent esse rubra per fidem, et jugem memoriam Dominicæ Passionis. Debent etiam boni Christiani sitire martyrium: quia hoc est, ut dicit Hieronymus, « vera compensatio, ubi sanguis « sanguine compensatur. » Heu! multi sunt, qui etiam ab insanis vanitatibus, id est, a choreis nolunt abstinere propter reverentiam sanguinis Jesu Christi. Quomodo tales cum Christo, et pro Christo, probra et contumelias et sæva corporis supplicia paterentur? Rubri etiam erimus, si pallia animarum nostrarum in sanguine uvæ, id est, in sanguine Christi lavemus: unde Gen. xlix, 11: *Lavabit in vino stolam suam, et in sanguine uvæ pallium suum.*

III. Tertio nota, quod granum triticeum quadam fissura in uno latere divisum esse videtur. Sic et Christus per viscerosam misericordiam patet omnibus, quantumcumque etiam peccatoribus, dummodo per veram pœnitentiam redire velint ad ipsum. Unde Zachar. xiii, 1: *In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatoris, et menstruatæ.* Per fontem istum intelligitur fons misericordiæ Jesus Christus, qui licet semper patuerit peccatoribus, tamen spiritualiter apertus fuit ad emundationem criminum et sordium nostrarum, quando *unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis, et aqua:* sicut testatur Joan. xix, 34.

Beatus quoque Laurentius patuit ad pauperes per largam pietatem: *Dispersit* enim thesauros Ecclesiæ, *et dedit pauperibus:* unde *justitia ejus manet in sæculum sæculi*[1], coronata coram Domi-

[1] Ps. cxi, 9.

no. Ipse quippe sciens scriptum : *Qui parce seminat, parce et metet* [1] : copiose seminavit, ut et copiose meteret.

Debemus et nos etiam cor et manus habere apertas per compassionem et misericordiæ largitatem. Unde dicitur Proverb. xxxi, 20 : *Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem.* Qui modo aperit cor et manum per compassionem et largitatem, certe ipsi aperientur portæ justitiæ : sicut dicitur in Psal. cxvii, 19 : *Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino.* Hæc sunt verba piæ animæ.

IV. Quarto nota, quod granum frumenti virtutem habet confortativam. Sic et de Christo, qui est ille panis vivus qui de cœlo descendit, dicitur in Ps. ciii, 15 : *Panis cor hominis confirmet.* Multi sunt, quorum animæ nauseant super pane isto suavissimo, et propterea sicut fœnum arescit cor ipsorum. Unde in Psal. ci, 5 : *Percussus sum ut fœnum, et aruit cor meum : qui oblitus sum comedere panem meum.*

Beatus etiam Laurentius exemplo suæ patientiæ quam habuit in tormentis, multos confortavit et confortat. Unde signatus est per illum panem similagineum, *qui assus in craticula, oleoque conspersus* olim Domino consuevit offerri, sicut habetur in Levit. ii, 7. Nam et ipse tamquam panis assatus fuit in craticula, ut debiles eo amplius confortaret.

Debemus etiam et nos virtutem habere triticeam, ut quilibet alterum et sanis verbis et bonis exemplis in omni servitio corroboret et confortet. Unde Dominus dixit ad Petrum, Luc. xxii, 32 : *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua : et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Hinc etiam dicit Apostolus ad Rom. xv, 1 : *Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere.* Hic vehementer redarguendi sunt, quid issuadent proximis suis, ne aggrediantur viam salutis æternæ.

V. Quinto nota, quod inter cætera grana seminum dignius est granum tritici : unde de ipso fit panis nobilium ac principum. Sic etiam Christus vocatur frumentum electorum, Zach. ix, 17 : *Quid bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, et vinum germinans virgines ?* Quia igitur Christus adipe frumenti et militantem Jerusalem satiavit, et triumphantem : propter hoc dicit Glossa, quod « mos cœpit Ecclesiæ « de hoc solo grano conficiendi corpus « Domini. »

Et certe Beatus Laurentius bene huic digno grano comparatur, quia multi principes ac nobiles ejus suffragia frequenter implorant.

Debemus, charissimi, etiam nosmetipsos, quasi panes triticeos, mensæ Dei repræsentare, ut videlicet omnes Angelorum dignitates, sive sint Potestates, vel Principatus, ac Dominationes, propter nostram pœnitentiam et salutem coram Dei Filio gaudeant et lætentur.

II et III.

De secundo et tertio nota, quod Christus, qui granum frumenti appellatur, quia mortuus fuit in Passione, multum fructum Deo Patri attulit in Ascensione, et quotidie affert in peccatorum conversione.

Beatus etiam Laurentius, quia mortuus fuit in constantia fidei, multum

[1] II ad Corinth. ix, 6.

fructum gaudiorum invenit in præsentia dulcis Jesu.

Unde, charissimi, bonum est, ut nos vitiis et concupiscentiis hujus mundi quotidie moriamur, ut et nos animabus nostris fructum æternæ beatitudinis afferre mereamur. Quod, etc.

SERMO XXXI.

DE ASSUMPTIONE

B. MARIÆ VIRG.

Intravit Jesus in quoddam castellum : et mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam, et huic erat soror nomine Maria. Luc. x, 38 et 39.

In præsenti Evangelio quod consuevit legi de Assumptione gloriosæ Virg. Mariæ, tria principaliter hic notanda :

I. Quid per castellum quod Christus intravit, exprimatur ?
II. Quid per Martham et Mariam sororem ejus intelligatur ?
III. Quam recompensationem Dominus Marthæ negotio, et Mariæ otio largiatur ?

I.

De primo nota, quod per castellum intelligitur mundus iste. De isto castello dicit Matth. xxi, 1 et 2 : *Misit Jesus duos Discipulos, dicens eis : Ite in castellum, quod contra vos est, et statim invenietis asinam alligatam, et pullum cum eo : solvite, et adducite mihi.* Per asinum intelliguntur peccatores, qui ad prava exempla senum recenter in peccata deciderunt. Utrosque Dominus per duos discipulos, videlicet timorem et amorem vocat :

quia Dominus opera eorum, id est, pœnitentiam desiderat, ut dicit Lucas.

Et nota, quod in tribus locis, videlicet in Matth. xxi, 2, et in Marc. et xi, 2, Luc. xix, 30, hoc castellum dicitur contra nos esse. Triplici enim hoste impugnat nos mundus iste, videlicet carnis petulantia, oculorum concupiscentia, et vitæ superbia : sicut testatur I Joan. ii, 16 : *Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ.* Et bene mundus iste dicitur castellum diminutivo vocabulo : fragilis enim est et caducus. Unde I Joan. ii, 17 : *Mundus transibit, et concupiscentia ejus.* Notabile etiam est, quod Matthæus, Marcus, et Lucas dicunt pullum adductum. Solus Matthæus scribit etiam asinam adductam. Per hoc innuitur, quod rarius et difficilius senes converti possunt quam juvenes.

In hoc castellum Dei Filius venire voluit, ut homines hujus castelli Deo Patri per suum sanguinem reconciliaret. Unde ad Colos. i, 19 et 20 : *Deo Patri complacuit per Christum Jesum reconciliari omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quæ in terris sive quæ in cœlis sunt.* Item, ad Roman. v, 10 : *Si cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus : multo magis reconciliati, salvi erimus in vita ipsius.*

II.

De secundo nota, quod per has duas sorores, Martham et Mariam, exprimuntur caro et anima intemeratæ Virginis Mariæ. Caro enim ejus gerit figuram Marthæ. Legitur namque de Martha, quod Jesus cum in quoddam castellum intraret, accipit illum in domum suam. Sic et caro Beatæ Virginis, cum Jesus per incarnationem mundum intrare voluit, excepit illum in domum uteri mundi et fœcundi. Quod autem uterus Beatæ Virginis fuerit fœcundus et mundus, testatur ipse Filius Dei, ita dicens in Cant. vii, 2 : *Filia principis, venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis. Acervus tritici :* ecce copiosa fœcunditas. *Vallatus liliis :* ecce munda virginitas.

Excepit autem hæc Martha, id est, caro Beatæ Virginis Jesum : excepit, inquam, id est, ex omnibus aliis cepit. Unde Beata Virgo dicit in Cant. v, 10 : *Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex millibus.* Nolebat enim concipere alium, nisi solum Dei Filium. Item, excepit, id est, ex se sola cepit. Non enim ex sermonibus, sed ex solo sanguine Virginis conceptus Dei Filius.

Hæc etiam Martha, id est caro Beatæ Virginis, *satagebat circa frequens ministerium* [1]. Unde et Luc. i, 38 : Cum annuntiasset Angelus Mariæ, quod conceptura esset Jesum, respondit : *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum,* etc. Et vere ista beata ancilla satagebat secundum carnem circa frequens ministerium. Ipsa enim, sicut Lucas ait, i, 39, 40, 56, intellecta conceptione præcursoris Domini, *exsurgens abiit in montana cum festinatione... Et intravit in domum*

[1] Luc. x, 40.

Zachariæ, et salutavit Elisabeth... Et mansit cum illa quasi mensibus tribus, et ministravit ei : ita ut etiam forte obstetricis officium gereret. Nam ipsa, sicut legitur in libro *Justorum*, præcursorem Domini natum primo levavit a terra. Postea hæc benedicta ancilla, *cum impleti essent dies ejus, ut pareret, peperit filium suum primogenitum, et pannis eum involvit, et reclinavit in præsepio : quia non erat ei alius locus in diversorio*[1]. Lactavit etiam eum ubere de cœlo pleno. Post hæc die quadragesimo, ut dicit Luc. II, 22 : *Cum impleti essent dies purgationis ejus secundum legem Moysi, tulit filium suum in Jerusalem cum hostiis, ut sisteret eum Domino*. Deinde, ut dicit Matth. II, 13 et 14, ad admonitionem Angeli fugit in Ægyptum cum filio suo, ibique Dominum septem annis in multa paupertate educavit. Demum reversa est Nazareth, ibique multa sollicitudine puerulum enutrivit. Maritum quippe suum, id est, Beatum Joseph, qui quasi erat maritus Beatæ Mariæ, *misit ad fortia opera*. Ipse enim erat faber lignarius, et *digiti ejus apprehenderunt fusum*, ut se et filium enutriret, ut dicitur Proverb. XXXI, 19. Ecce Martha satagens circa frequens ministerium Jesu Christi.

Per Mariam vero anima Beatæ Virginis figuratur, quæ coram se in contemplatione divinitatis suspenderat. Unde dicitur sedisse *secus pedes Domini*, et audisse verbum illius [2]. In sessione notatur quietæ contemplationis suavitas. Per pedes vero Domini, intelligitur misericordia et veritas divina : per has enim divinitas inducta humanitatem assumpsit. Et certe secus hos pedes Domini sedens anima Beatæ Virginis audiebat verbum illius, id est, auscultabat suavissimam harmoniam verbi illius quod erat *in principio apud Deum*. De prædictis pedibus Domini dicitur in Psal. LXXXVIII, 15 et 16 : *Misericordia et veritas præcedent faciem tuam : Beatus populus, qui scit jubilationem*.

Igitur anima Beatæ Virginis tam avida inseparabilitate Christi divinitatem contemplante, poterat dicere caro ejusdem Virginis : *Domine, non est tibi curæ quod soror mea reliquit me solam ministrare ? dic ergo illi, ut me adjuvet*, id est, ut mecum circa tuæ humanitatis ministeria sollicitetur : cui respondit Dominus : *Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima* [3]. Quasi dicat : O caro matris meæ, sollicita es naturalibus affectibus circa meam educationem et sustentationem, et turbaris erga plurima, quæ patior et patiar propter Judaicam persecutionem. Turbaris enim propter multas calumnias et opprobria, quæ patior, et patiar a Scribis et Pharisæis et principibus Sacerdotum. Turbaris etiam, quod capiar, et colaphis et alapis feriar, et sputis inquinabor. Turbaberis etiam, quia flagellabor, et spinis coronabor, et cruci clavis affixus felle et aceto potabor, et ab irridentibus subsannabor, et postmodum lancea perforabor. Propter hæc, inquam, et multa alia turbaberis.

Porro *unum est necessarium*, Glossa, « Deo jugiter inhærere. » Unde *Maria*, id est, soror tua anima, *optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea* [4]. Quasi dicat : O caro materna, bona et valde bona est pars tua. Me etenim verum Deum et hominem concepisti, et in utero tuo novem mensibus bajulasti, et demum terris edidisti, et in sinu tuo fovisti : sed soror tua anima *optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea*. Ipsa quippe mea divinitate semper fruebatur in terris per gratiam, semper etiam fruetur in cœlis per gloriam.

[1] Luc. II, 6 et 7.
[2] Cf Luc. x, 39.
[3] Luc. x, 40 et 41.
[4] Luc. x, 42.

III.

De tertio nota, quod hodie Dominus noster Jesus Christus ut matris ministeria recompensaret, *excepit eam et ipse in domum suam* [1], quam sibi præparaverat ab æterno. Creditur enim a pluribus Sanctis, quod Dominus matrem suam et corpore et amina assumpserit super omnes ordines Angelorum. *Excepit* ergo eam, id est, excellentius omnibus Angelis et aliis Sanctis suscepit. Et vere dignum fuit, quod ille qui præceperat Exod. xx, 12 : *Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram*, scilicet viventium, ut et ipse corpus matris suæ speciali prærogativa honoraret.

Igitur de domo illa, in quam corpore et anima assumpta est Beata Virgo Maria, legitur in II Paral. viii, 11 : *Transtulit Rex Salomon filiam Pharaonis de civitate David in domum, quam ædificaverat ei.* Salomon interpretatur *pacificus*, vel *retributor*, et signat Filium Dei, qui est summe dulcis et pacificus cum electis suis in gloria, qui etiam æterna supplicia retribuit peccatoribus pro suis criminibus et delictis. Pharao interpretatur *dissipans virum*, et signat Deum excelsum, qui viros, id est, eos qui confidunt in virtute sua, quam cito voluerit, dissipat, et tamquam vas figuli confringet eos. Hujus filia fuit et est Beata Maria. Per civitatem vero David intelligitur militans Ecclesia, de qua dicitur in Cant. iv, 4 : *Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis : mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Sicut enim collum unitur capiti, sic etiam sancta militans Ecclesia unitur Christo capiti per fidem et charitatem. Et certe in hac Ecclesia pendent *mille clypei, et omnis armatura fortium*, videlicet, exempla sanctorum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, et omnium electorum, quibus quisque fidelis existens in Ecclesia contra insultus dæmonum protegitur et armatur.

Igitur verus Salomon, videlicet Dei Filius, transtulit hodie B. Mariam sororem suam matrem et sponsam de civitate David, hoc est, de Ecclesia militante in domum speciosissimam, opulentissimam, quietissimam, ac eminentissimam, utpote super omnes Angelorum ordines fabricatam. Et vere decebat, ut illa quæ erat virtutum decore speciosissima, et bonis operibus opulentissima, et pace cordis quietissima, necnon et divina contemplatione eminentissima, talem domum inveniret.

Nota de prædicta domo, in quam Rex Reginam dicitur transtulisse, quod erat, sicut Magister dicit in *Historiis*, marmore, cedro, argento, et auro opulentissime decorata. Per aurum intelligitur inæstimabilis charitas, per argentum mundissima virginitas, per cedrum ancillaris humilitas, per marmorem martyrii asperitas : per quæ Beata Virgo, licet quamplurimis aliis virtutibus suffulta fuisset, spiritualiter transferri meruit in domum sibi a Deo mirifice præparatam. Per aurum igitur quod omni metallo est nobilius, intelligitur inæstimabilis charitas Beatæ Virginis. Creditur enim charitate etiam Seraphim transcendisse. Per argentum quod clarum est, et tinnulum, figuratur mundissima virginitas Beatæ Mariæ, quod a virginibus cantatur ante sedem Dei et Agni. Per cedrum quæ altior est aliis omnibus arboribus, intelligitur ancillaris humilitas Beatæ Virginis, per quam super omnem creaturam Dei

[1] Luc. x, 38.

cœlestem ac terrestrem meruit exaltari. Per marmor quod serram patitur, et quandoque rubeis maculis est respersum, notatur martyrii asperitas, quæ erat in visceribus et corde Beatæ Mariæ. Unde dixerat ei Simeon, Luc. II, 35 : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Hieronymus : « Constat quod alii Sancti, « etsi passi sunt pro Christo in carne : « tamen in anima, quia immortalis est, « pati non potuerunt. Beata vero Dei « genitrix, quia in ea parte passa est, « quæ impassibilis habetur, ideo, ut ita « fatear, quia spiritualiter et atrocius « passa est gladio Passionis Christi, plus « quam martyr fuit. »

Rogate ergo Dominum, ut sic gloriosæ Matri ejus in hac vita serviamus, ut claritatem ejus in patria videamus. Quod, etc.

SERMO XXXII.

IN EODEM FESTO ASSUMPTIONIS

B. MARIÆ VIRG.

Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Cant. VI, 9.

Nota, quod hæc verba per admirationem dicuntur de admirabili matre mirabilis Dei nostri. Unde quinque principaliter sunt hic notanda :

I. Quare Beata Virgo progredi dicatur ?
II. Quæ sit causa, quod aurora vocatur ?
III. Quæ sit ratio, quod pulchra ut luna nuncupatur ?
IV. Propter quid electa ut sol asseratur ?
V. Cur etiam terribilis ut castrorum acies adstruatur ?

Igitur sciendum est, quod hæc quinque quasi ex ipso nomine gloriosæ Virginis innuuntur. Ipsa enim Maria vocatur. Hoc nomen consistit ex quinque litteris, videlicet M. A. R. I. A. Ponamus ergo pro M Mediatrix, pro A Alleviatrix, pro R Reparatrix, pro I Illuminatrix, pro A Auxiliatrix. Et invenimus, quare de Beata Virgine dicatur, quod *progreditur, et quasi aurora consurgit*, et quod *pulchra est ut luna, et electa ut sol*, ac *terribilis ut castrorum acies ordinata.*

Et nota, quod universum genus humanum propter peccata primorum parentum, videlicet Adæ et Evæ, et etiam propter proprios excessus, quinque mala

inciderat, scilicet Dei Patris offensionem, interni languoris vexationem, spiritualium virium defectionem, mentis ac cordis obtenebrationem, et crudelium hostium infestationem : sed propter hæc quinque mala tollenda facta est Dei genitrix Mediatrix, Alleviatrix, Reparatrix, Illuminatrix, et Auxiliatrix.

I.

De primo nota : Glossa, « Dei genitri-« ce inter dulces amplexus serenissimi filii « ad cœlos ascendente, omnes Angelici « spiritus, et universæ animæ electorum in « laudem Beatæ Mariæ prorumpentes, di-« cunt : *Quæ est ista?* id est, quam bona, « quam pia, quam laudabilis, et quam ad-« mirabilis, pie *progreditur*, id est, pro « reis graditur, velut Mediatrix. » Recognoverunt enim, quod ipsa Jesum genuerat, qui mundum Deo Patri per proprium cruorem reconciliaverat : unde dicit Paulus, II ad Corinth. v, 19 : *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi.* Unde et quotidie cantamus in Missa : « Agnus « Dei, qui tollis peccata mundi, etc. » Recognoverunt etiam omnes Angelici cives, quod propterea Beata Virgo super omnes Angelorum choros elevabatur, ut pro peccatoribus quasi pia Mediatrix jugiter intercedat. Unde et dicit sæcreta Oratio : « Munera nostra apud clementiam « tuam Deus, genitricis commendet ora-« tio, quam idcirco de præsenti sæculo « transtulisti, ut pro peccatis nostris apud « te fiducialiter intercedat ». Hinc etiam verus Salomon, id est, Dei Filius, dicit ad matrem suam, III Reg. II, 20 : *Pete mater mea : neque enim fas est ut avertam faciem tuam.*

Ut autem Filius apud Patrem, et Mater apud Filium pro nobis efficacius intercedat, bonum est ne aliquis nostrum vel Filium vel Matrem offendat. Ille Filium et Matrem offendit, qui in diebus Dominicis Resurrectioni Filii consecratis, et in solemnitatibus B. Virginis, choreas frequentat ac tabernas, et qui tunc ludis, in quibus multa juramenta proferuntur, vacat et luxuriis. Certe B. Virgo numquam lusit. Unde et ipsa dicit, Tob. III, 17 : *Numquam cum ludentibus miscui me : neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.*

II.

Sequitur de secundo, *Quasi aurora consurgens.* Hic recognoscunt Angeli et sanctæ animæ, quod B. Virgo est ægrotantium Alleviatrix. In ortu siquidem auroræ ægrotantes lenius consueverunt habere. Legitur etiam in Gen. XXXII, 25 et 26, quod Angelus Jacob in ortu auroræ benedixit. Et nota, quod aurora dicitur quasi aurea hora. Tempus enim auroræ præ aliis horis ægrotis est charissimum. Et vere Beata Virgo præ omnibus aliis Sanctis, infirmis peccatoribus charissima est, atque gratissima. Ipsa quippe Dei Filium, qui est medicina omnium infirmitatum, protulit toti mundo. Unde Eccli. XXXVIII, 4 : *Altissimus creavit de terra medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa.* Itaque Beata Virgo est illa benedicta terra, de qua Altissimus, id est, Deus Pater, medicinam fidelium, id est, Jesum Christum secundum corpus creavit, et animam : secundum divinitatem quippe semper exstitit increatus. Et vere prudens qui fuerit, non abhorrebit hanc medicinam. Hæc autem medicina quotidie nobis exhibetur in venerabili Sacramento Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi. Unde et in quadam complenda oramus : « Sit nobis, « quæsumus Domine, medicina mentis « et corporis, quod de sancti altaris tui « benedictione accipimus, etc. » Multi mulierem fornicariam, vel pecuniam, vel aliam rem male acquisitam huic medici-

næ præponunt. Malunt enim carere Christi corpore, quam amasiam dimittere, vel pecuniam, seu aliam rem injuste conquisitam restituere.

III.

Sequitur de tertio, *Pulchra ut luna.* Hic testatur omnis familia Regis æterni, quod Beata Virgo est debilium Reparatrix. Sicut enim luna in suo incremento corporibus humores recuperat : sic et Beata Maria Deum Israel concepit et peperit, qui dat *virtutem et fortitudinem plebi suæ*, ut dicitur in Psal. LXVII, 36. De hac luna dicitur, Eccli. XLIII, 8 : *Luna crescens mirabiliter in consummatione.* Beata nempe Maria crevit ut luna, non autem decrevit. *Ibat* enim *de virtute in virtutem* [1], donec fieret luna perfecta in æternum. Ita et nos, charissimi, in virtutibus et bonis operibus de die in diem crescere debemus. Hinc est, quod Dominus dixit in Gen. IX, 1, Noe et filiis ejus : *Crescite, et multiplicamini, et replete terram.* Per Noe intelliguntur divites et Prælati, per filios ejus notantur pauperes et subditi. His omnibus dicit Dominus : *Crescite* in virtute, et *multiplicamini* in bonis operibus : sic enim replebitis terram viventium. Quidam autem e converso quotidie deficiunt, et pejores efficiuntur.

IV.

Sequitur de quarto. *Electa ut sol.* Hic proclamat cœlestis exercitus, quod Beata Virgo cœli et terræ est Illuminatrix. Sicut enim sol illustrat tenebras hujus mundi : ita et ipsa æterno Soli præparavit tabernaculum suum, qui ortus est ex ea, et illuminavit his, qui in tenebris sunt et umbra mortis. Ortum hujus solis prædixerat Malach. IV, 2 : *Orietur vobis timentibus nomen meum sol justitiæ, et sanitas in pennis ejus.* Christus igitur *est sol justitiæ*, qui mundum istum vita præclarissima; et doctrina rectissima illustravit. Qui etiam in judicio excessus impiorum declarabit. Et vere *sanitas in pennis ejus.* Ad quemcumque enim sol iste tunc volaverit, id est, cujus corpus et animam tunc glorificaverit, sanitatem ei largietur æternam. Dicitur etiam, Eccli. XLII, 16, de Filio Dei et Matre ejus : *Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus ejus.* Hæc verba sic intellige, quod duplex est sol cœli, videlicet Dei Filius, et Mater ejus. Hi ergo soles per omnia respiciunt, id est, cuilibet de omni servitio, quod ipsis impensum fuerit, speciales scutellas æternæ retributionis transmittent, sicut principes facere consueverunt.

[1] Ps. LXXXIII, 8.

V.

Sequitur de quinto, *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Hic innuitur, quod Beata Virgo fidelium contra dæmones et septiformem turmam vitiorum dimicantium est fortis Auxiliatrix. Unde de ipsa dicitur in Cant. IV, 4 : *Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis : mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Nota, quod per collum intelligitur Beata Virgo, per ipsam enim quasi excellentissimam totum corpus Ecclesiæ unitur capiti Christo. Hæc est sicut *turris David*, id est, manu fortis : quia fideles in ea forte refugium inveniunt. Et hæc est *ædificata cum propugnaculis*, id est, adjutorium habet a Patre et Filio et Spiritu sancto. *Mille etiam clypei*, id est, omnium Angelorum præsidia pendent ex ea ad defensionem ipsorum, qui confugerunt ad ipsam. *Omnis* etiam *armatura fortium pendet ex ipsa*, quia omnes electi eum, quem ipsa adjuvare voluerit, adjuvabunt.

Bonum est ergo, charissimi, quod per veram pœnitentiam sic modo ad istam fortem Auxiliatricem confugiamus, ut per ipsam protectionem in die judicii contra omnes nostros adversarios habeamus. Quod, etc.

SERMO XXXIII.

ITEM IN ASSUMPTIONE

BEATÆ MARIÆ VIRG.

Veni inhortum meum, soror mea sponsa. Cant. v, 1.

Hæc sunt verba Regis æterni vocantis gloriosam Matrem suam in sempiternam requiem. Unde tria sunt hic notanda :

I. Quare mater Dei a Filio soror et sponsa appellatur ?
II. Quæ sit causa, quod in hortum suum vocetur ?
III. Quis sit hortus, in quem mater a Filio dulciter invitatur ?

I.

De primo nota : Beata Virgo soror Dei appellatur et sponsa, propter vitæ conformitatem, et hæreditatis identitatem, ac inæstimabilem charitatem. Ipsa denique Filio suo conformis erat in vita. Sicut enim Filius virgo fuit, ita et Mater semper virgo permansit : præterea idem regnum, et eamdem hæreditatem tamquam cohæres participat cum Filio, et propter has duas causas soror appellatur. Dicitur etiam sponsa, propter inæstimabilem charitatem, qua reciproce se diligunt Mater et Filius. Filius enim ex omnibus millibus Angelorum et hominum a Matre electus est, et præelectus. Ipse vero e converso ex omni numero fœminarum elegit eam, et præelegit, ut incarnaretur ex ea.

II.

De secundo nota : Filius Dei propter hoc Matrem suam invitat in hortum suum : quia et ipsa olim eum, dum incarnari voluit, receperat in hortum suum, id est, in virginalem mentem et ventrem. Unde et ipsa dixerat in Cant. v, 1, Angelo sibi nuntiante, quod esset Dei Filium susceptura : *Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum.* Non dicit, *meum*, sed *suum* : quia se et omnia sua obtulerat voluntati divinæ. Et vere Beata Virgo fuit hortus deliciosus propter septem, quæ commendabilem faciunt hortum, quorum primum est clausuræ firmitas. Secundum, arborum condensitas. Tertium, florum speciositas. Quartum, graminis viriditas. Quintum, fontis rivulositas. Sextum, cantus suavitas. Septimum, aromatum nobilitas.

1. Primo igitur fuit Beata Virgo hortus firma sepis clausura munitus. Unde et Dei Filius dicit de ea in Cant. iv, 12 : *Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus.* Bis dicit, *hortus* : circumsepta quippe fuit firma corporis munditia, et forti cordis patientia. Munditia corporis obsistit oblectationibus mundi. Cordis vero patientia resistit adversitatibus sæculi, ne videlicet per delectationes et adversitates mundi hujus fructus Virginis a dæmonibus auferatur.

Debemus et nos, charissimi, quasi hortus fructiferus circumsepiri custodia decem præceptorum Domini : ubi enim sepes ista non fuerit, diripitur a dæmonibus omnis possessio bonorum operum. Unde Eccli. xxxvi, 27 : *Ubi non est sepes, diripietur possessio.*

2. Secundo, fuit arboribus consita. Arbores autem istæ fuerunt diversæ virtutes, videlicet prudentia, fortitudo, temperantia, atque justitia : de quarum pomis et fructibus Dei Filius vescebatur. Unde et ipsa dicit ad Filium Cantic. vii, 13 : *Omnia poma, nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi. Poma vetera* erant exempla Patrum veteris testamenti, *poma nova* erant exempla Patrum novi testamenti : quæ omnia B. Virgo Dei Filio in se obtulit ad edendum.

Debemus et nos, charissimi, prædictas arbores in nobis plantare, ut per prudentiam inter bonum et malum discernamus, per fortitudinem malo resistamus, per temperantiam vero numquam modum debitum excedamus.

3. Tertio, Beata Virgo fuit ornata floribus, videlicet lilio virginitatis, rosa charitatis, ac viola humilitatis. Unde et quidam sanctus in laude ipsius ait : « Trium « florum in te miramur excellentiam, « quorum odore suavissimo totam do« mum Domini reples, o Maria, viola « humilitatis, lilium castitatis, rosa cha« ritatis. »

Accipiamus et nos, charissimi, mutuo de floribus istis, eosque in cordis nostri viridario transplantemus, ut propter odorem ipsorum et venustatem Dei Filius nobiscum habitare dignetur.

4. Quarto, delectabilis fuit propter viriditatem graminis. Per viride gramen signatur virens fides Virginis intemeratæ. Christo quippe moriente, omnibus in fide vacillantibus, ipsa sola quasi columna immobilis persistit in fide.

Debemus et nos viridi fide, id est, fide quæ per dilectionem Dei bona operatur, quasi quoddam viridarium facere in corde nostro, in quo Deus delectabiliter requiescat. Quidam in arido gramine confidunt, qui credunt se posse salvari, si tantum fidem habeant, et non opera : contra quos dicit Jacob. ii, 14 : *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat ? Nunquid potest fides salvare ipsum ?* Quasi dicat : Non.

5. Quinto, commendabilis est propter fontem, qui ex ipsa scaturiens totam

Ecclesiam irrigat abundanter. Hic autem fons est compassio et misericordia B. Mariæ, per quam fluit ad omnes quantumlibet etiam peccatores. De hoc fonte dicitur in Cant. IV, 15 : *Fons hortorum : puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano.* In Libano itaque, id est, in eminentia divinæ contemplationis, B. Virgo hausit aquas compassionis ac misericordiæ, ovibus ex se diffusis tamquam *fluminis impetu lætificat civitatem Dei.* (Psal. XLV, 5).

Debemus et nos imitari B. Virginem, ut habeamus aquas compassionis in cordibus nostris, quibus per pias eleemosynas ariditates et paupertates egentium irrigemus.

6. Sexto, laudabilis est propter cantus suavitatem, quæ in ea fuit, et semper erit. Devotæ siquidem gratiarum actiones et sanctæ meditationes, necnon et piæ cogitationes ipsius quasi quædam ancillæ alis alacris spei in altum sublevatæ, suavem faciebant harmoniam in auribus Domini. Nonne cantabat Domino, quando in gratiarum actiones prorumpens ait, Luc. I, 46 : *Magnificat anima mea Dominum*, etc. Et certe ipsa adhuc quasi canticum novum, quod ante sedem Dei et Agni cantatur.

Debemus et nos cantare Domino, hoc est, gratias agere ipsi super omnibus beneficiis suis. Unde Apostolus ad Col. III, 16 : *Estote in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.*

7. Septimo, commendatur propter aromatum nobilitatem, quæ fuerunt in ipsa. Unde de seipsa dicitur in Eccli. XXIV, 20 : *Sicut cinnamomum, et balsamum aromatizans odorem dedi : quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris.* Per cinnamomum quod tanto est carius, quanto gracilius, notatur virginalis humilitas, Non enim mirabile judicatur, si aliqua est humilis, quæ olim multis peccatis subjacuit : sed si virgo immaculata humilis fuit, hæc est laude digna. Per balsamum quod valde calidum est, ita quod gustantis palatum vehementer accendit, notatur materna charitas, per quam fervens Maria super omnem æstimationem hominum dilexit Filium Dei. Per myrrham electam, quæ multæ amaritudinis esse dignoscitur, intelligitur vidualis adversitas. Omnem enim myrrham, id est, omnes amaritudines Passionis quas Filius Dei bibit, bibit et ipsa, et quodammodo plus ipsa. Lancea quippe quæ perforavit latus Salvatoris, dolorem non fecit Filio, sed matri. Quod etiam post mortem seductor appellatur, dolorem Filii non aggravat, sed genitricis ipsius. Igitur propter tria prædicta summe odorifera est Virgo benedicta.

Debemus et nos per bona opera et famam ipsorum, bonum odorem spargere ad ædificationem proximorum nostrorum. Unde dicit Paulus, II ad Corinth. II, 15 : *Bonus odor sumus Deo in iis, qui salvi fiunt, et in iis, qui pereunt.* Item, Eccle. VII, 2 : *Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa.* Item, Eccli. XLI, 15 : *Curam habe de bono nomine : hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi et magni.*

III.

De tertio nota : Quia venerabilis Virgo olim Dei Filium receperat in hortum mentis et corporis, et ipse eam vice reciproca invitat in hortum suum supercœlestem, ita dicens ad ipsam : *Veni in hortum meum, soror mea sponsa* (Cant. V, 1). Et nota, quod cœlum, in cujus requiem Beata Maria innixa super dilectum suum hodie introivit, bene horto comparatur propter septem supra dicta.

1. Primo, propter pacis firmitatem. Unde dicitur in Psalm. CXLVII, 12 et 14 : *Lauda Jerusalem Dominum... Qui posuit fines tuos pacem : et adipe frumenti satiat te.* De hac pace dicitur, II Paral. XX, 30 : *Quievit regnum Josaphat, et præ-*

buit ei Deus pacem per circuitum. Josaphat intepretatur *ipse judicans*, et signat Dei Filium, cui Pater commisit judicium : et certe in hujus regno pax est per circuitum.

Secundo, regnum Dei vocatur hortus propter arborum condensitatem, inter quas una est altissima et speciosissima, videlicet trinus et unus Deus. De hac arbore dicitur in Genes. II, 9, quod *lignum vitæ erat in medio paradisi*, cujus umbra electorum animæ proteguntur, et fructu reficiuntur. Sub hac arbore sedet Beata Virgo in regali solio sublimata ac deauratis vestibus circumornata, necnon et imperiali diademate coronata. Unde et ipsa dicit in Cant. II, 3 : *Sicut malus inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi : et fructus ejus dulcis gutturi meo.*

Tertio, regnum Dei floridum est floribus amœnissimis, videlicet rosis, violis, ac liliis : per quos flores intelliguntur, Martyres, Confessores, ac Virgines, et Continentes.

Quarto est ibi viriditas graminis, id est, dulcis respectus, et intuitus divinæ humanitatis, quæ mirabiliter reficit oculos electorum.

Quinto, regnum Dei commendatur a fonte et a fluvio, qui egreditur a sede Dei et Agni. Unde dicitur Apoc. XXII, 1 : *Ostendit mihi fluvium aquæ vitæ, splendidum tamquam crystallum, procedentem desed Dei Agni.* Iste fluvius est inenarrabilis suavitas, quæ fluit a tota Trinitate. De hoc fluvio bibunt amici, et inebriantur charissimi, sicut dicitur Cant. V, 1. Per amicos intelliguntur qui tantum præcepta custodiunt. Per charissimos vero notantur illi qui præceptis etiam consilia superaddunt : utpote virgines, et omnia pro Christo relinquentes.

Sexto, commendatur a cantu suavissimo. Ibi enim est suavissimus concentus Angelorum, et animarum sanctarum. *Misericordias* enim *Domini in æternum* cantabunt [1]. « Quo cantico, ut dicit Au- « gustinus, in gloriam gratiæ Christi, cujus « sanguine liberati sumus, nihil erit profe- « cto illi civitati jucundius. »

Septimo, commendabile est regnum Dei ab aromatibus. Ibi quippe, ut taceam de animabus electorum, et odor suavissimus ac nobilissimus emanabit a corporibus beatorum. Unde dicitur Cant. IV, 11 : *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.* Vestimenta quippe Sanctorum sunt corpora eorum, quorum odor erit sicut nobilissimi thuris, qui redolet in diebus æstatis.

Rogate ergo Dominum, ut sic nunc Beatam Virginem imitemur, ut coram ipsa in horto Regis æterni cum lætitia congregemur. Quod nobis, etc.

[1] Ps. LXXVIII, 2.

SERMO XXXIV.

IN FESTO BEATI BARTHOLOMÆI

APOSTOLI.

Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis, et bibatis super mensam meum in regno meo. Luc. XXII, 28, 29 et 30.

Hæc verba dicuntur Apostolis, quorum unus erat S. Bartholomæus : dicuntur etiam omnibus Christianis, qui Christo fideliter adhærent in prosperis et adversis. Unde tria sunt hic notanda :

I. Quæ sunt tentationes, in quibus Apostoli cum Domino permanserunt?
II. Quod sit regnum, quod sibi a Dei Filio disponi meruerunt?
III. Quæ sit mensa, ad cujus refectionem jamdudum lætanter accesserunt?

I.

De primo nota : Tentationes Domini erant persecutiones Judæorum, quibus eum tripliciter, videlicet corde, ore, et opere persequebantur.

I. Corde quippe bonum Deum oderunt, et amabilem contempserunt. Unde ipse dicit in Joan. XV, 18, 24 et 25 : *Si mundus vos odit : scitote quia me priorem vobis odio habuit.* Et infra : *Si opera non*

fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent : nunc autem et viderunt, et oderunt et me, et Patrem meum. Sed ut adimpleatur sermo, qui in lege eorum scriptus est : Quia odio habuerunt me gratis. Item dicit Dominus, Joan VII, 7 : *Me odit mundus : quia testimonium perhibeo de illo, quod opera ejus mala sunt.*

Beatus etiam Bartholomæus et cæteri Apostoli odia malorum hominum sustinuerunt, quod et nos facere debemus. Unde dicit Dominus, Marc. XIII, 13 : *Eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinuerit in finem, hic salvus erit.* Item dicit, Matth. XXIV, 9 et 13, et Luc. XXI, 17. Item, Joan. XV, 19 : *Si de mundo fuissetis : mundus quod suum erat, diligeret : quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* Item monet nos Luc. VI, 22 et 23, ut bene agentes lætanter iniquorum hominum odia patiamur : dicit enim : *Beati eritis cum vos oderint homines propter Filium hominis. Gaudete in illa die, et exsultate : ecce enim merces vestra multa est in cælo.*

Corde etiam amabilem contempserunt. Unde dicit Isa. LIII, 2 et 3 : *Vidimus eum, et non erat adspectus, et desideravimus eum : despectum, et novissimum virorum.* Summo quippe desiderio Prophetæ illius adventum postulaverunt, et quem Scribæ et Pharisæi quasi novissimum, id est, vilissimum despexerunt. Item de contemptu Domini dicitur, Luc. XXIII, 11 : *Sprevit autem illum Herodes cum exercitu suo : et illusit.* Quod autem Judæi amabilem Dei Filium contemptibilem reputaverunt, per hoc satis claret, quia eum conspuerunt, sicut testatur Matth. XXVI, 67, et Marc. XIV, 65. Apostoli etiam contemnebantur. Unde et si nos Deo servientes contemnimur, patienter sustinere debemus Unde dicit Dominus, Luc. X, 16 : *Qui vos spernit, me spernit.* Et vere hodie boni et simplices contemnuntur : nequam autem et versuti homines extolluntur. Unde dicitur in Job, XII, 4 et 5 : *Deridetur justi simplicitas, Lampas contempta apud cogitationes divitum, parata ad tempus statutum.* Simplicitas itaque pauperum licet hodie contemnatur apud cogitationes divitum versutorum, ipsa tamen quasi lampas clarissima lucebit in tempore extremi judicii, quando discutientur merita singulorum.

II. Christo etiam in facie male locuti fuerunt. Sex enim crimina imposuerunt ei. Dicebant enim eum esse voratorem, potatorem, male agentium amatorem, turbarum seductorem, dæmoniorum receptatorem, et gentis subversorem.

De primis tribus dicit ipse Dominus, Matth. XI, 19 : *Venit Filius hominis manducans, et bibens, et dicunt : Ecce homo vorax, et potator vini, publicanorum, et peccatorum amicus.* Quasi diceret : Ipse consentit eis, et approbat eorum facta.

De quarto dicit Joan. VII, 2 : *Murmur multum erat in turba de Jesu. Quidam enim dicebant : Quia bonus est. Alii dicebant : Non, sed seducit turbas.*

De quinto dicit Joan. VII, 20 : *Dixit turba ad Jesum : Dæmonium habes.* Item dicunt Judæi ad Dominum, Joan. VIII, 48 et 52 : *Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu, et dæmonium habes?... Hunc cognovimus quia dæmonium habes.* Quasi diceret : Tu es receptator dæmoniorum, quorum ministerio facis quæcumque agis.

De sexto dicitur in Luc. XXIII, 2, ubi dicunt ad Pilatum de Christo : *Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa dare Cæsari.* Multa etiam alia probra et falsa testimonia dixerunt in facie Jesu.

Item, in absentia ejus corporali in multis detraxerunt ei, de facte ejus optima inverterunt. Cum enim Dominus quemdam curasset, qui cæcus erat et mutus, et a dæmonio obsessus, ut dicitur Matth. XII, 24, Pharisæi dicebant : *Non ejicit dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.* Item cum quemdam illuminasset, qui cæcus natus fuerat, ut dicit Joan. IX, 16 et 24, dicebant quidam ex

Pharisæis : *Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit... Nos scimus quia hic homo peccator est.* Sic etiam in cæteris factis suis detraxerunt ei, eaque semper in malum converterunt.

Et vere adhuc hodie multi Christiani sunt, qui maledicunt Domino, et opera Dei blasphemant et invertunt, maxime potatores et lusores, aratores et vinitores. Lusores enim blasphemant Dominum cum amittunt. Aratores autem et vinitores auram et fructus sibi a Deo concessos quampluries reprehendunt. De hoc dicitur in II Reg. XVI, 5 et seq., quod *quidam vir nomine Semei procedebat, et maledicebat, mittebatque lapides contra David, et contra universos servos ejus regis David : Omnis autem populus, et universi bellatores a dextro. et sinistro latere regis incedebant. Dixit autem Abisai regi : Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam, et amputabo caput ejus. Et ait rex : Dimitte eum, ut maledicat.*

David interpretatur *manu fortis*, vel *vultu desiderabilis*, et signat Dei Filium, qui est manu fortis per justitiam, et vultu desiderabilis per misericordiam : qui etiam vallatus est ex utroque latere, forti multitudine ministrorum. Ut enim Daniel ait, VII, 10 : *Millia millium ministrabant ei,et decies millies centena millia assistebant ei.* Audet tamen aliquis miser homuncio maledicere et blasphemare principem regum terræ, et contra discretum ordinatorem Christum lapides projicere detractionum, et licet Abisai, qui interpretatur *patris rugitus*, et signat severitatem divinam, dicat : Vadam et amputabo caput ejus, dicit tamen divina longanimitas et patientia : « Dimitte, dimitte, ut maledicat, si forsitan postea « convertatur et pœniteat. »

III. Multa nihilominus ei mala fecerunt, ipsumque denique ceperunt, vinxerunt, faciem ejus velaverunt, colaphis et alapis ceciderunt, flagellaverunt, spinis coronaverunt, arundine caput plenum doloribus percusserunt, patibulo crucis dorsum ejus ornaverunt, vestibus eum spoliaverunt, in crucem extenderunt, manus ejus et pedes perfoderunt, aceto et felle potaverunt, novissime lancea perforaverunt, et gloriam Resurrectionis ejus, data pecunia, quantum poterant, celaverunt. Hæc et multa alia Jesu benigno fecerunt, in quibus omnibus duodecim discipuli corde, ore, et opere cum Domino permanserunt.

II.

De secundo nota, videlicet de regno Dei, cujus hæredes Apostoli meruerunt effici, quod dicitur in Dan. VII, 26 et 27 : *Judicium sedebit,...ut magnitudo regni... detur populo sanctorum Altissimi.* Hoc autem regnum commendatur a tribus.

Primo, ab inæstimabili claritate. Unde in Matth. XIII, 43 : *Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.* Quomodo non esset ibi clarum, ubi quilibet justus fulgebit sicut sol? E converso, horrendæ tenebræ erunt in inferno : quidquid enim tetrum est et horrendum, defluet in infernum.

Commendatur etiam a pacis tranquillitate. Unde dicitur I Paral. XXII, 9 : *Pacem et otium dabo in Israel cunctis diebus ejus.* Item, II Paral. XX, 30 : *Quievit regnum Josaphat, et præbuit ei Deus pacem per circuitum.* Josaphat interpretatur *Dominus judex* et signat Filium Dei. E converso, nulla pax, sed jugis dæmonum inquietatio erit in inferno.

Commendatur tertio a totius boni ubertate. Unde dicitur Deuter. XXX, 9 : *Abundare te faciet Dominus Deus tuus in ubertate terræ, et in rerum omnium largitate.* E converso, in inferno, erit perpetuus defectus omnis boni : ibi nihil est, nisi malum.

III.

De tertio nota : Mensa Domini, ad quam jam accesserunt Apostoli et alii electi, est fruitio divinitatis et humanitatis Domini nostri Jesu Christi, cujus mensæ fercula sunt innumerabilia. De hac dicit Job, xxxvi, 16 : *Requies mensæ tuæ erit plena pinguedine.*

Rogate ergo Dominum, ut omnia adversa mundi tam patienter sustineamus, ut ad regnum et mensam Dei Filii perveniamus. Quod nobis, etc.

SERMO XXXV.

—

IN DECOLLATIONE

B. JOANNIS BAPTISTÆ.

Herodes misit ac tenuit Joannem, et vinxit eum in carcere.... Et misso speculatore decollavit eum. Marc. VI, 17 et 27.

Hæc verba loquuntur de decollatione venerabilis viri S. Joannis Baptistæ, qui quoniam Herodem arguebat, quia uxorem fratris sui habebat, missis ministris suis fecit teneri et vinciri, et incarcerari, et tandem ad suggestionem Herodiadis præcepit eum in carcere decollari. Et nota, quod sicut Herodes præcursorem Domini occidit corporaliter, ita diabolus conatur quemlibet Christianum occidere spiritualiter. Unde tria sunt hic notanda:

I. Quid per Herodem intelligatur?
II. Quid per Joannem exprimatur?
III. Qualiter Joannes occidatur?

I.

De primo nota: Per Herodem diabolus intelligitur. Herodes interpretatur *pellibus glorians.* Et vere diabolus de pellibus, id est, de decore sibi collato gloriabatur. Unde dicit Dominus ad diabolum in Ezech. XXVIII, 12 et seq.: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, et perfectus decore. In deliciis paradisi*

Dei fuisti : omnis lapis pretiosus operimentum tuum... Et elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo, in terram projeci te:... nihili factus es, et non eris in perpetuum. Quia igitur dæmones in decore suo contra Altissimum se conati sunt elevare, projecti sunt de cœlo empyreo in hunc aerem caliginosum, et ceciderunt a beato esse in esse miseriæ : et propterea dicitur de diabolo, quod nihili factus est.

Et certe adhuc dæmones de pellibus suis, id est, de versutia nequitiarum gloriantur : sicut legitur in vita S. Patrum, quod filius cujusdam Gentilis vidit quadam nocte in templo idolorum satanam cum agminibus suorum satellitum sedentem. Et veniens quidam dæmon gloriabatur se in triginta diebus ad hoc laborasse, quod multus sanguis hominum in quodam bello esset effusus, et multi essent occisi. Aliter procedens jactitavit se in viginti diebus hoc effecisse, quod multi periclitati et submersi essent in mari. Tertius veniens cum jactantia dixit, quod decem diebus ad hoc laborasset, quod in quibusdam nuptiis multis interemptis, et ipse sponsus esset occisus. Quartus vero superveniens rumores suæ nequitiæ attulit gloriosos, videlicet, quod in quadraginta annis quemdam virum religiosum de quadam muliere tentasset, et modo eum tandem fornicari fecisset, qui solus præ cæteris cum magnis laudibus a satana est susceptus. Nimium quippe diabolus casum justorum desiderat. Hæc omnia juvenis ille videns et audiens factus est Christianus.

II.

De secundo nota : Per Joannem Baptistam quilibet Christianus accipitur. Joannes enim interpretatur *in quo est gratia*, et vere in quemlibet Christianum, dum baptizatur, gratia Christi descendit. Tunc quippe efficitur vas Spiritus sancti, qui prius erat vas diaboli. Et certe vix aliquis est, quin aliquam spiritualem gratiam a Domino recepit, quam ad alterum administrare debet. Ad quod monet I Pet. IV, 10 : *Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* Debet etiam quilibet pœnitens esse Baptista Domini, ut videlicet Deum et propriam conscientiam quotidie quasi baptizet in aquis lacrymarum suarum.

III.

De tertio nota : Quinque modis diabolus ad hoc laborat, ut anima justi hominis spiritualiter moriatur : et hoc innuitur in præsenti Evangelio, ubi legitur, quod Herodes primo misit, secundo tenuit, tertio vinxit, quarto incarceravit, quinto Joannem in carcere decollavit.

I. Primo igitur diabolus mittit satellites per tentationem et suggestionem. Septem quippe peccata mortalia, videlicet, superbia, ira, invidia, acedia, avaritia, gula, et luxuria, sunt satellites, ac apparitores diaboli, qui ad captivandas justorum animas emittuntur. De istis legitur in I Reg. XIX, 14 : *Misit Saul apparitores, qui raperent David.* David interpretatur *manu fortis*, et signat quemlibet Christianum, quem Saul, id est, diabo-

lus, ministerio apparitorum suorum, id est, septem criminalium peccatorum nititur captivare.

II. Secundo, diabolus tenet animam per consensum et delectationem. Quandocumque enim fidelis homo tentatur et inquietatur a diabolo, immissione tentationum per Angelos malos non oberit ei, quamdiu non consentit et delectatur in eis : sed mox ut consentire cœperit et delectari, capitur et tenetur manu diaboli. Hinc est, quod quilibet fidelis monetur, Tob. IV, 6 : *Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Dominum ; et cave ne aliquando peccato consentias.*

III. Tertio, diabolus vincit et ligat animam per peccati commissionem. Peccata enim sunt vincula et catenæ diaboli, quibus quadriformiter peccatores vinciuntur.

1. Quidam enim sunt, quorum pedes et crura peccatis quasi quibusdam compedibus vinciuntur, utpote chorizatores, et illi qui noctibus vadunt ad furta committenda et homicidia perpetranda. De quibus dicitur, Proverb. I, 10 et seq. : *Fili mi..., si dixerint peccatores : Veni nobiscum, insidiemur sanguini... Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum, marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi, ne ambules cum eis :.. pedes enim illorum ad malum currunt.* De istis compedibus dicitur in Psal. CIV, 18 : *Humiliaverunt*, scilicet, dæmones, *in compedibus*, scilicet, Sanctorum, *pedes ejus*, videlicet, peccatoris.

2. Alii sunt, qui circa ventrem et femora ferreis vinculis alligantur, videlicet gulosi et luxuriosi. Ad istos dicit Isa. LVIII, 9 et 11 : *Si abstuleris de medio tui catenam,... requiem tibi dabit Dominus semper.* Quasi diceret Propheta : O gulose, et o tu luxuriose, quorum Deus venter est, si gulam et luxuriam, quibus quasi quadam dura catena ligamini, de medio vestrum abstuleritis, requiem vobis conferet Dominus sempiternam. Alioquin in æterna tormenta projiciemini, ubi unius horæ malitia oblivionem faciet maximæ gulæ et luxuriæ.

3. Tertii sunt, quorum collum et fauces gravi vinculo constringuntur, et ligantur, videlicet illi qui turpiter et immunde loquuntur, et qui detrahunt, et pejerant, et blasphemant. Ad tales dicit Dominus, Isa. LII, 2 : *Solve vincula colli tui captiva filia Sion.*

4. Quarti sunt, quorum manus et brachia sunt vinculis ferreis alligata, videlicet fures, raptores, incendiarii, usurarii, falsarii, et illi qui cum tesseris et globis ludunt, et breviter omnes illi qui cum manibus et brachiis opera iniquitatis exercent. Et certe tales indigent, ut contingat eis, sicut contigit Petro, ut videlicet visitentur ab Angelo magni consilii Jesu Christo, et sic cadant catenæ de manibus eorum[1].

IV. Quarto, diabolus peccatorem incarcerat per peccandi assuefactionem : consuevit nempe peccatum carcer esse diaboli : quantoque peccatum sæpius iteratur, tanto firmius peccator sub potestate diaboli conservatur. Propter hoc dicitur, Thren. III, 7 : *Circumædificavit adversum me, ut non egrediar.*

V. Quinto, diabolus peccatorem decollat per desperationem, quando videlicet miser peccator peccatorum suorum diuturnitatem ac magnitudinem considerans desperat, quod umquam possit ad pœnitentiam consurgere, vel peccata relinquere, et de eis Domino satisfacere. Un-

[1] Cf. Act. XII, 7.

de dicitur in Prov. xviii, 3 : *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit : sed sequitur eum ignominia et opprobrium.*

Rogate ergo, charissimi, divinam misericordiam, ut nos per veram pœnitentiam de vinculis, et carcere diaboli quantocius eripiat, ne videlicet Herodias, id est, invidia diaboli de nostro interitu glorietur, sed potius omnis exercitus Angelorum Dei de nostra salvatione gratuletur. Quod nobis præstare dignetur, etc.

SERMO XXXVI.

IN NATIVITATE

B. MARIÆ VIRGINIS.

Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei. Eccli. XXIV, 24.

Quod inenarrabiliter de Nativitate B. Virginis gaudere debeamus, optime insinuat nobis Spiritus sanctus, qui hodie per Ecclesiasticum in persona ejusdem Beatæ Mariæ Virginis loquitur, ita dicens : *Ego mater pulchræ dilectionis*, etc. Et nota, quod universum genus humanum ante ortum B. Mariæ ab hæreditate paradisi expulsum fuit, et propter peccata primorum parentum in devio jacebat, et languidum erat, et infirmum. Unde et tribus indiguit :

I. Ut haberet vecturam in qua veheretur.
II. Ut vera via ei ostenderetur.
III. Ut hæreditati perpetuæ restitueretur.

I.

Primo itaque, quia languidi et infirmi sumus, currum nobis exhibet B. Maria, in quo deportemur. De quatuor autem rotis hujus currus ipsa dicit : *Ego mater pulchræ dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctæ spei.* Igitur pulchra dilectio, et timor Domini, et agnitio, id est, fides, et sancta, id est, firma spes, sunt

quatuor rotæ in curru sive quadriga B. Mariæ. Qui in hoc curru deportatus non fuerit, numquam læte faciem Dei videbit. De hoc curru dicitur in Psalm. LXVII, 18 : *Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium : Dominus in eis.* Hæc verba sic intellige, quod currus Dei, et Beatæ Mariæ matris ejus decem millibus electorum est multiplex. Et vere non solum *decem*, imo innumerabilia *millia lætantium* animarum sunt in eo ad regnum perpetuum deportata. Et certe *Dominus est in eis*, id est, in medio omnium electorum suorum.

Niti ergo debemus, charissimi, ut habeamus pulchram dilectionem sive charitatem, et timorem Domini, et agnitionem, id est, veram fidem, et sanctam spem. Sine his enim quatuor virtutibus salvari non possumus. Unde bonum est scire diffinitiones harum virtutum. Charitas est mentis affectus ad Deum et proximum, ferventer et ordinate porrectus. Timor Domini est fide et moribus divinorum præceptorum vigilans custodia. Fides est studio sancto ad invisibilia mente tendere. Spes est certa exspectatio futuræ beatitudinis, ex meritis et gratia proveniens.

Nota, quod diabolus habet currum, in quo ad æternam damnationem ducit peccatores. Currus autem iste habet quatuor rotas prædictis contrarias. Prima rota est fœda dilectio. Secunda est vana dissolutio. Tertia est mentis obtenebratio. Quarta est stulta spes, aut desperatio.

1. Contra fœdam dilectionem, id est, luxuriam, dicitur Proverb. v, 2 et seq. : *Fili mi, attendas fallaciæ mulieris*, id est, luxuriæ. *Favus enim distillans labia meretricis*, id est, immundæ dilectionis, *et nitidius oleo guttur ejus. Novissima autem illius amara quasi absynthium, et acuta quasi gladius biceps.* Luxuria enim corpus et animam mittit in gehennam.

2. Contra vanam dissolutionem dicit Eccli. II, 15 : *Væ dissolutis corde, qui non credunt Deo*, videlicet, quod de omni tempore per dissolutionem inutiliter amisso, reddituri sunt rationem coram ipso, et ideo non protegentur ab eo.

3. Contra mentis cæcitatem dicit Isa. XLIV, 18 et 19 : *Obliti sunt, ne videant oculi eorum, et ne intelligant corde suo. Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt, neque sentiunt.*

Nota, quod quidam sunt ita excæcati, quod nec vident oculis animæ Passionem Domini amarissimam, nec intelligunt in corde suo patientiam ejus clementissimam, nec recogitant in mente sua districtionem judicii ejus severissimam, neque cognoscunt afflictionem gehennæ acerbissimam, neque sentiunt jucunditatem regni Dei suavissimam. Hæc autem specialiter præ cæteris essent videnda.

4. Contra falsam spem dicitur Eccl. v, 5 et 6 : *Non adjicias peccatum super peccatum. Et ne dicas : Miseratio Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur... In peccatores* enim *respicit ira illius.* Contra desperationem dicitur Proverb. XVIII, 3 : *Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit : sed sequitur eum ignominia et opprobrium.* De prædicto curru diaboli dicitur Exod. XV, 4 : *Currus Pharaonis et exercitum ejus projecit in mare.* Pharao interpretatur *dissipans virum*, et signat diabolum, qui nititur viros religiosos dissipare : cujus currum, et exercitum ejus equitantem in eo Dominus projiciet in mare, id est, amaritudinem sempiternam. Consultum ergo nobis est, ut tempestive exsiliamus ab hoc curru.

II.

De secundo nota : Quia sumus errabundi, necesse habemus, ut vera nobis

via demonstretur. Et certe hoc facit nobis pia Virgo Maria. Ex ea quippe natus est, qui dicit Joan. XIV, 6 : *Ego sum via, veritas, et vita.* Unde et ipsa optime concordans cum verbis Filii, dicit in Eccli. XXIV, 25 : *In me gratia omnis viæ et veritatis, in me omnis spes vitæ et virtutis.* Quasi diceret : Ego in meo utero illum portavi, a quo habetur gratia viæ et veritatis, et a quo habetur spes vitæ æternæ.

Et nota, quod via maxime a quinque commendabilis existit, videlicet quod sit facilis sive plana, quod sit recta, quod sit lucida, quod sit pacifica.

1. Et certe via quam demonstrat Maria, paradisi rosa, facilis est sive plana. Unde ipsa dicit, Proverb, IV, 11 et 12 : *Viam sapientiæ monstrabo tibi : ducam te per semitas æquitatis : quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui.* Dicitur etiam Isa. XL, 4 : *Erunt... aspera in vias planas.* Viæ enim Dei licet carnalibus hominibus multum videantur esse difficiles, viris tamen religiosis qui uncti sunt gratia Spiritus sancti, valde leves esse videntur. Unde dicit Bernardus : « Primum tibi importabile videbi« tur aliquid, processu temporis si as« suescas, judicabis non adeo grave, pau« lo post nec senties, paulo post et de« lectaberis. »

E contra viæ diaboli vere sunt difficiles. Unde dicit Dominus in Baruch, IV, 26 : *Delicati mei ambulaverunt vias asperas : ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis.* Licet itaque ad tempus videatur facile servire diabolo, postea servitus ejus amarissima sentietur.

2. Secundo, ostendit nobis Beata Virgo viam rectam, ut dicitur de ea, Sap. X, 9 : *Sapientia*, id est, Maria, *justum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum Dei.* Dicit enim Filius Mariæ, Jerem. XXI, 9 : *Adducam eos..., in via recta, et non impingent in ea, quia factus sum Israeli pater.* Multum declinant a via Dei et matris ejus chorizatores, et lusores, et aliarum vanitatum et iniquitatum sectatores. *In circuitu enim impii ambulant*, ut dicitur in Psalm. XI, 9.

3. Tertio ostendit nobis Maria lampas recti viam lucidam. Unde dicitur Proverb. IV, 18 : *Justorum semita quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem.* Unde et Beata Virgo signata est per illam columnam ignis, quæ præcessit filios Israel, illuminans viam eorum.

E contra via impiorum qui non sequuntur vestigia Beatæ Virginis, est tenebrosa. Unde dicitur Proverb. IV, 19 : *Via impiorum tenebrosa : nesciunt ubi corruant.* O quam felices sunt, qui in tali via ambulant, ut mox cum clauserint oculos carnis, in morte videant oculis animæ claritatem Dei ! Væ autem illis, qui tunc ruent in tenebras sempiternas !

4. Quarto, ostendit nobis mater Dei viam pulchram et pacificam. Unde de ipsa dicitur, Proverb. III, 17 : *Viæ ejus viæ pulchræ, et omnes semitæ illius pacificæ.*

E contrario via peccatorum est inquinata et immunda. Unde dicitur in Psal. X II, 4 : *Exacerbavit Dominum peccator... Non est Deus in conspectu ejus, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.* Nonne viæ illorum sunt inquinatæ, qui quotidie per luxuriam animas et corpora sua defœdant ? Via etiam peccatorum latronibus est plena. Unde dicit Job in persona cujuslibet peccatoris, XIX, 12 : *Simul venerunt latrones ejus, et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum.* Per latrones intelliguntur dæmones, qui jacent in viis impiorum, divitum et usurariorum, qui sunt latrones pauperum, ut statim quando de tabernaculo corporis emigraverunt, animas eorum rapiant ad infernum. Dignum est enim, ut latrones a latronibus rapiantur. Unde dicitur : *Væ qui prædaris, nonne et ipse prædaberis* [1].

[1] Isa. XXXIII, 1.

III.

De tertio nota : Quia adhuc exsules sumus, necesse nobis est, ut per reginam cœli in hæreditatem felicis patriæ restituamur. Unde et ipsa invitat nos hodie, ut ad hanc hæreditatem ab hujus mundi concupiscentia transeamus. Dicit enim : *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini* [2], id est, bonis illis, quæ vobis dabit Jesus a me genitus, implemini. Forte posset aliquis dicere : O Virgo, nolumus ad te transire, quia tu es animo turbulenta, et hæreditas quam tu promittis, non est suavis et amabilis, sed amara. Præterea tu ipsa es moribunda, et cito moritura, et ideo nullam nobis poteris præstare de prædicta hæreditate uvarandiam [3]. Ad hoc ita ipsa respondet, et dicit ad primum : *Spiritus meus super mel dulcis*. Quasi diceret : Non sum iracunda, neque animo turbulenta, sed multum lenis ac dulcis mente et corde. Respondet etiam ad secundum : *Et hæreditas mea super mel et favum*. Quasi diceret : Hæreditas quam promitto, non est felle alicujus amaritudinis, seu incommoditatis infecta, sed summe amabilis est, et suavis. Ad tertium etiam dicit : *Memoria mea in generationes sæculorum*. Quasi diceret : Non sum aliquatenus mutabilis, nec sum moritura, sed sum cum filio meo Jesu Christo in perpetuum regnatura. Præterea plus adhuc exsequitur, quam delectabile et jucundum sit cum ea morari, et dicit : *Qui edunt me, adhuc esurient : et qui bibunt me, adhuc sitient :.. et qui operantur in me, non peccabunt*. Quasi diceret : Ita sum dulcis et pulchra, quod animæ beatorum vultum meum quem numquam fastidiunt, quasi mensam reputant delicatissimam et opulentissimam. Servitus etiam, quæ mihi exhibetur, decentissima est et honesta.

Rogate ergo Dominum, ut sic nunc in curru virtutum quarum Virgo Maria mater est, vehamur, sicque per illam in rectam viam perducamur, ut etiam ipsa duce hæreditati perpetuæ restituamur. Quod, etc.

[1] Eccli. XXIV, 26 et seq.

[2] Scilicet arrha, arrhabo.

SERMO XXXVII.

ITEM, IN EODEM FESTO

NATIVITATIS B. MARIÆ.

Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen nni Phison... Nomen secundi Gehon... Nomen tertii Tigris... Nomen quarti Euphrates. Gen. II, 10 et seq.

Quatuor sunt hic notanda :

I. Quis sit locus voluptatis, unde fons egreditur?
II. Quis sit fons, qui de loco voluptatis progreditur?
III. Quis sit paradisus, quem fons iste irrigare dicitur?
IV. Quæ sint quatuor capita, in quæ fons exinde dividitur?

I.

De primo nota : Locus voluptatis est ipsa sancta Trinitas, de qua per prædestinationem ab initio et ante sæcula egressa est Virgo Maria. Deus enim Pater ab æterno præviderat et præordinaverat ipsam, cooperatione Spiritus sancti paracliti, futuram matrem Filii sui unigeniti et coæterni. Unde ipsa dicit in Eccli. LXXIV, 14 : *Ab initio et ante sæcula creata sum.* Dicit etiam in Prov. VIII, 22 et

seq. : *Dominus possedit me ab initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. Ab æterno ordinata sum : nondum erant abyssi, et ego jam concepta eram.* Verissime sancta Trinitas est locus voluptatis. Omnis enim beatitudo et gaudium electorum emanat et effluit a sancta ac serenissima Trinitate. Propter hoc dicitur in Psal. xxxv, 9 : *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, et torrente voluptatis tuæ potabis eos.*

II.

De secundo nota : Per fontem intelligitur Virgo Maria, et hoc propter quinque fontis proprietates. Per fontem quippe sordes lavantur, æstuantes refrigerantur, sitientes refocillantur, horti irrigantur, et vultus repræsentantur.

1. Primo igitur B. Virgo tamquam fons sordida lavat. Ipsa quippe per efficacissimam intercessionem suam peccatoribus compunctionem infundit et contritionem, per quam a peccatorum suorum sordibus emundantur. De hoc fonte dicitur, Zach. xiii, 1 : *In die illa erit fons patens domui David, et habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatoris et menstruatæ.* Per domum David intelligitur sancta Ecclesia : per habitantes autem in Jerusalem, figurantur omnes fideles, qui sunt de regno Eclesiæ. B. Virgo Maria patet per misericordiam et compassionem, ut quicumque Christianus ex intimo corde ipsam imploraverit, ejus meritis ac intercessione suorum peccatorum veniam consequetur.

2. Secundo, Beata Virgo sicut fons refrigerat piis consolationibus omnes tribulationum et adversitatum æstum patientes : si tamen ex omni corde ipsius imploraverint subsidium. Unde et ipsa figurata est per illam columnam nobis, quæ sicut in Exodo legimus, *præcedens filios Israel, contra solis ardorem obumbravit castra eorum* [1]. Necessarium ergo nobis est, ut *quemadmodum cervus desiderat ad fontes aquarum* [2], ita et anima nostra desideret ad Virginem benedictam.

3. Tertio, pia Virgo devotionis aquas administrat, quibus anima Deum sitiens refollicetur. Quicumque ergo vult habere devotas lacrymas, acceleret ad Beatam Virginem, et percutiat eam virga oris sui, id est, virga attentissimæ supplicationis : et vere ipsa dabit aquas in abundantia. Ipsam quippe præfigurat illa petra, quam Moyses percussit, et fluxerunt aquæ largissimæ, sicut legitur in Exodo [3] et in libro Numerorum [4].

4. Beata Virgo tamquam fons irrigat universum hortum Ecclesiæ fluentis virtutum. Unde et ipsa dicit in Eccli. xxiv, 41 et 42 : *Ego quasi fluvius Diorix et sicut aquæductus exivi de paradiso. Dixi : Rigabo hortum plantationum, et inebriabo prati mei fructum.* Diorix interpretatur *medicamentum generis humani*, id est, Dei Filius allatus est in medicamentum. Ipsa est ille aquæductus, qui diversimode rigat hortum plantationum Domini, id est, universos fideles in Ecclesia commorantes. Huic enim obtinet charitatem, alteri castitatem, tertio humilitatem, quarto mansuetudinis lenitatem, quinto sobrietatem, sexto largitatem, septimo patientiam, octavo obedientiam, nono fidei constantiam, decimo in omni bono perseverantiam : et sic de cæteris virtutibus. Quicumque ergo indiget aliqua virtute, postulet instanter a Beata Virgine, et dabitur ei : ipsa nempe est thesauraria Jesu Christi.

5. Quinto, per fontem vultus intuen-

[1] Cf. Exod. xiii, 21 et seq.
[2] Ps. xli, 2.
[3] Cf. Ex. xvii, 6.
[4] Cf. Num. xx, 8 et seq.

tium repræsentantur. Ita et Beata Virgo est speculum imperialis palatii quod omnes electorum animæ summo desiderio contemplantur, et in quo universorum beatorum facies resultant et elucent. Unde de ea dicitur, Sap. VII, 26 : *Candor est lucis æternæ, et speculum sine macula Dei majestatis, et imago bonitatis illius.*

III.

De tertio nota : Paradisus quam irrigat Virgo Maria, est angelica natura, et universa supercœlestis curia. Angelica quippe natura, quæ est paradisus deliciarum, per Beatam Virginem irrigatur. Mirabiliter enim diligunt et amplectuntur, quoniam per ipsam ipsorum ruina reparatur. Ecce quidam eminentiores Angeli, qui erant conscii secretissimorum consiliorum Domini, ab ipsa mundi constitutione per ipsam irrigabantur : quia de futura ejus nativitate inenarrabiliter gratulabantur. Nihilominus etiam universa beatorum curia per gloriosam Dei matrem irrigatur : quia spirituali exsultatione et lætitia ex ipsius amabili præsentia continuo jucundatur.

IV.

De quarto nota : Quatuor capita in quæ iste fons dividitur, significant quadruplicem doctrinam sive admonitionem, qua Beata Virgo quatuor genera hominum circuit, salutem eorum desiderans, et procurans. Primi sunt pauperes et inopes. Secundi sunt peccatores. Tertii sunt justi et innocentes. Quarti sunt divites et abundantes.

1. Primus igitur fluvius ex prædicto fonte fluens appellatur Phison, quod interpretatur *os papillæ*, vel *oris mutatio.* Iste autem fluvius *circuit terram Hevilath,* per quam India intelligitur, quæ est in extremitate terræ. Phison itaque significat compassivam doctrinam Beatæ Mariæ, qua circuit pauperes et inopes, qui sunt quasi in India, id est, in extremitate terræ constituti : quia parum vel nihil habent de bonis hujus mundi. Docet enim eos et verbo et exemplo, ut sint continentes, fideles, et patientes, videlicet ut luxuriam fugiant, ut furta non faciant, et ut adversa hujus mundi patienter sustineant. Præbet autem seipsam in exemplum hujus triplicis doctrinæ. Ipsa enim fuit paupercula : sed tamen castissima, fidelissima, et patientissima.

2. Secundus fluvius emanans ex hoc fonte dicitur Gehon, et interpretatur *hiatus terræ,* vel *pectus.* Iste circuit Æthiopiam, ubi nigri Æthiopes commorantur. Signat autem iste fluvius admonitionem Beatæ Virginis, quæ hiat et desiderat conversionem peccatorum. Circuit ergo Æthiopiam, nigros peccatores, invitans eos ad tria. Primum est ut a malo recedant per contritionem et confessionem. Secundum est, ut disciplinam apprehendant per sollicitam satisfactionem. Tertium est, ut satisfactioni injunctæ etiam bona alia superaddant per bonorum operum supererogationem. Non solum enim a peccatoribus requiritur ut per jejunia, et orationes, et eleemosynas, ac alios labores, excessus suos emendent : necesse etiam habent, ut postquam omnem debitam satisfactionem expleverint, novis etiam laboribus, ac bonis operibus regnum Dei mercari studeant et adipisci.

3. Tertius fluvius ex hoc fonte procedens vocatur Tigris, qui interpretatur *velocitas.* Iste circuit Assyrios, qui interpretantur *facturæ vigilantes,* vel *diligentes.* Significat autem fluvius iste congratulationem et exhortationem Beatæ Virginis, quæ circuit bonos et justos, qui sunt in sui custodia vigilantes, ac Deum in toto corde diligentes. Tria vero

persuadet eis : Primum est, ut de perceptis gratiis semper Deo gratias agant. Secundum est, ut peccatores non despiciant, sed potius ipsis per compassionem assistant. Tertium est, ut in virtutum ac bonorum operum profectu usque in finem perseverantes existant.

4. Quartus fluvius appellatur Euphrates, et interpretatur *frugifer*, et iste circuit Chaldæos, sicut dicitur in historiis. Chaldæi vero interpretantur *mamillæ*, vel *feræ*, vel *dæmones*. Significat igitur fluvius iste instructionem Beatæ Mariæ, quæ frugem æternæ vitæ, id est, Jesum Christum, attulit huic mundo. Circuit autem fluvius iste divites et abundantes in hoc sæculo, qui deberent esse mamillæ pauperum, id est, consolatores et nutritores eorum, licet hodie per impietatem conversi sint in crudeles feras, et dæmones infernales. Circuit, inquam, Beata Virgo divites in tribus eos erudiens. Primum est, ut in omni felicitate hujus sæculi semper Deum timeant, et præ oculis habeat. Secundum est, ut nihil per injustitiam conquirant, vel possideant. Tertium est, ut semper pietatem et misericordiam pauperibus exhibeant. Hæc enim tria a divitibus maxime requiruntur.

Rogate ergo B. Mariam, ut per eam sic nunc in hujus mundi exsilio reficiamur, ut tandem in patria claritatem vultus ejus adspicere mereamur. Quod nobis, etc.

SERMO XXXVIII.

TERTIUM IN NATIVITATE

B. MARIÆ.

Orietur stella ex Jacob. Num. XXIV, 17.

Notandum est, quod stella illa, cujus ortum ille Gentilis vir Balaam prænuntiavit, est Beata Virgo Maria. Propter quod duo principaliter sunt hic notanda :

I. Quare B. Virgo stellæ comparetur ?
II. Cui stellæ convenientius adaptetur ?

I.

De primo nota : Beata Maria stellæ comparatur propter sex stellarum proprietates, quæ concurrunt in ipsa.

1. Primo igitur, sicut per stellas nox illuminatur, ita etiam per Beatam Virginem tota Ecclesia est illustrata. Unde quilibet Christianus debet dicere de Beata Virgine hoc quod dicitur, Sap. VII, 10 : *Super salutem et speciem dilexi eam*, id est, Mariam, *et proposui pro luce habere illam : quoniam inexstinguibile est lumen illius*. Multum diligenda est Beata Virgo a quolibet Christiano, propter hoc, quod est inexstinguibile lumen ejus. Numquam enim aliquis in tantum peccat, si vult per veram pœnitentiam recurrere ad ipsam, quin ipsa sit statim quasi lucerna pedibus suis, et reducat eum in viam salutis æternæ.

2. Secundo, in stellarum natura magnæ esse Virgo munditiæ indicatur. Etenim B. Virgo mundissimæ naturæ fuit, unde dicitur de ea, Sap. VII, 24 et 25 : *Attingit ubique propter suam munditiam. Vapor*

est enim virtutis Dei, et emanatio quædam est claritatis omnipotentis Dei sincera : et ideo nihil inquinatum in eam incurrit. Vere dicitur, quod munditia Beatæ Virginis attingit ubique. Attigit enim Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum. Patrem attigit ex sinu suo accipiens Filium suum unigenitum. Filium attigit, eumdem recipiens in uterum suum. Attigit et Spiritum sanctum, quem habuit in divinæ conceptionis adjutorium. Et vere B. Virgo Maria munda fuit. Fuit enim claritatis omnipotentis Dei sincera emanatio. Ipsa *ab initio, et ante sæcula*[1] emanavit a Deo, quia ad hoc ut fieret mater Filii Dei, prædestinata fuit ab æterno : et ideo nihil coinquinatum potuit intrare in illam. Decuit enim ut illa quæ futura erat mater Dei, sancta esset et immaculata. Quod autem Beata Virgo ab æterno præordinata fuerit in matrem Dei, ipsa protestatur, Proverb. VIII, 22 et 23, ubi dicitur : *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. Ab æterno ordinata sum.*

3. Tertio, quælibet stella major est quam esse videatur : ita etiam Beata Virgo, licet magni meriti esset apud Deum per humilitatem, tamen parva erat apud semetipsam. Unde legitur, Luc. I, 28, quod cum Angelus dixisset : *Ave gratia plena, Dominus tecum:* ipsa hæc audiens suadente humilitate turbata est. Quasi diceret : Ego non sum digna quod sim vel dicar gratia plena, et quod Dominus sit mecum, et quia appeller inter mulieres benedicta. Hinc etiam cum Angelus postmodum insinuaret ei, quod conceptura et paritura esset Dei Filium : ipsa tamen ab humilitate sua non recessit. Sed cum Angelus omnem legationem suam adimplesset, respondit ei, dicens : *Ecce ancilla Domini.* Non dicit : Ecce sponsa Patris, ecce mater Filii, ecce sacrarium Spiritus sancti. Quod si dixisset, mentita non fuisset. Debemus etiam et nos imitari humilitatem Beatæ Mariæ, ut videlicet per humilitatem parvi simus in oculis nostris, et sic magni erimus in oculis Dei. Unde dixit Samuel ad Saulem, I Reg. XV, 17 : *Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es ? unxitque te Dominus in regem super Israel ?* Quasi diceret : Olim cum parvulus eras in oculis tuis, magnus fuisti in oculis Domini. Nunc autem cum magnus es in oculis tuis, parvus es in oculis Domini : propter quod etiam subjungit : *Abjecit te Dominus ne sis rex*[2].

4. Quarto, ex ordinato motu stellarum dulcis harmonia suscitatur, licet a nobis non audiatur. Ita etiam B. Virgo dulcem harmoniam devotæ laudis effudit in aures Domini, quando gratias egit ei super beneficiis ab eo susceptis. Ait enim : *Magnificat anima mea Dominum. Et exsultavit spiritus meus,* et cætera quæ sequuntur[3]. Similiter et nos pro singulis beneficiis a Deo susceptis, debemus ei referre magnificas laudes et devotas gratiarum actiones, et sic dulcem harmoniam suscitabimus auribus suæ benignitatis. Sic enim provocabitur, quod plura nobis misericordiarum suarum munera largietur. Unde monet nos Eccli. XLIII, 33 et 34 : *Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis : major est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute.* Quasi diceret : Si exaltaveritis eum, gratias ei referendo, amplioribus virtutum donis vos adimplebit. Hinc etiam dicit Bernardus : « Disce in agendo « gratias non esse tardus aut segnis : « ingratitudo enim est ventus urens, ex- « siccans fontem misericordiæ, et rorem « pietatis. »

5. Quinto, stella in effusione radiorum

[1] Eccli. XXIV, 14.
[2] I Reg. XV, 23.
[3] Luc. I, 46 et seq.

suorum non corrumpitur aut violatur. Sic et B. Virgo in Nativitate Dei Filii non est corrupta : sed quem Virgo concepit, et quem Virgo in utero portavit, hunc etiam Virgo peperit, et post partum inviolata ac semper Virgo permansit. Unde cantatur in Sequentia *Lætabundus* :

« Sicut sidus radium,
Profert Virgo Filium,
Pari forma.

Non est læsum radio
Sidus, nec est Filio
Virgo læsa. »

Nos etiam cavere debemus, ne diabolus fidem nostram corrumpat. Unde dicit Apostolus, II ad Corinth. XI, 3 : *Timeo autem, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate*, scilicet, fide, *quæ est in Christo*. Multorum hodie fides corrupta est, et maxime mulierum, in quibus per incantationes et sortilegia, et præstigia, ac medicamina multifaria, in quibus confidunt, simplicitas et puritas Christianæ fidei plus etiam quam dici potest, est corrupta. Ipsæ enim cum sint filiæ Evæ matrem suam imitantes, fidem suam per multa etiam incredibilia corrumpi permittunt. Ne etiam diabolus animas nostras per peccata corrumpat, mandata Domini custodire debemus. Unde dicitur, Sap. VI, 19 et 20 : *Custoditio legum, consummatio incorruptionis est : incorruptio autem facit esse proximum Deo.*

6. Sexto, stella cœlo inseparabiliter est infixa, nec ab eo separatur. Sic etiam Beata Virgo in omnibus persecutionibus, quæ advenerunt filio, non separavit se ab ipso. Ipsa quippe magnam paupertatem passa est cum filio apud Bethlehem in diversorio. Unde dicit Luc. II, 6 et 7, quod cum esset in Bethlehem censum capitis sui solutura, *impleti sunt dies ejus, ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum, et pannis eum involvit, et reclinavit in præsepio : quia non erat eis locus in diversorio.* Ipsa etiam cum filio passa fuit exsilium septem annis in Ægypto. Unde dicitur, Matth. II, 14 et 15, quod *Joseph consurgens, accepit puerum et matrem ejus nocte, et secessit in Ægyptum : et erat ibi usque ad obitum Herodis.* Nihilominus Beata Virgo dolorem incomparabilem sustinuit cum filio stans sub crucis patibulo. Unde Joannes qui hoc vidit, dicit, XIX, 26 : *Cum vidisset Jesus matrem, dicit matri suæ : Mulier, ecce filius tuus.* Quasi diceret : Vide, attende, et considera, quanta tormenta patitur Filius tuus, et per hæc verba quodammodo dolores matris augmentavit.

Nos etiam Redemptorem nostrum diligere debemus, ipsique inseparabiliter adhærere. Unde dicit Apostolus ad Rom. VIII, 35 : *Quis separabit nos a charitate Christi ? tribulatio ? an angustia ? an fames ? an nuditas ? an periculum ? an persecutio ? an gladius ?*

II.

De secundo nota : Beata Virgo duabus stellis convenientibus assimilatur, videlicet, stellæ matutinæ, et stellæ marinæ.

I. Primo itaque comparatur stellæ matutinæ. Unde dicitur Eccli. L, 6 et 7 : *Quasi stella matutina in medio nebulæ, sic ipsa effulsit in templo Dei.* Dissipavit enim Beata Virgo in ortu suo nebulam tristitiæ, quæ obtexerat omnes fideles adventum Christi cum magno desiderio præstolantes. Omnes enim illi, quibus revelatum fuit in spiritu, quod illa quæ erat Mater Dei futura, jam esset nata, mirabiliter nimirum poterant exsultare. Unde etiam Ecclesia filios suos hodie invitat ad gaudium, ita canens : « Cum jucunditate Nativitatem Beatæ Mariæ celebremus, ut ipsa pro nobis intercedat ad Dominum Jesum Christum. »

Et nota, quod Beata Virgo stellæ matutinæ, quæ alio nomine Venus vel Lu-

cifer appellatur, propter quinque comparatur.

1. Primo enim, sicut Lucifer diem et ortum solis immediate præcedit : ita et Beata Virgo Maria Dei Filium, qui verus est dies et sol æternus, corporali introitu præcessit in mundum, imo et ipsa verum diem et solem æternum, id est, Dei Filium profugatis tenebris perduxit in hunc mundum : propter quod cantamus de ea : « Felix namque es sacra Virgo Maria, et « omni laude dignissima : quia ex te or- « tus est sol justitiæ, Christus Deus no- « ster. » De die etiam, quem hæc stella produxit in orbem, dicitur in Psal. LXXXIII, 11 : *Melior est dies una in atriis tuis, super millia.* In atriis quippe militantis Ecclesiæ solus Christus melior est, quam sint multa millia aliorum justorum. Unde et sponsa in Cant. V, 10, dicit quod *ex millibus est electus.*

2. Secundo, sicut stella matutina, id est, Venus calida et humida : sic et Beata Virgo fideliter invocata confert calorem pulchræ dilectionis. De primo dicitur Eccli. XXIV, 24 : *Ego*, inquit, *mater pulchræ dilectionis.* De secundo dicit ibidem, XXIV, 41 et 42 : *Ego sicut aquæductus exivi de paradiso : dixi : Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum.* Hortus plantationum est S. Ecclesia, in qua plantæ fidelium hominum sunt plantatæ. Has autem plantas, ut eo melius proficiant, irrigat aquis gratiarum, quas excipiens a Christo transmittit omnibus fideliter ipsam invocantibus. Et etiam quandoque tam copiose transmittit aquam devotionis in corda suorum amicorum, quod inebriantur, id est, quod omnium miseriarum suarum ad tempus penitus obliviscuntur. Utinam illa pia Virgo sic nos aliquando inebriare dignetur !

3. Tertio, sicut Lucifer semper solem comitatur, et tunc quando solem sequitur, Vesperus appellatur : ita et Beata Virgo vestigia filii degentis in carne continuo sequebatur ; ipsum quoque non reliquit, cum ascendisset in cœlum. Unde dicit Hieronymus in quodam tractatu de *Assumptione Beatæ Mariæ* : « Si Chri- « stus ab omnibus est amandus, et ex toto « corde, et ex tota anima, atque ex tota « virtute quærendus : maxime tamen ab « ea ardentius, cujus et Dominus erat et « filius. Fortasse ergo præ nimio amore « in loco, quo sepultus dicitur, interdum « eam habitasse credimus, quatenus amor « piis pasceretur obtutibus. Sic namque « locus habitationis ejus medius est hinc « inde constitutus, ut adire possit ascen- « sionis ejus vestigia, et locum sepulturæ « ac resurrectionis, seu omnia in quibus « passus est, loca invisere, non quod jam « viventem quæreret cum mortuis, sed « ut suis consolaretur adspectibus. Hoc « quippe agit impatiens amor, ut quem « desiderat, semper invenire se credat. »

4. Quarto, sicut Lucifer, id est, stella matutina plus fulget inter omnia sidera : sic etiam Beata Maria plus rutilat in gloria, quam aliquis Angelus, vel etiam aliquis Sanctus, unde dicitur de ea, Sap. VII, 29 : *Est hæc speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum, luci comparata invenitur prior.* Solis igitur et omnium astrorum subcœlestium splendorem excedit claritas Virginis intemeratæ, imo dicit Bernardus, quod « ipsa « cœlestis patria clarius rutilat virginea « lampadis irradiata fulgore. » Ipse etiam Lucifer in suo splendore colorem habet gaudentem : ita etiam B. Maria omnes exhilarat, qui eam intueri merentur.

5. Quinto, sicut in circulo Veneris, teste Martiano, omnes dicuntur consistere voluptates : ita etiam B. Maria in circulo intemerati uteri sui illum qui est voluptas et gaudium omnium beatorum, novem mensibus continuit et hospitata fuit. Unde cantatur in Reg. : « Continet « in gremio cœlum terramque regentem « Virgo Dei genitrix. » In circulo etiam illo, in quem translata est B. Virgo, consistit ille qui est fons omnium voluptatum, et qui torrente voluptatis suæ potat electos. Est enim B. Virgo super omnes Angelorum ordines exaltata, sicut de ea

confidenter canit Ecclesia, positusque est thronus ejus juxta thronum serenissimi Filii sui Jesu Christi. Unde dicit Hieronymus : « Etsi in domo Patris mansiones multæ sunt, credimus splendidiorem mansionem matri Filium præstitisse. »

II. De secundo nota : Dicitur etiam Beata Maria stella marina, hoc testatur universa Ecclesia quæ sic canit in quadam Sequentia : « Ave præclara maris stella in luce, etc. » Canit etiam in hymno : « Ave maris stella, etc. » Comparatur autem stellæ maris ad minus propter duo. Primo quia per eam omnis nauta dirigitur. Secundo, quia acui in tempestatibus mirabiliter invenitur similis.

1. Primo enim, sicut versus stellam illam, quæ stella maris vocatur, semper nautæ portum et viam considerant navigandi : sic etiam B. Virgo nobis in mari hujus mundi constitutis ostendit viam navigandi et portum cœli. Unde et ipsa dicit in Eccli. xxiv, 26 : *Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini.* Hæc stella invitat nos ad bonum hospitium : promittit enim nobis, quod nos per generationem suam, id est, per dilectum Filium Jesum Christum omni gaudio nos implebit. Ostendit nobis etiam hæc stella viam quæ ducit ad portam paradisi, ita dicens in Psal. xxxiii, 12 : *Venite filii, audite me : timorem Domini docebo vos.* Quasi diceret : Hæc est via ad portam paradisi timor Domini. Unde dicit Eccli. i, 12 et 13 : *Timor Domini delectabit cor, et dabit lætitiam, et gaudium, et longitudinem dierum. Timenti Dominum bene erit in extremis.*

2. Secundo nota, quod legitur de stella maris, quod videlicet in tempestate, quando cœlum nubibus est obvolutum, et non potest videri stella maris : tunc nautæ acum accipientes projiciunt in pelvim, in qua est aqua : accipiunt etiam magnetem, per quem acus jacens in pelvi circumducitur et circumagitatur. Acu vero sic circumducta subtrahunt magnetem, et tunc acus acumine suo dirigit se contra stellam maris, et sic nautæ propendunt quorsum sita sit stella maris, et sequuntur eam. Hæc optime possunt exponi de Virgine Maria.

Nota igitur, quod tunc verissime tempestas est in anima, et tunc cœlum nubibus obducitur, cum per peccata et Dei et Beatæ Virginis gratia a miseris peccatoribus amittitur. Quid autem faciendum est peccatoribus, ut recuperent gratiam matris misericordiæ ? Certe necesse est ut accipiant acum, per quam pœnitentia figuratur : quia per pœnitentiam, sicut per acum vestis innocentiæ quæ per peccatum dirupta est, resuitur et reparatur. Hæc autem acus, videlicet contritio, vel pœnitentia debet in corde per magnetem circumduci. Per magnetem vero timor æternæ damnationis et divinæ severitatis intelligitur. Iste enim timor trahit ad se ferrum, id est, ferreos peccatores. Subducto vero hoc lapide, id est, alleviato timore per spem veniæ convertit se acus, id est, pœnitentia ad matrem misericordiæ, id est, peccator fiducialiter incipit pœnitentiam agere, pro eo quod credit et sperat Mariam matrem misericordiæ pœnitentem non abjicere, imo paratam esse pro reis semper intercedere. Pœnitentiam igitur agentes ductu hujus stellæ, id est, ducatu Virginis propitiæ perveniunt ad portas salutis æternæ.

Rogemus ergo, charissimi, hanc gloriosam stellam, ut nobis in præsentis exsilii peregrinatione constitutis, sic radios suæ pietatis transmittat, ut radiorum ipsius ducatu quilibet nostrum in patriam perpetuæ felicitatis perveniat. Quod nobis, etc.

SERMO XXXIX.

IN EXALTATIONE SANCTÆ CRUCIS.

Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Joan. XII, 32.

Quia hodie festum agitur Exaltationis sanctæ Crucis, propterea legitur Evangelium in quo Dominus mentionem facit, qualiter ipse exaltatus fuit in cruce. Unde tria sunt hic notanda :

I. Quid per Exaltationem Domini patenter intelligatur ?
II. Per quid Exaltatio Domini figuraliter exprimatur ?
III. Per quid ad ipsum omnis homo trahatur ?

I

De primo nota : Per exaltationem a terra intelligitur crucifixio Jesu Christi. De hac exaltatione idem Dominus dicit, Joan. VIII, 28 : *Cum exaltaveritis Filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum.* Hæc verba sic expone : *Cum exaltaveritis*, id est, cum crucifixeritis me Filium hominis, id est, Mariæ Virginis, *tunc cognoscetis*, id est, aliqui ex vobis cognoscent, *quia ego sum*, scilicet, Filius Dei. Unde dicit Marc. XV, 39, quod Domino mortuo in cruce, centurio qui ex adverso stabat, ait : *Vere hic homo Filius Dei erat.* Dicit etiam Luc. XXIII, 48, quod *omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, et videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur.* Quasi per hoc innuerent, quod male actum esset contra Filium Dei.

II.

De secundo nota : Exaltationem sive crucifixionem Domini præfigurabat exaltatio ænei serpentis in deserto. Unde Dominus dicit, Joan. III. 14 et 15 : *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis : ut omnis, qui credit in Christum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Nota ergo, quod legitur in libro Num. XXI. 4 et seq., quod cum filii Israel essent in deserto, *tædere cœpit populum itineris ac laboris : locutusque contra Deum et Moysen, ait : Cur eduxisti nos de Ægypto, ut moreremur in solitudine ? Deest panis, non sunt aquæ : anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas et mortes plurimorum rogaverunt Moysen, ut oraret pro eis. Orante vero Moyse dixit Dominus : Fac serpentem æneum, et pone eum pro signo : qui percussus adspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses* SERPENTEM ÆNEUM, *et posuit pro signo : quem cum percussi adspicerent, sanabantur.*

Igitur ad intelligentiam præmissorum, tria sunt hic investiganda. Primum est, quid per serpentem æneum præfiguretur. Secundum est, quid per exaltationem ejus significetur. Tertium, quid per serpentes ignitos intelligi detur.

I. De primo nota, quod per serpentem æneum Dei Filius figuratur, et hoc propter sex causas.

1. Prima est, quia (sicut dicit Hieronymus ad Præsidium de *Rerum contemptu*) « serpens quando insenuerit, jejunat « quadraginta diebus, ut laxetur pellis « ejus, et sic per angustum foramen pe- « træ transiens, pellem senectutis depo- « nit. » Ita et Christus jejunavit quadraginta diebus et quadraginta noctibus, ut doceat nos idem facere, ut sic pellem veterem peccatorum deponentes, in novitate vitæ spiritualis ambulemus.

2. Secunda causa est, quia serpens contemptibilis est et oditur. Ita et Judæi Christum contempserunt et oderunt. De contemptu suo dicit ipse Dominus in Psal. XXI. 7 : *Ego sum vermis, et non homo : opprobrium hominum et abjectio plebis.* Quod etiam oderunt eum, testatur Joan. XV. 18 : *Si mundus vos odit : scitote quia me priorem vobis odio habuit.* Et vere Christus adhuc a multis contemnitur. Multi enim sunt, qui nummum, et ventrem, et mulierem fornicariam præponunt optimo Deo.

3. Tertia causa est, quia serpens est animal prudens. Unde dicitur Genesis, III. 1 : *Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ quæ fecerat Dominus Deus.* Ita etiam Dominus per prudentiam diabolum superavit in cruce. Unde dicitur Job, XXVI. 12 : *Prudentia ejus percussit superbum.* Dei quippe Filius cum diabolo congressurus, habitum eorum induit, quos diabolus sæpe deviceral. Diabolus autem virtutem divinitatis sub humanitate latentem ignorans, cum Filio Dei audacter congreditur, faciens eum in cruce suspendi. Dum vero creditur vincere, vincitur, et percutitur, et conculcatur.

4. Quarta causa, quare Christus æneo serpenti comparatur, hæc est, quia videlicet æs valde durabile est. Ita et Christus æneus fuit, quia patientissimus. Summæ quippe patientiæ fuit in omnibus amaritudinibus Passionis suæ. Unde et Paulus invitat nos, ad Heb. XII, 3 et 4, ut patientiam hujus ænei serpentis intueamur et imitemur, ita dicens : *Recogitate eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem : ut ne fatigemini, animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis.*

5. Quinta causa est, quod æs est vocalissimum et sonorissimum inter omnia

metalla. Ita et Christus clarissimas et suavissimas voces emisit in medio amaritudinum Passionis suæ, sicut testatur Luc. XXIII, 34 et 43. Dixit enim ad Patrem : *Pater, dimitte illis : non enim sciunt quid faciunt.* Dixit etiam ad latronem : *Amen dico tibi : Hodie mecum eris in paradiso.*

6. Sexta causa est, quod æs conservationi collyriorum inter omnia metalla est aptissimum. Ita et corpus Domini fuit vas efficacissimi collyrii atque optimæ medicinæ. Ex ipso quippe profluxit sanguis ille pretiosus, qui est totius mundi nobilissima medicina. Unde dicit Augustinus in libro de *Anima:* « O medicinam « omnibus consulentem, omnia tumescentia comprimentem, omnia tabescentia reficientem, omnia superflua resecantem, omnia necessaria custodientem, omnia perdita reparantem, omnia depravata corrigentem! »

II. De secundo nota, quod exaltatio ænei serpentis quem Moyses ad adspectum populi in pertica elevavit, hoc præfiguravit, quod Jesus Christus erat suspendendus in cruce, ut quicumque eum per veram fidem, id est, per eam fidem quæ bona operatur, intueretur, ab omnibus plagis suorum criminum curaretur.

III. De tertio nota, quod per ignitos serpentes intelliguntur peccata mortalia, videlicet superbia, ira, invidia, acedia, avaritia, gula, et luxuria. Primus serpens, videlicet superbia, præcipue collum et caput invadit. Secundus, scilicet ira, cor et pectus. Tertius, videlicet invidia, medullas et ossa. Quartus vero, scilicet acedia, mordet pedes et crura. Quintus, videlicet avaritia, manus et brachia. Sextus autem, id est gula, lacerat ventrem et viscera, Septimus serpens, id est luxuria, invenenat lumbos et femora.

Dicuntur autem isti serpentes igniti propter duo. Primum est, quia omnia bona opera hominum exurunt et consumunt. Secundum est, quia animas quas invenenaverunt, æternis ignibus repræsentant et tradunt. De igne vero isto quo hi serpentes igniti sunt invenenaturi, dicitur in Job, XXXI, 12 : *Ignis est usque ad perditionem devorans, et omnia eradicans genimina*, videlicet virtutum et bonorum operum. Quicumque ergo illis ignitis serpentibus percussus fuerit, respiciat nostrum æneum serpentem, id est, Jesum Christum in cruce suspensum, et curabitur. Pendet enim Jesus in eximia humilitate, contra superbiam : pendet in maxima cordis lenitate, contra iram : pendet in præcipua charitate, contra invidiam : stat in cruce inenarrabili dolorum acerbitate, contra acediam : stat in altissima paupertate, contra avaritiam : pendet in duræ sitis siccitate, contra gulam : stat nihilominus in laudabili corporis castitate, contra luxuriam.

III.

De tertio nota : Dominus exaltatus in cruce *omnia trahit ad seipsum.* Per *omnia* vero homo denotatur : propter ipsum quippe facta sunt omnia, et in ipso concurrunt omnia. Habet enim rationem cum Angelis, et vitam cum arboribus, sentit cum animalibus, et habet esse cum lapidibus. *Trahit* autem nos Dominus triplici funiculo, fidei, spei, et charitatis. Unde et istæ tres virtutes dicuntur Theologicæ, id est, divinæ. De isto funiculo triplici dicitur, Eccle. IV, 12 : *Funiculus triplex difficile rumpitur.* Igitur homo per fidem videt Deum, et omnia quæ Deus electis præparavit. Per spem homo concupiscit apprehendere, quæ sibi fides demonstravit. Per charitatem vero laborat et fortiter operatur, ut dig-

nus sit ea possidere quæ per fidem videt, et per spem concupiscit.

Rogate ergo Dominum, ut eum nunc in crucis patibulo tam fideliter intueamur, ut ipsum quoque in regali solio gloriose residentem tandem videre mereamur Quod, etc.

SERMO XL.

IN FESTO BEATI MATTHÆI APOSTOLI.

Non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam. Luc. v, 32.

Nota, quod Dominus et peccatores vocat, et justos. Unde notandum est hic de triplici vocatione Domini :

I. Dominus vocat peccatores ad pœnitentiam et conversionem.
II. Vocat justos ad ampliorem perfectionem.
III. Vocat pœnitentes et innocentes ad perpetuam remunerationem.

I.

De prima vocatione dicitur in Matth. ix, 9 : *Vidit Jesus hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Et ait illi : Sequere me. Et surgens, secutus est eum.*

Et nota, quod Beatus Matthæus quatuor fecit, quæ vere pœnitens facere debet. Vocante quippe se Domino, omnia reliquit, surrexit, secutus est Jesum, et fecit ei in domo sua convivium magnum. Unde dicitur in Luc. v, 28 et 29 : *Relictis omnibus, surgens secutus est eum, et fecit ei convivium magnum Levi*, id est, Matthæus, *in domo sua.* Ita etiam quilibet peccator, 1. Omnia peccata et peccatorum occasiones relinquere debet per timorem : quia *timor Domini expel-*

lit peccatum [1]. 2. Surgere etiam, id est, sursum se erigere debet per spem : quia spes cœlestia concupiscit. 3. Sequi quoque Deum debet per fidem. Fides enim semper innititur omnibus vestigiis Jesu Christi : sequitur quippe cum ad locum passionis et supplicii, et ad tribunal districti judicii, et ad solium cœlestis palatii. 4. Debet ei in domo animæ suæ magnum convivium præparare, per charitatem. Charitas enim bona opera operatur, in quibus Deus tamquam dulcissimis ferculis delectatur.

Item de vocatione peccatorum dicitur, Matth. IV, 17 : *Cœpit Jesus prædicare, et dicere : Pœnitentiam agite : appropinquavit enim regnum cœlorum.* Dicitur etiam, Marc. I, 14 et 15 : *Venit Jesus in Galilæam, prædicans Evangelium Dei regni, et dicens : Quoniam impletum est tempus, et appropinquavit regnum Dei : pœnitemini, et credite Evangelio.*

Nota hic duas causas, quare unusquisque debeat celeriter pœnitere.

1. Prima causa est temporis brevitas, quæ notatur ibi : *Quoniam impletum est tempus.* Cum igitur incerti simus, si cras simus victuri, quomodo conversionem nostram etiam usque in crastinum audeamus differre. Unde dicitur Eccli. V, 8 et 9 : *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem : subito enim veniet ira illius.* Hinc etiam dicit Augustinus in libro de *Verbis Domini* : « Ipsa res est, quæ multos occidit, « dum dicunt : Cras, cras : et subito os- « tium clauditur. Remansit foris cum « voce corvina : quia non habuit gemi- « tum columbinum. » Item, in eodem super locum illum Prov. III, 28 : *Ne dicas amico tuo : Vade et revertere : et cras dabo tibi : cum statim possis dare.* « Audisti « præceptum non differendi ut in alium « sis misericors, et differendo in te es « crudelis. Non debes differre panem « daturus, et differs indulgentiam acce- « pturus. »

2. Secunda causa, per quam invitamur ad velocem pœnitentiam, est gloriosi regni Dei jucunditas, quæ notatur ibi, Matth. IV, 17 : *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum.* Si aliquis ita famelicus esset, quod intraret stabulum porcorum, ut reficeretur de cibis eorum, et tunc ab aliquo magno principe vocaretur ad palatium suum, ubi ei ex optimis ferculis satietas veraciter promitteretur : nonne libenter et velociter ire deberet ? Si vero responderet vocanti se, et diceret : Exspecta per tempus, prius enim ventrem meum siliquis porcorum implebo : nonne stultissimus judicaretur ? Sic est de multis. Cum enim homo naturaliter ita famelicam habeat animam, quod non possit impleri nec satiari, nisi per solam Trinitatem : multi tamen amplexantur stercora turpium voluptatum, ut per eas satient miseram concupiscentiam suam. De ferculis vero regis æterni vel nihil vel valde parum curant. Quia igitur vocamur ad pœnitentiam, oportet scire quid sit vera pœnitentia. Quædam Glossa super Matthæum ait : « Pœnitentia dicitur a pu- « niendo, qua quisque punit, quod illicite « commisit. » Item, alia Glossa in Matthæo : « Pœnitere est anteacta deflere, et de- « flenda non committere. » Augustinus in quodam sermone de *Pœnitentia* dicit : « Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes, si « tamen estis pœnitentes, et non estis irri- « dentes, mutate vitam. » Per hoc, quod ter ait *pœnitentes*, innuit nobis quod triplex debet esse pœnitentia, videlicet cordis, oris, et operis. Prima consistit in vehementi contritione, secunda in pura confessione, tertia in plena satisfactione.

[1] Eccli. I, 27.

II.

Secundo, Dominus vocat justos ad ampliorem perfectionem. Et nota, quod Christiana perfectio maxime consistit in quatuor. Primum est jugis continentia. Secundum est totalis obedientia. Tertium est voluntariæ paupertatis sacrificium. Quartum est fervens martyrii desiderium.

1. Ad jugem continentiam vocavit Dominus Joannem Evangelistam, cum ad ejusdem nuptias esset invitatus, sicut asserunt Sancti. De hac perfectione dicit Dominus, Matth. XIX, 12 : *Sunt eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum cœlorum. Qui potest capere, capiat.* Legitur in vita S. Patrum, de quodam Laico qui diu habuerat uxorem legitimam, sed numquam eam cognoverat, sed tamquam sororem eam habebat. Hic vehementer redarguendi sunt qui nolunt etiam a fornicatione propter Deum abstinere.

2. Vocat nos etiam Dominus ad totalem obedientiam, Matth. XVI, 24 : *Si quis*, inquit, *vult venire post me, abneget semetipsum.* Ille semetipsum abnegat, qui propriæ voluntati renuntiat, et totum se per obedientiam alteri recommendat. Hoc exemplum habemus a Christo, qui in agonia positus dixit ad Patrem, ut testatur Marc. XIV, 36 : *Abba Pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem hunc a me, sed non quod ego volo, sed quod tu.* Ibi dicit Glossa : « Usque in finem non cessat nos docere « parentibus obedire, et voluntatem eo- « rum nostræ præponere voluntati. Hic monendi sunt Laici, ut Sacerdotibus suis fideliter obediant.

3. Vocavit etiam Dominus Petrum et Andream, et filios Zebedæi ad voluntariæ paupertatis sacrificium, sicut legitur Matth. IV, 22. Dicitur enim ibi, quod *relictis retibus et patre, secuti sunt eum.* Hinc etiam legitur, Matth. XIX, 21, quod cum quidam adolescens dixisset se omnia mandata Domini a juventute servasse, *ait illi Jesus : Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo.* Hic monendi sunt illi, qui omnia relinquere non possunt, ut saltem eleemosynas suas pauperibus largiter administrent.

4. Quarto, vocat Dominus justos ad fervens martyrii desiderium. Unde dicit, Luc. XIV, 27 : *Qui non bajulat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse discipulus.* Ille crucem suam bajulat, qui mori pro Christo desiderat. Hic monendi sunt infirmi Christiani, qui timent mortem pati pro Christo, ut saltem ab hoc caveant, ne Christus patiatur ab eis, id est, ne rursus per peccata sua Dei Filium crucifigant.

III.

Tertio, Dominus pœnitentes et innocentes vocabit ad perpetuam remunerationem. Unde dicitur, Matth. XX, 8 : *Cum sero factum esset, dicit dominus vineæ procuratori suo : Voca operarios, et redde illis mercedem suam.* Hinc etiam dicitur, Matth. XXV, 34 : *Tunc dicet rex his, qui a dextris ejus erunt : Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.* Et nota, quod Dominus electos suos per tria præcipue præmiabit. Primo enim eos vestimentis gloriæ decorabit. Secundo eos in thronis regalibus collocabit. Tertio eos delicatissimis ferculis optime providebit.

1. De primo dicitur, Baruch, V, 1 : *Exue te Jerusalem stola luctus, et vexationis tuæ : et indue te decore, et honore ejus, quæ a Deo tibi est sempiternæ gloriæ.* Item, Isa. LII, 1 : *Induere vestimentis*

gloriæ tuæ Jerusalem civitas sancti. Prædicta verba Dominus dicet ad quemlibet electum, cum induet eum stola perpetuæ claritatis. Per Jerusalem enim quilibet electus intelligitur.

2. De secundo dicitur in Job, XXXVI, 7: *Non auferet Dominus a justo oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur.* Per reges intelliguntur boni Christiani, qui bene regunt semetipsos, et familiam suàm si quam habent. Hos Dominus in soliis, id est, thronis regalibus collocabit.

3. De tertio dicitur in Isa. XLIX, 23: *Erunt reges nutritii tui, et reginæ nutrices tuæ.* Per reges intelliguntur Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, qui monarchiam cœlestis regni indivisibili unitate gubernant. Per reginas designantur potentia, sapientia, benevolentia, quæ sunt quasi spirituales sponsæ Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Qualia putatis fercula proferent de suis promptuariis hi Reges et hæ Reginæ ? Econtra peccatores miseri et nudi demergentur in abyssum inferni, ubi comedent absynthium, et fel draconum bibent, id est, æterna supplicia patientur.

Rogate ergo Dominum, ut cum nunc per pœnitentiam et Christianam perfectionem sic sequamur, ut tandem ad electorum epulas admittamur, etc.

SERMO XLI.

IN FESTO B. MAURITII

ET SOCIORUM EJUS.

Transfugerunt ad David, cum lateret in deserto, viri robustissimi, et pugnatores optimi, tenentes clypeum et hastam: facies eorum quasi facies leonis, et veloces quasi capreæ in montibus. I Paral. XII, 8.

Hæc verba leguntur in libro Paralipomenon, et optime possunt exponi de Beato Mauritio et sociis ejus. Unde primo quatuor sunt notanda :

I. Quis in loco isto per David intelligatur ?
II. Quid per desertum in quo latuit, exprimatur ?
III. Quando ad David isti transfugisse dicantur ?
IV. A quibus etiam viri isti commendabiles habeantur ?

I.

De primo nota : Per David Dei Filius intelligitur. Et hoc propter tria, videlicet propter convenientia nominis, et corporis, et operis.

1. Primo, David convenientia nominis sui exprimit Christum. David enim interpretatur *manu fortis,* et vere Filius Dei fortis est manibus. Potest enim,

quando placuerit ei, omnes peccatores terræ confringere, sicut vasa figuli confringuntur. Unde dicitur ei in Psal. II, 9 : *Reges eos in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringes eos.* Hinc etiam dicitur Deut. VII, 9 : *Dominus Deus tuus, ipse est Deus fortis et fidelis.*

2. Secundo, David convenientia corporis sui Christum præfigurat. David enim *erat rufus, et pulcher adspectu, decoraque facie*, sicut legitur I Reg. XVI, 12. Ita etiam erat *candidus et rubicundus, electus ex millibus* [1]. Candidus si quidem fuit Christus per immaculatæ carnis puritatem. Rubicundus vero per Passionis asperitatem : tunc enim corpus suum per proprium sanguinem fuit rubricatum.

3. Tertio, convenientia operis David exprimit Christum. David enim opus fecit magnificum, quando Goliath Philisthæum agminibus Israel exprobrantem dejecit et interfecit, sicut dicitur I Reg. XVII, 50. Christus etiam diabolum universi humani generis inimicum in cruce moriens virtute divinitatis prostravit et conculcavit.

II.

De secundo nota : Per desertum in quo David latuit, sancta Ecclesia designatur. Sancta quippe Ecclesia bene desertum appellatur : quia tunc quando isti Martyres passi fuerunt, pauci fideles erant in Ecclesia, respectu multitudinis infidelium. Tunc etiam Christus quasi latuit quando pauci audebant in publico confiteri quod essent Christiani. Et vere adhuc hodie bene potest Ecclesia appellari desertum : quia licet in ea multi videantur Christiani esse et nomine et corpore, pauci tamen sunt in ea meritis et anima. Omnes enim qui subjacent alicui peccato mortali, et qui sunt amatores hujus mundi, non sunt de Ecclesia Dei, sed potius de synagoga diaboli.

III.

De tertio nota, quod tunc isti gloriosi milites confugerunt ad verum David in desertum Ecclesiæ, quando credentes in Christum baptizari se fecerunt ab Episcopo Jerosolymitano. Cum enim vel Judæus vel Paganus vere credens in Christum se facit baptizari, tunc se transfert a militia diaboli ad militiam Jesu Christi. Unde dicit Sacerdos ad eum, qui est baptizandus : « Abrenuntias satanæ et omni« bus pompis ejus, etc. » Quasi dicat : Relinquis tu modo servitium diaboli, et profiteris te esse servum Dei. Det nobis, charissimi, hoc Deus, ut factis impleamus, quod modo in baptismo promisimus.

IV.

De quarto nota : Beatus Mauritius et socii ejus a sex specialiter commendantur.

1. Primum est, quod erant viri robustissimi. Viri enim erant per animi firmitatem, et non mulieres per cordis imbecillitatem. Et erant robustissimi ad triplicem hostem debellandum. Robusti siquidem erant contra mundi hujus concupiscentiam, robustiores erant contra propriæ carnis petulantiam, robustissimi erant contra dæmonum pervicaciam. Hos

[1] Cant. V, 10.

enim tres hostes potenter et viriliter sibi subegerunt.

Indigemus et nos, charissimi, ut contra hos tres hostes simus robusti. Igitur ad conculcandam hujus mundi concupiscentiam monet nos I Joan. II, 15 : *Nolite*, inquit, *diligere mundum. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo*, id est, non diligetur a Deo. Ad comprimendam vero carnis petulantiam monemur a Paulo ad Rom. VI, 12 : *Non regnet*, inquit, *peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus.* Item, ad Galat. V, 24 : *Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, et concupiscentiis*, id est, carnem suam compresserunt, et vitia ejus et concupiscentias exstinxerunt. Ad enervandam quoque dæmonum pervicaciam, id est, insolentem nequitiam, monet nos I Pet. V, 8 et 9 : *Adversarius vester*, inquit, *diabolus, tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret : cui resistite fortes in fide.* Ad idem hortatur nos Paulus, ad Ephes. V, 11 : *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli.*

2. Secundum a quo commendantur isti egregii milites, hoc est, quod erant pugnatores. Iniquos enim et impios impugnabant, bonos autem et pios protegebant. Unde Beatus Mauritius dixit ad Maximinianum : « Dextræ nostræ pugnare ad- « versus impios et iniquos sciunt, laniare « pios et concives nesciunt : pugnavimus « semper pro justitia, pro pietate, pro sa- « lute innocentium. »

Sic et principes et milites nostri temporis facere deberent. Imitari quippe deberent sanctum Mauritium, et etiam Judam Machabæum, de quo legitur I Mach. III, 3 et 5 : *Judas Machabæus protegebat castra gladio suo, et persecutus est iniquos perscrutans eos : et qui conturbabant populum suum, eos succendit flammis.* Ad hoc enim milites acceperunt gladium, ut claustra religiosorum, et pupillos, et orphanos, et viduas ac pauperes ab impiorum injuriis tueantur.

3. Tertium quod fecit ad commendationem eorum, hoc est, quod tenebant clypeum. Per clypeum crux Dominica figuratur, quam isti gloriosi martyres in brachio recordationis suæ jugiter detulerunt.

Teneamus et nos, charissimi, hunc clypeum : unde dicit Bernardus : « Me- « mor ero quamdiu uxero, laborum quos « Christus sustinuit in prædicando, fati- « gationum in discurrendo, tentationum « in jejunando, vigiliarum in orando, la- « crymarum in compatiendo : recordabor « etiam dolorum, conviciorum, sputo- « rum, colaphorum, flagellorum, subsan- « nationum, exprobrationum, clavorum, « horumque similium : alioquin requiretur « a me sanguis Justi, qui effusus est su- « per terram. »

4. Quartum a quo commendantur isti martyres, hoc est, quod etiam hastam tenuerunt. Per hastam potest intelligi lancea illa, qua *unus militum latus Salvatoris aperuit, et continuo exivit sanguis, et aqua* [1].

Et certe hæc lateris Christi transfixio fuit spirituale martyrium Beatæ Mariæ Virginis. Hanc enim transfixionem corpus filii jam emortuum non sensit, sed hæc diræ lanceæ perforatio animam Beatæ Virginis quæ tunc adstabat, atrociter pertransivit. Hanc igitur hastam sive lanceam nobiles isti in manibus memoriæ tenuerunt : quia dolorem incomparabilem piæ Virginis Mariæ in mente frequenter habuerunt, ut eo levius tolerarent dolores matrum ac conjugum suarum, quos ex ipsorum martyriis eas habituras verisimiliter prævidebant. Probabile enim est, quod plures istorum martyrum et matres et uxores viventes habebant, quando passi fuerunt.

[1] Joan. XIX, 34.

Monet etiam nos Hieronymus, ne propter dolores parentum nostrorum a Christi servitio retrahamur, et dicit sic : « Licet parvulus ex collo pendeat nepos, « licet sparso crine et scissis vestibus, « ubera quibus te nutrierat mater, ostendat : licet in limine pater jaceat : per-« calcato perge patre, siccis oculis ad « vexillum crucis evola. Solum pietatis « genus est, in hac re esse crudelem. »

5. Quintum a quo commendantur isti, hoc est, quod facies eorum quasi facies leonis erant. Leo robustam faciem habet et confidentem, sicut dicitur Proverb. xxx, 30 : *Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum.* Sic et isti martyres ex justitia sua magnam habebant confidentiam de remuneratione divina : unde Proverb. x, 8 : *Exspectatio justorum, lætitia.* Justi autem erant isti beati martyres. Unde cantatur de eis : « Evangelici præcepti etiam sub armis « non immemores, quæ Dei erant, Deo : « quæ Cæsaris erant, Cæsari restituebant. »

6. Sextum a quo commendabiles existunt, hoc est, quod erant veloces quasi capræ in montibus. Capræ visum habent acutissimum, et sunt velocissimæ. Sic et isti martyres, quia gloriam martyrii contemplabantur, ad martyrium velociter festinabant. Contempsit enim ille gloriosus exercitus rem præsentium ob spem futurorum. Poterant enim isti strenui milites hoc dicere, quod ait Apostolus II ad Corinth. iv, 17 et 18 : *Id, quod in præsenti est momentaneum et leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis non contemplantibus nobis quæ videntur*, etc.

Rogate ergo Dominum, ut sic istos gloriosos martyres veneremur et imitemur in terris, ut et ipsis adjungi mereamur in cœlis. Amen.

SERMO XLII.

DE S. MICHAELE.

Videte ne contemnatis unum ex his pusillis : dico enim vobis, quia Angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris mei, qui in cœlis est. Matth. XVIII, 10.

Tria sunt principaliter hic notanda.

I. Quid per pusillos intelligatur ?
II. Quare Dominus inhibeat ne pusillorum aliquis contemnatur ?
III. Propter quid facies Dei Patris ab Angelis videatur ?

I.

De primo nota : Per pusillos intelliguntur hic simplices, pauperes, et infirmi. Simplices enim pusilli, id est, parvi sunt in mundi hujus astutia. Pauperes pusilli sunt in rerum opulentia. Infirmi modici sunt in virium sufficientia. Et vere simplices non sunt contemnendi, quia ut dicitur Proverb. III, 32 : *Cum simplicibus est sermocinatio ejus*, id est, Jesu Christi. Pauperes etiam non sunt despiciendi, quia, ut dicitur Prov. XVII, 5 : *Qui despicit pauperem, exprobrat factori ejus.* Et etiam dicitur in Psal. X II, 14 : *Tibi o Domine, derelictus est pauper.* Infirmi quoque non sunt habendi despectui. Dominus enim miseretur infirmorum. Unde dicitur in Psal. VI. 3 : *Miserere mei Domine quoniam infirmus sum.* De prædictis pusillis dicit Dominus, Luc. XII, 32 : *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.*

II.

De secundo nota : Præter prædicta Dominus assignat rationem, quia pusilli non sunt contemnendi, et dicit : *Videte ne contemnatis unum ex his pusillis*, etc. Quasi dicat : Cavete vobis, attendite ne contemnatis aliquem simplicem, vel pauperem, vel infirmum. Ego enim eos ita dignos habeo, quod custodiæ eorum Angelos deputavi. Et certe non tales Angelos, qui tamquam garsonibus similes sint de coquina mea, sed tales qui sunt de palatio imperii mei, et *qui semper vident faciem Patris mei qui in cœlis est*. Super prædictum locum dicit Glossa : « Magna dignitas animarum, ut unaquæque « habeat ab ortu nativitatis in custodiam « sui Angelum delegatum. »

III.

De tertio nota : Propter quatuor Angeli vident faciem Dei Patris. Primum est, ut per eos bona opera hominum Deo Patri alacriter offerantur. Secundum est, ut quicumque ad salutem fidelium missi fuerint, celeriter proficiscantur. Tertium est, ut super conversione peccatorum Deo pie congratulentur. Quartum, ut in facie Dei speciosissima insatiabiliter epulentur.

I. De primo, videlicet, quod Angeli bona opera hominum Deo offerant et repræsentent, testatur ipse Raphael, Tob. xii, 12 et 13, ita dicens : *Quando orabas cum lacrymis, et sepeliebas mortuos, et derelinquebas prandium tuum, et mortuos abscondebas per diem in domo tua, et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.* Legitur etiam in Act. x, 3 et 4, quod *Angelus apparens Cornelio, dixit ei : Corneli, orationes tuæ, et eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.* Quasi dicat : Ego obtuli eas Deo. Hinc dicitur in Apoc. viii, 3 : *Venit Angelus, et stetit ante altare habens thuribulum aureum : et data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum, quod est ante thronum Dei.* Nota, quod altare est cor devoti hominis, ante quod assistunt Angeli, ut videlicet cogitationes, orationes, locutiones, ac operationes hominum igne charitatis accensas in thuribulo alacritatis suæ offerant super altare aureum, quod est ante thronum Dei, id est, Dei Filio repræsentent, qui est in sinu Patris. Bonum est ergo, charissimi, ut semper aliquid boni in Angelorum thuribula reponamus.

II. De secundo, videlicet quod Angeli ad salutem hominum mittantur et proficiscantur, manifeste probatur in Tob. xii, 14, ubi Raphael Angelus dixit ad Tobiam seniorem : *Misit me Dominus, ut curarem te, et Saram uxorem filii tui a dæmonio liberarem.* Et ponuntur ibi octo beneficia Raphael, quæ commemorat in ordine Tobias junior, sic dicens ad patrem, xii, 2 et 3 : *Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus?* Modo incipit numerare beneficia Angeli, et dicit : *Me duxit et reduxit sanum.* Ecce primum. *Pecuniam a Gabelo ipse recepit.* Ecce secundum. *Uxorem ipse me habere fecit.* Ecce tertium. *Et dæmonium ab ea ipse compescuit.* Ecce quartum. *Gaudium parentibus ejus fecit.* Ecce quintum. *Et meipsum a devoratione piscis eripuit.* Ecce sextum. *Te quoque videre fecit lumen cœli.* Ecce septimum. *Et bonis omnibus per eum repleti sumus.* Ecce octavum. Et certe adhuc hodie mittuntur ad fideles in Ecclesia, ut custodiant eos in omnibus viis suis. Unde dicitur in Psal. xc, 11 : *Angelis*

suis Deus mandavit de te : ut custodiant te in omnibus viis tuis.

Et NOTA, quod tria genera hominum sunt in Ecclesia Dei, quorum doctrinæ ac custodiæ tres Angeli specialiter deputari videntur, videlicet Michael, Gabriel, Raphael. Hæc autem tria genera hominum signata sunt per Noe, Daniel, et Job, qui soli salvandi esse dicuntur. Legitur enim in Ezech. XIV, 14 : *Si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noe, Daniel, et Job : ipsi justitia sua liberabunt animas suas.* Per Noe qui rexit arcam, intelliguntur Principes sive Prælati. Per Daniel qui virgo fuit et continens, intelliguntur virgines et continentes. Per Job qui fuit in matrimonio, figurantur conjugati.

Michael igitur deputatus est custodiæ atque doctrinæ Prælatorum et Principum. Unde et ipse Princeps appellatur in Dan. x, 13, ubi dicit Gabriel ad Danielem : *Ecce Michael udus de Principibus primus venit in adjutorium meum.* Dicitur etiam, Dan. XII 1 : *In tempore illo consurget Michael Princeps magnus qui stat pro filiis populi.* Michael autem interpretatur *Quis ut Deus*, et ex ipsa nominis sui interpretatione innuit, quod Prælati et Principes debent esse ut dii : Deus autem est fidelis, et verax, justus, et misericors.

1. Quod Deus sit fidelis, dicitur Deut. XXXII, 4 : *Deus fidelis, et absque ulla iniquitate.* Sic et Principes et Prælati deberent esse fideles, sed modo sunt e converso. Dicit enim Dominus, Isa. I, 23 : *Principes tui infideles, socii furum.*

Item, Deus est verax. Unde dicitur Joan. III, 33 : *Qui accepit ejus testimonium, signavit quia Deus verax est.* Ita et ipsi debent esse veraces. *Non enim decet principem labium mentiens,* ut dicitur Prov. XVII, 7.

3. Deus etiam est justus. Hinc dicit Psal. x, 8 : *Justus Dominus, et justitias dilexit.* Sic et ipsi debent esse justi. *Justitia enim firmatur solium,* sicut dicitur Proverb. XVI, 12.

4. Deus etiam est misericors. Unde dicitur in Psal. LXXV, 15 : *Tu, Domine Deus miserator et misericors, patiens et multæ misericordiæ.* Ita Principes et Prælati debent esse misericordes, quia dicitur in Proverb. XX, 28 : *Misericordia, et veritas custodiunt Regem : et roboratur clementia thronus ejus.*

Gabriel deputatus est virginibus et continentibus. Unde et ipse fuit missus ad Danielem virginem, ut faceret eum intelligere mirabiles visiones, quas viderat, et quæ ventura erant. Dicitur enim Dan. VIII, 16 : *Gabriel fac intelligere istum visionem.* Missus enim fuit ut nuntiaret conceptionem Joannis Baptistæ qui virgo permansit. Missus etiam fuit ad Mariam Virginem, ut annuntiaret ei quod conceptura esset Salvatorem mundi et virginitatis auctorem. Interpretatur autem Gabriel *fortitudo Dei*, et per hoc innuitur, quod virgines ac continentes multum indigent fortitudine divina, qua possint resistere tentationibus et concupiscentiis illecebrosæ carnis.

Raphael deputatus est conjugatis. Unde et ipse missus fuit ad Tobiam conjugatum, et procuravit nuptias juniori Tobiæ. Ipse etiam docet quod tria maxime sunt necessaria conjugatis, videlicet oratio, jejunium, et eleemosyna, sicut dicitur Tob. XII, 8 et 9. Interpretatur vero Raphael *medicina Dei*, et per hoc innuitur, quod conjugatis est necessaria medicina temperantiæ, ne videlicet nimis voluptati relaxent habenas. Unde dixit junior Tob. VIII, 9 : *Domine tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione.*

III. Tertia causa, quare Angeli vident faciem Dei Patris, hæc est, ut omnes super peccatorum conversione congratulentur et gaudeant. Unde dicit Dominus Luc. XV, 7 : *Dico vobis, gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente.*

IV. Quarta causa est, quare Angeli tam avide faciem Patris cœlestis contemplentur, ut videlicet in ipsa ejus facie insatiabiliter delicientur. Unde I Pet. I, 12: *In quem desiderant Angeli prospicere.*

Rogate ergo Dominum, ut ei tam fideliter obsequamur, quod per sanctos Angelos in æternam requiem tandem deportari mereamur. Quod nobis, etc.

SERMO XLIII.

IN FESTO UNDECIM

MILLIUM VIRGINUM

Media nocte clamor factus est : Ecce sponsus venit, exite obvium ei. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ, et ornaverunt lampades suas. Matth. xxv, 6 et 7.

In præsenti Evangelio quatuor principaliter sunt notanda :

I. Quid per quinque prudentes virgines intelligatur?
II. Quid per quinque fatuas virgines exprimatur?
III. Quid per mediam noctem et clamorem qui tunc factus est, accipiatur?
IV. Quis sit sponsus, cujus adventus virginibus dormientibus annuntiatur?

I.

De primo nota : Quia vere virgo est, quæ intrinsecus et extrinsecus est incorrupta : propterea per quinque prudentes virgines quilibet fidelis et justus homo intelligitur, qui et cor anterius et quinque sensus suos exterius a veneno diaboli, et ab inquinamento sæculi, et breviter ab omni carnis illecebra puros conservat et incorruptos. Diabolus enim, et sæculum, et carnis illecebra, cor et sen-

sus hominum violant et corrumpunt. Diabolus enim maxime corrumpit hominem per superbiam, et sæculum per avaritiam, et carnis illecebra per luxuriam. Unde Augustinus sic dicit in libro de *Verbis Domini* : « Videntur mihi quinque virgines significare quandoque perditam continentiam a carnis illecebris. « Continendus est enim animi appetitus « a voluptate oculorum, a voluptate aurium, a voluptate olfaciendi, gustandi, « atque tangendi. Et licet virginitatem « in corpore pauci habeant, virginitatem « tamen in corde omnes fideles habent. » « Virginitas autem cordis fides est incor« rupta », ut idem asserit Augustinus. Et vere hæc in paucis mulieribus invenitur. Vix enim est aliqua mulier, nisi veram fidem corruperit per sortilegia, et alia muliebria medicamina, et præsagia, in quibus credunt mulieres et confidunt.

Debet igitur quilibet spiritualiter esse virgo, et prudens virgo, ut bona viriliter agat : virgo enim dicitur quasi viriliter agens. Debet etiam esse prudens, ut ea bona quæ facit, faciat pro æterna mercede. Unde dicit Glossa : « Prudentes, « quia voluntate veritati serviunt pro « æternis ».

Debet etiam quilibet Christianus, ut prudentibus virginibus assimiletur, lampadem ardentem habere. Septem vero sunt circa lampadem consideranda. Primum est, ut lampas sit ex vitro perlucido. Secundum est, quod lampas inferius est clausa et angusta, sed superius aperta et ampla. Tertium est, quod oleum infunditur. Quartum est, quod lychnus imponitur. Quintum est, quod igne accenditur. Sextum est, quod cavetur ei, ne frangatur et oleum effundatur. Septimum est, quod etiam cavetur eia vento, ne lumen ejus exstinguatur.

De primo nota, quod per lampadem fides Christiana figuratur. Fides enim similis est vitro perlucido. Per fidem enim nunc Deum *videmus per speculum in ænigmate : tunc autem facie ad faciem :* sicut dicit Apostolus I ad Cor. XIII, 12. Et certe fides non relinquit hominem qui eam sequi voluerit, nisi perducat eum illuc, ubi Deum clarissima visione contempletur. Ibi etiam fides nomen suum mutat : quæ enim hic vocatur fides, illic appellatur aperta cognitio.

Secundo, lampas inferius est clausa et angusta, sed superius aperta et ampla. Unde dicit Augustinus : « Qui veram de « Deo fidem habet, non cupit in miseriis « hujus mundi esse dives : nec pluris est « ei mundus quam Deus ». Videtur ergo, quod parvam vel nullam habeant fidem, qui tam avari sunt circa temporalia congreganda, sive hoc sit per fas sive nefas.

Tertio oleum lampadi infunditur. Per oleum intelliguntur bona opera et eleemosynæ, quæ debent fidei infundi, quia fides sine operibus vacua est et emortua. Bona quippe opera sunt quasi anima fidei, quæ eam vivificant, sicut anima vivificat corpus. Unde dicitur, Jacob. II, 17 : *Fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa.* Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

Quarto, lampadi lychnus imponitur. Per lychnum bona et recta intentio figuratur. Nihil enim valet bonum opus, nisi bona et recta intentione fiat. Numquam etiam per oleum domus commode utiliter illuminaretur, nisi lychnus imponeretur : unde dicit Dominus, Matth. VI, 22 : *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.* Per oculum intelligitur bona et recta intentio, per quam omne opus debet fieri propter Deum, et non propter laudem humanam, vel aliud lucrum temporale. Debet igitur iste lychnus imponi mediante quodam instrumento, quod quandoque ex transverso imponitur, quandoque ex summo immittitur, et significat instrumentum illud cui lychnus intruditur, et per quod oleo imponitur, spem æterni boni, propter quam debet fieri quodlibet opus bonum.

Quinto, lampas accenditur igne, per quem ignem charitas intelligitur, quæ facit bona opera ardere et lucere coram Deo et Angelis, et hominibus. Unde dicit Dominus, Matth. v, 16 : *Sic luceat lux vestra coram hominibus : ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.*

Sexto, caveri debet, ne lampas frangatur, et oleum effundatur. Tunc lampas frangitur, et oleum effunditur, quando mortale peccatum committitur. Per unicum enim peccatum mortale omne bonum opus amittitur. Unde dicitur, Jac. II, 10 : *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Multum ergo quilibet sibi debet cavere a mortali peccato.

Septimo etiam sibi debet cavere, ne lampas bonorum operum per ventum vanæ gloriæ exstinguatur. Non enim nobis, sed gratiæ Dei de bonis nostris operibus gloriam dare debemus. Vana gloria est ventus ille vehemens, qui irruit a regione deserti, id est, a locis illis quæ ab omni bono sunt deserta, et concutit domum, in qua filii Job epulantur : id est, dejicit omnem sructuram bonorum operum, in quibus filii Dei per dulcedinem conscientiæ et gaudium spei epulari debent, sicut legitur in Job, I, 19.

II.

De secundo nota : Per quinque fatuas virgines quidam homines intelliguntur, qui videntur quantum ad apparentiam exteriorem quinque sensus suos a malis operibus continere, et propter hoc virgines appellantur. Videntur etiam fidem Christianam habere, et propterea lampades habent : sed opera pietatis non habent, id est, per largam eleemosynarum largitionem, sicut possent, pauperibus non miserentur, et ob hoc oleo carent : et præterea etiam si aliquid olei haberent, ventus inanis gloriæ exsiccaret illud. Si enim tales quandoque eleemosynas dare videntur, non sincere dant eas propter Deum, sed propter vanæ gloriæ appetitum, vel propter pudorem, ne videlicet eorum tenacitas apud homines diffametur. Tales igitur fatui vocantur : quia non prospiciunt sibi de æterno bono.

III.

De tertio nota : Per medium noctis tempus illud exprimitur, in quo homo minime se putat moriturum. Quod autem *clamor factus est media nocte*, hoc signat, quod omni tempore, sive sani simus, sive infirmi, semper adventum districti judicis ante mentis oculos habere debemus, et semper debet auribus nostris insonare tuba illa terribilis, quæ sic intonat : « Surgite, mortui, venite ad judicium. »

Hanc autem clamorem suscitare debent in auribus nostris duo præcones Domini, videlicet, timor, et amor. Timor clamat, quod veniat Dominus justus et austerus. Amor autem clamat, quod veniat dulcis sponsus. Qui hunc clamorem jugiter audit, necesse est ut surgat, id est, ut ad superna se erigat. Talis etiam cavebit sibi, ne vel dormiat, aut dormitet : ne videlicet dormiat per Dei oblivionem, nec etiam dormitet per aliquantulam desidiam, vel torporem.

IV

De quarto nota : Sponsus iste cujus adventus nuntiatur, est Filius Dei, qui sibi quamlibet fidelem animam in cruce pretioso suo sanguine desponsavit. Iste vero sponsus venturus est, licet hora sui adventus valde sit incerta : venturus est, inquam, et quos in cruce desponsavit, si dignos eos invenerit, perpetuo sibi copulabit. Cum vero sponsus iste venerit, illi qui prudentibus virginibus similes sunt, cum eo ad illas delicatas nuptias lætanter introibunt. Quibus ingressis janua claudetur. Illi vero qui fatuis virginibus similes exstiterunt, foris remanebunt. Si vero illi foris remanebunt, qui a malis caverunt, sed bona non fecerunt : quo illi, putas, ibunt, qui nec a malis caverunt, nec bona fecerunt. Unde dicit Augustinus : « Si et virgo est, et lampadem « fert, et tamen non admittitur : ubi se « videbit, qui nec virginitatem ab illicitis « servat, nec bona opera volens habere, « in tenebris ambulat? » Vere qui ab illis nuptiis excludentur, in magnam amaritudinem sunt casuri. Unde dicit Gregorius : « O si sapere in cordis pala- « to posset, quid admirationis habet, quod « dicitur : *Venit sponsus ?* quid dulcedi- « nis habet, quod dicitur : *Intraverunt « cum eo ad nuptias ?* quid amaritudinis « habet, quod dicitur : *Et clausa est ja- « nua ?* » Tunc enim miseris janua omnis boni claudetur.

Rogate ergo Dominum, ut cum venerit sponsus, tales tunc appareamus, ut cum Christo ad nuptias gaudenter introeamus. Quod nobis, etc.

SERMO XLIV.

IN FESTO SS. SIMONIS ET JUDÆ APOSTOLORUM.

Hæc mando vobis, ut diligatis invicem. Joan. xv, 17.

Quatuor sunt hic principaliter consideranda :

I. Quis ille sit a quo alterna dilectio præcipiatur ?
II. Quibus ut se invicem diligant, injungatur ?
III. Qualiter alter alterum diligere teneatur ?
IV. Quare quilibet alium diligere moneatur ?

I.

De primo nota : Ille qui mandatum de dilectione proponit, est Christus Dei Filius. Christus autem interpretatur *unctus.* Unxit enim eum Deus Pater in cohæredem et consortem imperii sempiterni : propterea dicit ad eum Psalmista, Ps. xliv, 8 : *Unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis,* id est, præ aliis fidelibus et electis, qui sunt consortes regni per adoptionem gratiæ. Christus vero consors est regni Dei Patris per identitatem naturæ.

II.

De secundo nota : Omnibus Christianis, ut se invicem diligant, præcipitur et

mandatur. Ipsi enim a Christo dicuntur *Christiani*, et a Deo uncto sunt *uncti*. Uncti, inquam, sunt ad hoc, ut sint cum Christo reges et sacerdotes. Unde dicit Apostolus, II ad Corint. I, 21 et 22 : *Qui unxit nos Deus : qui et signavit nos, et dedit pignus spiritus in cordibus nostris.*

Nota in hac auctoritate tria bona, quæ Christus fecit Christianis, videlicet quod signavit, quod etiam pignus Spiritus sancti eis dedit. *Unxit enim nos* Jesus Christus in reges et sacerdotes, ut dicit Glossa, ut scilicet habeamus cum illo dignitatem regalem, ac eminentiam sacerdotalem. *Signavit etiam nos*, id est, discrevit ab aliis hominibus signo crucis, ut Glossa testatur. *Acceperunt enim electi signum Dei vivi in frontibus suis*, sicut dicitur in Apoc. XX, 4. Præterea *dedit pignus Spiritus sancti in cordibus nostris*. Hoc pignus datum est nobis, quando videlicet regenerati sumus ex aqua et Spiritu sancto in salutari baptismo. Væ illis, qui hoc pretiosum pignus salutis æternæ per vile peccatum amiserunt! Consultum est eis, ut illud sine aliqua dilatione per veram pœnitentiam recuperare laborent. Mandat igitur Christus universis Christianis, ut in invicem se diligant, sic inquiens : *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem*, etc.

III.

De tertio nota : Tribus modis debent se invicem diligere Christiani, videlicet corde, ore, et opere. Unde et Dominus non dicit singulariter : *Hæc mando tibi*, sed dicit pluraliter : *Hanc mando vobis* : quia in pluribus consistit dilectio, quæ invicem est habenda. Debemus ergo nos invicem diligere corde, ore, et opere. Unde et Dominus ter mandat et præcepit, ut nos invicem diligamus. Ille etiam Discipulus, qui recubuit in sinu Jesu, in epistola sua ter monet, ut nos alterutrum diligamus[1].

I. Igitur de dilectione cordis dicit Dominus, Joan. XIII, 34 : *Mandatum novum do vobis : Ut diligatis invicem*, scilicet, corde, *sicut dilexi vos*. De eadem dilectione dicitur, I Joan. III, 11 et 15 : *Hæc est annuntiatio, quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum* corde videlicet : unde sequitur post pauca : *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.*

Dilectio vero cordis consistit ad minus in tribus, videlicet in pia compassione, in boni optione, in fidei conservatione.

1. Primo, quicumque enim alterum diligit, sine dubio compatitur ei in necessitatibus suis et miseriis, sive sint corporales, sive spirituales. Propter hoc dicit I Joan. III, 17 : *Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo : quomodo charitas Dei manet in eo?* Apertio igitur viscerum est pia compassio.

2. Secundo, qui alium diligit, et non potest ei subvenire, saltem optat et desiderat ei bonum. Hanc dilectionem et hunc affectum habuit Paulus, qui dicebat ad Romanos, IX, 3 et 4 : *Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitæ.* Ecce Paulus qui fuerat Judæus, optat pro conversione Judæorum anathema fieri a Christo, id est, optat vel diutius vivere in hoc sæculo, et peregrinari a Christo : vel etiam optat ad tempus ire in ignem purgatorii pro salute ipsorum. Quid igitur optare debet Christianus Christiano? Hic vehementer reprehendendi sunt, qui mortem, vel ge-

[1] Cf. I Joan. III, 11, 16 et 23.

hennam, vel alias adversitates proximis suis optant.

3. Tertio, dilectio attenditur in fidei conservatione, ut videlicet quilibet alteri sit fidelis. Unde dicitur, Eccli. xxvii, 18 et 19 : *Dilige proximum tuum, et conjungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum.* Glossa : « quia irrevocabi-« lis est. »

II. Debemus etiam nos ore invicem diligere. Unde dicit Dominus, Joan. xv, 12 : *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Hinc etiam dicitur, I Joan. iv, 11 : *Charissimi, si sic Deus dilexit nos : et nos debemus alterutrum diligere.* Dilectio autem oris ad minus consistit in tribus, videlicet in fraterna correctione, in mutua oratione, et in famæ emundatione.

1. De fraterna correctione dicitur, Proverb. xxvii, 6 : *Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis.* Hic dicendum est patribus et matribus, quod corripere debent filios suos et filias, cum vadunt ad tabernas et choreas.

2. De mutua oratione dicitur, Jacob. v, 16 : *Orate pro invicem ut salvemini.* Fideliter autem quisque debet orare pro proximo suo, quia uniuscujusque oratio in sinum suum revertetur. Aliqui orant se vindicari a Domino, sed hoc ipse Dominus prohibet, Matth. v, 44 et 45, ita dicens : *Orate pro persequentibus, et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cœlis est.*

3. Attenditur etiam in oris dilectione, ut quilibet famam alterius clarificet, et emundet. Unde dicitur, Proverb. xv, 30 : *Fama bona impinguat ossa*, id est, homines virtuosos. Sed, heu ! multi sunt, qui potius famam proximorum denigrant quam emundent, videlicet immundi detractores, et tales Deo sunt odibiles, et bonis abominabiles. Hinc dicitur, Proverb. xxiv, 9 : *Abominatio hominum detractor.* Item, Proverb. xxiv, 21 et 22 : *Cum detractoribus non commiscearis : quoniam repente consurget perditio eorum.* Ibi dicit Glossa : « Hoc specialiter « vitio periclitatur totum pene genus « humanum. »

III. Tertio, debemus nos opere ad invicem diligere. De hac dilectione dicit Dominus in præsenti Evangelio : *Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.* Hinc etiam dicit 1 Joan iii, 18 : *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua*, supple, tantum, *sed opere et veritate.* Ista etiam dilectio in tribus consistit, videlicet in eleemosynarum erogatione, et mutui subventione, et in pauperum contra impios defensione.

1. De primo dicit Dominus, Luc. vi, 38 : *Date, et dabitur vobis.* Item, in Luc. xi, 41 : *Date eleemosynam : et ecce omnia munda sunt vobis.*

2. De secundo, videlicet de mutuo gratis præstando dicit Dominus, Luc, vi, 35 : *Mutuum date, nihil inde sperantes.* Si de mutuo quod non propter aliquod temporale lucrum, sed tantum propter Christum præstare debes proximo tuo, nihil sperandum, multo fortius nihil est accipiendum.

3. De tertio, videlicet de pauperum defensione, dicit Job, xxix, 16 et 17 : *Pater eram pauperum. Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam prædam.* Hinc etiam dicitur, Proverb. xxiv, 11 : *Erue eos, qui ducuntur ad mortem : et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.* Et Eccli. iv, 9 : *Libera eum, qui injuriam patitur de manu superbi.*

IV.

De quarto nota : Ad minus propter tres causas nos diligere debemus ad invicem. Prima causa est, ut æternas tenebras non incidamus. Secunda causa est, ut vitam æternam apprehendamus. Tertia causa est, ut Deum in sua majestate cum lætitia videamus.

1. Primo igitur debemus invicem diligere, ne videlicet perpetuas tenebras incidamus. Unde dicit I Joan. II, 10 et 11 : *Qui diligit fratrem suum, in lumine permanet, et scandalum in eo non est.* Igitur in via illius qui proximum suum sincere dilexerit, non erit scandalum, id est, aliquis obex aut offendiculum, propter quod ruat in tenebras exteriores. Unde sequitur ibidem : *Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat.* Fugiendum est itaque fraternum odium, quia demergit animam in tenebras infernales.

2. Secundo, debemus etiam invicem diligere, ut vitam apprehendamus æternam. Unde dicit I Joan. III, 14 : *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte.*

3. Tertio debemus invicem diligere, ut Deum in sua majestate cum gaudio videamus. Propter hoc dicit I Joan. IV, 7 : *Charissimi, diligamus nos invicem : quia charitas ex Deo est. Et omnis, qui diligit, ex Deo natus est, et cognoscit Deum*, id est, cognoscet. Ponitur enim præsens pro futuro. Dilectio itaque fraterna faciem Dei clarissimam post hanc vitam felici animæ repræsentat.

Rogate ergo Deum, charissimi, ut sic nos corde, ore, et opere diligamus ad invicem, ut in dulci dilectionis vinculo coram Deo nostro mereamur aggregari. Amen.

SERMO XLV.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM.

Beati pauperes spiritu : quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Matth. v, 3.

Nota, quod hodie agitur solemnitas omnium Sanctorum, videlicet Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, Continentium, et omnium aliorum electorum. Unde in præsenti Evangelio et beatitudo singulorum proponitur, et causa beatitudinis singulorum. Beatitudo vero Sanctorum, prima origine a fonte sanctæ Trinitatis procedens, influit in humanitatem Christi. A Christo vero Beata Virgo Maria suscipiens beatitudinem, tamquam nobilis gloriæ aquæductus, deportat eam Angelis, Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus, ac deinceps omnibus aliis Sanctis.

I. Primo igitur ostendit Dominus, quare Angeli beatitudinem sint asseculi, sic inquiens : *Beati pauperes spiritu : quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Glossa : « Pauperes spiritu sunt humi- « les, non inflati, non alta sapientes, sed « timentes. » Hoc congrue dicitur de Angelis a cœlo propter superbiam dejectis. Sancti Angeli, quia se sub Deo humiliaverunt, et Creatorem suum filialiter timuerunt, in gratia perstiterunt, et in regno cœlorum confirmati fuerunt. Si igitur Angelorum consequi volumus societatem, imitemur et ipsorum humilitatem.

Et nota, quod superbia summopere est fugienda. Deus quippe superbos summe detestatur et odit. Unde dicitur Jacob. iv, 6 : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Humiliamini ergo in conspectu Dei, et exaltabit vos. Dicit enim Eccli. x, 9, et 15 et 21 : *Quid superbit terra et cinis... ? Initium omnis peccati est superbia : qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis.* Glossa «in» corpore et anima, *et subvertet eum in finem.* Sequitur infra : *Memoriam superborum perdidit Deus, et reliquit memoriam humilium sensu.* Glossa, id est, humilium corde.

II. Secundo, Dominus ostendit, quare sancti Patriarchæ cœlestem beatitudinem sint consecuti, ita dicens : *Beati*

mites : quoniam ipsi possidebunt terram (Matth. v, 4). Admirabiliter mites erant, et patientes sancti Patriarchæ : injurias enim hominum malignorum in magna mansuetudine sustinuerunt : sicut liber Genesis satis evidenter declarat. Unde et ipsi non solum terræ morientium, sed et terræ viventium possessores effici meruerunt. Abundantes quippe et in ista vita fuerunt, et postmodum ad regni celestis abundantiam pervenerunt.

Discamus igitur eorum mansuetudinem imitari in terris, si ipsis sociari desideramus in cœlis. De mansuetudine dicitur in Psalm. xxxvi, 11 : *Mansueti autem hereditabunt terram*, subaudi, viventium, *et delectabuntur in multitudine pacis*, scilicet, Ecclesiæ triumphantis. Ad mansuetudinem invitat nos Eccli. x, 3 : *Fili in mansuetudine serva animam tuam*. Magna ergo virtus est mansuetudo, cum per eam anima conservetur. Unde et Dominus dixit ad discipulos suos, Luc. xxi, 19 : *In patientia vestra possidebitis animas vestras.*

III. Tertio, Dominus declarat, quare Prophetæ pervenerunt ad beatitudinem sempiternam, ita inquiens : *Beati, qui lugent : quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v, 5). Tantæ charitatis erant Prophetæ, ut adversitates proximorum suorum deflerent. Hinc est, quod Samuel deflebat Saul propter suum peccatum regnum amisisse. Unde et Dominus dixit ei, I Reg. xxxi, 1 : *Usquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum ne regnet super Israel ?* Jeremias etiam ruinam civium suorum ex charitate deflevit. Unde dicit xiv, 17 et 18 : *Deducant oculi mei lacrymam per diem et noctem, et non taceant : quoniam si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio : et si introiero civitatem, ecce attenuati fame.* Similiter et alii Prophetæ fleverunt, unde et a Domino consolari meruerunt.

Nos etiam, si appetimus consolari a Prophetis, necesse est, ut et lamentemur cum ipsis. Glossa vero monet nos, ut tribus de causis lugeamus, videlicet pro peccatis nostris, et pro peccatis aliorum, et pro desiderio cœlorum.

IV. Quarto, Dominus manifestat, quare Apostoli sunt beatificati, et dicit : *Beati, qui esuriunt, et sitiunt justitiam : quoniam ipsi saturabuntur* (Matth. v, 6). Sancti Apostoli Christum qui est vera justitia ardenter esurierunt et sitierunt, ipsique inseparabiliter adhæserunt. Unde et modo ex suavissima ipsius visione ac fruitione sine fastidio saturantur. Legimus enim in Joan. vi, 67 et seq., quod propter quædam verba, quæ Dominus dixit, *multi discipulorum ejus abierunt retro : et jam cum illo non ambulabant. Dixit ergo Jesus ad duodecim*, scilicet, Apostolos : *Numquid et vos vultis abire ? Respondit ergo ei Simon Petrus : Domine, ad quem ibimus ?* Quasi diceret : Domine, tu ita dulcis es, et bonus, a te non possumus separari. Unde et idem Petrus postea dixit ad Dominum, sicut legitur Luc. xxii, 33 : *Domine, tecum paratus sum et in carcerem, et in mortem ire.*

Nos igitur, si cupimus cum Apostolis satiari, oportet ut et nos esuriamus et sitiamus et corpus et sanguinem Jesu Christi, ipsique fideliter serviamus.

V. Quinto, Dominus ostendit quare sancti Martyres beatitudinem sint adepti. Et dicit : *Beati misericordes : quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. v, 7). Præcipua et suprema misericordia est, hominem circa animam suam misericordem existere. Hanc misericordiam sancti Martyres habuerunt. Nihil enim curabant quid corpora paterentur, dummodo animas Deo repræsentarent. Unde et Dominus dicit, Matth. xvi, 25 : *Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam.* Sancti Martyres quando diversis suppliciis propter Deum afflicti, moriebantur, ab infidelibus animas suas perdere putabantur : quas tamen veraciter invenerunt, cum a

Domino gloria et honore coronati fuerunt.

Nos etiam ut imitatione sanctorum Martyrum misericordes existamus, corpori nostro non nimis parcamus : sed jejunemus, vigilemus, oremus, laboremus, ut apud Dominum misericordiam consequamur.

VI. Sexto, Dominus manifestat, quare sancti Confessores ad æternam beatitudinem pervenerunt, ita dicens : *Beati mundo corde : quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v, 8). Nota, quod pulvis temporalium bonorum mirabiliter conturbat, et excæcat oculos cordis : proinde sancti Confessores atque Pontifices non erant cupidi rerum temporalium, sed largi fuerunt, et eleemosynarum operibus dediti, utpote Gregorius, Nicolaus, Martinus, et alii quamplures Episcopi. Per lacrymas etiam et compunctiones corda sua mundaverunt, et propterea nunc cum inenarrabili gaudio Dei faciem contemplantur.

Imitemur et nos sanctos Confessores in contemptu rerum mundanarum, et largitione eleemosynarum, necnon et in profusione lacrymarum, ut mundis animæ oculis Deum in gloria æterna videre mereamur. « Mundis enim sunt oculi, « dicit Glossa, quos non arguit conscien- « tia peccatorum. »

VII. Septimo, Dominus innuit quod Virgines et Continentes in æterna beatitudine sunt collocatæ. Dicit enim : *Beati pacifici : quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 9). Virgines et Continentes carnem quæ semper concupiscit adversus spiritum, per castitatis exercitia a suis concupiscentiis refrænantes spiritui subegerunt, et inter carnem et spiritum cum Dei adjutorio pacem fecerunt. Unde et filii Dei jam vocantur, et cum hac filiatione Dei etiam similitudinem sunt adepti : propter hoc ille virgo Joannes dicit in I Epist. III, 1 et 2 : *Videte qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur et simus.... Nunc filii Dei sumus : et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus : quoniam videmus eum sicuti est.*

Imitemur et nos Virgines et Continentes, carnemque nostram a libidinosis concupiscentiis refrænemus, pacem quoque inter carnem et spiritum facere studeamus, ut Dei filii vocari mereamur.

VIII. Octavo et prostremo, Dominus aperit, quare omnes electi beatitudinem sunt adepti, et dicit : *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum* (Matth. v, 10). Omnes enim electi per sustinentiam persecutionem ingressi sunt regnum cœlorum. Oportet quippe ut omnis electus vel a Deo, vel a diabolo, vel ab homine, sive sit bonus, sive malus, persecutionem patiatur : si vult pertingere ad regnuum cœlorum. Unde dicit Apostolus, II ad Tim. III, 12: *Omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur.* Persecutio quæ a Deo infligitur, sunt infirmitates, et aliæ mundi adversitates. Persecutio quæ infertur a diabolo, sunt diversimodæ tentationes. Persecutio quam infligit bonus homo, sunt increpationes verborum, et correctiones verborum, quas pro culpis suis infligit his qui suo regimini sunt commissi. Persecutio quam infert malus homo, sunt odia, et detractiones, et rerum violentæ vel fraudulentæ subtractiones. Omnes prædictæ persecutiones cooperantur in bonum his, *qui secundum propositum vocati sunt sancti*[1].

Rogate ergo Dominum, ut sic electos suos imitemur, quatenus cœlestem beatitudinem cum ipsis participare mereamur. Quod nobis præstare, etc.

[1] Ad Rom. v, 28.

SERMO XLVI.

ITEM, DE OMNIBUS SANCTIS.

Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, et tribubus, et populis, et linguis: stantes ante thronum, et in conspectu Agni, amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum. Apoc. VII, 9.

Hic occurrunt quinque principaliter notanda :

I. *Qui sint isti qui ante thronum in conspectu Agni stare dicuntur?*
II. *Quod sit signum quo signati esse scribuntur?*
III. *Quæ sint stolæ albæ quibus amiciuntur?*
IV. *Quæ sint palmæ quæ ab ipsis in manibus feruntur?*
V. *Quod sit beneficium quod ab Agno consequuntur?*

I.

De primo nota : Illi qui coram Agno stare dicuntur, est congregatio omnium beatorum, collecta ex omnibus gentibus, et tribubus : Hebræi sive Judæi figurantur, qui per circumcisionem, et legem Mosaicam sunt salvati, sicuti Abraham, Isaac, et Jacob, Moyses, David ac infiniti. Illi qui collecti sunt ex populis, exprimunt Christianos : quoniam ipsi specialiter sunt populus Dei, qui per præcepta novæ legis bene adimpleta salvari meruerunt. Illi etiam qui collecti sunt ex linguis, figurant religiosos, qui sæpe ex diversis linguis in unam religionem conveniunt: qui etiam novis linguis loquuntur, postquam religioni se dederunt : *re-*

cedunt enim vetera de ore ipsorum[1]. Omnes ergo electi ex omnibus, gentibus, et tribubus, et populis, et linguis congregati stant coram Agno, id est, Jesu Christo. Ipse enim est ille Agnus immaculatus, qui per proprium propositum et per desideria Sanctorum occisus est ab origine mundi. Stant, inquam, a persecutionibus quibus olim subjacuerunt, erecti, et in gloria sublimati. Et vere dignum est, ut coram ipso, per cujus sanguinem sunt redempti, stent ex omni corde ei gratias referentes.

II.

De secundo nota : Signum quo signati esse scribuntur, est fides de divinitate Patris, et Filii, et Spiritus sancti, et de humanitate Jesu Christi. Quasi enim quoddam thau (T) fuit divinitas Patris, et Filii, et Spiritus sancti : cui apposita est, quasi quædam tabula humanitas Jesu, et ita hæc fides est quasi quædam crux, quæ fidelium frontibus infigitur, ut salventur. Hinc dicit Joannes in Apocal. VII, 2 et 3 : *Vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi : et clamavit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ, et mari, dicens : Nolite nocere terræ, et mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei in frontibus eorum.* Per Angelum qui ab ortu solis ascendit, ipse Dei Filius intelligitur, qui natus est ex Maria Virgine. Ipsa quippe fuit ortus veri solis. Habuit autem Christus signum Dei vivi, quia divinitatem Patris et suiipsius, necnon et Spiritus sancti manifestavit huic mundo. Unde dicit Joan. XVII, 6 et 8 : *Pater, manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo... Et ipsi cognoverunt vere quia a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti.* De manifestatione Spiritus sancti dicitur, Joan. XIV, 16 et 17 : *Ego rogabo Patrem et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum : quia apud vos manebit, et in vobis erit.*

Signum etiam Dei vivi erat crux sancta, quam ipse Jesus sibi bajulavit, *exiens in eum, qui dicitur Calvariæ locum*, sicut testatur Joan. XIX, 17. Iste ergo Angelus, id est, Jesus Christus clamat quatuor Angelis, id est, illis spiritibus, qui ad vindictam illorum deputati sunt, qui peccant in quatuor plagis hujus mundi. Ait, inquam : *Nolite nocere terræ et mari, neque arboribus*, id est, nolite finali percussione nocere avaris, qui per terram figurantur, quia terrena semper quærunt : nec etiam luxuriosis, qui per libidinem despumant, ut mare : *nec* etiam *arboribus*, id est, superbis, qui per elationem semper tendunt ad alta, *quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum*[2], id est, donec omnes qui salvandi sunt, per fidem Trinitatis et humanitatis meæ sunt signati, ut hoc signo a reprobis discernantur.

III.

De tertio nota : Stolæ albæ, quibus electi sunt amicti, est innocentia et vera pœnitentia. Qui sine altera istarum venerit, *mittetur in tenebras exteriores : ibi erit fletus et stridor dentium : non enim habet vestem nuptialem*[3]. De istis stolis dicitur, Apoc. XXII, 14 : *Beati qui lavant stolas suas in sanguine Agni : ut sit po-*

[1] I Reg. II, 3.
[2] Apoc. VII, 3.
[3] Matth. XXII, 13.

testas eorum in ligno vitæ, et per portas intrent in civitatem, videlicet, Jerosolymam supernam.

IV.

De quarto nota : Palmæ quas in manibus ferunt, significant septemplicem victoriam, quam Sancti obtinuerunt, septemplice duce exercitus diaboli devicto, et hoc per adjutorium Spiritus septiformis. Septem quippe sunt duces exercitus diaboli, videlicet superbia, ira, invidia, avaritia, acedia, gula, et luxuria. Qui hos septem duces devicerint, palmas quæ sunt signa victoriæ, in manibus suis gloriose portabunt in cœlis. De his septem ducibus, ac eorum exercitibus dicit Dominus ad Job, xxxix, 19 et 25 : *Numquid præbebis equo fortitudinem,.... qui procul odoratur bellum, exhortationem ducum, et ululatum exercitus.* Per equum intelligitur robustus miles Christi, qui glorificat et portat Deum in corde et corpore suo. Iste procul odoratur bellum, quod diabolus adversus eum suscitare proponit, præparat enim animam suam ad tentationem : et contra exhortationem mutuam ducum exercitus diaboli invocat in adjutorium auxilium Spiritus sancti.

V.

De quinto nota, videlicet, electos ab Agno tale beneficium consequi, quod deducit eos ad vitæ fontes aquarum. Unde legitur Apoc. vii, 13, et seq., quod cum Joannes vidisset illam gloriosam turbam Agno assistentem, dixit ei unus de senioribus : *Hi, qui amicti sunt stolis albis, qui sunt ? et unde venerunt ?* Respondit Joannes : *Domine mi, tu scis. Cui dixit senior : Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni : Ideo sunt ante thronum Dei. Et Agnus, qui in medio throni est, reget illos, et deducet eos ad vitæ fontes aquarum.*

Et nota, quod quinque fontes sunt in regno Dei, ad quos Agnus electos suos deducit. Primus est fons consolationis : ibi enim *absterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum* (Apoc. vii, 17).

Secundus est fons quietis. Abstersis namque lacrymis, *Amodo jam dicit Spiritus*, id est, Trinitas, *ut requiescant a laboribus suis* (Apoc. xiv, 13).

Tertius est fons refectionis. Quiescentes quippe reficientur, *et inebriabuntur ab ubertate domus Dei* (Psal. xxxv, 9).

Quartus est fons exsultationis. Electi denique post divinam consolationem, et dulcem requietionem, et suavissimam refectionem, nimirum prorumpent in vocem exsultationis : *Vox exsultationis, et salutis est in tabernaculis justorum* (Psal. cxvii, 15).

Quintus est fons dilectionis. Quomodo enim eum ardenter non diligent, qui eos consolatur, et requiescere facit, et refecit omni bono ? De his fontibus dicitur Isa. xii, 3 : *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.*

E converso, in inferno quinque fontes sive fluvii dicuntur esse, de quibus draco infernalis damnatas animas, velint nolint, potare compellit.

Primus fons sive fluvius Styx appellatur, de quo miseræ animæ potantes odio se habebunt ad invicem.

Secundus vocatur Phlegeton, de quo damnati bibentes irascentur, et indignabuntur sibimetipsis et aliis, quorum occasione sunt perditi.

Tertius dicitur Lethe, de quo reprobi potantes amentiam incident et oblivionem gaudii præteriti, et libidinis transactæ.

Quartus vocatur Acheron, de quo cum biberint in inferno positi, inæstimabilem tristitiam patientur.

Quintus appellatur Cocytus, de quo cum potati fuerint miseri peccatores, inconsolabiliter lugebunt et flebunt.

Rogate ergo, charissimi, Dominum, ut sic Sanctos suos imitemur in terris, ut consortes gaudii eorum esse mereamur in cœlis. Quod, etc.

SERMO XLVIJ

IN COMMEMORATIONE

FIDELIUM ANIMARUM.

Audivi vocem de cœlo, dicentem mihi : Scribe : Beati mortui qui in Domino moriuntur. Apocal. XIV, 13.

Nota, quod verba ista, videlicet, *Beati mortui qui in Domino moriuntur*, digna sunt prædicari, et ab omnibus memoriæ commendari : cum etiam vox cœlestis jusserit ea scribi. Duo principaliter sunt hic notanda :

I. Qui sint mortui qui in Domino moriuntur?
II. Quare sint beati qui in Domino moriuntur?

I.

De prima nota : Illi in Domino moriuntur, qui Christum dum viverent, induerunt, id est, qui secundum formam et vitam Christi vixerunt. Propterea monet nos Apostolus ad Roman. XIII, 14 : *Induimini Dominum Jesum Christum.* Glossa, id est, « induite formam Christi in » omnibus. » Item, dicit Apostolus ad Galat. III, 27 : *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Igitur qui desiderat mori in Domino, debet inveniri in Domino. Domino. Ille vero invenietur in qui vixerit secundum vitam Domini.

Vita autem Domini, licet innumerabilibus virtutibus commendabilis sit et imi-

tabilis : nos tamen in sex virtutibus ipsum imitari debemus, ut feliciter moriamur in Christo. Debemus, inquam, Dominum imitari in munditia, justitia et veritate, in dilectione, in mansuetudine, in humilitate.

1. Primo igitur debemus Jesu Christo similari per *vitæ munditiam*. Ipse quippe mundus fuit et impollutus. Unde Petrus appellat eum Agnum immaculatum in I Epist. Can. I, 18 et 19, ita inquiens : *Non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis,.... sed pretioso sanguine*, scilicet, *quasi Agni immaculati Christi et incontaminati*. Ad hoc autem ut mundi simus et immaculati, hortamur in Psal. CXVIII, 1, ubi dicitur : *Beati immaculati in via*, etc. Simus ergo mundi, luxuriam fugientes : quia sine munditia salvari non possumus. Hinc dicitur in Job, XVII, 30 : *Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum*, id est, munditia omnium operum suorum.

2. Secundo, imitari debemus Jesum in *justitia*, quia ipse justus fuit : quod recognovit Centurio qui cum Christus exspirasset in cruce, dixit, ut testatur Luc. XXIII, 47 : *Vere hic homo justus erat*. Per justitiam itaque Domino assimilari debemus. Si enim in obitu nostro justitia præcesserit faciem nostram, gloria Domini colliget nos in hospitium sempiternum. Unde dicit Isa. LVIII, 8 : *Anteibit faciem tuam justitia tua, et gloria Domini colliget te*. Et nota, quod dicit Glossa super illud Matth. V, 6 : *Beati, qui esuriunt, et sitiunt justitiam*. « Justitia est « sua cuique tribuere, sibi, et proximis, et « Deo. » Justitia igitur est, ut nosmetipsos pro peccatis nostris affligamus, ut proximis ablata restituamus, et ut Deo super beneficiis suis gratia agamus.

3. Tertio, debemus Christum imitari in *veritate*. Ipse enim verax fuit. Unde dixerunt ei Judæi, Matth. XXII, 16 : *Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces*. Ipse etiam de semetipso dicit, Joan. XIV, 6 : *Ego sum veritas*. Debemus itaque Domino similes exsistere per veritatem. Per veritatem quippe homines salvabuntur, et per mendatium damnabuntur. Quod per veritatem homines salventur, testatur ipsa Veritas, Joan. VIII, 32, ita loquens ad discipulos : *Vos cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos*, supple, de manu damnationis æternæ. Quod etiam mendacium homines in damnationem transmittat, declarat Psalmista, Psal. V, 7, ita loquens ad Dominum : *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium*. Veritatem igitur et Deo et proximis nostris exhibere tenemur, ut quod promisimus, persolvamus, alioquin salvari non possumus.

4. Quarto, debemus Dominum imitari in *dilectione*. *Ipse enim dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo* : sicut dicitur Apoc. I, 5. Hinc monet nos Apostolus ad Ephes. V, 1 et 2 : *Estote*, inquit, *imitatores Dei, sicut filii carissimi : et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem, et hostiam Deo in odorem suavitatis*. Per dilectionem itaque Christi similitudinem repræsentare debemus, ut videlicet cor nostrum ab invidia et omnis odii ratione mundemus, et ut libenter eleemosynas nostras pro posse nostro pauperibus erogemus. Odiorum quippe elongatio, et eleemosynarum pia erogatio, sunt duo præcipua fraternæ dilectionis argumenta.

5. Quinto, debemus Dominum imitari in *mansuetudine*. Mitis enim et mansuetus erat Jesus Christus. Unde et ipse de se dicit, Jerem. XI, 19 : *Ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam*. Per mansuetudinem igitur Christi imaginem portare debemus in nobis : unde dicit Gregorius : « Mansuetudo imaginem Dei ser- « vat in nobis, quæ semper est tranquilla : « sed ira dissipat, et multos virtutibus pri- « vat, quæ dum quietem menti tollit, Spi- « ritus sanctus ibi non quiescit. » Si itaque imago mansuetudinis Christi inventa fuerit in nobis, consortes erimus hæreditatis illius.

6. Sexto, debemus Dominum imitari in

humilitate. Christus enim summe humilis fuit: propter quod de ipso dicit Apostolus ad Philip. II, 7 et 8: *Semetipsum exinanivit formam servi accipiens.... et humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Unde et ipse specialiter invitat nos, ut discamus ab eo mansuetudinem et humilitatem, ita dicens, Matth. XI, 29: *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Oportet ergo nos esse humiles, si volumus in gloria sublimari. Unde dicit Job, V, 11: *Qui ponit humiles in sublime, et mærentes erigit sospitate.* Qui igitur Dominum in prædictis et aliis virtutibus imitatus fuerit, morietur in ipso, et semper beatus erit.

II.

De secundo nota: Illi qui moriuntur in Domino, beati sunt propter duo quæ immediate sequuntur. Intrant enim in suavissimam requietionem, et habebunt delicatissimam refectionem.

1. De primo, id est, de suavissima requietione statim subjungitur: *Amodo jam enim dicit Spiritus,* id est, tota Trinitas, ut dicit Glossa, *ut requiescant a laboribus suis*[1]. Suavissimum itaque lectum inveniunt hi, qui ita (ut supra dictum est) in Domino moriuntur. Lectus autem iste est ipsa dulcis consolatio Creatoris. De hac consolatione ipse per Isa. LXVI, 13, dicit: *Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Jerusalem consolabimini.*

2. De secundo, id est, de delicatissima refectione morientium in Christo, sequitur: *Opera enim illorum sequuntur illos*[2]. Glossa, id est, « merces operum « suorum. » Quælibet itaque virtus quam homo bonis operibus exsecutus est in hoc mundo, speciale ferculum retributionis apportabit et proponet animæ in requie constitutæ. Speciale quippe ferculum apportabit corporis et animæ munditia, et speciale justitia: quod etiam de veritate, de dilectione, de mansuetudine, de humilitate, ac aliis virtutibus est dicendum. De hac refectione solemni dicitur, Isa. XLIV, 23: *Erunt reges nutritii tui, et reginæ nutrices tuæ.* Per reges intelliguntur Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, qui inseparabili unitate tenent regnum cœlorum: per reginas autem virtutes exprimuntur, quæ (sicut dictum est) ex Trinitatis cellario fercula accipientes proponent felicibus animabus.

Rogate ergo, charissimi, Dominum, quatenus det nobis sic vivere secundum ipsum, ut moriamur in ipso, ac semper consolemur ac reficiamur ab ipso, etc.

[1] Apoc. XIV, 13.

[2] Ibid.

SERMO XLVIII.

DE SANCTO MARTINO.

Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris. Luc. XII, 35.

In verbis præmissis duo principaliter sunt hic notanda :

I. Qualiter lumbos nostros præcingere debeamus ?
II. Quæ sint lucernæ ardentes, quas Dominus nos admonet ut feramus ?

I.

De primo nota : Per hoc quod Dominus dicit : *Sint lumbi vestri præcincti*, monet nos, ut carnis petulantiam castitatis cinctorio restringamus. Unde Gregorius : « Lumbos præcingimus, cum « carnis luxuriam per continentiam coar« ctamus. » Hoc præceptum B. Martinus laudabiliter fuit exsecutus. Ipse enim virgo creditur permansisse, propter quod de triplici aureola gaudet in cœlis. Aureolam Virginum defert, quia in virginitatis puritate decessit. Habet etiam Prædicatorum aureolam, quia verbum Dei prædicavit, et ipsam matrem suam, necnon et multos alios a gentilitatis errore convertit. Martyrum quoque aureola non est frustratus, nam et de eo sic cantatur : « O sanctissima anima, quam etsi gladius « persecutoris non abstulit : tamen pal« mam martyris non amisit. » Nos etiam ad mandatum Domini lumbos nostros præcingamus, id est, carnis lasciviam continentiæ cingulo restringamus.

Est autem iste cingulus triplex : quia videlicet est continentia conjugalis, vidualis, ac virginalis. Prima est bona, secunda melior, tertia optima. Cavere quoque debemus, ne per delicias carna-

les putrescat cingulus castitatis. Unde dixit Dominus ad Jerem. xiii. 1 : *Vade. et posside tibi lumbare lineum, et pones illud super lumbos tuos, et in aquam non inferes illud.* Ibidem subjungitur, quod Dominus dixit ei, ut iret ad Euphraten, et absconderet ibi lumbare suum. Quod cum fecisset, abiit post plurimos dies, et tulit lumbare de loco ubi asconderat illud, et ecce computruerat, ita ut nulli usui aptum esset. Per lumbare lineum castitas intelligitur. quæ a Deo multis obsecrationibus ac laboribus est obtinenda. Circa linum enim multæ sollicitudines ac labores requiruntur. Hinc igitur lumbi, in quibus libidinis est seminarium. sunt accingendi. Caveri autem debet, ne in aquam gulæ et deliciarum carnalium inferatur. Cito quippe in crapula et ebrietatibus castitatis cinctorium perit ac putrescit. Unde et lumbare Jeremiæ apud Euphraten computruit. Euphrates enim *frugifer* interpretatur, et significat delicias ac abundantias corporales. Et nota, quod non solum lumbi, sed et ipsum cor est præcingendum.

Non solum enim ab opere luxuriæ cavere debemus, sed etiam cavendum est ne eam foveamus in corde, ibique ei collætemur. Unde Joannes, in Apoc. i, 13, *Vidit in medio septem candelabrorum aureorum, similem Filio hominis, vestitum podere, et præcinctum ad mamillas zona aurea.* Poderis qua Joannes Christum indutum vidit,fuit vestis sacerdotalis, et significat castitatem qua totum corpus operiri debet extrinsecus. Zona vero aurea exprimit mentis munditiam, qua cor contra luxuriam muniri debet intrinsecus, ne etiam cogitationes cordis in luxuria delectentur.

II.

De secundo nota : Per ardentes lucernas bona opera figurantur. Unde Gregorius : « Lucernas ardentes in manibus « tenemus, cum per bona opera proximis « nostris lucis exempla monstramus : « nec castitas ergo magna est sine bono « opere, nec bonum opus est aliquod « sine castitate. » Igitur Beatus Martinus bonorum operum lucernas, quantum ad Deum ardentes, et quantum ad homines lucentes habebat. *Dilectus* quippe fuit *Deo et hominibus :* unde et *ejus memoria in benedictione est,* sicut dicit Eccli. xlv, 1. Lucernæ itaque Beati Martini, quantum ad Deum arserunt dupliciter, videlicet per constantem zelum veræ fidei, et affectuosam dilectionem Dei. Tam ferventem enim et constantem zelum habuit veræ fidei, quod fana idolorum, ubicumque poterat, destruxit, et quod Arianis hæreticis intrepide restitit, licet propter hoc ab ipsis multas adversitates et incommoda sustinuerit. Tantus etiam affectus dilectionis Dei erat in ipso, ut « oculis ac manibus in cœlum « semper intentus, invictum ab oratione « spiritum non relaxaret. » Faciebat enim hoc affectuosus amor Dei.

Imitemur et nos Beatum Martinum in constantia fidei et in dilectione Dei. Constantia quippe fidei, et dilectio Dei sunt duo acuti gladii, per quos diabolum salutis nostræ inimicum a regno animæ nostræ exterminare debemus. Isti sunt gladii de quibus dixerunt Apostoli (Luc. xxii, 38) : *Domine, ecce duo gladii hic.*

Lucernæ etiam B. Martini, quantum ad homines septemplici exemplo clare luxerunt. Beatus enim Martinus præbuit hominibus exemplum castitatis, sobrietatis, largitatis, humilitatis, lenitatis, æquitatis, et veritatis.

1. Primo igitur præbuit nobis exem-

plum *castitatis.* Castissimæ quippe vitæ fuit. Unde diabolum in hora mortis suæ sibi apparentem libera voce præcepit abire : quia nihil immunditiæ in eo poterat invenire. Legitur etiam de eo, quod animam ejus emigrantem Beata Virgo Maria suscepit cum virginum choris. Præterea cum mortuus esset, sicut scriptum invenitur, caro ejus mirabili splendore refulsit. Hæc omnia castitatis ejus argumenta fuerunt.

2. Secundo exhibet *sobrietatis* exemplum. De tempore quippe militiæ suæ invenitur sic scriptum : « Frugalitatem « in eo laudari non est necesse, qua ita « usus est, ut jam illo tempore non mi- « les, sed monachus putaretur. »

3. Tertio *largitatis* demonstrat exemplum. Tantæ enim largitatis et charitatis fuit, ut etiam cum adhuc catechumenus esset, cuidam pauperi pallium suum per mediam partem divideret : quia tunc nihil aliud habuit, quod ei daret. Demum cum in sacerdotio constitutus esset, ipsam tunicam qua ad carnem vestiebatur, exuit et cuidam mendico tribuit.

4. Quarto ostendit *humilitatis* exemplum. Tantæ nempe humilitatis erat, quod cum adhuc miles esset, plerumque servo calceamenta extraheret atque detergeret, et quod cibum una cum servo suo caperet, et servo ipse sæpius ministraret. Ubi modo tanta reperitur humilitas ?

5. Quinto exhibuit exemplum *patientiæ* sive *lenitatis* : multa namque a malis hominibus, et etiam ab ipsis dæmonibus passus est incommoda : quæ omnia imitatione divina patientissime toleravit.

6. Sexto profert exemplum *æquitatis* sive *justitiæ.* In militia denique constitutus, et postea ad dignitatem Episcopalem sublimatus, non erat pauperum oppressor, sed protector : non invasit res alienas, sed potius suas pauperibus erogavit. Unde etiam cantatur de eo, quod « ejus ori numquam Christus abfuit sive « justitia, vel quidquid ad veram vitam « pertinet. »

7. Septimo præmonstrat exemplum *veritatis.* Verax enim fuit in judiciis, et in cæteris verbis suis. Unde verba sua tantæ fuerunt virtutis, quod signi veracis imperio tres mortuos suscitavit.

Nos etiam, charissimi, hunc venerabilem virum in his septem virtutibus, videlicet castitate, sobrietate, largitate, humilitate, lenitate, æquitate, ac veritate imitari debemus, ut ante Dei conspectum cum lacrymis ardentibus veniamus.

1. *Castitas* quippe animam per obsidionem dæmonum secure transire facit : non enim habent dæmones partem in anima casta et pura.

2. *Sobrietas* animæ Deum ostendit : sobrietas enim est lumen animæ, in quo lumen æternum videtur. Unde dicitur in Psal. xxxv, 10 : *In lumine tuo videbimus lumen.*

3. *Largitas* sive misericordia faciem Dei, dum ab anima videtur, exhilarat. *Beati enim misericordes : quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. v, 7).

4. *Humilitas* autem animam collocat in sede sublimi : *Omnis enim, qui se humiliat, exaltabitur* (Luc. xiv, 11).

5. *Lenitas* sive patientia animæ copiosam passionem in regno Dei largitur. *Mansueti* namque *hæreditabunt terram,* subaudi, viventium, sicut dicitur in Psal. xxxvi, 11.

6. *Æquitas* sive justitia animam cujuslibet dignitati in cœlis associat. Cum enim æquitas sive justitia reddat in hac vita unicuique quod suum est, conveniens est ut in illa vita cum his, quibus sua reddidit, gaudeat et lætetur.

7. *Veritas* vero animam in superna felicitate confirmat. Qui enim per veritatem stabilis fuerit, corde, ore, et opere : dignum est, ut ibi stabilitatem consequatur æternam.

Quod nobis præstare dignetur Deus vivens in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XLIX.

DE BEATA CÆCILIA.

Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro : quem qui invenit homo, abscondit, et præ gaudio illius vadit, et vendit universa quæ habet, et emit agrum illum. Matth. XIII, 44.

In verbis præmissis tria principaliter sunt notanda :

I. Quid per agrum in quo thesaurus absconditus est, intelligi detur ?
II. Quid per thesaurum absconditum figuretur ?
III. Quid per agri thesaurum continens operetur ?

I.

De primo nota : Per agrum regnum cœlorum intelligitur, et propter quatuor. In agro quippe ovium pastus invenitur, et cantus avium auditur. In agro etiam est aeris puritas, et florum amœnitas.

1. Primo igitur regnum cœlorum agro comparatur, quia oves in agrum ad pastum educuntur. Per oves intelliguntur electi qui pascua vitæ æternæ, ductore Jesu summo pastore, in regno cœlorum et quæsierunt et invenerunt. Unde ipse dicit, Joan. x, 11, 27 et 28 : *Ego sum pastor bonus... Oves meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me : et ego vitam æternam do eis.* Ecce bona pascua, videlicet vita æterna.

Et nota, quod pascua hujus agri benedicti valde sunt commendabilia : non enim generant aliquod mortis periculum, cum sit in eis vita æterna (ut dictum est),

nec gravant stomachum, nec hebetant sensum, nec pariunt aliquod sui fastidium. Unde dicit Anselmus in libro de *Beata sufficientia* : « O patria cœlestis « plena deliciis, plena suavitate, plena « decore : esca tua non gravat stoma-« chum, nec hebetat sensum, nec gignit « fastidium. Ista refectio quæ tuis civi-« bus apponitur, mellillua in gustu : hoc « unusquisque sapit in quo fuerit dele-« ctatus. »

2. Item regnum Dei agro comparatur, quia ibi voces avium audiuntur. Per aves intelliguntur animæ beatorum, quæ duabus alis, videlicet per dilectionem Dei, et proximi, vel alis innocentiæ et pœnitentiæ de laqueo venantium, id est, dæmoniorum, volaverunt ad regna polorum, ubi certe magnifico liberatori magnifice gratias agunt, sicut dicitur II Mach. I, 11 : *De magnis periculis a Deo liberati, magnifice gratias agimus ipsi.* De cantu istarum avium, id est, animarum sanctarum, dicitur, Apoc. XIV, 2 et 3 : *Vocem, quam audivi, sicut citharœdorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem Dei.* Dignum est, ut animæ a Deo per gloriam innovatæ cantent. De hoc cantu dicitur in Ps. LXXXIII, 5 : *Beati, qui habitant in domo tua Domine : in sæcula sæculorum laudabunt te.* Quam dulcis sit harmonia illius cantus, ubi Angeli et animæ sanctæ simul decantant laudem Dei, non potest sermo alicujus mortalis hominis sufficienter explicare.

3. Tertio regnum Dei comparatur agro propter aeris puritatem. Cloacæ quippe et aliæ sordium congregationes longæ sunt ab agro remotæ. Igitur cum regnum Dei ab omnibus hujus mundi corruptionibus longe sit remotum, et cum etiam ibi nihil corrumpatur : et præterea cum super ipsum aerem quem hic spiramus, immensurabiliter sit elevatum, constat quia ibi est magna serenitas ac inæstimabilis puritas. Unde dicit Joannes in Apoc. XXI, 23 : *Civitas illa non eget sole, neque luna, ut luceant in ea : nam claritas Dei illuminavit eam, et lucerna ejus est Agnus.* Odor igitur uniuscujusque electi qui ibi erit, erit sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Unde et Isaac per quem Christus intelligitur, dixit ad Jacob per quem quilibet electus figuratur, Gen. XXVII, 27 : *Ecce*, inquit, *odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.*

4. Quarto regnum Dei comparatur agro propter florum amœnitatem. In agro namque diversi flores inveniuntur. Ita et in regno Christi diversitas est florum. Ibi ipse Jesus flos est pulcherrimus. Ipse enim est *speciosus forma præ filiis hominum*[1]. Unde et seipsum florem appellat in Cant. II, 1 : *Ego*, inquit, *flos campi, et lilium convallium.* Ibi etiam intemerata Virgo Maria flos est multæ pulchritudinis et suavitatis. Ibi singuli Martyres rubent ut rosæ. Ibi singuli Confessores vernant ut violæ. Ibi singulæ Virgines candent ut lilia.

Ibi Beata Cæcilia defert aureolam, id est, quoddam sertum ex triplici flore consertum, videlicet lilio, rosa, et viola. Lilium defert, quia virgo munda fuit. Rosam portat, quia pro Christo passa fuit. Violam etiam gestat, quia duos fratres Tiburtium et Valerianum, et plures alios ad Dominum convertit. Unde etiam legitur, quod Beatæ Cæciliæ adhuc in terris existenti, Angelus Domini coronam de cœlis attulit ex floribus odoriferis delicatissime præparatam.

Et nota, quod contra hæc quatuor quæ sunt in cœlesti patria, quatuor aliæ sunt in valle gehennæ.

1. Sicut enim in cœlo sunt pascua uberrima, ita in inferno et fames æterna. Tanta enim est ibi fames, quod damnati,

[1] Psal. XLIV, 3.

si possent, libenter proprias linguas manducarent, et filios et filias suas vorarent, unde dicitur in Apoc. xvi, 10 : *Commanducaverunt linguas suas præ dolore*, famis scilicet et angustiæ. Item dicit Dominus, Jerem. xix, 9 : *Cibabo eos carnibus filiorum suorum, et carnibus filiarum suarum : et unusquisque carnem amici sui comedet in obsidione, et in angustia, in qua concludent eos inimici eorum.* Hæc verba sic intellige, quod si possibile esset, unusquisque in infernali obsidione propter famis angustiam filios suos ac filias comederet et amicos olim charissimos.

2. Item, sicut in cœlo omnis est jucunditas, ita et e converso in inferno miseriæ est multiplicitas. Ibi est fletus propter pœnarum acerbitatem. Ibi est planctus propter cruciatuum diversitatem. Ibi est ululatus propter suppliciorum interminabilitatem. Unde nihil restat eis, nisi clamor miserrimus. *Væ nobis*, inquiunt, *quia peccavimus*, sicut dicitur in Thren. v, 16.

3. Item, sicut in cœlo est jugis serenitas et aeris puritas, ita e contrario in gehenna fœtoris ac corruptionis est immensitas. Unde dicitur in Jerem. ix, 22 : *Cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis.* Quilibet damnatus erit quasi putridum morticinum : quomodo ergo ibi posset esse liquidus et purus aer, ubi tot fœtida morticina sunt congregata ?

4. Item, sicut in cœlo florum est suavitas, ita in inferno erit spinarum et tribulorum pungitiva asperitas. Unde dicitur Isa. xxxiv, 13 : *Orientur in domibus ejus spinæ, et urticæ, et paliurus.* Per spinas et urticas et paliurum notantur omnia gehennalia incommoda, quæ erunt innumerabilia.

II.

De secundo nota : Thesaurus qui in agro cœli dicitur absconditus, est Dei Filius. Ipse enim est thesaurus electorum suorum pretiosus et indeficiens. De isto thesauro dicitur, Jerem. xli, 8, quod cum quidam Ismahel plures Judæorum occidisset, reperti sunt decem viri, qui dixerunt : *Nolite occidere nos : quia habemus thesauros in agro, frumenti, et hordei, et olei, et mellis.* Et legitur, quod non interfecit eos. Ismahel interpretatur *assumens exauditionem Dei*, et significat diabolum, qui peccatoribus sibi servientibus hoc damnum facit, quod reddat eos indignos exauditione divina. Iste occidet omnes qui non habuerunt thesaurum frumenti, hordei, olei et mellis.

Per istum vero thesaurum Dei Filius exprimitur. 1. Ipse enim est thesaurus frumenti per mundam humanitatem. 2. Ipse est thesaurus hordei per Passionis asperitatem. 3. Ipse etiam est thesaurus olei ac mellis per penetrativam et dulcem divinitatem.

1. Ipse, inquam, est thesaurus frumenti, id est, tritici per mundam humanitatem. Sicut enim ex frumento sive tritico mundus et albus panis conficitur, sic et sua humanitas munda fuit et immaculata ab omni peccato sive originali, sive actuali.

2. Ipse etiam est thesaurus hordei per Passionis asperitatem. Sicut enim hordeum acutas habet aristas, et tamen ex eo quædam decoctio fit quæ *ptisana* appellatur, et est potus febricitantium ac infirmorum : sic et Christus in Passione sua multos aculeos dolorum sustinuit, qui tamen per eamdem Passionem suam infirmos ac tribulationum æstum sustinentes, eximie reficit et consolatur.

3. Ipse nihilominus thesaurus est olei ac mellis. Sicut enim oleum penetrativum est et illuminativum, et sicut mel

dulce est ac conservativum : ita et Christus per divinitatem suam omnes sensus ac medullas electorum penetrabit ac illuminabit. Ipse etiam totam animam per semetipsum indulcorabit, et in beatitudine conservabit.

Illi decem qui propter hunc thesaurum vitæ conservati fuerunt, significant eos qui decem præcepta Domini corde et opere adimplent : hos diabolus non potest occidere.

III.

De tertio nota : Ager ille in quo iste nobilissimus thesaurus habetur absconditus, id est, ab infidelium oculis occultatus, emendus est per omne id quod possidet Christianus (totum enim quod possidemus, debemus dare pro regno cœlorum) : qui si cognoscerent ejus thesaurum Jesum Christum, omni acceptione dignum illud procul dubio judicarent. Beata Cæcilia per Spiritum sanctum invenerat hunc thesaurum : unde et ipsa abiit per desiderium illius, et vendidit omnia quæ habuit, et emit agrum istum, id est, regnum cœlorum. Vendidit enim bona temporalia propter summum bonum, pauperibus ea largiter distribuendo. Vendidit delicias et voluptates hujus sæculi propter Christum, eas penitus contemnendo. « Cantantibus enim « organis Cæcilia Domino decantabat, « dicens : Fiat cor meum et corpus meum « immaculatum, ut non confundar. » Vendidit etiam postremo corpus suum tenerrimum, durum martyrium pro Domino libentissime sustinendo.

Rogate, charissimi, Dominum, ut et nos agrum cœlestem laboribus nostris ac eleemosynis ita in præsenti vita comparemus, ut ad possessionem ejus post hanc vitam pertingere mereamur. Quod, etc.

SERMO L.

DE SANCTO CLEMENTE MARTYRE.

Vos similes hominibus exspectantibus Dominum suum, quando revertatur a nuptiis. Luc. XII, 36.

Duo sunt hic notanda :

I. Quis sit Dominus qui ad nuptias ivisse perhibetur ?
II. A quibus, et quomodo necesse sit, ut ejus adventus exspectetur ?

I.

De primo nota : Dominus iste qui ad nuptias ivit, est Jesus Christus. Ipse enim testatur se esse Dominum, Joan. XIII, 13 et seq., ita dicens ad Discipulos suos : *Vos vocatis me, Magister, et Dominus : et bene dicitis : sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus, et Magister : et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim do vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis.* Ecce quid injungat nobis Dominus noster. Beatus erit, qui hoc fuerit exsecutus.

1. Legitur etiam, Joan. XXI, 7, quod cum Dominus post Resurrectionem suam apparuisset in littore quibusdam Discipulis in piscatura existentibus, et illi eum non agnoscerent : *Discipulus ille, quem diligebat Jesus, dixit Petro : Dominus est. Simon Petrus, cum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus)*, id est, nudaverat se tunica quam tantum exuerat, et misit se in mare. Ecce quantum Petrus dilexit Dominum, quod videlicet exsiliit de navi in mare, ut citius veniret ad ipsum. Alii enim discipuli navigio venerunt. Iste ergo Dominus tunc ad nuptias ivit,

quando in Ascensione cœlos ascendit : unde dicit Gregorius : « Ad nuptias Do-« minus abiit, quando resurgens a mor-« tuis, ascendens in cœlum, supernam « sibi Angelorum multitudinem novus « homo copulavit. »

Et nota, quod Dominus electis hominibus copulatus est tripliciter, Angelis vero dupliciter.

1. Sanctis enim hominibus Dominus copulatus est per identitatem naturæ. Dicit enim Apost. ad Hebr. II, 16, *quod Dominus nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit*, humanam videlicet naturam assumens. Copulatus est etiam Dominus Sanctis per gratiam et gloriam.

2. Angelis autem copulatus est per amplexum gratiæ et gloriæ. Igitur Dominus cum in cœlos ascenderet Angelos sibi copulaturus, id est, cum Angelis, non tantum secundum divinitatem, sed etiam secundum humanitatem deinceps regnaturus, cum magno tripudio exsultationis et gaudii receptus est ab eis, sicut legitur in Isa. LXIII, 1, quod scilicet Angeli occurrentes ei dixerunt : *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra ? Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ.* Angelorum quippe turba videns Dominum cum tanto comitatu animarum sanctarum tam gloriose de Edom, id est de mundo ascendentem : cernens etiam in eo quædam signa victoriosæ militiæ, in vocem admirationis prorumpens ait : *Quis est iste*, etc. Glossa : « Quam mag-« nus est, quam potens, quam admirabi-« lis cum tanto exercitu ! »

II.

De secundo nota : Oportet ut servi istius Domini adventum ejus exspectent. *Ipse* enim *venturus est judicare vivos et mortuos*, id est, bonos et malos. Unde dicit Gregorius : « Tunc iste Dominus « revertitur, cum nobis jam per judi-« cium manifestatur. » Hoc autem judicium Dominus particulariter facit in morte uniuscujusque, generaliter vero faciet in mundi consummatione. Quomodo autem exspectari debeat adventus ejus, innuit Glossa sic inquiens : « Sive « vitatis mala, sive facitis bona, nihil « mundanum agite, sed solum adventum « Redemptoris exspectate. »

Dupliciter ergo Dominum expectare debemus, videlicet, malitiam fugiendo, et bonitatem adimplendo. De hac duplici exspectatione dicitur in Psal. XXXIX, 2 : *Exspectans exspectavi Dominum, et intendit mihi. Exspectans* per malitiæ detestationem, *exspectavi* per bonitatis adimpletionem, et sic *intendit mihi* in præsenti gratiam largiendo, et in futuro gloriam conferendo.

I. Malitiam igitur propter quinque detestari debemus et fugere : propter malitiam namque Deus graviter indignatur, per hanc diabolus lætificatur, per hanc etiam anima trucidatur. De malitia quoque homo assistens judicio verecundatur, et a malitia damnatus homo semper in suppliciis increpatur.

1. De primo, videlicet, quod Deus propter malitiam hominis graviter indignetur, ipse dicit per Jerem. XXI, 12 : *Egreditur ut ignis indignatio mea, et succendetur, et non erit qui exstinguat propter malitiam studiorum vestrorum.* Caveamus ergo, charissimi, ne dulcem Deum per malitiam ad amaritudinem provocemus, dicamusque ad eum hoc quod dicitur

I Mach. xiii, 46 : *Non nobis reddas secundum malitias nostras, sed secundum misericordias tuas.*

2. Secundo, per malitiam diabolus lætificatur. Unde dicitur Osee, vii, 3 : *In malitia sua lætificaverunt regem*, id est, diabolum, qui est rex super omnes filios superbiæ. Et nota, quod malitia est funis per quem diabolus peccatores suspendit in infernali patibulo, et nesciret per quod suspenderet eos, nisi ipsi apportarent ei funem per quem suspenderentur. Cum ergo ipse multum delectetur in perditione hominum, mirabiliter lætificat eum, quando ipsimet apportant ei funem per quem suspendantur. Stultum est gloriari in malitia, sicut stultum esset furem gloriari de fune per quem esset strangulandus.

3. Tertio, homo per malitiam occidit animam suam, sicut dicitur, Sap. xvi, 14 : *Homo occidit animam suam per malitiam.* Magnum ergo damnum facit malitia quæ animam, quam Deus sua morte vivificare dignatus est, mortificat et occidit. Quis enim ut rursus vivificetur, deinceps morietur pro ea ? *Christus enim resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*, sicut dicit Apost. ad Rom. vi, 9.

4. Quarto, peccator divino assistens judicio, propter malitiam confundetur et verecundabitur. Unde Jerem. xxii, 22 et 23 : *Confunderis, et erubesces ab omni malitia tua,... quæ sedes in Libano.* Libanus interpretatur *candidatio*, et signat humanam laudem. Illi ergo qui modo sedent in Libano, id est, qui appetunt humanam laudem, intolerabiliter erubescent, cum malitia eorum detecta fuerit in die judicii, et cum nullam virtutem habuerint defensatricem, sed solam malitiam gravem accusatricem. Unde et Dominus dicit, Ezech. xx, 43 : *Displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris, quas fecistis.*

5. Quinto, miser peccator ab ipsa malitia semper in suppliciis arguetur. Unde dicitur, Jerem. ii, 19 : *Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te.* Væ igitur misero damnato, cum quo propria malitia sempiternum habebit litigium !

B. Clemens ab omni malitia longe recesserat, propter quod dilexerunt eum Judæi, Pagani, Christiani, ipse Filius Dei et sancti Angeli.

1. Quod dilexerint eum Judæi, Gentiles, et Christiani, testatur legenda ejus, ubi sic scriptum invenitur : « Episcopus « Clemens ita morum ornamentis pollebat, ut et Judæis, et Gentibus, et omnibus Christianis populis complaceret. »

2. Quod etiam dilexerit eum Filius Dei, per hoc probari potest, quod Beato Clemente in exsilium relegato, cum Christiani ibidem existentes gravi siti urgerentur, Beatus Clemens pro beneficio fontis oravit. Cui Filius Dei in specie agni apparens, ipsi fontem aquæ vitæ demonstravit.

3. Quod etiam Angeli dilexerint sanctum Clementem, per hoc satis evidenter ostenderunt, quia videlicet corpori suo in mari submerso sub ipsis fluctibus honestum habitaculum præparaverunt. Debemus etiam Dominum exspectare non solum malitiam fugiendo, sed etiam bonitatem operibus exsequendo.

II.

Cum ergo bonitas opponatur malitiæ, notandum est quod per bonitatem Deus exhilaratur, diabolus contristatur, anima vivificatur : per bonitatem etiam homo divino judicio fiducialiter præsentatur, et ab ipsa in cœlis semper collaudatur.

1. Primo, videlicet quod Deus lætetur hominum bonitate, probatur I Paral. xxix, 17 et 18, ubi legitur, quod cum rex David obtulisset Domino ad structuram domus ejus, aurum, argentum, æs, ferrum, lignum, omnem lapidem pretiosum et marmor parium : cumque etiam ad

hortationem ejus populus offerret aurum, argentum, æs, ferrum, et lapides pretiosos, lætatus est rex David gaudio magno, et ait orans ad Dominum : *Scio Deus meus quod probes corda, et simplicitatem diligas, unde et ego in simplicitate cordis mei lætus obtuli universa hæc : et populum tuum, qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Domine Deus custodi in æternum hanc voluntatem cordis eorum, et semper in venerationem tui mens ista permaneat.* Per David Filius Dei intelligitur, qui cum videt Christianos ad imitationem sui ex thesauro bonitatis offerre aurum charitatis, et argentum castitatis, et æs patientiæ, et ferrum obedientiæ, necnon et lapides pretiosos aliarum virtutum, lætatur nimirum gaudio magno, quia gaudium est ei devota bonitas electorum.

2. Secundo, per bonitatem hominum diabolus contristatur, cum caput ipse sit invidiæ. Invidia enim est dolor ex aliena felicitate nascens, animam torquens. Quod autem diabolus sit origo invidiæ, dicitur in lib. Sap. II, 24 : *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum.*

3. Tertio, per bonitatem anima consequitur vitam æternam. Unde et Dominus illi præcepto quod ad præcipuam bonitatem pertinet, vitam adjungit (Deut. V, 16) : *Honora*, inquit, *patrem tuum et matrem tuam : ut longo vivas tempore, et bene sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.*

4. Quarto, bonitas hominum cum fiducia stare facit ante tribunal Christi. Unde et de eleemosyna quæ est de præcipuis bonitatis operibus, dicitur in Prov. XVIII, 16 : *Donum hominis dilatat viam ejus, et ante principes spatium ei facit.* Sicut enim Episcopos et alios honoratos viros aliqui præcedunt cum baculis, qui eis viam præparant et ampliant : ita etiam bonitas et filiæ ejus, scilicet eleemosynæ, ac alia bona opera cum magna fiducia perducunt animas ante tribunal Christi, ibique eis coram cœlestibus principibus honorabile spatium faciunt.

Bonitas beato Clementi coram Deo gloriosam sedem posuit. Ipse enim tantæ bonitatis fuit, quod sicut de eo legitur, singularum regionum inopes nominatim habebat scriptos, et hos quos baptismatis sanctificatio illuminaverat, non sinebat publice mendicitati fieri subjectos.

5. Quinto, ab ipsa bonitate et bonitatis operibus semper homo in beatitudine collaudatur. Unde dicitur in Proverb. XXXI, 31 : *Date ei de fructu manuum suarum : et laudent eam in portis opera ejus.* Per portas intelligitur dux, manifestatio videlicet humanitatis ac divinitatis Jesu Christi. In his ergo portis laudant bonum hominem opera suæ bonitatis. Felix est ille qui ibi laudari meruerit.

Rogate, charissimi, Dominum, ut sic eum per malitiæ detestationem, et bonitatis exsecutionem fideliter exspectemus, ut tandem ipsi venienti alacriter occurrere mereamur, etc.

SERMO LI.

IN FESTO BEATÆ CATHARINÆ VIRGINIS.

Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, et ex omni genere piscium congreganti. Matth. XIII, 47.

Tria principaliter sunt hic notanda :

I. Quid per sagenam quæ in mare mittitur, exprimatur ?
II. Quid per pisces qui per hanc sagenam congregantur, intelligatur ?
III. Quid per electores piscium figuraliter accipiatur ?

I.

De primo nota : Per sagenam intelligitur gloriosa virgo Catharina. Sicut enim mulier fornicaria sagena est diaboli, per quam capit animas peccatorum : ita etiam virgo prudens et sancta sagena est Jesu Christi. Quod mulier fornicaria sagena sit diaboli, testatur Habacuc, I, 15, et loquitur de diabolo, ita dicens : *Totum in hamo sublevabit, traxit illud in sagena, et congregavit in rete suum.* Per hamum notatur superbia, quæ per vanam gloriam inescari desiderat. Per sagenam luxuria, sive luxuriosa mulier figuratur. Per rete quod nexus habet multiplices, designatur avaritia. Multiplices enim adinventiones exagitant avari, ut res possint acquirere. Et vere per hæc tria vitia diabolus capit pene totum genus humanum,

et præterea incrassata est pars ejus, et pauci sunt quos Dominus comprehendat.

Igitur Beata Catharina, quia virgo fuit prudens et sancta, sagena fuit Jesu Christi. Hæc enim per prudentiam a Deo sibi collatam cepit quinquaginta magnos Rhetores et Oratores eximios, qui per eam ad fidem conversi,per martyrium ad Dominum pervenerunt. Hæc etiam per sanctitatem virginitatis suæ ipsam reginam Maximini conjugem, et Porphyrium principem militiæ cum multis militibus cepit Christo. Omnes enim ipsi per istam crediderunt, et pro Christo passi fuerunt.

Multum ergo diabolus invidit huic pretiosæ sagenæ, quapropter diversis machinationibus nisus est eam disrumpere per exsecutorem nequitiæ suæ Maximinum. Maximinus enim instigatus a diabolo, præcepit Catharinam nudam cœli, et post in carcerem tenebrosum recludi, inhibuit etiam ne vel panis vel aqua daretur virgini : sed Dominus suam fidelem sagenam non derelinquens, per candidam columbam ipsam in carcere pavit, et per Angelos sua vulnera curavit, ipsumque carcerem copioso lumine illustravit. Post hæc jussit Maximinus ut virgo per quatuor rotas, quarum radiis infixi erant acutissimi clavi, discerperetur : sed Dominus suam sagenam miraculose conservavit illæsam. Demum ut hæc sagena laboris ac utilitatis suæ præmium reciperet, a Domino decollatur. Decollata vero ab Angelis in montem Sinai transportatur, ibique sepulturæ honorifice commendatur, ubi tunc stillare cepit, et adhuc distillat humorem sanitatis ac gratiæ, quo ipsa a Christo ipsius sponso copiosissime inuncta fuerat et irrigata.

Et NOTA, quod hæc sagena largum pietatis sinum habebat. Cum enim decollanda esset, oravit ad Dominum, ut quicumque passionis suæ memoriam agerent, quicumque etiam in exitu animæ suæ, vel in alia quacumque necessitate eam invocarent, propitiationis divinæ celerem consequerentur effectum, et quod fugerent ab his qui ejus auxilium fideliter implorarent, pestilentiæ, fames, morbus, et clades, et omnis auræ intemperies. Oratione completa,vox de cœlo insonuit promittens ei, quod in omnibus suis petitionibus a Domino foret exaudita.

Imitemur et nos, charissimi, hujus virginis prudentiam, castitatem et pietatem, ut videlicet per prudentiam astutias diaboli caveamus, et per castitatem inquinamenta sæculi fugiamus, per pietatem vero bonis operibus insistamus.

Et NOTA, quod multum indigemus prudentia sive sapientia contra dolos ac versutias diaboli. Ipse enim multa vasa concupiscentiarum offert animæ, ut saltem anima aliquam illarum acceptet. Unde legitur, quod Abbas Macarius quadam vice vidit diabolum euntem ad quoddam claustrum, qui habebat multas pyxides circum circa se pendentes. Quæsivit autem Beatus Macarius quid esset in illis pyxidibus : cui respondit diabolus quod plenæ essent diversis speciebus, et ideo tot secum portaret, ut si alicui non placeret quod esset in una pyxide, daret ei de alia, et sic per ordinem omnes offerret, ut saltem aliquam illarum acceptaret. Castitate etiam indigemus, quia sine ea carnis spurcitias ac sæculi immunditias pertransire non possumus. Indigemus etiam pietate , quia sine ea vacui, et sine fructu bonorum operum in divino examine inveniremur.

NOTA etiam, quod per sagenam divina benignitas exprimitur. Per mare vero mundus iste figuratur, qui ad similitudinem maris inquietus est et amarus : foris enim hominem per plurimas perturbationes inquietat, intus autem per varias sollicitudines amaricat : quod recognovit Paulus,ita dicens II ad Corinth. VII, 5 : *Nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus : Foris pugnæ, intus timores.* Igitur per sagenam divina benignitas exprimitur, quam Deus misit in mare hujus mundi, ut per eam homines trahat ad salutem sive bonos

sive malos. Ipse enim *non venit tantum vocare justos, sed etiam peccatores*, sicut per semetipsum testatur, Matth, IX, 13 : *Non veni*, inquit, *vocare justos, sed peccatores.*

De hujus sagenæ missione in mare dicit Paulus ad Titum, III, 4, et seq. : *Cum benignitas, et humanitas apparuit Salvatoris nostri Dei : non ex operibus justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam salvos nos fecit : ut justificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.* Bona est hæc sagena, quæ ad hoc homines capere nititur, ut habeant vitam æternam. Contrarium facit diabolus, qui propter hoc capit homines, ut morte moriantur æterna.

II.

De secundo nota : Per pisces homines figurantur. Unde dicitur Habacuc, I, 14 : *Facies homines quasi pisces maris.* Ex omni ergo genere piscium, id est, ex omni genere hominum, congregat sagena divinæ benignitatis : *Non est enim personarum acceptio apud Deum* [1]. *Non est distinctio Judæi et Græci : nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum,* sicut dicit Apostolus ad Rom x, 12. Congregat ergo sagena, id est, benignitas Domini omnes indifferenter, usquequo impleatur. Tunc vero implebitur, cum completus fuerit numerus electorum.

Cum autem impleta fuerit hæc sagena, *educetur ad littus.* Per littus namque intelligitur judicialis examinatio. In divino enim judicio examinabuntur pisces, id est, homines, quales videlicet fuerint, sive boni, sive mali : propter quod dicit Apostolus, II ad Corinth. v, 10 : *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.*

III.

De tertio nota : Sagenæ eductrices et piscium electrices sunt tres filiæ Dei, videlicet potentia, sapientia, et justitia, quarum cooperatores sunt S. Angeli. Hæ etenim tres filiæ Dei cum consummationem fecerint hujus mundi, eligent bonos pisces, id est, illos homines qui ad bonitatem se converterunt, quamdiu in sagena fuerunt, eligent, inquam, eos in vasa sua, id est, in amplexus Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Potentia namque, et sapientia, et justitia in Patre, et Filio, et Spiritu sancto, tamquam in quibusdam vasis requiescunt. Patri quippe attribuitur potentia, Filio sapientia, Spiritui sancto benignitas et justitia. Cum enim Spiritus sanctus sit quasi quidam consiliarius et mediator Patris et Filii, oportet quod ipse sit benignus et justus. O quam felices sunt illi, qui recipi meruerint in beatos amplexus gloriosissimæ Trinitatis !

Mali vero pisces, id est, mali homines, videlicet superbi, iracundi, invidi, avari, accidiosi, gulosi, et luxuriosi, et omnes impii, qui homines hominibus sunt injuriosi, separati de medio justorum, foras tunc mittentur per ministerium Angelorum : *Exibunt enim Angeli, et separabunt malos de medio justorum, et mittent eos in caminum ignis : ibi erit fletus, et stridor dentium* [2].

Nota ergo quadruplicem pœnam quam patientur iniqui. Prima est ignis ustura, secunda perpetua clausura, tertia est ama-

[1] Ad Rom. II, 11.

[2] Matth. XIII, 49 et 50.

ritudo fletus, quarta est omnimoda inquietudo. Primæ duæ notantur ibi, ubi dicitur : *Mittent eos in caminum ignis.* Caminus enim accenditur, et cum accensus fuerit, clauditur. Reliquæ duæ pœnæ notantur ibi, ubi subditur : *Ibi erit fletus et stridor dentium.* Fletus enim ille non erit sine magna amaritudine, nec etiam stridor dentium potest esse sine inquietudine.

Rogate ergo Dominum, charissimi, ut sic a malitia ad bonitatem convertamur, ut in vasa gloriæ recipi mereamur. Quod nobis præstare dignetur Jesus Christus Dominus, etc.

FINIS SERMONUM DE SANCTIS.

DE QUIBUSDAM FESTIS

SERMONES ALII, VEL MELIUS SERMONUM PROPOSITIONES.

SERMO LII.

IN DEDICATIONE ECCLESIÆ.

Dominus in templo sancto suo : sileat a facie ejus omnis terra. Habac. II, 20.

Nota quod quadruplex est templum Domini :

I. Uterus virginalis,
II. Ecclesia materialis,
III. Anima fidelis,
VI. Mansio supercœlestis.

In primo fuit per carnis nostræ assumptionem. In secundo fuit per Passionis suæ repræsentationem. In tertio est per gratiæ infusionem. In quarto est per piam Sanctorum glorificationem.

I

De primo dicitur : *Dominus in templo sancto suo*, scilicet per carnis nostræ assumptionem. Vere jure lætari debuisset, qui Dominum vidisset in templo. Unde Elisabeth, et Joannes puerulus, necdum natus lætantur : quia Dominum in hoc templo esse cognoverunt. Unde Bernardus : « Valde quidem, Domine, humi-

« liaris, nimis absconderis, sed Joannem « latere non poteris. Nonne ipse est, qui « per maternum uterum te nondum natus « agnovit ? Nonne ipse est, qui utriusque « parentes materni uteri agnovit : et quia « turbis clamare non potuit, saltem ma- « trem suam exsultans edocuit ? » Unde Luc. I, 43 : *Unde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me ?*

Hoc templum factum fuit per omnimodam puritatem. Unde Bernardus : « Quæ Angelica puritas illi virginitati au- « deat comparari, quæ digna fuit sancti « Spiritus sacrarium fieri Dei et habita- « culum Filii ? » Unde loquitur de hoc templo Pater ad Filium, Malach. III, 1 : *Ecce ego mitto Angelum meum*, id est, Gabrielem, *et præparabit viam ante faciem meam*, id est, qui virgineum requiret consensum. Et convertit ad Patriarchas et Prophetas sermonem dicens : *Et statim veniet ad templum suum*, id est, in Virginem Mariam, *Dominator quem vos quæritis*, ut carnem vestram induat. Unde Isa. XVI, 1 : *Emitte agnum Domine dominatorem terræ, de Petra deserti*, id est, de eminentia paterni sinus, *ad montem filiæ Sion*, id est, Ecclesiæ militantis. Sequitur, Malach. III, 1 : *Et angelus testamenti, quem vos vultis*, ut videlicet intercedat pro vobis. Unde Job. XXXIII, 23 et 24 : *Si fuerit pro eo Angelus loquens, unus de millibus, ut annuntiet hominis æquitatem : miserebitur ejus.*

II.

De secundo dicitur : *Dominus in templo sancto suo*, scilicet per Passionis suæ repræsentationem. Unde : « Hoc quoties- « cumque feceritis, in mei memoriam fa- « cietis [1]. » Lætetur ergo a facie velaminis ejus omnis terra. Si pannos Domini, quibus velatus fuit et tectus, dum jaceret in cunis, homines desiderant intueri : quare formam illam panis, sub qua tegitur ipse Dei Filius, manens in sinu Patris, libentius non intuerentur ? Unde Gregorius : « Quis fidelium dubium ha- « bere possit in ipsa immolationis hora « ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri, in « illo Jesu Christi ministerio Angelorum « choros adesse, ima summis sociari, « terram cœlestibus jungi, unum quidem « de visibilibus et invisibilibus fieri ? »

III.

De tertio dicitur : *Dominus in templo sancto suo*, id est, in anima fideli. Si recepisses divitem et benignum hospitem in domum avorum tuorum, merito lætareris : quare potius non lætaris, cum recipis Dominum in domum cordis tui, qui est benignissimus, et omnium gratiarum affluentissimus ? Unde dicit Dominus ad Augustinum : « Cibus sum grandium, « cresce, et manducabis me : nec tu me « mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, « sed tu mutaberis in me. » Cum cibus quem comedo, in me mutatur, caro et sanguis efficitur : ergo cum hic comedens panem et vinum, in ipsum commutor, Deus quodam modo efficior.

Ad recipiendum in hoc templum, necesse est esse mundum. Unde I ad Cor. III, 17 : *Si quis violaverit templum Dei, disperdet illum Deus. Disperdet*, id est, diversimode perdet, vel in diversa perdet. Sed quomodo debet sanctificari ? certe per aquam reconciliationis, hoc est, per lacrymosam confessionem et humilem : unde in Psal. L, 9 : *Asperges me Domine hyssopo*. Bene dicis, *lavabis me* : quia, ut dicitur, jus novum ab alio non potest reconciliari, nisi ab ipso.

[1] Cf. I ad Corinth. XI, 24 et seq.

IV.

De quarto etiam dicitur : *Dominus in templo sancto suo*, videlicet, in pia Sanctorum glorificatione. Quod attendens Moyses, Exod. xxxiii, 18 et 19, orabat dicens : *Ostende mihi gloriam tuam.* Cui respondit Dominus, dicens : *Ego ostendam omne bonum tibi.* Quasi dicat : Ego ostendam tibi faciem meam, in qua omne quod bonum est, simul invenies. Unde et Jacob exsultans clamat, Genes. xxxii, 30 : *Vidi Deum facie ad faciem, et salva facta est anima mea.* De hoc templo etiam dicit Psal. xxviii, 9 : *In templo ejus omnes dicent gloriam.*

Nota, quod quatuor genera hominum merito possunt lætari a facie Domini. Primi sunt, qui eum non offenderunt. Secundi sunt, qui eum intime diligunt. Tertii sunt, qui eum filialiter timent. Quarti sunt, qui ei diligenter serviunt.

Sileat a facie ejus omnis terra, etc.

SERMO LIII.

IN EODEM FESTO

DEDICATIONIS.

Et dixit qui sedebat in throno : Ecce nova facio omnia.
Apoc. xxi, 5.

Nota, quod quadruplex est thronus. Thronus gratiæ, misericordiæ, justitiæ, et gloriæ. In quolibet Dominus sedens, *nova facit omnia.* In primo quievit, in secundo tortus est, in tertio sedebit in die judicii et in morte cujuslibet hominis, in quarto regnat.

I. Thronus gratiæ est Beata Virgo Maria. Unde Luc. i, 28 : *Ave* Maria *gratia plena.* Unde Apostolus ad Heb. iv, 16 : *Adeamus cum fiducia ad thonum gratiæ*, scilicet Beatæ Mariæ, quæ est thronus Salomonis eburneus. *Cum fiducia* : quia propter nos regina facta est. Item, *introducta est in cellam vinariam* [1]. Tamen dicebat : *Vinum non habent* [2], tamquam ad eam pertineret.

Hic fecit Dominus nova, scilicet, quod filia est mater patris, quod mater permansit virgo, quod Deus factus est homo.

II. Secundus thonus misericordiæ est beata Crux. Ibi misericordia superexaltavit judicium. Unde Bernardus : « Viscera Domini misericordia affluunt, nec desunt foramina per quæ effluant. » Ibi enim misertus est latroni, Joanni, matri. Joanni, cui talem dedit matrem, et toti generi humano.

Hic etiam fecit nova, scilicet, quod pauper pauperem ditavit, id est, latronem, cui regnum dedit : pro crucifixoribus oravit, moriens mortem superavit.

III. Tertius thronus est justitiæ, scili-

[1] Cant. ii, 4.

[2] Joan. ii, 3.

cet potestas judiciaria in ultimo adventu, quando corpora suscitabit, humiles exaltabit, se manifestabit : ibi justus et injustus apparebunt.

Faciet ibi nova, quia omnes malos et bonos a se invicem dividet, corpora gloriosa et immortalia resuscitabit, unumquemque secundum justitiam remunerabit.

IV. Quartus thronus est gloriæ. Post judicium ibi sedebit, quando *reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ* [1]. .

Ibi etiam nova faciet, ibi in atriis domus Dei florebunt Sancti [2].

[1] Ad Philip. III, 21.

[2] Cf. Isaiam in multis locis super hoc.

SERMO LIV.

IN EODEM FESTO

DEDICATIONIS.

Egressus Jacob de Bersabee, pergebat Haran. Viditque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cœlum: Angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum innixum scalæ dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham Patris tui, et Deus Isaac. Gen. XXVIII, 10, 12 et 13.

Quatuor occurrunt hic notanda:

I. Quis sit Jacob a quo scala videtur?
II. Quæ sit scala quam vidit?
III. Quare Angeli per ipsam ascendere et descendere videantur?
IV. Cur etiam Dominus scalæ innixus videatur?

I.

De primo nota: Per Jacob quilibet fidelis qui salvari desiderat, cum ipso intelligitur. Jacob enim *supplantator* interpretatur, ut scilicet supplantet illum colubrum tortuosum, qui navigantes in hoc magno mari, id est, in hoc mundo, nititur degluttire, et qui eum supplantabit: necesse est ut egrediatur Bersabee,

et pergat Haran. Bersabee interpretatur *puteus satians*, sicut dicitur hoc sæculum mundus, quasi minime mundus. Hic est puteus, de quo Psalmista in Psal. LXVIII, 16, deplorat liberari dicens : *Non me demergat tempestas aquæ, nec absorbeat me profundum : neque urgeat super me puteus os suum.* Aqua hujus putei non satiat : quia qui bibit ex hac aqua, sitiet iterum. Haran interpretatur *mons* vel *sublimitas*, et exprimit nobis patriam æternæ lucis, quæ est in monte omnium montium constituta.

De Bersabee igitur pergit Haran, qui gaudium mundi perniciose satians contemnit, et hæreditatem patriæ cœlestis desiderat adipisci : sed talibus necesse est, ut ad montem illum per scalam ascendant.

II.

De secundo nota : Scala ista per quam ascendendum est, sunt decem præcepta Moysi data : latera sunt dilectio Dei et proximi. Primum mandatum est[1] : *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis. Non habebis Deos alienos coram me* corde, *neque adorabis eos* ore, *neque coles eos* opere. *Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, usque in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me : Et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me, et custodiunt præcepta mea.* Secundum est : *Non assumes nomen Dei tui in vanum : nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Dei frustra.* Tertium est : *Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est : non facies omne opus in eo, tu, et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, jumentum tuum, et advena qui est intra portas tuas.* Quartum est : *Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi.* Quintum est : *Non occides* manu, vel dente, vel consensu. Sextum est : *Non mœchaberis*, id est, non commiscearis alicui, excepto matrimonio. Septimum est : *Non furtum facies*, nec rapies. Octavum est : *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium*, vel omne mendacium. Nonum est : *Non concupisces domum proximi tui.* Secundum Augustinum, « hic « prohibet concupiscentiam rei alienæ « immobilis. » Decimum est : *Non desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.*

III.

De tertio nota : Per hanc scalam videntur Angeli descendere, homines in ipsam elevando : ascendere etiam dicuntur homines per ipsam opportunius devehendo. Angeli enim hominem ad bonum excitant et elevant, et in bono elevatum de virtute in virtutem deducunt spiritus. Unde Propheta in Psalm. CXLII, 10 et 11 : *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam : Propter nomen tuum Domine vivificabis me, in æquitate tua.*

[1] Cf. Exod. xx, 2-18.

IV.

De quarto nota, quod Dominus scalæ stat innixus, ut ascendentes per virtutes tamquam pius pater hilariter recipiat, et receptos pro mercede laboris gloriosissime coronet corona æternæ gloriæ. Quod, etc.

SERMO LV.

—

DE S. JOANNE BAPTISTA.

Vox clamantis in deserto. Matth. III, 3.

Christus clamat in deserto tamquam leo duabus de causis : ad suscitandum filios, et ad capiendam prædam. Osee, XI, 10 : *Quasi leo rugiet : et formidabunt filii maris.* Sic Christus clamavit in cruce circa horam nonam. *Clamavit* itaque *voce magna*[1]. Clamor ille tunc ita invaluit, ut sol obscuratus sit, terra tremuit, lapides scissi sunt, monumenta aperta sunt. Qui enim modo non audiunt, audient in die judicii. Ergo non audiat sol, id est, superbi : terra, id est, usurarii : lapides, id est, inimicitias in corde reservantes : monumenta, id est, luxuriosi fœtentes coram Deo.

Etiam nunc quotidie clamat tamquam servus vinum clamans in plateis per suos Prædicatores : sed Apostolus ad Eph. V, 18 : *Nolunt inebriari vino, in quo est luxuria*, bona scilicet prædicatione per quam inebrientur, ita ut omnia evomant in confessione.

Clamabit in judicio ad capiendam prædam, hoc est, in vindictam malorum : et hæc est ratio quod noluerunt audire clamorem in cruce. In die illo nemo poterit effugere manus ejus : quare? quia *pugnavit cum illo orbis terrarum contra insensatos*[2]. Sed ipse clamans audit oppressos clamantes, Exod. II, 23 : *Ascendit clamor filiorum Israel*, etc. Viduas, Exod. XXII, 22 : *Viduæ et pupillo non nocebitis.* Super homicidas, Gen. IV, 10 : *Vox sanguinis fratris tui Abel*, etc. Super detentores mercedum, Jacob. V, 4 : *Ecce merces operariorum*, etc.

[1] Matth. XXVII, 46.

[2] Sap. V, 21.

SERMO LVI.

AD DIVINUM CAPUT CHRISTI.

I. Multiplici densitate spinarum vallatum caput Christi usque ad cerebri teneritudinem transfixum est. Psal. XXXI, 4: *Dum configitur spina.* Unde per Prophetam, *spinis peccatorum circumdedit me populus iste.* Ad quid hoc, nisi ne tuum doleret caput, ne tua intentio vulneraretur?

II. Caligaverunt in morte Oculi, et illa luminaria quæ totum illuminant orbem, ad horam exstincta sunt, quibus obtenebrantibus, *tenebræ factæ sunt super universam terram* [1], et cum illo duo luminaria magna firmamenti submota sunt, ut *avertantur oculi tui, ne videant vanitatem* (Psal. CXVIII, 37): et si videant, propter eum contemnant.

III. Aures illæ quæ in cœlis incessanter audiunt, « *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* » in terris audire voluerunt, « *Dæmonium habes,* » et « *Crucifige, crucifige,* » ne aures tuæ ad clamorem pauperum surdescererent, ne ad inanes fabulas patulæ auditum detractionis vel adulationis virus pronæ susciperent.

IV. Speciosa illa Facies *speciosi forma præ filiis hominum,* imo præ millibus Angelorum, sputis illecta, colaphis afflicta, illusionibus addicta est: ut facies tua illuminaretur, illuminata corroboraretur, ut dici posset de te: Vultus ejus non sunt amplius in diversa mutati.

V. Os illud quod docet Angelos, homines instruit: quod « *dixit, et facta sunt,* » felle et aceto potatum est: ut os tuum veritatem loquatur, et aperiatur ad confitendum Dominum: obmutuit, ne linguam tuam leviter iram loquens accommodes.

VI. Manus illæ quæ fundaverunt cœlos, extentæ sunt in cruce, clavis transverberatæ durissimis: de quibus Isa. LXV,

[1] Matth. XXVII, 45.

2 : *Expandi manus meas tota die ad populum incredulum.* Et David, Psal. xxi, 17 et 18 : *Foderunt manus meas et pedes meos : dinumeraverunt omnia ossa mea.* Hieronymus : « Possumus in expansione « manuum largitatem donantis acci- « pere, qui nihil pie petentibus denegat, « qui leproso petenti sanitatem restituit, « cæcum a nativitate illuminavit, esu- « rientem populum in deserto pavit. » Item, « Expansæ manus clementiam pa- « rentis signant, filios in sinum recipere « gestientis. » Sicque manus tuæ expandantur ad inopes, ut dicere possis : *Anima mea in manibus meis semper*[1]. Quod manibus tenetur, non facile oblivioni traditur. Sic anima ad memoriam revocat, qui eam bona opinione quasi manibus portat. Confixæ sunt, ut te instruant ab illicito sive pravo opere manus timoris clavis configere.

VII. Pectus illud gloriosum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, lancea militari confossum est, ut pectus tuum a pravis cogitationibus mundetur, mundatum sanctificetur, sanctificatum conservetur.

VIII. Pedes quorum scabellum et vestigia Propheta pronuntiavit adorari, dira confixione confixi sunt, ne pedes tui aliquod malum sustinerent, vel ad effundendum sanguinem : sed viam mandatorum Dei currentes, in via stabiles et semita fixi, et ad dextram vel ad sinistram non declinent. *Quid ultra debui tibi facere*[2] ?

IX. Quare Christus declinat caput in cruce ? Christus declinat caput in cruce ostendens per humilitatem eundum in cœlum.

Item, ut ostenderet quiescendum a labore proprio

Item, et satisfaceret clamanti : *Osculetur me osculo oris sui*[3].

Item, ut acciperet licentiam a sponsa recedendi.

Magnæ virtutis Dominicæ passionis memoria, quæ si firmiter mente teneatur, omnis erroris et peccati nebula effugatur. Unde Beatus Bernardus : « Semper « habentes Christum in corde, et hunc « crucifixum. »

[1] Ps. cxviii, 109.
[2] Isa. v, 4.
[3] Cant. i, 1.

SERMO LVII.

DE BEATA VIRGINE MARIA.

Egredietur virga de radice Jesse, etc. Isa. XI, 1.

I.

Nota, quod Beata Virgo dicitur virga propter quinque proprietates, quas virga habet. Est enim longa, recta, solida, gracilis, et flexibilis. Sic Beata Maria longa fuit contemplatione, recta justitiæ perfectione, solida mentis stabilitate, gracilis paupertate, flexibilis humilitate.

II.

Hæc virga egressa de radice Jesse, qui fuit pater David, a quo Maria, *de qua natus est Jesus, qui dicitur Christus*[1]. Unde hodie Matth. I, 16 : *Liber generationis*, etc.

Item, *Egredietur virga*, etc. Quid ista tria mox significent, videamus: radix, flos, virga. In radice humilitas cordis, in virga rectitudo confessionis et disciplina satisfactionis, in flore spes æternæ beatitudinis intelligitur.

Jesse interpretatur *insula*, id est, sacrificium, et signat pœnitentem, cujus mens debet esse quasi insula. Insula, eo quod in Salo, id est, in mari sicca sit. In mari, id est, in amaritudine pœnitentiæ. Mens pœnitentis est sicca, quæ fluctibus tentationum percutitur, et tamen immobilis consistit. Radix hujus Jesse est humilitas contritionis, ex qua surgit virga rectæ confessionis, et disciplina discretæ afflictionis.

Et nota, quod non ex summitate virgæ, sed ex humilitate mentis ascendit flos, id est, spes æternæ beatitudinis.

[1] Matth. 16.

munditia corporis : quæ duo fuerunt in thalamo Beatæ Mariæ Virginis.

III.

Sequitur quod *luna plena in diebus suis* [1]. Beata Maria dicitur *luna plena*, quia ex omni parte perfecta : quia in utero matris fuit sanctificata. Item in sole sunt tria, scilicet splendor, candor, et calor : quæ tribus clausulis Gabrielis concordant. Prima, *Ave, gratia plena.* Secunda, *Ne timeas.* Tertia, *Spiritus sanctus superveniet in te* [2]. Cum dicit : *Ave, gratia plena :* ecce solis splendor.

Potest hoc referri ad quatuor virtutes, quarum singulæ in Maria tripliciter eminent. Ex temperantia siquidem habuit prudentiam carnis, modestiam sermonis, humilitatem cordis. Prudentiam habuit, cum siluit turbata, intellexit audita, respondit apposita.

Item, cum dicit : *Ecce concipies* in utero *et paries filium* [3], ecce solis candor. Quomodo *candorem lucis æternæ, speculum sine macula* concipere posset, nisi candida fuisset? Unde in Cant. v, 14 : *Venter ejus eburneus distinctus sapphiris.* Ebur elephantis candidi, et frigidi : in quo duplex munditia significatur. In candore, stabilitas mentis : in frigiditate, munditia corporis : quæ duo fuerunt in thalamo Beatæ Mariæ Virginis.

IV.

Item, Eccli. L, 8 : *Quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ.* Nota, quod lilium de inculta terra nascitur, in convallibus oritur, odoriferum est, candidum, clausum continet odorem, apertum effundit, sex folia habet, virgulas aureas, et stipitem habet in medio, membris medetur adustis. Lilium dictum quasi lacteum, Beatam Virginem signat virginitatis candore splendidam : sex folia habet, de quibus quære in sermone : *Cum turbæ irruerent in Jesum* : ibi loquitur de sex gradibus Salomonis [4]. Virgæ aureæ in lilio sunt paupertas, et humilitas in Maria, quibus sua virginitas decorata. Stipes in medio lilii fuit excellentia divini amoris in corde Beatæ Virginis. Hæc est medicina peccatorum, qui in igne vitiorum sunt adusti. Dicamus ergo : *Quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ.* Sicut lilia in viriditate, pulchritudine, et odore perdurant juxta transitum aquæ : sic Beata Maria, cum lilium parturivit, in virginitatis vigore et pulchritudine permansit, etc.

[1] Eccli. L, 6.
[2] Luc. I, 28, 30 et 35.
[3] Luc. I, 31.
[4] Cf. Serm. LIX de Tempore.

SERMO LVIII.

IN ANNUNTIATIONE

BEATÆ MARIÆ.

Ave Maria. Luc. I, 28.

I.

In hoc nomine, AVE, fit nominis Evæ conversio. Triplicem quidem habuit Eva maledictionem : corruptionis in conceptu, gravitatis post conceptum, doloris in partu. E contra Maria triplicem in hac salutatione recepit benedictionem. Fuit enim sine corruptione fœcunda, sine gravedine gravida, sine dolore puerpera. Hoc est Ave sine triplici væ corruptionis, gravitatis, et doloris, quod incurrit Eva per peccatum, quod ab ea omnes mulieres, præter Beatam Virginem Mariam, quasi jure hæreditario traxerunt. Gen. III, 16, Deus mulieri dixit : *Multiplicabo ærumnas tuas, et conceptus tuos : in dolore paries filios tuos.*

II.

Est et aliud triplex væ, de quo dicitur Apoc. VIII, 13 : *Væ, væ, væ habitantibus in terra*, scilicet *væ* concupiscentiæ, *væ* culpæ, et *væ* pœnæ æternæ. Primum est in carne, secundum in spiritu, tertium in utroque. De primo dicitur, Eccle. X, 16 : *Væ tibi terra,* id est, caro, *cujus rex,* id est, animus, *puer est.* Gen. III, 17 et 18 : *Maledicta terra in opere tuo : spinas et tribulos,* id est, carnales motus, *germinabit tibi.* De secundo, Osee, VII, 13 : *Væ eis, quoniam recesserunt a me.* De tertio, dicitur Osee, IX, 12 : *Væ eis, cum recessero ab eis.* Hoc erit cum in inferno detrusi fuerint : nam quantumcumque modo malus fuerit peccator, numquam recedit ab eo omnino Deus : imo gratiam

offert omnibus, dicens, Apoc. III, 20 : *Ego sto ad ostium, et pulso.*

Sine hoc triplici *væ* fuit Virgo Maria, quando habuit triplex bonum huic triplici væ contrarium, scilicet bonum continentiæ, bonum gratiæ, et bonum perseverantiæ. Primum excludit concupiscentiam, secundum culpam, tertium pœnam æternam : quia qui perseveravit usque in finem, salvus erit.

Item, est aliud triplex væ, scilicet *væ* mundi, *væ* carnis, *væ* diaboli. De quo dicitur, Apoc. XVIII, 10 : *Væ, væ, væ civitas illa magna Babylon*, sine quo fuit Maria omnino. Fuit enim pauper contra primum, virgo contra secundum, humilis contra tertium. Ideo digna est salutari non solum ab Angelo, sed etiam ab homine magis, qui per se perditus, per eam salutem invenit.

III.

Invitat autem nos ad salutationem Mariæ, Gabrielis exemplum, qui eam primitus salutavit, etiam antequam esset mater Domini. Item, in Cant. IV, 7 : *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te*, interius per humilitatem, exterius per virginitatem : et *macula non est in te*, propter perfectam charitatem.

Si vis ergo ingredi ad Virginem, et eam salutare, oportet te esse angelum. Angelum autem te facient potissimum puritas, charitas, humilitas. Puritas in carnis munditia. Hieronymus : « Præter « carnem vivere angelicum est, non hu- « manum, etc. »

SERMO LIX.

IN PURIFICATIONE

BEATÆ MARIÆ.

Obtulerunt pro eo Domino par turturum, aut duos pullos columbarum. Luc. II, 24.

Obtulit igitur in paupertate filium suum cum hostia pauperum, scilicet, *par turturum, aut duos pullos columbarum.* Hæc oblatio pauperum erat, qui offerre agnum non poterant. Unde pro paupere Christo hic oblata fuerunt, ut per omnia ejus paupertas pateat : qui enim vere pauperes sunt, hanc oblationem offerunt.

Nota, quod hodie fidelis portat ignem effulgentem in candela, quæ constat ex stuppa et cera. In igne divinitas, in cera humanitas, in stuppa Dominicæ passionis asperitas designatur. Beata Virgo detulit, et obtulit hodie suum Dei filium in templum : in cujus rei figura fideles hodie deferunt et offerunt ignem in candela, in quibus tria designantur. In igne ardor contritionis, omnia eradicans germina vitiorum. In cera, confessio criminis. *Sicut* enim *fluit cera a facie ignis*[1], sic ab ardore contritionis fluit confessio ab ore confitentis, et hoc lacrymis refluentibus. In stuppa asperitas satisfactionis. In his tribus est Jesus, id est, omnis salvatio vel salus. Angeli in cœlo de humani generis redemptione lætantur, homines mortui in terra resuscitantur, captivi in inferno liberantur.

Rogamus ergo te, Domina mater Dei electa, ut a sanguine peccatorum nos purifices, ignem effulgentem contritionis, in cera confessionis et stuppa satisfactionis nos deferre facias, quo ad lumen gloriæ cœlestis pervenire mereamur, ipso præstante quem hodie in templo obtulisti, cui est honor in cœlis. Quod, etc.

[1] Ps. LXVII, 3.

SERMO LX.

DE S. TRINITATE.

Benedicamus Patrem et Filium cum sancto Spiritu, etc.

I.

Nota, quod benedicendus est Pater : quia Filium suum unigenitum misit et dedit. Unde Isa. ix, 6 : *Parvulus natus est nobis, et Filius datus est nobis.*

Dedit autem Pater Filium ad tria, scilicet in socium nostræ fatigationis. Unde Paulus loquitur de Filio (ad Hebr. ii, 17) : *Debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret.* Christus in humana natura quam assumpsit de Virgine, passus est nostras pœnalitates, scilicet esuriem, sitim, frigus, et æstum, lassitudinem et mortem, ut per experimentum eorum facilius hujusmodi compatiatur.

2. Dedit etiam Pater Filium in pretium nostræ redemptionis. Unde Apostolus ad Rom. viii, 32 : *Qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.*

Dedit etiam eum in viaticum nostræ peregrinationis. Unde ipse filius dicit de seipso, Joan. vi, 51 et 52 : *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi : si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Unde et ipe in cœna sedens cum discipulis instituit sacramentum corporis et sanguinis sui, ut hoc a fidelibus et infirmis in via hujus exsilii, quasi pro viatico habeatur.

II.

Benedicendus est etiam Filius, quia venire voluit. Unde legitur in Isa. vi, 8, quod cum dixisset Pater : *Quem mittam, et quis ibit ex nobis?* Respondit Filius : *Ecce ego, mitte me.*

III.

Benedicendus est etiam Spiritus sanctus, quia ad hoc ut Filius incarnaretur et mitteretur, consilium dedit, et cooperator bonus fuit. Unde dicitur in Genes. xxii, 2, quod Angelus, id est, Spiritus sanctus dixit ad Abraham, id est, ad Patrem : *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac*, id est, risum vel gaudium : quia in nativitate ejus gaudium ab Angelis nuntiatum est, *et offer illum in holocaustum*, etc., id est, illum in monte Calvariæ pro mundi salute crucifigi permitte, etc.

INDEX SERMONUM

DE FESTIS SANCTORUM.

IN UNO TRIA:

I. Elenchus Sermonum.
II. Index Rerum, et simul,
III. Elucidatio partita Evangeliorum.

Sermo I. — De S. Andrea Apost.

Venite post me (Matth. iv, 19).

I. Vocat a tribus, quæ hi reliquerunt : Ab uxoribus, luxuriæ : ab reti, avaritiæ : ab navi, superbiæ. 407
II. Per suam paupertatem, humilitatem, Passionem. 409
III. Ad Dei servitium, proximi auxilium, nostri custodiam. 409
IV. Ergo sequamur ob dignitatem, ubertatem, claritatem. 410

Sermo II. — De S. Nicolao.

Beati servi quos cum venerit Dominus (Luc. xii, 37).

I. Deo serviendum. 411
II. A Christianis corde, ore, opere, etc. 412
III. Idque vigilanter in jugi memoria Dei. 413
IV. At dormiunt superbi, avari, luxuriosi, et de vita longiori præsumptuosi. 414
V. Vigilantibus promissa favent cœlestia. 415

Sermo III. — De S. Thoma Apost.

Infer digitum (Joan. xx, 27).

I. Indicium hoc est Passionis Dominicæ pergravis, 416
II. Et resurrectionis veræ, 417
III. Et dignitatis Christianæ : ut compatiamur, innovemur, et digne conversemur, ad natum Jesum animis excipiendum in Synaxi : quo hæc requiruntur : Contritio, Confessio, Eleemosyna, Jejunium, Pax intus forisque, cordis Oblatio. 418

Sermo IV. — De S. Stephano.

Video cœlos apertos (Act. vii, 55).

I. Coronam meritus, meretur et cœlos videre apertos, 420
II. Id est, novem ordines Sanctorum. 421

Sermo V. — De S. Joanne Evang.

Petrus vidit discipulum (Joan. xxi, 20).

I. Discipulus, quia condidicit lectionem Virginitatis, Humilitatis, Charitatis, Lenitatis. 426
II. Dilectus Domino specialius inde liquet, quia in sinu ejus recubuit, Matrem accepit in sua, secretiora scivit. 429
III. Secutus vero Dominum est in Vocatione, Passione, Resurrectione. 430
IV. Recepit æternam vitam, lucem, potentiam judicialem. 431

Sermo VI. — De SS. Innocentibus.

Vidi, et ecce Agnus (Apoc. xiv, 1).

I. Agnus est Christus. 432
II. Sion Ecclesia. 433
III. Occisi centum quadraginta quatuor millia sunt Innocentes aut Electi. 434
IV. Horum in frontibus Agni sunt nomina sex. 434

Sermo VII. — De S. Agnete.

Qui gloriatur in Domino (II ad Cor. x, 17).

I. Gloriari possunt recti corde, Christum diligentes, ad eum omnia referentes. 440
II. Gloriari licet in summa Dei scientia, pura conscientia, bono opere, tribulationum patientia, infirmitatibus, Cruce Christi, spe. 441
III. In contrariis non gloriandum. 442

Sermo VIII. — De eadem S. Agnete.

Surge, propera (Cantic. II, 10).

I. *Surge*, ad defensionem fidei. 445
II. *Propera*, ad martyrium. 446
III. *Amica*, ob fidem, charitatem, humilitatem. 446
IV. *Columba*, ob tranquillitatem. 447
V. *Formosa*, ob virginitatem. 447
VI. *Veni*, ad videndam humanitatem sponsi, ad te vestiendam, ad osculandum, ad epulandum. 447

Sermo IX. — De Conversione S. Pauli.

Vas electionis est (Act. IX, 15).

I. Ob materiæ dignitatem, 449
II. Ornatum gemmeum, 450
III. Amplitudinem, 456
IV. Puritatem, 456
V. Firmitatem, 457
VI. Utilitatem, 457
VII. Prædicator gentium, regum, etc. 460

Sermo X. — De Purif. B. V. Mariæ.

Tulerunt Jesum (Luc. II, 22).

. Corpus esse Joseph debet animæ, hanc non polluendo, 461
II. Jesumque ferendo, 462
III. Quia passus pro nobis tulit dolores, coronam, crucem, peccata : et nos ut portemur et ab Angelis. 463
IV. Offerri debet Jesus Patri : cum muneribus simplicitatis, et fœcunditatis, et continentiæ, patientiæ columbinæ. 463

Sermo XI. — Item, in Purificatione B. Mariæ.

Accepit Jesum in ulnas (Luc. II, 25).

Idem requiritur, ut 1. Et homines nos esse meminerimus fluxos, 2. Moremur in pacifica Jerusalem, 3. Simeones simus compatientes, 4. Justi per eleemosynas, 5. Timorati per humilitatem, 6. Spe hilares, 7. Spiritu pleni per puritatem. 8. Ut demum cœlum per fervens desiderium adipiscamur. 466

Sermo XII. — Tertium in Purificatione B. Mariæ.

Lumen ad revelationem gentium (Luc. II, 32).

I.	Lumen innocentiæ in Baptismo;	470
II.	Filialis eminentiæ in purificatione.	471
III.	Lumina quatuor cur apponantur defuncto?	471

Sermo XIII. — In Cathedra S. Petri.

Tu es Christus (Matth. XVI, 16).

I.	Asserit in eo pontificalem dignitatem,	474
II.	Et regiam sublimitatem,	475
III.	Et divinitatem Patri æqualem,	475
IV.	Et paternam hæreditatem.	475

Sermo XIV. — S. Mathiæ Apost.

Tollite jugum meum (Matth. xi, 29 et 30).

I. Jugum sanctificationis, dilectionis, tribulationis. 477
II. Eritque requies Sinus, et Mensæ vobis. 478
III. Id suave reddit memoria Passionis Domini, Consolatio Spiritus, Spes remunerationis. 478

Sermo XV. — Annuntiatio B. Virginis Mariæ.

Ave, gratia plena (Luc. i, 28).

I. *Ave* : quia sine væ defloralionis, onerosæ conceptionis, dolorosi partus, et mortis. 480
II. *Gratia plena* : quia munda a labe, vacua a desiderio terreno, solida a virtutibus : quieta per pacem cordis. 481
III. *Dominus tecum* : ut sponsus in secreto, miles in armamentario, Rex in throno, hospes in triclinio. 481
IV. *Benedicta tu* : quia serpenti non obediit, opprobrium mulieribus abstulit, vitam restituit, paradisum aperuit. 482
V. *Benedictus fructus ventris* : ob sanguinis effusionem, limbi evacuationem, quotidianam refectionem, beatorum glorificationem. 482

Sermo XVI. — In Eodem Festo Annuntiationis.

Ave, gratia plena (Luc. i, 28).

I. Sanans a peccati morbo, roborans ad virtutum exercitia, ditans cœlestibus, sublimans in gloria. 484
II. Gratia conficitur ex castitate, bonitate, pietate, veritate, humilitate, animæ tranquillitate. 486

Sermo XVII. — De S. Georgio.

Militia est vita (Job, vii, 1).

I. Hostis noster est mundus, caro et diabolus. 490
II. Armorum genera octo dantur in Epistola ad Ephes. vi, 14 et seq. 491
III. Merces est gloria. 492

Sermo XVIII. — De S. Marco.

Animal primum simile (Apocal. iv, 7 et 8).

I. Marcus est leo resuscitans catulos. 493
II. Alatus sex alis, veritate, justitia, mansuetudine, misericordia, castitate, sobrietate. 494
III. Oculatus est retrorsum, despiciens relicta : antrorsum, prospiciens judicium : dextrorsum, respiciens regnum Dei : sinistrorsum, ad gehennam. 495

Sermo XIX. — De SS. Philippo et Jacobo Apost

Stabunt justi (Sap. v, 1).

I. Stabunt justi mente, juramento, veritate, patientia, charitate, justitia. 496
II. Stabunt in judicio. 498
III. Stabunt cum judice. 498
IV. Stabunt contra reprobos. 98

Sermo XX. De Invent S. Crucis.

Sicut Moyses exaltavit (Joan. iii, 14).

I. Exaltatus est ter Christus : In passione, in Crucis inventione, et exaltatione. 499
II. Crucis basis fuit cedrina, truncus cypressinus, transversum lignum fuit palmeum, paxillus affixus erat roseus, tabula inscriptionis oleacea. Significant ista Contritionem, Confessionem, Eleemosynam, Mortificationem, et Orationem. 500
III. Huic affigamur clavis timoris de morte, judicio, inferno, dæmone. 501

Sermo XXI. — De Nat. S. Joannis Baptistæ.

Puer crescebat (Luc. i, 80).

I. *Crevit* in dilectione et operatione bona. 502
II. *Confortabatur* contra spiritum superbiæ, avaritiæ, luxuriæ, gulæ. 503
III. Mansit in deserto ne inquinaretur, ut meditaretur, ut precaretur. 504
IV. Ostendit se, ut pravos reformaret, Dominum prænuntiaret, credentes baptizaret. 504

Sermo XXII. — De S. Petro Apost.

Beatus es Simon (Matth. xvi, 17 et 18).

I. Dicitur *Simon*, id est, obediens ob Dominicæ jussionis exsecutionem in relinquendo reti superbiæ, avaritiæ, luxuriæ : et ob Angelicæ monitionis impletionem. Utrumque nobis ad imitationem. 505
II. Dicitur *Barjona* : qui fuit filius S. Spiritus. 507
III. Dicitur *Petrus*, ob firmitatem. 507

Sermo XXIII. — De Comm. S. Pauli.

Bonum certamen (II ad Timoth. iv, 7 et 8).

I. *Certavit* contra carnem, hominem, dæmonem, et vicit. 508
II. *Cursum consummavit*, abjecto onere, remoto obstaculo, bravio proposito. 509
III. *Fidem servavit* Baptismi, Evangelii, Crediti, Incommodi superati. 510
IV. *Corona est reposita*, gemmis baccata. 510

Sermo XXIV. — De S. Margarita.

Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas (Matth. xiii, 45 et 46).

I. Negotiator is Christus est. 511
II. Margarita est S. Margarita, in mari jactata, obedientia nobilis ; clara virginitate ; efficax contra febrim libidinis ; et cardiacam tormentorum passionem. 512
III. Ergo demus pro ea cor, corpus, animam, 513
IV. Quia *pretiosa* est. 513

Sermo XXV. — De S. Magdalena.

Fides tua te salvam fecit (Luc. vii, 50).

I. Mulier ea mollis erat diabolo, postea hero Deo. 514
II. Fides de pœnitentibus reconciliandis, et obstinatis damnandis, eam salvam fecit : At fulta timore, amore, dolore : Ut imitemur. 515
III. *Vade in pace*, id est, certa amicitiæ meæ. 516

SERMO XXVI. — DE EADEM S. MARIA MAGDALENA.

Dimissa sunt ei (Luc. VII, 47).

I. Peccaverat oculis, capillis, ore : iisdem et satisdat. 517
II. Quæ septem dæmonia ex ea ejecta fuerint? 518

SERMO XXVII. — DE S. JACOBO APOST.

Dic, ut sedeant (Matth. XX, 21).

I. Quare? Ob longævitatem, opulentiam, gloriam. Contraria obveniunt cadentibus. 519
II. Ad dextram et sinistram venitur per Calicem utilitatis, paupertatis, mortis. 520

Sermo XXVIII. — Ad Vincula Petri.

Tu es Petrus (Matth. xvi, 18).

I. Petrus fidei claritate, firmitate, charitate : Ut imitemur. 522
II. Petra Christus est refugium peregrinantium, securitas transmigrantium, beatitudo regnantium. 524
III. Super ipsum stat Ecclesia Dei. 524

Sermo XXIX. — De S. Laurentio

Probasti Domine cor (Psal. xvi, 3).

I. *Probasti*, per thesauri commissionem. Sic probantur et divites : ergo animas suas redimant, amicos quærant, thesauros conquirant. 526
II. *Visitasti nocte* carceris. 527
III. *Examinasti igne* multoque martyrio. 528

Sermo XXX. — De Eodem S. Laurentio.

Nisi granum (Joan xii, 24 et 25).

I. Granum est Christus, et Christianus : candidum intus puritate, 529
II. Rubens foris passione, 530
III. Fissum ex latere per misericordiam, 530
IV. Confortans edentem : 531
V. Triticum electorum. 531

Sermo XXXI. — De Assumptione B. V.

Intravit Jesus (Luc. x, 38 et 39).

I. Castellum mundus est ; et contra nos luxuria, avaritia, superbia. 533
II. Martha et Maria sunt caro et anima Deiparæ. 534
III. Hospitam talem transtulit in cœlos Dominus. 536

Sermo XXXII. — De Eadem Assumptione B. V.

Quæ est ista (Cant. I, 9).

Est M. A. R. I. A, id est,

I. Mediatrix progrediens. 539
II. Alleviatrix aurora. 539
III. Reparatrix luna. 540
IV. Illuminatrix ut sol. 550
V. Auxiliatrix acies. 541

Sermo XXXIII. — De Eadem Assumptione B. V.

Veni in hortum (Cant. V, 1).

I. *Soror et Sponsa,* ob conformitatem ejus cum Christo. 542
II. *Veni in hortum* uteri virginei, clausum, arboreum, floridum, gramineum, fontosum, musicum, aromaticum. 543
III. In hortum cœli similem. 544

Sermo XXXIV. — De S. Bartholomæo Apost.

Vos estis, qui permansistis mecum (Luc. xxii, 28, 29 et 30).

I. *Permansistis* in tentationibus Judæorum, qui Corde oderunt bonum, contempserunt amabilem, Ore maledixerunt, Ore male fecerunt. 546

II. *Possidere regnum* clarum, tranquillum, opulentissimum. 548

III. *Ut edatis* super mensam Divinitatis et Humanitatis. 549

Sermo XXXV. — In Decoll. S. Joan. Baptistæ.

Herodes misit (Marc. vi, 17 et 27).

I. Herodes est diabolus versipellis. 550

II. Joannes est Christianus. 551

III. Is laborat, ut hujus anima moriatur, suggestione tentans, delectatione tenens, peccato vinciens, consuetudine carcerans, desperatione decollans. 551

Sermo XXXVI. — De Nativit B. Virg. Mariæ.

Ego mater pulchræ dilectionis (Eccli. xxiv, 24).

I. Ejectum paradiso genus humanum, quia infirmum, egebat vectura : rotæ quatuor in B. Virgine : dilectio, timor, fides, spes. Contraria est quadriga Satanæ. 554
II. Quia errabundum, egebat duce Maria, in qua via est. 556
III. Quia exsulabat, egebat reduce Maria. 557

Sermo XXXVII. — De Eadem Nativitate B. V. M.

Fluvius egrediebatur (Genes. ii, 10 et seq.)

I. Locus voluptatis est Sancta Trinitas, unde egressa B. Maria est. 558
II. Hæc fons est, 559
1. Lavans sordida.
2. Refrigerans pia.
3. Potans devota.
4. Referens vultum eam intuentium beatorum.
III. Paradisus ab ea irrigatus est natura Angelica. 560
IV. Capita quatuor fontis sunt doctrina compassiva Mariæ, conversiva peccatorum, confortativa justorum, promissiva gloriæ. 560

Sermo XXXVIII. — De Eadem Nativitate B. V. M.

Orietur stella ex Jacob (Num. xxiv, 17).

I. Stella est Maria, illuminans Ecclesiam : mundissima : major est quam appareat : harmonica, indeficiens, fixa. 562
II. Est stella Matutina, prodroma lucis, calefaciens, Solem præit, fulgidior cæteris, est in circulo voluptatis. Est et Marina stella, qua se nautæ regunt, et quam acu in tempestate reperiunt. 564

Sermo XXXIX. — De Exaltatione S. Crucis.

Ego si exaltatus (Joan. xii, 32).

. Id est, Crucifixus. 567
I. Cujus figura serpens fuit æneus, Christus enim pellem veterem peccatorum detraxit : exosus fuit, prudens, patiens, voce sonorus. Igniti autem serpentes sunt septem peccata mortalia. 568
III. Exaltatus trahit omnia, id est, hominem, funiculo triplici fidei, spei, charitatis. 569

Sermo XL. — De S. Matthæo Apost.

Non veni vocare justos (Luc. v, 32).

Dominus vocat :

I. Peccatores ad pœnitentiam, si relinquant occasiones peccandi per timorem, surgant per spem, sequantur per fidem, convivium præbeant per charitatem. Idque velociter, ob vitæ brevitatem, et regni jucunditatem. 570

II. Justos ad perfectionem continentiæ, obedientiæ, paupertatis, martyrii. 572

III. Vocat perseverantes ad præmium gloriæ, throni, deliciarum. 572

Sermo XLI. — De S. Mauritio.

Transfugerunt ad David (I Paralip. xii, 8).

I. David et Christus. 574

II. Desertum est Ecclesia, quando Martyres in ea fiebant, latente quasi Christo. 575

III. Ad quem ii transfugerunt. 575

IV. Mauritiani erant robustissimi constantia milites, pugna, clypeali Cruce, hastali memoria Christi passi : Leonum instar vultuosi et impavidi. 575

Sermo XLII. — De S. Michaele.

Videte, ne contemnatis (Matth. xviii, 10).

I. Pusilli sunt simplices, pauperes, infirmi. 578
II. Ab Angelis custodiuntur. 579
III. Videntibus vultum Patris, ut 579
1. Omnia bona opera hominum ei offerant.
2. His saluti sint : tres specialiter, Michael Principibus, Gabriel Virginibus, Raphael conjugatis.
3. Gaudeant super peccatore converso.
4. Insatiabiliter in ipsa ejus facie delicientur.

Sermo XLIII. — De undecim millibus Virginibus.

Media nocte clamor (Matth. xxv, 6 et 7).

I. *Virgines prudentes* sunt justi homines : quorum lampas fidei sit pellucida ut vitrum, angusta infra ad terrena, lata supra ad cœlestia, olei plena misericordiæ, cum lychno rectæ intentionis, et igne charitatis, intactaque peccato vanæ gloriæ. 582
II. *Virgines fatuæ*, per hypocrisin *Virgines*, contraria habent. 584
III. Clamor mediæ noctis seu mortis incertæ editur a timore et amore. 584
IV. Sponsus est Christus veniens his mœstus, lætus istis. 585

Sermo XLIV. — De SS. Simone et Juda Apost.

Hæc mando vobis (Joan. xv, 17).

I. Christus mandat, 586
II. Christianis unctus unctis, 586
III. Ut diligant 587
1. Corde compatiente, bene optante, et fido.
2. Ore corrigente, orante, fidem servante.
3. Opere gratis dati, mutui, defensionis.
IV. Diligamus, ut evadamus gehennam, invadamus gloriam, videamus Deum. 589

Sermo XLV. — De Omnibus Sanctis.

Beati pauperes (Matth. v, 3).

Octo beatitudines sunt gradus octo, quibus octo genera beatorum se in beatitudinem penetrarunt. 590

Sermo XLVI. — Item, De Omnibus Sanctis.

Vidi turbam (Apoc. vii, 9).

I. Stantes coram Agno sunt Beati. 594
II. Horum signum est fides de Trinitate, et Cruce. 595
III. Stolæ albæ sunt innocentia Sanctorum. 595
IV. Palmæ notant victoriam de septem peccatis mortalibus. 596
V. Ideo deducti sunt ad fontes Consolationis, Quietis, Refectionis, Exsultationis, Dilectionis. Ad contrarios damnati. 596

Sermo XLVII. — De Fidelium Animarum Commemoratione.

Audivi vocem de cælo (Apoc. xiv, 13).

I. *In Domino moriuntur*, qui Christum imitantur in Munditia, Justitia, Veritate, Dilectione, Mansuetudine, Humilitate. 598
II. Isti sunt *Beati* ab Requiete, et Refectione. 600

SERMO XLVIII. — DE S. MARTINO.

Sint lumbi vestri (Luc. xii, 35).

I. Castitatis scilicet cinctorio Conjugali, Viduali, Virginali. 601

II. Lucernæ ardentes sunt bona opera fidei et charitatis in Sancto Martino : ad exemplum Castitatis, Sobrietatis, Largitatis, Humilitatis, Lenitatis, Æquitatis, et Veritatis. Hæc nobis ad imitationem. 602

SERMO XLIX. — DE S. CÆCILIA.

Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito (Matth. xiii, 44).

I. Regnum cœleste est Ager, in quo 604

1. Pascuntur oves Christianæ.
2. Cantant aves animarum cantum charitatis.
3. Puritas est aeris salutaris.
4. Florumque virtutum amœnitas.

Contraria in Orco sunt.

II. Dei Filius est Thesaurus frumenti per Humanitatem, hordei per Passionem, olei per Divinitatem. 606

III. Ager emendus est possessione totius. 607

Sermo L. — De S. Clemente Mart.

Similes exspectantibus Dominum (Luc. xii, 36).

I. Dominus est Jesus, copulatus hominibus per naturam, Justis per gratiam, Angelis per gloriam. 608
II. Exspectandus est ideo, 609
1. Cavendo malum.
2. Faciendo bonum. Malitia enim Deus læditur, Dæmon lætatur, anima occiditur, æternum punietur. 610
3. Confer in S. Clemente.

Sermo LI. — De S. Catharina.

Simile est regnum cœlorum sagenæ (Matth. xiii, 47).

I. Sancta Cartharina est sagena Christi, capiens scilicet Oratores. Imitanda ejus prudentia nobis, aut a Deo petenda. Sagena etiam est benignitas divina in mundi freto. 612
II. Pisces sunt homines. 614
III. Eam educunt potentia, sapientia, justitia, Angelis cooperantibus. Mali pisces pereunt pessime. 614

FINIS SERMONUM DE SANCTIS.

INDEX

ALIORUM SERMONUM SUPER QUÆDAM FESTA.

Sermo LII. — In Dedicatione Ecclesiæ.

Dominus in templo sancto suo (Habac. II, 20).

Templum, Domini quadruplex :

I. Uterus virginalis. 617
II. Ecclesia materialis. 618
III. Anima fidelis. 618
IV. Mansio supercœlestis. 619

Sermo LIII. — In eodem festo Dedicationis.

Et dixit qui sedebat in throno (Apoc. XXI, 5).

Quadruplex thronus :

I. Thronus gratiæ, scilicet Beata Virgo Maria. 620
II. Thronus misericordiæ, scilicet Beata Crux. 620
III. Thronus justitiæ, scilicet potestas judiciaria in ultimo adventu. 620
IV. Thronus gloriæ. 621

Sermo LIV. — In eodem festo Dedicationis.

Egressus Jacob de Bersabee (Gen. xxviii, 10, 12 et 13).

I. Jacob est quilibet fidelis qui gaudium mundi contemnens cœlum desiderat adipisci. 622
II. Scala sunt decem præcepta Moysi data. 623
III. Angeli per scalam ascendunt et descendunt ut homines elevent. 623
IV. Deus scalæ stat innixus ut ascendentes recipiat et receptos coronet. 624

Sermo LV. — De S. Joanne Baptista.

Ego vox clamantis in deserto (Matth. iii, 3).

Christus clamat in deserto : clamavit in cruce : clamat quotidie : clamabit in judicio. 625

Sermo LVI. — Ad Divinum Caput Christi.

Cur 1. Caput vallatum est spinis? 626
2. Oculi caligaverunt?
3. Aures improperia audierunt?
4. Facies sputis illecta, colaphis afflicta, etc.?
5. Os felle et aceto potatum?
6. Manus extentæ in cruce et transverberetæ?
7. Pectus lancea confossum?
8. Pedes confixi?
9. Quare Christus declinat caput in cruce?

Sermo LVII. — De B. Virgine Maria.

Egredietur virga de radice Jesse, etc. (Isa. xi, 1).

I. Quinque proprietates virgæ et Mariæ. 628
II. *Radix Jesse.* Radix, flos, virga, quid? Quid signat Jesse, nisi pœnitentem? 628
III. Maria dicitur *luna plena*, cur? candida sicut sol, cur? Habere ventrem eburneum, cur? 629
IV. Maria vocatur *lilium*, cur? 629

Sermo LVIII. — De Annuntiatione B. Mariæ.

Ave, Maria (Luc. i, 28).

I. Nomen *Ave* conversio nominis *Eva* quæ triplicem habuit maledictionem : Maria autem triplicem benedictionem. 630
II. Aliud triplex *væ* habitantibus terræ de quo præservata fuit Maria. 630
III. Nos exemplo invitat Gabriel ad salutationem Mariæ, et ad hoc oportet Angeli fiamus. 631

Sermo LIX. — In Purificatione B. Mariæ.

Obtulerunt (Luc. ii, 24).

Cur fidelis in festo Purificationis portat ignem effulgentem in candela ? 632

Sermo LX. — De S. Trinitate.

Benedicamus Patrem, etc.

I. Benedicendus Pater quia dedit nobis Filium : 633
1. In socium nostræ fatigationis,
2. In pretium nostræ redemptionis,
3. In viaticum nostræ peregrinationis.
II. Benedicendus Filius quia venire voluit. 633
III. Benedicendus Spiritus Sanctus quia Incarnationis consilium dedit et cooperator bonus fuit. 634

D. ALBERTI MAGNI,

EPISCOPI RATISBONENSIS,

DOCTRINA TOTO ORBE CELEBERRIMI,

ORDINIS PRÆDICATORUM,

DE SACROSANCTO

EUCHARISTIÆ SACRAMENTO

SERMONES PLANE DIVINI.

PROLOGUS LIBRIQUE METHODUS.

De sacrosancto Corporis Domini Sacramento locuturi, proponimus, donante Deo, procedere tali modo. Primo ponimus quae principaliter circa illud sunt notanda. Secundo, singula eorum in tria dividendo. Tertio, sic divisa quodammodo subdividendo.

I. Primo itaque ponimus circa Sacramenta Corporis Domini septem principaliter esse notanda.

1. *Causa institutionis.*
2. *Forma donationis.*
3. *Mirabilia Divinæ operationis.*
4. *Qualitas nostræ præparationis.*
5. *Modus manducationis.*
6. *Effectus suæ bonitatis.*
7. *Consideratio sacri sanguinis.*

II. Secundo, dicimus singula horum in tria membra hoc modo dividenda. Primum principaliter circa Sacramentum hoc notandum est, scilicet, causa institutionis. Hæc est triplex, scilicet, 1. Memoria Salvatoris, 2. Sacrificium altaris, etc., 3. Cibus hominis. De cæteris principaliter notandis procedendum est simili forma, ut patet in sequentibus.

III. Tertio, singula membra sic divisa sunt subdividenda, vel aliqua specie processus in hunc modum dilatanda. Prima causa institutionis Dominici corporis est memoria Salvatoris. Circa hanc tria vel quatuor possunt inquiri vel considerari, aut triplex ratio vel similitudo assignari. De cæteris membris similiter potest fieri ut infra ex parte patet in titulis sequentis opusculi.

IV. Quarto, de membris sic subdivisis quædam aliquo modo ulterius protelantur, quia speciali paragrapho demonstrantur.

Thema vero proponendum : vel generale potest sumi, vel speciale, vel proprium.

1. Generale, quo quid possit intelligi de hoc sacramento in communi.

2. Speciale, in quo sit aliquid quod specialius congruat alicui membro principali, ut causæ institutionis, vel formæ donationis, vel alteri.

3. Proprium, in quo sit quod magis proprie consonet verbis secundariis, ut memoriæ Salvatoris, Sacrificio altaris, vel alicui de cæteris.

Praedictis itaque custoditis, et Scripturae sacrae testimonio roboratis, poterit, largiente Domino, aliqua sermonum copia pullulare. De quibus nunc iste, nunc ille, vel certe pars de uno, pars de altero, pro loco et tempore valebit utilis esse ad animarum firmandam fidem, informandam vitam, et devotionem excitandam.

PARS PRIMA OPERIS.

DE TRIBUS CAUSIS
INSTITUTIONIS SACRAMENTI.

SERMO I.

Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis. Proverb. IX, 5.

His verbis Dominus nos invitat ad salutare convivium, in quo præparavit pretiosum cibum et potum, corpus et sanguinem suum.

Causam tuam tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles (Prov. XXV, 9.)

Res secreta est Sacramentum altaris, quasi sacrum secretum. Cujus causa non infidelibus, sed fidelibus est revelanda. *Hoc facite in meam commemorationem* (Luc. XXII, 19). Item, Psal. CXI, 7 : *In memoria æterna erit justus.* Item, *Estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet* (Luc. XII, 40). Vel aliud, in quo memoria Domini possit notari.

Primum principaliter circa Sacramentum Dominici corporis notanda est causa institutionis. Hæc est triplex :

I. Memoria Salvatoris.
II. Sacrificium altaris.
III. Cibus hominis.

Hæc tria disposuit in hoc sacramento Dei sapientia contra tria vetera mala, scilicet,

1. Contra oblivionem Dei.
2. Contra debitum rapinæ alienæ.
3. Contra corruptionem pomi mortiferi.

Primum namque parentes in hæc tria mala ceciderunt serpentina fraude decepti, et per eos successores eorum sunt depravati.

1. De primo, Eccli. X, 14 et 15 : *Initium superbiæ hominis, apostatare a Deo : quoniam ab eo, qui fecit illum, re-*

cessit cor ejus, scilicet, per oblivionem in occupatione damnosæ negotiationis cum serpente, quod sæpe adhuc quibusdam solet evenire.

2. De secundo, Gen. III, 6 : *Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, adspectuque delectabile : et tulit de fructu illius, et comedit : deditque viro suo.* Et sic ambo rapinam commiserunt. Hujus rapinæ similitudinem faciunt qui in usu creaturarum et rerum temporalium justitiæ mensuram excedunt.

3. De tertio, Gen. II, 17 : *De ligno scientiæ boni et mali ne comedas : in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris*, id est, in bono immortalitatis corrumperis. Psal. XIII, 1 : *Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in studiis suis.* Sic qui peccatum in usum trahunt, animas suas corrumpunt, et occidunt.

Igitur contra triplex vetus malum institutum est hoc Sacramentum. Matth. XXVI, 26, et Luc. XXII, 19 : *Accipite, et comedite : Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem.* Ecce prima causa institutionis hujus Sacramenti, scilicet memoria Salvatoris, contra Dei oblivionem.

Hoc pro vobis tradetur, id est, ut Agnus Dei offeretur. Ecce secunda causa, scilicet Sacrificium Altaris, contra rapinam.

Accipite, et comedite : Hoc est corpus meum. Ecce tertia causa, scilicet cibus medicinalis, contra corruptionem pomi mortiferi.

I.

Prima itaque causa institutionis hujus Sacramenti est memoria Salvatoris contra oblivionem. Ut scilicet per hoc admoniti, totam mentem et omnes sensus nostros quos a Deo avertimus, et cum pravis cogitationibus, et delectationibus vagari permisimus, a noxiis extrahentes integraliter ad Dominum referamus. Hinc dicitur : *Hoc facite in meam commemorationem* (Luc. XXII, 19). Eusebius : « Quia corpus assumptum Dominus « ablaturus erat ab oculis, et illaturus « sideribus : necessarium erat ut die cœ- « næ Sacramentum nobis sui corporis et « sanguinis consecraret, ut offerretur « jugiter per mysterium, quod offereba- « tur semel in pretium : et perennis vi- « ctima viveret in memoria, et semper « præsens esset in gratia. »

Ad hanc semper habendam, scilicet memoriam Salvatoris, cogunt nos tria argumenta suæ charitatis, scilicet, 1. Remissio peccatorum, 2. Redemptio impignoratorum, 3. Et continuatio beneficiorum.

1. De primo, Isa. XLIII, 25 et 26 : *Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam.*

2. De secundo, Eccli. XXIX, 20 : *Gratiam fidejussoris ne obliviscaris : dedit enim pro te animam suam : pro te*, scilicet pro hæreditate regni cœlestis quasi a te impignorata Deo fidejussit, et se totum in cruce ad solvendum debitum tuum, dedit : hujus gratiam ne obliviscaris, quin eum pro ea diligas, et quantum potes, orationibus et bonis operibus debitum ei reddas. Cant. V, 2 : *Aperi mihi soror mea, amica mea : quia caput meum plenum est rore, et cincinni mei guttis noctium. Aperi mihi*, id est, suscipe me in mentem tuam, in memoriam,

in dilectionem. *Quia caput meum*, scilicet divinitas, *plenum est rore*, scilicet misericordiæ ad remittendum peccata : *et cincinni mei*, id est, humanitas, *guttis noctium,* id est, effusione sudoris, lacrymarum, et sanguinis passionum, ad redimendam hæreditatem tuam pro satisfactione peccatorum tuorum impignoratam.

3. De tertio, Deut. VIII, 11, et seq. : *Observa, et cave ne quando obliviscaris Domini Dei tui, et negligas mandata ejus : ne postquam comederis, et satiatus fueris, habuerisque cunctarum rerum copiam, elevetur cor tuum, et non reminiscaris Domini Dei tui.* Glossa Eccli. « XVII : « Sicut nullum momentum est « quo non utitur homo Dei bonitate : ita « semper debet in memoria præsens « esse. »

II.

Secunda causa institutionis hujus Sacramenti est Sacrificium altaris, contra quamdam quotidianam delictorum nostrorum rapinam. Ut sicut corpus Domini semel oblatum est in cruce pro debito originali, sic offeratur jugiter pro nostris quotidianis delictis in altari, et habeat in hoc Ecclesia munus ad placandum sibi Deum super omnia legis sacramenta vel sacrificia pretiosum et acceptum. Mal. III, 4 : *Placebit Domino sacrificium Juda, et Jerusalem quasi regis et militiæ*, id est, Christi et Ecclesiæ. Item, Alexander Papa : « Nihil in sacrificiis majus « esse potest quam corpus et sanguis « Christi, nec ulla oblatio hac potior est : « sed omnes præcellit, quæ pura Deo « conscientia offerenda est et pura mente « sumenda : et sicut potior est cæteris, « ita potius extolli et venerari debet. »

Ad hoc sacrificium approbandum, notanda est triplex ratio mutandi vetus sacrificium. Prima est Auctoris nostri sacrificii potentia. Secunda est debitorum nostrorum exigentia. Tertia sacrificii illius insufficientia.

1. Prima ratio mutandi legis sacrificia, est Auctoris nostri sacrificii, id est, Christi potentia, qui non solum ex eo quod est Dominus et Rex universæ terræ, sed ex summi sacerdotii ad eum translatione potuit et debuit suum in melius sacrificium commutare, sicut Rex potest in regno suo, dum vult, numisma minus bonum innovare. Psal. CIX, 4 : *Juravit Dominus, et non pœnitebit eum : Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Non dicit secundum ordinem Aaron, vel secundum ritum Levitarum qui obtulerunt carnes hircorum et taurorum : sed *secundum ordinem Melchisedech*, qui obtulerat panem et vinum [1].

Quid fuit necessarium secundum ordinem Melchisedech alium exsurgere sacerdotem, et non secundum ordinem Aaron ? Respondeo. Translato sacerdotio, necesse est ut legis translatio fiat. Manifestum est autem, quod ex tribu Juda ortus est Dominus, de qua secundum legem non erant sacerdotes.

2. Secunda ratio mutandi legis sacrificia, est debitorum nostrorum exigentia. Tam magnum quippe fuit debitum primorum parentum ex rapinæ magnitudine, ex raptoris ingratitudine, ex læsi, scilicet Creatoris majestate : ut non solum legis sacrificia, sed totus mundus cum omni creatura non suffecerit pro satisfactione. Ad Hebr. X, 5 : *Christus ingrediens mundum dicit : Hostiam, et oblationem noluisti : corpus autem aptasti mihi.* Glossa : « *Ingrediens mun-* « *dum*, id est, homo factus, *dicit : Ho-* « *stiam* de animalibus, et oblationem de « aliis rebus *noluisti*, id est, non placue-

[1] Cf. Epist. ad Hebr. VII, 17.

« runt tibi, *corpus autem* quod præ om-« nibus sacrificiis est, quia sine peccato, « *aptasti*, id est, aptum et idoneum de-« disti uniendo mihi, quod pro omnium « redemptione valeat offerri. » Psal. LXVIII, 5 : *Persecuti sunt me inimici mei injuste : quæ non rapui, tunc exsolvebam*, dum scilicet pro debitis omnium sufficiens sacrificium in cruce offerebam.

3. Tertia ratio mutandi legis sacrificia, est eorumdem insufficientia, et hæc probatur a tribus : 1. Quia scilicet Deo non placuerunt, 2. Quia peccata non abstulerunt, 3. Et quia gratiam non contulerunt.

De primo, Jerem. VI, 20 : *Holocautomata vestra non sunt accepta, et victimæ vestræ non placuerunt mihi.* Osee, VI, 6, et Matth. IX, 13 : *Misericordiam volo, et non sacrificium.*

De secundo, Psal. XXXIX, 7 : *Holocaustum et pro peccato non postulasti.* Ad Rom. III, 20 : *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram Deo.* Ad Hebr. X, 4 : *Impossibile est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata.*

De tertio, Ezech. XX, 25 : *Dedi eis præcepta non bona, et judicia, in quibus non vivent. Præcepta non bona*, id est, minus bona, quantum scilicet ad sacrificia et cæremonialia : *in quibus non vivent*, quia vitam gratiæ non conferebant. Ad Hebr. VII, 18 : *Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem ejus, et inutilitatem*, quasi propter ejus sterilitatem, quia non conferebat gratiam.

III.

Tertia causa institutionis hujus Sacramenti est cibus hominis. Cibus, inquam, medicinalis contra pomi mortiferi corruptionem, quæ causa prava infusa est per primos parentes humano generi, ut esset incurabilis, nisi subveniret medicina optima, quam posset facere prudentia Dei. Eccli. XXXVIII, 4 : *Altissimus creavit de terra medicamenta*, id est, de carne Virginis, *et vir prudens non abhorrebit illa.* Ambrosius : « Corpus « Christi medicina spiritualis est, quæ « cum reverentia degustata sibi devotos « purificat. »

Ad cognoscendum necessitatis medicinæ corporis Christi rationem, sciendum est quod serpens malignus infudit homini per venenum cibi vetiti triplicem corruptionem : in anima scilicet tenebras ignorantiæ, in carne morbum pravæ concupiscentiæ, et mortem utrobique. Contra hoc est institutum corporis Christi medicamentum, tenebras ignorantiæ illustrans, morbum concupiscentiæ sanans, et mortem nostram mortificans.

Propter hæc tria potest comparari triplici dulci cibo et medicinali, scilicet, 1. Melli, propter primum, 2. Ficui, propter secundum, 3. Et fructui vitæ, propter tertium.

1. De primo, Prov. XXIV, 13 : *Comede, fili mi, mel, quia bonum est.* Mel corpus Christi dulce signat. Hoc bonum est : quia tenebras mentis nostræ illuminat. I Reg. XIV, 29 : *Vidisti quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle.* Isaiæ, VII, 15 : *Butyrum et mel comedet*, omnis qui relictus fuerit, *ut* scilicet *sciat reprobare malum, et eligere bonum.* Psal. XXVI, 1 : *Dominus illuminatio mea, et salus mea.* Item, *Accedite ad eum, et illuminamini* (Psal. XXXIII, 6.)

2. De secundo, Jerem. XXIV, 2 : *Video ficus, ficus bonas, bonas valde.* Ficus bis dictæ, dulce corpus Christi, Dei et hominis signant. Hæ bis bonæ sunt valde, quia mentem et carnem a morbo pravæ concupiscentiæ sanant. IV Reg. XX, 7, Isaias jussit afferri massam ficorum, quam cum posuisset super ulcus regis, curatus est. Ulcus regis concupiscentia est carnalis, massa ficorum corpus Christi continens dulcedinem multorum bo-

norum ad medicinam malorum desideriorum.

3. De tertio, Lucæ, I, 42 : *Benedictus fructus ventris tui*, corpus scilicet Christi, quod est fructus vitæ, valens ad destructionem mortis gehennæ et acquisitionem vitæ æternæ. Prov. III, 18 : *Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam*, scilicet, sapientiam Dei incarnatam. Hinc dicitur Osee, XIII, 14 : *Ero mors tua o mors*. Joan. VI, 51 et seq. : *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum : et panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita... Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo : et qui manducat me, et ipse vivet propter me*. Hilarius : « Accepta carne Domini et « hausto sanguine, id efficitur, ut nos in « ipso, et ipse in nobis sit. » Hæc est ergo causa vitæ nostræ, quod in nobis carnalibus per carnem Christum, qui vera vita est, manentem habemus, victuri per eum ea conditione qua vivit ipse per Patrem qui in eo est. Amen.

SERMO II.

DE PRIMA CAUSA INSTITUTIONIS,

SCILICET, DE MEMORIA DOMINI,

ET PRÆPARATIONE AD JUDICIUM.

Venite, comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis, etc. Proverb. IX, 5.

His verbis Dominus nos invitat ad salutare convivium, in quo præparavit pretiosum cibum et potum, corpus et sanguinem suum.

Causam tuam tracta, etc., ut in primo sermone.

Prima causa institutionis sacramenti Domini corporis est memoria Salvatoris, ut sicut per amorem iniquitatis a Domino recessimus, sic per memoriale pietatis redeamus. Circa memoriam Salvatoris tria possunt inquiri.

I. Quid mali sequatur si fuerit relicta Salvatoris memoria?
II. De quibus sit habenda Domini memoria?
III. Ad quid valeat habita ista memoria?

I.

Primo quæritur, Quid mali sequatur si memoria Domini fuerit relicta? Et dicendum, quod triplex, scilicet, 1. Amissio divinæ gratiæ, 2. Subjectio potestati diabolicæ, 3. Magna deformitas culpæ.

1. De primo, Deut. XXXII, 18 et 20 : *Deum qui te genuit dereliquisti, et oblitus es Domini creatoris tui... Et ait : Abs-*

condam faciem meam ab eis, id est, subtraham gratiam : ubi autem fons perit, rivus arescit. Isa. xvii, 9 et 10 : *Eris deserta, quia oblita es Dei salvatoris tui.* Eccli. xx, 13 : *Gratiæ fatuorum effundentur.*

2. De secundo, I Reg. xii, 9 : *Obliti sunt Domini Dei sui, et tradidit eos in manu Sisaræ*, id est, in potestate diaboli. Tob. vi, 17 : *Qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, et a sua mente excludant : habet potestatem dæmonium super eos.*

De tertio, ad Rom. i, 28 : *Sicut non probaverunt*, id est, noluerunt, *Deum habere in notitia : tradidit illos Deus in reprobum sensum : ut faciant ea, quæ non conveniunt.* Et, heu! hoc sæpe fit usque ad mortem. Psal. ix, 5 : *Non est Deus in conspectu ejus, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore*, Joel. i, 17 : *Computruerunt jumenta in stercore suo*, id est, in luxuria et in aliis vitiis finiunt.

II.

Secundo quæritur, De quibus memoria Domini sit habenda? Et dicendum de tribus. 1. De præterito, 2. De præsenti, et 3. De futuro.

1. De præterito, ut nostri Redemptoris qui per nimiam charitatem a morte mala, morte sua nos liberavit.

2. De præsenti, ut omnium inspectoris qui per occultam præsentiam omnia nostra semper cernit.

3. De futuro, ut justi judicis qui per omnipotentiam suam omne pravum incorrectum districte judicabit :

1. De primo, Thren. iii, 19 : *Recordare paupertatis, et transgressionis meæ*, id est, maximæ humiliationis, *absynthii, et fellis*, id est, amaræ passionis. Ezech. ix, 4 : *Signa thau super frontes virorum gementium, et dolentium super cunctis abominationibus, quæ fiunt in medio civitatis hujus.* Thau figuram crucis, id est, Passionis Domini, quæ semper est bonis in mente ferenda, signat.

2. De secundo, Psal. xcix, 2 : *Scitote quoniam Dominus ipse est Deus.* Quasi dicat : Mementote quia Dominus est Deus, omnia implens, ubique præsens, omnia videns. Hinc ait : *Providebam Dominum in conspectu meo semper*[1]. Eccli. xxxix, 24 : *Opera omnis carnis coram Domino, et non est quidquam absconditum ab oculi ejus.* Cant. ii, 9 : *En ipse stat post parietem nostrum*, id est, indutus parietem carnis nostræ, *respiciens per cancellos :* quia licet intus degens, occultus a nobis videri non possit, tamen omnia nostra respicit.

3. De tertio, Isaiæ, xxx, 27 : *Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor ejus, et gravis ad portandum.* Ecce venit, id est, attendite, quia cito veniet ad districtum judicium. Matth. xxiv, 42 : *Vigilate, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit.* Apoc. xx, 11 et 12 : *Vidi thronum magnum candidum, et sedentem super eum*, id est, semper ante oculos mentis habui Dominum ut cito venientem ad districtum judicium, *a cujus conspectu fugit terra, et cœlum*, etc., *et vidi mortuos* id est, peccatores, *magnos et pusillos, stantes in conspectu throni, et libri aperti sunt : et judicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum.* Ideo sive comedam sive bibo, sive aliquid, etc.[2].

De omnibus tribus simul, Psalm. cx, 4 et 5 : *Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors et miserator Dominus : escam dedit timentibus se.* Dominus de-

[1] Psal. xv, 8, et Act. ii, 25.

[2] Cf. I ad Corinth. x, 31, et ad Col. iii, 17.

dit nobis escam, scilicet, seipsum ad memoriam mirabilium, præteritorum, quod nos redemit : præsentium, quod omnia nostra respicit : futurorum, quod districte tandem judicabit.

III.

Tertio quæritur, Ad quid valeat habita memoria Salvatoris? Et dicendum ad tria. Primæ enim rei memoria, scilicet Dominicæ Passionis, valet ad cor nostrum amore Christi inflammandum. Secundæ rei, scilicet ejus continuæ inspectionis, valet ad nos a peccato custodiendum. Tertiæ rei memoria, scilicet districti judicis, valet ad excitandum nos ut præparemur contra futurum judicium. Primum facit nos bonum diligere, secundum malum odire, tertium periculum imminens præcavere.

1. De primo, Lucæ, XII, 49 : *Ignem veni mittere in terram*, etc., id est, causam amoris misit Dominus in mundum beneficio Passionis, quæ si pie recogitata fuerit, amore magno cor accendit. Psalm. XXXVIII, 4 : *Concaluit cor meum intra me*, etc. Bernardus : « Super omnia te « reddit amabilem, mi Jesu bone, calix « quem bibisti, opus redemptionis no- « stræ. » Idem : « Quanto pro me Domi- « nus factus est vilior, tanto mihi factus « est charior. »

2. De secundo. Prov. VIII, 13 : *Timor Domini odit malum*. Timor, inquam, quo mens semper Deum præsentem et omnia videntem attendit, a peccato custodit. Hinc etiam dicitur. Eccli XXIII, 25 et seq. : *Omnis homo dicens : Quis me videt ? tenebræ circumdant me... Non intelligit quoniam omnia videt oculus Domini, quoniam expellit a se timorem Dei.* Ezech. VIII, 12 : *Certe vides fili hominis quæ seniores domus Israel faciunt in tenebris : dicunt enim : Non videt Dominus nos.* Glossa : « Si Domi- « num præsentem et omnia videntem et « vindicantem semper cogitaremus, aut « vix, aut numquam peccaremus. » Boetius : « Magna nobis indicta est necessi- « tas bene vivendi, cum agamus omnia « ante oculos judicis cuncta cernentis. »

3. De tertio, Exod. XIX, 10 et 11 : *Vade ad populum, sanctifica illos hodie, et cras, et sint parati in diem tertium : in die enim tertia descendet Dominus coram omni plebe.* Quasi diceret : Mementote quia Dominus terribiliter descendet ad districtum judicium : et ideo *estote parati in diem tertium*. Primus dies est nostræ nativitatis, secundus nostræ conversationis, tertius dies mortis vel adventus districti judicis. Luc. XII, 40 : *Estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet.*

PRÆPARATIO CONTRA JUDICIUM DOMINI.

In præparatione contra judicium Domini debent tria notari, scilicet modus, providentia, lucrum. Modus præparationis est pœnitentiam, de peccatis agere, providentia præparatorum pœnam evadere, lucrum tandem præparatis vitam æternam possidere.

1. De primo, Eccli. XVIII, 19 : *Ante judicium para justitiam tibi*, scilicet pœnitentiam agendo. Matth. III, 17 : *Pœnitentiam agite : appropinquavit enim regnum cœlorum*, id est, regni cœlestis justum judicium. Joel. II, 11 et 12 : *Magnus dies Domini, et terribilis valde : et quis sustinebit eum ? Nunc ergo dicit Dominus : Convertimini ad me in toto corde vestro.* Quasi diceret : Præparate vos ad diem Domini, pœnitentiam agendo.

2. De secundo, Apoc. XVIII, 4 : *Exite de illa populus meus : ut ne participes sitis delictorum ejus, et de plagis ejus non accipiatis.* Exite de Babylone, etc., id est, præparate vos ad judicium, pœ-

nitentiam agendo, et peccata mundi non faciendo, et per talem providentiam evadetis ejus pœnam. Luc. xii, 39 : *Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, et non sineret perfodi domum suam.* Glossa : « Nesciente patrefa- « milias, domum fur perfodit : quia « dum a sui custodia spiritus dormit, « improvisa mors carnis habitaculum ir- « rumpit, et animam ad supplicia trahit. « Furi autem resisteret, si vigilaret : « quia adventum judicis occulte venien- « tem præcavens, judici pœnitendo oc- « curreret, et sic utique dormientium, « id est, non præparatorum pœnam eva- « deret. »

3. De tertio, Matth. xxv, 10 : *Dum fatuæ virgines irent emere, venit sponsus*, etc. Cum fatuæ animæ non paratæ irent emere ad forum diaboli cum Eva, vel cum Dina, ubi pro modica re dant multa bona, *quæ paratæ erant, intraverunt cum sponso ad nuptias.*

Ecce triplex lucrum præparationis ad judicium, scilicet possessio cœlestis regni, societas amabilis sponsi, deliciæ totius boni. Primum notatur ibi, *Intraverunt.* Secundum ibi, *Cum eo.* Tertium ibi, *Ad nuptias.*

1. De primo, Matth. xxv, 34 : *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.*

2. De secundo, I ad Thessal. iv, 17 : *Semper cum Domino erimus :* sine quo nulli bene, et cum quo nulli male esse poterit. Joan. xvii, 24 : *Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum : ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi.*

3. De tertio, Isa. lxvi, 10 et 11 : *Gaudete cum ea gaudio universi, qui lugetis super eam*, id est, cum bonorum omnium pacifica et jucunda societate, *ut sugatis, et repleamini ab ubere consolationis ejus : ut mulgeatis, et deliciis affluatis ab omnimoda gloria ejus.* Amen.

SERMO III.

DE SECUNDA CAUSA

INSTITUTIONIS,

SCILICET, DE SACRIFICIO ALTARIS.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5. *Causam tuam,* etc. Prov. XXV, 9. *Placebit Domino sacrificium Juda, et Jerusalem, quasi regis et militiæ, id est, Christi et Ecclesiæ.* Mal. III, 4.

SECUNDA causa institutionis sacramenti Dominici corporis est sacrificium altaris, ut haberet Ecclesia ad cultum divinum munus offerre Deo super omnia sacrificia pretiosum et acceptum. Circa sacrificium altaris tria possunt notari, scilicet

I. Forma offerendi.
II. Quæstio de sacrificio legali.
III. Et excellentia nostri sacrificii.

De duobus primis potest hic dici, et de tertio in sequenti.

I.

Primo est notanda forma sacrificii, et hæc est triplex. Prima in oblationum veterum præfiguratione, secunda in humanæ formæ veritate, tertia in panis et vini specie. Prima est synagogæ commodata sub lege, secunda charitatis divinæ oblata in cruce, tertia fidelis animæ consecrata in mensa Ecclesiæ. Prima data est in signum, secunda in pretium, tertia in solatium.

1. De prima, Lev. IV, 13 et 14: *Si omnis turba Israel per ignorantiam peccaverit, offerat pro peccato suo vitulum*, id est, Christum, ut dicit Glossa. Hoc autem non erat in persona, sed in figura. Similiter agnus immaculatus quem occidebant in Pascha, et cujus carnes edebant, figura Christi erat, ut dicit Gregorius.

2. De secunda forma, Isa. LIII, 5 et 7 : *Sicut ovis ad occisionem ductus*,.. *vulneratus est propter iniquitates nostras*,... *oblatus est quia ipse voluit*. Hoc vere secundum formam humanam in cruce, ad Hebr. x, 10 : *Sanctificati sumus per oblationem corporis Jesu Christi semel*, scilicet in cruce.

3. De tertia, Psal. CIX, 4 : *Tu es Sacerdos... secundum ordinem Melchisedech*. Gen. XIV, 18 : *Obtulit panem et vinum*. Sic Christus dat corpus et sanguinem suum in sacrificio Ecclesiæ sub panis et vini specie. Matth. XXVI, 26 et seq : *Accepit Jesus panem, et benedixit, et ait : Hoc est corpus meum.... Et accipiens calicem*, id est, vas cum vino, *gratias egit, dicens* : *Hic est sanguis meus*.

II.

Secundo, notanda est quæstio de sacrificio legali, in qua fiunt. Primo contra insufficientiam quæ imponitur sacrificiis legalibus, opponitur. Secundo contrarietas solvitur. Tertio causa sacrificii illius assignatur.

I. Primo, contra insufficientiam quæ imponitur legalibus sacrificiis, scilicet, quod Deo non placuerunt, et quod peccata non abstulerunt, ut probatum est supra in primo sermone, secundum illud Jerem. VI, 20 : *Holocautomata vestra non sunt accepta, et victimæ vestræ non placuerunt mihi* : et contraria similia sic opponitur; Lev. IV, 27 et seq : *Si peccaverit anima... de populo terræ, offeret capram immaculatam, et adolebit eam Sacerdos super altare, in odorem suavitatis Domino, et dimittetur ei*. Ergo videtur, quod vetus sacrificium placuit Deo, et quod propter hoc peccata dimisit. Ad Heb. IX, 22 : *Omnia pene in sanguine secundum legem mundantur*, id est, per sanguinem animalium sacrificatorum remittuntur peccata delinquentium. Ergo ut prius illa sacrificia Deo placuerunt, et peccata dimiserunt.

II. Secundum horum contrarietas sic potest resolvi : In sacrificando tria semper fuerunt, scilicet, 1. Ipsum sacrificium, 2. Personæ offerentium, 3. Remissio peccatorum. Sed in singulis istorum duo attendebantur.

1. In sacrificio, caro vel sanguis animalis offerebatur. Et præterea aliud multo melius, scilicet, res spiritualis quæ ibi figurabatur, ut in agno vel vitulo Christus, in capra pœnitentia, in bove vita robusta et activa, in ave sublimis et contemplativa, et sic de cæteris.

2. Item, personæ offerentium duæ fuerunt species, quia aliæ dignæ, aliæ indignæ. Indigni erant, qui illa sacrificia carnaliter tantum attendebant. Digni vero qui ea spiritualiter intendebant, et intelligebant, et in eis Christum præfiguratum vel explicite vel implicite credebant : et secundum spiritualem illorum intellectum, vitam suam regebant.

3. Item, ibi erat remissio peccatorum, et hoc quantum ad duo, scilicet, quantum ad pœnam, id est, quantum ad quamdam legis irregularitatem : vel quantum ad culpam, id est, conscientiæ maculam.

His visis, facile solvuntur quæ de sacrificiis in Scripturis sacris contraria dici videntur.

SOLUTIO. Revera enim illa sacrificia, secundum se, scilicet, opera operata, id est, carnes et sanguis hircorum non placebant Deo : nec propterea remisit peccatum, quantum ad culpam, id est, conscientiæ maculam : sed tamen apud ho-

mines remissa reputabantur, quantum ad quamdam legis pœnam, unde cum dicit Apostolus ad Hebr. x, 4 : *Impossibile est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata* : et ibidem, ix, 22 : *Omnia pene in sanguine secundum legem mundantur*, primum intelligendum est, quantum ad animæ culpam, secundum quantum ad carnis pœnam. Unde ad Hebr. ix, 13 : *Sanguis hircorum, et taurorum, et cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis*. Glossa : « *Sancti*-« *ficat*, id est, a peccato mundat, id est, a « pœna legis, ad emundationem valens non « animæ, sed carnis. » Verumtamen istorum sacrificia non secundum se, ut dictum est, sed propter fidem Salvatoris quem in illis venturum et pro redemptione mundi passurum credebant, Deo placebant, et eis remissionem peccatorum, et quantum ad pœnam supradictam legis, et quantum ad culpam animæ, tribuebant. Ad Gal. ii, 16 : *Non justificabitur homo ex operibus legis, nisi per fidem Jesu Christi*. Ad Hebr. xi, 4: *Fide plurimam hostiam Abel, quam Cain, obtulit Deo. Plurimam*, id est, acceptabiliorem et plus sibi valentem : intellexit enim et credidit in agno quem Deo obtulit, hostiam meliorem, id est, Salvatorem, quod non Cain et cæteri indigni. Genes. iv, 4 : *Respexit Dominus ad Abel*, etc.

III. Tertia causa institutionis legalium sacrificiorum assignanda. Cum enim a Deo instituta sint, qui sine causa nihil facit, et tamen, ut supra probatum est in primo sermone, mutanda erant : quæri potest causa institutionis eorum. Ad hoc breviter dicendum, quod licet per se non valuerunt ad remissionem culpæ, tamen multum utilia fuerunt ad doctrinam sapientiæ. Data sunt quippe servis ad tempus tamquam signa rerum meliorum, et quasi parvulis tamquam characteres librorum, in quorum proprietatibus et modulis offerendi, proficerent in disciplina veræ fidei, ut adepta vera scientia profiterentur elementa, et collata veritate cessarent umbræ et signa. Deut. xi, 18 et 20 : *Ponite verba mea in cordibus et in animis vestris, et suspendite ea pro signo in manibus, et scribite ea super postes et januas*, scilicet, sacrificia ut oves, boves, et hujusmodi, quasi litteras parvulorum.

In quibus multa bona sunt discenda, et sunt præcipue tria : 1. Fides Salvatoris, 2. Forma de moribus, 3. Spes de cælestibus. Primum poterant discere in sacrificiis ovium, secundum in sacrificiis taurorum, tertium in sacrificiis animalium extra castra combustorum.

1. De primo, Isa. liii, 7 et 5 : *Sicut ovis ad occisionem ducetur,.. et livore ejus sanati sumus*. Cum ergo ovis offerebatur, poterant de vera fide tria discere, scilicet Salvatoris innocentiam, in passione ejus mansuetudinem, humani generis per mortem Christi redemptionem.

2. De secundo, Dan. iii, 39 et 40 : *In animo contrito, et spiritu humilitatis suscipiamur, sicut in holocausto arietum et taurorum*. Cum ergo cornuta animalia in holocaustum, id est, per ardorem ignis in cinerem redigenda offerebantur : poterant de bonis moribus discere, scilicet, 1. Ut de moribus et vitiis virtute resisterent, 2. Dei et proximi amore arderent, 3. Cordis et corporis humilitatem in omnibus conservarent.

3. De tertio, Levi. xvi, 27, et ad Hebr. xiii, 11 : *Quorum animalium infertur sanguis pro peccato in Sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra castra*. Sanguis animalium significat animas justorum.

Cum hæc fiebant, poterant tria discere de spe cœlestis gloriæ obtinendæ : 1. Quæ sunt pœnitentia viventium, 2. Salvatoris officium, 3. Beatorum suffragium.

1. Primum discimus in eo quod corpora illa extra castra cremabantur, quia ibi corpora cremari est fideles extra delicias et voluptates sæculi pœnitentiam agere.

2. Secundum discimus in eo quod sanguis illorum per pontificem inferebatur in sancta sanctorum, quia hoc est justorum

post hanc vitam beneficio Christi assumi in cœlum.

3. Tertium discimus in eo quod sanguis per pontificem in sancta delatus, valuit ad redemptionem peccatorum hominum vivorum : quia hoc est animas beatorum, jam per Christum in cœlo sublevatas, intercedere pro peccatis exsulum adhuc in mundo relictorum.

1. De primo, II ad Timoth. II, 11 : *Fidelis sermo : Nam si commortui sumus*, scilicet, agendo pœnitentiam, *et convivemus*, recipiendo vitam æterman : *si sustinebimus, et conregnabimus*. Ad Rom. VIII, 18 : *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*. Ecce quod pœnitentiam agere, mala in hoc mundo sustinere, valet ad spem obtinendæ cœlestis gloriæ.

2. De secundo, Joan. XIV, 3 : *Iterum venio, et accipiam vos ad meipsum*. Ecce quod divinæ pietatis officium valet ad spem cœlestium. In Cant. V, 17, dicunt beati : *Quo abiit dilectus tuus, o pulcherrima mulierum?* respondet Beata Virgo (VI, 1) : *Dilectus meus descendit in hortum suum ad aureolum aromatum, ut pascatur in hortis, et lilia colligat*, id est, castas animas de mundo assumat, et ad cœlestia perducat.

3. De tertio, Osee, II, 21 : *Ego exaudiam cœlos, et illi exaudient terram*, id est, Sanctorum precibus qui sunt in cœlis, salvantur habitantes in terris. Ecce quod orationes beatorum valent ad spem cœlestium. Apoc. VIII, 4 : *Ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo*. Quia scilicet Sancti offerunt orationes pro nobis Christo, et Christus Patri suo, ut peccatorum remissionem recipiamus, et ad eorum beatam perveniamus societatem. Amen.

SERMO IV.

DE TERTIO CIRCA SACRIFICIUM,

SCILICET,

DE SACRIFICII NOSTRI EXCELLENTIA.

Venite, comedite panem meum. Prov. IX, 5.
Et, *Causam tuam,* etc. Prov. XXV, 9, ut in primo sermone.

Dicto jam supra de duobus circa altaris sacrificium notandis, hic de tertio est dicendum.

III.

Tertio ergo notanda est nostri sacrificii, scilicet, corporis Christi excellentia, qua præcellit omnia legis sacrificia triplici ratione, scilicet

I. Honestatis
II. Dignitatis.
III. Et virtutis.

Ratione honestatis quoad sæculum, dignitatis quoad Deum, virtutis quoad suæ bonitatis effectum.

I. Excellit sacrificium nostrum cætera ratione honestatis. Quod probatur a tribus : ab exteriori specie, a virginali origine, a spirituali dulcedine.

1. Primo, probatur honestas hujusmodi ab exteriori specie, quia sub nulla alia qualitate cibi posset tam munde, tam pulchre, tam honeste ministrari, sicut sub specie panis et vini : non enim sequuntur hæc inconvenientia multa, quæ sequebantur illa cruenta legis sacrificia. Prov. XVII, 1 : *Melior est bucella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum jurgio.* Buccella sicca est sacrificium nostrum sub munda specie panis et honesta. Zach. IX, 17 : *Quid bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, et vinum germinans virgines ?*

2. Secundo, probatur honestas ejus a virginali origine. Multum enim commendat ejus honestatem, quod a nulla corruptione, sed a virginali flore sumpsit originem. Eccli. XXIV, 23 : *Flores mei fructus honoris et honestatis,* quasi flores pudicitiæ meæ et virginitatis versi sunt in fructum nobilissimæ et honestissimæ prolis ex virginitate matris. Cant. III, 11 : *Egredimini et videte filiæ Sion regem Salomonem in diademate. quo coronavit illum mater sua.* Glossa : « Egredimini « ab ignorantia infidelitatis, et videte Regem Christum in diademate, id est, in « carne, quo coronavit eum mater sua, « scilicet Maria, id est, honestavit in hoc, « quod est virgo non deturpans, ut aliæ « mulieres, sorde originalis peccati. »

3. Tertio, probatur honestas sacrificii nostri, a spirituali dulcedine, qua cunctos Christianos trahit ad se. Ut enim dicit Tullius : « Honestum est, quod sua vi « nos ad se trahit et allicit,» ut scilicet res virtuosa, maxime vero talis quæ abundat dulcedine pietatis, et talis res est sacrificium Dominici corporis. Eccli. XLIX, 1 : *Memoria Josiæ in compositionem odoris facta opus pigmentarii.* Memoria Josiæ est memoriale Salvatoris, vel sacrificium altaris. Hoc factum est opere Spiritus sancti, ex pretiosis speciebus divinitatis et humanitatis suæ, ut suavissimæ honestatis et pietatis odore ad se trahat fideles Ecclesiæ. Cant. I, 1 et 2 : *Oleum effusum nomen tuum : ideo adolescentulæ dilexerunt te. Trahe me : post te curremus in odorem unguentorum tuorum.* Hinc omnes qui vere credunt, ob spem gratiæ et devotionis ad hoc sacrificium videndum et orandum, ad Ecclesiam frequenter et ferventer accurrunt.

II. Excellit sacrificium nostrum cætera ratione dignitatis. Quod probatur a tribus pretiosissimis rebus, ex quibus consistit, scilicet, 1. Ex carne Christi mundissima. 2. Anima justissima, 3. Deitate altissima. Hæc tria in agno paschali figurata sunt, in nostro sacrificio vere futura. Exod. XII, 9 : *Caput agni cum pedibus ejus et intestinis vorabitis.* Caput agni significat Christi divinitatem, intestina animam, pedes carnem. Sapient. VIII, 19 et 20 : *Puer eram ingeniosus,* id est, Filius Dei sapientia plenus : *et sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.* Ecce in Christo Deus, anima et corpus. Propter hæc tria dicimus : « Ave salus mundi, Ver- « bum Patris, hostia vera, viva caro, dei- « tas integra, verus homo, » ex carne scilicet et anima.

Propter tantæ dignitatis excellentiam habet sacrificium nostrum triplicem præ cæteris prærogativam. 1. Deo secundum se est acceptum, 2. Angelis reverendum, 3. Hominibus adorandum. Primum est propter animam justam, secundum propter carnem mundam, tertium propter deitatem summam.

1. De primo, Mal. III, 4 : *Placebit Domino sacrificium Juda,* id est, Christi justi Regis, de quo Juda Rex meus. *Et ecce Rex tuus venit tibi justus, et Salvator* (Zach. IX, 9). Sacrificium ergo Juda Domino placet : quia corpus Christi oblatum Deus Pater approbat, in quo scilicet se maxime *humiliavit usque ad mortem* (ad Philip. II, 8), Patri obediendo, et de diabolo triumphando, et genus humanum redimendo. Eccli. XXXV, 9, 8 : *Sacrificium justi acceptum est, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi.*

2. De secundo, Matth. XXIV, 28 : *Ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilæ,* id est, sancti Angeli. Leo Papa : « Circa corpus Domini aquilæ « sunt quæ spiritualibus alis circumvolant, « verum sancti Angeli spiritus mundi « munditiam amantes, mundum corpus « Domini venerantes, et præsentes fideles « protegentes. » Gregorius : « Quis fide- « lium dubium habere possit in ipsa im- « molationis hora cœlos aperiri, in illo « Christi mysterio Angelorum adesse « choros, summa et ima sociari ? »

3. De tertio, Psal. XCVIII, 5 : *Adorate scabellum pedum ejus : quoniam san-*

ctum est. Isa. LXVI, 1. *Hæc dicit Dominus : Cælum sedes mea, terra autem scabel lum pedum meorum.* Dicitur *terra scabellum* Dei et signat carnem Christi quæ originaliter de terra est. Hæc est nobis adoranda, quia sancta, quia Deo unita. Augustinus : « Sciendum quia in Christo « terra est, id est, caro quæ sine impie- « tate adoratur, quia a verbo Dei assump- « ta : qui enim adorat, non terram intue- « tur, sed illum potius cujus scabellum est « propter quem adorat. » Item, Augustinus : « Dicunt hæretici, Quid est quod « carnem ejus quam creaturam esse non « negas, similiter cum divinitate adoras, et « ei non minus quam divinitati deservis ? « Respondeo, Dominicam carnem. imo « perfectam in Christo humanitatem, ideo « adoro, quia a divinitate suscepta, et divi- « nitati in unitate personæ est unita. Si « hominem separaveris a Deo, illi nec cre- « do, nec servio, velut si quis purpuram « vel diadema regis per se jacens inveniat, « numquid ea adorabit ? cum ea vero Rex « fuerit indutus, periculum mortis incurrit, « si ea cum Rege quis adorare contempse- « rit. Sic etiam in Christo Domino huma- « nitatem non solam vel nudam, sed divi- « nitati unitam, scilicet. unum Filium Dei, « verum Deum et verum hominem, si quis « adorare contempserit æternaliter morie- « tur. » Alexander Papa : « Nihil in sacri- « ficiis majus esse potest, quam corpus et « sanguis Christi : et sicut hæc oblatio « potior est cæteris, ita potius excoli et « venerari debet. » Quia ergo inæstimabiliter melior est cæteris, quia Deo unita. maxime debet adorari, et docendi sunt parvuli Christianorum eam reverenter adorare.

III. Tertio, excellit sacrificium nostrum cætera ratione virtutis, id est, per effectum suæ bonitatis. Habet enim triplicem bonum actum in triplici statu fidelium, scilicet, 1. In hoc mundo, 2. In purgatorio, 3. In cœlo. In primo statu peccata quotidiana relaxat, in secundo pœnam gravem alleviat, in tertio gaudium magnum generat. Hinc est, quod triplices missæ celebrari solent, scilicet pro salute vivorum, pro requie defunctorum, et pro gloria beatorum. Hinc est etiam, quod hostiam sacram Sacerdos in tres partes frangit, ut virtus sacrificii corporis Domini in prædicto triplici statu fidelium valere demonstretur.

1. De primo, Lev. V, 17 et 18 : *Anima si peccaverit per ignorantiam, offeret arietem immaculatum*, id est, Christum, dicit Glossa. Hinc canit Ecclesia : « Agnus « Dei qui tollit peccata mundi. » Gregorius : « Dominus dedit nobis sacramen- « tum salutis, ut quia quotidie peccamus, « et ilic jam pro nobis mori non potest, « per hoc sacramentum remissionem « consequamur. »

2. De secundo, Lev. XVII, 11 : *Dedi sanguinem vobis, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris, et sanguis pro animæ piaculo sit.* Et ideo caro et sanguis Christi, recte ab Ecclesia pro animabus defunctorum offeruntur, ut a pœna purgatorii qua pro residuo pœnitentiæ suæ ligati sunt, absolvantur. Augustinus : « Orationibus et eleemosynis sanctæ Ec- « clesiæ, et sacrificio salutari, non est « dubium defunctorum animas relevari, « ut cum eis misericordius agatur a Do- « mino, quam eorum peccata meruerunt « in hoc mundo.

3. De tertio, Lev. X, 14 : *Pectusculum quoque quod oblatum est, edetis in loco mundissimo tu et filii tui, ac filiæ tuæ tecum.* Pectusculum quod scilicet optimum et dulcissimum est animalium, signat dulcedinem corporis Christi, in quantum comeditur in loco mundissimo, id est, in quantum delectat beatos in eo quod plurimum gaudent et congratulantur in hoc sacrificio de memoria suæ redemptionis, de adspectu nostræ salutis, de admiratione divinæ bonitatis. Vel certe pectusculum, comeditur in loco mundissimo, quia dulcedine corporis Domini qua hic pascimur in velamine et sacramento. ea fruuntur beati visione manifesta in cœlo. Apocal. II, 17 : *Vincenti*

dabo manna absconditum. Infra, dicit Glossa, *meipsum qui sum panis vivus, qui de cœlo descendi* (Joan. vi, 51). Quod manna etsi nunc manet absconditum, tunc erit manifestum, habens omnis saporis delectamentum, hinc dicit Complenda : « Perficiant in nobis, Domine sa« cramenta, quod continent: ut quæ nunc «specie gerimus, rerum veritate capiamus,» id est, corpore Christi, manifesta visione videamus, vel perfruamur secundum illud : *Qui diligit me, diligetur a Patre meo : et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum* (Joan. xv, 21). Et in illa Domini visione erit nobis omnis boni plena fruitio. Psal. xv, 10 : *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo.* Psal. xvi, 15 : *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Amen.

SERMO V.

DE TERTIA CAUSA

INSTITUTIONIS,

UT SIT CIBUS HOMINIS, RATIONE DIVINÆ LIBERALITATIS.

Venite, comedite panem meum. Prov. IX, 5.
Et, *Causam tuam*, etc. Prov. XXV, 9. *Caro mea vere est cibus.*
Joan. VI, 56.

Id est, Verbum incarnatum caro Dei, vere est cibus hominis.

Tertia causa institutionis sacramenti Dominici corporis est cibus hominis : ut non solum habeamus in hoc memoriam Salvatoris, et sacrificium altaris (de quibus dictum est), sed etiam ad cibum hominis totius valens, scilicet, animæ et corporis. Circa hoc quod Dominus dat corpus suum in cibum homini, potest triplex sapientiæ Dei ratio assignari, scilicet,

I. Divinæ liberalitatis magnitudo.
II. Humanæ naturæ corruptio.
III. Et ejusdem naturæ conditio.

De prima ratione potest hic dici, et de aliis in sequenti.

I.

Prima ratio sapientiæ Dei qua dat homini corpus suum in cibum, est divinæ liberalitatis magnitudo. Cum enim summe bonus sit, summa eum liberalitas decebat : sed nulla hac major esse potest, ut jam probabitur : ergo hanc eum habere oportebat.

Probatur autem liberalitas divinæ bo-

nitatis maxima esse in hoc facto quantum ad tria : primo quantum ad magnificentiam doni, secundo quantum ad nobilitatem dantis, tertio quantum ad utilitatem accipientis.

I. Probatur in hoc facto maxima liberalitas Dei, quantum ad magnificentiam doni. Quia largitor omnium bonorum in hoc sacramento dat seipsum, et hoc largissime : quia proprium corpus in cibum secundum quod dicit : *Accipite, et comedite : Hoc est corpus meum* (Matth. XXVI, 26). Hic autem summus et supereffluentissimus gradus est divinæ largitatis quantum ad donum. Hinc gradus quidam proponi possunt divinæ liberalitatis, quibus largitus est homini bona sua, et sic patebit, quod iste sit summus.

Primus gradus liberalitatis Dei, quod largitus est homini cœlum et terram et omnes irrationales creaturas ad serviendum. Eccli. XVII, 1 et 3 : *Deus creavit de terra hominem,... et dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram.* Gen. I, 26 : *Faciamus hominem ad imaginem, et similitudinem nostram : et præsit universæ creaturæ.* Hinc cœlum et terra et omnia quæ in eis sunt, serviunt homini. Deut. IV, 19 : *Solem et lunam et omnia astra cœli creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus.* Matth. V, 45 : *Deus solem suum oriri facit super bonos, et malos, et pluit super justos et injustos.* Act. XIV, 16 : *Et quidem Deus non sine testimonio semetipsum reliquit, bene faciens de cœlo, dans pluvias, et tempora fructifera, implens cibo, et lætitia corda nostra.* Non sine testimonio se reliquit benefaciens, id est, per beneficia et creaturas se Deum et liberalem testatus est. Psal. VIII, 5 et 7 : *Quid est homo quod memor es ejus?... Et constituisti eum super opera manuum tuarum.*

Secundus gradus, quod largitus est homini illas nobilissimas creaturas rationabiles supercœlestes, id est, sanctos Angelos ad ministrandum. Ad Hebr. I, 14 : *Nonne omnes sunt administrorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis,* Matth. XVIII, 10 : *Angeli eorum in cœlis semper vident faciem Patris.* Angeli dicuntur parvulorum, quia unicuique a nativitate datus est Angelus ad ministerium. Hinc leguntur hominibus sæpe obsequia impendisse, et faciunt adhuc quotidie peccatores convertendo, multos a malis defendendo, justos ad cœlos deducendo. Exod. XXIII, 10 : *Ecce mitto Angelum meum, qui præcedat te, et custodiat in via, et introducat ad locum quem paravi.* Præcedet te, lumen virtutum ostendendo : custodiet in via, in igne purgatorii defendendo : et introducet te, ad sedem regni cœlestis perducendo.

Tertius gradus, quod largitus est Deus homini seipsum. Lucæ, I, 68, 73 : *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suæ... Jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis.* Et dedit seipsum multis modis, primo in socium nostræ peregrinationis. Baruch, III, 36 et seq : *Hic est Deus noster, qui adinvenit omnem viam disciplinæ, et tradidit illam Jacob puero suo, et Israel dilecto suo. Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.* Quasi diceret : Quia Deus fecerat homini viam peregrinationis, dans mandata bonæ conversationis : ne via homini videretur gravis, factus est Deus homo, et per hoc socius viæ et peregrinationis. Luc. VIII, 1 et 2 : *Iter faciebat Jesus per civitates, et castella prædicans, et evangelizans regnum Dei : et duodecim cum illo, et mulieres aliquæ, quæ erant curatæ a spiritibus malignis, et infirmitatibus : Maria, quæ vocatur Magdalene, et Joanna, et Susanna, et aliæ multæ.* Et vere bonus dedit se in bonum socium, quia socios viæ lassos verbis optimis confortavit, periclitantes liberavit, infirmos curavit, mortuos suscitavit.

Quartus gradus, quod dedit se in servum nostræ necessitatis. Ad Philip. II, 7 : *Christus semetipsum exinanivit, formam*

servi accipiens. Hinc sitientem potavit, esurientem pavit, pedes discipulorum lavit. Matth. xx, 28 : *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.* Luc. xxii, 27 : *Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.*

Quintus gradus est, quod dedit se in pretium nostræ redemptionis. Ad Ephes. v, 2 : *Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis, oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis.* Matth. xx, 28 : *Filius hominis... venit dare animam suam, redemptionem pro multis.*

Sextus gradus, et summus liberalitatis Domini est, quod dat homini corpus suum in cibum. Osee, xi, 3 et 4 : *Ego quasi nutritius Ephraim, et declinavi ad eum, ut vesceretur.* Joan. vi, 52 : *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Gregorius : « Bonus pastor, Dominus animam suam pro ovibus posuit, « ut in sacramento nostro, corpus suum « et sanguinem verteret, et oves quas re« demerat, carnis suæ alimento satiaret. » Et in hoc est expressio summæ largitatis, et præcipui amoris : magnum enim est, dare se in socium peregrinationis, et in servum necessitatis, et majus in pretium redemptionis. Tale tamen donum adhuc est in separatione et remotione ab eo cui datur : sed quod datur in cibum, datur non ad separationem aliquam, sed ad omnimodam unionem : uniuntur enim in unitate corporis, cibus et sumens cibum. Joan. vi, 57 : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo.* Et sic apparet in tali dono supereffluentissima largitas divinæ bonitatis.

II. Probatur in hoc facto maxima liberalitas Dei, quantum ad nobilitatem dantis, quæ tam excellens est in hoc sacramento, ut corpus suum largiatur diffuse et late : quia non solum dat illud dignis et amicis, verum non subtrahit indignis, malignis, et inimicis.

1. Psal. xxvi, 2 : *Appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas.* Qui enim permisit se malignorum manibus semel crucifigi, permittit se quotidie sceleratorum manibus tractari, et immundorum ac inimicorum dentibus in Sacramento lacerari.

2. Hinc hosti suo et traditori Judæ dicitur in cœna cum aliis Discipulis suis corpus suum dedisse.

3. Veritatem enim suæ præsentiæ ad instar solis oriri facit super bonos et malos, exhibens se in hoc mundo dignis et indignis : licet non ab omnibus effectus suscipiatur æqualis. Nam dignus effectum suscipit bonitatis Dei, indignus severitatis.

4. Sicut oculus æger positus in solem lucem suscipit non ad delectationem, sed ad turbationem : sic peccator et inimicus suscipit quidem verum corpus Domini non ad salutem, sed ad damnationem.

Verumtamen in hoc apparet summus gradus liberalitatis Dei, quantum ad nobilitatem dantis. Magnum enim est dare magna dona proximis et amicis, magnum servis et ancillis, majus autem ignotis et peregrinis, sed maximum inimicis. Hinc arguuntur magnæ ingratitudinis, Job, xix, 22 : *Quare me persequimini sicut Deus, et carnibus meis saturamini?* Ad Rom. ii, 4 : *An divitias bonitatis Dei, et patientiæ, et longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benegnitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* Copiosa bonitas et benignitas Dei est liberalitas nobilitatis ejus, qui inimicis et contra eum peccantibus multa bona facit, maxime cum tales corpus suum sumere permittit, ut tanta liberalitate eos convertat.

III. Probatur in hoc facto maxima liberalitas Dei quantum ad utilitatem accipientis. Quia in hoc sacramento digne suscipiens efficitur deiformis, id est, per gratiam bonitatis, sive per imaginem imitationis Deo quodammodo similis. Joan. i, 12 : *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri,* id est, per gratiam bonitatis Deo similes. Ambrosius : « Quia Dominus Jesus consors

« est divinitatis et corporis, et tu qui ac-« cipis carnem ejus, divinæ substantiæ « in illo participas alimento. » Divina substantia bonitas est. In hoc ergo alimento divinæ substantiæ participare, est assimilari per gratiam bonitati divinæ. Prov. xii, 2 : *Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino.* Gratia vero est influentia divinæ bonitatis in animam, per quam assimilata Deo fit ei grata et vitæ æternæ digna. Non ergo sufficit liberalitati divinæ quod in hoc cibo intellectum illuminat, quod affectum sanat, quod memoriam delectat, quod totum hominem in bono confortat, quod corpori suo mystico associat : quin insuper, ut dictum est, Deo similem faciat : et iste gradus summus est et supereffluentissimus divinæ largitatis, quantum ad utilitatem accipientis : nemo enim potest creaturam ad majus promovere, quam quod assimiletur suo Creatori, in præsenti scilicet per gratiam, et in futuro per gloriam : II ad Corinth. ix, 15 : *Gratias Deo ago super inenarrabili dono ejus.* Amen.

SERMO VI.

DE SECUNDA ET TERTIA RATIONE

QUA DATUR CORPUS

CHRISTI IN CIBUM, SCILICET, DE HUMANÆ NATURÆ CORRUPTIONE, ET CONDITIONE.

Venite, comedite panem meum. Prov. IX, 5. Et, *Causam tuam*, etc. Prov. XXV, 9.

II.

Secunda ratio sapientiæ Dei qua Dominus dat homini corpus, scilicet, in cibum, est humanæ naturæ corruptio, quæ hujus cibi exigebat medicamentum, et hoc quantum ad tria :

I. Quantum ad congruam curationis inchoationem.
II. Quantum ad integram corruptionis curationem.
III. Quantum ad firmam sanitatis conservationem.

I. Primo, humanæ naturæ corruptio exigebat talem cibum, quantum ad congruam curationis inchoationem, quia sicut initium corruptionis et mortis cœpit a cibo a medico vel per medicum vetito, scilicet, a ligno scientiæ boni et mali : sic unitium justificationis et vitæ incipere debuit a cibo per eumdem medicum persuadendo scilicet a vero ligno vitæ, id est, a corpore Dominico.

De primo, Gen. II, 17 : *De ligno scientiæ boni et mali ne comedas : in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris.*

De secundo, Joan. VI, 54 : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et bibe-*

ritis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

II. Secundo, humanæ naturæ corruptio exigebat corpus Domini in cibum, quantum ad integram corruptionis curationem : serpens enim malignus infudit homini per venenum pomi vetiti triplicem corruptionem, scilicet, 1. In anima tenebras ignorantiæ, 2. In carne morbum pravæ concupiscentiæ, 3. et Mortem utrobique. Gen. III, 13 : *Serpens decepit me.*

1. De primo, Psal. XLVIII, 21 : *Homo, cum in honore esset, non intellexit : comparatus est jumentis insipientibus.* Gen. I, 2 : *Tenebræ erant super faciem abyssi,* scilicet, ignorantiæ super faciem humani cordis ex diabolica deceptione.

2. De secundo, ad Gal. V, 17 : *Caro concupiscit adversus spiritum.* Ad Rom. VII, 23 : *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Lex in membris est morbus concupiscentiæ, movens membra ad actum malitiæ.

3. De tertio, Sap. II, 24 : *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum.* De omnibus Augustinus : « Si Angelus « de proprio pluens in paradiso non esset « auditus, non præcipitaremur in mor- « tem : sed venit de cœlo lapsus, serpens « factus, et emisit venenum de proprio : « locutus est de suo : Gustate, et eritis « sicut Dii. Et illi appetentes quod non « erant, amiserunt quod acceperant, sci- « licet intelligentiam, vitæ justitiam, « non moriendi possibilitatem. »

Quia igitur diabolus per cibum venenosum triplicem corruptionem infuderat, necesse fuit ad integram curationem, ut medicus et Salvator noster cibum medicinalem contra hæc tria daret, et hoc est corpus suum, quod 1. Pie recipientium ignorantiæ tenebras illuminat, 2. Morbum pravæ concupiscentiæ sanat, 3. et Mortem destruendo triumphat.

1. De primo, Psalm. XXVI, 1 : *Dominus illuminatio mea, et salus mea.* Psalm. XXXIII, 6 : *Accedite ad eum, et illuminamini.* Corpus enim Christi est Verbum Dei, id est, vera lux in carne humana quasi in lucerna, qua illuminatur fidelis anima.

2. De secundo, Psalm. LXXVII, 24 : *Pluit illis manna ad manducandum.* Exod. XVI, 13 et 14 : *Mane ros jacuit in similitudinem pruinæ super terram.* Panis ergo cœlestis in similitudine pluviæ roris et pruinæ apparebat : quia corpus Domini a furore concupiscentiæ pravæ refrigescit.

3. De tertio, Joan. VI, 49 et 50 : *Patres vestri manducaverunt manna in deserto, et mortui sunt. Hic est panis de cœlo descendens : ut si quis ex ipso manducaverit, non morietur.* Et sic cibus iste mortem æternam destruit.

III. Tertio, humanæ naturæ corruptio exigit corpus Domini in cibum, quantum ad firmam conservationem sanitatis. Quidam enim ad tempus de peccatis compunguntur et quodammodo curantur, sed tempore tentationis per recidivum iterum corrumpuntur. Psal. XXXVII, 6 : *Putruerunt et corruptæ sunt cicatrices meæ, a facie insipientiæ meæ.* Ad conservationem autem sanitatis animæ, et ad incorruptionem bonæ vitæ valet cibus iste. Cant. I, 12 : *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.* Sicut enim myrrha incorrupta servat corpora, sic corpus Domini pie sumptum corda. Ambrosius : « Considera utrum « præstantior sit panis Angelorum, id « est, manna Judæorum, an corpus Chri- « sti : illud corruptioni obnoxium, hoc « ab omni corruptione alienum : et qui- « cumque religiose gustaverit, corrup- « tionem sentire non poterit. »

III.

Tertia ratio sapientiæ Dei qua Dominus dat homini corpus suum in cibum, est humanæ naturæ conditio, quæ rationalis creatura est, et corpori conjuncta. Rationalis creatura potest tribus modis considerari, et secundum hoc indiget cibo triplici. 1. Primo, consideratur rationalis creatura secundum id quod est incorporea, et pure spiritualis, ut natura angelica. 2. Secundo modo ut est corpori conjuncta, sicut dissimilis dissimili, spiritus carni. 3. Tertio modo secundum quod illæ duæ naturæ, scilicet, corpus et anima singulis personis hominum sunt familiari societate et miro amore conjunctæ. Sed quocumque modo istorum trium consideretur rationalis creatura, secundum conditionem suam convenienti indiget alimonia.

I. Primo enim modo considerata, scilicet, secundum quod est incorporea et pure spiritualis, ut natura angelica, secundum conditionem suam exigit per quod vivat et subsistat, alimentum, scilicet, Verbum Dei æternum secundum se incorporeum, quod est æterna Dei sapientia. Tob. XII, 19 : *Ego cibo invisibili, et potu, qui ab hominibus videri non potest, utor.* Prov. III, 18 et Eccli. I, 5 : Lignum vitæ est sapientia Dei, *et fons sapientiæ verbum Dei in excelsis,* reficiens scilicet Angelos in cœlis.

II. Secundo modo considerata rationalis creatura, ut est corpori conjuncta, sicut dissimilis dissimili, spiritus carni, pretiosum vili, secundum conditionem utriusque naturæ, indiget utroque cibo sibi convenienti, sed dissimili, quia spiritus spirituali ad modum Angeli, corpus corporali ad modum bruti.

1. De primo, Psal. LXXVII, 25 : *Panem Angelorum manducavit homo.* I ad Cor. X, 3 : *Patres nostri omnes eamdem escam spiritalem manducaverunt.* Sap. IX, 6 : *Si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur.* Quasi dicat : Qui spirituali cibo qui est Dei sapientia caruerit, a vita spirituali deficiet. Eccli. XV, 3 : *Cibabit illum panæ vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ salutaris potabit illum.*

2. De secundo, II Reg. XII, 3 : *Pauper quidam habebat oviculam quæ de pane illius comedens,* etc. Eccli. XXXIX, 31 et 32 : *Initium necessariæ rei vitæ hominum, lac, et panis similagineus, et mel, et botrus uvæ, et oleum. Hæc omnia Sanctis in bona, sic et impiis in mala convertentur.*

3. De utroque, Deut. VIII, 3 et Matth. IV, 4 : *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Augustinus : « Sicut anima vita est cor« poris, sed non vivificat illud sine cibo « corporali, » id est, sine verbo Dei. Et sic hæc et illa natura hominis, ut sibi dissimiles dissimilem cibum habuerunt, et alieno modo et longe ab invicem comederunt. Nec cibus spiritus congruebat corpori, nec cibus corporis spiritui.

III. Tertio vero modo considerata rationalis creatura, scilicet, secundum quod illæ naturæ, id est, corpus et anima sunt in singulis personis hominum, familiari societate miro amore conjunctæ, tunc exigitur ad æternam salvationem utriusque unus cibus toti homini, id est, utrique naturæ conveniens, spiritualis simul et corporalis, scilicet Verbum caro factum, quem simul socialiter sub quodam sacramento comedant, cujus virtute anima de præsenti miseria ad vitam beatitudinis æternæ perveniat, et corpus ad modicum tempus servetur in terra, tandem gloriose resurgat. De hoc cibo, Joan. VI, 56 : *Caro mea, vere est cibus,* id est, caro Dei, caro humana, unita Dei Verbo, vere est cibus, scilicet totius hominis,

valens animæ et corpori. Eccli. I, 8 et seq. : *Unus est Altissimus Creator omnipotens.... Ipse creavit sapientiam in Spiritu sancto, et secundum datum suum præbuit illam diligentibus se.* Creavit sapientiam in Spiritu sancto, id est, virtute Spiritus sancti : creaturam carnis de Virgine sumpsit, et sapientiæ suæ univit, et secundum datum suum, id est, liberalitatem, præbet illam, scilicet in cibum diligentibus se, scilicet fidelibus : ut prosit, sicut dictum est, corpori et animæ.

De hoc convivio corporis et Spiritus, Isa. XI, 7 : *Vitulus, et ursus pascentur simul.* Vitulus significat corpus quod in sacrificium Domino est mactandum, ursus spiritum qui sicut ursus bestiis, sic terribilis esse debet bestialibus motibus et moribus. Hi pascentur simul, scilicet vero cibo, id est, carne Christi : ut prosit animæ et corpori.

1. De primo, Joan. VI, 55 : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam,* scilicet, quoad animam quæ post hanc miseriam virtute hujus sacramenti perducetur ad vitam æternam.

2. De secundo, sequitur : *Et ego resuscitabo eum in novissimo die :* quia *Dominus* ejusdem sacramenti virtute *reformabit corpus* de pulvere *configuratum corpori claritatis suæ* (ad Philip. III, 21). Amen.

PARS II.

DE FORMA DONATIONIS.

SERMO VII

I. Quod corpus datur velatum.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5.
Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum? Joan, VI, 53.
Sacramentum regis abscondere bonum est. Tob. XII, 7.

Secundum principaliter circa sacramentum Dominici corporis notandum, est forma donationis. Et circa hanc tria sunt consideranda. Primum est quod Dominus dat corpus suum velatum. Secundum quod dat velatum sub specie panis. Tertium quod dat sub specie panis triticei.

Primum circa formam donationis Dominici corporis considerandum est, quod datur velatum, non nudum, secundum illud Apocal. II, 17 : *Dabo manna absconditum*, quasi cibum cœlestem velatum. Sed quia ex hoc humanus sensus terretur, et miratur, cum aliud videtur, et aliud credi jubetur : hujus velaminis quadruplex ratio sapientiæ Dei potest assignari.

I. Est indignitas malorum.
II. Fides bonorum.
III. Instructio morum.
IV. Imbecillitas omnium.

De primis duobus potest hic dici et de aliis in sequenti.

I.

Prima ratio, quare Dominus corpus suum dat velatum est *indignitas pravorum*, quæ exigit ut veletur, sicut æger oculus, ut sibi sol et quodlibet lumen tegatur. Et in hoc benignissime agit cum eis misericordia Salvatoris : si enim pravi nudum corpus viderent, et hoc a fidelibus manducari, ex ipso adspectu scan-

dalizarentur, et tripliciter male perirent. 1. In corde per errorem, 2. In lingua per detractionem, 3. In anima per spiritualem mortem.

1. De primo, Joan. VI, 56 et 67 : *Caro mea, vere est cibus : et sanguis meus, vere est potus.* Sequitur : *Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro*, quasi abhorrentes verba de humana carne comedenda. Ambrosius : « Forte dices, « quomodo vera est caro, quomodo ve« rus sanguis, quia similitudinem non « vides carnis ? attende ubi discipuli « Christi audientes, quod carnem suam « daret manducandam, recedebant, solus « Petrus dixit : *Verba vitæ æternæ ha« bes, ad quem ibimus* (Joan. VI, 69) ? Ne « ergo plures scandalizarentur, et ne ve« lut quidam esset horror humanæ car« nis, sed maneret gloria Salvatoris, « ideo in similitudine accipis sacramen« tum, sed veræ naturæ gloriam virtu« temque consequeris. »

2. De secundo, in eodem, VI, 52 et 53, ubi Dominus dixit : *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita ? Litigabant ergo Judæi ad invicem dicentes : Quomodo potest hic nobis carnem suam dare, ad manducandum ?* Litigatio hujusmodi, murmur, et detractio est de nuda manducatione corporis Christi, et ideo debuit velari. Psal. LIV, 13 : *Si is, qui odorat me, super me mala locutus fuisset : abscondissem me forsitan ab eo.*

3. De tertio, Num. IV, 19 : *Aaron et filii ejus intrabunt, ipsi disponent opera*, id est, operient sacramenta. *Alii nulla curiositate videant quæ sunt in sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur.* I Reg. VI, 19 : *Percussit Dominus multos eo quod vidissent arcam Domini*, quasi scilicet non licebat eis eam videre detectam. Arca signat corpus Domini quod malignis est velandum, ne spiritualiter moriantur, si videant nudum, quia causa suæ cæcitatis putarent esse phantasticum. Eccli. III, 22 et 23 : *In pluribus operibus Dei ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.*

II.

Secunda ratio est *fides bonorum.* Et hæc ratio potest in tria distingui, quæ exigunt hoc velari, scilicet, 1. Fidei esse verum, 2. Infidelitatis primæ remedium, 3. Et Fidei meritum.

I. Primo fidei esse verum exigit, ut corpus Christi veletur. Ad Hebr. XI, 1 : *Fides est argumentum rerum non apparentium.* Ut enim dicit Augustinus : « Fides « est credere, quod non vides », id est, credere verbis Dei de re occulta, quæ vere est, et tamen eam oculis non vides. Nam de re quam videmus, scientiam potius quam fidem habemus. I Pet. I, 8 : *Christus est in quem non videntes creditis.*

II. Quatenus culpæ infidelitatis respondeat modus congruus satisfactionis. Unde sicut primorum parentum incredulitas incepit ex auditu verbi diaboli, suadentis cibum habentem quodammodo mortem velatam, et in eo sunt sensus eorum vane delectati : sic congruit ut fides salvandorum incipiat ex auditu verbi Salvatoris, suadentis cibum habentem veram vitam absconditam, et in quo nostri sensus sint pie decepti præter auditum, ut scilicet fides sit ex auditu tantum, et non ex visu, vel ex aliis sensibus : auditus autem per verbum Christi.

Hoc pulchre figuratum est Gen. XXVII, 27. In benedictione Jacob, ubi sensus Isaac decepti sunt, putantis sentire Esau, dum sensit similitudinem ejus qua velatus erat Jacob, unde sciendum quod in illa figura Dominici corporis quatuor erant personæ, scilicet Isaac, et Rebecca, qui masculus et fœmina, significant duas naturas in nobis, id est, corpus et animam : masculus qui magis solet esse

manifestus et exterioribus plus intendit, significat exteriorem hominem, id est, corpus nostrum cum sensibus suis : fœmina quæ domi residens familiam regit, signat interiorem hominem, id est, fidelem animam, quæ suæ salutis et aliorum curam gerit. Jacob bonus et formosus habitans in tabernaculis, quem diligit Rebecca, id est, fidelis anima, signat verum corpus Christi. Esau quem amat Isaac, id est, corpus, eo quod cibis ejus vescitur, signat substantiam panis cum accidentibus, scilicet colore, sapore, et cæteris.

Cum itaque Isaac quasi homo exterior, id est, Sacerdos benedicere debet Esau, id est, panem, Esau recedit, id est, substantia panis, sed similitudo Esau, scilicet vestes cum odore, pelles pilosæ, cibus cum sapore, id est, accidentia panis sive similitudo, scilicet color, sapor, odor, durities, manent circa Jacob, id est, corpus Christi : unde in his omnibus sensus Isaac, id est, corporis nostri falluntur.

1. Ibi fallitur visus caliginosus Isaac, id est, debilis corporis nostri, quia putat præ oculis habere Esau, id est, panem, et habet tantum vestes ejus, id est, speciem panis, et sub illa latet Jacob velatus, id est, corpus Christi.

2. Ibi fallitur gustus Isaac, id est, corporis nostri : quia putat gustare, et comedere cibum Esau, id est, panem, et gustat tantum similitudinem ejus.

3. Ibi fallitur olfactus Isaac, in est, corporis nostri, quia putat sentire Esau, id est, panem qui vere non est ibi, sed sentit odorem vestimentorum ejus, id est, formam panis quibus vestitus est Jacob, id est, velatum corpus Christi.

4. Ibi fallitur tactus Isaac, id est, corporis nostri, quia putat tangere Esau, id est, panem, et tangit pelliculas similes Esau, id est, similitudinem sive speciem panis, quibus velatus est Jacob, id est, corpus Christi. Sapiens erat Isaac, sed in judicio cognoscendi Esau fallebatur.

Sic homo noster exterior in judicio panis altaris sensibus fallitur præterquam in auditu, unde ait : *Vox quidem, vox Jacob : sed manus, manus sunt Esau* [1]. Manus quas tango, sunt Esau, nihil falsius. Vox quam audio dicentem : *Ego sum*, vox Jacob est, nihil verius. Similiter sacramentum quod tango, substantia panis est, nihil falsius. Vox Christi dicentis : *Hoc est corpus meum*, nihil verius.

Primæ ergo infidelitatis remedium exigit, quod corpus Christi detur velatum : ut quia sensus primi parentis in cibo peremptionis vane delectabantur, sensus nostri corporis in cibo benedictionis ad instar Isaac decipiantur : ita tamen quod Rebecca, id est, fidelis anima in fide sua non fallatur : credit enim vere in benedictione sacra esse Jacob, id est, corpus Christi velatum similitudine Esau, id est, specie panis, sed omnino ibi non esse Esau, id est, substantiam panis.

III. Tertio fidei meritum exigit, ut corpus Christi veletur : quia, ut dicit Gregorius : « Fides non habet meritum, « cui humana ratio præbet experimen- « tum, » supple, sufficiens. Velatum ergo voluit Dominus dare corpus suum : quia in hoc credere verbis suis, plus quam sensibus nostris, magnum habet meritum. Joan. xx, 29 : *Beati, qui non viderunt, et crediderunt*. Hujus meritum fidei sive fructus meriti triplex est, scilicet, 1. Spiritualium bonorum plena copia, 2. Temporalium sufficientia, 3. Æternalium supereffluentia. Hinc orat Rebecca, id est, fidelis anima, *In me sit ista maledictio fili mi* [2], id est, hæc triplex benedictio : *Det tibi Deus de rore cœli*, quantum ad primam, *et de pinguedine terræ*, quantum ad secundam, *abundan-*

[1] Gen. xxvii, 22.

[2] Gen. xxvii, 13.

tiam frumenti et vini[1], quantum ad tertiam.

1. De primo, Joan. VII, 38 et 39 : *Qui credit in me,... flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum* Osee, XIV, 6 : *Ero quasi ros, Israel germinabit quasi lilium.*

2. De secundo, ad Hebr. XI, 33 : *Sancti per fidem vicerunt regna, adepti sunt repromissiones*, scilicet temporalium. Isa. I, 19 : *Si volueritis et audieritis me, bona terræ comedetis.* Matth. VI, 33 : *Quærite primum regnum Dei*, recte credendo : *et justitiam ejus*, juste vivendo : *et hæc omnia adjicientur vobis.*

3. De tertio, I Pet. I, 8 et 9 : *Credentes in Christum quem non videtis, exsultabitis lætitia inenarrabili, et glorificata : reportantes finem fidei vestræ, salutem animarum.* Prov. I, 33 : *Qui me audierit, absque terrore requiescet, et abundantia perfruetur, timore malorum sublato.* Amen.

[1] Gen. XXVII, 28.

SERMO VIII.

DE DUABUS ALIIS RATIONIBUS QUIBUS DATUR

CORPUS CHRISTI VELATUM :

QUÆ SUNT INSTRUCTIO MORUM, ET IMBECILLITAS OMNIUM.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5.
Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum? Joan. VI, 53.

III.

Tertia ratio quod Dominus corpus suum dat velatum, est *instructio morum.* Job, XXVIII, 18 : *Trahitur sapientia de occultis.* Tria vero in sacramento occultantur, in quibus mores instruuntur, 1. Persona Salvatoris, 2. Pulchritudo magnæ claritatis, 3. et Mirum opus omnipotentis.

1. De primo, Isa. XLV, 15 : *Vere tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator.*

2. De secundo, Isa, VIII, 17 : *Exspectabo Dominum, qui abscondit faciem suam.*

3. De tertio, Eccli. XLIII, 36 : *Multa abscondita sunt majora his : pauca enim vidimus operum ejus.*

In his discimus tria tam virtuose abscondi posse in nobis :

I. Nostram personam.
II. Pulchritudinem corporalem.
III. Et bonorum operum intentionem.

Primum a persecutorum furore, secundum a stultorum inspectione, tertium ab humano favore.

I. Primo, discit in hoc sacramento justus abscondere personam suam propter tria : 1. Ut scilicet persecutoris ira quiescat, 2. Ut præceptum a Domino opus perficiat, 3. Ut gloriosiorem coronam acquirat.

1. De primo, Isa. xxvi, 20 : *Vade populus meus, intra in cubicula tua, claude ostia tua super te, abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio,* scilicet, in persecutione, quod multi justorum leguntur fecisse.

2. De secundo, II ad Corinth. xi, 32 et 33 : *Damasci præpositus custodiebat civitatem ut me comprehenderet : et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus ejus.* Similiter Tobias cum juberet Rex occidi eum, fugiens nudus latuit, ut scilicet opera misericordiæ quæ cœperat, adimpleret [1].

3. De tertio, I Reg. xxvi, 1 : *Cum fugeret David a facie Saul, absconditus est in colle Hachila,* id est, in Domino. Hachila enim interpretatur *suscipiens eum,* unde *Dominus susceptor meus* [2].

Absconditus autem est in Domino, ut per inclyta opera gloriosa sibi restaret regni corona. Joan. viii, 59 : *Tulerunt lapides Judæi, ut jacerent in Jesum : Jesus autem abscondit se, et exivit de templo.*

II. Secundo, discit justus pulchritudinem corporalem abscondere ab hominum inspectione, quia exterior pulchritudo et ornatus multis fuit occasio casus. Decor ergo corporalis abscondi debet tribus modis : 1. Per habitus utilitatem, 2. Per jejuniorum austeritatem, 3. Per boni operis assiduitatem.

1. De primo, Job. xvi, 16 : *Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam.* Gen. xxiv, 64 et 65 : *Rebecca, conspecto Isaac, tollens pallium, operuit se.* I ad Cor. xi, 10 : *Mulier debet velamen habere super caput suum propter angelos,* id est, propter bonos.

2. De secundo, ad Gal. vi, 14 : *Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo.* Quasi diceret : Vilis est mundus propter pœnam suæ sollicitudinis, et ego vilis mundanis propter macerationem mei corporis. Augustinus : « Carnem vestram « domate jejunio, et abstinentia escæ et « potus, quantum valetudo permittit. »

3. De tertio, Psal. xxxviii, 12 : *Tabescere fecisti sicut araneam animam ejus.* Sicut aranea ex suis visceribus trahens opus naturæ, tabescit exinde : sic justus frequentans opera laboriosa charitate maceratur, et pallescit in corpore. Eccli. xxxiii, 27 : *Jugum et lorum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assiduæ.* Cant. i, 5 : *Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol.* Sol effectus ardoris, id est, opus amoris, Christus formam servi accepit, in qua claritatem deitatis abscondit. Unde Isa. liii, 2 et 3 : *Non est species ei neque decor, et quasi absconditus vultus ejus et despectus.*

III. Tertio, discit justus in hoc sacramento virtutum et bonorum operum intentionem abscondere ab humano favore. Matth. xiii, 44 : *Simile est regnum cœlorum,* id est, conversatio justorum, dicit Glossa, *thesauro abscondito in agro.* Gregorius : « Sic sit opus in publico « quatenus intentio maneat in occulto, ut « et de bono opere proximus præbeamus « exemplum, et tamen per intentionem « qua Deo soli placere quærimus, sem- « per optemus secretum. »

Triplex vero bonum præcipue debemus abscondere a favore hominum, scilicet eleemosynam, orationem, jejunium.

1. De primo, Matth. vi, 2 et seq. : *Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te,* tuba tumoris, jactantiæ, et apparentiæ, *sicut hypocritæ faciunt, ut honorificentur ab hominibus : Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Te au-*

[1] Cf. Tob. i, 22 et 23.

[2] Cf. in multis psalmis, præcipue iii, 4 ; xvii, 3, xli, 10 ; lviii, 10, 17 et 18 ; lxi, 3 ; xc, 2, cxviii, 114, cxliii, 2, etc.

tem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua, id est, intentio prava, *quid faciat dextera tua*, dilectio pura : *ut sit eleemosyna tua in abscondito* piæ intentionis : *et Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.*

2. De secundo, Matth. vi, 6 : *Et cum oraveris, intra in cubiculum tuum*, id est, secretum mentis : *et clauso ostio*, omni aditu cordis, *ora Patrem tuum in abscondito* intentionis : *et reddet tibi.*

3. De tertio, ibidem, vi, 17 et 18 : *Et cum jejunas, unge caput tuum*, id est, refice Christum operibus misericordiæ, quod tibi subtrahis, membris ejus pauperibus conferendo : *et faciem tuam lava*, peccata cordis et sensuum lacrymis pœnitentiæ purgando : *ne videaris hominibus jejunans, sed Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.*

IV.

Quarta ratio, quare Dominus corpus suum dat velatum, est imbecillitas omnium quæ hoc exigebat. Nam claritatem hujus gloriosi corporis nullus posset ferre mortalis hominis oculus, nisi velatam, quod probatur tribus modis :

1. *A figura legali.*
2. *Ab accidente materiali.*
3. *A ratione naturali.*

I. Primo, probatur hoc a figura legali. Exod. xxxiv, 30 et 35 : *Videntes filii Israel ex consortio sermonis Dei cornutam Moysi faciem, timuerunt prope accedere, unde posuit velamen super faciem suam, quando loquebatur ad eos.* Facies enim Moysi tam magnam concepit radiositatem ex frequenti et familiari appropinquatione ad divinum lumen, quod videbatur humanis oculis quasi cornuta, unde non potuerunt claritatem vultus ejus sustinere nisi velatam. Sic nimirum, imo multo magis corpus Christi Resurrectione ejus glorificatum, et spirituale ac deiforme factum, nullus potest inspicere mortalis hominis oculus, nisi alia specie velatum.

II. Secundo, probatur hoc ex eo quod accidit matri Dei Mariæ, quæ non potuit sustinere claritatem et gloriam præsentiæ Filii Dei, nisi esset obumbrata. Carne autem Virginis velata majestas opere Spiritus sancti facta est possibilis ferri a Virgine, et etiam a nobis videri : unde *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis : et vidimus gloriam ejus*[1]. Sed caro illa post Passionem et Resurrectionem glorificata, et ad similitudinem Dei clarificata, secundum illud Joan. xvii, 5 : *Clarifica me tu Pater apud temetipsum, claritate, quam habui prius, quam mundus esset*, facta est impossibilis a nobis videri, vel ab oculis mortalibus in propria forma nuda videri, nisi esset velata aliqua specie visibili. Eccli. xi, 4 : *Mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa, et absconsa, et invisa.* Juxta illud Exod. xxxiii, 20 : *Non videbit me homo, et vivet*, verum in propria specie. I ad Corint. xiii, 12 : *Videmus nunc per speculum* (rationis) *in ænigmate*, id est, in figura panis.

III. Tertio, probatur idem ratione naturali, quæ est nimia dissimilitudo oculi nostri luminis, ad claritatem luminis corporis Christi. « Oculus enim noster, « ait Augustinus, æger et corruptibilis « est : illius vero claritas incorruptibilis, « et quodammodo immensa : » quia, ut dictum, deiformis : hæc est enim ratio visibilitatis omnis luminis, similitudo aliqua videntis ad lumen : et quanto

[1] Joan. i, 14.

major similitudo ad lumen maximum, tanto limpidior est et dulcior visio. Hinc est, quod sanus oculus aliquatenus videre potest nudum corpus solum, et non corpus Christi : quia cum illo habet aliquam similitudinem luminis et corruptibilitatis, quam non habet cum corpore Christi : nisi enim oculus aliqua ex parte cœlesti lumini similis esset, nequaquam illud videre posset, sicut nec auris, nec digitus, aut etiam cæcus, scilicet, propter nimiam dissimilitudinem. Quia ergo ob nostram imbecillitatem et corporis Christi nimiam claritatem nequimus illud in hac vita videre nudum : teneamus gratanter ex sua bonitate involutum, donec reformet *corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ*[1], et sic per illam claritatem magnificatam, et usque ad incorruptionem roboratam, possimus videre dulciter oculo ad oculum Dominici corporis claritatem. Luc. xi, 34 : *Si oculus tuus fuerit simplex*, id est, intentio cordis pura, *totum corpus tuum lucidum erit*, ad videndam scilicet claritatem Christi. I Joan. iii, 2 : *Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus : quoniam videbimus eum sicuti est*. Bernardus : « Signum quidem « videtur per superiores oculorum fe« nestras veritatem intrare debere ad « animam, sed hoc nobis, o anima, ser« vatur in posterum, cum videbimus fa« cie ad faciem, et hæc visio erit nobis « vita æterna. » Amen.

[1] Ad Philip. iii, 21.

SERMO IX.

DE FORMA DONATIONIS

QUA DATUR SUB SPECIE PANIS.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5.
Cibabit illum pane vitæ, id est, « corpore Christi », dicit Glossa, Eccli. XV, 3. Vel aliud de pane.

Secundum circa formam donationis Dominici corporis considerandum est, quod Dominus dat illud velatum sub specie panis, secundum illud : *Accepit Jesus panem, et benedixit, et ait : Hoc est corpus meum*[1]. Ad tactum et ad verba Creatoris intus erat corpus Salvatoris, et foris mansit species panis.

Dominus dat corpus suum sub specie panis triplici ratione :

I. Propter collatam sibi præ cæteris cibis habilitatem.
II. Propter faciendam significationis suæ cognitionem et fidem.
III. Propter rerum sibi significatarum similitudinem, vel propter nostræ præparationis instructionem, et propter sui effectus similitudinem.

Primum ponitur hic primo loco, secundum infra sermone XV circa finem, tertium hic circa finem.

I.

Primo, dat Dominus corpus suum sub specie panis, ob habilitatem. Sub nulla enim alia specie cibi, tam respectu ministrantium, quam accipientium posset aptius exhiberi : et hoc triplici consideratione : 1. Quantum ad inventionem, 2. Quantum ad administrationem, 3. et Quantum ad conservationem.

[1] Matth. XXVI, 26.

1. De primo, habilior est species panis : quia omni loco, omni tempore facilius invenitur, quam alius cibus.

2. Item secundo, quia mundius et honestius tractari potest in altari, melius dividi, convenientius a sanis et infirmis sumi quam alius cibus.

3. Item, quantum ad tertium habilior est. Quia si debet levari, portari, vel custodiri, commodius fit sic sub specie panis quam cibi alterius. Psal. CIX, 4 : *Juravit Dominus, et non pœnitebit eum : Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Quia scilicet nec oves, nec capras obtulit, sed panem et vinum.

II.

Secundo, dat Dominus corpus suum sub specie panis propter faciendam significationis suæ cognitionem et fidem. Sacramentum enim est novæ legis, et ideo sacræ et secretæ rei est signum, quod suggerit nobis rei quam significat cognitionem et fidem. Augustinus : « Signum est res præter speciem quam « ingerit sensibus aliquid aliud ex se fa« ciens in agnitionem venire. » Signorum autem tria sunt genera, naturale, artificiale, et sacramentale.

Signum naturale secundum naturam significat, sicut fumus significat ignem, rubor cœli vespertinus significat futuram serenitatem. Matth. XVI, 2 : *Facto vespere dicitis : Serenum erit, rubicundum est enim cœlum.*

Signum artificiale secundum impositionem hominis significat, et hoc est duplex : 1. Aliud enim non continet quod significat, ut arcus triumphalis, et circulus vini ; 2. Aliud continet quod significat, ut pulvinar significat plumas et continet eas, pastillum significat carnes et continet.

Signa sacramentalia secundum impositionem Dei significant, et sunt similiter duplicia :

1. Alia enim non continent, quod significant : ut sacramenta legalia, sicut serpens æneus erectus in eremo significabat quidem Salvatorem, sed non continebat eum : sicut circulus suspensus ante domum significat vinum, quod tamen non est in illo contentum. Num. XXI, 9 : *Fecit ergo Moyses serpentem æneum, et posuit eum pro signo : quem cum percussi adspicerent sanabantur.* Sap. XVI, 6 et 7 : *Signum habentes salutis non per hoc, quod videbant, sanabantur, sed per te omnium salvatorem.* Similiter agnus paschalis et circumcisio significabant rem sacram : sed non continebant, quia secundum se non justificabant. Ad Rom. III, 20 : *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram Deo.*

2. Item, alia sunt signa sacramentalia, quæ etiam secundum impositionem Dei significant : sed continent quod signant, ut sacramenta evangelica, sicut Baptismus, et Eucharistia. Hugo : « Sacra« mentum evangelicum est materiale « elementum foris sensibiliter proposi« tum, ex similitudine repræsentans, et « ex institutione significans, et ex san« ctificatione continens aliquam gratiam « specialem. » Baptismus significat animæ purificationem, et continet : quia efficit et figurat scilicet peccatorum remissionem. Act. II, 38, Petrus ait : *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum.* Similiter Sacramentum altaris signat corpus Domini, et vere continet illud : quia post consecrationem panis, sub specie ejus, id est, sub signo illo panis, quod Deus posuit ad significandum corpus Domini, totus est Christus. Sic sub signo posito hominis, scilicet, in pastillo sunt occultatæ carnes. Matth. XXVI, 26 : *Accepit Jesus panem, et benedixit, et ait : Hoc est corpus meum,* signatum scilicet specie panis. Joan. VI, 27 : *Filius hominis dabit vobis cibum, qui permanet in vitam æternam.*

Hunc enim Pater signavit Deus. Igitur si cum video signum positivum hominis, ut pastillum, et credo ibi sub tenui pane esse carnes : multo magis cum video signum positum Dei, ut sacramentum altaris, credere debeo, ibi sub specie panis esse absconditum corpus Salvatoris. Psalm. xxx, 20 : *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.*

III.

Tertio, dat Dominus corpus suum sub specie panis, propter rerum ibi significatarum similitudinem. Tres enim ibi res significantur, quarum species illa panis est sacramentum, id est, sacrum signum expressam habens in se illam similitudinem. Prima res ibi significata, est naturale corpus Christi, quod ibi continetur. Secunda res, corpus ejus mysticum, scilicet Ecclesia, quod ibi significantur, et non continetur. Tertia res est effectus sacramenti in anima fideli.

I. Species panis primæ rei ibi signatæ, id est, veri corporis Christi, habet similitudinem non ratione sui, sed ratione subjecti, quod habuit ante consecrationem, id est, panis qui prius fuit. Sicut enim ex pluribus et puris granis panis efficitur, sic corpus Christi ex pluribus membris puris et immaculatis consistit. Cantic. vii, 2: *Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis.* Exod. xxv, 10 : *Arca de lignis Setim imputribilibus :* quia corpus Christi constat ex membris purissimis, et ab omni vitio mundis.

II. Species panis secundæ rei ibi signatæ tenet similitudinem, id est, mystici corporis Chisti, scilicet Ecclesiæ, quæ est unitas fidelium : sicut enim ex multis granis puris conficitur unus panis, sic ex multis fidelium personis a culpa mortali mundis et vinculo charitatis unitis, Ecclesiastica unitas consistit. I ad Corinth. x, 17 : *Unus panis, unum corpus multi sumus.*

Hinc sciendum, quod in pane triplex unio attenditur, per quam triplex fraternitas sive causa et vinculum amoris, quod inter fideles esse debet, figuratur. Primo, grana nobilia et sibi similia colliguntur. Secundo, farina conspergitur per aquam, et pasta conficitur. Tertio, ut solidus fiat panis, pasta igne decoquitur. Primum, scilicet grana similia significant fraternitatem et amorem naturalem, quia omnes de uno et primo parente sumus nati. Secundum, scilicet panis igne solidatur spirituali. Tertium spiritualiter, quia uno Spiritu sancto, ad unam Christianam religionem sumus congregati.

1. De primo, Gen. xlii, 3 : *Descenderunt fratres Joseph ut emerent frumenta in Ægypto:* quasi humiliaverunt se fideles, ut amorem naturalem omnium hominum acquirerent. Eccli. xiii, 19 : *Omne animal diligit simile sibi : sic et omnis homo proximum sibi.*

2. De secundo, I ad Corinth. v, 7 : *Sitis nova conspersio, sicut estis azimi*, id est, unum quid per dilectionem sacramentalem. I Joan. iv, 21 : *Hoc mandatum habemus a Deo : ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum.*

3. De tertio, Exod. xii, 39: *Coxerunt farinam conspersam, et fecerunt panes*, id est, profecerunt usque ad dilectionem spiritualem. Joan. xv, 12 : *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Augustinus : « Non autem « carnalis, sed spiritualis debet esse inter « vos dilectio. »

III. Species panis secundum quod erat panis, habet in se similitudinem tertiæ rei ibi signatæ, id est, effectus sacramenti in anima fideli : sicut enim panis tria facit, scilicet confortat, satiat, et vitam conservat : sic panis sacramentalis animam fidelem confortat ad peccatum de vincendum, satiat ad fastidium mundi

faciendum, in vita conservat ad Deum semper laudandum.

1. De primo, Psal. CIII, 15: *Panis cor hominis confirmat*, ad omne vitium scilicet devincendum. Unde: *Diligam te Domine fortitudo mea:* qui scilicet *præcinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insurgentes in me subtus me*[1].

2. De secundo, Psalm. CIV, 40: *Pane cœli saturavit eos*, ad mundi scilicet fastidium faciendum. Prov. XXVII, 7: *Anima saturata calcabit favum.*

3. De tertio, Eccli. XXXIV, 25: *Panis egentium vita pauperum est*, ad Deum scilicet semper laudandum. Psal. CXLV, 2: *Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea.* Oratio Manassæ, in fine: *Laudabo te Domine semper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cœlorum.*

Laudemus ergo hic Deum, cum bonis in bona conversatione, ut cum laudare mereamur semper cum Sanctis in æterna beatitudine. Amen.

[1] Ps. XVII, 2 et 40.

SERMO X.

DE FORMA DONATIONIS

SUB SPECIE PANIS TRITICEI.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5.
Convertentur:... vivent tritico. Osee, XIV, 8. Vel aliud.

Tertium circa formam donationis corporis Domini considerandum est, quod Dominus dat illud sub specie panis triticei, et non alterius, et hoc propter tria :

I. Propter hujus grani præ cæteris naturalem nobilitatem.
II. Propter fidelium discretam in eo significationem.
III. Propter corporis sui expressam similitudinem.

I.

Primum probatur a tribus. Quia, 1. Hoc granum est purissimum. 2. Quia ad panem communissimum, 3. et Quia ad panem maxime nutritivum.

1. Primo, hoc granum est purissimum, quia hæc species solum inter alias attingit complementum, id est, summam puritatem. Nam, ut Alchimici, id est, aurifices in speciebus quibusdam, licet multæ species esse videantur : tamen una est quæ attingit complementum, et aliæ sunt differentes ab ea quibusdam ægritudinibus, sicut patet de auro, et ideo omne metallum purgatione materiæ in aurum debet transmutari, sic etiam videmus de granis, quod bonitate terræ purgatur si-

ligo, et in triticum nobilitatur, et ideo tricipliter et absolute panis triticeus est panis, propter excellentem puritatis suæ nobilitatem.

2. Secundo, granum tritici est ad panem communissimum, quia competit sanis et infirmis, imo omni animali panem comedenti : et ideo vere est panis, propter communis convenientiæ nobilitatem.

3. Tertio, granum tritici est ad panem maxime nutritivum, quia puritate naturali et competibilitate] communi maxime membris adhæret, et confortat, et hac ratione congruum est, ut nobilissimum corpus quasi nobilissimus panis filiorum Dei detur filiis, sub specie nobilissimi panis, scilicet triticei.

II.

Secundo, dat Dominus corpus suum sub specie panis triticei, propter fidelium discretam in eo significationem. Sicut enim triticum secundum triplicem statum habet considerari, sic fidelium universitas in tres status solet distingui. Triticum autem consideratur, 1. Vel secundum quod constat in agris, 2. Vel secundum quod grana separantur a paleis, 3. Vel secundum quod grana jam purgata, locantur in granariis. Similiter inter fideles tres differentiæ sunt, 1. Incipientium, 2. Proficientium, 3. Perfectorum. Primi significantur per triticum stans in agro, secundi per grana quæ purgantur a paleis, tertii per grana purgata quæ locantur in granariis. Primi desiderant optimam doctrinam Prædicatorum, secundi frequentem purgationem peccatorum, tertii æternam requiem beatorum.

1. De primo, Job, xxxvii, 11 et 12 : *Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum. Quæ lustrant per circuitum.* Gregorius : « Electi sunt fru- « mentum Dei cœlestibus horreis recon- « dendi : *frumentum nubes desiderat,* « quia electus quisque præsentiam suam « sanctorum prædicatorum exoptat. *Nu-* « *bes lumen spargunt,* quia prædicatores « sancti exemplo vitæ et bene agendo et « loquendo dilatant. *Nubes* autem cuncta « *per circuitum lustrant,* quia prædica- « tionis luce mundi fines illuminant.

2. De secundo, Judicum, vi, 11 et 12 : *Cum Gedeon excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Madian, apparuit ei Angelus Domini.* Gedeon electum quemque significat, qui sub umbra sanctæ crucis, rectitudinem judicii confessionis quasi virga cor suum a vitiorum paleis sequestrat : consolatio eum divina contra dæmonum tentamenta confortat. Eccli. ii, 20 : *Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas.*

3. De tertio, Job, v, 17 et 26 : *Increpationem Domini ne reprobes,.... et ingredieris in abundantia in sepulcrum,* id est, locum tibi in regno Dei præparatum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo, id est, cætera multitudo beatorum. Luc. iii, 16 et 17 : *Venit fortior me post me, cujus ventilabrum in manu ejus, et purgabit aream suam, et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igne inexstinguibili.*

III.

Tertio dat Dominus corpus suum sub specie panis triticei, propter corporis sui expressam similitudinem. Triticum enim potest tribus modis considerari, scilicet, 1. Ut jacens in acervo, 2. Ut cadens in agro, 3. Ut in panis complemento. Penes primum modum significat corpus, ut in Virgine conceptum, penes secundum ut pro nobis in mundo passum, penes tertium ut in cœlo glorificatum. In primo mater Christi multum honoratur,

in secundo peccator liberatur, in tertio beatus delectatur.

1. De primo, Cant. VII, 2 : *Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis.* Venter est corpus Beatæ Virginis. Luc. XI, 27 : *Beatus venter, qui te portavit.* Acervus tritici, munda membra Christi, ut conservata in utero virginali. Lilia, decor omnimodæ castitatis, quo ornantur membra et sensus Beatæ Virginis.

2. De secundo, Joan. XII, 24 et 25 : *Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit*, etc : *Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.* Christus enim per mortem suam genus humanum de morte æterna liberavit. Ad Rom. V, 8 et 9 : *Commendat charitatem suam Deus in nobis : quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Ex hoc quod Dominus se dicit granum frumenti, habet Ecclesia quod sub nulla alia specie panis consecrat corpus Domini.

3. De tertio, Zach. IX, 17 : *Quid bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum?* quasi panis pulcherrimus, dulcissimus, et nobilissimus corporis Christi in gloria beatorum.

Hinc sciendum, quod beati habebunt in eo triplex bonum : 1. Omnium deliciarum præparationem, 2. Omnium desideriorum impletionem, 3. Omnium bonorum securam et æternam fruitionem.

1. De primo, Gen. XLIX, 20 : *Aser, pinguis panis ejus, et præbebit delicias regibus.* Psal. LXVII, 11 : *Parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.* Sap. XVI, 20 : *Paratum panem de cælo præstitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem.* I ad Corinth. II, 9 : *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum.*

2. De secundo, Psal. CXLVII, 12 et 14 : *Lauda Jerusalem Dominum :... qui posuit fines tuos pacem : et adipe frumenti satiat te.* Item, Psal. CII, 1, 5 : *Benedic anima mea Domino :... qui replet in bonis desiderium tuum.* Jerem. XXXI, 14 : *Inebriabo animam sacerdotum pinguedine : et populus meus bonis meis adimplebitur.* Sap. XVI, 21 : *Substantia tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat : et deserviens uniuscujusque voluntati, ad quod quisque volebat, convertebatur.*

3. De tertio, Luc. XIV, 15 : *Beatus, qui manducabit panem in regno Dei*, scilicet, propter omnium bonorum securam sine fine fruitionem. Isa. LXII, 8 et 9 : *Juravit Dominus in dextera sua : Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis : et si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti. Quia qui congregant illud, comedent : et qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis.* Hic comedunt et bibunt mali cum bonis, ibi erunt mali sub æterno interdicto, et boni in securo, et æterno Christi convivio. Psal. XV, 10 : *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo : delectationes in dextera tua usque in finem.* Amen.

PARS III.

DE MIRABILIBUS
DIVINÆ MANDUCATIONIS.

SERMO XI.

DE DUOBUS MIRABILIBUS
IN CONSECRATIONE CORPORIS DOMINI.

Venite, comedite, etc. Prov. IX, 5. *Mirabilia opera tua, et anima mea cognoscit nimis.* Psal. CXXXVIII, 14.

Tertio principaliter circa sacramentum Dominici corporis notanda sunt mirabilia divinæ operationis, tamquam signa sive miracula divinæ virtutis. Hæc mirabilia signa consideranda sunt in tribus :

I. In Dominici corporis consecratione.
II. In ejusdem possessione.
III. In perceptione.

Primo enim corpus Domini consecramus, secundo possidemus, tertio percipimus.

1. In consecratione Dominici corporis consideranda sunt, et credenda tria mirabilia signa divinæ operationis.

1. *Est quod ibi sub specie panis est verum corpus Christi.*

2. *Quod tota substantia panis mutatur in corpus Domini.*

3. *Quod mutatur in corpus Domini vel Christi, ita tamen ut maneant panis accidentia.*

Primum est mirabile, secundum mirabilius, tertium mirabilissimum. De duobus primis potest hic dici, et de tertio in sequenti.

I.

Primum mirabile signum in consecratione sacramenti altaris est, quod ibi sub specie panis est verum corpus Christi, qnod de Virgine sumpsit. Et hoc probatur tribus modis : primo testimonio fide dignorum, secundo ratione signorum

positivorum, tertio demonstratione miraculorum.

I. Primo, probatur primum mirabile testimonio fide dignorum.

1. Secundum quod lex dicit, Deut. XIX, 15 : *In ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.* Audi ergo quod Augustinus dicit : « Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum, » hoc est, Dei verbum a Christo institutum, profertur super panem, et mox fit sacrum secretum, scilicet corpus Salvatoris sub specie panis.

2. Item, Augustinus : « Hoc quod « omnibus modis probare contendimus, « sacrificium ecclesiæ duobus constare : « visibili elementorum specie, et invisi- « bili carne Christi et sanguine, sicut « Christi persona constat ex Deo et ho- « mine. »

2. Ambrosius : « Panem istum quem « sumimus in mysterio, utique illum « intelligo, qui manu Spiritus sancti « formatus est in utero Virginis, et igne « Passionis decoctus in ara crucis. » Panis enim Angelorum factus est cibus hominum.

4. Gregorius : « Magnum atque pa- « vendum est mysterium : quia aliud « videtur, et aliud intelligitur. Figura « panis et vini videtur, et faciente Do- « mino, Corpus et Sanguis Christi in- « telligitur. »

5. Eusebius : « Vere unita et perfecta « Ecclesiæ hostia fide æstimanda : non « specie neque exteriori censenda visu, « sed interiori intellectu : unde cœlestis « confirmat auctoritas, *Accipite et come-* « *dite : Hoc est corpus meum.* Recedat « ergo omne infidelitatis ambiguum : « quia quidem qui auctor est muneris, « ipse est etiam testis veritatis. »

II. Secundo, probatur idem ratione signorum positivorum. Ratio autem eorum est rem ita esse ut signat. Est autem tale signum duplex : scilicet hominis artificiale, Dei sacramentale.

Signum positivum hominis, secundum impositionem hominis significat, et est duplex. Nam aliud non continet quod significat, ut circulus vini. Aliud continet quod signat, ut pastillum, quod significat carnes et continet eas intus absconditas.

Similiter signum positivum Dei, quod est in sacramentis, secundum impositionem Dei significat : et est duplex. Nam aliud non continet quod significat, ut sacramenta legalia, quæ non efficiunt quod figurant, sicut agnus paschalis, et similia. Aliud vere continet quod significat, ut sacramenta evangelica, sicut Eucharistia. Significat enim secundum impositionem Dei, rem sacram, scilicet corpus Christi, et vere continet illud : unde, *Accepit Jesus panem, et benedixit, et ait : Hoc est corpus meum* (Matth. XXVI, 26). Signum mansit foris, scilicet species panis : et intus erat corpus Salvatoris. Eccli. XXXVI, 6 : *Innova signa, et immuta mirabilia.* Quasi diceret : Quia vetera signa non continebant gratiam quam significabant, fac nova quæ contineant quod signant. Augustinus : « Ideo « dicuntur sacramenta, quasi sacræ rei « signa : quia in eis aliud videtur, aliud « intelligitur : quod videtur, speciem « habet corporalem : quod intelligitur, « fructum habet spiritualem. » In specie enim panis et vini quam videmus, res invisibiles, id est, carnem Christi, et sanguinem honoramus.

III. Tertio probatur idem demonstratione miraculorum. Exod. XXXIV, 10 : *Signa faciam quæ numquam visa sunt,... opus Domini terribile.* Paschasius : « Nemo qui Sanctorum vitas et exempla « legit, ignorat, quod sæpe corporis « Christi et sanguinis sacramenta aut « propter dubios, aut certe propter ar- « dentius amantes visibili specie in agni « vel pueri formam, aut in carnis et « sanguinis colorem in eo statu sint, ut « quod latebat in mysterio, patesceret in « miraculo.

« Beato enim Basilio die Paschæ di-« vina mysteria celebranti, Hebræus qui-« dam se, sicut Christianus populo im-« miscuit, officii volens explorare my-« sterium : qui vidit infantem partiri in « manibus Basilii, et communicantibus « omnibus venit ipse, et data est ei Ho-« stia vere Caro facta, et servans reli-« quias, abiit in domum suam, et osten-« dit uxori suæ, narrans quæ propriis « oculis viderit. Credens ergo ait : *Vere « horribile et admirabile est sacramen-« tum Christianorum*, in crastino venit « ad Basilium, et baptizatus est cum om-« ni domo sua.

« Item, Quidam presbyter erat, Ægi-« dius nomine, religiosus valde, qui cum « sanctam duceret vitam, cœpit piis pre-« cibus pulsare Deum, ut sibi monstraret « naturam corporis Christi et sanguinis. « Venit ergo dies, ut idem more solito « divina celebraret : et post *Agnus Dei* « procumbens genibus : *Creator*, inquit, « *et Redemptor omnipotens Deus, pande « mihi exiguo, in hoc mysterio naturam « corporis Christi, ut mihi liceat eum « prospicere in forma pueri, quem olim « sinus matris virgineus tulit vagientem.* « Et ecce Angelus Domini cum de cœlo « veniens affatur : *Surge, propera, si « Christum videre placet, adest præsens « corporeo vestitus amictu, quem sacra « puerpera gessit.* At presbyter pavidus, « surgens, vidit super aram puerum se-« dentem. Cui Angelus : *Quia Christum « videre placuit, quem sub specie panis « verbis sacrasti mysticis, nunc oculis « inspice, et tracta manibus.* Tunc sa-« cerdos cœlesti munere fretus, quod « mirum dictu est, ulnis trementibus « puerum accepit, et pectus proprium « Christi pectori junxit. Deinde profu-« sum in amplexum, dat oscula pia Deo, « et suis labiis pressit pia labia Christi. « Quibus ita peractis, restituit puerum in « altari, et rursus homo prostratus de-« precatur Dominum, ut dignetur ipse « verti in pristinam formam, et surgens « invenit corpus Christi in formam re-« measse priorem, et sic sub specie de-« bita communicavit eidem.

II.

Secundum mirabile signum in consecratione sacramenti altaris est, quod substantia panis mutatur in corpus Christi, quod sumpsit de Virgine : et hoc fit verbi Dei potestate. Quod probatur tribus modis fieri posse. Primo a potestate simili. Secundo a minori. Tertio a majori. Primo a potestate simili, quia verbum Christi substantiam unam in aliam commutavit. Secundo a minori, quia res quæ minus possunt, substantiam unam in aliam mutant. Tertio a majori, quia verbum Dei multo majora fecit.

I. Verbum Dei mutat substantiam panis in corpus Christi, quod probatur a simili, eo quod quandoque unam substantiam in aliam commutavit. Hinc legitur Joan. II, 7 et seq. quod Dominus vocatus ad nuptias, deficiente vino, jussit hydrias impleri aqua, quam protinus in vinum commutavit. Et sequitur ibi : *Hoc fecit initium signorum Jesus : et manifestavit gloriam suam.* Sicut ergo in nuptiis potuit aquam in vinum convertere : sic potest in suo sacramento panem in suum corpus, et vinum in sanguinem commutare : in similibus enim simile est judicium, unde sicut ibi, ita et hic. Ubi similis præcipit virtus, similis obedit effectus.

II. Secundo, probatur idem a minori, eo quod res quæ minus possunt quam verbum Dei, substantiam unam mutant in alteram. Unde sciendum, quod providentia Dei mutationes rerum tribus modis fieri voluit, præter quas verbo suo facit, scilicet *arte, natura, et gratia.*

1. *Ars* enim hominis unam substantiam mutat in alteram : ut patet in vitri-

fice, qui vilem cinerem in præclarum et nobile mutat vitrum : ergo multo magis virtus verbi Christi mutare potest panem in corpus ejus, et vinum in ejus sanguinem. Eccle. VIII, 4 : *Sermo Dei potestate plenus est, nec dicere ei quidquam potest : Quare ita facis ?* Eusebius : « Invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in « substantiam corporis et sanguinis sui, « verbo suo secreta potestate commutat. »

2. Item, *Natura* mutat unam substantiam in alteram, sicut in vite aqua mutatur in vinum, et opere apum succus florum perfecta natura mutatur in favum mellis. Similiter in nobis ipsis panis quem manducamus, quotidie per naturam mutatur in carnem, et gramina commesta a brutis convertuntur in carnem et sanguinem, et sic de similibus pluribus in natura : ergo multo magis virtus verbi Christi mutare potest panem in substantiam sui corporis. Damascenus : « Sicut panis et vinum transeunt per « nutrimentum in corpus hominis, et « non in aliud corpus : ita panis altaris « et vinum virtute consecrationis trans- « eunt in corpus et sanguinem Christi, « quæ prius non erant ».

3. Item, *Gratia* hominis mutat substantiam unam in alteram. Hinc Moyses per gratiam specialem mutavit virgam in serpentem, et aquam in sanguinem : ergo multo magis virtus verbi Christi mutare potest panem in Corpus ejus, et vinum in Sanguinem. Ambrosius : « Vir- « gam tenebat Moyses, et projecit in ter- « ram, et facta est serpens, et sic vide- « mus prophetica gratia mutatam esse. « Quod si tantum valuit benedictio hu- « mana, ut naturam converteret, quid « dicemus de ipsa consecratione divina, « ubi ipsa verba Salvatoris operantur ? « Si ergo quæras : Quomodo potest quod « est, fieri corpus Christi ? Respondeo, « Consecratione, quæ fit Christi sermo- « ne. »

III. Tertio probatur idem a majori, quia verbum Dei multo majora facit, et facere potest, quam quod panem in corpus mutat Christi. Unde, *In principio erat Verbum... Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil* [1]. Eugenius : « Sicut ad nutum præcipientis « repente ex nihilo consistunt excessa « cœlorum, profunda fluctuum, vasta « terrarum : ita ex potestate in spiritua- « libus sacramentis, ubi præcipit virtus, « servit effectus. Imo multo potius in « hoc sacramento omnipotenti virtuti « servit effectus : quia multo magis est « de nihilo facere novam creaturam, « quam substantiam quæ jam est, mu- « tare in alteram. » Ambrosius : « De « totius mundi operibus legitur, Quia « *ipse dixit, et facta sunt.* Sermo ergo « qui potuit ex nihilo facere quod non « erat : non potest ea quæ sunt, in id mu- « tare quod non erant ? non enim minus « est dare novas, quam mutare rerum « naturas. Et sic erat in rebus, quod erat « panis ante consecrationem, jam corpus « Christi est post consecrationem : quia « sermo Christi mutat creaturam. »

Cum itaque irrationalis creatura et inanimata, scilicet panis mutatur in melius, scilicet in corpus Christi virtute verbi Dei : mirum est quod peccator homo non multis verbis, nec beneficiis, nec comminatione, nec promissione, converti potest de mala vita in bonam. Sed quia nihil apud Deum impossibile est, suppliciter rogandum est, ut nos communiter convertat ad similitudinem imaginis bonitatis suæ, in præsenti per gratiam, et in futuro per gloriam. Amen.

[1] Joan. I, 1 et 3.

SERMO XII.

DE TERTIO MIRABILI

IN CONSECRATIONE.

Venite, comedite, etc. Prov. IX, 5. Ut supra. *Mirabilia opera tua*, etc. Psal. CXXXVIII, 14.

III.

Tertium mirabile signum, imo mirabilissimum signum in consecratione Sacramenti altaris est, quod mutatur in corpus Christi panis tota substantia : sic tamen, ut maneant panis accidentia, id est, color, odor, et sapor, et hujusmodi corpus Christi circumstantia et nostris sensibus objecta. Quod enim in consecratione panis mutatur in corpus Christi, jam supra probatum est. Et quod manent accidentia humanis sensibus objecta, patet. Talis mutatio est supernaturalis, et dicitur proprie *conversio* sive *transsubstantiatio :* quia similis ei per omnia non invenitur in natura. Quod cum divina virtute in hoc sacramento possit fieri, triplici similitudine potest ostendi :

I. Sumitur de gratia prophetali.
II. De conversatione spirituali.
III. De mutatione naturali.

I. Prima similitudo quod substantia panis in corpus Christi potest transmutari, ita ut accidentia maneant, sumitur de *gratia prophetali*. Hinc est quod IV Reg. II, 21, dicitur : *Eliseus misit sal in aquas amaras, et conversæ sunt in dulces.* In qua conversione quatuor consideranda sunt, scilicet continens, et contentum : operans, et operatum. Continens est species illa, sive claritas exterior aquarum quæ manet. Contentum, amaritudo interior. Operans est gratia prophetalis. Ope-

ratum est dulcedo subsequens aquarum. Primum, scilicet continens, id est, species aquarum exterior manet. Secundum, scilicet contentum, id est, amaritudo interior transit, atque mutatur in quartum, scilicet operatum, id est, in dulcedinem : et hoc per tertium, scilicet per operans, id est, per gratiam prophetalem.

Sic est quodammodo in mutatione panis in corpus Christi. Primum enim, scilicet continens, id est, species panis exterior manet. Secundum, scilicet contentum, id est, substantia panis interior mutatur in quartum, id est, in corpus Christi : et hoc per tertium, scilicet per operans, id est, per verbum Dei.

II. Secunda similitudo ejusdem sumitur de *conversatione spirituali*. De prima, I Reg. x, 6, dicit Samuel ad Saul, qui significat peccatorem : *Insiliet in te Spiritus Domini, et mutaberis.* In qua mutatione sive conversione, quatuor jam supra dicta consideranda sunt, scilicet *continens, contentum, operans, et operatum.* In statu enim peccati videtur homo exterior pulcher et sanus : sed homo interior amaritudine et peccati veneno plenus est, et ægrotus. Hic dum per Spiritum Dei convertitur, specie corporis manente exteriori, amaritudo et languor peccati interior in dulcedinem et sanitatem gratiæ commutatur. Primum ergo, scilicet species corporis exterior manet. Secundum, scilicet amaritudo peccati interior transit in quartum, scilicet in dulcedinem gratiæ : et hoc per tertium, scilicet per Spiritum Dei, et sic fit, ut jam dictum est, in conversione panis in corpus Christi. Eugenius ad quemdam conversum : « Quanta et quam celebranda beneficia vis « divinæ bonitatis operatur, et quomodo « tibi novum et impossibile esse non de- « beat, quod in Christi substantiam ter- « rena convertantur, teipsum interroga, « qui præterita vilitate deposita subito « novam indutus es dignitatem. In exte- « riori nihil additum, totum est in inte- « riori mutatum. »

III. Tertia ergo similitudo ejusdem sumitur de *mutatione naturali*. Videmus enim quod ponuntur ova sub ave, ut sub gallina, vel columba : et per naturam mutantur in carnem, imo in aviculam vivam. In hac mutatione similiter illa quatuor quæ jam dicta sunt, possumus invenire. Ibi enim est continens, scilicet testa, quasi species ovi exterior : et contentum, scilicet vitellum, quasi substantia ovi interior : et operans, scilicet natura : et operatum, scilicet caro pulli, imo integrum corpus pulli vivi. Primum scilicet testa, sive species exterior manet. Secundum, scilicet vitellum, sive substantia interior transit et mutatur in quartum, scilicet in corpus pulli vivum : et hoc per tertium, scilicet operantem naturam. Et mira similitudo : quia testa diebus aliquibus integra manente, exterius videtur quasi adhuc sit ovum, quod non est ovum, sed vivi pulli integrum corpus testa velatum. Sicut ergo in hac re columba per naturam, sic in sacramento altaris operatur Spiritus sanctus per suam omnipotentem virtutem. Hinc est quod in columbæ specie super Christum apparuit, Luc. III, 22. Hinc etiam Genes. I, 2 : *Spiritus Dei ferebatur super aquas*, verum « sicut avis fovens ova, » dicit Glossa. Ergo si ponis sub ave unum, vel duo, vel plura ova, vertit ea per naturam interius in carnem, testa manente exterius : quanto magis si ponas in altari unam hostiam panis, vel duas sive centum, sive mille vel plurimas, manente panis exterius specie, Spiritus sanctus eas repente interius in corpus Christi sua virtute convertit. Augustinus : « Cum panis « per manus hominis ad illam visibilem « speciem perducatur, non tamen sacrifi- « catur : ut sit tam dignum sacramentum, « nisi operante invisibiliter Spiritu Dei. « Quia sicut de Virgine per Spiritum « sanctum vera caro Christi sine coitu est « formata : ita per eumdem de substantia « panis mystice idem corpus Christi con- « secratur. » Attende quod dicit, *de substantia panis*, non quod sit materia cor-

poris Christi, sed quia panis convertitur in corpus Christi, unde versus :

Corpus de pane, corpus de Virgine. Primum
De conversivum, sed materiale secundum.

Hinc moraliter notandum est, quod cum irrationalis creatura, scilicet panis, per Verbum Dei et Spiritum ejus in melius convertitur : quanta sit peccatoris duritia, qui multis verbis, et Spiritus sancti circa se operationibus ad conversionem non perducitur. Jerem. v, 3 : *Induraverunt facies suas supra petram, et noluerunt reverti.* Hæc induratio finalis impœnitentia est, cujus triplex causa assignari potest. Prima, longa consuetudo peccandi. Secunda, incredulitas de justitia Dei. Tertia, seductio inimici.

1. De prima, Sap. xiv, 16 : *Convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est.* Jer. xiii, 23 : *Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut pardus varietates suas : et vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.* Glossa : « Consuetudo peccandi, quodam« modo in naturam transit. » Sed quod hominibus impossibile est, Deo est possibile, ut non Æthiops vel pardus, id est, longævi peccatores suam naturam per se mutare videantur, sed Deus qui in illis operatur. Augustinus : « Vocabas me, « Domine, et suspirabam ligatus, non « ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. « Velle enim meum tenebat inimicus, et « inde mihi catenam fecerat, et constrin« xerat me. » Quippe ex voluntate perversa facta est libido : et dum servitur libidini, facta est consuetudo : et dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.

2. De secundo, Soph. i, 12 : *Visitabo super viros defixos in fæcibus suis : qui dicunt in cordibus suis : Non faciet bene Dominus, et non faciet male.* Glossa : « Tollunt Deo providentiam, putantes « quod nec bonis bona, nec malis mala pos« sit reddere, sed omnia casu regantur. » Ps. xiii, 1 : *Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus*, scilicet justus judex qui vindicet peccata. Unde sequitur : *Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt.*

3. De tertio, Osee, v, 4 : *Non dabunt cogitationes suas, ut revertantur ad Deum suum : quia spiritus fornicationum in medio eorum, et Dominum non cognoverunt.* Quasi diceret : Quia spiritus malignus obsidet eos, et excæcat, ut Dominum non agnoscant, et promissionibus falsis seducit : ideo converti non possunt. Eccli. xxix, 24 : *Repromissio nequissima multos perdidit.* Gen. xxxiv, 1 et seq : *Egressa est Dina, ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset Sichem princeps terræ illius*, id est, diabolus, *adamavit eam : et rapuit, et dormivit cum illa... Et conglutinata est anima ejus cum ea, tristemque delinivit blanditiis.* Quia mundi prospera, peccati lenocinia, longam vitam falso repromittunt. III Reg. xxii, 21 et 22, dicit Michæas : *Egressus spiritus, ait : Ego decipiam Achab. Egrediar, et ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus : qui dicebant regi, Ascende in Ramoth Galaad, et vade prospere, et tradet Dominus inimicos tuos in manus tuas. Et in hoc deceptus est : ingressus enim prælium, quidam percussit eum casu sagitta inter pulmonem et stomachum, et graviter vulneratus, mortuus est vesperi.*

Sed quamvis ob prædictas causas induratis conversio rara sit, tamen Deo omnia possibilia sunt, qui *potens est de lapidibus suscitare filios Abrahæ* [1]. Et ideo suppliciter rogandus est, ut sicut

[5] Matth. vi, 9.

Spiritus sancti virtute creaturam panis in corpus suum convertit, ita nos in similitudinem imaginis bonitatis suæ, et in corpus suum mysticum convertat : *ut simus unum cum ipso* [1] in præsenti per gratiam, et in futuro per gloriam. Amen.

[1] Joan. XVII, 21

SERMO XIII.

DE TRIBUS MIRABILIBUS

QUÆ CONSIDERANTUR IN CORPORIS CHRISTI POSSESSIONE.

Venite, comedite, etc. Prov. IX, 5. Ut supra.
Mirabilia opera tua Domine, et anima mea cognoscit nimis. Psal. CXXXVIII, 14. Vel aliud simile.

Dicto jam supra de tribus mirabilibus in corporis Christi consecratione, hic dicendum est de tribus mirabilibus quæ etiam fiunt virtute et perfectione consecrationis, et attenduntur in ejusdem corporis possessione, id est, dum post consecrationem illud adhuc exterius nobiscum habemus.

I. Mirabile est, quod tam magna res continetur sub tam parva specie panis.
II. Quod unum et idem corpus est in pluribus locis.
III. Quod licet sit in pluribus locis, tamen per partes non est divisum, sed manet in se conjunctum.

I.

Primum mirabile signum considerandum in possessione Dominici corporis est quod tam magna res, scilicet, verum et integrum corpus Christi, continetur sub tam parva specie panis. Et hujus mirabilis rei triplex potest ratio assignari. Prima est demonstratio magnitudinis sapientiæ artificis tantæ rei. Secunda,

æqualitas potentiæ Christi, cum potentia Dei. Tertia, sufficiens causa ad finem Sacramenti.

I. Prima ratio, quod tam parva species panis fiat verum et integrum corpus Christi, est demonstratio magnitudinis sapientiæ artificis tantæ rei Spiritus sancti. Videmus enim quod artifices, quanto sunt in arte sculpendi peritiores, tanto sculpunt imagines subtiliores. Unde si artificibus offeratur materia gemmæ vel metalli valde parva, et rogetur in ea fieri imago subtilissima : minus subtilis respondet, quod eam facere non possit : quam tamen maxime subtilis in arte facile facit. Sic fit ad demonstrandam incomparabilem Spiritus sancti sapientiam, sub minima specie Sacramenti facile facit totum corpus Christi. Hinc Sap. VII, 22 : *Spiritus sanctus* dicitur esse *subtilis*, non enim potes ei tam subtilem partem panis in altari proponere, quin sciat et possit eam in verum corpus Christi convertere. Damascenus : « *Quomodo fiet istud*, ait « Virgo, *quoniam virum non cognosco ?* « Respondit Angelus, *Spiritus sanctus* « *superveniet in te* : et tu quæris quo « modo panis fiet corpus Christi, maxi- « me tam parvus, dico tibi et ego, Spiri- « tus sanctus superveniet, et ipse faciet « hæc quæ super naturam sunt, et super « intelligentiam. »

II. Secunda ratio ad idem, similitudo potentiæ Christi cum potentia Dei. Quidquid enim potest Filius Dei per naturam, hoc potest Filius hominis propter personæ unitatem. Matth. XXVIII, 18 : *Data est mihi omnis potestas in cœlo, et in terra.* Ambrosius super illud verbum Angeli, *Hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur* (Luc. I, 32) : Non ideo erit magnus, « quod ante partum Virginis magnus non « fuerit : sed quia potentiam quam Dei Fi- « lius ante tempora naturaliter habet, hic « erit ex tempore accepturus : quia sicut « in unam personam, ita in unam poten- « tiam conveniunt Dei et hominis Filius : » Sed Dei Filius verbum Patris illam habuit potentiam, quod minima parte corporis opere Spiritus sancti de Virgine separata se vestivit, et se vere in eam inclusit : secundum illud, *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. I, 14) : ergo similem potestatem dedit homini Christo, scilicet, ut possit facere corpus suum esse sub minima specie panis. Psal. XCVIII, 2 : *Dominus in Sion magnus.* Sion interpretatur *speculum*, ut dicit Augustinus, et Papias. Et dubium non est, quod magna imago tam expresse et tam integre apparet in tam parvo speculo, sicut in magno. Magnus ergo Dominus in Sion, id est, in speculo esse dicitur : quia verum corpus Christi tam integraliter esse sub parva specie panis, sicut sub magna recte creditur.

III. Tertia ratio ad idem, est sufficiens causa ad finem Sacramenti, et finis Sacramenti est animam fidelem spiritualiter cibare, et contra malum et ad bonum confortare. Causa hujus efficiens est corpus Christi : et id potest tam plene sub specie panis parva, quam sub magna : quia sub utraque æqualiter unitum est Deo, ex quo fluit omnis virtus in Sacramento. Quantumcumque enim parva sit species illa panis, ibi est totum corpus Christi per conversionem, sanguis per connexionem, anima per conjunctionem, et deitas integra per unionem : unde certum est quod habet rationem cibandi spiritualiter et confortandi animam. Exod. XVI, 18 : *Qui minus paraverat, non reperit minus de manna, quam qui plus collegerat.* Hilarius : « Ubi pars est corpo- « ris, id est, minima pars Sacramenti, ibi « est et totum corpus. Eadem enim ratio « est in corpore, quæ in manna, quod in « ejus figura præcessit, de quo dicitur : « Qui plus collegit, non habuit amplius : « atque qui minus paraverat, non habuit « minus. » Non est enim quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio, sed virtus spiritualis. Unde qui multum vel magnum panem consecrat, non habet amplius

quam verum corpus Domini : et qui parvum, non habet minus quam integrum corpus Christi ad salutem sui.

II.

Secundum mirabile signum circa corpus Domini, quod unum et idem corpus est in pluribus locis, in pluribus hostiis, in pluribus portionibus. Et hoc probatur tribus modis. Primo per veracem prophetiam, secundo per manifestam rationem, tertio per visibilem similitudinem.

I. Probatur, quod corpus Christi potest esse in pluribus locis, per prophetiam. Mal. I, 10 et 11, ad Judæos : *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum ; et munus non suscipiam de manu vestra. Ab Ortu enim solis usque ad Occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda.* Ecce loca plurima exprimit, et unam oblationem mundam fidelium dicit. Exod. xx, 24 : *In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei : veniam ad te, et benedicam tibi.* Memoria nominis Domini est sacrificium altaris, scilicet corpus Christi, quod fieri jussit in commemorationem nominis ejus. Hoc fit in multis locis : et in hoc venit unus Dominus ad benedicendum nobis.

II. Probatur idem per manifestam rationem, quæ est, quod Filius hominis participat potentiam Filii Dei, propter personæ unitatem. Ambrosius : « Sicut « in unam personam, ita in unam po« tentiam conveniunt Dei, et hominis « Filius. » Unde sicut Dei filius est essentialiter in omnibus rebus : ita dedit Filio hominis, ut corpus ejus sacramentaliter esse posset in pluribus locis. Augustinus : « Intelligendum est corpus « Christi esse in uno loco, id est, in cœlo « ubi ascendit ad dexteram Patris, » scilicet visibiliter in forma humana : « ve« ritas tamen ejus, id est, divinitas ubi« que est. » Veritas ejus, id est, verum corpus in omni altari sacramentaliter est, ubi celebratur. Innocentius III : « Dis« posuit cœlestis altitudo consilii, ut « sicut tres personæ sunt in unitate es« sentiæ, scilicet Pater, et Filius, et « Spiritus sanctus : ita tres essent sub« stantiæ in unitate personæ, scilicet di« vinitas Christi, corpus, et anima. » Cum ergo Christus secundum naturam divinam, tribus modis existat in rebus, scilicet in omnibus per essentiam, in solis justis per gratiam, in homine assumpto per unionem : voluit ut idem ipse secundum naturam humanam etiam tribus modis in rebus existeret : in cœlo localiter, in Verbo personaliter, in altari sacramentaliter. Unde sicut secundum divinitatem, totus essentialiter est in omnibus rebus : ita, secundum humanitatem, totus sacramentaliter est pluribus locis.

III. Probatur idem per visibilem similitudinem, quæ cunctis in speculo declaratur. Nam si faciei tuæ plura proponis specula, in omnibus æqualiter et integraliter una facies apparebit. Et si unum speculum in plura frusta etiam parva confringas, perfecte tua facies in singulis erit. Speculum multiplicetur et in plura frangatur : tamen facies in omnibus manet una, nec mutatur. Sic est revera in Sacramento Christi, qui speculum dicitur et imago Dei. Sap. VII, 26 : *Speculum est sine macula Dei majestatis, et imago bonitatis illius.* Si ergo speculum, id est, forma panis in partes plures dividatur : in singulis erit imago unita divinitati, id est, verum corpus Christi. Hieronymus : « Singuli fidelium « accipiunt Christum Dominum, et in « singulis portionibus totum est, nec per « singulos minuitur, sed integrum se « præbet in singulis. »

III.

Tertium mirabile signum circa corpus Domini, quod licet in pluribus locis, vel hostiis, vel portionibus est : tamen per partes non dividitur, vel non est divisum, sed manet id se integrum et conjunctum. I ad Cor. I, 13 : *Divisus est Christus ?* Quasi diceret : Non est divisus. Quia licet sit in cœlo localiter, in corde justi spiritualiter, in multis locis sacramentaliter : tamen manet in se conjunctum. Et hujus mirabilis rei est ratio ineffabilis, unio hominis et Dei, carnis et Verbi. Unde sicut Verbum Dei ubique est, et totum replet cœlum et mundum, manens indivisum : sic dedit corpori (quod assumpsit, et in unitate personæ univit) in multis locis posse esse, et in se conjunctum manere. Gregorius : « Sicut divinitas Verbi Dei una est, quæ « totum implet multis locis mundum : « ita licet multis et innumerabilibus die« bus illud consecretur corpus, non sunt « tamen multa corpora Christi, sed « unum corpus cum illo quod assumpsit « de Virgine, et quod dedit Apostolis. » Divinitas enim Verbi, quæ ubique est, replet illud, et conjungit : et facit ut sicut ipsa una est, ita veritas corporis Christi unum est corpus sic in veritate. Augustinus : « Quando Christum man« ducamus, partes de illo non facimus : « sed in Sacramento fit hoc : Unusquis« que accipit partem suam in sacramen« to, et manet integer totus in seipso, « manet integer totus in cœlo, manet in « corde tuo. Totus enim erat apud Pa« trem, quando venit in Virginem : im« plevit illam, non recessit ab illo : ve« nit in carnem, ut cum homines man« ducarent : et manebat integer apud « Patrem, ut Angelos pasceret. »

Rogandus est ergo Dominus, licet nos simus necessario corporaliter ab invicem divisi, ut simus per ipsum semper conjuncti spiritualiter in charitate, et digne nos pascat suo in præsenti sacramento et plena visione sui cum Angelis in futuro. Amen.

SERMO XIV.

DE TRIBUS MIRABILIBUS

IN CORPORIS CHRISTI PERCEPTIONE.

Venite, comedite, etc. Prov. IX, 5. Ut supra. *Mirabilia opera tua Domine, et anima mea cognoscit nimis.* Psal. CXXXVIII, 14.

Dicto parum superius de tribus mirabilibus divinæ operationis, quæ considerantur in Domini corporis consecratione, et postea de tribus aliis in ejusdem corporis possessione : hic dicendum est de tribus ultimis considerandis in ejus perceptione.

I. Mirabile est, quod corpus Christi dum manducatur, non minuitur.
II. Quod si non manducatur, quodammodo minuitur.
III. Quod dum manducatur, augmentatur.

I.

Primum mirabile signum considerandum in perceptione corporis Domini est, quod cum manducatur, non minuitur. Et hoc est contra hæreticos qui dicunt : « Si corpus Christi omni monte majus « esset, jamdiu Clerici illud consumpsis« sent. » Hujus ergo tam miræ rei, scilicet inconsumptibilitatis corporis Christi in manducatione sui, triplex ratio potest assignari. Prima ratio est quotidiana po-

testas consecrandi. Secunda, incorruptibilitas sui. Tertia, infinita causa pascendi.

I. Prima ratio quod corpus Domini dum manducatur, non minuitur, est quotidiana potestas consecrandi. Nam quia omnibus diebus, et omnibus fidelium locis, et sub tot hostiis quot sufficiunt fidelibus, verum et unitum corpus Christi, ex præcepto ejus consecrare possumus : idcirco dum illud manducamus, consumere vel minuere non possumus, nec valemus. Sicut enim in nobis, causa salutis æternæ, semper manet affectus illud manducandi : sic et potestas et effectus consecrandi. Et cum jam consecratum manducamus, nequaquam illud minuimus : quia id semper in se veraciter perseverat integrum, ne sacramentaliter in Ecclesia possit deficere, semper consecrando in forma panis : quia sacramentum in nutriendo et renovando conservamus, quod pulchre figuratum est in panibus propositionis, de quibus dicitur, Exod. xxxv, 13 : *Pones super mensam meam panes propositionis in conspectu meo semper.* Et quomodo dicitur *super* Lev. xxiv, 5 et seq. : *Accipies quoque similam, et coques ex ea duodecim panes, et statues illos super mensam meam, ut sit panis in monimentum oblationis Domini. Per singula sabbata mutabuntur fœdere sempiterno.* Similiter de igne Dei dicitur, Lev. vi, 12 et 13 : *Ignis in altari semper ardebit, quem nutriet Sacerdos subjiciens ligna mane per singulos dies. Ignis iste numquam deficiet in altari.* Sed mensa illa cum panibus et ignis cum altari deficit, quid igitur? mentitus est Deus? absit, sed umbra deficit in Synogoga : veritas manet, nec deficit in Ecclesia. Sacerdos enim noster semper Sacramentum altaris consecrando nutrit : et corpus Christi quod in illo semper idem est, numquam manducatione fidelium deficit.

II. Secunda ratio ad idem est vera incorruptibilitas corporis hujus. Surrexit enim glorificatum, immortale, et immutabile, et impossibile posse corrumpi. Psal. xv, 10 : *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Unde cum illud manducamus, non sicut alius cibus, corrumpitur, nec mutatur in corpus nostrum : sed influit nobis sine corruptione sui spirituale nutrimentum. Hoc figuratum est III Reg. xvii, 16, ubi pugillus farinæ in domo viduæ, per multos dies cibans totam familiam, non defecit, juxta verbum Eliæ. Augustinus : « *Qui manducat me,* « dicit Dominus, *vivit propter me :* Non « ergo timeamus manducare panem is- « tum, fratres, ne forte consumamus il- « lum, et postea quod manducemus, « non inveniamus. Quando enim mandu- « catur, vita manducatur : nec occidi- « tur, quando manducatur, sed mortuos « vivificat : manducatus reficit, sed non « deficit : vivit manducatus, quia surrexit « occisus. » Hinc etiam lapidi pretioso comparatur, de quo virtus exit phantasmata fugandi vel inflationes sedandi, vel operandi alia, sine diminutione sui. Deut. xxxii, 13 : *Constituit hominem, ut sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Petra autem erat Christus,* I ad Corinth. x, 4. Sicut ergo gemma, virtutem suam effundendo, non minuitur : sic corpus Domini nos pascendo non minoratur.

III. Tertia ratio ad idem est causa pascendi. Quotquot enim ad ipsum accedere possunt, pastum sufficientem in ipso inveniunt. Hinc Dominus fons vivus, et lux vera vere dicitur.

De primo, Gen. ii, 6 : *Fons ascendebat e terra,* id est, Christus, dicit Glossa, *irrigans universam superficiem terræ,* id est, inspirans cordi utilia, et honesta. Jerem. ii, 13 : *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ.*

De secundo, Joan. i, 9 : *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.*

Sicut ergo fons terram irrigat, et sine

sui diminutione herbas, et arbores nutrit : sic Christus Ecclesiam pascit. Item, sicut sol non deficit, toti mundo lumen suum communicando : sic nec Christus, Ecclesiam totam pascendo. Hinc evidens exemplum est in candela, de qua millesies tantus sumi potest ignis, quantus in ea est : nec propter hoc minuitur lumen ejus. Igitur multo potius Dominus nos seipso pascit : nec tamen deficit. Psal. CXLIV, 15 : *Oculi omnium in te sperant Domine : et tu das escam illorum in tempore opportuno... Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient* (Psal. CI, 28).

II.

Secundum mirabile signum in perceptione corporis Domini est, quod si non manducatur, quodammodo minuitur. Ad intelligentiam tam miræ rei, sciendum quod duo sunt corpora mystica in hoc mundo, scilicet corpus mysticum Christi, et corpus diaboli, sive Antichristi : ad quorum alterum pertinent omnes homines mundi.

I. Corpus Christi sancta est Ecclesia, tamquam ipsius munda et fidelis sponsa, cujus ipse caput est : et singulæ personæ fidelium, sine culpa criminali, sunt ipsius membra : et omnes, qui corpus ejus digne sumunt, membra ipsius fiunt. I ad Corinth. XII, 27, 12 : *Vos estis corpus Christi, et membra de membro... Sicut enim corpus unum est, et membra habet multa : ita et Christus.* Item, I ad Corinth. X, 17 : *Unum corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus.*

II. Econtra corpus diaboli universitas est iniquorum tamquam illius meretrix et adultera, cujus ipse caput est, et singulæ personæ malorum sunt membra. Job, XLI, 6 : *Corpus illius quasi scuta fusilia, compactum squamis se prementibus.* Gregorius : « Corpus diaboli sunt « omnes iniqui, qui quia per obstinatio- « nem duri sunt, et per vitam fragiles, « scutis fusilibus comparantur. Hoc cor- « pus diaboli recte compactum squamis « se prementibus dicitur : quia cum de « iniquitate sua corripitur, quibus valet « tergiversationibus, se excusare cona- « tur : et quasi quasdam squamas defen- « sionis objicit, ne transfigi sagitta veri- « tatis possit. » Dicit Glossa super illud Apoc. XVII, 1 : *Veni ostendam tibi damnationem meretricis magnæ.* « Meretrix « ista magna est Antichristus, et omnes « mali, qui tempore ejus erunt, *qui sedet « super aquas multas*, id est, jam regnat « super malos præsentes, quorum om- « nium est ipse caput. » Unde sciendum, quod sicut Christus per se, et per suos semper studet membra diaboli præcidere, et membris suis incorporare, secundum illud Act. X, 13 : *Surge Petre, occide, et manduca :* sic diabolus per se, et per suos conatur membra Christi tollere, et meretricis suæ membris vilibus unire. I Pet. V, 8 : *Sobrii estote, et vigilate : quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret.* Deut. XXXI, 16 : *Populus iste fornicabitur post deos alienos, et derelinquet me.* I ad Cor. VI, 15 : *Nescitis quoniam corpora vestra, membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit*, ut tantum nefas faciam : quod tamen, heu ! multi faciunt. Augustinus : « Non pos- « sunt simul esse corpus Christi, vel « membra Christi, et membra meretricis, « nec isti dicendi sunt manducare corpus « Christi, qui sunt membra meretricis. » Ecce quod isti mali non manducant corpus Christi, scilicet spiritualiter, etsi manducent sacramentaliter : sed non manducando spiritualiter corpus Christi, et male vivendo, tollunt membra Christi, et faciunt ea membra diaboli : et sic diminuunt, quantum in se est, corpus

Christi : quod enim diabolo in animabus accrescit, Christo decrescit, et corpus ejus mysticum diminuitur.

III.

Tertium mirabile signum in perceptione Dominici corporis est, quod dum manducatur a fidelibus, tunc augmentatur. Et hoc potest probari dupliciter, scilicet ratione, et similitudine.

I. Primo, probatur istud mirabile ea ratione, quod dum manducatur corpus Christi, non ipsum, ut alius cibus, in manducantem convertitur, sed e converso vere manducans spiritualiter in illud mutatur, nam manducantem se Dominus sui corporis mystici membrum facit, et sibi ipsi eum incorporans cum suo corpore quod de Virgine sumpsit, quodammodo unum efficit. I ad Corinth. x, 17 : *Unum corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus.* Item, I ad Corinth. xii, 27 : *Vos estis corpus Christi, et membra de membro.* Augustinus : « Commendavit Christus in hoc sacra- « mento corpus et sanguinem, quod « suum et fecit nos ipsos. Nam et nos ipsi « corpus ipsius facti sumus : caro enim « nostra carni ejus unita et incorporata « unum cum illa efficitur. » Osee, xiv, 8 : *Convertentur sedentes in umbra ejus : vivent tritico*, id est, Dominici corporis Sacramento, quod dicitur umbra Christi : quia dat se ibi non in sua luce, sed in velamine. Sic comedentes convertentur, quia in corpus Christi mutabuntur : et sic patet dum multi fidelium comedunt corpus Christi, et in illud ipsi mutantur, et membra ejus efficiuntur, quod corpus Christi dum manducatur, augmentatur.

II. Secundo, probatur idem similitudine humanæ scientiæ. Nam quanto magis homo scientiam suam aliis distribuit, tanto amplius crescit. Matth. xxv, 22 : *Domine, duo talenta tradidisti mihi : ecce alia duo lucratus sum.* Boetius : « Scientia est animi nobilis possessio, « quæ avarum dedignatur possessorem : « nisi publicetur, elabitur : et distributa, « suscipit incrementum. » Similiter divina sapientia incarnata multis in cibum donata, sapientes facit, et in se quodammodo convertit : et sic dum comeditur, non minuinur, sed augmentatur. Eccli. i, 9 : *Creator omnipotens creavit sapientiam in Spiritu sancto*, id est, incarnari fecit, et secundum datum suum præbet illam diligentibus se : et in hoc sapientia Dei crescit, dum multos in sapientia crescere facit. Ad Eph. iv, 15 et 16 : *Crescamus in illo per omnia, qui est caput nostrum Christus : ex quo totum corpus compactum*, scilicet per fidem, *et connexum* per charitatem *in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.* Amen.

PARS IV.

DE QUALITATE

NOSTRÆ PRÆPARATIONIS AD SACRAMENTUM.

SERMO XV.

Venite, comedite panem meum, Prov. IX, 5. Ut supra. *Probet autem seipsum homo : et sic de pane illo edat*, I ad Cor. XI, 28. *Probet*, id est, præparet se, examinet, purget, Item aliud : *Præparate corda vestra Domino*, I Reg. VII, 3.

Quartum principaliter circa Sacramentum Dominici corporis notandum, est qualitas nostræ præparationis, nam valde justum est, ut ad tam dignum et venerandum cibum, scilicet ad ipsum Dominum omnium, non inaccurate, vel indevote, sed aliquo competenti modo præparati, accedamus ad ipsum. Exod. XIX, 22 : *Sacerdotes qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos.* Similiter et alii. Præparatio nostra potest in tribus considerari :

I. In dignitate suscipiendi corporis.
II. In hostia propositi panis.
III. In figura agni paschalis.

De duobus primis potest hic dici, et de tertio in sequenti.

I.

Primus modus nostræ præparationis ad Sacramentum consideratur in dignitate ipsius Sacri corporis. Nam quia mundissimum est, et Deo vivo plenum, et unitum : necesse est illud suscipienti per tria præparari, scilicet, 1. Per fidei plenitudinem, 2. Per munditiæ magnitudinem, 3. Per orationis devotionem.

I. Primum præparativum est fidei plenitudo. Ad Heb. x, 22 : *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei.* Cum *vero corde*, id est, cum vero intellectu, sine errore : *in plenitudine fidei*, id est, in plena fide credentes quæ non videmus, scilicet, sub specie panis esse totum Christum, verum hominem, et verum Deum. Propter hujusmodi fidei magnum meritum. I Pet. I, 8 : *Credentes in Christum quem non videtis, exsultabitis lætitia inenarrabili.*

II. Secundum præparativum est munditiæ magnitudo. Quia congruum est, ut vas sit mundum, suscepturum corpus mundissimum. Exod. XVI, 33 : *Sume vas unum, et mitte ibi Man.* Vas unum quasi singulariter et excellenter mundum. Hinc ad Hebr. IX, 4, dicit Apostolus vas istud esse urnam auream. Decet enim cor quasi aurum esse purissimum, per magnam munditiam, quod capere debet cœlestem panem. Alexander Papa : « Nihil in sacrificiis majus esse potest, « quam corpus et sanguis Christi : nec « ulla oblatio hac potior est, sed omnes « præcellit, quæ pura Deo conscien- « tia offerenda est, et pura mente su- « menda. » Hugo : « Pura conscientia « est, quæ non habet de præterito justam « accusationem, de præsenti justam de- « lectationem, de futuro minus justam « voluntatem. » Matth. XXVII, 58 et 59 : *Joseph petiit a Pilato corpus Jesu.... Et accepto corpore, involvit illud in sindone munda.* Glossa : « Sindone munda Je- « sum involvit, qui pura mente eum sus- « cipit. Hinc etiam mos Ecclesiæ habet, ut sacrificium altaris non serico, non panno tincto, sed potius in lineo celebretur.

In tribus vero, quæ perducunt corporale lineum ad candorem, intelliguntur tria, quæ faciunt ad nostram mundificationem. Primo enim lavatur, secundo torquetur, tertio exsiccatur. Sic qui ad suscipiendum Dominum nostrum mundus vult fieri, primo debet per aquam lacrymarum lavari, secundo per opera pœnitentiæ torqueri, tertio per fervorem amoris Dei a carnalium desideriorum humore siccari.

1. De primo, ad Hebr. x, 22 : *Accedamus, aspersi corda a conscientia mala, et abluti corpus aqua munda*, id est, mundati lacrymis a peccatis cordis et corporis. Exod. XXX, 19 : *Lavabunt Aaron, et filii ejus, manus suas ac pedes*, id est, opera, et cogitationes aqua compunctionis, et confessionis, *quando accessuri sunt ad altare : ne forte moriantur.* Jerem. IV, 14 : *Lava a malitia cor tuum Jerusalem, ut salva fias : Usquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ ?* Psalm. VI, 7 : *Lavabo per singulas noctes lectum meum*, id est, conscientiam meam : *Lacrymis meis stratum meum rigabo.*

2. De secundo, Exod. XXVI, 1 : *Cortinas tabernaculi*, id est, ornatum animæ *facies de bysso retorta* : de operibus pœnitentiæ, jejuniis, afflictionibus, orationibus, et hujusmodi. I ad Corinth. IX, 27 : *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo.* Eccli. XXXIII, 28 : *Servo malevolo*, id est, corpori, *tortura et compedes, mitte illum in operationem, ne vacet.* Psal. XXXIII, 20 : *Multæ tribulationes justorum.*

3. De tertio, Psal. XXI, 16 : *Aruit tamquam testa virtus mea.* Quasi diceret : Divini amoris igne purgatus sum ab omni pravo humore. Item, Psal. XVIII, 6 : *In sole posuit tabernaculum suum*, ad siccandum scilicet per amorem divinum : ut fiat valde pulchrum et mundum. Cant. IV, 7 : *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te* : quia scilicet bene lota, torta, et exsiccata. Num. XI, 18 : *Sanctificamini : cras comedetis carnes.*

III. Tertium præparativum est orationis devotio. Psal. CIV, 40 : *Petierunt, et venit coturnix : et pane cœli saturavit eos.* Job, III, 24 : *Antequam comedam suspiro.* Hinc Maria Magdalena, et aliæ devotæ portabant aromata, dum quære-

rent corpus Jesu (Luc. xxiv, 1). Sic nobis accessuris ad corpus Domini, prælibanda est devotionis oratio : ut quod forte minus parati sumus per jejunium et confessionem, suppleat spiritualium aromatum, id est, oblationum oratio. II Paral. xxx, 18 et 19 : Magna pars populi quæ sanctificata non fuerat, comedit phase et oravit pro eis Ezechias Rex dicens : *Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deus patrum suorum : et non imputabitur eis, quod minus sanctificati sunt.* Augustinus : « Quamvis quis peccato mordeatur veniali, peccandi tamen non habeat voluntatem : satisfaciat lacrymis et orationibus, et confidens de Domini miseratione, accedat ad Eucharistiam intrepidus et securus. »

II.

Secundus modus nostræ præparationis consideratur in hostia panis. Sicut enim grana frumenti arte humana gradatim proficiunt ad panis complementum : sic anima peccatrix gratia Dei proficit ad bonum statum, in quo licenter suscipiat corpus Dominicum. Grana ex quibus fit hostia, significant statum peccatoris, propter tria. Sunt enim dura, et furfure operta, et ab invicem distincta : sic 1. Peccator durus est in corde, qui non vult converti ad dulcem Deum de sua iniquitate. Jerem. v, 3 : *Induraverunt facies suas super petram, et noluerunt reverti.* 2. Item, Peccator opertus est quasi furfure, peccati deformitate. Ibidem, ii, 36 : *Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas!* 3. Item, Peccator divisus est a proximo suo, charitatis privatione. Osee, x, 2 : *Divisum est cor eorum, nunc interibunt.*

Similiter et tritici grana ad statum in quo sunt in hostia, per hunc modum sunt deducta. Primo, contrita est durities eorum per molam, et in minimas partes redacta. Secundo, a furfure sunt mundata. Tertio, commixta est farina ad invicem per aquam, et ad ignem decocta, et in panem solidata : sic peccator qui dignus erit corpus Domini sumere, debet semper tria quæ in his signantur, præparare : 1. scilicet, Per cordis contritionem, 2. Per oris confessionem, 3. et Per proximi dilectionem.

1. De primo, Isa. xlvii, 2 : *Tolle molam, et mole farinam.* Quasi diceret : Fac in te molam spiritualem de duobus molaribus, considerando misericordiam Dei, et justitiam ad emolliendum cordis tui duritiam : misericordiam quasi superiorem lapidem, quæ nunc operatur, et circuit : sed post hanc vitam operari cessabit. Psalm. lxxxv, 13 : *Misericordia tua Domine magna est super me.* Item, considerando justitiam, quasi inferiorem lapidem, quæ nunc jacet, et quiescit : sed post hanc vitam elevatur, operatur, et currit. Ezech. vii, 8 et 9 : *Judicabo te juxta viat tuas,... non parcet oculus meus, nec miserebor.* Matth. xxi, 44 : *Super quem ceciderit lapis iste, conteret eum.* Ad Roman. xi, 22 : *Vide bonitatem Dei, et severitatem.* Job, xxiii, 16 : *Deus mollivit cor meum, et Omnipotens conturbavit me. Deus cui proprium est misereri semper et parcere : Omnipotens, quem oportet juste judicare.* Psal. l, 19 : *Sacrificium Deo spiritus contribulatus : cor contritum, et humiliatum Deus non despicies.*

2. De secundo, Amos, ix, 9 : *Ecce mandabo ego, et concutiam in omnibus gentibus domum Israel, sicut concutitur in cribro,* ubi scilicet furfures separantur a nucleis, impurum a puro. Sic per confessionem mundatur anima a vili peccato. Psalm. xcv, 6 : *Confessio, et pulchritudo in conspectu ejus.* I Mach. iv, 36 : *Dixit Judas, et fratres ejus,* id est, confitentes, *Ecce contriti sunt inimici nostri : ascendamus nunc mundare sancta.* Eccli. ii, 20 : *Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, et in con-*

spectu illius sanctificabunt animas suas. Glossa : « Felix anima, quæ quotidie « mundat cor suum, ut suscipiat habitatorem suum Deum, cujus possessor « nullius eget bono : quia omnium bono« rum auctorem in se habet. »

3. De tertio, Genes. XVIII, 6 : *Accelera, tria sata similæ commisce, et fac subcineritios panes :* ut scilicet vitulum optimum cum illis comederent. Qui enim vitulum optimum, id est, corpus Christi vult sumere, prius debet de tribus satis similæ panem igne coquendo solidare, id est, ad tres hominum differentias, scilicet ad superiores, æquales, et inferiores, veram dilectionem conservare. I ad Corinth. X, 17 : *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus.* Augustinus : « Qui accipit mysterium « unitatis, et non tenet vinculum pacis : « non mysterium accipit pro se, sed « contra se. » Matth. XXII, 11 et 13 : *Intravit Rex ut videret discumbentes, et vidit hominem non vestitum veste nuptiali,* id est, charitate, *et ait ministris : Ligatis manibus, et pedibus ejus, mittite eum in tenebras exteriores : Ibi erit fletus, et stridor dentium.* Matth. V, 23 et 24 : *Si offers munus tuum ante altare... vade prius reconciliari fratri tuo.* Glossa : « Si fratrem læsisti, reconciliare « ei : etiamsi adversarius exstiterat, esto « benevolus, ut fiat amicus : et tunc of« feres munus tuum, ut sit Deo gra« tum. »

Propter prædicta in pane notanda dicitur, Exod. XIII, 7, 9 : *Azyma comeditis,* id est, panem sine fermento. *Et erit quasi signum in manu tua, et quasi monimentum ante oculus tuos :* quod scilicet significatur in eo, ut dictum est, cordis contritio, oris confessio, proximi dilectio : quibus debemus nos præparare, ut digni possimus ad Christi corpus accedere, et eo ad fruendum in cœlo cum Angelis pervenire. Amen.

SERMO XVI.

DE PRÆPARATIONE

NOSTRA ET MANDUCATIONE SPIRITUALI.

Venite, comedite, etc. Prov. IX, 5. Ut supra. *Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat*, I ad Corinth. XI, 28. *Sanctificamini : cras comeditis carnes,* Num. XI, 18. *Ecce Agnus Dei,* Joan. I, 29.

III.

Hic dicendum est, qualiter in figura agni paschalis consideratur modus nostræ præparationis : de qua Exod. XII, 1 et seq. legimus. Hæc figura in tres partes est dividenda :

Prima pars est ipse agnus edendus.
Secunda, fercula cum quibus est comedendus.
Tertia, personarum edentium habitus.

In prima discimus præparari per fidei integritatem, in secunda per animi virtuositatem, in tertia per vitæ honestatem.

I. Prima pars hujus figuræ, est ipse agnus qui secundum legem manducatur, et in hoc tria considerantur. Primo quando comedendus, quia in nocte. Secundo qualiter, quia non crudus, non coctus

aqua, sed assus igni. Tertio quid in eo comeditur, quia caput cum pedibus et intestinis : et in his fidei nostræ integritas de corpore Christi figuratur.

1. In primo, scilicet quod agnus in nocte comeditur, cum res plene non videtur : credendum significatur, quod corpus Christi nobis in præsenti dari debuit, non manifestum, sed in sacramento velatum. Tob. xii, 7 : *Sacramentum regis abscondere bonum est.* III Reg. viii, 12 : *Dominus dixit ut habitaret in nebula.* I ad Corinth. xiii, 12 : *Nunc enim videmus in ænigmate,* id est, in figura obscura, quia in nocte : *tunc autem facie ad faciem,* quia in luce.

2. In secundo, scilicet quod non comedetur ex eo crudum, significatur quod non debemus credere Christum purum hominem esse.

Item, quod non comederunt aqua coctum, significat quod non debemus credere Christum secundum communem hominum consuetudinem conceptum, aut natum.

Item, quod comederunt assum igni, significat quod Christi incarnatio et ejus corporis consecratio credenda est celebrari per potentiam Spiritus sancti.

3. In tertio, scilicet caput agni cum pedibus et intestinis vorari præcipitur : signatum est esse credendum, quod in hoc sacramento totus Christus cum divinitate, et corpore, et anima continetur et sumitur.

II. Secunda pars hujus figuræ, sunt fercula tria, cum quibus solebant agnum manducare, scilicet lactucæ agrestes, panes azymi, et sanguis agni. Exod. xii, 8, 7 : *Edent carnes agni, et azymos panes cum lactucis agrestibus : et sument de sanguine agni, et ponent super utrumque postem, et in superliminaribus domorum.* Primum ferculum, scilicet lactucæ agrestes, significat dolorem de peccatis. Secundum, scilicet panes azymi, intentionem puram in operibus bonis. Tertium, scilicet sanguis agni, memoriam et imitationem Dominicæ passionis, quibus præparari debet anima fidelis.

1. De primo, Gregorius super Exod. xii, 8, et Num. xi : « Lactucæ agrestes « valde amaræ sunt, carnes vero agni « cum his sunt edendæ : quia dum cor- « pus Christi accepimus, pro peccatis « compungi debemus : ut amaritudo pœ- « nitentiæ abstergat amorem perversæ « vitæ. » Isa. xxxviii, 15 : *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.*

2. De secundo, I ad Corinth. v, 8 : *Epulemur : non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, et nequitiæ : sed in azymis sinceritatis, et veritatis. Non in fermento veteri,* id est, non in corruptione peccati superbiæ, quæ fit in Deum : *neque in fermento malitiæ,* quæ fit in proximum : *neque in fermento nequitiæ,* quæ fit in seipsum : *sed epulemur in azymis sinceritatis, et veritatis,* id est, in sinceritate a vitiis, et in veritate bonorum operum : ut scilicet studeamus esse in statu innocentiæ, vel novæ vitæ sine fraude. De fermento veteri Gregorius : « Panes sine fermento comedit, qui recta « opera sine corruptione vanæ gloriæ « facit. » De fermento malitiæ, idem : « Panes sine fermento manducat, qui « opera misericordiæ sine peccati com- « mixtione exhibet, ne perverse rapiat, « quod quasi recte dispensat. Unde per « Amos, iv, 5, increpando dicitur : *Sa- « crificate de fermentato laudem.* De « fermentato enim laudem immolat, qui « Deo sacrificium de rapina parat. » De fermento nequitiæ, Exod, xii, 19 : *Quicumque comederit fermentatum, peribit anima ejus de cœtu Israel.* Fermentatum comedere, est delectari peccati corruptione, quod committitur in se. Psal. xxxv, 2 : *Dixit injustus ut delinquat in semetipso.*

3. De tertio ferculo supradicto, Gregorius : « *Sanguis agni,* id est, Christi, « *super utrumque postem ponitur,* quan- « do non solum ore corporis, sed etiam « ore mentis hauritur, et ad imitationem

« intenta mente cogitatur. Nam qui sic « Redemptoris sanguinem accipit, ut « imitari Passionem ejus needum velit : « in uno tantum poste sanguinem ponit. » Item, in superliminaribus ponendus est sanguis agni, quia non tantum in memoria, sed in manifesto debet portari crux Passionis Christi. Ad Galatas, vi, 14, 17 : *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi : per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo.* Et ibidem statim post subditur : *Ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.*

III. Tertia pars hujus figuræ, est habitus, sive tria insignia illorum qui manducant agnum, scilicet cingulus renum, calceamenta pedum, baculus manuum. Exod. xii, 11 : *Sic comedetis agnum :* 1. *Renes vestros accingetis,* 2. *Calceamenta habebitis in pedibus,* 3. *Tenentes baculos in manibus.* Primum designat carnis et mentis continentiam : secundum, exemplorum patrum custodiam : tertium, vitiorum nostrorum correctionem. Et hæc exiguntur ad communicantium præparationem.

1. Primum præparativum, carnis et mentis continentia, in cingulo renum figurata. Gregorius : « In renibus acci- « pitur carnis delectatio. » Unde Psal. xxv, 2 : *Ure renes meos, et cor meum.* Qui ergo Pascha comedit, carnes accingit : quia qui corpus Christi accipit, voluptatem domare debet, et luxuriam refrænare.

Hæc præparatio continentiæ attendenda est, quantum ad tria hominum genera, scilicet, 1. Conjugatos, 2. In continentia pœnitentes, 3. et Spirituales. Primi ante sacram communionem servare debent continentiam aliquantam, secundi longiorem, tertii continuam.

De primo dicitur ad David, I Reg. xxi, 4 et seq. : *Si pueri mundi sunt, maxime a mulieribus ? manducent,* scilicet, panem sanctum. Respondit David : *Si de mulieribus agitur : continuimus nos ab heri, et nudius tertius. Dedit ergo ei Sacerdos sanctificatum panem.* Exod. xix, 11, 15 : *Descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai,* scilicet, in igne et nubis caligine. *Estote ergo parati in diem tertium, et ne appropinquetis uxoribus vestris.* Si talis continentia servata est ad figuram, quanto magis servanda erit ad suscipiendam corporis Christi veritatem?

De secundo, Lev. xxii, 4 : *Homo qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis,* id est, peccans per incontinentiam carnis, *non vescetur de his quæ sanctificata sunt mihi donec sanetur,* scilicet per pœnitentiam. Hinc statuti sunt ante Pascha quadraginta dies pœnitentiæ, ut his peractis in jejunio et orationibus, et continentia, et bonis operibus, tunc possint communicare pœnitentes cum aliis bonis Christianis. Hinc super illud I ad Corinth. xi, 35 : *Si nosmetipsos dijudicaremus,non utique judicaremur,* dicit Augustinus : « Ab ipsa mente pœniten- « tis talis sententia proferatur, ut se in- « dignum judicet participationis corporis « et sanguinis Domini, et ad tempus per « ecclesiasticam disciplinam a sacramen- « to cœlestis panis separetur. » Indigne enim accipit, si tunc accipit, quando debet agere pœnitentiam, id est, quando incipit. Ergo prius se judicet, et severitate pœnitentiæ se exerceat : ut a se judicatus non judicetur a Domino.

De tertio, scilicet de continentia continua et sempiterna religiosorum, et in sacris ordinibus existentium, Luc. xii, 35 : *Sint lumbi vestri præcincti,... et vos similes hominibus exspectantibus Dominum suum.* Quia enim tales semper debent ad suscipiendum Dominum vigilare, et exspectare, et parati esse, numquam debent solvere cingulum continentiæ, sed omnimodam et perpetuam castitatem servare. Lev. xxi, 6, 8 : *Sacerdotes sancti erunt Deo suo, et non polluent nomen ejus : incensum enim Domini, et panes Dei sui offerent, et ideo sancti erunt.* Et ibidem : *Sint ergo sancti, quia et ego*

sanctus sum, Dominus, qui sanctifico eos : de quo etiam Venerabilis inquit Beda : « Si veteris testamenti Sacerdo-« tes, secundum ordinem vicis suæ in-« traturi templum ad offerendas legales « hostias, a propriis uxoribus oportuit « abstinere : quanto magis nostri Sacer-« dotes, quos ad consecrandum sacrosan-« ctum corpus Domini paratos semper « esse oportet, continuam et sempiter-« nam debent castitatem observare ? »

2. Secundum præparativum est exemplorum patrum custodia per calceamenta pedum figurata. Gregorius : « Calcea-« menta in pedibus habere, est mortuo-« rum patrum vitam adspicere, et nostra « vestigia a peccati vulnere custodire. » Cant. vii, 1 : *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis !* Gressus sunt profectus operum : in calceamentis, id est, in consideratione vitæ patrum.

3. Tertium præparativum est correctionis disciplina in baculis manuum figurata. Baculus enim significat rectitudinem justitiæ, qua nos ipsos debemus de nostris excessibus ante communionem judicare. Psal. xliv, 7 : *Virga directionis, virga regni tui.* Et Psal. ii, 12 : *Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, et pereatis de via justa.* I ad Corinth. xi, 29, 31 : *Qui manducat, et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit : non dijudicans corpus Domini... Quod si nosmetipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.* Augustinus : « As-« cendat homo adversum se tribunal « mentis suæ, et constituto in corde ju-« dicio, adsit accusatrix cogitatio, et te-« stis conscientia, et carnifex timor Dei : « inde quidam sanguis animæ confitentis « per lacrymas profluat : et sic cessat « vindicta divina, cum confessio, et cor-« rectio præcedit humana, et fit homo « dignus ad sumendum Christi corpus « verum nunc in Sacramento, et perfe-« cta fruitione in futuro. »

De primo, Deut. viii, 3 : *Afflixit te Dominus penuria, et dedit tibi cibum Manna, quod ignorabas tu et patres tui : ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei.* Afflixit te, id est, fecit ut te affligeres et corrigeres, penuria, id est, pœna in voluntatis tuæ, et voluptatis carentia : et tunc dedit tibi cœlestem panem corporis sui.

De secundo, ad Heb. xii, 11 : *Omnis disciplina, in præsenti quidem videtur non esse gaudii, sed mœroris : postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam, reddet justitiæ.* Amen.

PARS V.

DE TRIPLICI
MANDUCANDI MODO.

SERMO XVII.

PRIMO DE SACRAMENTALI
MODO TANTUM, QUO INDIGNE MANDUCANT MALEVOLI, ET DOLOSI.

Venite, comedite panem meum, Prov. IX, 5. Ut a principio. *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne : reus erit corporis et sanguinis Domini*, I ad Corinth. XI, 27.

Quintum principaliter circa sacramentum Dominici corporis notandum, est modus manducationis. Et hic est triplex, scilicet,

I. Sacramentalis tantum.
II. Spiritualis tantum.
III. Sacramentalis et spiritualis simul.

Ad hoc sane intelligendum, sciendum quod in cibo altaris duo sunt : sacramentum, et virtus sacramenti. Sacramentum, ut dicit Augustinus, in duobus constat : scilicet visibili panis et vini specie, et invisibili carne et sanguine Christi. Virtus vero sacramenti est sanatio a damnatione mortis æternæ. Hanc virtutem sacramenti crediderunt, et spiritualiter gustaverunt omnes salvandi ab origine mundi, et quotidie gustant omnes boni Christiani. Sacramentum vero altaris, id est, visibilem speciem panis cum carne Christi manducant soli Chri-

stiani : et hoc tam boni quam mali, sed modo dissimili : quia mali manducant sacramentum tantum, id est, sub visibili specie panis corpus Christi, sed non manducant virtutem sacramenti spiritualem, id est, salutem et vitam æternam Boni vero manducant utrumque simul, scilicet sacramentum, et virtutem sacramenti.

Ex his patet triplex modus manducandi corpus Christi, primus sacramentalis tantum, secundus spiritualis tantum, tertius sacramentalis et spiritualis simul. Primo modo manducant mali Christiani, secundo omnes salvandi, tertio soli boni Christiani. Primi manducant, et non manducant : secundi non manducant, sed tamen manducant : tertii manducant, et manducantur.

Primus modus manducandi corpus Christi, est sacramentaliter tantum, quo mali Christiani manducant : quia venerandum corpus in mortali peccato, ore polluto sumentes, cordis affectum ad influentiam virtutis bonitatis ejus, peccatis suis immundis et duris, quasi luto et lapide, claudunt. Ezech. XIV, 3 : *Posuerunt immunditias suas in cordibus suis, et scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra faciem suam.* Isti manducant et non manducant. Manducant quidem, quia corpus Christi sacramentaliter sumunt : sed tamen non manducant, quia virtutem spiritualem, id est, salutem animæ non percipiunt. Eccle. VI, 1 et 2 : *Est et aliud malum, quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines : Vir, cui dedit Deus divitias, et substantiam, et honorem :... nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo.* Ad Heb. XIII, 10 : *Habemus altare, de quo edere non habent potestatem, qui tabernaculo deserviunt*, id est, peccatis carnalibus. I ad Corinth. X, 20 : *Non potestis Domini bibere calicem et calicem dæmoniorum.* Gregorius : « Est « quidem in peccatoribus, et indigne su- « mentibus vera caro Christi, et verus « sanguis, » videlicet, præsentiali essentia, non salubri efficientia. Augustinus : « Qui discordat a Christo, nec mandu- « cat carnem ejus, nec bibit sanguinem : « etsi tantæ rei sacramentum quotidie « sumat, sibi tamen erit ad judicium. » Discordat a Christo, qui cordis affectum ab eo avertens ad peccatum convertit. Et talis valde infelix dici potest, ad quem tantum bonum frequenter venit, et nullum spirituale lucrum inde percipit.

Hoc modo, scilicet sacramentaliter tantum manducantium, tria sunt genera. Primi malevoli, secundi dolosi, tertii præsumptuosi.

Primi sunt, qui corpus Christi sumunt in peccandi voluntate. Secundi sunt, hypocritæ qui foris boni apparentes, occulte sunt pravi, et tamquam justi accedunt ad altare. Tertii sunt, qui manifeste mali sunt, tamen præsumunt manducare. De primis duobus potest hic dici, et de tertiis in sequenti sermone.

I.

De primo genere dicitur, Isa. XXIX, 13 : *Appropinquat enim populus iste ore : cor autem ejus longe est a me.* Appropinquat ore per sacramenti sumptionem : sed cor longe est per peccati voluntatem. Tales tria mala sequuntur, scilicet, 1. Peccati sui aggravatio, 2. A gratia Christi separatio, 3. Ad æternam pœnam damnatio.

1. De primo, Matth. XV, 26 : *Non est bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus*, id est, malevolis. Augustinus : « Habentes voluntatem peccandi, variari « magis dico Eucharistiæ perceptione, « quam purificari. »

2. De secundo, Sap. I, 3 et 4 : *Perversæ cogitationes separant a Deo. Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.*

3. De tertio, I ad Corinth. XI, 27 : *Quicumque manducaverit panem hunc, vel*

biberit calicem Domini indigne : reus erit corporis, et sanguinis Domini. Ambrosius : « Indignus est, qui non devo« ta mente accedit ad Eucharistiam, aut « in peccandi voluntate manens, hic « *reus est corporis et sanguinis Domini,* « id est, ac si Christum occiderit, punie« tur. »

II.

De secundo genere malorum indigne communicantium, scilicet de dolosis, sive hypocritis, II ad Timotth. III, 1, 2 et 5 : *In novissimis diebus instabunt tempora periculosa : et erunt homines seipsos amantes :... habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.* Glossa : « Speciem pietatis et « religionis, qui eadem sacramenta habent « cum piis, virtutem, id est, charitatem ab« negantes : multa scilicet mala occulte « perpetrantes, et manifesta fallaciter ex« cusando. »

Tales similiter tria mala sequuntur, quia, 1. Socii Judæ proditoris efficiuntur, 2. Coram toto mundo confundentur, 3. Extra beatorum consortium projicientur.

1. De primo, Joan. XIII, 18 : *Qui manducat meum panem, levabit contra me calcaneum suum.* Hoc dicitur de Juda, et sibi similibus, et de fictis Domini amicis. Glossa : *Qui manducat panem meum,* « non ut proficiat, sed ut lateat, is me « conculcabit, id est, tradet. » Qui ergo vult latere in peccatis suis sub pulchra specie religionis et communionis, similis efficitur et socius Judæ proditoris.

2. De secundo, Eccli. I, 36 et seq : *Ne sis incredibilis timori Domini : et ne accesseris ad illum duplici corde... Ne fueris hypocrita in conspectu hominum : ne forte revelet Deus absconsa tua, et in medio synagogæ elidat te : quoniam accessisti maligne ad Dominum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia.* Nahum, III, 5 et 6 : *Ecce ego ad te, meretrix speciosa, dicit Dominus exercituum,* id est, anima foris pulchra, intus immunda, *et revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam, et regibus ignominiam tuam. Et projiciam super te abominationes, et contumeliis te afficiam.*

3. De tertio, Matth. XXIII, 27 : *Væ vobis hypocritæ : qui similes estis sepulcris dealbatis, quæ a foris apparent hominibus speciosa, intus vero plena sunt ossibus mortuorum, et omni spurcitia,* id est, putredine, verme, et fœtore. Sic et vos a foris apparetis hominibus speciosi : intus autem estis pleni hypocrisi, id est, amore vanæ laudis, et iniquitate, id est, cupiditate temporalium, et odio veritatis. Et ideo primo dicitur : *Væ vobis,* id est, extra beatorum consortium miserabilis projectio. Lev. VII, 20 *Anima polluta* (de hypocrisi debet intelligi) *quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum,* id est, corporis Christi, *quæ oblata est Domino, peribit de populis suis,* id est, ejicietur de salvandis ad damnationem mortis æternæ.

Sed ecce contra tam magna mala, dat leve remedium divina clementia, quod est spiritualis conversio, scilicet bonum fieri de malo. Psalm. XXXVI, 27 : *Declina a malo, et fac bonum.* Ex ex frequenti bene agere, fit bonus homo. Et cum bonus est, sequuntur eum tria bona, 1. scilicet Pœnæ debitæ relaxatio, 2. Divinæ gratiæ restitutio, 3. Æternæ gloriæ acquisitio.

1. De primo, III Reg. I, 52 : *Si fuerit vir bonus, non cadet ne unus quidem capillus ejus in terram,* id est, ab omni pœna erit immunis. Ezech. XXXIII, 14 et 15 : *Si dixero impio : Morte morieris, et egerit pœnitentiam a peccato suo,... vita vivet, et non morietur.*

2. De secundo, Psal. CXXIV, 4 : *Benefac Domine bonis, et rectis corde.* Prov. XII, 2 : *Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino.*

3. De tertio. Matth. xxv, 21 : *Euge serve bone, et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam intra in gaudium domini tui. Euge*, quasi bene gaude : *serve bone, quia in pauca fuisti fidelis*, id est, in bonis quæ tibi commisi, bene negotiatus es : *supra multa te constituam*, id est, supra bona æterni gaudii : unde *intra in gaudium Domini Dei tui*, ut scilicet omni parte gaudio perfruaris. Isa. LI, 11 : *Venient in Sion laudantes, et lætitia sempiterna super capita eorum*. Quia causa æternæ lætitiæ erit in Domini Dei sui contemplatione. Jerem. XXXI, 12 et 13 : *Venient, et laudabunt in monte Sion : et confluent ad bona Domini. Tunc lætabitur virgo in choro, juvenes et senes simul. Virgo* est Beata Virgo Maria præcentrix in choro cœlesti : *juvenes* sunt omnes beati, *senes* Angeli. Isti simul Deum laudabunt, et in bonis ejus sine fine gaudebunt. Amen.

SERMO XVIII.

DE TERTIO GENERE

INDIGNE COMMUNICANTIUM, SCILICET, DE PRÆSUMPTUOSIS.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5. Ut supra. Item, *Quicumque manducaverit panem hunc,* etc. I ad Corinth. XI, 27.

III.

De tertio genere malorum indigne communicatium est hic dicendum, id est, de præsumptuosis, qui scilicet non timent communicare vel celebrare in magnis criminibus, et manifestis. De his, I ad Corinth. XI, 29 : *Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat, et bibit,* id est, valde malum est illi. Unde sciendum, quod duplex est effectus corporis Domini, scilicet bonitatis quoad bonos, et severitatis quoad malos : et tamen ipsum semper immutabile et bonum in se manet, sed justo judicio effectus ejus mutatur in his qui eo male utuntur. Augustinus : « Sancta malis « possunt obesse : quia qui manducat « corpus Christi indigne, judicium sibi « manducat et bibit, non quod res illa « mala sit : sed quia malus, quod bo- « num est, male accipit.

Hujus rei exemplum evidens est in sole, et in vino. Nam eamdem solis lucem, quam sanus oculus ad delectationem, æger suscipit ad pertubationem : et vinum quod sanus homo ad jucunditatem et confortationem, febricitans accipit ad majorem infirmitatem, vel forte ad mortem. Hinc est quod indigne communicantes tria mala sequuntur, scilicet,

I. Magna culpa.
II. Dei offensa.
III. Et multiplex plaga.

1. Primum malum præsumptuose communicantium est magna culpa. Jerem. xi, 15 : *Numquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas, in quibus gloriata es?* Isidorus : « Qui scelerate vivunt in Ecclesia, et communicare non desinunt, « putantes tali communione mundari : « discant nihil ad emundationem proficere sibi, dicente Propheta [1] : *Quid est* « *quod dilectus meus in domo mea facit* « *scelera multa? numquid carnes sanctæ* « *auferent a te malitias tuas?* Quasi diceret : Non auferunt, sed augmentant. »

Hujus culpæ triplex est ratio, scilicet, 1. Perversa intentio. 2. Divini præcepti transgressio, 3. Maxima ingratitudo.

1. Prima ratio culpæ præsumptuose communicantium, est perversa intentio. Actionis enim voluntariæ triplex est radix sive principium, vel natura, vel virtus, vel libido mala est : sed ejus qui est in peccato mortali scienter, et sumit corpus Christi, non potest esse radix, natura, vel virtus : quia neque natura, neque virtus aliquo modo dictaret, quod aliquis rem tam pretiosam, tam venerandam in loco vel vase immundo poneret. Unde peccator qui corpus Christi sumens ponit in ore suo polluto et corpore, radix non est, nec natura, vel virtus : sed libido, id est, prava intentio vel lucri temporalis, vel vanæ laudis, vel alicujus deceptionis.

2. Secunda ratio culpæ istorum, est divini præcepti transgressio. Sicut enim Dominus in statu innocentiæ lignum vitæ ad edendum concessit, et in statu culpæ prohibuit : sic nobis in statu bono corpus Christi conceditur, et in malo prohibetur. Matth. vii, 6 : *Nolite dare sanctum canibus*, id est, immundis peccatoribus. Lev. xxi, 17 et 18 : *Homo qui habuerit maculam*, scilicet peccati, *non offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministerium ejus.*

3. Tertia ration culpæ istorum, est maxima ingratitudo. Quæ enim potest esse major, quam si quis habens Dominum a quo accepisset quidquid boni haberet, et ipsum insuper morte sua de suspendio æterno liberasset : eumdem Dominum in stabulum immundissimum inimici sui traditorie duceret, et ibi conculcaret, et rursum occideret? Tanta ingratitudine peccant, qui corpus Domini sumunt in peccato mortali. Psal. xxxiv, 12 et cviii, 5 et lv, 3 : *Retribuebant mihi mala pro bonis,... et odium pro dilectione mea,... et conculcaverunt me inimici mei tota die.* Ad Heb. x, 29 : *Quan-*

[1] Jerem. xi, 15.

to magis putatis deteriora mereri supplicia qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est? scilicet in morte Christi. Ambrosius : « Christum ille conculcat, qui libere peccat absque timore « et pœnitentia, et qui ei indigne participat. » Idem : « Qui indigne Christum « sumit, idem est, ac si interficiat. » Augustinus : « Quam temerarium, quamque « nefarium est cruentis manibus intemeratæ Virginis tractare Filium ! quis auditus « sustineret aurium ? quis oculus non confunderetur ad intuitum ? quæ mens non « raperetur in excessum, ubi mundi pretium mittitur in sterquilinium ? non enim « minus est detestabile in os pullutum, « quam in lutum mittere Dei Filium. »

II. Secundum malum istorum, est magna offensa Dei. Zach. I, 15 : *Ira magna ego irascor super gentes opulentas : quia ego iratus sum parum, ipsi vero adjuverunt in malum.* Quasi diceret Dominus : Quasi parum irascor hominibus propter peccata quæ committunt in proximum, sed maxime pro eo quod peccant in Dominum. I Reg. II, 25 : *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Deus : si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Glossa : « Quanto major gloria « tua, tanto gravior offensa. » Mal. I, 6 et 7 : *Ad vos, o Sacerdotes, qui despicitis nomen meum, et offertis super altare meum panem pollutum.* Glossa : « Corripit sermo divinus Episcopos et mini- « stros Ecclesiæ negligentes, et omnes qui « Christi nomine censentur, cur nomen « ejus despiciant. » Quibus aperit causas offensæ, quod panem pollutum offerunt. Polluit enim panem, id est, corpus Christi, qui indignus accedit ad altare, et mensam Domini, si non scelerata voce, scelerato opere despicit : et dum sacramentum violatur, ipse cujus est sacramentum, violatur.

III. Tertium malum istorum, est multiplex plaga et gravis ex justa Dei vindicta. Sicut enim ab antiquo filiis Israel maximum erat peccatum, et pessimarum causa maledictionum, quod per idololatriam Deum projecerunt : et postea Judæis impiis, quod Christum non susceperunt : sic modo Christianis maximum est peccatum, et causa plagarum, quod corpus Salvatoris indigne suscipiunt. Gregorius super Deut. XXVIII, 15 et seq. : « Creator omnium per Incarnationis suæ « mysterium Judæam visitare dignatus « est, sed quia non cognovit tempus vi- « sitationis suæ, ideo Gentibus frequenter « in prædam data novissime Romanis « tradita est : et venerunt super eam om- « nia genera maledictionum, quæ in li- « bro legis scripta sunt. Similiter his « qui gratiam Dei ingrati accipiunt, cer- « ta est damnatio. Si enim irritam quis « faciens legem Moysi, sine ulla misera- « tione moritur : quanto deteriora mere- « tur supplicia, qui Filium Dei concul- « caverit, et sanguinem testamenti pol- « lutum duxerit ? »

Hæc supplicia dici possunt triplices plagæ. Prima, multa damna bonorum spiritualium. Secunda, sterilitas terræ seu caristia temporalium. Tertia, pestes corporum et strages hominum.

1. De prima plaga, Thren. I, 10 : *Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus : quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus præceperas, ne intrarent in ecclesiam tuam.* Glossa : « Hostis antiquus ad desidera- « bilia Ecclesiæ manum mittit, et spiri- « tualem ornatum aufert, in membris « suis fidem contaminans, baptisma re- « scindens, id est, gratiam in baptismo « datam, doctrinam corrumpens, corpus « et sanguinem Domini indigne contre- « ctans, et vasa pretiosa, id est, oves « Christi quasi lupus devastans. » Et causa tanti mali redditur : quia Gentes, id est, carnem amantes, et Christi circumcisionem non habentes, ministri altaris efficiuntur.

2. De secunda plaga, Deut. XXVIII, 15, 18 et 20 : *Si audire nolueris vocem Domi-*

ni Dei tui, ut custodias, et facias omnia mandata ejus, venient super te omnes maledictiones istæ... Maledictus fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, et greges ovium tuarum... Mittet Dominus super te famem et esuriem, et increpationem in omnia opera tua. Hæ plagæ venient si audire nolueris mandata Dei, scilicet præcipue de corpore Domini non indigne tractando, secundum illud Lev. xxi, 17 et 18 : *Homo qui habuerit maculam peccati, non offerat panem Deo suo, nec accedat ad ministerium ejus.* Gen. iii, 17 et 18 : *Quia comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo. Spinas et tribulos germinabit tibi.*

3. De tertia plaga, I ad Corinth. xi, 28 et 29 : *Probet seipsum homo : et sic de pane illo edat... Qui enim manducat indigne, judicium sibi manducat, et bibit,* id est, ad judicium mortis se obligat, et multi alii propter scelera unius sæpe feriuntur, unde sequitur : *Ideo inter vos multi infirmi, et imbecilles, et dormiunt multi,* scilicet somno mortis, vel Dei verbere, vel præliorum adversitate. Num. xi, 33 : *Adhuc carnes in dentibus eorum : et ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis.*

Sed ecce, contra has plagas et omnia jam dicta mala, triplex remedium ostendit Scriptura. Primum est emendatio vitæ per pœnitentiam voluntariam. Secundum, correctio malitiæ per superiorum disciplinam. Tertium, mutatio incorrigibilis personæ per justitiæ districtionem.

1. De primo, Joel. i, 10, 11 et 13 : *Depopulata est regio, luxit humus,* id est, habitatores humi : *quia periit messis agri,* id est, bona temporalia et spiritualia. *Accingite vos, et plangite Sacerdotes, ululate ministri altaris : ingredimini : cubate in sacco.* Glossa : « Sancti Sacerdo- « tes, qui comedunt digne Pascha, accin- « guntur balteo castitatis : peccatores « quos remordet conscientia doloris, « ut plangant sua, et populi peccata. » Accingite ergo vos sacerdotes et ministri altaris cingulo pœnitentiæ, et plangite puro corde : ululate in confessione et oratione, ingredimini Ecclesiam per pænitentiam, unde existis per culpam : cubate in sacco, id est, delicias quibus offendistis, per vitæ austeritatem compensate, ut iram Dei possitis mitigare.

2. De secundo, Mal. iii, 2 et 3 : *Ecce venit Dominus quasi ignis constans,* scilicet per justos Prælatos, *et purgabit filios Levi,* id est, ministros altaris : *et erunt Domino offerentes sacrificia in justitia.* Et sic utique placatus mitigabitur ira ejus. Ezech. vii, 3 et 4 : *Judicabo te juxta vias tuas : et ponam contra te omnes abominationes tuas. Et non parcet oculus meus super te, et non miserebor.* Sicut medicus incidit et urit : non parcit, ut parcat : ita Dominus. Unde : *Ego percutiam, et ego sanabo*[1]. Et, *Flagellat omnem filium quem recipit*[2]. Luc. xiv, 23 : *Compelle intrare.* Et sic Dominus per justos Prælatos non parcit vitia corrigendo, ut parcat iram suam mitigando.

3. De tertio, Ezech. xx, 36 et seq. : *Judicabo vos, dicit Dominus Deus. Et subjiciam vos sceptro meo. Eligam de vobis transgressores, et impios,* scilicet, ad abjiciendum, *qui in malo perseverant,* id est, « incorrigibiles, » dicit Glossa : ut scilicet loco eorum justi restituantur. Isa. i, 25 et 26 : *Convertam manum meam ad te, et excoquam ad purum scoriam tuam, et auferam omne stannum tuum. Et restituam judices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus :* sicut tempore Moysi et Machabæorum : *Post hæc vocaberis civitas justi, urbs fidelis.* I Machabæ. iv, 44 et seq. : *Et cogitavit Judas de altari holocaustorum, quod profanatum erat, quid*

[1] Deuter. xxxii, 39.

[2] Ad Hebr. xii, 6.

de eo faceret. Et incidit illis consilium bonum, ut destruerent illud : ne forte illis esset in opprobrium, quia contaminaverunt illud Gentes, et demoliti sunt illud. Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quousque veniret Propheta, et responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem, et ædificaverunt altare novum secundum illud, quod fuit prius. Glossa ibidem : « Altare holocaustorum est fides « pura, doctrina recta, et conversatio « bona Christi ministrorum. » Sed hoc altare si profanatum fuerit hæretica pravitate, ut simonia, vel alia scelerum immanitate : jam destruendum erit, id est, a sacerdotii dignitate deponendum : ne forte opprobrium sit sanctæ Ecclesiæ ; quod habeat pravos et facinorosos rectores, qui diabolica astutia seducti sunt, unde Dominus suis discipulis ait : *Vos estis sal terræ. Quod si sal evanuerit, in quo salietur ? ad nihilum valet ultra, nisi ut projiciatur foras, et conculcetur ab hominibus*[1]. Deposito ergo profanato altari mystico, reponi debent lapides illi in monte domus in loco apto, donec veniens Propheta respondeat de eis : quia peccatores redigi debent sub pœnitentia, donec per sanctos Doctores dijudicetur pro commisso crimine satisfactio perpetranda. In locum autem eorum lapides integri, secundum legem substitui debent : ut fiat altare novum secundum illud quod fuit prius. Homines fide Catholica sani, scientia sanctarum Scripturarum imbuti, bonis moribus religiosi in locum regiminis, unde deciderunt prævaricatores, subrogari debent, secundum auctoritates divinæ legis, *ut sine reprehensione in novitate vitæ,* et norma justitiæ *exhibeatur ministerium Deo in Ecclesia, quam sibi acquisivit Christus pretio sanguinis sui sponsam non habentem maculam neque rugam*[2]. Amen.

[1] Matth. v. 13.

[2] Cf. Act. xx, 28, et ad Ephes. v, 27.

SERMO XIX.

DE SECUNDO MODO

MANDUCANDI SPIRITUALI TANTUM, QUO BONI MANDUCANT.

Venite, comedite, etc. Prov. IX, 5. Ut supra. *Patres nostri omnes eamdem escam spiritualem manducaverunt.* I ad Corinth. I, 3.

Id est, omnes boni veteres in manna cibum invisibilem, scilicet Christum spiritualiter intellexerunt, crediderunt, gustaverunt, et ab æterna morte per eum sanati sunt.

Secundus modus manducandi Christum est spiritualis tantum. Et isto modo omnes salvati ab initio manducaverunt, et salvandi manducant. Isti vero non manducant, et tamen manducant. Ambrosius : « Non manducans manducat, et manducans non manducat. » Quia scilicet non manducans sacramentaliter, aliquando manducat spiritualiter, et e converso. Eccle. VI, 2 : *Est vir, cui Deus dedit divitias, et substantiam, et honorem*, etc. : *nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud*, scilicet cum magno desiderio spiritualiter manducando.

Circa spiritualem manducationem tria sunt consideranda :

I. Differentia personarum sic manducantium.
II. Ratio spiritualiter manducandi,
III. Et effectus manducationis hujus.

I.

Prima triplex est, scilicet incipientium, proficientium, et perfectorum. Matth. XIV, 21 : *Manducantium fuit numerus, quinque millia virorum, exceptis mulieribus, et parvulis.* In parvulis signantur incipientes, in mulieribus proficientes, in viris perfecti.

Secundum circa idem considerandum, est ratio, qua dicuntur jam dicti spiritualiter manducare. Unde sciendum, quod primi, scilicet incipientes manducant spiritualiter, ratione fidei Salvatoris : secundi, ratione bonæ conversationis : tertii, ratione devotæ meditationis.

I. Primi, scilicet incipientes, manducant spiritualiter ratione fidei Salvatoris. Habacuc, II 4 et ad Heb. x, 38 : *Justus ex fide vivet*, tamquam ex cibo spirituali. Augustinus : « Crede, et manducasti. » Credere enim in Christum, est credendo in eum ire, ipsi corde inhærere, in ipso delectari, et per veram charitatem membris ejus incorporari.

II. Secundi, scilicet proficientes, manducant spiritualiter, ratione bonæ conversationis. Joan. IV, 32 et 34 : *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis... Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei*. Eccli. xv, 1 et 3 : *Qui timet Deum, faciet bona*, etc. *Cibabit illum pane vitæ*.

Iste cibus bonæ conversationis consistit ex tribus virtutibus, quasi ex tribus ferculis, 1. Inncentia, 2. Pœnitentia, 3. et Misericordia.

1. De primo, Psal. CI, 5 : *Percussus sum ut fœnum, et aruit cor meum : quia oblitus sum comedere panem meum*, scilicet innocentiæ, dum delectabar cibo malitiæ. Augustinus : « Panem de altari spiritua- « liter manducare, est innocentiam ad « altare portare, debitoribus peccata di- « mittere. »

2. De secundo, Psal. CXXVI, 2 : *Surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris*, scilicet pœnitentiæ pro peccatis. Tob. II, 5 et 6 : *Manducavit panem cum luctu et tremore, memorans illum sermonem, quem dixit Dominus per Amos*[1] *prophetam : Dies festi vestri*, id est, gaudii in peccatis, *convertentur in lamentationem et luctum*. Psal. CI, 10 : *Cinerem tamquam panem manducabam*, cinerem scilicet pœnitentiæ.

3. De tertio, Prov. XI, 17 : *Benefacit animæ suæ vir misericors*, quia dum pauper ab eo corporaliter reficitur, ipse multo melius a Deo spiritualiter pascitur. Apoc. III, 20 : *Ecce sto ad ostium, et pulso*, scilicet in paupere : *si quis aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, et cœnabo cum illo, et ipse mecum*.

II.

Tertii, scilicet perfecti, manducant spiritualiter, ratione devotæ meditationis, et in hac manducatione tria erunt, quæ in comestione corporali consistunt : 1. Appetitus, 2. Masticatio, 3. Delectatio. Primo enim debemus spiritualiter esurire Christum cibum nostrum intimo corde desiderando. Secundo, masticare magna discretione cogitationes discutiendo. Tertio, in eo delectari dulcedinem ejus eligendo, id est, debemus spiritualiter esurire, Christum ardentius desiderando.

I. Job, XXXI, 31 : *Si non dixerunt viri tabernaculi mei : Quis det de carnibus ejus ut saturemur?* quasi optabant et desiderabant saturari. Eccli. XXIV, 29 : *Qui edunt me, adhuc esurient*. Gregorius « In deliciis carnis appetitus placet, ex- « perientia displicet. Quia quo magis sen- « titur, quod earum saturitas mentem non « replet, sed cruciat : eo magis cognosci- « tur, quod fastidiatur. In spiritualibus « deliciis saturitas appetitum parit. Quia « quanto magis earum sapor percipitur, eo « amplius cognoscitur, quod avidius ame- « tur. » Isa. XXVI, 8 : *Domine, nomen tuum*,

[1] Amos, VIII, 10.

et memoriale tuum in desiderio animæ : Anima mea desideravit te in nocte, scilicet adversitatis. Psal. xxxvii, 10 : *Domine, ante te omne desiderium meum : et genitus meus.*

II. Debemus spiritualiter masticare totum Christum, scilicet membra et caput, id est, nos ipsos, et Sanctos Dei, et Salvatorem mundi, discreta discussione cogitare nos ipsos dijudicando, Sanctorum vitam ad imitandum pertractando, et incarnationis beneficium devote mente ruminando.

1. Primo, perfecti masticant, seipsos diligenter se examinando. I ad Corinth. xi, 28 : *Probet autem seipsum homo, et sic* de corpore, vel *de pane illo edat.* Primo *probet,* id est, examinet, et purget seipsum totum, scilicet cor, linguam, manum, etc. *Et sic* postea *edat.* Job, xiii, 14 : *Quare lacero carnes meas dentibus meis, et animam meam porto in manibus meis ?* ut scilicet spiritualiter masticem dijudicando peccata carnis et spiritus.

2. Secundo, perfecti masticant Sanctos mortuos, et beatos adhuc viventes, vitam eorum ad imitandam considerando. Matth. xxii, 4 : *Ecce prandium meum paravi : tauri mei et altilia occisa sunt, et omnia parata : venite ad nuptias. Tauri* Prophetæ et Apostoli sunt, qui fortitudine fidei, quasi cornu Principibus mundi restiterunt, et ab eis passi, virtutum exempla nobis reliquerunt. *Altilia* ab alendo dicta, pinguia sunt volatilia, et significant Sanctos interna charitate saginatos, et contemplationis penna superna petentes. *Occisa sunt,* vel ab eo quod fuerunt per pœnitentiam, vel per mortem carnis, jam in requie posita. Hæc nobis sunt spiritualiter masticanda, id est, ad imitandum diligenter consideranda. Deut. xiv, 20 et 22 : *Omne quod mundum est, comedite... Quidquid morticinum est, ne vescamini ex eo. Omne mundum,* id est, honestis verbis, operibus, et moribus. *Comedite,* in corde ponite ad imitandum. *Quidquid morticinum est,* id est, peccato contaminatum, *ne vescamini ex eo,* consentiendo, vel idem faciendo. Ad Philip. iv, 8 : *De cætero fratres, quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate. Quæ et didicistis, et accepistis, et audistis, et vidistis in me, hæc agite : et Deus pacis erit vobiscum.*

3. Tertio, perfecti masticant spiritualiter carnem Christi, scilicet incarnationis ejus sacramenta et beneficia devote meditando. Joan vi, 55 : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Qui manducat,* vel spiritualiter bene masticat. Augustinus : « Hoc pertinet ad virtutem sacramenti, non ad visibile sacramentum. » Quasi diceret : Manducat intus, non foris : *Qui manducat* mente, non qui premit dente. Et hoc est, quod Apostolus (I ad Corinth x, 3) vigilanter dicit tantum de bonis. *Omnes eamdem escam spiritualem manducaverunt.* Sic manducavit et masticavit Christum Apostolus : unde I ad Tim. iii, 16 : *Magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est, in carne, justificatum est in spiritu,* id est. Christus justus ostensus est : quia de Spiritu sancto conceptus, *apparuit Angelis, prædicatum est Gentibus, creditum est mundo :* ut tantum beneficium curent solvere Deo, *assumptum est in gloria.* Eccle. i, 5 et 6 : *Oritur sol, et occidit,* id est, Christus in sua nativitate oritur, et occidit in Passione, *et ad locum suum revertitur,* id est, ad sepulcrum terræ, ibique reviviscens in Resurrectione, *gyrat per meridiem,* in Ascensione, *et flectitur ad aquilonem : lustrans universa in circuitu* in extremi judicii discussione.

III. Debemus in spirituali manducatione delectari interna dulcedine, quæ elicitur de prædicti Christi masticatione. Isa.

LV, 2 : *Audite audientes me, et comedite bonum, et delectabitur in crassitudine anima vestra*, id est, dulcedine spiritualis gratiæ. Sap. VIII, 16 et 18 : *Intrans in domum meam, conquiescam cum Dei sapientia*, id est, cum Christo, qui est sapida essentia : *non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius, sed lætitiam et gaudium : et in amicitia illius delectatio bona*. Psalm. XXX, 20 : *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te*. Idem, XXXIII, 9 : *Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus*. Cant. IV, 11 : *Mel et lac sub lingua tua*, id est, dulcedo spiritualis in meditatione cordis.

Hæc dulcedo quædam est prægustatio regni cœlestis, valens Christiano contra tria mala, quæ sunt in mundo. Ibi enim falsa est 1. Dulcedo in delectabilibus utendis, 2. Grandis amaritudo in adversis sustinendis, 3. Tristis imago in bonis faciendis.

1. De primo, Prov. IX, 17 : *Aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis absconditus suavior*. Sed hæc falsa est dulcedo, quia animæ perditio. Job, XXIV, 20 : *Dulcedo illius vermes*. Eccle. IX, 12 : *Sicut pisces capiuntur hamo,... sic capiuntur homines tempore malo*. Esca foris delectat, sed aculeus intus perforat. Job, XXI, 13 : *Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt*.

2. De secundo, Psal. CIII, 25 : *Hoc mare magnum, et spatiosum manibus*. Quia scilicet in hoc mundo magna est et multa amaritudo. Jerem. IX, 15 : *Cibabo populum istum absinthio, et potum dabo eis aquam fellis*. Job, XIV, 1 : *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis*. Psal. XXXIII, 20 : *Multæ tribulationes justorum*.

3. De tertio, Matth. XIX, 21 et 22, dixit Dominus cuidam diviti : *Vade, vende quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo : et veni, sequere me : qui contristatus in verbo, abiit tristis*. I Reg. XXV, 8, 11, dixerunt pueri David ad Nabal : *Quodcumque invenerit manus tua, da servis tuis, et filio tuo David. Qui respondit : Tollam panes meos, et aquas meas, et carnes pecorum, et dabo viris quos nescio unde sint?* Gen. IV, 3 et 5 : *Factum est post multos dies ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino... et non respexit Dominus ad eum, nec ad munera ejus*. Hujus causa fuit, quod male obtulit, scilicet de tristi corde, et facie.

Contra hæc valet spiritualis dulcedo : quia, 1. Falsam mundi dulcedinem facit insipidam, 2. Grandem amaritudinem facit dulcem, 3. Tristem imaginem reddit jucundam.

1. De primo, Prov. XXVII, 7 : *Anima saturata calcabit favum*. Gregorius : « Gustato spiritu, desipit omnis caro. » Ad Philip. III, 7 et 8 : *Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta, propter quem omnia arbitror ut stercora*. De Augustino dicitur, « Displicebat ei quidquid agebat in sæculo præ dulcedine Dei. »

2. De secundo, Deut. XXXIII, 19 : *Inundationem maris quasi lac sugent*, id est, boni repleti dulcedine spirituali, vincunt amaritudinem mundi. IV Reg. II, 21, 22, Eliseus misit sal in aquas amaras, quæ in dulces versæ sunt : sic Christus sapore spirituali sanat amaritudinem mundi. Hinc Stephano *lapides torrentis dulces fuere* : et multis sanctis ardentes prunæ, candentes testæ, visæ sunt suaves tanquam rosæ. Hinc multi boni gaudent in tribulatione.

3. De tertio, Dan. I, 15 : *Post dies decem apparuerunt vultus eorum meliores, et corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio*. Vultus eorum quos *panis* satiavit, *qui de cœlo descendit*, dicit Glossa, *apparuerunt meliores*, « decore scilicet et hilaritate ad benefaciendum. » Prov. XV, 13 : *Cor gaudens exhilarat faciem*. II ad Corinth. IX, 7 : *Hilarem datorem diligit Deus*.

III.

Tertium circa spiritualem manducationem notandum, est effectus hujus manducationis, et hic est triplex, scilicet. 1. Peccatorum remissio, 2. Ab æterna morte salvatio, 3. Vera corpus Christi ad salutem æternam participatio : etiamsi casu decedatur sine sacramento.

1. De primo, *Panem nostrum quotidianum,* id est, cibum spiritualem, *da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra,* Matth. vi, 11 et 12. Ambrosius : « Qui « manducant spiritualiter, virtutem carnis « et sanguinis Christi dicuntur sumere, et « vere manducare : quia ipsam corporis « Christi efficientiam quotidie sumunt, » id est, remissionem peccatorum [1].

2. De secundo, Joan. vi, 50 : *Hic est panis de cœlo descendens : ut si quis ex ipso manducaverit,* scilicet spiritualiter, *non moriatur,* scilicet morte æterna. Augustinus super Apostolum, I ad Corinth. x, 3 : *Patres nostri eamdem escam spiritalem manducaverunt,* « quam et nos « corporalem, non alteram, id est, man« na, quod significat Christum : et idem « credentibus effecit. Alii vero qui non cre« diderunt, *manducaverunt, et mortui sunt* « æternaliter : quod non Moyses et alii boni. « Quare ? quia cibum invisibilem spiritua« liter intellexerunt, spiritualiter esurie« runt, spiritualiter gustaverunt : ut spiri« tualiter sanarentur, scilicet ab æterna « morte. » Similiter et nos spiritualiter manducando, ab æterna morte liberamur.

3. De tertio super illud I ad Corinth. x, 17 : *Unus panis, unum corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus,* dicit Augustinus : « Nulli du« bium est, tunc quemque corporis san« guinisque Dominici participem fieri, « quando membrum Christi efficitur : nec « alienari ab illius panis calicisque con« sortio etiamsi antequam illum panem « edat, de hoc sæculo in unitate corporis « Christi constitutus abscedat : quia illius « sacramenti beneficio non privatur, « quando in illo hoc quod sacramentum « significat, invenitur. » Invenitur autem hoc quod sacramentum significat, quando membrum Christi efficitur : et hoc efficitur, quando credendo et amando, spiritualiter manducat : quia sic in corpus Christi vere convertitur, ut cum ipso æternaliter vivat. Amen.

[1] Per Eucharitiam, qua sacramentum, peccata remittuntur, scilicet mortalia pœnitenti ignorata, cognita autem et confessa quoad pœnam reliquam temporalem, venialia vero omnia.

SERMO XX.

DE TERTIO MODO

MANDUCANDI, SCILICET SPIRITUALI ET SACRAMENTALI, QUO BONI MANDUCANT.

Venite, comedite panem, etc. Prov. IX, 5. *Accipite, et comedite : Hoc est corpus meum.* Matth. XXVI, 26.

Tertius modus manducandi corpus Christi est sacramentalis, et spiritualis simul, quo soli boni Christiani communicant : et hoc facto manducant, et manducantur. Unde circa hunc modum tria possunt considerari :

I. Est multitudo malorum non communicantium.
II. Magnitudo felicitatis bonorum corpus Christi digne sumentium.
III. Ratio remanducationis sic manducantium.

I.

Primum circa hunc modum manducandi considerandum est multitudo malorum non communicantium. Cum enim triplex sit modus communicandi vel manducandi, scilicet sacramentalis tantum, quo mali Christiani manducant, et tamen non manducant : spiritualis tantum, quo boni non manducant, et tamen manducant : sacramentalis et spiritualis simul, quo soli boni Christiani communicant, vel manducant, et manducantur : restat ad divisionis hujus sufficientiam

multitudo quædam malorum, qui nec manducant, nec manducantur, id est, qui corpus Christi non suscipiunt, et ideo morte æterna peribunt. Istorum tres species sunt ac turmæ. Primi, infideles : secundi, negligentes : tertii, contemptores. 1. Infideles sunt, quorum corda per malitiam suam fallente diabolo sic excæcata sunt, ut non possint cognoscere, et credere divina sacramenta pro salute mundi mirabili Dei sapientia instituta. 2. Negligentes sunt quidam Christiani, qui temporalibus lucris, et sæcularibus negotiis in tantum se occupant, ut sacram communionem tempore debito sumere negligant. 3. Contemptores sunt, qui sceleribus suis tanto amore inhærent, quod corpus Domini sumere penitus parvipendunt.

1. De primis, Joan. vi, 53 : *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum ?* Quasi diceret : Non credimus quod dare possit. Sap. ii, 21 et 22 : *Erraverunt*, scilicet impii, *excæcavit enim illos malitia eorum. Et nescierunt sacramenta Dei.* Joan. iii, 36 : *Qui incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.*

2. De secundis, Matth. xxii, 3 et seq. : *Misit Rex servos suos vocare invitatos ad nuptias, dicens : Ecce prandium meum paravi, venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt : et abierunt, alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam.* Glossa : « In villam ire, est terreno labo« ri immoderate insistere : negotiari ve« ro, terrenis lucris nimis inhiare. » Tales qui prandium divini sacramenti negligunt, quamvis fidem et quædam opera charitatis habere videantur : tamen nisi pœniteant, damnabuntur. Joan. vi, 54 : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Super illud Epist. ad Eph. iii, 18 : *Oro, ut possitis comprehendere quæ sit sublimitas, et profundum*, dicit Glossa : « Pro« fundum charitatis sunt ecclesiastica sa« cramenta, » quæ sunt profunda, et investigabilia : et sunt fundamentum charitatis, sine quibus non valet charitas, id est, exteriora signa charitatis non valent ad salutem æternam sine sacramentis, ea negligentibus. Num. ix, 13 : *Si quis et mundus est, et in itinere non fuit*, id est, non habet impedimentum justæ necessitatis, *et non fecit Phase, exterminabitur anima illa de populis suis. Quia sacrificium Domino non obtulit tempore suo : peccatum suum ipse portabit.*

3. De tertiis, II Paral. xxx, 6, 8 : *Perrexerunt cursores cum epistolis legis ex regis Ezechiæ imperio, et principum ejus, in universum Israel prædicantes : Filii Israel revertimini ad Dominum Deum Abraham, et Isaac, et Israel : et venite ad sanctuarium ejus*, scilicet, ad faciendum Phase, id est, ad suscipiendum corpus Domini. *Et quidam viri acquiescentes consilio venerunt, aliis irridentibus et subsannantibus eos.* Joan. iii, 19 : *Hoc est judicium : quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem : erant enim eorum mala opera.* Quasi diceret : Justo judicio excommunicantur, et condemnantur, qui plus diligunt peccatis suis inhærere, quam se præparare, et Christum suscipere. Canon ait : « Qui pro sceleri« bus suis duobus vel tribus annis non « communicant, excommunicandi sunt, « donec pœnitentiam agant. » Luc. xiv, 24 : *Nemo virorum illorum, qui vocati sunt, et non venerunt, gustabit cœnam meam.*

II.

Secundum circa hunc modum considerandum, est magnitudo felicitatis bonorum corpus Christi digne sumentium. Et probatur hoc a tribus, 1. Ab optimæ partis electione, 2. A Spiritus sancti vera participatione, 3. Ab ipsius Christi certa inhabitatione.

1. Primo probatur felicitas digne communicantium magna ex optimæ partis electione. Quia sicut Beata Virgo tribus sibi propositis, scilicet esse matrem, et non virginem : vel esse virginem, et non matrem : vel esse matrem et virginem : ultimam et optimam partem, scilicet esse utrumque simul, elegit : sic isti inter modos corpus Christi manducandi optimum modum elegerunt. Primus modus est manducare sacramentaliter tantum, et non spiritualiter. Secundus manducare spiritualiter, tantum, et non sacramentaliter. Tertius manducare sacramentaliter et spiritualiter simul. Hanc ultimam et optimam partem, scilicet de primo modo comedere sacramentaliter, et de secundo modo comedere spiritualiter eligunt : et sic ex utraque parte quod melius est, comedunt : et ideo multum felices sunt. Eccle. VIII, 15 : *Laudavi igitur lætitiam, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet, et biberet, atque gauderet.* Quasi diceret : Expertus sum plurima genera gaudiorum, et delectationum carnis, et mundi : et hæc vanitas, et error : et finis eorum mœror et luctus, unde *laudavi* præ omnibus *lætitiam,* scilicet veram, id est, testimonium bonæ conscientiæ : *et quod non esset homini bonum sub sole,* id est, melius in hoc mundo, *nisi quod comederet,* scilicet panem, *qui de cœlo descendit,* id est, corpus Christi : *et biberet,* scilicet, *vinum quod lætificat cor hominis* (Psal. CIII, 15), id est, sanguinem Domini.

2. Secundo probatur felicitas istorum magna a Spiritus sancti vera participatione. Psalm. LXXX, 17 : *De petra, melle saturavit eos.* Quia scilicet fideles sugunt de corpore Christi dulcedinem Spiritus sancti. Sap. XII, 1 : *O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus in omnibus,* qui scilicet fluit in nobis de tuo corpore. Augustinus : « Perceptione san« guis et corporis Christi homo vivit : » non sumens tantum sacramentaliter, quod et mali faciunt : sed pertingens usque ad Spiritus participationem : ut in corpore Deo tamquam membrum maneat, et ejus Spiritu vegetetur.

3. Tertio probatur idem ab ipsius Christi certa inhabitatione. Joan. VI, 57 : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in illo.* Hilarius : « Accepta carne Domini, et « hausto sanguine, id efficitur, ut nos in « Christo, et Christus in nobis sit : et in « nobis Christus per carnem, dum ejus « carnem accipimus : et sumus in eo dum « secum hoc quod nos sumus, in Deo « est. »

III.

Tertium circa hunc modum considerandum, est ratio manducationis digne manducantium, id est, qua ratione dicitur quod tales manducant, et manducantur, et hæc est hujusmodi ratio : quod dum corpus Christi a fidelibus digne manducatur, non ipsum ut alius cibus, in manducantem convertitur : sed e converso, vere manducans in illud spiritualiter mutatur. Nam manducantem se Dominus sui corporis membrum facit, et sibi incorporans per charitatem unit, et imagini bonitatis suæ similem efficit. I ad Corinth. X, 17 : *Unum corpus multi sumus, omnes, qui de uno pane participamus.* Item, I ad Corinth. XII, 27 : *Vos estis corpus Christi, et membra de membro.* Quod vero manducando corpus Christi non illud in nos, sed nos in illud convertimur, triplici similitudine probatur. Prima sumitur de virtute nostri amoris, secunda de virtute rei majoris, tertia de virtute surculi arboris.

1. Prima similitudo sumitur de virtute amoris nostri. Hæc est enim vis amoris transformari cor amantis in amatum, id est, amati fortunæ prosperæ et adversæ assimilari. Eccli. VI, 11 : *Amicus fixus,* id est, fidelis, *erit tibi coæqualis,* id est,

condolet tibi in adversis, et congaudet in prosperis. Hugo : « Ea vis amoris est, « ut talem te esse necesse sit, quale illud « est quod amas : ut cui per affectum « conjungeris, in illius similitudinem ip- « sa quodammodo dilectionis societate « transformaris. » Cant. VIII, 6 : *Pone me ut signaculum super cor tuum. Super cor* tamquam super ceram calidam, puram et mollem, aptam suscipere impressam imaginem. *Super cor,* ergo calidum amore Dei, purum munditia sui, molle pietate proximi : corpus Christi ut sigillum ponitur, non ut ipsum quod immutabile est, in nos mutetur, sed nos in imaginem bonitatis ejus transmutemur.

2. Secunda similitudo ad idem sumitur de virtute rei majoris. Nam si ad guttam aquæ magnum vas vini fundatur, virtute multitudinis vini aqua ex toto in illud mutatur. Sed virtus Dominici corporis ineffabilis est magnitudinis, et nos multum exigui respectu illius. Psalm. CXLIV, 3 : *Magnus Dominus, et laudabilis nimis : et magnitudinis ejus non est finis.* Idem, XXXVIII, 6 : *Substantia mea tamquam nihilum ante te.* Isa. XL, 15 : *Ecce gentes quasi stilla situlæ.* Magnitudo itaque virtutis et dulcedinis Christi infusa exiguo et humili cordi nostro, vincit illud, et a se deficere facit, et in illam convertit, ut jam non mundanis hominibus, non nobis ipsis, sed ipsi Christo in voluntate, sermone, et bona conversatione, similes simus. Psalm. CXVIII, 81 : *Defecit in salutare tuum anima mea.*

3. Tertia similitudo ad idem sumitur de virtute rami arboris. Hæc est proprietas surculi bonæ arboris, si trunco inseratur, etiam silvestri, quod ipsa naturali quidem virtute prævalens, illius amaritudinem in suam dulcedinem et nobilitatem convertit, et similem sibi fructum bonum proferre facit. Sic corpus Christi nobisinsitum defectus nostros evacuat, et in suam nos bonitatem trahit : et quales ipse frondes, flores et fructus justitiæ facit : tales et nos per eum faciamus. Hinc Spiritus sanctus dicit per Ezech. XVII, 22 et 23 : *Sumam de medulla cedri sublimis, et ponam : de vertice ramorum ejus tenerum distringam, et plantabo super montem excelsum, et erumpet in germen, et faciet fructum.* Cedrus sublimis est Deus Pater : rami eminentes, antiqui patres : vertex ramorum, Beata Virgo : medulla cedri, æterna sapientia Dei : pars de ramorum vertice, caro Christi sumpta de Virgine. Spiritus ergo sanctus medullam cedri, et patrem de summo ramo sumpsit : quia Christi incarnationem fecit, et hunc quasi surculum nobilissimum plantat in montem excelsum, cum fidelibus a terrenis desideriis ad cœlestia elevatis, Dominici corporis tribuit sacramentum. Hinc fructus erumpit : quia cor fidele virtute corporis Domini, propria amaritudine relicta vitiorum, similes Christo spirituales frondes, flores, et fructus virtutum, et bonorum operum facit. Hinc dictum est Augustino : « Cibus sum grandium : cresce, et manducabis me : nec tu me mutabis in te, « sicut cibum carnis tuæ : sed tu mutaberis in me. » Cant. I, 3 : *Trahe me post te,* me scilicet mutando in te violentia meæ delectationis, magnitudine tuæ dulcedinis, virtute firmæ insertionis : ut non maneat in me radix amaritudinis, sed prævaleat in me operando virtus, et dulcedo tuæ bonitatis. Ad Gal. II, 20 : *Vivo, jam non ego : vivit vero in me Christus.* Quasi diceret : Nunc, ut vixi male, non vivo, sed ut Christus bene cogito, loquor, operor et vivo, donec ad ipsum pervenio. Amen.

PARS VI.

DE DUODECIM

EFFECTIBUS CORPORIS CHRISTI

CONTRA DUODECIM LANGUORES.

SERMO XXI.

DE QUATUOR FRUCTIBUS PRIMIS.

Venite, comedite panem meum. Prov. IX, 5. Ut supra. *Pater meus usque modo operatur, et ego operor.* Joan. V, 17. Item aliud : *Altissimus creavit de terra medicamenta.* Eccli. XXXVIII, 4. Item : *Benedictus fructus ventris tui.* Luc. I, 42. Item : *Ascendam in palmam*, id est, in crucem *et apprehendam fructus ejus.* Cant. VII, 8.

Sextum principale circa sacramentum Dominici corporis notandum, est effectus bonitatis ejus, sive virtus spiritualis. Nam quia parentes primi per veriti a Deo pomi gustum corrupti multas infudere miserias suo generi, necessarium fuit medicamento Salvatoris miseris subveniri. Circa quod sciendum, quod nostræ miseriæ tres sunt generales, scilicet,

I. Vincula culpæ.
II. Defectus gratiæ.
III. Et mortis plagæ.

De primo, Psal. CXVIII, 61 : *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* Oratio Manasse, in fine : *Incurvatus sum multo vinculo ferreo,* id est, peccati.

De secundo, Psal. CXXXVIII, 16 : *Imperfectum meum viderunt oculi tui.* Item, Psal. CXLII, 6 : *Anima mea sicut terra sine aqua tibi*, id est, arida et sterilis, sine fluentis gratiæ et germine tritici.

De tertio, Psal. XVII, 5 : *Circumdederunt me dolores mortis.* Item, Psal. XXXVIII, 11 : *Amove a me plagas tuas.* Job, XVI, 15 : Hostis meus *concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas.*

In qualibet istarum trium miseriarum generalium intelliguntur quatuor mala specialia, quasi duodecim languores speciales : ad quos curandos ordinantur duodecim Dominici corporis fructus. Apoc. XXII, 1 et 2 : *Ostendit mihi Angelus lignum vitæ, afferens fructus duodecim, per menses singulos,* id est, ad curandos nostros duodecim defectus sive languores. Psal. CII, 2 et 3 : *Benedic anima mea Domino : qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis.*

Isti duodecim languores et fructus depinguntur in duabus figuris quasi arboribus. *Qui sanat omnes infirmitates tuas.* (Psal. CII, 3). Et post hoc de quatuor fructibus dicitur : et de aliis in sequenti.

I.

Prima mala nostra sive languores sunt quasi vincula culpæ, quibus multæ stringuntur animæ, scilicet, 1. Dæmonis tentatio, 2. Fomitis repugnatio, 3. Cordis macula, 4. Creatoris offensa. Contra hæc quatuor valet fructus Virginis corpus Salvatoris.

1. De primo languore, ad Ephes. VI, 11 : *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli.* Eccli. XI, 31 : *Multæ sunt insidiæ dolosi.* Quia scilicet de diversis vitiis, et multis modis tentat. I Pet. V, 8 : *Vigilate : quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret.* Glossa : « Circuit tamquam hostis, clausos obsidens muros, explorat an sit aliqua pars murorum minus stabilis, cujus aditu ad interiora penetret : offert oculis formas illicitas, et forte facies voluptuosas, ut visu destruat castitatem : aures per canora tentat, ut christianum molliat rigorem : linguam convicio provocat, manus injuriis instigat, honores terræ nobis promittit ut cœlestes adimat. » Psalm. CXLII, 3 : *Persecutus est inimicus animam meam : humiliavit in terra vitam meam.*

2. De secundo, ad Gal. V, 17 : *Caro concupiscit adversus spiritum.* Ad Rom. VII, 23 : *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Augustinus : « *Aliam legem*, id est, fomitem peccati *in membris meis*, ut in oculo ad concupiscendum, in lingua ad maledicendum, in manu ad malefaciendum, et sic de aliis : *repugnantem legi mentis meæ*, id est, legi Dei et rationi. Fomes iste peccati qui est in carne, et repugnat menti, recte dicitur *lex*, quia legitime factum est, ut qui non obedivit suo superiori, ei non serviat suum superius, id est, caro. Supra te est Deus, infra te est caro tua : servi ergo superiori, ut serviat tibi inferior : contempsisti superiorem, juste torqueris ab inferiori. »

3. De tertio, Jerem. II, 22 : *Si laveris*

te nitro :... tamen *maculata es in iniquitate tua coram me*. Prov. xx, 9 : *Quis potest dicere : Mundum est cor meum, purus sum a peccato?* Eccle. vii, 21 : *Non est homo justus in terra, qui faciat bonum, et non peccet*. Eccli. xlvii, 22, de Salomone · *Dedisti maculam in gloria tua*.

4. De quarto, Deut. ix, 7 : *Memento, et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provocaveris Dominum Deum tuum*. Et quanto major erat culpa, tanto major contra peccatorem ira divina. Zach. i, 15 : *Ego iratus sum parum, ipsi vero adjuverunt in malum*. Sciendum quod ira Dei dicitur, non aliquis motus, vel perturbatio animi, quæ illi omnino non accidit, sed justa ultio quam delinquenti reddit : et hæc est in peccatore ad minus remorsus conscientiæ. Eccle. x, 8 : *Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber*. Seps est omne præceptum Dei : coluber, vindicta iræ Dei. Augustinus : « Justitia « Dei non sinit esse dedecus culpæ abs- « que decore vindictæ. »

II.

Contra hæc mala quatuor, ordinantur quatuor Dominici corporis fructus primi, 1. Qui nos liberavit a vinculis culpæ dæmonem fugat, 2. Fomitem refrigerat, 3. Maculam cordis mundas, 4. Iram Dei placat.

1. De primo fructu, Tob. vi, 8 : *Cordis piscis particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum*. Flumen in quo pisces sunt, mundum : omnes pisces ejus, diversa genera hominum : piscis ille magnus, gentem Judæorum : cor piscis, quasi membrum nobilissimum, et ex quo vita procedit, Beatam Virginem : particula cordis, significat corpus de Virgine sumptum Salvatoris. Hoc debet super carbones poni, id est, fidelibus accensis amoris igne donari : tunc fumus ejus, id est, virtus spiritualis, fugat tentationes dæmonis. Psalm. lxvii, 2 : *Exsurgat Deus, et dissipentur inimici ejus, et fugiant, qui oderunt eum, a facie ejus*.

2. De secundo fructu, Psalm. lxvii, 16 : *Selmon mons Dei* est Christus. Selmon interpretatur *umbra*. Christus ergo est umbra nostri refrigerii, ut dicit Glossa. De corpore Christi manat umbra gratiæ, quæ nobis defensaculum est contra incentiva vitiorum, et carnalis concupiscentiæ. Unde dictum Virgini (Luc. i, 35) : *Virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Umbra enim fit de corpore, et lumine. Lumen est Verbum Dei : corpus, caro Christi. Accessit lumen corpori, id est, Verbum carni : *Verbum enim caro factum est* (Joan. i, 14). Dum ergo fidelis corpus Christi sumit, spirituale refrigerium percipit quasi de umbra gratiæ, quæ de ipso fluit. Osee, xiv, 6 : *Ero quasi ros, Israel germinabit quasi lilium*.

3. De tertio fructu, Isa. vi, 6 et 7 : *Volavit ad me unus de Seraphim, et in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de altari. Et tetigit os meum, et dixit : Ecce tetigi hoc labia tua, et auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum mundabitur*. Lapis iste pretiosus sumptus de altari, significat corpus Christi : dum eo os cordis tangitur, peccatum veniale mundatur. Gregorius : « Dominus « dedit nobis sacramentum salutis, ut « quia quotidie peccamus, et ille jam mo- « ri pro peccato non potest : per hoc re- « missionem consequamur. »

4. De quarto fructu, Prov. xxi, 14 : *Munus absconditum exstinguit iras*. Lev. ii, 7 et seq. : *Si de craticula fuerit sacrificium, æque simila oleo conspergetur : quam offerens Domino, trades manibus Sacerdotis. Qui cum obtulerit eam, tollet memoriale de sacrificio, et adolebit super altare in odorem suavitatis Domino*. Panis in craticula coctus et oblatus, et conspersus oleo, Christus est in cruce pro nobis passus, et totus unctus Spiritu sancto. Hujus sacrificii memoriale est

hostia Ecclesiæ quæ offertur in memoriam passionis Dominicæ. Hæc debet super altare adoleri, id est, accendi : quia in corde fideli cum fervore desiderii, et devotionis suscipitur. Hic odor suavitatis est Domino, id est, tam grata Deo ut ob ejus gratiam iram suam remittat, et nos sibi reconciliet, et ad æternam pacem perducat. Amen.

SERMO XXII.

DE QUATUOR FRUCTIBUS

CORPORIS CHRISTI SECUNDIS.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5. Ut supra.

Alia quatuor mala nostra, sive languores sunt, quasi defectus gratiæ, quibus multæ laborant animæ, scilicet,

1. Defectus in cognitione nostri.
2. In dilectione proximi.
3. In sapore spirituali.
4. In conservatione boni.

I.

Contra hæc valet fructus Virginis corpus Salvatoris.

1. De primo languore, Genes. I, 2 : *Tenebræ erant super faciem abyssi* : quasi ab antiquo cor hominis obvolutum fuit ignorantia sui. Jer. XVII, 9 : *Pravum est cor omnium, et inscrutabile : quis cognoscet illud?* Psalm. XVIII, 13 et 14 : *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me : et ab alienis parce servo tuo:* et ab alienis quibus alios peccare feci, vel aliorum peccatis consensi. Matth. VII, 3 : *Quid vides festucam in oculo fratris tui : et trabem in oculo tuo non vides?*

2. De secundo, Matth. XXIV, 12 : *Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum.* Eccli. XLIII, 22 : *Frigi-*

dus ventus aquilo flavit, et gelavit crystallus ab aqua. Defectus amoris probatur ab exterioribus signis. I Joan. III, 17: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in eo?* Jerem. IX, 4 et 5: *Unusquisque se a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit, et omnis amicus fraudulenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit, et veritatem non loquetur.* Prov. XX, 10: *Pondus et pondus, mensura et mensura: utrumque abominabile est apud Deum.* Glossa: « Diversum pondus et diversam mensuram « habet in domo sua, ut aliter sibi, aliter « proximo noceat: qui in suis semper « actibus, quæ laudentur, in proximis « quæ vituperentur, quærit: sed et qui « in temporalibus sibi majorem, proximo minorem mensuram dare studet. » Quia defectum dilectionis habet, Deo displicet. Similiter est de eo, qui malo verbo vel facto proximum contristat, lædit, vel damnificat.

3. De tertio, Jerem. XXXI, 30: *Omnis homo, qui comederit uvam acerbam, obstupescent dentes ejus.* Gregorius: « Quid « est uva acerba nisi peccatum? uva « quippe acerba est fructus ante tempus. « Quisquis ergo præsentis vitæ delectationibus satiari desiderat, quasi fructus « ante tempus comedere festinat. Sed « *qui uvam acerbam comedet, dentes ejus* « *obstupescent*: quia qui præsentis mun« di delectationibus pascitur, interni sen« sus ejus ligantur, ut jam spiritualia sa« pere nequeant. » Hoc figuratum est in Num. XI, 4 et seq., in populo Israel, qui in Ægypto carnibus cum allio et cæpis satiatus fuerat, et postea in deserto talia concupiscens, panem cœlestem, scilicet manna dulcissimum, cum nausea respiciebat. I ad Corinth. II, 14: *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei.* Augustinus: « *Animalis* dicitur car« nalis homo, qui fertur dissoluta lasci« via animæ suæ, quem intra naturalis « ordinis metas spiritus rector non con« tinet, eo quod ipse Deo regendum se « non subjicit. Talis spiritualem dulcedi« nem non sapit. »

4. De quarto, ad II Gal. III, 3: *Sic stulti estis, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consummamini?* Prov. II, 13: *Relinquunt iter rectum, et ambulant per vias tenebrosas.* Luc. VIII, 13: *Qui supra petram: qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: et hi radices non habent*, scilicet, stabilitatem firmæ voluntatis: *quia ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt.* Cant. VII, 12: *Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt.* Glossa: « Non est intuen« dum si vinea floret, sed si flores ad « partum fructuum convalescunt: » quia non mirum est, si quis bonum inchoat: sed valde mirabile est, si intentione bona in bono opere perseverat.

II.

Contra hæc quatuor mala, quatuor secundi fructus corporis Domini, qui nos hic in gratia perficiunt, 1. Intellectum enim ad se cognoscendum illuminant, 2. Voluntatem sive affectum in dilectione proximi inflammant, 3. Memoriam spirituali dulcedine delectant, 4. Et totum hominem in bono confirmant.

1. De primo fructu, Prov. XXIV, 13: *Comede, fili mi, mel, quia bonum est.* Mel est sapientia Dei incarnata, in cibum dulcem nobis præparata. Hoc bonum est ad spiritualem medicinam: quia illuminat mentem. I Reg. XIV, 29: *Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle.* Isa. VII, 15: *Butyrum et mel comedet* omnis qui relictus fuerit, *ut* scilicet *sciat reprobare malum et eligere bonum.* Psalm. XXVI, 1: *Dominus illuminatio*

mea, et salus mea. Et XXXIII, 6 : *Accedite ad eum, et illuminamini*, scilicet ad cognitionem nostri. Prov. XX, 27 : *Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ investigat omnia secreta ventris.* Spiraculum est illuminatio a Domino data homini ad cognitionem sui. Unde Glossa : « Divini afflatus illuminatio cum in mentem hominis venerit, eam sibimetipsi « illuminans, ostendit quæ ante cogitationes pravas et portare poterat et pensare bona nesciebat. »

2. De secundo fructu dicitur, Isa. VI, 6, et 7, quod *Angelus tulit calculum de altari, et tetigit eo os* Isaiæ. Calculus est carbunculus, sic dictus, quia ignitus ut carbo, et significat corpus Domini de altari sumptum, et charitate inflammatum : quod accendit amore corda fidelium. Psal. XVII, 9 : *Ignis a facie ejus exarsit : carbones succensi sunt ab eo.* Cant. VIII, 6 : *Lampades ejus lampades ignis atque flammarum;* quia intus ardent Dei et proximi dilectione, et exterius lucent operibus misericordiæ.

3. De tertio fructu, Psal. XXXIII, 9 : *Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus.* Eccli. XLIX, 1 et 2 : *Memoria Josiæ in compositinem odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria.* Josias qui interpretatur *fortitudo Domini* significat Christum. Dicit Glossa : « Memoria Christi, id « est, sacramentum corporis ejus, quod « in memoriam sui jussit consecrari, « opus est odoriferum veri pigmentarii, « id est, Spiritus sancti, qui illud composuit de pretiosis speciebus, scilicet de « carne virginali, et sapientia Dei. Hoc « quasi mel in ore cordis indulcabitur, « si virtus ejus in salutem humani generis pie cogitatur ». Cant. II, 3 : *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi : et fructus ejus dulcis gutturi meo.* Primo fidelis anima Christum desiderat, æstuat spiritu, et sitit : secundo umbram refrigerii in fructum obtinendi sentit : tertio sedet, exspectat, orat, ut se totum ad ipsam reficiendam et vivificandam fructus infundat : quarto per infusam ejus dulcedinem suaviter gustat.

Sed dicit aliquis : Ecce sæpius, ut possum, me præparo : corpus Domini sumo : sed nihil sentio solatii specialis, nihil spiritualis dulcedinis. Respondeo : Cibus iste sive fructus, medicina est hominis. Unde sicut medicus peritus quandoque quibusdam dat medicinam dulcem palato corporis, et quandoque non, sed palato mentis : quæ quamvis non gutturi, tamen bene sapit rationi : pro eo quod dum sanat mentem delectat. Sic Dominus dat suis fidelibus dulce semper corpus : sed dulcedinem suam alio modo illis ostendit, prout cuilibet expedire novit. Hinc est, quod quidam dulcedinem illam sapiunt per affectum, et ardentiori delectantur devotione : et alii eamdem dulcedinem sapiunt per intellectum, et sufficienti reficiuntur utilitate, in eo quod credunt et intelligunt per hunc cibum sanctum veram vitam obtineri.

Igitur quamvis non sapis dulcedinem Domini primo modo, id est, per affectum intimæ devotionis, sapis tamen secundo modo, scilicet per intellectum multæ utilitatis.

De primo, Isa. LV, 2 : *Audite audientes me, et comedite bonum, et delectabitur in crassitudine anima vestra.* Ambrosius : « Panis candidissime habens omne « delectamentum, etc. »

De secundo est illud Cant. II, 3 : *Fructus ejus dulcis gutturi meo*, id est, piæ et fideli menti, quæ credit et intelligit hunc cibum sanctum esse sibi utilissimum. Unde Glossa : « Dulcis fructus « gutturi cordis : » quia in eo intelligit anima causam vitæ, dum etiam corporaliter percipit.

Hæc dulcedo valet contra tria mala, quæ sunt in mundo [1].

[1] Require supra in Sermone XVIII post medium.

4. De quarto fructu, Psal. CIII, 15 : *Panis cor hominis confirmat.* Quia scilicet corpus Christi fideles suos in vita sua finaliter confortat. III Reg. XIX, 8 : *Comedit Elias panem*, quem sibi Angelus ministravit, et *ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb.* Horeb interpretatur *mensa :* mons ergo iste est mensa Dei, et significat satietatem cœlestis gloriæ. Panis utique corporis Christi confortat nos in vita bona et bono opere quadraginta diebus et noctibus, id est, toto tempore præsentis pœnæ, usque ad montem et mensam Dei, id est, quousque perveniamus ad altitudinem securitatis, et satietatem dulcedinis æternæ gloriæ. De his dicitur, IV Reg. IV, 34 : *Eliseus incubuit super puerum : posuitque os suum super os ejus, et oculos suos super oculos ejus, et manus suas super manus ejus : et incurvavit se super eum, et calefacta est caro pueri.* Fidelis anima per puerum, Dominus per Eliseum significatur : qui sicut sigillum ceræ, sic se conjungit animæ. Oculos suos super oculos ejus ponit, quia intellectum illuminat : carnem calefacit, quia affectum charitatis inflammat : os super os ponit, quia gustum memoriæ dulcedine spirituali delectat : manus super manum ponit, quia in bono opere usque in finem conservat, et sic totum hominem perficit, et ad vitam æternam perducit. Amen.

SERMO XXIII.

DE QUATUOR

FRUCTIBUS TERTIIS.

Venite, comedite panem meum et bibite, etc. Prov. IX, 5. Ut supra.

Tertia alia quatuor mala nostra sive languores, sunt quasi mortis plagæ, quibus multæ gravantur animæ, scilicet,

I. Debitum mortis æternæ.
II. Defluxus bonæ vitæ.
III. Exsilium mundanæ miseriæ.
IV. Incineratio corporalis materiæ.

I.

1. De primo languore, ad Rom. VII, 14 : *Ego carnalis sum venumdatus sub peccato*. Primi enim parentes vendiderunt se et totam progeniem suam, ad perpetuam servitutem diaboli : quod est ad æternam mortem, pro modica delectatione peccati. Gen. II, 17 : *De ligno scientiæ boni et mali ne comedas : in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris*, id est, te et posteritatem tuam ad æternam mortem obligabis. Ad Rom. V, 12 : *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors*, id est, certitudo mortis temporalis, et debitum æternæ mortis, nisi subveniret redemptio Salvatoris. Ad Eph. II, 3 : *Eramus naturæ filii iræ sicut et cæteri*, id est debitores æternæ mortis.

2. De secundo, Psal. CI, 12 : *Dies mei sicut umbra declinaverunt*. Item, Psal. XI, 2 : *Salvum me fac Domine, quoniam defecit sanctus : quoniam diminutæ sunt veritates a filiis hominum*. Gen. XLVII,

9 : *Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, parvi et mali, et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum.* Item, Gen. VIII, 21 : *Sensus et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Eccli. XIX, 1 : *Qui spernit modica, paulatim decidet.* Ad Heb. II, 1 : *Propterea abundantius oportet observare nos ea, quæ audivimus, ne forte pereffluamus.*

3. De tertio, Gen. III, 23 et 24 : *Emisit Adam Dominus Deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram, ejecitque eum*, subaudi, in exsilium terrenæ miseriæ. Psal. CXXI, 5 : *Heu mihi ! quia incolatus meus prolongatus est.* Ad Heb. XI, 13 : *Juxta fidem Abraham, Isaac, et Jacob, et omnes sancti antiqui defuncti sunt, non acceptis repromissionibus, sed a longe eas adspicientes, et salutantes, et confitentes, quia peregrini, et hospites sunt super terram.* Qui enim hoc dicunt, significant se patriam inquirere : et siquidem illius meminissent de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi, nou autem appetunt meliorem, id est, cœlestem. Hinc flens canit Ecclesia : « Salve regina misericor-« diæ : ad te clamamus exsules filii Evæ, « etc. » Glossa super illud Isa. LVII, 6 : *Numquid super his non indignabor ?* « Ne « indignemini si mali in mundo florent, si « vos patimini : quia non est Christianæ « dignitatis in temporalibus exaltari, sed « potius deprimi. » Mali nihil habent in cœlo, vos nihil in mundo : unde spe illius boni ad quod tenditis, quidquid contingat in via, gaudere debetis.

4. De quarto, Gen. III, 19 : *In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es : quia pulvis es, et in pulverem reverteris.* Job, X, 9 : *Memento quæso quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me.* Hinc dicitur nobis in die Cinerum, « Memento homo quia pulvis es, et in « pulverem reverteris. » Eccli. XIV, 18 : *Omnis caro sicut fœnum veterascet, et sicut folium fructificans in arbore viridi.* Glossa : » *Sicut fœnum* in terra, *et fo-« lium* in arbore nascitur, crescit, vire-« scit, maturescit, arescit, et dejicitur : « ita caro nostra nascitur ex progenie pa-« rentum, crescit in pueritia, florescit in « adolescentia, maturescit in juventute, « arescit in senectute, dejicitur in mor-« te, sic ut in pulverem revertatur. » Sed hoc sæpe antequam arescat per senectutem, quia etiam juvenes variis mortibus moriuntur.

II.

Contra hæc quatuor mala ordinantur quatuor tertii fructus Dominici corporis, qui salvant nos a plagis mortis. 1. Ab æterna enim morte liberat, 2. Merita bonæ vitæ multiplicat, 3. Ad patriam vitæ deducit, 4. Ad æternam vitam corpus resuscitat.

1. De primo fructu, Joan. VI, 48 et seq.: *Ego sum panis vitæ... Patres vestri manducaverunt manna in deserto, et mortui sunt. Hic est panis de cœlo descendens : ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur.* Patres qui manducaverunt manna, omnes mortui sunt : tam mali quam boni, sed dissimiliter : mali enim, qui in manna Christum non intellexerunt, nec crediderunt mortui sunt morte æterna, quæ est in inferno : boni qui crediderunt, etiam mortui sunt quadam morte longa, qua in limbo, quasi in umbra mortis æternæ detenti sunt, et usque ad mortem Salvatoris ab æterna vita separati. *Sed si quis manducaverit ex hoc pane, non morietur :* quia non solum ab æterna morte quæ est in inferno, sed etiam ab illa longa quæ fuit in limbo, virtute corporis Christi liberatur. Et insuper hæc brevis mors corporis in vitam æternam quæ est in cœlo, eidem commutatur. Osee, XIII, 14 : *De manu mortis liberabo eos.*

2. De secundo fructu, Joan. VI, 52 : *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro*

mundi vita, quasi pro multiplicandis meritis bonæ vitæ. Sicut enim parvulus per cibum corporalem crescit magnitudine, robore, et decore : sic fidelis per cibum sacramentalem proficit meritis bonæ vitæ. Joan. x, 11, 10 : *Ego sum pastor bonus. Ego veni ut oves meæ vitam habeant, et abundantius habeant.* Psalm. xx, 5 : *Vitam petiit a te : et tribuisti ei, Domine, longitudinem dierum* : ut scilicet proficiat de claritate in claritatem, de virtute in virtutem. Item, Psal. cxxxvii, 3 : *Multiplicabis in anima mea virtutem.* Joan. xv, 5 : *Qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum.*

3. De tertio fructu, Joan. vi, 51 et 52 : *Ego sum panis vivus qui de cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*, id est deducam eum de exsilio præsentis miseriæ ad cœlum : unde descendi, ubi est vita æterna. Ambrosius : « Domini corporis figura præ« cessit, quando Dominus in deserto plu« ribus manna pluit. » Quia sicut ille panis populum per desertum ad terram promissionis duxit : ita hæc esca cœlestis fideles hujus sæculi desertum transeuntes in cœlum subvehit, unde recte *viaticum* appellatur, quia in via nos reficiens in patriam usque perducit. Jerem. xii, 15 : *Reducam virum ad hæreditatem suam.* Proverb. iii, 18 : *Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam.* Glossa : « Sicut in paradiso fuit lignum vitæ : « ita per sapientiam Dei quæ est Chri« stus, vivificatur Ecclesia, cujus nunc « sacramento corporis et sanguinis vitæ « æternæ accipit pignus. » Sic ergo corpus Christi sumptum, pignus est vitæ æternæ : et pignus dimittitur, donec id pro quo impignoratum est, accipitur. Profecto per id ad vitam æternam perducimur.

4. De quarto fructu, Joan. vi, 55 : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam : et ego resuscitabo eum in novissimo die.* Verum omnem hominem, sive malus sit, sive bonus, Dominus suscitabit. I ad Cor. xv, 21 : *Per hominem mors*, scilicet omnium, *et per hominem*, scilicet Christum, *resurrectio mortuorum.* Sed hæc erit valde dissimilis, unde sequitur, xv, 51 : *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Omnes resurgemus :* quia, ut dicitur II ad Corinth. v, 10 : *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. Sed non omnes immutabimur :* quia soli electi propter corporis Christi participationem, scilicet sacramentalem vel spiritualem, surgent sole pulchriores. Sed reprobi surgent miseri, infirmi, et deformes. Dan. xii, 2 et 3 : *Qui dormiunt in terræ pulvere, evigilabunt : alii in vitam æternam, qui et fulgebunt sicut splendor firmamenti : et alii in opprobrium sempiternum*, quos scilicet, ut dicitur Isa. xiii, 8 : *Torsiones et dolores tenebunt, quasi parturiens, dolebunt : facies combustæ vultus eorum.* Quale semen quod cadit in terram, talis fructus de terra surgit. Similiter qualis vita tua est dum moreris, talis suo tempore resurrectio erit. Seminatur zizania, et surgit ex ea deformis et odibilis herba. Seminatur triticum, resurgit frumentum pulchrum et electum.

Hæc figurata sunt Genes. xli, 22 et 23, in somno regis : *Septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque pulcherrimæ. Aliæ quoque septem tenues et percussæ uredine, oriebantur e stipula*, id est, vento urente, qui scilicet eas infirmavit, et denigravit. Septem spicæ deformes significant omnes reprobos cum magna deformitate in judicio apparentes : septem pulcherrimæ omnes electos cum gloriosis corporibus resurgentes.

De primo, Nahum, iii, 5 : *Ecce ego ad te malefica*, id est, universitas damnandorum, *dicit Dominus exercituum, et revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam Gentibus nuditatem tuam, et regnis ignominiam tuam.*

De secundo, ad Philip III, 20 et 21 : *Salvatorem exspectamus Dominum nostrum Jesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ.* I ad Corinth. xv, 42 et seq. : *Seminatur* corpus *in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.* Amen.

SERMO XXIV.

DE TRIBUS EFFECTIBUS

PRINCIPALIBUS, ET QUOD QUILIBET VALET AD TRIA.

Venite, comedite panem meum. Prov. IX, 5. Ut supra.

Sacrosanctum Corpus Domini tres habet effectus principales :

Primus est peccatorum destructio.
Secundus, bonorum spiritualium augmentatio.
Tertius, animarum confortatio, vel vitæ æternæ collatio.

De primo, Dan. II, 34 : *Videbas donec abscissus est lapis de monte sine manibus : et percussit statuam*, id est, figmenta peccatorum, *in pedibus, et comminuit eos.* I Joan. III, 8 : *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.*

De secundo, Prov. XII, 2 : *Qui bonus est, hauriet gratiam a Domino*, quia scilicet ipse est fons totius gratiæ. Eccli. XXIV, 25 et 26 : *In me gratia omnis viæ, et veritatis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis adimplemini.*

De tertio. Psal. CIII, 15 : *Panis cor hominis confirmat.* Gen. XVIII, 5 : *Ponam buccellam panis, et confortate cor vestrum*, etc.

I.

Primus ergo effectus principalis corporis Christi, est peccatorum destructio. Et hoc ad tria : 1. Ad delendam maculam cordis, 2. Ad mitigandum stimulum carnis, 3. Ad resistendum cogitationibus pravis.

1. De primo, Psal. LXVII, 15 : *Nive dealbabuntur in Selmon.* Selmon mons Dei est, et interpretatur *umbra*, et (sicut dicit Glossa) corpus Christi significat : quia sicut umbra fit de lumine et corpore, ita in corpore Christi est lumen divinitatis, et caro humanitatis. In hoc monte umbroso fideles super nivem dealbabuntur : quia virtute corporis Christi incomparabiliter a macula peccatorum emundantur. Isa. XLIII, 25 : *Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas.*

2. De secundo, Exo. xvi, 13 et 14 : *Mane ros jacuit... in similitudinem pruinæ super terram.* Panis cœlestis in similitudine roris et pruinæ apparebat, quia corpus Christi a furore vitiorum refrigerat. Psal. lxxxviii, 10 : *Tu dominaris potestati maris*, etc. Mare significat multas miserias hominis, motus fluctuum, stimulum carnis.

3. De tertio, Cant. i, 12 : *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi.* Myrrha servat corpora a vermibus incorrupta : sic corpus Christi corda fidelium a pravis cogitationibus illæsa : quia cum dilectum Dominum suscipimus, si fasciculum myrrhæ, id est, amaritudinem Passionis ejus mente cogitamus, vermes malorum cogitationum a nobis repellimus.

II.

Secundus effectus principalis est bonorum spiritualium augmentatio : et hoc ad tria : 1. Ad decorem castitatis, 2. Ad fervorem charitatis, 3. Ad saporem suavitatis.

1. De primo, Dan. i, 15 : *Apparuerunt vultus eorum meliores, et corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio.* Glossa : « Vultus eorum, quos « panis satiabat qui de cœlo descendit, « apparuerunt meliores, » decore scilicet castitatis : unde et pueri illi casti erant. Cant. vii, 6 : *Quam pulchra es, et quam decora carissima, in deliciis !* Sicut enim bonum nutrimentum multum facit ad decorem corporis, sic deliciæ cibi spiritualis ad pulchritudinem castitatis. Ezech. xvi, 13 : *Similam, et mel, et oleum comedisti, et decora facta es vehementer nimis.*

2. De secundo, Eccli. xxxii, 7 : *Gemmula carbunculi in ornamento auri.* Glossa : » Ardentium gemmarum princi- « patum tenet carbunculus. » Sic Deus. Quia ignitus, ut carbo, signat corpus Christi : quod cor accipientis et ornat castitate, et inflammat charitate. Psal. xvii, 9 : *Ignis a facie ejus exarsit : carbones succensi sunt ab eo.* Hinc IV Reg. iv, 35 : *Eliseus incumbens incurvavit se super puerum, et calefacta est caro pueri.*

3. De tertio, Gen. xlix, 20 : *Aser, pinguis panis ejus, et præbebit delicias regibus.* Sap. xvi, 20 et 21 : *Angelorum esca nutrivisti populum tuum, et paratum panem de cœlo præstitisti illis, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat.* Cant. v, 1 : *Comedi favum cum melle meo*, id est, dulcedinem carnis Christi cum dulcedine divinitatis : *bibi vinum meum cum lacte meo*, id est, dulcedinem sanguinis Christi cum dulcedine spiritualis consolationis.

III.

Tertius effectus principalis est animarum confortatio : et hoc ad tria : 1. Ad debellandum dæmonia, 2. Ad sustinendum adversa, 3. Ad operandum bona.

1. De primo, I Reg. xxx, 11 et seq. : *Invenerunt* viri David *virum Ægiptium in agro, et adduxerunt eum ad David : dederuntque ei panem ut comederet,... et refocillatus est :* et adduxit David ad latrunculos, *et percussit eos.* Vir Ægyptius significat peccatorem quem Prædicatores adducunt ad Christum per conversionem, qui pane Dominici corporis confortatus, fit dux Christi exercitus ad dæmones debellandos. Ad Eph. vi, 10 et 11 : *Confortamini in Domino, et in potentia virtutis ejus, ut possitis stare adversus insidias diaboli.* I Reg. vii, 10 : *Factum est cum offerret Samuel agnum in holocaustum, exterruit Dominus Philisthæum, et cæsi sunt a filiis Israel.*

2. De secundo, III Reg. xxii, 27 : *Mit-*

tite virum istum in carcerem, et sustentate eum pane tribulationis. In carcerem mittitur, qui in hoc mundo adversa patitur. Panis tribulationis quo sustentatur, est panis æternæ vitæ, quo ad sustinenda adversa confortatur. Act. xxvii, 34 et 36, dicit Apostolus existentibus in magno periculo maris : *Rogo vos accipere cibum pro salute vestra : et omnes sumpserunt cibum, et animæquiores facti sunt.* Ad Philip. iv, 13 : *Omnia possum in eo qui me confortat.*

3. De tertio, Prov. xxxi, 15 : *Mulier fortis de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis, et cibaria ancillis suis.* Mulier fortis est Ecclesia de Gentibus. Hæc de nocte surrexit : quia per auditum verbi Dei de tenebris peccatorum ad Christum se convertit. Prædam domesticis et cibaria ancillis suis dedit : quia sacramenta Judææ missa quæ suscipere noluit, hæc cum omni desiderio rapuit, et de eis familiam suam, id est, fideles pavit : et hoc ut eos ad tria bona confortaret : 1. Ad opera misericordiarum, 2. Ad lucrum animarum, 3. Ad emptionem cœlestium divitiarum. Unde sequitur post prædictum cibum : *Consideravit agrum, et emit eum : De fructu manuum suarum plantavit vineam* (Prov. xxxi, 16).

1. Primo ergo confortamur cibo Domini ad opus bonum. Eccli. xxxiii, 25 : *Cibaria, et virga, et onus asino : panis, et disciplina, et opus servo.* Sicut pabulum confortat asinum ad onera sua portanda, sic panis cœlestis servum Dei ad opera bona perficienda. I ad Tim, i, 12 : *Gratias ago ei, qui me confortavit, Christo Jesu Domino nostro.* Qui enim vere considerat in hoc sacramento immensam circa se Dei liberalitatem, valde confortat eum ad proximi pietatem.

2. Secundo, confortamur ad lucrum animarum : unde, Act. ix, 15 : *Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus,* nomen meum, scilicet, Jesum Christum, quasi cœleste oleum ad sanitatem animarum. Cant. i, 2 : *Oleum effusum nomen tuum.* De pleno corde Christi fluit oleum gratiæ ad salutem animæ.

3. Tertio, confortamur ad emptionem bonorum cœlestium. Hinc supra dictum est, quod mulier fortis post cibum *consideravit agrum, et emit eum,* virtutibus scilicet, et bonis operibus. Jer. xxxii, 44 : *Agri ementur pecunia, et scribentur in libro, et imprimetur signum, et testis adhibetur.* Agri cœlestis hæreditatis ementur pecunia virtutum et bonorum operum : et scribentur tam agri quam homines emptores in libro vitæ : et imprimetur in corde emptoris signum, scilicet crucis Christi, et lumen imaginis Dei, pro certo pignore : et adhibetur testis : quia in die judicii coram omnibus testis erit Dominus, quod vere emisti regnum cœlorum pretio bonorum operum.

Vel tertius effectus principalis dici potest vitæ æternæ collatio. Joan. vi, 52 : *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Et hoc in tribus : 1. In omnium deliciarum præparatione, 2. In omnium desideriorum impletione, 3. In omnium bonorum secura et æterna fruitione. Require in Serm. X, in fine.

SERMO XXV.

DE EFFECTIBUS CORPORIS CHRISTI

SUMPTIS EX TRIBUS VOCABULIS.

Venite, comedite panem meum, et bibite, etc. Prov. IX, 5.
Vel alia ut supra.

Effectus Dominici corporis possunt sumi ex quibusdam nominibus, quæ solent eidem adscribi. Nominatur enim

I. Quandoque verus panis.
II. Quandoque sacrificium altaris.
III. Quandoque sacramentum charitatis.

De primo, Joan. VI, 32 : *Pater meus dat vobis panem de cælo verum.*

De secundo, Mal. III, 4 : *Placebit Domino sacrificium Juda, et Jerusalem.*

De tertio, I ad Tim. III, 16 : *Manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne* per partum Virginis, *prædicatum est Gentibus* a sanctis Apostolis, *creditum est in mundo*, id est, concessum fidelibus in cibum salutis : unde recte dicitur sacramentum charitatis.

I.

Primo, corpus Domini nominatur panis verus. Et secundum hoc habet tres effectus : 1. Confortat, 2. Satiat, 3. et Vitam conservat.

Sic panis iste confortat animum ad malum culpæ devincendum : quia qui carent corroboratione hujus panis, vincuntur a vitiis. IV Reg. XXV, 3 et 4, rex

Babylonis et exercitus ejus obsedit Jerusalem, *et non erat panis populo terræ, et omnes viri bellatores nocte fugerunt ad hortum regis*, id est, ad delicias carnis : *et ad campestria solitudinis*, id est, ad viam latam, quæ ducit ad mortem. Psal. CIII, 15 : *Panis cor hominis confirmat*, ad malum scilicet culpæ devincendum, ut jam supra.

2. Satiat spiritum ad fastidium mundi faciendum : unde Psal. CXXXI, 15 : *Pauperes ejus saturabo panibus*. Complenda : « Satiasti Domine familiam « tuam muneribus sacris. » Et hoc ad fastidium mundi faciendum. Prov. XXVII, 7 : *Anima saturata calcabit favum*. Gregorius : « Gustato spiritu, desipit omnis « caro. »

3. De tertio, quod conservat vitam ad Deum semper laudandum, Eccli. XXXIV, 25 : *Panis egentium vita pauperum est*. Joan. VI, 51 et 58 : *Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi... Ego vivo propter Patrem : et qui manducat me, ipse vivet propter me :* et hæc vita est ad Deum semper laudandum. Psal. CXLV, 2 : *Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea : psallam Deo meo quamdiu fuero*. De his supra sermone IX.

II.

Secundo corpus Domini nominatur sacrificium altaris, et secundum hoc triplicem habet effectum, scilicet, in triplici statu fidelium : 1. In hoc mundo, 2. In purgatorio, 3. In cœlo. In primo statu peccata relaxat, in secundo pœnam alleviat, in tertio gloriam augmentat.

I. De primo, Lev. V, 17 et 18 : *Anima si peccaverit per ignorantiam, offeret arietem immaculatum*. Glossa, super illud Apostoli ad Heb. IX, 22 : *Sine sanguinis effusione non fit remissio*. « Nihil « enim prodest capram, id est, asperita- « tem pœnitentiæ immolare, nisi studue- « ris in Christi immolatione planam fidu- « ciam habere. » Joan. I, 29 : *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. Paschasius : « Licet omnia peccata in « baptismo sint donata : infirmitas ta- « men peccati, id est, fomes, in carne « remanet. » Et quia adhuc quotidie labimur, saltem in venialibus, ideo pro nobis Christus quotidie immolatur : ut qui semel moriendo mortem devicit, quotidie recidiva delictorum per hæc sacramenta relaxet. Ambrosius : « Sicut « quod ubique offertur, unum est corpus : « ita et unum est sacrificium. Christus « semel in cruce hostiam pro omnibus « obtulit : ipsam offerimus et nunc. Sed « quod nos agimus, recordatio est sacri- « ficii illius : nec causa suæ infirmitatis « repetitur, sed nostræ : quia quotidie « peccamus. »

II. De secundo, Lev. XVII, 11 : *Dedi vobis sanguinem, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris*. In hoc figuratum est, quod sacrificium Carnis et Sanguinis Christi valet animabus in pœna purgatorii.

Hinc sciendum est, quod tres sunt turmæ animarum hinc decedentium. Prima peccantium, secunda pœnitentium, tertia innocentium. Primam sacrificium non adjuvat, secundam a pœna alleviat, tertiam sine pœna per ignem ad cœlos sublevat.

1. De primo, I Reg. III, 14 : *Juravi domui Heli quod non expietur iniquitas domus ejus victimis et muneribus usque in æternum*. Domus ejus, id est, omnium in peccatis persistentium. Jer. VII, 13 et seq. : *Quia locutus sum ad vos, et non audistis : et vocavi vos, et non respondistis : projiciam vos a facie mea*. Projiciam scilicet post hanc vitam vestram malam in pœnam infernalem : a facie mea, id est, ab omni bono quod est in cœlo et in terra. *Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis lau-*

dem, id est, sacrificium laudis : *et non obsistas mihi : quia non exaudiam te.* Prov. VI, 32 et seq. : *Qui adulter est*, id est, amans et adhærens creaturæ ultra mensuram justitiæ, *perdet animam suam : quia zelus et furor viri non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cujusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima*, quasi pretiosissimum Christi sacrificium.

2. De secundo supra, Lev. XVII, 11 : *Dedi vobis sanguinem, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris.* Sanguinem, id est, sacrificium corporis et sanguinis Christi. Sanguinis ponitur pro corpore et sanguine simul, pars pro toto : et quia sanguis in altari non est sine corpore, nec corpus sine sanguine pro animabus, quæ scilicet sunt in purgatorio. Augustinus : « Orationibus et eleemosynis, etc. » Zach. XIII, 8 et 9 : *Partes duæ in terra dispergentur, et deficient*, id est, infideles et mali Christiani damnabuntur : *et tertia pars relinquetur in ea*, id est, pœnitentes. *Et ducam tertiam partem per ignem*, id est, animas pœnitentium per purgatorium, *et uram eos sicut uritur argentum : et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum, et ego exaudiam eum.* Ipse, id est, populus Christianus in terra derelictus : invocabit me orationibus, eleemosynis, et sacrificio altaris, pro parte ducta per ignem, id est, pro animabus quæ sunt in purgatorio : et exaudiam eum, alleviando scilicet pœnam illorum et breviando.

3. De tertio, Prov. XXI, 14 : *Munus absconditum exstinguit iras*, iras scilicet Dei, id est, pœnas purgatorii, quantum ad animas innocentes, et in præsenti tribulationibus et flagellis satis purgatas. Psal. XXXVII, 2 et 3 : *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi.* Furor Dei ardet in inferno, ira in purgatorio, sagitta sive correptio amoris in hoc mundo. Qui ergo hic sagittas correptionis Domini patienter portat, furorem inferni et iram ignis purgatorii duce Domino illæsus evadet. Isa. XLIII, 1 et seq. : *Noli timere serve meus. Cum transieris per aquas, tecum ero, et flumina non operient te : cum ambulaveris in igne, non combureris : quia ego Salvator tuus.* Dan. III, 49 et seq. : *Angelus Domini descendit cum Azaria, et sociis ejus in fornacem : et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, et non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit.... Tunc laudabant Deum dicentes : Benedicite Domino, qui eruit nos de inferno, et liberavit nos in medio ardentis flammæ.* Isa. LV, 12 : *In lætitia egrediemini, et in pace deducemini : montes et colles cantabunt coram vobis laudem.*

III. De tertio supra nominato, scilicet, quod sacrificium altaris gloriam beatorum in cœlo quodammodo augmentat, Lev. X, 14 : *Pectusculum sacrificii quod oblatum* est, etc. Ut supra Serm. IV. Gregorius : « Eodem momento rapitur in « cœlum ministerio Angelorum conso- « ciandum corpori Christi, et ante ocu- « los sacerdotis in altari videtur. » Rapitur scilicet corpori Christi consociandum, id est, ad beatos lætificandum. Complenda : « Sumpsimus Domine divi- « na mysteria, quæ sicut tuis sanctis ad « gloriam, ita nobis ad vitam prodesse « perficias. »

III.

Tertio, corpus Domini nominatur Sacramentum charitatis, et secundum hoc tres habet effectus : quia tria maxima bona operatur in nobis, scilicet, 1. Spiritus sancti veram participationem, 2. Ipsius Christi certam inhabitationem, 3. In similitudinem imaginis Dei transformationem.

1. De primo, Psalm. LXXX, 17 : *De pe-*

tra, melle saturavit eos. Quia scilicet fideles sugunt de corpore Christi dulcedinem Spiritus Sancti. Sap. XII, 1 : *O quam bonus et suavis est Domine spiritus tuus in omnibus:* qui scilicet, de corpore tuo in nos fluit. Augustinus : « Participatione « corporis et sanguinis Christi homo vi« vit, non sumens tantum sacramentali« ter, quod et mali faciunt : sed pertin« gens usque ad spiritus participatio« nem, ut in corpore Domini tamquam « membrum maneat, et ejus spiritu ve« getetur. »

2. De secundo, Joan. VI, 57 : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo.* Hilarius : « Accepta carne Domini, etc. Est « enim in nobis Christus per carnem, « dum ejus carnem accepimus : et sumus « in eo, dum secum hoc quod nos su« mus, in Deo est. » Joan. I, 14 : *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis.* Dum Verbum carnem assumpsit, in carne nostra habitavit : et dum nos Verbum incarnatum in cibum accipimus, ipsum etiam habitat in nobis.

3. De tertio, Joan. I, 12 : *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus,* id est, deiformes et Deo secundum imaginem similes : nec potest creatura ad majus promoveri, quam quod assimiletur suo Creatori.

Assimilatur autem homo Deo virtute corporis Christi in tribus : 1. In interiori cordis bonitate, 2. In exteriori operis fertilitate, 3. In superiori cœlestis regni hæreditate.

1. De primo, II Pet. I, 3 et 4 : *Christus vocavit nos propria gloria sua et virtute, per quem maxima, et pretiosa nobis promissa donavit : ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ.* Maxima promissa, id est, seipsum. Unde, *jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis*[1]. Ut efficiamur *divinæ consortes naturæ,* id est, veræ bonitatis, quia natura Dei bonitas est. Ambrosius : « Quia Dominus Jesus con« sors est divinitatis et corporis : et tu « qui accipis carnem ejus, divinæ ejus « substantiæ in illo participas alimen« to, » id est, vere bonus efficeris ab eo.

2. De secundo, Ezech. XVII, 22 et 23 : *Sumam ego de medulla cedri sublimis, et ponam : de vertice ramorum ejus tenerum distringam, et plantabo super montem excelsum, et faciet fructum.* Medulla sublimis cedri est æterna sapientia. Alti rami ejus sunt patres sancti. Vertex ramorum est Beata Virgo. Pars de vertice est caro Christi sumpta de Virgine. Surculus ergo sumptus de medulla et de vertice ejus, corpus Christi plenum divinitate. Iste plantatus in montem excelsum, id est, in cor justi ad Deum elevatum, facit similem Christo boni operis fructum. De utroque, ad Gal. II, 20 : *Vivo, jam non ego : vivit vero in me Christus,* me scilicet sibi assimilando interiori bonitate, et exteriori bono opere. Hinc dictum est Augustini : « Cibus sum grandium, cresce, et « manducabis me : nec me mutabis in te « sicut cibum carnis tuæ, sed tu muta« beris in me. »

3. De tertio, Joan. I, 12 : *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Ergo et hæredes. Ad Rom. VIII, 17 : *Si filii, et hæredes : hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* I Pet. I, 3 et 4 : *Benedictus Deus, qui regeneravit nos,* id est, de filiis diaboli filios suos *in hæreditatem incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcescibilem, conservatam in cœlis.* Amen.

[1] Luc. I, 73

SERMO XXVI.

DE EFFECTIBUS SUMPTIS

EX TRIBUS ALIIS CORPORIS CHRISTI VOCABULIS.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5. Seu alia ut supra.

Effectus Dominici corporis possunt sumi ex tribus aliis nominibus suis, quam supra. Dicitur enim

I. Quandoque medicina spiritualis.
II. Quandoque manna, id est, panis cœlestis.
III. Quandoque Eucharistia, id est, bona gratia animæ fidelis.

De primo, Eccli. XXXVIII, 4 : *Altissimus de terra creavit medicamenta, et vir prudens non abhorrebit illa.* Augustinus : « Suscepit Christus de terra terram : « quia caro de terra est, et de carne maxime carnem accepit, et ipsam nobis « ad salutem manducandam dedit. »

De secundo, Apoc. II, 17 : *Vincenti dabo manna absconditum.* Quasi diceret : Qui se præparat per victoriam, illi dabo manna, id est, cœlestem panem, scilicet corpus meum, in quo secrete reconditum est multiplex bonum. Joan. VI, 59 : *Hic est panis, qui de cœlo descendit.*

De tertio, Eccli. XXXII, 9 : *Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia.* Quasi diceret : Præpara te per auditum verbi Dei et obedientiæ, qua taceas, id est, cesses a malo et serves reverentiam in benefaciendo. Tunc dabitur tibi

bona gratia, quæ græce dicitur *Eucharistia* (Εὐχαριστία) [1], id est, corpus Christi. Magister Sententiarum : « Sacramentum altaris excellenter dicitur *Eucha-* « *ristia*, id est, *bona gratia*, quia in eo non solum est augmentum virtutum et « gratiæ : sed ille totus ibi sumitur, qui est fons et origo totius gratiæ. »

I.

1. Primo, corpus Domini dicitur *medicina spiritualis*, et secundum hoc tres habet effectus. Serpens quippe malignus, etc. Ut supra [2]. 1. Ignorantiæ enim tenebras illuminat, 2. Morbum pravæ concupiscentiæ sanat, 3. et Mortem destruendo triumphat.

1. De primo, Psalm. CXXXI, 17 : *Paravi lucernam Christo meo.* Lucerna est lumen in diaphano, id est, perlucido corpore : sic corpus Christi est Verbum Dei, quod est lux vera in munda carne, qua scilicet pelluntur a nobis tenebræ ignorantiæ. Luc. II, 30 et seq. : *Viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad revelationem Gentium.* Psalm. XXVI, 1 : *Dominus illuminatio mea, et salus mea.* Et XXXIII, 6 : *Accedite ad eum, et illuminamini.*

2. De secundo, Isa. XXXVIII, 21. Item, IV Reg. XX, 7, jussit Isaias, ut tollerent massam de ficis, et cataplasmarent super vulnus regis, ut sanaretur. Vulnus sive ulcus regis est concupiscentia carnis. Psal. VI, 3 : *Miserere mei Domine quoniam infirmus sum : sana me Domine.*

3. De tertio, Luc. I, 42 : *Benedictus fructus ventris tui*, scilicet corpus Christi quod est fructus vitæ valens ad curationem mortis æternæ. Prov. III, 18 : *Lignum vitæ est his, qui apprehenderint eam :* scilicet sapientiam Dei incarnatam. Osee, XIII, 14 : *Ero mors tua o mors.* De hac triplici corruptione et medicina, supra Serm. VI post principium [3].

II.

Secundo, corpus Domini dicitur *manna*, id est, panis cœlestis, quod manna habuit similitudinem saporis frumenti, mellis, et olei. De duobus primis, Exod. XVI, 31 : *Gustus ejus quasi similæ cum melle.* De tertio, Num. XI, 8 : *Fecerunt ex eo tortulas saporis quasi panis oleati.* De tribus simul, Ezech. XVI, 13 : *Similam, et mel, et oleum comedisti.*

Et secundum hæc tria habet corpus Domini triplicem effectum : 1. Operatur enim morum honestatem, 2. Cordis suavitatem, 3. Proximi pietatem. Primum signatur in frumento, secundum in melle, tertium in oleo.

1. De primo, Zach. IX, 17 : *Quid bonum ejus est, et quid pulchrum ejus*, etc. Panis de frumento bonus et pulcher est in se, et etiam in effectu : quia facit pulchrum. Sic corpus Christi bonum et pulchrum facit honestatem morum. Dan. I, 15 : *Apparuerunt vultus eorum*, etc. Ut supra. Vultus eorum quod panis satiabat, qui de cœlo descendit.

[1] R. εὖ, χαρά.

[2] Cf. Supra Serm. VI, pag. 690.

[3] Ibidem.

2. De secundo, Prov. xxiv, 13: *Comede, fili mi, mel, quia bonum est.* Sap. xvi, 20 : *Paratum de cœlo panem præstitisti*, etc.

3. De tertio, Job, xxix, 2 et seq. : *Quis mihi tribuat, ut sim secundum dies, quando secreto Deus erat in tabernaculo meo, et petra fundebat mihi rivos olei?* id est, gratiam pietatis ad bonum proximi. Prov. xxi, 20 : *Thesaurus desiderabilis, et oleum in habitaculo justi.* IV Reg. iv, 5, 7 : *Offerebant vasa, et mulier infundebat oleum.... Et ait Eliseus, Vende oleum, et redde creditori tuo : tu autem, et filii tui, vivite de reliquo.* Ecce, oleum in opus pietatis proximum reficit, debita solvit, nos ipsos pascit. Primum intelligitur in eo quod fundebat oleum in vasa proximorum, secundum in eo quod reddidit per oleum debita creditori, tertium in eo quod ipsa et filii de oleo vixerunt.

III.

Tertio corpus Domini dicitur *Eucharistia*, id est, bona gratia. Gratia est influentia divinæ bonitatis in animam, per quam assimilata Deo, fit ei grata, et vitæ æternæ digna. Et secundum hoc corpus Domini habet tres effectus : 1. Similem Deo animam efficit, 2. Gratam et charam Deo reddit, 3. Vitam æternam tribuit.

1. De primo, II Pet. i, 3 et 4 : Christus *vocavit nos propria gloria et virtute, per quem maxima et pretiosa nobis promissa donavit : ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ*, id est, similes Deo per veram bonitatem.

2. De secundo, Cant. vii, 6 : *Quam pulchra es, et quam decora charissima, in deliciis !* Quasi diceret : Quia delicato cibo et potu corporis et sanguinis Christi es enutrita : facta es multum decora, et idcirco grata Deo.

3. De tertio, Joan. vi, 55 : *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.*

Item, corpus Domini dicitur *Eucharistia*, id est, bona gratia, et secundum hoc valde bonum habet effectum, scilicet, quod cum illud manducamus, non ipsum ut alius cibus mutatur in nos, sed nos in illud mutamur. Ut jam dictum est, gratia est influentia divinæ bonitatis in animam, per quam assimilamur Deo. Hæc bona gratia, scilicet corpus Christi, influit nobis bonitatem suam, per quam non ipsum nobis, sed nos illi assimilamur et in ejus bonitatem mutamur.

Hæc nostra in Christum mutatio potest probari similitudine triplici. Prima sumitur de virtute nostri amoris, secunda de virtute rei majoris, tertia de virtute surculi arboris, etc. ut supra Serm. XX ante finem [1].

[1] Cf. supra Serm. xx, pag. 749.

PARS VII.

DE TRIPLICI

CONSIDERATIONE SANGUINIS CHRISTI.

SERMO XXVII.

I. Ut in cruce funditur sanguinis Christi.

Venite, comedite panem, etc. Prov. IX, 5. Ut supra.

His verbis Dominus nos invitat ad salutare convivium, in quo præparavit pretiosum cibum et potum, corpus et sanguinem suum. Dicto itaque supra de Christi corpore, dicendum est hic de sanguine. *Hic est qui venit per aquam et sanguinem, Jesus Christus,* I Joan. V, 6.

Item, *Calicem quidem meum bibetis.* Matth. XX, 23.

Item, *Dignus es Domine, quoniam redemisti nos Deo in sanguine tuo.* Apoc. V, 9.

Septimum principaliter circa sacramentum corporis Domini notandum, est consideratio sacri sanguinis. Unde sciendum, quod sanguis Domini tribus modis potest considerari :

I. Ut in cruce pro omnium redemptione funditur.
II. Ut in Sacramento a fidelibus sumitur.
III. Ut a salvandis spiritualiter bibitur.

Primum est pretiositatis magnæ probatio. Secundum, tanti pretii dandi ratio. Tertium, virtutis sanguinis magnitudo.

Primo modo consideratur ab inæstimabali pretiositate, circa quam quatuor præcipue possunt notari :

I.

Primum circa pretiositatem sanguinis Christi præcipue notandum, est pretiositatis magnæ probatio. Et hoc probatur a tribus : 1. A virginali origine, 2. A dignitate innocentiæ, 3. A Dei unione.

1. De primo, Eccli. xxiv, 23 : *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris : et flores mei fructus honoris et honestatis.* Fructus vitis, scilicet Beatæ Virginis, uva et vinum, id est, corpus Christi et sanguis : vinum ergo honoris ortum de flore vitis, est sanguis Christi pretiosus, natus de virginitate Matris. Multum itaque commendat sanguis Christi nobilitatem et pretiositatem, quod a nulla, ut alius sanguis, corruptione, sed a virginali flore sumpsit originem.

2. De secundo, Psal. xciii, 21 : *Captabunt in animam justi : et sanguinem innocentem condemnabunt.* Quanto sanguis innocentior, tanto rarior et pretiosior. I Pet. i, 18 et 19 : *Non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, et incontaminati.*

3. De tertio, Jerem. xiii, 11 : *Agglutinavi mihi omnem domum Israel, dicit Dominus,* id est, inseparabiliter mihi univi totam hominis naturam, scilicet animam, corpus et sanguinem. Ad Hebr. ii, 14 : *Quia pueri communicaverunt carni, et sanguini, et ipse Christus similiter participavit eisdem,* id est, Filius Dei pro salute hominis habentis carnem et sanguinem : et ita univit ea sibi, et honestavit, ut vere possint dici caro Dei, et sanguis. Act. xx, 28 : *Vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Ergo sanguis Christi vere est sanguis Dei : et ideo tam pretiosus, ut una gutta plus valeat, quam totus mundus.

II.

Secundum circa pretiositatem sanguinis Christi præcipue notandum, est tanti pretii pro homine dandi ratio, et hæc est triplex. Prima, magni debiti neces-

saria solutio. Secunda, magni amoris demonstratio. Tertia, magni boni perditi recuperatio.

I. Prima ratio tanti pretii dandi pro homine, scilicet pretiosi sanguinis Dei, est magni debiti necessaria solutio. Maximo enim debito obligatus erat primus homo, quia tenebatur Deo satisfacere pro se, et pro toto genere humano quod rapuerat et occiderat, pomum vetitum comedendo : unde jussus est cum omni progenie mitti in gehennæ carcerem, donec redderet omne debitum per sufficientem hostiam. Justus est enim secundum peccati quantitatem, et læsæ majestatis dignitatem, fieri satisfactionem.

Et hoc potest tribus gradibus distingui : pro minori enim culpa minor, pro majori major, pro maxima satisfactio maxima est facienda. Hinc statutum erat in lege Dei, pro transgressione diversorum mandatorum pecus aliquod Deo offerri et occidi, et sanguinem ejus fundi. Ex hoc sequitur, quod pro tot homicidiis primi parentis (qui omnes homines occidit, quia *per eum omnes moriuntur* [1]) et pro læsa per hæc maxime Creatoris majestate, tam pretiosa hostia debeat offerri Deo et occidi, et sanguis ejus fundi : quæ ad minus tantum valeat, quantum omnes homines qui sunt occisi : sed quia talis in omni creatura non potuit inveniri, necesse fuit ad solvendum tantum debitum, et ad liberandum de inferni carcere genus humanum, Filium Dei hominem fieri, omni creatura meliorem : et ipsum pro debito hominis occidi, et sanguinem ejus fundi.

1. De primo, Lev. IV, 2 et seq. : *Anima, quæ peccaverit per ignorantiam, in transgressione,* scilicet quorumdam mandatorum Dei, *offerat Domino vitulum, vel agnum, vel aliud hujusmodi ad occidendum, et sanguinem ejus fundendum,* Ad Hebr. IX, 22 : *Omnia pene in sanguine secundum legem : mundantur : et sine sanguinis effusione non fit remissio.*

2. De secundo, Gen. IX, 6 : *Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius. Ad imaginem quippe Dei factus est homo.* Num. XXXV, 33 : *Non aliter expiari potest, nisi per ejus sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit.*

3. De tertio, Dominus in Osee, XIII, 14 : *De manu mortis liberabo eos,* pretio sanguinis (dicit Glossa), intellige de morte, id est, de plaga et debito æternæ mortis. Bernardus : « Filius Dei jubetur occidi, « ut vulneribus nostris pretioso sangui- « nis sui balsamo mederetur. Agnosce « anima quam gravia sunt illa vulnera, « pro quibus necesse est Christum Do- « minum vulnerari : nisi enim essent ad « mortem æternam, numquam pro eis « Dei Filius moreretur. »

II. Secunda ratio tanti pretii dandi, est magni amoris demonstratio. I Joan. V, 8 : *Tres sunt, qui testimonium dant in terra : Spiritus, et aqua, et sanguis.* Spiritus enim quem emisit de corpore pendens in cruce, aqua quæ fluit de latere, et sanguis quem effudit de corde, testes sunt dilectionis maximæ. Psal. CXXIX, 7 : *Apud Dominum misericordia : et copiosa apud eum redemptio,* ut scilicet probaretur amoris ejus ad nos magnitudo. Bernardus : « Vere copiosa « Christi redemptio : quia undam san- « guinis per quinque partes corporis lar- « giter effudit, cum pro redemptione ge- « neris humani una gutta pretiosi san- « guinis ejus suffecisset. Sed data est co- « pia, ut magnitudine muneris virtus « innotesceret diligentis, ut enim osten- « deret quantum te diligeret, non aliter « voluit quam moriendo te de morte li-

[1] I ad Corinth. XV, 22.

« berare. » Augustinus : « O anima pre« tiosa, non auro redempta, vel opibus, « sed agni immaculati sanguine : attende « quantum valeas, quid pro te datum sit « cogita, noli teipsam tradere in perdi« tionem pro qua Christus suum pretio« sum effudit sanguinem. »

III. Tertia ratio tanti pretii dandi, est magni boni perditi recuperatio, et hæc est triplex, scilicet 1. Libertas a servitute diaboli, 2. Introitus cœlestis regni, 3. Hæreditas filiorum Dei.

1. De primo, Jer. xxxi, 11 : *Redemit Dominus Jacob, et liberavit eum de manu potentioris* (ut dicit Petrus [1]) *pretioso sanguine Christi*. Joan. viii, 36 : *Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis*. Psalm. cvi, 2 : *Redemit eos de manu inimici*. Luc. i, 68 : *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit, et fecit redemptionem plebis suæ*.

2. De secundo, ad Heb. ix, 12 : *Christus per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, æterna redemptione inventa*. Et infra, x, 19 : *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi*. Hieronymus : « Sanguis Christi clavis est paradisi : in « passione enim Domini cœlum diu clau« sum, quasi soluto sanguine ejus pretio, « est apertum. » Joan. xix, 34 : *Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis, et aqua*. Augustinus : « Vigilanti verbo usus est : non « dixit, Vulneravit, sed *Aperuit* : ut illic « quodammodo vitæ ostium panderetur, « unde Sacramenta Ecclesiæ manave« runt, sine quibus ad vitam non intra« vit. » Sanguis enim fusus est in remissionem peccatorum, aqua in lavacrum. Humanum genus, propter debita peccatorum et deformitatem, a paradiso cœlesti exclusum, necesse habuit ad reditum, et pretio sanguinis Christi a debito absolvi, et aqua baptismi a sorde lavari.

3. De tertio, Levit. xxv, 25 : *Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, et voluerit propinquus ejus, potest redimere quod ille vendiderat*. Hoc fecit Christus exsul pretio sanguinis. Hinc legitur, Num. xxxv, 32, quod *homicidis expulsis de terra sua non dabatur libertas redeundi, nisi post mortem summi Pontificis*. Jerem. xii, 15 : *Reducam virum ad hæreditatem suam, et virum in terram suam*. Eccli. xxxiii, 31 : *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua : quasi fratrem sic eum tracta : quoniam in sanguine animæ comparasti illum*. Comparasti eum tibi, in eo quod hæreditatem suam quam redimere non poterat, sanguine tuo redemisti sibi. Unde, *Tracta eum quasi fratrem*, dividendo secum hæreditatem. Hinc, Luc. xxiii, 42 et 43, clamat de cruce latro : *Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Jesus* : *Amen dico tibi : Hodie mecum eris in paradiso*. Amen.

[1] I Pet. i, 18 et 19 : *Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis : sed pretioso sanguine quasi immaculati Christi, et incontaminati.*

SERMO XXVIII.

DE DUOBUS ALIIS CIRCA

PRETIOSITATEM SANGUINIS CHRISTI.

Venite, comedite panem meum, et bibite, etc. Prov. IX, 5. Vel alia ut supra.

III.

Tertium circa pretiositatem sanguinis, ut consideratur in cruce fusus, præcipue notandum, est virtutis ejus magnitudo, et hæc consistit in tribus : 1. In diaboli destructione, 2. In mundi redemptione, 3. In Dei reconciliatione.

1. De primo, Job, XL, 20 : *An extrahere poteris Leviathan hamo?* supple, sicut ego. Leviathan, sive cetus, est diabolus. Hamus, sive aculeus in esca, est Dei Filius in carne humana absconditus. Hamo isto deceptus et captus est diabolus : quia dum carnem innocentis Christi in cruce mordere, et fundere sanguinem injuste præsumpsit, latens aculeus divinitatis potestatem illius perforando destruxit. Amos, II, 9 : *Ego exterminavi Amorrhæum*, id est, armatum inimicum : *cujus altitudo, cedrorum altitudo ejus, et fortis ipse quasi quercus.* Hoc figuratum est Dan. XIV, 22, 36 : *Erat draco magnus in Babylone,... et tulit Daniel picem, et adipem, et pilos, et coxit pariter : fecitque massas, et dedit in os draconis, et diruptus est draco.* Pix et pili significant similitudinem carnis peccati, adeps sanguinem Christi, massæ ex his sacra membra Salvatoris data in potestatem hostis. Sed dum hac injuste mordere nititur, juste potestas ejus destruitur.

2. De secundo, I ad Cor. VI, 20 : *Empti estis pretio magno.* Ad Eph. I, 7 : *Habemus redemptionem per sanguinem ejus*, scilicet Christi, *remissionem peccatorum.* I Pet. I, 18 et 19 : *Non corruptibilibus redempti estis, sed pretioso sanguine Jesu Christi.* Hinc canit Ecclesia : « Te ergo « quæsumus, famulis tuis subveni, quos pretioso sanguine redemisti. » De utro-

que, ad Heb. II, 14 et 15 : *Quia pueri communicaverunt carni, et sanguini, et ipse Christus similiter participavit eisdem : ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium*, id est, diabolum : *et liberaret eos*. Augustinus : « Quid fecit redemptor captivatori vestro ? tetendit ei muscipulam, crucem « suam : posuit ibi escam corpus et « sanguinem suum. Ille autem sanguinem fudit non debitoris, per quod jus« sus est redimere debitores. » Hinc canit Ecclesia : « O crux gloriosa, per quam « diabolus est victus, et mundus Christi « sanguine redemptus. »

3. De tertio, ad Eph. II, 13 et 14 : *Vos, qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi. Ipse est enim pax nostra*, id est, faciens nobis pacem cum Deo. Ad Col. I, 18, 20 : *Christus est caput corporis Ecclesiæ, pacificans per sanguinem crucis, sive quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt*. Hinc post Passionem et Resurrectionem ostendit Discipulis cruentas manus et latus, dicens : *Pax vobis* (Joan. XX, 19, 21, 26).

Hæc pax cum Deo sive reconciliatio, fit per sanguinem Christi triplici ratione : scilicet, 1. Ratione pretii sufficientis, quod in eo pro nostris debitis solvit, 2. Ratione nostræ formositatis, qua nos Deo gratos fecit, 3. Ratione gratissimæ Deo charitatis, quam in facto demonstravit.

1. De primo, Psal. LXVIII, 5 : *Persecuti sunt me inimici mei injuste*, scilicet, usque ad mortem crucis : *quæ non rapui, tunc exsolvebam*, scilicet, pretio sanguinis pro bono pacis. Matth. XXVI, 28 : *Sanguis meus pro vobis effundetur in remissionem peccatorum*.

2. De secundo, ad Eph. V, 2 : *Christus dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis oblationem, et hostiam Deo in odorem suavitatis*. Quasi diceret : Hostia corporis Christi et sanguinis exstitit Deo grata ad effectum nostræ reconciliationis, causa nimiæ dilectionis. Nam si *Noe justus*, ut dicitur Eccli. XLIV, 17, *in tempore iracundiæ factus est reconciliatio*, propter justitiam : multo magis Christus, propter nimiam charitatem qua obtulit pro nobis Deo proprium sanguinem.

3. De tertio, ad Roman. V, 9 et 11 : *Justificati in sanguine Christi, salvi erimus ab ira per ipsum :.. et gloriamur in Deo per Dominum nostrum, per quem reconciliationem accepimus*. Item, ad Rom. I, 7 : *Dilectis Dei, vocatis sanctis*, id est, Christi sanguine tinctis, *gratia vobis, et pax*. Joan. XIII, 5 : *Mittit aquam in pelvim* (Glossa, sanguinem in terram fudit ») *et cœpit lavare pedes discipulorum*. Quasi scilicet sanguine suo mundum mundans, nos fecit pulchros et Deo gratos. Apoc. I, 5 et 6 : *Christus dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo, et fecit nos regnum et sacerdotes Deo*. Ecce, peccatores Dominus sanguine suo lavit, et formosos, ac roseos, et Deo gratos fecit : et in eo sic reconciliavit, ut in curia Dei principes et Reges efficeret.

IV.

Quartum circa pretiositatem sanguinis Christi præcipue notandum, est redemptorum multitudo. Tres enim exercitus magni sanguine ejus sunt redempti scilicet, 1. Manifesti inimici, 2. Antiqui justi, 3. Dubii amici. Primi de vinculo peccati, secundi de limbo inferni, tertii de dubitatione fidei. Propter hæc tria effudit sanguinem de tribus locis : 1. De manibus, 2. De pedibus, 3. De vulnere lateris.

1. Primo, de *manibus* : ut peccatores virtute sanguinis, 1. A vinculis peccatorum solveret, 2. et Absolutos ad se revocaret.

1. De primo, Eccli. L, 16 : *Porrexit sacerdos magnus manum suam in libatione, et libavit in sanguine uvæ ;* ut

scilicet peccatorum vincula disrumperet. Psal. cxv, 16 et 17 : *Dirupisti vincula mea : tibi sacrificabo hostiam laudis.* Augustinus : « Christus sanguinem suum « ad hoc fudit, ut peccata nostra dele- « ret. » Quo enim diabolus nos tenebat, deletum est sanguine Redemptoris : non autem tenebat nos, nisi vinculis peccatorum.

2. De secundo, scilicet ut absolutos revocaret. Isa. xliv, 22 : *Revertere ad me quoniam redemi te.* Glossa, « sanguine. » Quod si feceris, cœlum et terra et omnia elementa in salute tua lætabuntur : e contra si non feceris, omnia contra te pugnabunt. Sap. vi, 18, 21 : *Armabit Deus creaturam ad ultionem inimicorum,... et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos.* Porrexit ergo Christus manum in cruce, et libavit sanguinem, solvens omnes a vinculis peccatorum : et adhuc quasi avem fugientem, manu cruenta revocat peccatorem. Isa. xlvi, 11 : *Ego sum vocans ab Oriente avem, et de terra longinqua virum voluntatis meæ,* scilicet de statu peccati revocans instabilem et refugam animam.

II. Secundo, de *pedibus* fudit sanguinem : 1. Ut antiquos justos de limbo inferni educendos demonstraret, 2. et Ad patriam cœlestem deduceret.

1. De primo, Thren. i, 15 : *Torcular calcavit Dominus virgini filiæ Juda.* Arbor et tortura torcularis significat Passionem Christi in ligno crucis : qui vere in torculari calcat, sanguinemque uvæ pedibus fundit, et multos ex eo lætos facit. Christus ergo virgini Juda torcular calcavit, quia in Passione crucis de pedibus sanguinem fudit, et justos in fide incorruptos de inferno liberans lætificavit. Zach. ix, 11 : *Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua,* scilicet cœlestis refrigerii.

2. De secundo, scilicet ut eductos de inferno ad patriam reduceret. Ad Hebr. ix, 11 et 12 : *Christus assistens Pontifex futurorum bonorum,... per proprium sanguinem introivit semel in sancta.* Et hoc non solus, sed cum magno exercitu justorum, quos de inferno eruens secum duxit : unde ad Eph. iv, 8 : *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem.* Isa. lxiii, 1, dicunt Angeli : *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra ? iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ ?* id est, ascendens cum multis fidelibus, quos de inferis potenter eduxit, et ad cœlos secum vexit.

III. Tertio fudit sanguinem de *vulnere lateris sui* et cordis : 1. Ut discipulos in fide dubios, et alios multos in fide, et bonæ vitæ stabilitate tentatos, et ideo frigidos, et quasi mortuos calefaceret, 2. Et revivificaret, et sic revivificatis suo sanguine iter cœleste signaret, ut post ipsum ferventer currerent.

1. De primo, Joan. xix, 34 : *Unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis :* qui scilicet est calidus, et in quo est vita hominis : ut eo frigidos in fide calefaceret, et quasi mortuos in vita bona revivificaret. Psal. ci, 7 : *Similis factus sum pelicano solitudinis.* Pelicanus avis est, pullos mox natos, et contra eam se erigentes occidens, et mortuos triduo deplorans : demum rostro latus proprium fodit, et sanguinem in eos fundit, et ex eo reviviscunt. Sic Christus frigidis in fide et peccatis mortuis subvenit sanguine cordis.

2. De secundo, quod vivificatis ad instar feræ vulneratæ iter cœleste suo sanguine signat, et sequendum demonstrat. Cant. iv, 9 : *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa.* Quasi diceret : Attende me vulneratum propter te. Vide sanguinem meum, et sequere me. Joan. xx, 19 et 20 : *Venit Jesus,... et ostendit discipulis manus et latus* suum cruentum, non solum, ut eos in fide confortaret : sed ut se per multas tribulationes sequendum demonstraret. I Pet. ii, 21 : *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum*

ut sequamini vestigia ejus. Ad Hebr. XIII, 12 et 13 : *Christus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra*, scilicet, delicias carnis fugientes, et Passionem ejus imitantes. Cantic. VIII, 14 : *Fuge dilecte mi, et assimilare capreæ hinnuloque cervorum.* Quasi diceret : Curre coram nobis, ut fera corde vulnerata, et sanguine tuo cœlestem semitam nobis demonstra, donec te comprehendamus, et in te delicias æternas capiamus. I ad Cor. IX, 24 : *Sic currite ut comprehendatis.* Amen.

SERMO XXIX.

DE CONSIDERATIONE

SANGUINIS CHRISTI SECUNDO MODO,

SCILICET, UT IN SACRAMENTO SUMITUR.

Venite, comedite, etc. Prov. IX, 5. Ut supra.
Bibite ex hoc omnes... Hic est enim sanguis meus.
Matth. XXVI, 27 et 28.

Sanguis Domini tribus modis potest considerari :

I. Ut in cruce ab infidelibus funditur.
II. Modo ut in Sacramento a fidelibus sumitur.
III. Ut præter Sacramentum ad salvandum spiritualiter bibitur.

I.

Primo modo consideratus commendatur ab inæstimabili pretiositate, secundo modo a multiplici utilitate, tertio modo a spirituali suavitate. Quantum ad primum modum semper est memorabilis, quantum ad secundum modum venerabilis, quantum ad tertium desiderabilis.

1. De primo, Apoc. V, 9 : *Dignus es*

Domine accipere librum, et aperire signacula ejus : quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo.

2. De secundo. *Bibite : Hic est sanguis meus novi testamenti* (Matth. xxvi, 27 et 28).

3. De tertio, I ad Cor. x, 4 : *Omnes patres nostri eumdem potum spiritalem biberunt.*

De primo modo considerationis jam supra dictum est duobus sermonibus [1].

II.

Secundo itaque consideratur sanguis Christi, ut in Sacramento a fidelibus sumitur, et circa hoc tria requiruntur :

I. Cur sacramentum datur sub specie duplici?

II. Quare populus non accipit sanguinem sicut sacerdos sub specie vini?

III. Quæ sit utilitas sive effectus hujus vini?

I. Primo, quia sacramentum altaris datur sub specie duplici : sub specie cibi et potus, sive panis et vini. Hujus triplex est ratio : Prima, ad regalis convivii perfectionem. Secunda, ad redemptionis corporum nostrorum et animarum simul significationem. Tertia, ad memoriæ Passionis Domini majorem repræsentationem.

1. De primo, Esther, i, 3 et 7 : *Rex Assuerus tertio anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus, et pueris suis... Cibi inferebantur, vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat.* Rex iste significat Christum qui non primo vel secundo anno, id est, ante legem vel sub lege : sed tertio, id est, tempore gratiæ, facit convivium magnis et parvis fidelibus, cibi et potus : ut enim ornatum et perfectionem convivii sui et mensæ demonstraret, sub specie panis et vini simul sacramentum altaris administrat : nam ubi alterum deesset, multum laudabile convivium non esset.

2. De secundo, Psalm. cix, 4 : *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech,* qui scilicet obtulit in signum panem et vinum : in pane significans futuram nostrorum corporum redemptionem, in vino animarum. Magister Sententiarum : « Quare sub duplici « specie sumitur sacramentum altaris, « cum sub alterutra totus sit Christus ? « ideo scilicet ut ostendatur totam hu« manam naturam, id est, corpus et ani« mam assumpsisse, et totam similiter « redemisse. » Panis enim ad carnem refertur, quam scilicet nutrit : vinum ad animam, quia vinum operatur sanguinem, in quo sedes animæ a Physicis esse dicitur. Unde si sub alterius tantum specie sumeretur, ad alterius tantum

[1] Cf. Serm. XXVII et XXVIII.

specie sumeretur, ad alterius tantum, id est, corporis vel animæ, non ad utriusque pariter liberationem valere significaretur.

3. De tertio, I ad Cor. xi, 25 : *Hic calix novum testamentum est in meo sanguine : Hoc facite quotiescumque bibetis, in meam commemorationem*, id est, sanguinem meum bibetis in memoriam meæ passionis : expressius enim Passio Christi ad memoriam reducitur per considerationem sui sanguinis, quam corporis. Exod. xii, 13 : *Erit sanguis vobis in signum in ædibus in quibus eritis : in signum*, scilicet quod agnus sine macula occisus est in liberatione Israel de Ægypto. Sic sanguis Christi proprium et expressum memoriale est Passionis suæ. IV Reg. iii, 22 et 23 : *Viderunt Moabitæ aquas rubras quasi sanguinem, dixeruntque : Sanguis gladii est : Pugnaverunt reges contra se, et cæsi sunt mutuo.* Reges, scilicet Christus et diabolus : ille humilium, hic superborum : pugnantes in Passione Domini, quis eorum hominem ad suum servitium obtineret, ambo sunt graviter vulnerati.

De primo Job, xvi, 15 : *Hostis meus concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas.*

De secundo, Isa. li, 9 : *Numquid non tu Domine percussisti superbum, vulnerasti draconem ?* Vulneravit itaque vulnere gravi : quia cum Christi carnem innocentem mordere præsumpsit, lateus aculeus divinitatis potentiam malitiæ ejus perforando enervavit, et quem captivum tenebat hominem, de manu tyrannidis ejus liberavit. Recte igitur datur Sacramentum altaris sub specie duplici : quia non solum sub specie panis corpus Christi, sed etiam sub specie vini ejus sanguis ad expressius memoriale Dominicæ passionis.

II. Secundo quæritur, Quare populus non accipit sanguinem sicut sacerdos sub specie vini? Et hæc est triplex ratio. Prima est ad habendum vas congruum tanti sanguinis contentivum. Secunda, ad vitandum effusionis periculum. Tertia, ad prævavendum erroris piaculum.

1. De prima ratione. Sicut enim vinum vas specialius et diligentius præparatum in quo servetur, exigit, quam panis : sic sanguis Christi sub specie vini sumendus, solis Sacerdotibus conceditur, tamquam vasis Domini ad hoc specialiter consecratis, et sacra religione constrictis, et virtutum pulchritudine præcellentius perornatis. Hinc comparantur in Scripturis triplici vasi electo, scilicet, 1. Altari consecrato, 2. Crateræ ligatæ, 3 Aureo scypho.

1. De primo, Deut. xii, 27 : *Carnibus hostiarum tuarum vesceris, sanguinem fundens in altari*, id est, committens Sacerdoti, qui debet esse vas specialiter consecratum et sanctum, et altare dignum ad sanguinem Domini suscipiendum. Glossa super Exod. xxx, 1 et seq. : « Altare holocausti signat vitam justorum, qui carnem suam quotidie crucifigunt cum vitiis et concupiscentiis, atque in hostiam viventem Deo offerunt. » Cf. supra Serm. XVIII, in fine. Glossa etiam super I Mach. iv, 44 et seq. : « Altare holocaustorum est fides pura, doctrina recta, et conversatio bona Christi ministrorum, etc. » Psal. lxxxiii, 4 : *Altaria tua Domine virtutum.* Quasi diceret : O quam sancta, quam ornata, quam dilecta debent esse sanguinis Christi vasa !

2. De secundo, Exod. xxiv, 6 : *Tulit Moyses dimidiam partem sanguinis victimarum, et misit in crateras.* Cratera vas est vinarium, multis circulis circumligatum, significans religiosorum Sacerdotum vitam, virtutibus custoditam, ad Christi sanguinem suscipiendum aptam. Eccli. vi, 25, 31 : *Injice pedem tuum in compedes sapientiæ, et in torques illius collum tuum... Decor enim vitæ est in illa, et vincula illius alligatura salutaris.* Item, Eccli. i, 17 et 18 : *Timor*

Domini, scientiæ religiositas. Religiositas custodiet et justificabit cor, jucunditatem atque gaudium dabit.

3. De tertio, Eccli. L, 10 : *Sacerdos magnus quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso,* id est, « Omni genere virtutum, » dicit Glossa. Tale itaque vas exigitur speciale et electum ad suscipiendum sub specie vini sanguinem Domini pretiosum.

II. Secunda ratio est ad vitandum effusionis periculum. Cum enim populus Christianus in solemnibus ad suscipiendum Sacramentum convenit, propter multitudinem circa altare se exprimit, ita quod vix corpus Domini sine metu defluxus capere possit : unde multo magis si de calice sanguinem sumeret, sine periculo effusionis non esset. Hinc est, quod Dominus Apostolis in cœna paucis, et ut suis Sacerdotibus, non solum corpus in specie panis, sed et sanguinem suum in specie vini dedit : multitudini vero hominum in deserto panem sine potu distribuit.

III. Tertia ratio est ad præcavendum erroris piaculum. Si enim populus rudis susciperet sanguinem sub specie vini, vix crederet illum esse sub specie panis : cum tamen veraciter sit sub utraque specie. Nam sicut sub specie vini consecrati sanguis Christi est per transsubstantiationem, ita corpus ibi est per annexionem. Et sicut sub specie panis corpus Christi est per transsubstantiationem, ita ibi sanguis ejus veraciter intelligitur per annexionem. Hæc enim duo, corpus Christi, et sanguis : imo hæc quatuor, corpus, sanguis, et anima, et deitas Christi jam ultra non possunt separari : unde sicut Sacerdos suscipit sanguinem Christi sacramentaliter de calice, sic populus sumit eum intellectualiter sub specie panis de ipso Christi corpore, et est eis tam utilis, et tam dulcis, ut Sacerdotibus qui sumunt eum sub specie vini de calice. Cant. I, 13 : *Botrus Cypri dilectus meus mihi.* Quasi scilicet in botro sumo duo : uvam, id est, corpus Domini in cibum : et ex uva succum dulcem, sanguinem in potum. Deut. XXXII, 13 et 14 : *Constituit eum Dominus,... ut sanguinem uvæ biberet meracissimum.* Per hunc potum reficit Dominus animam, donec perducat ad vitam æternam. Joan. VI, 55 : *Qui bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Amen.

SERMO XXX.

DE EFFECTU SANGUINIS CHRISTI SACRAMENLITER.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5. Et alia ut supra. *Quæ utilitas in sanguine Deo?* Ps. XXIX, 10. *Qui bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Joan. VI, 55.

III. Quæritur de sanguine Christi, ut in Sacramento a fidelibus sumitur, quæ sit utilitas ejus sive effectus ? Ad hoc sciendum, quod sic sumptum possumus considerare tribus modis, scilicet,

I. Ut potum aquæ vivæ.
II. Ut vinum spirituale.
III. Ut sacrosanctum mysterium Ecclesiæ.

De primo, Psal. LXXVII, 20 : *Percussit petram, et fluxerunt aquæ.* Sicut petra significat corpus Christi : ita aquæ illæ sanguinem ejus, quia est verus et vivus potus animæ.

De secundo, Prov. IX, 5 : *Venite, bibite vinum quod miscui vobis,* id est, sanguinem Christi multa dulcedine plenum et conditum.

De tertio, ad Hebr. XIII, 12 : *Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est.* Ergo sanguinis Christi res sanctificans est et sacrosancta. Complenda orat : « Quæ« sumus Domine, ut sacrosancta myste« ria præsens remedium nobis esse facias « et futurum. »

Juxta considerationem et similitudi-

nem cujuslibet istorum trium habet sanguis Christi triplicem effectum.

I. Primo, potest considerari sanguis Christi potus, ut *potus aquæ vivæ*. Sed potus, ut dicunt Physici, est humectivus aridorum, exstinctivus incensorum, et delativus ad membra ciborum : similiter potus sanguinis, ut significatur per aquam, tres habet effectus in anima fideli : 1. Arida ejus humectat et conjungit, 2. Male incensa refrigerat et exstinguit, 3. Cibum verbi Dei ad membra vehit, ut bene operari possint.

1. De primo, Isa. XLIV, 3 : *Effundam aquas super sitientem, et fluenta super aridam :* ut scilicet anima quasi pulvis arida, et facile defluxa, et ad malum prona, potu sanguinis Christi perfusa, conjungatur, conglutinetur, et roboretur ad bona. Exod. v, 12 : *Dispersus est populus per universam terram Ægypti ad colligendas paleas*, scilicet mundi vanitates. E contra Joan. XI, 51 et 52 : *Jesus moriturus erat*, supple, et sanguinem suum daturus, *non tantum pro Gente, sed ut filios Dei, erant, dispersi, congregaret in unum*, scilicet per cordis unionem, linguæ refrænationem, sensuum et membrorum disciplinam, vitæ religionem, et supernam dilectionem. I ad Cor. v, 7 : *Sitis nova conspersio, sicut estis azymi.* Quia sicut estis azymi, id est, per baptismum a vitiis sinceri facti, ita sitis aspersione sanguinis Christi quasi pasta in nova et bona vita compacti.

2. De secundo effectu, Psal. LXXVII, 20 : *Percussit petram, et fluxerunt aquæ*, ad refrigerandum scilicet pravæ sitis ardorem. Eccli. III, 33 : *Ignem ardentem exstinguit aqua.* Quia sanguis Christi figuratur per aquam, destruit fervorem iræ, avaritiæ, et pravi amoris, et concupiscentiæ. Augustinus : « Domine Jesu « Christe, scribe in corde meo vulnera « tua pretioso sanguine tuo, ut legam in « eis tuum dolorem, et tuum amorem : « tuum dolorem ad sustinendum pro te « omnem dolorem, tuum amorem ad « contemnendum pro te omnem pravum « amorem. » Et sic apparet, quod sanguis Domini ad instar aquæ contra mala in nobis incensa valet.

3. De tertio effectu, III Reg. XIX, 8 : *Elias comedit, et bibit aquam, et ambulavit in fortitudine cibi illius, quadraginta diebus et quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb.* Potus cibum ad membra detulit, et ad eundum sive operandum movit : sic potus Christi cibum verbi Dei sive præcepti ad corda defert, ut vires animæ, et membra corporis secundum illud vivant, regantur, et bene operentur, secundum illud Proverb. IX, 5 et 6 : *Comedite et bibite : relinquite infantiam, et vivite, et ambulate per vias prudentiæ.* Comedite cibum verbi Dei, et bibite sanguinem Christi, qui scilicet præceptum ad cor, ad sensus, et ad membra deferat : et prava relinquere, et bona perficere moneat.

II. Secundo, potest considerari sanguis Christi, ut *vinum spirituale.* Et secundum hoc tres habet effectus, quia, 1. Lavat. 2. Calefacit. 3. Lætificat. Lavat sordes culpæ, calefacit corda charitate, lætificat spirituali dulcedine.

1. De primo, Gen. XLIX, 10 et 11 : *Exspectatio Gentium... lavabit in vino stolam suam, et in sanguine uvæ pallium suum*, id est, fidelem animam. I Joan. I, 7 : *Si in luce ambulamus, societatem habemus ad invicem, et sanguis Jesu Christi, Filii Dei, emundat nos ab omni peccato.* Ad Heb. IX, 13 et 14 : *Si sanguis hircorum, et taurorum, et cinis vitulæ aspersus inquinatos santificat ad emundationem carnis : quanto magis sanguis Christi emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi.* Apoc. XXII, 14 : *Beati, qui lavant stolas suas in sanguine Agni : ut sit potestas eorum in ligno vitæ.*

2. De secundo, Deut. XXXII, 13 et 14 : *Constituit eum, ut comederet medullam tritici*, id est, dulce corpus Christi, *et*

sanguinem uvæ biberent mecracissimum, id est, purum et calidum : purum a macula iniquitatis, calidum in effectu charitatis. Esther, I, 10 : *Assuerus*, id est, beatus, *post nimiam potationem incaluvit mero*, id est, accensus est charitate. Cant. II, 4 : *Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* Cella vinaria est Ecclesia, ubi propinatur calidum vinum, sanguis Christi, ad accendendum corda dilectione Dei et proximi. Matth. XXVI, 27 et 28 : *Accipiens Jesus calicem, dixit : Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus.* Calix est calida potio, quasi calidum vinum : calidus sanguis Domini calefaciens cor ad amorem Dei et proximi.

3. De tertio, Psal. CIII, 15 : *Vinum lætificat cor hominis.* Eccli. XXXI, 36 : *Exsultatio animæ et cordis vinum moderate potatum*, id est, sanguis Christi sumptus cum mensura fidei. Cant. I, 13 : *Botrus Cypri dilectus meus mihi.* Quia scilicet sumo cum suo sanguine dulcedinem spiritualis lætitiæ, ad obliviscendum dolorem præsentem. Proverb. XXXI, 6 et 7 : *Date siceram mœrentibus, et vinum his, qui amaro sunt animo : bibant, et obliviscantur egestatis suæ.*

III. Tertio, potest considerari sanguis Christi, ut *sacrosanctum mysterium Ecclesiæ*, id est, ut res sacra et secreta, in qua magna virtus Dei est abscondita. Et secundum hoc tres habet effectus supernaturales : 1. Dæmones enim triumphat, 2. Gratiam Dei impetrat, 3. In vita bona conservat, donec ad vitam æternam perducat.

De primo, Exod. XII, 23 : *Cum viderit Dominus sanguinem agni in superliminari*, id est, in mente fideli, *non sinet percussorem ingredi domos vestras et lædere.* Chrysostomus : « Hic sanguis abigit dæmones, et longe facit esse. » I Mach. VI, 34 : *Elephantis ostenderunt sanguinem uvæ et mori, ad acuendos eos in prælium.* Multo magis igitur per sumptum sanguinem Christi vincuntur spirituales inimici. Apoc. XII, 7, 11 : *Factum est prælium magnum... cum dracone. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, et propter verbum testimonii.*

2. De secundo, I Pet. I, 2 : *In aspersionem sanguinis Jesu Christi : gratia vobis.* Ad Heb. XII, 22, 24 : *Accessistis ad Sion montem Dei,... et sanguinis aspersionem, melius loquentem quam Abel.* Quia scilicet sanguis Abel clamat ad Deum vindictam : sanguis Christi postulat et impetrat gratiam. Bernardus : « O sanguinem Christi, summe reverendum in altari poculum, in cœlo pro nobis ad Patrem advocatum. »

3. De tertio, Joan. VI, 54 : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Quasi diceret : Si biberitis, bonam habebitis. Levit. XVII, 14 : *Anima omnis carnis in sanguine est. Anima*, id est, vita. Philosophus : « Corruptio et senectus non est nisi paucitas sanguinis : et postquam caruerit sanguine, corrumpitur corpus. » Hinc multa moriuntur animalia propter vacuitatem sanguinis. Sicut itaque in sanguine nostro vita est corporalis, sic in sanguine Christi est spiritualis, et conservatio vitæ spiritualis, et perductio ad statum vitæ immortalis. Joan. VI, 55 : *Qui bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Amen.

SERMO XXXI.

DE CONSIDERATIONE

SANGUINIS CHRISTI TERTIO MODO.

Venite comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5. Et alia ut supra.

Patres nostri omnes eumdem potum spiritalem biberunt, I ad Corinth. X, 4. Augustinus : « Biberunt potum spiritalem eumdem, quem et nos : corporalem « vero alterum, quia aquam biberunt quæ fluxit de petra, et fuit signum « sanguinis Christi, quem nos etiam spiritualiter bibimus. »

III.

Tertio modo consideratur sanguis Christi, ut præter sacramentum a salvandis spiritualiter bibitur. Et circa hoc tria possunt inquiri :

I. Locus ubi iste potus invenitur ?
II. Usus ad quem quæritur ?
III. Suavitas gratiæ quæ de usu ejus exoritur ?

I. Primo quæritur, Quis sit locus, ubi potus spiritualis sanguinis Christi invenitur ?

Ad hoc dicendum, quod tot sunt loca, quot Christi vulnera. Psal. LXXVII, 20 : *Percussit petram, et fluxerunt aquæ.* Sicut ex foraminibus petræ Judæi aquam, ita fideles ex vulneribus Christi hauriunt spiritualem ejus sanguinem. Zach. XIII, 6 : *Quid sunt plagæ istæ in medio ma-*

nuum tuarum? Respondeo, ut scilicet sugamus ex eis sanguinem spiritualem per piam Passionis meditationem. Isa. xii, 3 : *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*, id est, de vulneribus spiritualem sanguinem ad sitim malorum desideriorum exstinguendam. Sed ad quid est vulnus lateris? Isa. lx, 4 : *Filii tui de longe venient, et filiæ tuæ de latere surgent.* Glossa : « Quia perforato latere Christi in cruce, effluxit « sanguis redemptionis. » *Filii* ergo de *longue venient*, quia electi de peccatis pœnitentiam agent : *et filiæ de latere surgent,* quia devotæ animæ de vulnere lateris Christi spiritualem devotionis sanguinem bibent.

Hinc in locis quibusdam a dextris Crucifixi depingitur puella hilari et pulchra facie, et coronata, designans Ecclesiam quæ sanguinem Christi in calicem reverenter suscepit : et a sinistris synagoga, oculis panno ligatis, tristi facie, inclinans caput, et cum corona decidente : quæ ipsum sanguinem fudit, atque adhuc contemnit : in quo figuratur, quod hæc et omnis mortaliter peccans, tria bona perdit : lumen scilicet gratiæ, gaudium conscientiæ, coronam gloriæ. Hinc dicitur, Thren. v, 16 et 17, in oratione Jeremiæ : *Cecidit corona capitis nostri : væ nobis, quia peccavimus. Propterea mæstum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.* Puella in dextris sanguinem Christi in calicem suscepit : quia fidelis anima cor mundum vulneribus Christi applicans, sanguinem ejus spiritualiter cum omni devotione sumit : unde lumen verum, cordis gaudium, et æternæ gloriæ coronam acquirit.

II. Secundo quæritur, Quis sit usus ad quem sanguis Christi quæritur?

Et dicendum, Ad animam totam cum tribus potentiis suis, scilicet intellectu, voluntate, et memoria perfundendum, atque potandum. Exod. xii, 22 : *Fasciculum hyssopi tingite in sanguine qui est in limine, et adspergite ex eo superliminare, et utrumque postem.* Fasciculus hyssopi significat perfectionem et integritatem fidei. Limen domus est humilis Christus, per quem conceditur ad cœlum introitus. Fasciculum autem hyssopi tingere in sanguine qui est in limine, est fidem rectam sanguine Passionis Christi decorare, et confirmare. Sed debemus eo utrumque postem et superliminare adspergere, id est, intellectum, affectum et memoriam ita sanguine Christi perfundere, et spiritualiter inebriare, ut intellectus hujus sanguinis circa genus humanum virtutem recognoscat, affectus tam ingens erga se beneficium diligendo sapiat, et memoria tanti amoris et largitatis sacramentum numquam obliviscendo semper teneat.

III. Tertio quæritur, Quæ sit suavitas gratiæ quæ de tali usu, sive perfusione jam dicta sanguinis hujus exoritur?

Et potest ad hoc dici, quod facit animam quasi paradisum Dei. De suavitate hujus gratiæ, I Pet. i, 2 : *In adspersionem sanguinis Jesu Christi : Gratia vobis, et pax multiplicetur.* Gratia, virtutum fertilitas : pax, dulcedo cordis atque serenitas. Hujus suavitas gratiæ per irrigationem sanguinis Christi comparatur paradiso Dei. Eccli. xl, 17 : *Gratia sicut paradisus in benedictionibus,* id est, sicut hortus Dei in variis deliciosis fructibus. Jerem. xxx, 12 : *Erit anima eorum quasi hortus irriguus.*

Irrigata enim anima dulci Christi sanguine profert triplicem suavitatem gratiæ, scilicet, 1. Dulces flores virtutum, 2. Frondes arborum, 3. Fructus operum.

1. Primo, ex spirituali perfusione sanguinis Christi oriuntur in anima quasi in paradiso Dei, dulces et varii flores

virtutum. Nam sicut sanguis hominis triplicem habet colorem : sanus, rubeum habet colorem : minime decoctus, ut lac in mamillis mulierum, habet colorem album : et maxime coctus, nigrum : sic spiritualis influentia sanguinis Domini operatur in anima, quasi in paradiso Dei, flores virtutum varii coloris, scilicet, 1. Rosas charitatis, 2. Lilia castitatis, 3. et Violas humilitatis.

1. De primo, Eccli. L, 8 : *Justus... quasi flos rosarum in diebus vernis :* quia scilicet rutilat roseo sanguine Christi virtute charitatis. Cant. VII, 5 : *Comæ capitis tui, sicut purpura regis*, quæ scilicet tingitur sanguine cujusdam animalis. Comæ capitis Ecclesiæ, id est, Christi, sunt fideles, bonis cum moribus decorantes. Hi sunt ut purpura regis : quia spirituali Christi sanguine perfusi, rubent ut rosa, virtute charitatis.

2. De secundo, Eccli. L, 8 : *Justus... quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ :* quia scilicet candet castitate, ex bene decocti in corde ejus Christi sanguinis irrigatione. Apoc. VII, 14 : *Laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni*. Cant. V, 12 : *Oculi ejus*, id est, fideles in futurum sibi providentes, *sicut columbæ, quæ lacte sunt lotæ*, id est, sicut simplicium, qui ex consideratione bene cocti in mamillis cordis eorum, Christi sanguinis dealbati sunt, et casti facti. Osee, XIV, 6 : *Ero quasi ros, Israel germinabit sicut lilium.*

3. De tertio, Cant. II, 11 et 12 : *Jam hiems transiit,... flores apparuerunt in terra nostra.* Flores primi post hiemem sunt violæ nigri coloris, pulchræ, boni odoris, et terræ vicinæ. Hi flores significant animas humiles ex consideratione sanguinis Christi in Passione multum torti, quasi denigratas, id est, sibi viles, et coram superbis despectas. Ezech. XXXII, 7 : *Nigrescere faciam stellas cœli*, id est, ardentes spiritu charitatis, et lucentes verbo veritatis : nigrescere faciam sanguine Christi, ut nigras et pulchras violas virtute humilitatis. Cant. I, 4 : *Nigra sum, sed formosa, filiæ Jerusalem.* De his tribus generibus et coloribus florum paradisi dicitur, Thren. IV, 7 : *Candidiores Nazaræi ejus*, id est, floridi, *nive, nitidiores lacte*, quia similantur lilio in castitate : *rubicundiores ebore antiquo,* quia similantur rosæ in charitate : *sapphiro pulchriores*, quia similantur violæ in humilitate.

II. Secundo, ex spirituali perfusione sive potu sanguinis oriuntur in anima quasi in paradiso Dei frondes bonorum et dulcium eloquiorum. Job, XIV, 7 et seq. : *Lignum habet spem : si præcisum fuerit, rursum virescit. Si senuerit in terra radix ejus, ad odorem aquæ germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est.* Eccli. XXXIX, 19 : *Florete flores,... et frondete in gratiam :* quia scilicet electi non solum flores virtutum, sed etiam folia verborum bonorum proferunt ex potu sanguinis Christi ad triplicem gratiam : 1. Ad peccatorum conversionem, 2. Ad inimicorum reconciliationem, 3. Ad mœstorum consolationem. Hinc arbores irrigatæ triplicia proferre leguntur folia, scilicet medicinalia, pulcherrima, et viridia.

1. De primo, Apoc. XXII, 2, et Ezech. XLVII, 12 : *Folia ligni*, scilicet paradisi Dei, *ad medicinam et sanitatem gentium*, id est, peccatorum : *quia aquæ ejus de sanctuario egredientur.* Aqua sanctuarii spiritualis potus sanguinis Christi efficit folia sanctæ prædicationis, ad salutem peccatoris. Proverb. XXV, 15 : *Lingua mollis confringet duritiam.* Mal. II, 6 : *Lex veritatis fuit in ore ejus, et multos avertit ab iniquitate.*

2. De secundo, Dan. IV, 7, 9 : *Ecce arbor, et folia pulcherrima,... et subter eam habitabunt animalia, et bestiæ, et in ramis ejus conversabantur volucres cœli.* Quasi diceret : Sub folio pulchro animalia sibi inimica, ut lupus et agnus, columba et nisus, pacificata erant : quia verba sapientium inimicos reconciliant. Eccli. XL, 21 : *Tibiæ, et psalterium sua-*

vem faciunt melodiam, id est, concordiam vocum, *et super utraque lingua suavis faciens concordiam inimicorum.* Item, VI 5 : *Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos : et lingua eucharis*, id est, bonæ gratiæ, *in bono homine abundat.*

3. De tertio, Jerem. XVII, 7 et 8 : *Benedictus vir, qui confidit in Domino... Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, et erit folium ejus viride.* Viridis color inspectus maxime in herbis et foliis oculos turbatos reparat et confortat : unde per hujusmodi folia, bonorum verba significantur, quæ tristes et miseros consolantur. Eccli. XL, 22 : *Gratiam, et speciem desiderat oculus, et super hæc virides sationes.* Proverb. XXVII, 9 : *Unguento et variis odoribus delectatur cor : et bonis amici consiliis anima dulcoratur.* Eccli. XLVIII, 27 : *Ezechias consolatus est lugentes Sion.* Job, XXIX, 25 : *Cum sederem quasi rex, eram tamen mærentium consolator.* Ad Roman. I, 11 : *Desidero videre vos : ut aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos.* Joel. III, 18 :. *In die illa : stillabunt montes dulcedinem, et colles fluent lacte*, scilicet, sacræ consolationis.

III. Tertio, ex spirituali potu sanguinis Christi oriuntur in anima, quasi in paradiso Dei, bonorum operum fructus. Eccli. XXIV, 42 : *Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum.* Rigabo sanguine Christi hortum animæ, et inebriabo fructum bonorum operum operum cœlesti dulcedine, id est, boni irrigati potu sanguinis Christi, facient dulcem fructum bonorum operum cœlesti dulcedine ad utilitatem Christi, quem etiam ipsi comedent in retributione cœlesti. Amos, IX, 14 : *Facient hortos, et comedent fructus eorum*, in præsenti scilicet, spirituali prægustatione, et in futuro plena fruitione. Amen.

SERMO XXXII.

DE TRIPLICI POTU

SANGUINIS CHRISTI.

Venite, comedite panem meum, etc. Prov. IX, 5. Et alia ut supra. *Sanguis meus, vere est potus.* Joan. VI, 56.

Potus sanguinis Christi triplex est, ut ex jam supradictis patet : sacramentalis, intellectualis, et spiritualis. Sacramentalis, qui a solis Sacerdotibus sumitur sub specie vini de calice. Intellectualis, qui a populis Christianis sumitur sub specie panis de ipso Christi corpore. Spiritualis, qui ab omnibus salvandis sumitur de passionibus Christi pia meditatione. Primo modo sumptus peccata quotidiana relaxat. Secundo modo fidelem mentem dulcedine sua delectat. Tertio modo totam animam irrigando fœcundat.

I.

Primus potus sanguinis Christi est *sacramentalis,* qui a solis Sacerdotibus sumitur de calice altaris. Matth. XXVI, 27 et 28 : *Accipiens Jesus calicem gratias egit : et dedit illis, dicens : Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus. Omnes,* scilicet Apostoli, quasi soli Sacerdotes. Iste potus digne sumptus peccata quotidiana relaxat, et hoc triplici ratione : quia tria mala sunt in peccato veniali, scilicet, 1. Quædam macula conscientiæ, 2. Quædam pœna tristitiæ, 3. et Quædam adversitas divinæ offensæ. Contra hæc tria proprie valet potus sanguinis Christi, qui est purus, lenis, pretiosus. Ratione puritatis lavat, ratione lenitatis sanat, ratione pretiositatis placat. Lavat, dico, conscientiam animæ, maculam removen-

do : sanat pœnam tristitiæ, corda fidelium consolando : placat offensam divinæ justitiæ, pro nobis interpellando.

1. De primo, ad Heb. IX, 14 : *Sanguis ejus emundabit conscientiam nostram.* Gen. XLIX, 10 et 11 : *Exspectatio Gentium... lavabit in sanguine uvæ pallium suum*, id est, animas nostras.

2. De secundo, Zach. X, 7 : *Lætabitur cor eorum quasi a vino.* Vinum sanguis est uvæ, et significat sanguinem Christi, quem bibimus in altari. Iste potus cor bonorum lætificat : quia conferendo solatium spiritualis lætitiæ, sanat a tristitia culpæ. Psal. XXII, 5 : *Calix meus inebrians quam præclarus est !*

3. De tertio, ad Heb. XII, 24 : *Accessistis ad sanguinis aspersionem melius loquentem quam Abel :* quia scilicet sanguis Abel clamat ad Deum, contra peccatorum vindictam : sanguis Christi postulat pro nobis, et impetrat indulgentiam. Bernardus : « O sanguinem Christi, summe reverendum in altari poculum, in cœlo pro nobis ad Deum patrem advocatum. »

Sciendum vero, quod tria genera hominum graviter arguuntur in Scripturis, qui nimis peccant in sanguine Salvatoris. Primi sunt corpore immundi. Secundi corde indurati. Tertii peccatores pravi. Primi sanguinem Christi in magnis peccatis indigne sumunt. Secundi ad virtutem sanguinis Christi a peccatis suis converti nolunt. Tertii lucrum de sanguine Christi ad pravos usus convertunt.

1. De primo, I ad Corinth. X, 20 : *Non potestis calicem Domini bibere, et calicem dæmonum.* Calix diaboli est luxuria carnis et mundi. Deut. XXII, 33 : *Fel draconum vinum eorum ;* qui hoc potu turbido et immundo inebriantur, et super eum sanguinem Christi pretiosum fundunt, quantum in se est, eum polluunt, et ideo gravi pœna digni sunt. Gen. IV, 11 : *Maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Super terram*, id est, plus quam caro tua. Ad Hebr. X, 28 et 29 : *Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur ; quanto putatis deteriora mereri supplicia qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, et spiritui gratiæ contumeliam fecerit ?*

2. De secundo, Jerem. V, 3 : *Induraverunt facies suas supra petram, et noluerunt reverti.* Quasi diceret : Pertinaces in sua malitia duriores sunt corde quam petra, sed quam durus adamas. Quia quamvis nulla re possit frangi, scinditur tamen sanguine hirci : sed illi duriores sunt, qui nec virtute sanguinis Christi emolliri, nec a sua pravitate converti possunt. Item, duriores sunt quam petra, et quælibet saxa dura : quia ad clamorem Christi in cruce, et in ejus sanguinis effusione, terra tremuit, et petræ sunt scissæ : sed isti nec ad terribilem vocem prædicationis, nec ad virtutem sanguinis Christi possunt emolliri, et a sua pravitate converti.

3. De tertio, Jerem. XXII, 13 et 14 : *Væ qui ædificat domum suam in injustitia, et aperit sibi fenestras, et facit laquearia cedrina, pingitque sinopide*, scilicet rubeo colore, id est, « sanguine Christi », ut dicit Glossa. Qui domum materialem ædificat de male acquisitis, vel ornat superflue sanguine Christi, id est, de rebus Ecclesiæ acquisitis sanguine Christi, graviter peccat : sed multo gravius, qui domum spiritualem, id est, familiam pravam, ut pravas mulieres, filios, et filias quasi partes domus, ut fenestras per quas diabolus et fures intrant : et laquearia, quasi laqueos diaboli injuste ædificat : et pingit, id est, vestit, pascit, et ornat sanguine Christi. His dicitur, *Væ*, id est, gravis increpatio, et æternæ pœnæ comminatio.

II.

Secundus potus sanguinis Christi est *intellectualis*, qui a populo Christiano sumitur sub specie panis de ipso corpore Salvatoris : nam sicut sub specie vini consecrati sanguis Christi est per transsubstantiationem, et corpus per annexionem : unde sicut Sacerdos suscipit sanguinem Christi sacramentaliter de calice, ita fidelis populus sumit eum intellectualiter de ipso Christi corpore. Job, xxxix, 30 : *Pulli aquilæ lambent sanguinem.* Pulli sunt subditi Ecclesiæ. Hi lambunt sanguinem Christi, non de calice, sed de ipso Christi corpore. Hic potus fidelem mentem dulcedine sua delectat. Cantic. I, 13 : *Botrus Cypri dilectus meus mihi.* In botro duo sunt : uva in cibum, et in uva dulcis sanguis in potum. Psal. LXXX, 17 : *De petra, melle saturavit eos.* Sicut petra corpus Christi incorruptibile : sic mel de petra significat dulcem sanguinem, quem sugunt fideles de Christi corpore.

Hæc dulcedo tria bona facit : 1. Contemptum vitiorum, 2. Gratiam bonorum eloquiorum, 3. Desiderium æternorum.

1. De primo, Proverb. XXVII, 7 : *Anima saturata calcabit favum.* Qui enim de petra corporis Christi melle sanguinis ejus saturati sunt, omnis peccati suavitatem contemnunt. Jud. IX, 11, dicit arbor ficus in persona fidelis animæ : *Numquid possum deserere dulcedinem meam,... ut inter cætera ligna promovear?* Quasi diceret : Contemno gloriam et delectamenta mundi præ dulcedine Dei.

2. De secundo, Cant. IV, 11 : *Favus distillans labia tua sponsa. mel et lac sub lingua tua.* Quasi diceret : Quia sub lingua, id est, in corde plena es spirituali dulcedine, idcirco abundas utili et dulci locutione. Matth. XII, 34 : *Ex abundantia cordis os loquitur.* Sicut de vase pleno, sic est de corde. Vas plenum felle effundit amaritudinem, plenum melle dulcedinem. Luc. VI, 45 : *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum.*

3. De tertio, Eccli. XXIV, 29 : *Qui bibunt me, adhuc sitient.* Gregorius : « In « corporalibus appetitus placet, experien- « tia displicet : spiritualis vero dulcedo, « quanto plus bibitur, tanto amplius si- « titur. » Quia scilicet dum ex pleno fonte cœlestis dulcedo stillatim mundo cordi degustanda illabitur, ejus plenitudo potanda magis desideratur. Psal. LXIII, 11 : *In stillicidiis ejus lætabitur germinans.* Unde, Psal. XLI, 3 : *Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum.*

III.

Tertius potus sanguinis Christi est *spiritualis*, qui ab omnibus salvandis sumitur de Passionis Christi pia meditatione. I ad Cor. X, 4 : *Patres nostri omnes eumdem potum spiritalem biberunt.* Sicut patres boni de foraminibus petræ aquam biberunt, et in illa sanguinem Christi figuratum crediderunt, et per fidem spiritualiter gustaverunt : sic boni Christiani de vulnerum Christi pia meditatione sanguinem ejus solent spiritualiter bibere. Isa. LX, 4 : *Filii tui de longe venient, et filiæ tuæ de latere surgent.* Hic potus totam animam quasi hortum Dei irrigando fructu bono fœcundat. Eccli. XXIV, 42 : *Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum,* id est, fideles animæ irrigatæ sanguine Christi dabunt fructum operis boni. Ad Col. I, 10 : *In omni bono opere fructificantes.*

Fructus bonorum operum triplex est, scilicet, 1. Honestæ conversationis, 2. Sacræ devotionis, 3. et Jucundæ pietatis.

1. De primo pascit homo seipsum, de secundo Deum, de tertio proximum.

1. De primo, Eccli. xxiv, 23: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris : et flores mei fructus honoris et honestatis*, quasi honestæ conversationis. Ad Eph. v, 9, 12 : *Fructus lucis est in omni bonitate, et justitia, et veritate... Quæ autem in occulto fiunt* a filiis tenebrarum, *turpe est et dicere*. Matth. vii, 17 : *Omnis arbor bona fructus bonos facit*. Fructu bonæ vitæ pascit quisque seipsum. Proverb. xxvii, 18 : *Qui servat ficum, comedet fructus ejus*. Isa. iii, 10 : *Dicite justo, Quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet*. Prov. xv, 15 : *Secura mens quasi juge convivium*. Secura ex honesta vita, II ad Cor. i, 12 : *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, quod in simplicitate cordis et sinceritate Dei : et non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conversati sumus in hoc mundo*.

2. De secundo, Cant. iv, 12 et seq. : *Hortus conclusus soror mea : emissiones tuæ paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus*. *Emissiones* istæ sunt fructus devotionis. Unde sequitur : *Nardus et crocus, et cinnamomum* : quæ sunt species aromaticæ, et propter odorem bonum, et virtutem suam significant fidelium devotionem (quibus fructibus pascitur Deus) Deo gratam, quæ consistit in sacris desideriis, variis virtutibus, fletibus, gemitibus, et orationibus. His fructibus pascit fidelis anima Dominum. Unde sequitur, ibidem (Cant. v, 1) : *Veniat dilectus meus in hortum suum, et comedat fructus pomorum suorum*. Exod. xxx, 34 et 35 : *Quærite aromata boni odoris, faciesque thymiama compositum*. *Thymiama* est confectio boni odoris ad incensum scilicet cultus Dei. Gregorius : « Thymiama ex aromatibus facimus, cum « in altari cordis virtutum multiplicitate « redolemus. » Prov. viii, 31 : *Deliciæ meæ, esse cum filiis hominum*. Quia scilicet delectatur in amore et devotione nostra quiescere.

3. De tertio fructu, scilicet pietatis, quo reficitur proximus, Psalm. li, 10 : *Ego, sicut oliva fructifera in domo Dei*. Quia portat oleum, aliis ad lucendum, aliis ad sanandum, aliis ad reficiendum : et significat opus pietatis, quod impenditur proximis. Prov. xxi, 20 : *Thesaurus desiderabilis, et oleum in habitaculo justi*, ad refectionem scilicet proximi. Luc. x, 33 et 34 : *Samaritanus quidam videns spoliatum*, quasi pauperem, et vulneratum quasi subsidio egentem : *misericordia motus est. Et appropians alligavit vulnera ejus* : subvenit necessitatibus ejus, *infundens oleum, et vinum*, quasi cibum et potum : *et curam ejus egit*. I ad Tim. iv, 7 et 8 : *Exerce teipsum ad pietatem : pietas enim ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futuræ*. Ad quam nos perducere dignetur Jesus Christus Dominus noster, beatæ et gloriosæ Virginis fructus, et Filius : qui vivit et regnat cum Deo Patre, in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

FINIS SERMONUM DE SACRAMENTO CORPORIS ET SANGUINIS DOMINI.

NOTULA AD DOCTRINAM

MULTUM UTILIS.

De sacramento Eucharistiæ nota, quod quinque sunt de esse, vel necessitate ipsius sacramenti, scilicet Sacerdos, intentio Sacerdotis conficientis, forma verborum, videlicet, *Hoc est corpus meum*, panis de frumento, et vinum de vite.

Cætera sunt ad bene esse, et ad solemnitatem Sacramenti pertinentia : ut viginti sex cruces, quæ fiunt septem vicibus, quando corpus Christi consecratur.

Primo enim fiunt tres cruces, ut significetur quod omnes consecrantes et accedentes ad corpus Domini, debent habere tria, videlicet veram contritionem, puram confessionem, voluntariam satisfactionem.

Secundo fiunt quinque cruces, ut significetur quod in venditione illius cujus corpus hic consecratur, fuerunt quinque personæ, scilicet persona vendens, scilicet Judas : persona vendita, scilicet Christus : et tres personæ ementes, scilicet Scribæ, Pontifices, et Pharisæi.

Tertio fiunt duæ cruces, ut significetur quod hic duo mutantur, scilicet panis in corpus Christi, et vinum in sanguinem.

Quarto fiunt quinque cruces, ut significetur quod ille cujus corpus hic consecratur, habuit quinque vulnera in suo corpore.

Quinto fiunt tres cruces, ut significetur quod tria petimus, quando corpus Christi consecramus, scilicet ut dies nostros vivamus in pace, ut liberemur ab æterna damnatione, ut in sanctos et electos Dei numeremur in Dominico grege : hac tertia petitione canonis, « Diesque nostros in tua pace disponas, etc. »

Sexto fiunt quinque cruces : tunc enim accipit Sacerdos corpus Domini, et facit tres cruces super calicem, ut significetur quod suscipiens corpus Domini portare debet crucem vel calicem Passionis suæ, ita ut elonget se a triplici malo, quod est in mundo, quia *omne, quod est in mundo*, sicut dicit Joan. in Epistola prima, II, 16, *aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ.*

Septimo dicit Sacerdos : « Pax Domini sit semper vobiscum : » et fiunt tres cruces, ut significetur quod triplex pax est nobis necessaria, videlicet pax in præsenti, liberans nos a culpa : pax a morte, liberans nos a gehenna : pax æterna post mortem, liberans nos ab omni miseria : de qua Isaias, XXXII, 18 : *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in requie opulenta.*

Item, aliud nota de manducantibus corpus Christi. Comedebant Judæi agnum paschalem accinctis renibus, calceatis pedibus, baculos habentes in manibus, cum lactucis agrestibus, et festinanter. Per primum significatur puritas castitatis. Luc. XII,

35 : *Sint lumbi vestri præcincti.* Per secundum, affectus devotionis. Cant. VII, 1 : *Quam pulchri sunt gressus tui, in calceamentis, filia Principis.* Per tertium, memoria Dominicæ Passionis. Gen. XXXII, 10 : *In baculo meo transivi Jordanem istum.* Per quartum, amaritudo contritionis. Psal. LXXIX, 6 : *Cibasti nos pane lacrymarum.* Per quintum, promptitudo voluntatis. Proverb. XXII, 29 : *Vidisti virum velocem in opere suo ? Coram regibus stabit*, etc.

Concludendo finaliter sciendum est, quod sacrosanctum corpus Domini nostri Jesu Christi sumi debet in memoriam Passionis, propitiationis, seu reconciliationis, dilectionis, et unionis, etc.

FINIS.

INDICULUS SERMONUM

DE SS. EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

PARS I.

De tribus causis institutionis Sacramenti.

ERMO I. De tribus causis institutionis sacramenti corporis Christi, quæ sunt memoria salvatoris, Sacrificium altaris, cibus hominis. 669

II. De prima causa instituti Sacramenti, scilicet de memoria Salvatoris, et de preparatione ad judicium ejus. 674

III. De secunda causa institutionis, scilicet de sacrificio altaris. Circa quod tria notantur, et primo de duobus. 678

IV. De tertio circa sacrificium, scilicet de ejus excellentia. 682

V. De tertia causa institutionis quæ est cibus hominis, habens tres rationes, et primo dicitur de prima quæ est divinæ liberalitatis magnitudo. 686

VI. De duabus aliis rationibus, quibus datur corpus Christi in cibum, quæ sunt humanæ naturæ corruptio, et conditio. 690

PARS II.

De forma donationis.

Sermo VII. Quod corpus Christi datur velatum, et hoc quatuor rationibus, et primo de duabus quæ sunt indignitas pravorum, et fides bonorum. 695
VIII. De duabus aliis rationibus, quibus datur corpus Christi : quæ sunt instructio morum, et imbecillitas omnium. 699
IX. De forma donationis qua datur sub specie panis. 703
X. De forma donationis qua datur sub specie panis triticei. 707

PARS III.

De mirabilibus divinæ manducationis.

Sermo XI. De tribus mirabilibus quæ fiunt in consecratione, et primo, de duobus quæ sunt quod sub specie panis est corpus Domini, et quod tota substantia panis mutatur in corpus Christi. 711

XII. De tertio mirabili quod fit in consecratione, scilicet quod substantia panis mutatur in corpus Christi, ita ut accidentia maneant, et de duritia converti nolentium. 715

XIII. De tribus mirabilibus quæ considerantur in corporis Christi possessione quæ sunt, 1. Quod tam magna res contineatur sub parva specie panis, 2. Et quod unum et idem corpus est in pluribus locis, 3. Et tamen in se conjunctum manet. 719

XIV. De tribus mirabilibus in corporis Christi perceptione, quæ sunt, 1. Quod dum manducatur, non minuitur, 2. Si non manducatur, quodam modo minuitur, 3. Dum manducatur, augetur. 723

PARS IV

De qualitate nostræ præparationis.

Sermo XV. De qualitate nostræ preparationis ad sacramentum consideranda in tribus, et primo in duobus, scilicet in dignitate corporis Christi, et hostia panis. 727

XVI. De præparatione nostra in agno paschali consideranda, et manducatione spiritnali. 731

PARS V.

De triplici manducandi modo.

Sermo XVII. Et primo de sacramentali tantum, quo tria genera malorum indigne communicant, et primo de duobus, scilicet malevolis et dolosis, etc. 735

XVIII. De secundo modo manducandi, scilicet de spirituali tantum, quo tripliciter manducatur. 739
XIX. De tertio genere indigne communicantium, scilicet de præsumptuosis. 744
XX. De tertio modo manducandi, scilicet de sacramentali et spirituali simul. Circa quod tria considerantur, scilicet multitudo reproborum non communicantium, felicitas bonorum Christum digne sumentium, et ratio remanducationis. 749

PARS VI

De effectibus Sacramenti.

Sermo XXI. De duodecim effectibus et fructibus corporis Domini, contra nostros languores, et primo de quator primis. 753
XXII. De quatuor fructibus secundis. 757
XXIII. De quatuor fructibus aliis. 761
XXIV. De tribus affectibus principalibus, et quod quilibet valet ad tria. 765
XXV. De effectibus corporis Christi, sumptis ex tribus ejus vocabulis. 768
XXVI. De effectibus sumptis ex tribus aliis corporis Christi vocabulis. 772

PARS VII.

De consideratione sacri Sanguinis.

Sermo XXVII. De consideratione sanguinis Christi tribus modis, et primo de primo, ut in cruce funditur, et ab inæstimabili pretiositate commendatur, circa quam quatuor notantur, ex quibus de duobus hic dicitur : quæ sunt pretiositatis magnæ probatio, et tanti pretii dandi ratio. 775

XXVIII. De duobus aliis circa pretiositatem sanguinis Christi : quæ sunt virtutis ejus magnitudo, et redemptorum multitudo. 779

XXIX. De consideratione sanguinis Christi secundo modo, scilicet ut in sacramento sumitur. Circa quod tria quæruntur, et de duobus hic dicitur : quæ sunt, quare sacramentum altaris datur sub specie duplici, et quare populus non accipit sanguinem sub specie vini. 783

XXX. De tertio, quod circa sanguinem Christi quæritur : quod est de utilitate sanguinis digne sumpti. 787

XXXI. De consideratione sanguinis Christi tertio modo : scilicet ut a fidelibus spiritualiter bibitur. 790

XXXII. De triplici potu sacratissimi sanguinis Christi. 794

INDEX SYNOPTICUS SERMONUM

DE SS. EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

I. Causæ institutionis Sacramenti tres (Sermo 1).

- 1. Memoria Salvatoris et præparatio ad judicium ejus (Serm. 2).
- 2. Sacrificium altaris.
  - 1. Forma oblationis.
    - Præfiguratio oblationum veterum.
    - Veritas humanæ formæ.
    - Species panis et vini.
  - 2. Quæstio de sacrificio legali (Sermo 3).
  - 3. Excellentia nostri sacrificii (Sermo 4).
    - Ejus honestas.
    - Dignitas.
    - Virtus.
- 3. Cibus hominis.
  - 1. Divinæ liberalitatis magnitudo (Sermo 5).
    - Magnificentia doni.
    - Nobilitas dantis.
    - Utilitas accipientis.
  - 2. Humanæ naturæ corruptio.
    - Congrua curationis inchoatio.
    - Integra corruptionis curatio.
    - Firma sanitatis conservatio.
  - 3. Humanæ naturæ conditio (Sermo 6).

II. Forma donationis.

1. Quod corpus Christi datur velatum, et hoc propter
   1. Indignitatem malorum.
   2. Fidem bonorum (Sermo 7).
   3. Instractionem morum.
   4. Imbecillitatem omnium (Sermo 8).
2. Quod Corpus Christi datur sub specie panis (Sermo 9).
   1. Ob habilitatem hujus cibi.
   2. Ob faciendam significationis Christi cognitionem et fidem.
   3. Ob rerum ibi significatarum similitudinem.
3. Panis Triticei (Sermo 10).
   1. Propter nobilitatem hujus grani.
   2. Propter fidelium discretam in eo significationem.
   3. Propter corporis sui expressam similitudinem.

III. Mirabilia divinæ manducationis.

1. In consecratione corporis Domini
   1. Sub specie panis est verum corpus Christi.
   2. Tota subtantia panis mutatur in corpus Domini (Sermo 11).
   3. Manent panis accidentia. Mutatio ista vocatur transsubstantiatio (Sermo 12).
2. In possessione hujus corporis (Sermo 13).
   1. Tam magna res continetur sub parva specie panis.
   2. Unum et idem corpus est in pluribus locis.
   3. Non tamen est divisum, sed manet in se conjunctum.
3. In perceptione corporis Xti (Sermo 14).
   1. Dum manducatur, non minuitur.
   2. Si non manducatur, quodam modo minuitur.
   3. Dum manducatur, augetur.

IV. Præparatio ad Sacramentum.

1. In dignitate corporis suscipiendi (Sermo 15)
   1. Per fidei plenitudinem.
   2. Per animi munditiem procurandam
      - Lacrymis.
      - Operibus pœnitentiæ.
      - Charitate.
   3. Per orationem.
2. In modo corporis suscipiendi, scilicet ad similitudinem hostiæ præparatæ. (Sermo 15).
3. In figura agni paschalis, cur? (Sermo 16).
   1. Comedebatur nocte, aqua coctus, assus igne, cum pedibus et intestinis.
   2. Fercula cum quibus solebant agnum manducare:
      - Lactucæ agrestes.
      - Panes azymi.
      - Sanguis agni.
   3. Tria insignia eorum qui manducant agnum:
      - Cingulus renum.
      - Calcementa pedum.
      - Baculus manuum.

V. Modus manducandi Ven. Sacramentum.

- I. Sacramentalis. Sacramentaliter tantum manducant mali ut
  - 1. Malevoli, qui
    - Aggravant peccatum.
    - Gratiam longius repellunt.
    - Se damnant
  - 2. Dolosi hypocritæ, qui (Sermo 17)
    - Fiunt socii Judæ.
    - Confundentur in judicio.
    - Damnabuntur.
  - 3. Præsumptuosi, suo triplici malo (Sermo 18)
    - Culpæ.
      - Ex intentione mala.
      - Prævaricatione.
      - Ingratitudine.
    - Offensæ Dei.
    - Vindictæ.
      - Damna bonorum cœlestium.
      - Et terrestrium.
      - Et corporum.
  - Contra quæ proficit
    - Emendatio per pœnitentiam.
    - Correctio per disciplinam.
    - Mutatio hominis incorrigibilis per justitiam.
- II. Spiritalis. Spiritualiter manducant justi (Sermo 19).
  - 1. Incipientes, manducant ratione Fidei Salvatoris.
  - 2. Proficientes, ratione bonæ conservationis, in
    - Innocentia.
    - Pœnitentia.
    - Misericordia.
  - 3. Perfecti.
    - Esuriendo Christum.
    - Masticando in agnitione sui, imitatione sanctorum, etc.
    - Delectando in Christo.
  - Effectus manducationis debitæ.
    - Remissio peccatorum.
    - Salvatio a morte.
    - Donatio vitæ æternæ.
- III. Uterque simul. Sacramentaliter et spiritualiter simul manducant soli boni Christiani (Sermo 20).
  - 1. Malorum ingens numerus.
    - Infideles.
    - Negligentes.
    - Contemptores.
  - 2. Bonorum ingens felicitas.
    - Optimam partem elegerunt.
    - Spiritum sanctum participaverunt.
    - Christo inhabitant.
  - 3. Boni manducantes remanducantur.
    - Convertuntur in illo vi amoris,
    - Magnitudine virtutis Christi,
    - Et jure adoptionis,

VI. Effectus Ven. Sacramenti.

- Duodecim fructus contra duodecim languores animæ.
  - I. Ex defectu culpæ (Sermo 21).
    - 1. Quatuor fructus ex defectu culpæ, ut
      - Tentatio dæmonis.
      - Repugnatio fomitis.
      - Macula cordis.
      - Offensa Creatoris.
    - 2. Fructus contrarii
      - Servant,
      - Refrigerant,
      - Mundant,
      - Placant.
  - II. Ex defectu gratiæ (Sermo 22).
    - 1. Quatuor fructus ex defectu gratiæ, in
      - Cognitione nostri,
      - Dilectione proximi,
      - Sapore spirituali,
      - Conservatione boni.
    - 2. Fructus contrarii
      - Illuminant intellectum.
      - Inflammant affectum.
      - Delectant memoriam.
      - Confirmant totum hominem.
  - III. Quatuor mortis plagæ (Sermo 23).
    - 1. Quatuor sunt mortis plagæ :
      - Debitum mortis æternæ.
      - Defluxus vitæ bonæ.
      - Exsilium in mundo.
      - Incineratio.
    - 2. Fructus contrarii.
      - Servant a morte.
      - Augent bona.
      - Deducunt ad vitam.
      - Resuscitant corpus.
- Tres principaliores alii effectus (sermo 24).
  - I. Destructio peccatorum :
    - Delendo maculam.
    - Mitigando stimulum carnis.
    - Resistendo pravis cogitationibus.
  - II. Augmentatio bonorum spiritualium :
    - Castitatis.
    - Charitatis.
    - Suavitatis.
  - III. Confortatio animarum ad
    - Debellandum dæmonia,
    - Sustinendum adversa,
    - Operandum bona.

VI. Effectus Ven. Sacramenti.

- Effectus alii ex Eucharistiæ nominibus. Dicitur (Sermo 25).
  - I. Panis verus.
    - Confortat.
    - Satiat.
    - Vitam conservat.
  - II. Sacrificium altaris.
    - Peccata in mundo relaxat.
    - Pœnam purgatorii allevat.
    - Gloriam cœlestibus exauget.
  - III. Sacramentum charitatis operatur in nobis
    - Participationem Sancti Spiritus.
    - Inhabitationem Christi.
    - Trauformationem nostri in imaginem Dei.
- Effectus alii ex aliis sumptis nominibus (Sermo 26).
  - I. Medicina spiritualis
    - Ignorantiam illuminat.
    - Concupiscentiam sanat.
    - Mortem destruit.
  - II. Manna, et sic operatur
    - Morum honestatem.
    - Cordis suavitatem.
    - Proximi pietatem.
  - III. Eucharitia, et sic reddit animam
    - Deo similem,
    - Deo gratam,
    - Vitam donat.

VII. Sanguinis Christi Consideratio.

- I. Ut in cruce funditur.
  - 1. Pretiositas sanguinis probatur
    - A virginali origine,
    - Ab innocentia,
    - Ab unctione Dei.
  - 2. Pretiositas ejus etiam probatur quatenus fuit tanti pretii pro homine. Nam est (Sermo 27).
    - Solutio debiti,
    - Demonstratio amoris,
    - Recuperatio perditi.
  - 3. Pretiositas hujus sanguinis probatur ex ejus virtutis magnitudine. Nam
    - Destruit diabolum,
    - Redimit mundum,
    - Nos Deo reconciliat.
  - 4. Pretiositas hujus sanguinis probatur etiam per redemporum multitudinem. Nam redemit (Sermo 28).
    - Manifestos inimicos per vulnera manuum,
    - Antiquos justos per vulnera pedum,
    - Dubios amicos per vulnus lateris.

VII. Sanguinis Christi consideratio.

- II. Ut a fidelibus sumitur.
  - I. Sacramentum altaris datur sub specie duplici cibi et potus, seu panis et vini,
    - Ad regalis convivii perfectionem.
    - Ad redemptionis corporum et animarum simul significationem.
    - Ad memoriam Passionis Domini majorem repræsentationem.
  - II. Causa, cur non item populo, ut sacerdotibus detur calix ? (Sermo 29).
    - 1. Vini conservatio, cujus vas optimum est sacerdos qui comparatur
      - Vasi electo.
      - Aræ sacræ.
      - Crateræ ligatæ.
    - 2. Effusionis periculum.
    - 3. Erroris piaculum.
  - III. Effectus sanguinis sumpti in sacramento, (Sermo 30).
    - 1. Consideratus ut potus aquæ vivæ,
      - Humectat,
      - Refrigerat,
      - Cibum ad membra vehit.
    - 2. Ut vinum spirituale,
      - Lavat,
      - Calefacit,
      - Lætificat.
    - 3. Ut mysterium Ecclesiæ,
      - Dæmones triumphat,
      - Gratiam impetrat,
      - In vita bona conservat.
- III. Ut a salvandis spiritualiter bibitur.
  - Ad usum animæ, ut proferat (Sermo 31).
    - Flores virtutum,
      - Rosas charitatis,
      - Lilia castitatis,
      - Violas humilitatis.

VII. Sanguinis Christi Consideratio.

- III. Ut a salvandis spiritualiter bibitur.
  - Ad usum animæ, ut proferat (Sermo 31).
    - Frondes virtutum, ad
      - Peccatorum conversionem,
      - Inimicorum reconciliationem,
      - Mœstorum consolationem.
- Potus sanguinis Christi triplex (Sermo 32).
  - I. Sacramentalis.
    - A sacerdotibus sumitur, et relaxat peccata venialia quoad
      - Maculam,
      - Pœnam,
      - Offensam.
    - Contra sanguinem peccant
      - Immundi corpore,
      - Indurati corde,
      - Pravi crimine.
  - II Intellectualis.
    - A Christianis sumitur sanguis sub specie panis de ipso corpore Christi.
    - Ejus dulcedo facit ad
      - Contemptum vitiorum,
      - Gratiam eloquiorum
      - Desiderium æternorum.
  - III. Spiritualis.
    - Sumitur ab omnibus salvandis pia meditatione.
    - Ejus fructus
      - Honestæ conversationis,
      - Devotionis,
      - Pietatis.

TABULA METHODICA

Inventionis, Dispositionis, Partionisque absolutioris Rerum Eucharisticarum, ex Sermonibus B. Alberti extracta, atque proposita, LOCO INDICIS, gratiaque Lectoris.

I. DE CAUSIS INSTITUTIONIS SACRAMENTI.

Sermo I.

Hæc triplex est.

PRIMA est Memoria Salvatoris, contra protoplastarum oblivionem Dei. Ad illa nos obligat Remissio peccatorum, Redemptio perditorum, Continuatio beneficiorum.

SECUNDA est Sacrificium Altaris, contra Adæ debitum rapinæ, vel peccatorum actualium rapinam. Ratio autem veteris Sacrificii mutati in novum est Auctoris potentia, Debitorum nostrorum exigentia, Veteris sacrificii insufficientia. Hæc quia illud Deo non placuit, Peccata non abstulit, Gratiam non contulit.

TERTIA est Cibus hominis, contra secutam ex pomo corruptionem nostri ad Ignorantiam, Concupiscentiam, Mortem. Ideoque Sacrificium novum confertur Melli illuminanti, Ficui sananti, Fructui vitæ vivificanti. 669

SERMO II.

De prima causa, Memoria Salvatoris.

Hujus omissæ mala sunt Amissio gratiæ, Subjectio sub potestatem Satanæ, Deformitas culpæ.

Habenda est igitur memoria illius, De præterito, ut ex charitate nostri Redemptoris : De præsenti, ut nostrorum actuum inspectoris : De futuro, ut nostra judicaturi.

Facietque nos Primum, diligere bona : Secundum, odisse mala : Tertium, præcavere pericula. In hoc tertio inest Modus cautionis, de peccatis pœnitere : Providentia caventium, pœnam evadere : Lucrum, vitam possidere. Idque cum Regno, Societate sponsi, Deliciis omnis boni. 674

SERMO III.

De secunda causa, Sacrificium Altaris.

In hoc sunt tria.

1. *Forma offerendi cum Figuris oblationum Legalium*, datis Synagogæ sub Lege, in signum : Cum Veritate, oblata ex Charitate, in Cruce, ad pre-

tium : Cum Specie panis ad vini, consecrata animæ, in Ecclesiis, ad solatium.

2. *Veteris Sacrificii insufficientia,* ob Rem sacrificatam ; ob Personas solum corporale sacrificium spectantes, ob Remisssionem peccatorum tantum imputativam, pro re significata : Personis ad spiritale sacrificium fide intendentibus, et Reali remissione peccatorum. Illa tria Deo displicebant, hæc placebant. Instituit tamen vetera sacrificia Deus, ut signa rerum meliorum. Poterant enim Judæi ex iis discere Fidem Salvatoris, ex ovium : Formam de moribus, ex taurorum : Spem cœlestium, ex animalium extra castra combustorum Sacrificiis. Atque hæc docebant Pœnitentiam agere extra delicias : Officium Christi animas pœnitentium illaturi quondam in Sancta Sanctorum : Beatorum suffragium valentium pro peccatis nostris intercedere, instar Pontificum. 678

Sermo IV.

Novi autem Sacrificii permagna est Excellentia

3. Ob honestatem Cibi seu specierum, liquebit infra, Virginalis originis ex Maria, Spiritalis dulcedinis, trahentis cunctos : Ob Dignitatem ex Christi Carne, Anima, Deitate, ideoque per se acceptum est Deo, Angelis reverendum, Hominibus adorandum : ob Virtutem, nam in Mundo relaxat peccata, in Purgatorio pœnam, in Cœlo gaudium generat. 682

Sermo V.

De tertia causa : Cibus Hominis.

In hoc inest divinæ sapientiæ ratio triplex.

Prima : Dei summa Liberalitas : quæ declarat Dei Magnificentiam, Nobilitatem,

Utilitatem nostram, Magnificentiam in sex gradibus liberalitatis : 1. Dedisse homini omnes creaturas irrationales, 2. Rationales cœlestes custodes, 3. Seipsum, 4. Se in servum, 5. Se in pretium, 6. Se in cibum, qui summus est. Nobilitatem dantis se Amicis, magnum ! servis, permagnum ! Ignotis, majus ! Inimicis, maximum hoc ! Utilitatem nostram accipientium, quæ est Deo assimilari per gratiam et gloriam. 686

SERMO VI.

Secunda causa est, Humanæ naturæ corruptio.

Hæc exigebat cibi medelam : Quoad congruam curationis inchoationem, quæ a cibo ligni mandato incipere debuit, ut corruptio cœperat a cibo ligni vetito : Quoad integram corruptionis curationem, scilicet Ignorantiæ, Concupiscentiæ, Mortis : quorum curatio erat necessaria Illuminando, Sanando, mortem Triumphando.

Tertia causa est, Rationalis naturæ conditio : quæ indiga cibi est, sive consideretur ut est Incorporea, sive ut Corporea, sive utraque junctim : Nam iis respondet Sacramentum, in Re sacramentali, Animæ : in Signo, Corpori : in Utroque junctim, Utrique. 690

II. DE FORMA DONATIONIS.

Sermo VII.

Hoc Corpus Domini datur

1. *Velatum.* 2. *Sub specie Panis.* 3. *Triticei.*

Velationis ratio quadruplex :

1. *Indignitas pravorum,* ne male perirent : In corde per errorem : In ore per detractionem : In anima per spiritalem mortem.

2. *Fides bonorum* : ob Fidei verum Esse, quod est argumentum non apparentium : ob Infidelitatis primæ remedium (ubi nota figuram de Jacob velato) : ob Fidei meritum, quod est spiritualium bonorum copia, Temporalium sufficientia, Æternorum superfluentia. 695

Sermo VIII.

Instructio morum.

3. Nam (cum in Sacramento occultetur Persona Salvatoris, Pulchritudo claritatis, Opus mirum Dei) discis inde abscondere Personam tuam, Ut Iram persecutoris sedes, Jussum a Deo opus perficias, Gloriosiorem coronam acquiras : Pulchritudinem tuam corporalem discis abscondere per Habitus utilitatem, Jejunii austeritatem, Boni operis assiduitatem, Intentionem bonorum operum, Eleemosynæ, Orationis, Jejunii.

4. *Imbecillitas omnium :* qualis intuentium faciem Moysis : qualis B. V. Maria, non valens intueri claritatem Filii, nisi velatam : qualis oculi visio ad lumen majus, verbi gratia, solis. 699

Sermo IX.

Forma dati est sub specie panis :

Ob panis habilitatem, qua potest facilius haberi, honestius administrari, melius conservari quam alius cibus.

Ob rationem ejus significativam, Sacramentalem, quæ est rem significatam et significare et continere.

Ob rerum ibi significatarum similitudines, scilicet Corporis Christi cum pane : nam ut hoc e pluribus granis, sic id e pluribus constat membris : Corporis mystici, quod est Ecclesia, constans e pluribus : Effectus sacramentalis in anima, Ut est Confortare adversus peccatum, Satiare ad nauseandum mundum, Conservare ad Deum laudandum. 703

Sermo X.

Forma dati sub specie panis triticei

Ob tritici nobilitatem, Purissimam, ad panem Aptissimam, Nutritivam ut maxime.

Ob vim in eo significativam : ut enim status ejus est triplex, in Agro, Horreo, Granario, sic in Ecclesia status est Incipientium, Proficientium, Perfectorum : desiderantium Doctrinam, Purgationem, Requiem.

Ob similitudinem : nam ut granum est Jacens in acervo, Cadens in agro, Existens in panis complemento : sic Corpus Christi in Virgine conceptum, in Mundo passum, in Cœlo glorificatum est : In quo B. V. Maria honoratur, Peccator liberatur, Beatus delectatur, Præparatione deliciarum, Impletione desideriorum, Fruitione bonorum. 707

III. DE MIRABILIBUS VEN. SACRAMENTI.

Sermo XI.

Hæc considerantur in Consecratione, ut Realis præsentia : Transubstantiatio, et Accidentia sine subjecto :

In Possessione : ut *Quantitas, Locus, Indivisum :* in Perceptione : ut *Dum manducatur non minuitur, sed Augetur : Dum non manducatur, quodammodo minuitur.*

In consecratione est verum Corpus Christi :

Probant testimonia : Signa in eo, quæ significant et continent rem : Miracula. Est et *Transubstantiatio.* Quia Verbum Christi mutavit aquæ substantiam in vini : Quia unam rem in aliam mutare potest Ars, Natura, Gratia. Liquet exemplis. 711

SERMO XII.

Manent accidentia sine subjecto.

Liquet Similitudine : De gratia prophetali, in aquis amaris versis in dulces : De Conversione spiritali, in Saule : de Mutatione naturali, in ovis sub gallina.
Hinc æstimanda est peccatoris duritia, qui non vult converti. Causa duritiæ est Consuetudo peccandi, Incredulitas de justitia Dei, Seductio inimici. 715

SERMO XIII.

In possessione est

1. *Quantitas* Tanti sub tantulo : quia Artifex est maximus, Par Christi et Dei potentia, Sufficiensque causa est ad finem Sacramenti, qui est cibare et confortare.

2. *Locus :* nam Corpus idem in pluribus locis est. Docet id Prophetia, Ratio, Similitudo speculi.

3. *Indivisum*, quantumcumque dividatur. 719

SERMO XIV.

In Perceptione Mirabile

1. *Manducatum non minui* : Quia id consecrandi potestas manet : Et est incorruptibile. Estque causa infinita pascendi.

2. *Non manducatum, quodammodo minui.* Cum tam augescat corpus diaboli quantum deseritur corpus Christi.

3. *Manducatum augeri.* 723

IV. DE PRÆPARATIONE AD SACRAMENTUM.

ERMO V.

Hæc est

1. *In dignitate suscipiendi Corporis*, Per Fidei plenitudinem : Animi munditiem, procurandam Lacrymis, Operibus pœnitentiæ, Charitate : Et per Orationem.

2. *In Modo*, ad similitudinem hostiæ præparatæ. 727

SERMO XVI.

In Figura Agni Paschalis.

1. Qui comedebatur : 1. Nocte : Ergo crede, et manduca. 2. Assus igne : Ergo crede Corpus Christi ex S. Spiritu conceptum. 3. Caput cum pedibus

et intestinis comedebatur : Ergo crede, corpus, animam ac divinitatem sumi.

2. Item, comede cum lactuca contritionis, et Sanguine agni in memoriam passionis.

3. Item, comede Accinctus renes per continentiam. Conjugatus, ante Communionem : Pœnitens, diutius ante : Spiritalis homo, semper. Calceatus custodia exemplorum avitorum. Cum baculo in manu, id est, disciplina correctionis 731

V. DE MODO MANDUCANDI VEN. SACRAMENTUM.

Hic triplex est : Sacramentalis, Spiritalis, et uterque simul.

Sermo XVII.

Sacramentaliter tantum manducant mali :

1. Ut malevoli, qui eo sibi aggravant peccatum : gratiam longius repellunt, se damnant.

2. Ut Dolosi hypocritæ, qui fiunt socii Judæ, confundentur in judicio, damnabuntur. 735

Sermo XVIII.

Sacramentaliter tantum manducant

3. Præsumptuosi : at suo malo triplici, 1. Culpæ ex Intentione mala, Prævaricatione, Ingratitudine. 2. Offensæ Dei. 3. Vindictæ, quoad damna et cœlestium bonorum, terrestrium sæpe, ac corporum.

Contra quæ proficit Emendatio per pœnitentiam, Correctio per disciplinam, Mutatio hominis incorrigibilis per justitiam. 739

Sermo XIX.

Spiritualiter manducant justi.

Et quidem Incipientes manducant ratione Fidei Salvatoris.
Proficientes ratione bonæ conversationis, in Innocentia, Pœnitentia, Misericordia.
Perfecti ratione Meditationis, Esuriendo Christum, Masticando in agnitione sui, Imitatione Sanctorum, Contemplatione: et Delectando in Christo. Hoc valet contra mundi falsam dulcedinem in delectabilibus, falsam amaritudinem in adversis, falsam difficultatem in bonis agendis. At dulcedo spiritalis dulcedinem mundi facit insipidam, amaritudinem dulcem, difficultatem facilem reddit.

Effectus manducationis debitæ est remissio peccatorum (*intellige venialium, et mortalium quoque, sed ad pœnam : nam quoad culpam esse prius remissa oportet in Confessione*), Salvatio a morte, Donatio vitæ æternæ. 744

Sermo XX.

Sacramentaliter et spiritaliter simul manducant soli boni Christiani.

Malorum ingens est numerus : sunt Infideles, Negligentes, Contemptores.
Bonorum ingens felicitas : quia optimam partem elegerunt, S. Spiritum participaverunt, Christo inhabitant.

Et boni manducantes remanducantur, quia ipsi in illo convertuntur Vi amoris, Magnitudine virtutis Christi, et adoptionis Jure. 749

VI. DE EFFECTIBUS VEN. SACRAMENTI.

SERMO XXI.

Hi sunt duodecim fructus contra duodecim languores nostros.

Quatuor sunt ex defectu culpæ :

Ut Tentatio dæmonis, Repugnatio fomitis, Macula cordis, Offensa Creatoris.

Fructus contrarii : Servant, Refrigerant, Mundant, Placant. 753

SERMO XXII.

Quatuor ex defectu gratiæ,

In cognitione nostri, Dilectione proximi, Sapore spiritali, Conservatione boni.

Fructus contrarii, Illuminant intellectum, Inflammant affectum, Delectant memoriam, Confirmant totum hominem. 757

SERMO XXIII.

Quatuor sunt mortis plagæ :

Ut debitum mortis æternæ : Defluxus vitæ bonæ : Exsilium in mundo : Incineratio.

Fructus contrarii : Servant a morte, Augent bona, Ad vitam deducunt, Corpus resuscitant. 761

Sermo XXIV.

Tres principaliores alii effectus :

Ut,

1. Destructio peccatorum, delendo maculam (*intellige peccatorum ignoratorum mortalium aut confessorum pœnam, aut peccata venialia*), Mitigando stimulum carnis, Resistendo pravis cogitationibus.
2. Augmentatio bonorum spiritalium : Castitatis, Charitatis, Suavitatis.
3. Confortatio animarum ad Debellandum dæmonia, Sustinendum adversa, Operandum bona : hocque confortando ad Opera misericordia, Lucra animarum, Emptionem divitiarum cœlestium. 765

Sermo XXV.

Effectus alii ex Eucharistiæ nominibus.

1. Dicitur *Panis verus* : sic Confortat, Satiat, Vitam conservat.
2. Dicitur *Sacrificium altaris* : sic Peccata in mundo relaxat (*Intellige ut dixi*) : Pœnam purgatorii alleviat : Gloriam cœlestium exauget. Nam triplices sunt, qui demoriuntur.
3. Dicitur *Sacramentum charitatis* : Et sic operatur in nobis S. Spiritus Participationem, Christi Inhabitationem, Transformationem nostri in imaginem Dei : idque cordis bonitate, operis fertilitate, et cœlestis regni hæreditate. 778

Sermo XXVI.

Effectus alii ex aliis sumpti nominibus.

1. Dicitur *Medicina* spiritalis ; sic Ignorantiam illuminat, Concupiscentiam sanat, Mortem destruit.
2. Dicitur *Manna* : sic operatur Morum honestatem, Cordis suavitatem, Proximi pietatem.
3. Dicitur *Eucharistia* : sic Deo similem Animam reddit, Gratamque, et Vitam donat. 772

VII. DE SANGUINIS CONSIDERATIONE.

SERMO XXVII.

Hæc triplex est :

I. *Ut in Cruce funditur :*

Sic,

1. Probatur ejus pretiositas a Virginali origine, ab Innocentia, ab Unctione Dei.
2. Probatur quatenus doti tanti pretii pro homine datur ratio triplex : Debiti solutio, Amoris demonstratio, Perditi recuperatio. 775

Sermo XXVIII.

3. Pretiositas Sanguinis probatur, quatenus docetur in Sanguine Virtutis magnitudo consistere in Diaboli destructione, Mundi redemptione, Dei reconciliatione. Hocque ratione Pretii sufficientis, Formositatis nostræ, qua Deo nos gratos reddidit, et Charitatis facto demonstratæ.

4. Pretiositas Sanguinis spectatur etiam ex Redemptorum multitudine, ut sunt Inimici à peccato, Antiqui justi e limbo, Dubii amici de dubitatione fidei. Propter quæ fudit Sanguinem de Manibus, Pedibus, Latere. 779

Sermo XXIX.

II. *Secunda consideratio Sanguinis : Ut a fidelibus sumitur.*

Circa hoc requiruntur tria :

1. Duplex species, Ad Convivii perfectionem, Redemptionis corporum et animarum significationem, Passionis Domini repræsentationem.

2. Causa, cur non item populo, ut Sacerdotibus detur Calix ? Eaque est 1. Vini conservatio, cujus vas optimum Sacerdos. Qui ideo comparatur Vasi electo, Aræ sacræ, Crateræ ligatæ. 2. Effusionis periculum. 3. Erroris piaculum. 783

SERMO XXX.

3. Sumpti in sacramento Sanguinis effectus multus est.
Nam consideratur ut potus aquæ vivæ:sic Humectat, Refrigerat, Cibum ad membra vehit.
Vel ut vinum spiritale : sic Lavat, Calefacit, Lætificat.
Vel ut Mysterium Ecclesiæ : sic Dæmones triumphat, Gratiam impetrat, In vita bona conservat. 787

SERMO XXXI.

III. *Sanguis Christi spiritaliter bibendus* invenitur in quocumque vulnere Christi : Ad usum animæ, quam in paradisum vertit : ut proferat

1. Flores virtutum, ut Rosas charitatis, Lilia castitatis, Violas humilitatis.
2. Frondes arborum, ad Peccatorum conversionem, Inimicorum reconciliationem, Mœstorum consolationem cum foliis Medicinalibus, Pulchris, Viridantibus.
3. Fructus operum. 790

SERMO XXXII.

Potus sanguinis Dominici triplex est :

1. *Sacramentalis*, qui a Sacerdotibus sumitur, et peccata venialia relaxat quoad Maculam, Pœnam, et Offensam. Contra Sanguinem peccant Immundi corpore, Indurati corde, Pravi crimine.
2. *Intellectualis*, qui a Christianis sumitur sub specie panis de ipso Corpore Christi. Ejus dulcedo facit ad Contemptum vitiorum, Gratiam eloquiorum, Desiderium æternorum.
3. *Spiritualis*, qui sumitur ab omnibus salvandis pia meditatione, cum fructu honestæ Conversationis, Devotionis, Pietatis. 794

INDEX RERUM

IN SERMONIBUS DE SS. EUCHARISTIÆ SACRAMENTO MEMORABILIUM.

A

Absconddit personam suam justus propter tria. Sermone VIII.

Abscondisse se multi sanctorum ab oculis impiorum digne leguntur. Ibid.

Abscondendum est triplex bonum a favore hominum, eleemosyna scilicet, oratio et jejunium. Ibid.

Absconddi debet decor corporalis propter tria. Ibid.

Accidentia manere in sacramento Eucharistiæ virtute supernaturali probatur exemplis. S. XII.

Agni Paschalis ritus comedendi quomodo ad Eucharistiam referatur? S. XVI.

Agnus paschalis cur nocte comedebatur et non potius die? Ibid.

Amisisse quæ dicantur parentes nostri in paradiso ex suasu serpentis? S. VI.

Amoris vis quæ sit, et quis dicatur fixus amicus? S. XX.

Amoris defectus quibus exterioribus signis notetur? S. XXII.

Appetitus in carnalibus deliciis delectatur et expertis tristatur, et contrarium est in spiritualibus. S. XIX.

Aperuit unus militum latus ejus lancea, cur dictum sit ab uno Evangelistarum? S. XVII.

Aqua viva cur vocetur sanguis Christi? S. XXX.

Qui sint AQUILÆ de quibus dictum est, *Ubicumque erit corpus, ibi erunt Aquilæ?* S. IV.

ARANEAM tabescere quid significet, et unde arenea opus suum trahat? S. VIII.

« AVE salus mundi, verbum patris, etc. » quam pulchra oratio fuit tempore B. Alberti Magni? S. IV.

AZYMA comedi sine fermento, quid significet? S. XV.

B

BENEDICTIONE Jacob corpus Christi præfiguratum est. S. VII.

Bene agentem hominem quæ BONA sequantur? S. XVII.

BUCCELLA sicca cum gaudio quid significet? S. IV.

C

CALCULO os Isaiæ tactum esse, quid denotet? S. XXII.

CALCEAMENTA in pedibus habere et calceamentis progredi, quid insinuet. S. XVI.

CIBO triplici Christus sive corpus Christi assimilatur. S. I.

CIBUS hominis fuit causa institutionis Sacramenti. S. V.

COMMUNICATURUS (quamvis mordeatur peccato veniali, si peccandi voluntatem non habeat) potest intrepide accedere ad communionem. S. XV.

COMMUNICANTES indigne tria mala incurrunt. S. XIX.

CONSCIENTIA pura quæ sit? S. XV.

CONTINENTIÆ præparatio attendenda est quantum ad tria genera hominum. S. XVI.

COR hominis pravus fuit ab antiquis, et quæ sint remedia contra pravitatem illam cordis? S. XX.

CORPORIS Christi excellentia causa fuit institutionis Sacramenti. S. IV.

CORPUS Christi non minuitur quando manducatur a fidelibus. S. XIV.

Corpus Christi non manducatum, quomodo minuatur? S. XIV.

Corpora mystica duo sunt in mundo, corpus Christi videlicet, et corpus diaboli, et quæ sint membra illorum corporum? Ibid.

Corpus Christi dum manducatur, manducatum augmentatur. Ibid.

Corpus Christi sacramentaliter tantum manducantes qui sint, et quotuplicia genera hominum id faciant? S. XVII.

Corpus Christi non convertitur in nos, sed nos convertimur in illud. S. XX.

Corpus Christi, sanguis, anima, et deitas non possunt separari. S. XXIX.

Corruptio humanæ naturæ causa fuit quare Christus corpus suum dedit homini in cibum. S. VI.

Corruptio triplex fuit homini infusam per serpentem. Ibid.

Cratera, quale sit vas? S. XXIX.

D

Deiformis quomodo aliquis fieri possit? S. V.

Die tertio quid significetur, de quo dicitur in Scripturis, *Sanctifica populum ut sint parati in diem tertium.* S. II.

Dignitatis ratione quomodo sacrificium nostrum omnia sacrificia veteris legis superet? S. IV.

Dulcedo spiritualis quanta sit in corpore Christi? S. IV.

Dulcedo corporis Christi manducati quanta sit, et contra quæ mala mundana ordinata? S. XIX.

Dulcedo spiritualis quid faciat in homine? Ibidem.

Dulcedo mundana spirituali dulcedine insipida fit. Ibid.

Dulcedo quam quisque consequitur ex sumptione sacramenti. S. XXII.

Dulcedo ex sumpto corpore Domini dupliciter percipitur, videlicet per devotionis affectum, et per multæ utilitatis intellectum. Ibid.

E

Effectus corporis Christi duplex est, ad bonum scilicet, et ad malum. S. XVIII.

Effectus duodecim corporis Christi qui sint contra duodecim languores corporis nostri? S. XXI.

Effectus principales qui sint in sacramento Eucharistiæ? S. XXIV.

Emissiones *tuæ paradisus malorum punicorum*, exponitur. S. XXXII.

Escam eamdem omnes patres nostros comedisse quomodo intelligatur? S. XIX.

Esurire Christum quomodo debeamus, et masticare et masticantes delectari? Ibid.

Eucharistiam corpus Christi vocari in Scripturis, quid significet? S. XXVI.
Eucharis lingua nostra quid significet? S. XXXI.

Excellentia corporis Christi in quibus consistat? S. IV.

F

Felicitatis magnitudo proveniens digne communicantibus, et a quibus talis felicitas dependeat? S. XX.

Ficui quare Christus assimilatur? S. I.

Fides nostra una et maxima causa est quare corpus Christi veletur. S. VII.

Fomes peccati cur legitime lex vocetur? S. XXI.

Forma donationis hujus sacramenti quæ sit, et quæ sint circa hanc formam notanda? S. XX.

Frondes qui sint qui oriuntur justis ex perfusione seu usu corporis Christi? S. XXX.

Fructui vitis quare assimiletur Christus? S. I.

Fructus bonorum operum triplicem habet distinctionem. S. XXXII.

G

Gradum liberalitatis in donando corpus suum Christus quem habuit? S. V.

In granis quibus hostia conficitur, tria continentur quæ comparantur ad peccatorem. S. XV.

Gratia quid sit, et quomodo quispiam sibi gratiam hauriat? S. XV.
Gratia quid sit, et quid operetur gratia Dei in homine? S. XXVI.

H

Hachila quid, et quomodo David in colle Hachilæ absconditus tacuerit? S. VIII.

Hostia cur in tres partes frangatur, et quid significent illæ partes? S. IV.

I

Imbecillitas nostra fuit causa institutionis hujus sacramenti. S. VIII.

Indignitas pravorum causa est cur corpus Christi veletur. S. VII.

Induratio peccatorum unde et quibus causis oriatur? S. XII.

Infideles qui vocentur in sacta communione corporis Christi? S. XX.

Institutionis sacramenti triplex est causa. S. I.

Jacob benedictione et quatuor personis quæ fuerunt in tali benedictione, Isaac, Jacob, Esau et Rebecca, corpus Christi præfiguratum est. S. VII.

Judæ proditoris socii quomodo efficiamur sumentes hoc sacramentum indigne? S. XVII.

Judicii futuri præparatio triplex bonum inducit, et quod sit illud bonum? S. II.

L

Lætitia præ omnibus laudatur a Salomone, et quid sit illa lætitia? S. XX.

Leviathan hamo capi, quid significet? S. XXVIII.

Lex alia in membris nostris quæ sit, de qua Paulus Apostolus ait, et cur fomes peccati lex vocatur? S. XXI.

Liberalitas maxima ex nobilitate dantis in hoc sacramento. S. V.

Linea veste corporis Christi sacramentum in altari tractari, quid significet? S. XV.

Linea vestis tribus modis purgatur. Ibid.

In pluribus locis quomodo verum corpus Christi esse possit? S. XIII.

Locum manentem nos hic non habere, sed futuram patriam inquirere, quid significet? S. XXII.

Locus quis sit ubi potus sanguinis Christi spiritualiter contineatur? S. XXXI.

M

Manducationis modus principaliter est notandus circa sacramentum Eucharistiæ. S. XVII.

Manducationis modus hujus sacramenti triplex est, sacramentalis, spiritualis, sacramentalis et spiritualis simul. Ibid.

Manducationis spiritualis corporis Christi triplex est effectus. S. XIX.

Manducandi triplex est modus, et qui sint illi modi? S. XX.

Massa ficorum super ulcus regis posita, quid significet? S. I.

Medicina Spiritualis corpus Christi vocatur in Scripturis. S. XXVI.

Mel quid significet, de quo dictum est, *Comede fili mi mel, quoniam bonum est?* S. I.

Memoriæ passionis Christi neglectio quanta mala faciat in homine? S. II.

Memoria Domini de quibus habenda sit, de præsenti, de præterite, et de futuro. Ibid.

Memoria passionis Salvatoris nostri ad quid valeat? S. II.

Memoria passionis quid faciat in nobis? S. I.

Mirabilia divinæ operationis quæ sint in sacramento Eucharistiæ? S. XII.

Mirabilissimum quod sit in consecratione corporis Christi? Ibid.

Miracula quædam quibus probatur sub specie panis esse corpus Christi? S. XI.

Miseriæ nostræ tres sunt generales. S. XXI.

Missæ triplices cur celebrari soleant? S. IV.

Mores hominum ex tribus instrui quæ in hoc sacramento continentur. S. XXVI.

Morum instructio est causa quare Christus dederit corpus suum velatum. S. VIII.

Mulier fortis *de nocte surrexit, deditque prædam domesticis suis et cibaria ancillis suis*, exponitur. S. XIV.

In qualibet mutatione quatuor specialiter sunt notanda, continens videlicet, contentum, operans, operatum. S. XII.

Mutationes panis et vini posse in corpus Christi fieri, probatur naturali seu artificiali similitudine. S. XI.

N

Negligentes qui sint in sacra communione corporis Christi? S. XX.

Nutrimentum bonum facit ad decorem corporis extrinsecum. S. XXIV.

O

Omnes *quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur*, exponitur. S. XXIII.

Optimam *partem Mariam elegisse*, exponitur S. XX.

Ovi excubatio quam similis sit transsubstantiationi corporis Christi. S. XII.

P

Panis tria facit, confortat, satiat, et vitam conservat. S. IX.

Panis triticei specie cur Christus corpus suum tradiderit? Ibid.

Panis parva specie quomodo tam magnum corpus Christi contineatur? S. XIII.

Panis verus nominatur corpus Christi. S. XXV.

Parentes primi in quæ mala inciderint, et quæ sint remedia contra ista mala? S. I.

Parentes nostri omnes mortui sunt, quidam morte temporali, quidam morte æterna. S. XXIII.

Cum peccato mortali corpus Christi in contemptu sumere, et Christum in sterquilinium mittere, æque grandia peccata sunt. S. XVIII.

Peccato veniali triplicia mala insunt. S. XXXII.

Pedes peccatorum lavantur a Christo aqua missa in pelvim. S. XXVIII.

Potus sanguinis Christi triplex est, sacramentis, intellectualis, et spiritualis. S. XXXII.

PRÆPARATIO nostri ad sacramentum corporis Christi, quibus modis fiat? S. XV.
PRÆPARATIONIS nostræ ad sacramentum modus in agno paschali adumbratus. S. VI.

PROMOTIO creaturæ maxima est, ut hic per gratiam, in futuro per gloriam suo creatori assimiletur. S. V.

PRUINÆ similitudinem quare habuit manna in deserto? S. VI.

PUELLA a dextris Christi crucifixi depicta hilari vultu, et a sinistris tristi et cæco, quid significat? S. XXXI.

R

REGENERATOS nos esse a Deo, quomodo intelligatur? S. XXV.

REMEDIUM triplex est contra omnes plagas, et mala nobis affutura.

S

SACRAMENTUM charitatis quomodo nominetur Eucharistia? S. XXV.
SACRAMENTUM quare specie duplici sumatur, cum tamen sub alterna totus Christus contineatur? S. XXIX.
SACRAMENTI nomen unde sit impositum secundum Augustinum? S. XI.

SACROSANCTUM mysterium Ecclesiæ sanguis Christi est. S. XXX.

SACRIFICIUM altaris causa fuit institutionis sacramenti. S. III.
SACRIFICIA vetera ad quid valuerint? Ibid.
SACRIFICIUM altaris Eucharistia nominatur. S. XXV.

SANGUIS corporis Domini tribus modis potest considerari. S. XXVII.
SANGUINIS corporis Christi pretiositas. S. XXVIII.
SANGUIS Christi triplicem habet considerationem. S. XXIX.
SANGUIS Christi quomodo in sacramento a fidelibus sumatur? Ibid.
SANGUINIS Christi virtus quanta sit? S. XXVIII.
SANGUINEM Christi cur populus non accipiat sub specie vini? S. XXIX.
SANGUINE animalis vita consistit, et quid sit hoc spiritualiter? S. XXX.
SANGUINIS triplex est color, et quid sit spiritualiter? S. XXXI.

Scutis sensibilibus cur iniqui comparentur? S. XIV.

Selmon umbra. S. XXI et XXIV.

Sermo Dei est maximæ virtutis. S. XI.

Serpens corrumpendo triplicem in parentes nostros infudit corruptionem. S. I.

Signorum tria genera sunt, naturale, artificiale et sacramentale. S. IX.

Similitudines aliquæ quibus ostenditur mutatio panis et vini in corpus Christi. S. XII.

Sindone munda corpus Christi involvi, quid significet? S. XV.

Sub specie panis cur corpus Christi detur? S. IX.

Spicæ septem deformes et septem spicæ pulchriores quæ apparuerunt Regi Pharaoni, Joseph interprete, quid significent? S. XXIII.

Status triplex fidelium effectibus hujus sacramentali participantium. S. IV.

Suavitas gratiæ quæ sit quæ de usu sanguinis, sive de perfusione ejus exoritur? S. XXXI.

T

Tribus satis farinæ similæ panem coquere, quid significet? S. XV.

Triticum tripliciter consideratur, et secundum hoc triplex genus hominum distinguitur. S. X.

U

Unio triplex attenditur in pane, et quid hæc unitas significet? S. IX.

Usus quis sit ad quem sanguis Christi quæritur? S. XXXI.

Uva *acerbam comedere*, quid significet ex Gregorio? S. XXII.

V

VAS quid sit de quo dictum est, *Sume vas unum et mitta il i Man.* S. XIII.

VASIS triplicibus sacerdotes in Scripturis comparantur. S. XXIX.

VELATUM cur detur corpus Christi sub speciebus panis et vini ? S. VII et VIII.

VINUM spirituale quomodo sanguis Christi vocetur? S. XXX.

VIRGINALIS origo quantam honestatem corpori Christi tribuit? S. IV.

VIRTUTIS ratione quomodo præcellat hoc sacramentum sacrificio veteris legis ? S. IV.

VITA sanctorum virorum quomodo imitanda sit nobis ? S. XIX.

VULNERA Christi ad quid sint ? S. XXX.

INDEX SACRÆ SCRIPTURÆ,

EX PLURIMIS PAUCÆ,

QUAS ILLUSTRIUS IN SERMONIBUS EXPLICAT B. ALBERTUS

OMISSIS QUAS SINGULÆ OFFERUNT PAGINÆ.

N. B. — *Littera* T *Sermones de Tempore,* S *Sermones de Sanctis, et* E *Sermones de Eucharistia designat.*

—

GENESIS.

Cap.	I-2.	Spiritus Dei ferebatur super aquas.	E XII.
	II-6.	Fons ascendebat e terra.	E XIV.
	X-8.	Nemrod cœpit esse potens in terra.	S XVIII.
	XVIII-2.	Apparuerunt Abrahæ tres viri.	T LXII.
	XVIII-6.	Tria sata similæ commisce.	E XV.
	XXII-2.	Tolle filium tuum unigenitum, etc.	T XVI.
	XXVII-9.	Affer mihi duos hœdos optimos.	T XXVIII.
	XXVII-9.	Figura Isaac, Rebeccæ, Jacob, et Esau.	E VII.
	XLI-22.	Septem spicæ pullulabant in culmo uno, etc.	E XXIII.

EXODI.

II-2. Cum peperisset eum mater, vidit eum elegantem, etc. T IX.
III-7. Vidi afflictionem populi, etc. T V.
XII-3 et seq. Ritus Agni edendi exponitur. E XVI.
XII-5. Erit agnus absque macula, masculus anniculus. T XXXVI et S VI.
XVI-33. Sume vas unum et mitte ibi Man. E XV.
XX-3. Non habebis deos alienos coram me. T LXVIII et LXXVI.
XXV-11. Facies supra arcam, coronam auream per circuitum. T XII.
XXV-29. Parabis acetabula, ac phialas, etc. S. IX.

LEVITICI.

XII-8. Sumet duos turtures vel duos pullos columbarum. S X.
XIII integer. De lepra quadruplici, T XVII.
XIV-4. De munere leprosi mundati. T LXVIII.
XVII-11. Dedi vobis sanguninem, ut super altare meum expietis pro animabus vestris. E XXV.
XXIII-27. Affligetis animas vestras in die expiationis. T LXV.
XXIV-5. Duodecim panes de simila. T XIII.

JOSUE.

II-21. De funiculo coccineo. T X.

I REGUM.

XVI-14. Spiritus malus arripiebat Saul. T XXX.
XXVI-1. David absconditus est in colle Hachila. E VIII.
XXX-11. Invenerunt viri David virum Ægyptium. E XXIV.

II REGUM.

IV-4. De Miphiboseth claudo. T III.
IV-7. De Isboseth occiso. S II.
XIV-13 et seq. Thecuitæ sermo pro Absalone ad Davidem. T VI.
XXIII-8. David sedens in cathedra. T IX.

III REGUM.

II-19. Venit Bethsabee ad regem Salomonem, etc. T XII.
XI-5. Colebat Salomon Astarthen. T X.
XIX-6. Elias comedit et bibit aquam, etc. E XXX.

IV REGUM.

II-21 et 22.	Eliseus misit sal in aquas amaras, et conversæ sunt in dulces.	E XII.
IV-34.	Eliseus incubuit super puerum.	E XXII.
XX-7.	Figura de ulcere Regis, et massa ficorum.	E XXVI.
XXV-1.	Venit Nabuchodonosor, etc.	T LXIV.

JUDITH.

X-23.	Descendit Judith in domum suam, lavitque corpus suum, et unxit se myrrha optima.	T XIII.

ESTHER.

I-3.	Assuerus fecit grande convivium.	E XXIX.

JOB.

XXXIX-19. Numquid præbebis equo fortitudinem ? S XLVI.

PSALMORUM.

XV-10. Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem. E XIII.
XVI-1. Auribus percipe Domine orationem meam, non in labiis dolosis. T LX.
XXXV-10. Domine apud te est fons vitæ. S XII.
XXXVIII-12. Tabescere fecisti sicut aranean animam ejus. E VIII.
XXXIX-2. Exspectans exspectavi Dominum. S L.
LXXX-17. De petra,melle saturavit eos. E XXXII.
CI-7. Similis factus sum pelicano sollitudinis. E XXVIII.
CX-4. Memoriam fecit mirabilium suorum. E II.
CXXXI-17. Paravi lucernam Christo meo. E XXVI.

PROVERBIORUM.

III-18. Lignum vitæ est his,qui apprehenderint eam. E XXIII.
XIV-1. Sapiens mulier ædificat domum suam. T IX.
XXXI-15. Mulier fortis de nocte surrexit, etc. E XXIV.
XXXI-31. Laudent eam in portis opera ejus. S L.

CANTICORUM.

I-12.	Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi.	T XIII, Item E XXIV.
I-14.	Ecce tu pulchra es amica mea.	T IX.
II-4.	Introduxit me Rex in cellam vinariam.	T XVI.
II-10.	Surge, propera amica mea.	T XXXV.
II-12.	Tempus putationis advenit.	T XXVI.
II-14.	Veni... columba mea in foraminibus petræ.	S XXVIII.
IV-4.	Sicut turris David collum tuum.	S XXXII.
IV-12.	Hortus conclusus soror mea sponsa.	S XXXIII.
V-2.	Aperi mihi soror mea.	E I.
V-5.	Manus meæ distillaverunt myrrham.	T LXVI.

SAPIENTIÆ.

V-16.	Justi in perpetuum vivent.	T XLI.
X-10.	Sapientia honestavit illum in laboribus.	T IX.
XI-18.	Non impossibilis erat omnipotens manus tua, etc.	T V.

ECCLESIASTICI.

XXIV-23.	Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris.	E XXVII.
XXIV-34.	Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, etc.	T VI.

XXIV-12. Rigabo hortum meum plantationum, etc. E XXI.
XLIV-1. Memoria Josæ in compositione, etc. E XXII.
L-8. Simeon sacerdos magnus, quasi thus redolens in diebus æstatis. T XIII.
L-8. Quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ. S LVI.

ISAIÆ.

I-19. Si volueritis, et audieritis me, bona terra comeditis. T IX.
III-7. Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion. T VII.
IX-6. Parvulus natus est nobis, etc. S VI.
XXII-23. Figam Eliacim servum meum, etc. S IX.
XXIV-19. Confractione confringetur terra, etc. T LI.
XXVII-1. Visitabit Dominus in gladio suo duro. T XI.
XXXIV-3. Interfecti eorum projicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fœtor. T XVII.
XXXIV-14. Ibi cubavit lamia, etc. T LXII.
XXXVI-6. Ægyptus est baculus arundineus. T VI.
XLV-8. Rorate cœli desuper. T XVIII.
XLVII-2. Tolle molam, et mole farinam. E XV.
XLIX-23. Erunt reges nutritii tui. S XL, Item S XLVII.
LXI-1. Spiritus Domini super me, etc. T V.
LXIII-2. Quare rubrum est indumentum tuum, etc. S. XXXI, Item S L.

JEREMIÆ.

V-3. Induraverunt facies suas supra petram, et noluerunt reverti. E XXXII.
VI-22. Ecce populus venit de terra Aquilonis, etc.
XIII-1. Posside tibi lumbare lineum. S XLVIII.
XIX-9. Cibabo eos carnibus filiorum suorum, etc. S XLIX.
XXII-22. Erubesces ab omni malitia tua. S L.
XXIV-3. Video ficus, ficus bonas, bonas valde. E I.
XXXII-9 et seq. Agri pecunia ementur, etc. E XXIV.
XXXIX-13. Misit Nabuzardam princeps militiæ, etc. T LXIV.
XLI-8. Nolite occidere nos : quia habemus thesauros, etc. S XLIX.

THRENORUM.

I-6.	Egressus est a filia Sion omnis decor ejus.	T XVII.
I-9.	Sordes ejus in pedibus ejus.	T XVII.
I-10.	Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus.	E XVIII.
I-15.	Torcular calcavit Dominus Virgini filiæ Juda.	E XXVIII.
IV-7.	Candidiores Nazaræi, etc.	E XXXI.

EZECHIELIS.

XVII-22.	Sumam ego de medulla cedri sublimis.	E XX et XXV.
XXXII-7.	Nigrescere faciam stellas ejus.	E XXXI.
XXXIV-13.	Inducam oves meas in terram suam.	T XXXIX.
XLVII-12.	Folia ligni ad medicinam.	E XXXI.

DANIELIS.

IV-7 et 9.	Ecce arbor et folia pulcherrima.	E XXXI.
XIV-22.	Erat draco magnus in Babylone, etc.	E XXVIII.

OSEE.

VI-3. Vivificabit nos post duos dies : in die tertia suscitabit nos, etc. T VI.
VII-3. In malitia sua lætificaverunt regem. S. L.

ZACHARIÆ.

IX-17. Quid bonum ejus est et quid pulchrum ejus, etc. E XXVI

MATTHÆI.

III-16. Vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam. T XV.
IV-9. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. T XXVII.
XXII-4. Ecce prandium meum paravi. E XIX.
XXV-10. Dum fatuæ virgines irent emere, venit sponsus, etc. E II.
XXV-21 et 23. Intra in gaudium Domini tui. T IX.

LUCÆ.

XI-2. Cum oratis, dicite : Pater noster. T XLIII.

JOANNIS.

VI-59. Manducaverunt patres vestri manna in deserto, et mortui sunt. E XXIII.

ACTUUM.

II-3. Spiritus in linguis igneis apparuit. T L.

I AD CORINTHIOS.

I-13. Divisus est Christus ? E XIII.
X-4. Patres nostri omnes eumdem potum spiritualem biberunt. E XXXII.

AD GALATAS.

V-19. Manifesta sunt opera carnis. T LXII.

Sancti Amandi (Cher). — Ex typis de DESTENAY.